

(H)erkenningen van Clement boek 1.¹

Hoofdstuk 1.

(H) De afkomst van Clement, zijn zoekende hart naar God

Ik Clement, die in de stad Rome geboren ben, ben van jongs af aan een liefhebber van eerbaarheid geweest, terwijl mijn gedachten als met kettingen van angst en zorgen gebonden waren. Er was een gedachte bij mij opgekomen, waar vandaan kan ik niet zeggen, die mij continue aan mijn sterfelijkheid herinnerde en de volgende vragen ocriep. Is er leven na de dood voor mij, of ben ik dan totaal niets meer? Bestond ik al voordat ik geboren werd of niet? En weet ik nog iets van dit leven als ik gestorven ben of keert de oneindige tijd alles tot vergetelheid en stilte? Want dan zullen wij niet alleen ophouden te bestaan, maar zal er ook geen herinnering meer zijn dat wij ooit bestaan hebben. Verder bleef ik maar malen over wanneer de wereld gemaakt was, of er iets was voordat zij gemaakt werd, of dat zij er altijd al geweest is. Het leek in ieder geval zeker dat, wanneer zij gemaakt was, zij ook tot vergankelijkheid gedoemd is en als zij dan vergankelijk is, wat zal er hierna dan zijn? Tenzij wellicht alles ten onder gaat in vergetelheid en stilte, of dat er iets zal zijn dat het verstand van de mens nu nog te boven gaat.

Hoofdstuk 2.

Terwijl ik maar na bleef denken over deze en soortgelijke gedachten had ik het, zonder te weten hoe dat kwam, gigantisch moeilijk. Wat nog erger was, als ik op enig moment dacht de denkbeelden opzij te kunnen zetten, omdat ze weinig nut leken te hebben, dan kwamen de angstgolven des te sterker terug. Binnenin mij had ik een uitstekende partner die mij niet toestond dat ik rust zou nemen, het verlangen naar onsterfelijkheid. Want zoals het hierna volgende aan zal tonen en de genade van de Almachtige God het stuurde, deze overdenkingen leidden mij tot de zoektocht naar de waarheid en de erkenning van het waarachtige Licht. Zo gebeurde het dat ik weldra medelijden kreeg met hen van wie ik vroeger in mijn onwetendheid geloofd had dat zij gelukkig waren.

Hoofdstuk 3.

Omdat ik vanaf mijn vroegste jeugd zo met allerlei gedachtespinsels bezig was, leidde het verlangen om iets te leren mij naar de filosofiescholen. Daar zag ik dat niets anders gedaan werd dan dat leerstellingen eindeloos geponeerd en weerlegd werden, wedstrijden gevoerd werden en dat gesloten redeneringen en kanttekeningen bij weer gestelde conclusies besproken werden. Als op enig moment de leerstelling van de onsterfelijkheid van de ziel de boventoon voerde was ik dankbaar, als deze hierna weer werd aangevochten vertrok ik vol zorgen. Toch had geen enkele leerstelling de kracht om waarheid in mijn hart te zijn. Het enige dat ik begreep was dat meningen en definities over zaken fout of goed werden bevonden, niet omwille van de inhoud en de waarheid van de argumenten, maar vanwege het talent van de degenen die ze verdedigden. In mijn hart geraakte ik ten diepste bezwaard, omdat ik de vinger niet kon leggen achter de zaken waarover gesproken

werd, of ze vast zouden staan, toch kon ik het verlangen om onderzoek te doen niet naast mij neerleggen. Hoe meer ik mijn best deed om alles te negeren en verachten, des te sterker groeide in mij, zoals ik al zei, een gelijksoortig verlangen, het bekwam mij ongemerkt zoals bij iets fijns en nam dan weer bezit van mijn hart en gedachten.

Hoofdstuk 4

Omdat ik het nauw nam met het ontdekken van deze zaken zei ik tegen mijzelf: 'Waarom zouden wij voor niets werken wanneer het einde van alles al duidelijk is? Want als ik na de dood niet meer zal bestaan, dan is het lijden van deze tijd nutteloos. Maar als er een leven voor mij is na mijn dood, laten wij dan het enthousiasme dat bij dat leven hoort vasthouden, anders zal mij nog iets ergers overkomen dan dat mij al overkomen is. Als ik niet eenvoudig en heilig geleefd heb en ik, volgens de mening van sommige filosofen, verzonden wordt naar de rivier Philegton,² of de Tartarus³ zoals Sisyphos⁴ en Tityus,⁵ of de eeuwige straf in die helse regionen krijg zoals Ixion⁶ en Tantalus,⁷ maar dat zijn toch fabeltjes en als het toch waar is omdat erover getwijfeld wordt, dan is het beter voor mij om heilig te leven,' zo beredeneerde ik mijn eigen vragen. Dat bracht mij weer bij de volgende overweging: 'Hoe kan ik mijzelf beheersen tegen het verlangen om te zondigen, nu de beloning van een rechtvaardig leven zo onzeker is? Temeer omdat ik onzeker ben over wat rechtvaardigheid is, of over wat God behaagt en ik niet zeker kan zijn of de ziel onsterfelijk is en zo zal worden dat het iets is om op te hopen, daarbij weet ik ook niets zeker van wat er in de toekomst gebeuren zal.' Ik kreeg maar geen rust van dit soort overdenkingen.

Hoofdstuk 5.

Wat zal ik dan doen? Dit zal ik doen. Ik zal naar Egypte gaan en vriendschap maken met degenen die van het heilige weten, of naar de profeten die zich bij de heiligdommen bevinden. Daar zal ik een magiër betalen en hem vragen om de doden voor mij te bevragen en mij een ziel uit de regionen van de hel te brengen omdat ik ernaar verlang om hem te bevragen over een aantal zaken. Alleen dit zal mijn vraag zijn: 'Is de ziel sterfelijk?' Nu zal het bewijs dat de ziel onsterfelijk is zonder twijfel geleverd worden. Niet om wat zij gezegd heeft, of door wat ik hoor, maar door wat ik zie. Want als ik haar met mijn ogen zie, dan zal ik voor altijd ten volle overtuigd zijn van haar onsterfelijkheid. Geen bedrieglijke woorden of twijfelachtig geluid zal ooit nog in staat zijn om de overtuigingskracht van wat zichtbaar is teniet te doen. Ik vertelde deze voorgenomen onderneming echter aan een bevriend filosoof met wie ik vertrouwelijk omging. Hij gaf mij de raad om mijn onderneming te staken. 'Want,' zei hij, 'als de ziel de oproep van de magiër niet zou beantwoorden, dan zult u vanaf dat moment nog hopelozeler leven, denkende dat er niets is na de dood en omdat u iets onwettigs gedaan hebt. En als u toch wellicht iets te zien krijgt, welke godsdienst of welke godheid kan aan u

¹ Deel 1 t/m 10 uit Engels vertaald van tekst Ante Nicene Christian Library deel III, B.P Pratten, Marcus Dods, Thomas Smith Hamilton/Robertson, 1867.

² Vuurrivier

³ Dodenrijk

⁴ Koning die steeds een zelfde rots de berg op moest tillen die dan weer naar beneden viel.

⁵ Eeuwige gestraft door gieren die aan zijn lever pikken.

⁶ Vastgebonden op een eeuwig ronddraaiend wiel.

⁷ Veroordeelt tot eeuwige dorst en honger.

verschijnen uit zaken die onwettig en onheilig zijn? Want er wordt gezegd dat dit soort handelingen gehaat worden door de Godheid en dat God zich tegenover degenen stelt die zielen lastig vallen nadat zij van hun lichaam zijn bevrijd.’ Toen ik dit gehoord had veranderde ik mijn voornemen, maar kon op geen enkele wijze mijn verlangen naast mij neerleggen of de verontrustende gedachten loslaten.

Hoofdstuk 6.

[\(H\) Clement hoort via Barnabas van Jezus en vangt hem thuis op](#)

Om een lang verhaal kort te maken, terwijl mijn gedachten maar bleven malen kwamen er druppelsgewijs berichten over iets dat in het oosten plaatsvond, tijdens de regering van Tiberius Caesar. Het nam toe in kracht omdat het in elke plaats bekend werd gemaakt als een goed bericht dat door God gestuurd werd. Zo vulde het de hele wereld en had het er geen last van dat de Goddelijke wil in stilzwijgen gehuld zou blijven. Want in alle plaatsen werd bekendgemaakt dat een bepaald iemand in Judea, vanaf de lente, het koninkrijk van God aan de Joden verkondigde. Hij zei dat zij, om het (koninkrijk) te ontvangen, zich aan Zijn verordeningen, geboden en leer moesten houden en dat Zijn spreken geloofd zou moeten worden, op juiste waarde geschat en vol was van de Godheid. Gezegd werd dat Hij vele machtige daden verrichtte en door slechts Zijn woord wonderlijke tekenen en werken aan mensen verrichtte. Want, omdat Hij kracht van God had, liet Hij doven horen, blinden zien, lammen rechtop staan en Hij dreef elke zwakheid en alle demonen uit de mensen. Ja, Hij liet zelfs dode mensen die naar Hem toegebracht werden opstaan uit de dood. Melaatsen genas Hij alleen al door van een afstand naar hen te kijken, er was absoluut niets dat onmogelijk voor Hem leek. Gedurende een langere periode werden dit soort berichten doorgegeven en bevestigd, niet door mond op mond verhalen, maar door duidelijke verklaringen van mensen die uit die gebieden kwamen. Dag aan dag werd de waarheid van deze zaken meer duidelijk.

Hoofdstuk 7.

Uiteindelijk werden er verschillende bijeenkomsten in de stad belegd waar dit onderwerp in discussies besproken werd en afgevraagd werd wie deze man die in het openbaar optrad kon zijn en welke boodschap van God aan mensen Hij te vertellen had. Op een keer in hetzelfde jaar was er een man die op een drukbezochte plaats was gaan staan en een toespraak hield aan het volk dat daar verzameld was. Hij zei: ‘Luister naar mij inwoners van Rome. De Zoon van God is nu in de omgeving van Judea en belooft het eeuwige leven aan iedereen die naar Hem wil luisteren. Voorwaarde is wel dat iemand zijn daden moet voegen naar de wil van Hem door Wie Hij gezonden is, God de Vader. Bekeer u daarom van slechte zaken en doe het goede, van tijdelijke zaken naar de eeuwige. Erken dat er één God is, de Heerser over hemel en aarde, voor Wiens rechtvaardige ogen u onrechtvaardigen deze wereld bevolkt. Maar als u zich bekeert en in overeenstemming met Zijn wil handelt, dan zult u Zijn onuitsprekelijke zegeningen ontvangen als u binnengaat in de komende wereld en onsterfelijk gemaakt zult zijn.’ De man nu die deze dingen zei tegen het volk, kwam uit de oostelijke regio’s, was van nationaliteit Hebreeuws en heette Barnabas. Hij zei dat hij zelf één van Zijn leerlingen was en dat hij was uitgezonden met de bedoeling om deze zaken aan iedereen die ernaar wilde luisteren uit te leggen.⁸ Toen ik deze dingen hoorde begon ik, samen met de rest van de menigte, hem te volgen om te luisteren naar wat hij te zeggen had. Ik zag dat de man

⁸ Eerst als één van de 70, later als vervanger van Judas Iskariot.

zonder enig hoorbaar dialect sprak en dat hij eenvoudig en zonder een sterk redenaar te zijn uitleg gaf over de zaken die hij gehoord of gezien had van de Zoon van God. Hij bekrachtigde zijn uitleg niet met behulp van sterke argumenten, maar bracht vele van de mensen die rondom hem stonden naar voren die (mede)getuigen waren van de uitspraken en wonderen waarover hij sprak.

Hoofdstuk 8.

Toen een aantal mensen gewillig begon in te stemmen met de dingen die hij oprecht naar voren had gebracht, begonnen degenen die zichzelf filosofisch onderlegd achtten de man uit te lachen, hem uit te fluiten en, als met sterke armen, hem te bestoken met de enterhaken van syllogismen.⁹ Maar hij was niet onder de indruk en beschouwde hun geraffineerdheid als louter geraaskal. Hij beschouwde hen niet eens waardig om antwoord te geven, dus ging hij vastbesloten door met het onderwerp waar hij mee bezig was. Op enig moment stelde iemand deze vraag aan hem, terwijl hij nog aan het spreken was: ‘Waarom heeft een mug, wat toch een klein diertje is, zes poten en ook nog vleugels, terwijl een olifant, wat toch een groot dier zonder vleugels is, maar vier poten heeft?’ Hij besteedde geen aandacht aan de vraag en ging gewoon door met zijn verhandeling die door deze slecht getimede uitdaging onderbroken was. Bij iedere onderbreking voegde hij alleen dit toe: ‘Wij zijn aangesteld om te getuigen van de woorden en wonderbare werken van Hem Die ons gezonden heeft en om de waarheid van wat wij spreken te bevestigen, niet door kunstig geformuleerde argumenten, maar door jullie eigen getuigen bevestigd. Want ik herken velen die nu te midden van u staan, waarvan ik mij herinner dat zij samen met ons geluisterd hebben naar de dingen die wij ook gehoord hebben en die gezien hebben wat wij ook gezien hebben. Aan u is het de keus om de boodschap die wij aan u brengen te aanvaarden of te verwerpen. Wat wij weten van wat tot uw voordeel strekt kunnen wij niet voor ons houden, want als wij zouden zwijgen, wee ons, maar voor u ligt vernietiging in het vooruitzicht als u niet luistert naar wat wij zeggen. Ik zou natuurlijk makkelijk uw dwaze uitdagingen aan kunnen gaan, als u het zou vragen omdat u écht de waarheid wilt leren kennen, ik heb het dus over het verschil tussen de mug en de olifant, maar het zou belachelijk zijn om u uitleg te geven over deze schepsels omdat de Schepper en Maker van alles zelf onbekend voor u is.’

Hoofdstuk 9.

Toen hij klaar was met zo te spreken, verhief iedereen eenparig en vol spot zijn stem met de bedoeling hem te schande te maken, tot zwijgen te brengen en uit te roepen dat hij een gek en een barbaar was. Toen ik zag dat het die kant opging, werd ik met een zekere drang vervuld, ik weet niet waar die vandaan kwam, en vol van enthousiasme voor dit geloof kon ik niet langer zwijgen maar riep vrijmoedig uit: ‘Het is zeer rechtvaardig dat de Almachtige God Zijn wil voor u verbergt, om wat u nu doet voorzag Hij dat u het onwaardig zou zijn om Hem zelf te kennen, zoals Hij bekend is bij degenen die echt wijs zijn. Want u ziet dat predikers over de wil van God zonder kunstige woorden en taaluitingen bij u komen. In eenvoudige en ongepolijste taal zetten zij de goddelijke geboden uiteen, want zo is iedereen die luistert in staat om het onderwerp waarover gesproken wordt te volgen en te begrijpen. U spot met de dienaren en boodschappers van uw redding, niet wetende dat het de veroordeling van uzelf is, u die vindt dat u zelf te kundig en welsprekend bent, dan dat degelijke en barbaarse mannen

⁹ Een drietal redeneringen die elkaar versterken in het geven van een argumentatie.

de kennis van de waarheid zouden hebben. Op het moment dat zij naar u toe komt, ontvangt u haar niet eens als gast terwijl, als uw onmatigheid en lusten haar niet zouden afwijzen, zij verwelkomd zou moeten worden als een stadsgenoot en een familielid. Daarom bent u als vijanden van de waarheid en van de filosofen veroordeeld, u wordt als volgers van trotse en opgeblazen sprekers beoordeeld. U die denkt dat de waarheid niet in eenvoudige, maar in ingewikkelde en subtiële bewoordingen te vinden is. U brengt vele duizenden woorden voort waarvan het niet waard is om er ook maar één woord van te waarderen. Wat denkt u dan dat er van u zal worden, jullie Grieken die hier verzameld zijn, als er, zoals hij zegt, een oordeel van God zal zijn? Stop nu met het uitlachen van deze man tot uw eigen vernietiging en laat een van u die het wel bevalt antwoorden. Want u irriteert door uw gebral de oren van degenen onder u die ernaar verlangen om gered te worden. Door uw geschreeuw bewerkt u dat de gedachten die voorbereid werden om het geloof te aanvaarden in ontrouw wegvallen. Welk excuus kan er gevonden worden voor u die de boodschapper van de waarheid bespot en geweld aandoet terwijl hij u de kennis van God aanbiedt? En dan nog, zelfs als hij op geen enkele manier de waarheid sprak had u, omdat hij zulke vriendelijke bedoelingen naar u toe heeft, hem nog met dankbaarheid en met open armen moeten ontvangen.'

Hoofdstuk 10.

Terwijl ik deze en gelijksoortige argumenten naar voren bracht, ontstond er grote beroering onder de omstanders. Sommigen werden bewogen met ontferming naar de vreemdeling toe en stemden in met mijn toespraak omdat zij er ook zo over dachten. Anderen werden opstandig, star en zweepten de boosheid van hun ongedisciplineerde geest zowel tegen mij als tegen Barnabas op. Terwijl de dag richting de avond op zijn eind liep, nam ik Barnabas bij mijn rechterhand en trok hem daar weg naar mijn huis, hoewel hij tegenstribbelde. Daar liet ik hem verblijven zodat niet iemand van de verruwde menigte de gelegenheid zou krijgen om de hand aan hem te slaan. Terwijl wij zo een paar dagen met elkaar omgingen, was ik blij om hem over de waarheid te horen spreken. Toch haastte hij zich klaar te maken voor vertrek, hij zei dat hij zich moest haasten om in Judea een feest van zijn godsdienst dat er bijna aankwam te vieren, hij wilde daar in de toekomst met zijn landgenoten en broers ook blijven. Hiermee maakte hij duidelijk dat hij met afschuw vervuld was over het onrecht dat hem was aangedaan.

Hoofdstuk 11.

Uiteindelijk zei ik tegen hem: 'Leg alleen nog uit wat de leer is van de man waarvan u zegt dat Hij verschenen is, dan zal ik uw uitspraken in mijn taal vertalen en het koninkrijk van de Almachtige God verkondigen. Daarna zal ik met u meevaren als u dat wilt, want ik verlang er hevig naar om Judea te zien, misschien blijf ik dan altijd wel bij u.' Hierop antwoordde hij: 'Als u werkelijk ons land wilt zien en de dingen wilt leren waarnaar u verlangt, zeil dan gelijk met mij weg. Of als er iets is dat u daar nu van weerhoudt, zal ik u de weg wijzen naar waar ik woon, dan zult u mij makkelijk kunnen vinden als het voor u mogelijk is om te komen, want morgen ga ik op reis.' Omdat ik zag dat hij vastbesloten was, ging ik met hem naar de haven en noteerde nauwkeurig de aanwijzingen die hij mij gaf over de weg naar zijn huis. Ik vertelde hem dat het voor mij alleen nodig was om geld bij elkaar te sparen en dat ik het zeker niet zou uitstellen maar hem na zou reizen zo snel als ik kon. Na hem dit verteld te hebben vroeg ik degenen die de leiding

over het schip hadden om vriendelijk met hem om te gaan en ging verdrietig terug. Ik was namelijk vol van herinneringen aan de prettige omgang die ik met een uitstekende gast en een zeer bijzondere vriend had.

Hoofdstuk 12.

(H) Clement naar Caesarea waar hij Barnabas en Petrus ontmoet

Na een paar dagen (met het hiervoor genoemde) gestopt te zijn en na in enige mate mijn zaken afgehandeld te hebben door mijn eigendommen bijeen te verzamelen, want ik had veel zaken verwaarloosd omdat ik mij wilde haasten en niet in mijn voornemens gehinderd wilde worden, ging ik aan boord naar Judea. Na veertien dagen landde ik in Caesarea Stratonis,¹⁰ wat de grootste stad in Palestina is. Toen ik aan land gegaan was en naar een herberg zocht, hoorde ik dat de mensen in gesprek waren over een zekere Petrus, een zeer gewaardeerde discipel van Hem Die in Juda verschenen was. Deze man toonde vele goddelijk geïnspireerde tekenen en wonderen onder de mensen en hij zou de volgende dag een debat houden met ene Simon, een Samaritaan. Na dit gehoord te hebben vroeg ik waar hij logeerde. Toen ik het gevonden had en voor het huis stond, zei ik tegen de portier wie ik was en waar ik vandaan kwam. En hoe bijzonder, Barnabas kwam naar buiten en vloog mij in de armen, direct toen hij mij zag, huilend van geluk. Hij nam mij aan de hand en bracht mij bij Petrus. Hij wees hem mij vanaf een afstand aan en zei: 'Dit is Petrus over wie ik u gesproken heb, hij heeft de grootste wijsheid van God, over u heb ik het vaak met hem gehad. Kom dus binnen als iemand die hij al goed kent. Hij is goed op de hoogte van al het goede dat in u woont en heeft zich nauwkeurig op de hoogte gesteld van uw religieuze doel, daarom is hij ook erg benieuwd om u te zien. Ik stel u vandaag dan ook als een groot geschenk aan hem voor.' En terwijl hij mij voorstelde zei hij: 'Dit is Clement, Petrus.'

Hoofdstuk 13.

Maar Petrus, die erg aardig bleek, rende onmiddellijk naar mij toe toen hij mij zag en kustte mij. Daarna liet hij mij gaan zitten en zei: 'U heeft er goed aan gedaan om Barnabas, de prediker van de waarheid als uw gast uit te nodigen zonder de woede van de razende menigte te vrezen. U zult gezegend zijn, want omdat u een vertegenwoordiger van de waarheid alle eer betoond hebt, zal de waarheid zelf u als een zwerver en vreemdeling ontvangen en u inschrijven als burger van haar eigen stad. Dat zal u grote vreugde brengen omdat u, door een kleine gunst te verlenen, opgeschreven zult worden als erfgenaam van de eeuwige zegeningen. Maak het uzelf dus niet moeilijk door uw gedachten aan mij uit te leggen, want Barnabas heeft trouw alles over uw beweegredenen uiteengezet. Bijna dagelijks en zonder ophouden heeft hij uw goede eigenschappen in herinnering gebracht. Om kort te gaan wijs ik u erop, als een vriend die al één van zin met ons is, wat u het beste kunt doen. Als er niets is wat u tegenhoudt, kom dan met ons mee en luister naar het ware woord wat wij in iedere plaats op weg naar de stad Rome zullen spreken en als u nog iets te wensen heeft, zeg het dan.'

Hoofdstuk 14.

(H) Clement door Petrus over het evangelie onderwezen

Na gedetailleerd aan hem uitgelegd te hebben wat ik vanaf het begin al najaag en hoe ik door ijdele vraagstukken afgeleid werd, alle zaken die ik u al eerder genoemd heb, mijnheer Jakobus, zodat ik hetzelfde nu niet opnieuw behoef te herhalen, ging ik er graag op in om met hem mee te reizen. 'Want dat,' zei ik, 'is mijn grootste verlangen.

¹⁰ Ook wel genoemd de toren van Strato.

Maar eerst zou ik wensen om het systeem van de waarheid uitgelegd te krijgen, zodat ik mag weten of de ziel sterfelijk of onsterfelijk is. En als zij onsterfelijk is, of zij geoordeeld zal worden voor de dingen die zij hier doet. Verder verlang ik om te weten wat de rechtvaardigheid die God welgevallig is inhoudt en of de wereld geschapen is en waarom zij geschapen is. Of dat zij zal vergaan, en of zij vernieuwd en beter gemaakt zal worden, of dat er hierna geen enkele wereld meer zal zijn. En, om niet alles te noemen, zou ik graag uitgelegd krijgen hoe het zit met deze dingen en alles wat hiermee verband houdt.’ Hierop antwoordde Petrus: ‘In het kort zal ik u de kennis over deze zaken bijbrengen O Clement, luister dus.’

Hoofdstuk 15.

(G) Het onbekend zijn met de geestelijke zaken is als een wolk die de wereld bedekt

‘De wil en de raad van God is om vele redenen voor de mens verborgen gehouden. Ten eerste natuurlijk door slecht onderwijs, slechte omgang, slechte gewoonten, zinloze gesprekken en onrechtvaardige veronderstellingen. Vanwege al deze zaken heeft eerst vergissing, hierna verachting, daarna ontrouw en boosaardigheid, met hebzucht en ijdele opschepperij en alle zaken die hierop lijken het hele huis van de wereld vervuld. Het is als een enorme rookwolk waardoor zij die erin wonen haar Stichter niet goed kunnen zien en niet kunnen waarnemen welke zaken Hem welgevallig zijn. Wat is dan passender voor degenen die hier zijn om, anders dan met een schreeuw die voortkomt uit het diepst van hun hart, Hem om hulp te roepen. Hij alleen is niet opgesloten in het met rook gevulde huis, dus zo kan de rook van binnen naar buiten worden afgevoerd en kan het licht van de zon zonder beperking worden toegelaten.’

Hoofdstuk 16.

(P) Alleen Jezus kan de rook in uw innerlijk verwijderen door Zijn licht

‘Hij daarom, Wiens hulp noodzakelijk is in het huis dat gevuld is met de duisternis van onwetendheid en de rook van slechtheid, is Degene waarvan wij zeggen dat Hij de Ware Profeet wordt genoemd. Hij alleen kan de ziel van mensen verlichten, zodat zij duidelijk met hun ogen de weg naar de veiligheid kunnen zien. Op een andere manier is het onmogelijk om kennis te krijgen van goddelijke en eeuwige zaken, behalve dan wanneer iemand ze leert van de Ware Profeet. Want, zoals u eerder ook al zei, het geloof in dingen en de mening over de oorsprongen ervan, wordt ingeschat naar rato van de kundigheid van degenen die ze verdedigen. Daarom ook wordt een zelfde oorzaak soms als waar en soms als onwaar beschouwd. Wat eerst waarheid leek, wordt daarna een leugen door beweringen van een ander. Daarom vroeg religie erom om beloofd te worden met de aanwezigheid van de Ware Profeet. Hijzelf zou ons dan over alles specifiek op de hoogte kunnen brengen, hoe de waarheid in elkaar zit en ons zo leren hoe ons geloof in deze dingen te praktiseren. Daarom dient voorafgaand aan al het andere de geloofwaardigheid van de Profeet zelf uiterst nauwkeurig onderzocht te worden. Als u dan met zekerheid vastgesteld heeft dat Hij een profeet is, past het u om die reden om Hem in alles te geloven en de specifieke zaken die Hij leert niet verder ter discussie te stellen, maar de dingen die Hij spreekt als vaststaand en heilig te beschouwen. Deze dingen lijken dus gebaseerd te zijn op geloof, maar ze worden geloofd op grond van de toetsingsvoorwaarden die al eerder beproefd gebleken zijn. Want als aan het begin de waarachtigheid van de Profeet proefondervindelijk vastgesteld is, dan moet het overige op grond van het vertrouwen dat eerder al is gevestigd beluisterd en

aangenomen worden, dat Hij een waarachtig leraar is. Zo zeker als het is dat wij, bij dingen die betrekking hebben op goddelijke kennis, gehouden zijn aan de regel van waarachtigheid, zo is er ook geen twijfel mogelijk dat door niemand anders dan door Hemzelf bekend kan worden gemaakt wat waar is.’

Hoofdstuk 17.

(H) Clement de ogen geopend door de prediking van Jezus en schrijft er een boek over

Na dit gesproken te hebben, legde hij mij open en duidelijk uit wie deze Profeet was en hoe Hij gevonden kon worden. Het bleek dat de bewijzen die Hij mij gaf over de profetische waarheid er al lagen, voor mijn ogen en in mijn handen. Ik stond werkelijk versteld dat niemand dit ziet, hoewel het voor ogen is, de dingen waar iedereen zo naar op zoek is. Daarop maakte ik in zijn opdracht een chronologische samenvatting van wat hij tegen mij gezegd had. Ik schreef een boek over de Ware Profeet en stuurde het u toe vanuit Caesarea, zoals hij dat opdroeg. Hij zei dat hij de opdracht van u gekregen had om u ieder jaar van zijn uitspraken en handelen verslag te doen. Ondertussen bracht hij mij die eerste dag, aan het begin van zijn betoog, de complete uitleg over de Ware Profeet en nog veel meer dat daaraan verwant is. ‘Kijk,’ zei hij, ‘naar de toekomst en wees aanwezig bij de discussies die, wanneer het nodig is, ik met hen die tegenspreken houden zal. Wanneer ik met hen in debat ben zal zelfs ik, als ik zelf geschoren lijkt te worden, niet bang zijn dat u aan het twijfelen gebracht zult worden over de dingen die ik u ontvouwd heb. Want, al lijkt ik verslagen, toch zullen de dingen die de Ware Profeet aan ons overgeleverd heeft nooit onzeker kunnen lijken. Toch hoop ik dat wij ook in debatten niet onderuit gehaald zullen worden. Als alleen onze hoorders maar voor rede vatbaar zijn en vrienden van de waarheid, die de kracht en reikwijdte van woorden kunnen onderscheiden en herkennen kunnen welke verhandeling vanuit vermeende deskundigheid, zonder waarheid, maar als een schijnwaarheid (wordt verkondigd), en welke eenvoudig en zonder bijzondere deskundigheid wordt uitgesproken, die voor zijn kracht niet steunt op show en uiterlijk vertoon, maar op waarheid en redelijkheid.’

Hoofdstuk 18.

Hierop antwoordde ik: ‘Ik breng dank aan de Almachtige God omdat ik geleerd ben zoals ik dat ook gewenst en verlangd heb. In alle omstandigheden kunt u in zoverre op mij rekenen, dat ik nooit meer kan twijfelen over de dingen die ik van u geleerd heb. Zelfs als u zelf op enig moment mijn vertrouwen in de Ware Profeet zou willen veranderen, dan nog kunt u dat niet, omdat ik met mijn hele hart ingedronken heb wat u gesproken heeft. En opdat u niet zou denken dat ik u iets groots beloof door te zeggen dat u mij niet kunt afbrengen van dit geloof, is het voor mij zeker dat, wie dit verslag over de Ware Profeet ook gehoord heeft, nooit achteraf in staat kan zijn om aan deze waarheid te twijfelen. Ik ben daarom ook overtuigd dat al de kunststukken van het kwaad ontzenuwd worden door deze door de hemel onderwezen leer. Want tegenover deze profetie kan geen enkele woordkunst standhouden, geen drogredenen van deskundigen of syllogismen. Maar iedereen die hoort van de Ware Profeet, moet noodzakelijkerwijs direct naar de waarheid zelf verlangen. Ook zal hij hierna, onder het voorwendsel dat hij de waarheid zoekt, niet nog langer leugens kunnen verdragen. Daarom, O mijn heer Petrus, wees niet langer bezorgd over mij, alsof ik iemand zou zijn die niet wist wat hij ontvangen had en welk een groot geschenk hem toevertrouwd was. Wees er zeker van dat u een gunst verleend heeft aan iemand die deze op

waarde kan schatten. Daarom kan ik op geen enkele manier nog makkelijk bedrogen worden, omdat ik blijkbaar heel snel gekregen heb waarnaar ik verlangd heb. Het kan dus zo zijn dat de één die verlangt snel ontvangt, terwijl een ander zelfs niet op de lange duur de dingen bereikt waar hij naar verlangt.'

Hoofdstuk 19.

(H) Clement voegt zich bij Petrus

Toen Petrus mij zo hoorde spreken zei hij: 'Ik breng dank aan mijn God, zowel voor uw redding als voor mijn eigen vrede, want ik ben ontzettend blij om te zien dat u de grootsheid begrepen hebt van de profetische goedheid, mede omdat, zoals u zegt, zelfs ikzelf niet in staat zou zijn om u te bekeren tot een ander geloof, als ik dat al zou willen, wat God verhoede! Trek dus vanaf nu samen met ons op en wees er morgen bij wanneer wij het debat aangaan, want ik zal de woordstrijd aangaan met Simon de magiër.' Na dit gesproken te hebben, trok hij zich terug om samen met zijn vrienden te gaan eten. Hij gaf mij opdracht om alleen te eten. Na de maaltijd, nadat hij de lofzang aan God gezongen en gedankt had, deed hij verslag van zijn vorderingen en vervolgde: 'Moge de Heer het u vergunnen om in alles net als ons te worden, dat u door de doop te aanvaarden in staat zult zijn om samen met ons aan dezelfde tafel te eten.' Na dit gezegd te hebben gaf hij mij opdracht om te gaan rusten, want vermoeidheid en het tijdstip zorgde ervoor dat het tijd was om te gaan slapen.

Hoofdstuk 20.

(H) Zacheüs kondigt het debat met Simon aan

Vroeg in de morgen kwam Zacheüs naar ons toe en na ons begroet te hebben zei hij tegen Petrus: 'Simon stelt het debat uit tot de elfde dag van deze maand, dus tot over zeven dagen, want hij zegt dat hij dan meer tijd heeft voor de woordstrijd. Het lijkt mij dat het afblazen door hem ook in ons voordeel is, want dan kunnen er meer luisteraars of beoordelaars van onze discussie bij zijn. Dus, als het u goed lijkt, laten wij het uitstel gebruiken om onderling de zaken die naar wij denken controversieel zullen zijn te bediscussiëren. Ieder van ons kan dan, wetende welke zaken aan de orde zullen komen en welke antwoorden daarop gegeven moeten worden, zelf afwegen of de (antwoorden) juist zijn, of dat een tegenstander daar nog iets tegenin kan brengen, of de dingen die wij ontvouwen kan weerleggen. Maar als de dingen waarover wij spreken van alle kanten niet duidelijk te weerleggen zijn, dan zullen wij met vertrouwen de test tegemoet treden. Dit is werkelijk mijn mening, dat allereerst onderzocht moet worden wat de oorsprong van alles is, of wat genoemd kan worden als de directe oorzaak van alles wat bestaat. Hierna over alle zaken die bestaan, of ze gemaakt zijn, door wie, door middel van wie, en voor wie. Of zij van één iemand hun bestaansrecht ontvangen hebben, of van twee, of van velen. Verder of zij ontstaan en gevormd zijn vanuit iets dat niet eerder bestond, of juist wel. Of er iets goeds te vinden is in de hoogste zaken, of in dat wat laag bij de grond is. Of er iets is dat beter is dan alles, of dat juist slechter is dan alles. Of er enige flexibiliteit is, of juist niet. Of de zichtbare dingen er altijd al geweest zijn en altijd zullen zijn, of dat ze zijn ontstaan zonder een Schepper en zullen vergaan zonder een Vernietiger. Als de discussie, zoals ik mij die voorstel met deze dingen begint, denk ik dat de zaken die onderzocht zullen worden makkelijk aangenomen kunnen worden omdat er nauwgezet onderzoek naar gedaan is. En wanneer alles aangenomen wordt, zal de kennis van hen die het accepteren makkelijk verkregen zijn. Dit is mijn mening, wees vrij om te zeggen wat u ervan vindt.'

Hoofdstuk 21.

(H) Petrus leert dat God in alles voorzienend is, zelfs de dingen die onbeduidend lijken

Petrus antwoordde hierop: 'Vertel Simon dat hij in de tussentijd doet zoals hij dat wil en gerust kan zijn dat wij, indien God het wil, altijd voor hem klaar zullen staan.' Hierop ging Zacheüs weg om Simon door te geven wat hem opgedragen was. Maar Petrus keek naar ons en zei, omdat hij zag dat ik teleurgesteld was omdat de discussie niet doorging: 'Hij die gelooft dat de wereld door de voorzienigheid van de Allerhoogste God bestuurd wordt, O Clement mijn vriend, hoeft het niet als verlies te beschouwen op welke manier bepaalde dingen gebeuren. Wees er maar zeker van dat de rechtvaardigheid van God alles, zelfs de dingen die in alle opzichten overbodig en tegenstrijdig lijken, tot een goede en passende oplossing leidt, vooral voor hen die Hem meer persoonlijk aanbidden. Daarom weet degene, zoals ik al zei, die van deze dingen overtuigd is, wanneer er iets gebeurt dat hij niet verwacht had, hoe hij de teleurstelling op dat gebied uit zijn gedachten moet wegdoen, door het als vanzelfsprekend te beschouwen dat, vanuit zijn hogere beoordeling, de leiding van de goede God zelfs iets wat de verkeerde kant op lijkt te gaan ten goede kan keren. Laat daarom, O Clement, dit uitstel van Simon u geen verdriet doen, want ik geloof dat het is gebeurd vanuit de voorzienigheid van God, in uw voordeel. Tijdens deze zeven dagen zal ik in de gelegenheid zijn om u de principes van ons geloof uit te leggen. Zonder enige afleiding en in de juiste volgorde, in overeenstemming met de overlevering door de Ware Profeet. Hij weet alleen wat precies in het verleden gebeurd is, wat nu is en de toekomst zoals die zijn zal. Deze dingen zijn werkelijk helder door Hem uiteengezet, maar niet duidelijk opgeschreven, in zoverre dat wanneer zij gelezen worden, zij niet zonder een vertaler begrepen kunnen worden, vanwege de zonde die samen met de mens is opgegreoid zoals ik al eerder zei. Daarom zal ik alle dingen aan u uitleggen, dan zult u over de dingen die opgeschreven zijn duidelijk inzien wat de Wetgever ermee bedoeld heeft.'

Hoofdstuk 22.

(H) De betekenis van de wet aan Clement uitgelegd

Toen hij dit gezegd had begon hij punt voor punt de hoofdstukken van de wet waar vraagtekens bij gesteld leken te kunnen worden uit te leggen. Vanaf het begin van de schepping tot en met het moment dat ik hem bezocht in Caesarea. Zo maakte hij mij duidelijk dat het uitstel van Simon bij had gedragen om mij in de gelegenheid te stellen om alles in de juiste volgorde te leren. 'Op een ander moment,' zei hij, 'zullen wij dieper ingaan op zekere punten waar wij het net globaal over gehad hebben, naar gelang dat het onderwerp van ons gesprek daar aanleiding toe geeft. Dan zult u over alles een volledige en volmaakte kennis verwerven, zoals belooft. Nu wij door dit uitstel vandaag de tijd hebben, zal ik nog eens herhalen wat wij al besproken hebben, dan kunt u het beter onthouden.' Hierna begon hij op dezelfde manier mijn geheugen op te frissen met wat hij eerder gezegd had: 'Weet u nog, O vriend Clement, wat ik u over de eeuwige aeon die geen einde kent verteld heb?' Toen zei ik: 'Ik zou niets kunnen vasthouden, O Petrus, als ik dat zou kunnen verliezen of vergeten.'

Hoofdstuk 23.

(H) Petrus over de zaken die openlijk en die in het verborgene besproken worden

Toen Petrus mijn antwoord met plezier hoorde zei hij: 'Ik feliciteer u met dit antwoord, niet omdat u hier al te makkelijk over spreekt, maar omdat u belijdt dat u ze niet

zult vergeten. Want de meest uitmuntende waarheden blijven het best in stilte bewaard. Daarom zullen wij, ten gunste van de zaken die u zich herinnert en waarover niet gesproken behoort te worden, het hebben over de dingen die in tweede instantie besproken zijn, deze kunnen wel makkelijk besproken worden. Hierdoor kan ik zien wat u al onthouden hebt en dan kan ik direct hierop inspringen om de dingen waarover ik het met u wil hebben volledig te openbaren.' Toen ik merkte dat hij blij was wanneer zijn luisteraars ook goed onthouden, zei ik: 'Ik ben niet alleen bedacht op uw uiteenzetting, maar ook op de inleiding die aan de uitleg voorafging, ja bijna alles wat u gezegd hebt heb ik volledig onthouden, hoewel niet woordelijk. De dingen die u gesproken heeft zijn namelijk verwant aan mijn ziel en ingeschapen. U heeft een verrukkelijke kop ingeschonken terwijl ik uitgeput was van de dorst. Denk dus niet dat ik u zonder na te denken lastig val met woorden. Dus zal ik nu de dingen die gezegd zijn in herinnering terughalen, waarbij de volgorde van uw betoog zeer behulpzaam is. De zaken zoals u die besproken hebt zijn namelijk een uitvloeisel van elkaar en ze zijn gebalanceerd samengesteld, waardoor ze makkelijk te onthouden zijn als deze volgorde wordt aangehouden. De volgorde der dingen is nuttig als u iets wilt onthouden, want als u ze punt voor punt naar voren brengt, komt dat direct naar boven wanneer u ernaar zoekt en als het opgekomen is, wordt het vastgehouden. En als het soms even niet gevonden wordt, dan zal er geen terughoudendheid zijn om het de Meester te vragen. Om niet langer uit te stellen wat u van mij vraagt, zal ik in het kort herhalen wat u aan mij uitgelegd hebt over de definitie van de waarheid.'

Hoofdstuk 24.

(H) Clement vat de uitleg van het evangelie zoals hij dat van Petrus geleerd heeft samen

'Altijd is geweest, nu is en altijd zal datgene zijn wat van eeuwigheid bestaat en door de allereerste Wil is verwekt. Vanuit de eerste Wil is de tweede Wil voortgekomen, hierna is de wereld gekomen. Na de wereld is de tijd gekomen en hierna de mensenmenigte. Vanuit de mensenmenigte de uitgekozen geliefden, vanuit wier eenheid van geest het vredig koninkrijk van God is geconstrueerd. Maar het overige dat op dit alles volgt, heeft u mij beloofd een andere keer uit te leggen. Hierna, toen u de schepping van de wereld uitgelegd had, heeft u mij de ordeningsprincipes van God uitgelegd, die Hij, vanwege Zijn welbehagen, in aanwezigheid van alle eerste engelen uitgelegd heeft. Deze heeft Hij als een eeuwige wet aan iedereen bekend gemaakt, en hoe Hij twee koninkrijken gevormd heeft, ik bedoel hiermee dat van deze tijd en dat van de toekomst. Hij heeft aan beide een tijd toegewezen en heeft uitgevaardigd dat een dag van oordeel verwacht moet worden. Hij heeft bepaald dat dan met alle dingen en alle zielen afgerekend moet worden. Dus zullen de slechten vanwege hun zonden zeker overgeleverd worden aan het eeuwige vuur, maar degenen die geleefd hebben in overeenstemming met de wil van God de Schepper en die een zegen ontvangen hebben voor hun goede daden, zullen als het helderste licht stralen, in hun eeuwige woning binnengaan, in onvergankelijkheid verblijven, eeuwige geschenken en onuitsprekelijke zegeningen ontvangen.'

Hoofdstuk 25.

Terwijl ik zo bezig was, was Petrus tegelijk verheugd en bezorgd om mij alsof ik zijn zoon was. Opdat ik niet zou falen in het in herinnering terughalen van het overige, en te schande gemaakt zou worden ten aanschouwen van degenen die aanwezig waren, zei hij: 'Het is genoeg, O Clement, want u heeft deze dingen duidelijker uitgelegd dan dat ik

dat zelf gedaan heb.' Toen zei ik: 'Vrijheid van leren heeft mij de kracht verleend om zaken ordelijk uiteen te zetten en om dat wat aan de orde is duidelijk te kunnen maken. Als wij dit geleerde gebruiken om de fouten uit de oudheid te bevestigen, dan doen wij onszelf met mooie sier en omhaal van woorden geweld aan, ik denk niet dat dit ons veel zal opleveren. Hoe het ook zij mijn heer Petrus, u kunt zich voorstellen met hoeveel dankbaarheid ik vervuld ben voor al het overige dat u mij nog geleerd hebt. Vooral de uitleg over de leer die u mij gaf dat er één God is Die de wereld gemaakt heeft en Die, omdat Hij in alle opzichten rechtvaardig is, iedereen zal beoordelen op grond van wat hij gedaan heeft. Hierna voegde u nog toe: 'Voor het stelling nemen tegenover dit dogma zullen nog vele duizenden woorden naar voren gebracht worden. Maar in hen aan wie het gegund is om kennis te dragen van de Ware Profeet, wordt dit hele bos aan woorden omgekapt.' Daarom, omdat u mij een verhandeling gegeven heeft over de Ware Profeet, heeft u mij gesterkt met een volledig vertrouwen in uw beweringen.' Hierna, wetende dat het totaal aan godsdienst en godsvrucht hierin besloten ligt, vervolgde ik direct: 'U heeft prima uiteengezet waarom in de toekomst zonder te treuzelen, O Petrus, aan degenen die kennis van geloof en godsvrucht gekregen hebben uiteengezet wordt wat door de Ware Profeet overgeleverd is. Hij is, zoals al bewezen is, het alleen waard om in te geloven. Maar een uiteenzetting die aannames en argumenteringen nodig heeft, is weggelegd voor de ongelovigen, aan wie u het nog niet juist geacht heeft om het onwankelbare geloof van de profetische genade bekend te maken.' Toen ik dit gezegd had, zei ik nog: 'U zei dat u twee dingen zou geven op het juiste moment: Ten eerste deze uiteenzetting, eenvoudig en in één keer foutloos, en hierna een uiteenzetting van ieder afzonderlijk punt, gaandeweg, afhankelijk van het verloop van de afzonderlijke vragen die gesteld zullen worden. Hierna heeft u de volgorde van de dingen vanaf het begin van de wereld uiteengezet, zelfs tot op dit moment, en als u het goed vindt, kan ik alles volledig vanuit mijn geheugen terughalen.'

Hoofdstuk 26.

Hierop antwoordde Petrus: 'Ik ben ontzettend blij, O Clement, dat ik mijn woord aan zo'n veilig hart toevertrouwd heb. Want het bedacht zijn op zaken die besproken worden, is een indicatie voor het klaar zijn om geloofswerken te verrichten. Maar iemand van wie het reddende woord door een slechte demon gestolen wordt, van wie het geheugen wordt gewist, zo iemand kan niet gered worden, zelfs al zou hij dat willen, want hij is de weg waarover het leven bereikt kan worden kwijt geraakt. Laten wij daarom steeds herhalen wat besproken wordt en het in ons hart bevestigen. Ik bedoel, op welke wijze en door Wie de wereld gemaakt is, zodat wij voortgang boeken in onze vriendschap met de Schepper. Zijn vriendschap wordt bevestigd door goed te leven en te gehoorzamen aan Zijn wil. Zijn wil is wet voor alles wat leeft. Wij zullen deze zaken daarom nogmaals kort aan u uitleggen, met de bedoeling dat zij des te vaster in uw geheugen gegrift zullen zijn.'

Hoofdstuk 27.

(H) Petrus leert Clement waarom God de wereld voor de mens schiep

'In het begin toen God de hemel en aarde als één huis gemaakt had, wierp de schaduw, die door de materiële lichamen geworpen wordt, duisternis over de zaken die erin besloten lagen. Maar toen de Wil van God het licht geïntroduceerd had, was de schaduw die door de lichamen geworpen werd direct verdwenen. Uiteindelijk is het licht

aan de dag toegewezen en de duisternis aan de nacht. Nu was het water dat zich in de wereld bevond, in de ruimte tussen de eerste hemel en aarde, gestold alsof het bevroren was. Het was vast als kristal, opgezwollen en het midden tussen de hemel en de aarde werd gescheiden door een soort hemelgewelf.¹¹ Dit hemelgewelf noemde de Schepper hemel, genoemd naar dat wat Hij net gemaakt had en zo scheidde Hij het in twee delen, de schepping van het hemelgewelf, hoewel het (samen) slechts één huis was. De reden voor de scheiding was de volgende. Het bovenste deel zou een verblijfplaats voor de engelen zijn en het lagere deel (een verblijfplaats) voor de mensen. Hierna ontving het gebied van de zee, en de woestenij die gemaakt was, het waterdeel dat beneden bleef, op bevel van de eeuwige Wil. Het (water) dat naar beneden stroomde zonk in de aardholten weg en het droge land verscheen. De verzamelplaatsen van het water werden de zeeën. Hierna bracht de aarde, die zichtbaar geworden was, verschillende soorten kruiden en struiken voort. Ook bracht zij bronnen en rivieren voort, niet alleen op de vlakten, maar ook in de bergen. Op die manier werd alles klaargemaakt om de mens, die erop zou gaan wonen, in staat te stellen om alles te gebruiken zoals hij dat graag wilde, goed of slecht.'

Hoofdstuk 28.

(H) De schepping van de mensheid en de ontwikkeling tot op dat moment

'Hierna bekleedde Hij de zichtbare hemel met sterren. Daarin plaatste Hij ook de zon en de maan. De dag kon zo het licht van de één genieten en de nacht het licht van de ander. Tegelijk zouden zij een indicator voor het verleden, het heden en de toekomst worden. Want zij zijn gemaakt als tekenen voor seizoenen en dagen, die, al worden zij door iedereen gezien, alleen begrepen worden door de geleerden en verstandigen. Toen Hij hierna opdracht gaf om levende wezens vanuit de aarde en het water voort te brengen, maakte Hij het Paradijs, wat Hij ook de plaats van heerlijkheden noemde. Pas na al deze dingen maakte Hij de mens, omwille van wie Hij alles voorbereid had, wiens innerlijke soort (ziel) ouder is en omwille van wie alle dingen gemaakt zijn die bestaan. Zij staan in dienst van hem en zijn aan hem toegewezen om als zijn woning te kunnen gebruiken.'

Hoofdstuk 29.

'Nadat alle dingen in de hemel, op aarde, in de wateren en van het menselijk ras vermenigvuldigd en afgerond waren, leefden tijdens de achtste generatie rechtvaardige mensen die geleefd hadden zoals ook de engelen leefden die verlost waren door de schoonheid van de vrouwen. Zij pleegden overspel en hadden ongelegitimeerde seks met hen. Doordat zij in alles bandeloos en onregelend handelden, veranderden zij de menselijke gewoonten en de ordening van het leven zoals die door God bepaald is. Door overredingskracht of dwang, dwongen zij alle mensen tot zondigen tegen God, hun Schepper. In de negende generatie werden de reuzen, zoals die vanouds genoemd worden geboren. Niet met voeten als draken, zoals de sprookjes van de Grieken vertellen, maar mensen met gigantisch grote lichamen, met botten van enorme omvang. Zij worden nog altijd op sommige plaatsen als bewijs tentoongesteld. Tegen hen heeft God een rechtvaardige voorziening getroffen. Hij liet een vloed over de wereld komen, zo zou de wereld van haar vervuiling gezuiverd worden. Iedere plaats moest, om gezuiverd te worden van haar vervuiling, in een zee veranderen. Ieder land moest in zee veranderen om de slechten te vernietigen. Toch werd er nog één

rechtvaardige man gevonden, hij heette Noach. Hij werd samen met zijn drie zonen en hun vrouwen in de ark bewaard, en werd degene die de wereld koloniseerde nadat het water weer weggezakt was, samen met de dieren en zaden die met hem opgesloten gezeten hadden.'

Hoofdstuk 30.

'In de twaalfde generatie, toen God de mens gezegend had en zij vermenigvuldigd waren, ontvingen zij het gebod om geen bloed tot zich te nemen, want ook om deze reden was de vloed gestuurd. In de dertiende generatie, toen de tweede van Noach's zonen zijn vader beschadigd had en door hem vervloekt was, bracht hij de omstandigheid van slavernij op zijn nageslacht over. Ondertussen ontving zijn oudere broer een toegewezen deel in het midden van de wereld, waar het land Judea gelegen is. De jongere ontving het oostelijk deel en hij, (de middelste) het westen. In de veertiende generatie richtte iemand van het vervloekte nageslacht een altaar voor demonen op, om daar tovenarij op te bedrijven. Daarop offerde hij bloedoffers. Tijdens de vijftiende generatie richtte de mens voor de eerste keer een afgod op om deze te aanbidden. Tot die tijd was alleen de Hebreeuwse taal die door God aan de mens gegeven was in gebruik. Tijdens de zestiende generatie verhuisden de mensenkinderen naar het oosten, het land dat aan hun voorvaders toegewezen was. Iedere mens markeerde de plaats waar hij zich vestigde door het zijn eigen naam te geven. Tijdens de zeventiende generatie regeerde Nimrod in Babylonië en bouwde daar een stad. Vandaar verhuisde hij naar de Perzen en leerde hen om het vuur te aanbidden.'

Hoofdstuk 31.

'Tijdens de achttiende generatie werden ommuurde steden gebouwd, legers geformeerd en bewapend, rechters en wetten verordineerd, tempels gebouwd en werden de koningen van naties als goden vereerd. Tijdens de negentiende generatie verjaagden de nakomelingen van hem die na de vloed vervloekt was, hem aan wie bij loting het westen toegewezen was, zijn grens overschrijdend, en de mensen aan wie het midden van de aarde toegewezen was richting het oosten, hij vervolgde hen tot in Perzië. Zijzelf namen met geweld bezit van het land van waaruit zij hen verdreven hadden. Tijdens de twintigste generatie stierf voor de eerste keer een zoon door zijn vader vanwege de misdaad van incest.'

Hoofdstuk 32.

'Tijdens de 21^e generatie was er een zekere wijze man, uit de familie van het nageslacht van de oudste zoon van Noach die verdreven was. Hij heette Abraham, van hem stamt ons Hebreeuwse volk af. Hierna werd de hele wereld weer met ongerechtigheden overspoeld. En toen vanwege de afzichtelijkheid van haar misdaden vernietiging voor de deur stond, dit keer niet door water maar door vuur, en toen de galg al boven de aarde uitgestald was, toen werd in Sodom begonnen. Deze man, omdat hij een vriend van God was die erg blij met hem was, leerde van God dat de hele wereld niet tegelijk zou vergaan. Vanaf het begin was deze man, die astroloog was, in staat gebleken om de Schepper te herkennen door de ordening van de sterren. Terwijl iedereen zich vergiste, begreep hij dat alle dingen door Zijn voorzienigheid gereguleerd worden. Toen ook nog een engel, die hem in een visioen verscheen, hem gedetailleerder uitleg gaf over de zaken die hij begon te begrijpen, werd hem ook getoond wat de erfenis van zijn nageslacht zou zijn. Hem werd beloofd dat de (hem getoonde) gebieden hersteld zouden worden en nog niet aan hem gegeven zouden worden.'

¹¹ Atmosfeer

Hoofdstuk 33.

(V) De Openbaring van de Ware Profeet aan Abraham

‘Daarom verscheen de Ware Profeet Die alleen de harten en bedoelingen van de mens doorziet aan Abraham, die er hevig naar verlangde om de oorzaak van alle dingen te leren en ernstig nadacht over alles wat hem verteld was. Hij openbaarde hem alle dingen die hij maar wilde. Hij leerde hem de kennis over de Godheid, maakte hem ingewijde over de oorsprong van de wereld en ook van haar einde. Hij toonde hem de onsterfelijkheid van de ziel en de wijze van leven die God behaagt. Hij leerde over de opstanding van de doden, het komende oordeel, de beloning voor de goeden en de straf voor de slechten. Dit alles zal tijdens het rechtvaardige oordeel geregeld worden. Na hem al deze informatie duidelijk en afdoende gegeven te hebben, vertrok Hij weer naar de onzichtbare verblijfplaatsen.

(G) Drie zonen van Abraham, Ismaël (de barbaren) Heliesdros (de Perzen) en Isaak (de erfgenaam)

¹²Maar toen Abraham hier nog onwetend over was, zoals wij u eerder al uiteengezet hebben, werden hem twee zonen geboren. De ene heette Ismaël en de andere Heliesdros. Van de één stammen de barbaarse volken af en van de ander de Perzen. Sommige van de laatste hebben de leefgewoonten en maatschappelijke ordening van hun burens, de Brahmanen overgenomen. Anderen vestigden zich in Arabië waarvan nakomelingen zich weer over Egypte verspreid hebben. Sommige Indiërs en Egyptenaren hebben van hen geleerd om besneden te worden en om zuiverder te leven dan anderen. Toch zijn de meesten na verloop van tijd teruggekeerd van dat wat het bewijs en teken van zuiverheid was (de besnijdenis) naar goddeloosheid.’

Hoofdstuk 34.

‘Hoewel hij deze twee zonen gekregen had in de tijd dat hij nog onwetend was over deze zaken, vroeg hij, nadat hij de kennis van God ontvangen had, de Ene Rechtvaardige dat hij het waard mocht zijn om nageslacht te krijgen van Sara, zijn wettige echtgenote, hoewel zij onvruchtbaar was. Zij kreeg een zoon die zij Isaak noemde. Van hem stamt Jakob af en de twaalf aartsvaders, en van deze twaalf de tweeeënveertig. Toen hongersnood ontstond kwamen zij met hun hele familie naar Egypte. Na verloop van vierhonderd jaar waren zij door de zegen en belofte van God toegenomen en werden zij door de Egyptenaren vervolgd. Toen zij vervolgd werden verscheen deze Ware Profeet aan Mozes en sloeg Hij de Egyptenaren met twaalf plagen toen zij weigerden om het Hebreeuwse volk van hen weg te laten trekken naar hun geboorteland. Zo leidde Hij het volk van Egypte uit Egypte. Maar de Egyptenaren die de plaag overleefd hadden, aangestoken door de vijandigheid van hun koning, achtervolgden de Hebreeërs. Toen zij hen bij de oever van de zee ingehaald hadden en dachten dat zij hen allemaal konden vernietigen en uitroeien, bad Mozes tot God en verdeelde de zee zich in tweeën, zodat het water aan de rechterkant en aan de linkerkant stilstond alsof het bevroren was. Het volk van God stak over als over een droge weg. Maar de Egyptenaren die hen achtervolgden en haastig (het pad) opgingen, verdronken. Want toen de laatste Hebreeër uit de zee kwam, ging de laatste Egyptenaar de zee in. En direct werd het water van de zee, dat op zijn commando vast bleef staan alsof het bevroren was, op zijn commando weer losgemaakt van de fixatie waaraan het gebonden was. Door haar natuurlijke vrijheid weer in te nemen, voerde zij de straf over de goddeloze natie uit.’

¹² Zie ook de Ascents of James (Opkomst van Jakobus) een vroegchristelijk geschrift dat op dit punt begint.

¹³ I Korintiërs 10:4

Hoofdstuk 35.

(P) Mozes deed met Israël het voorbereidende werk voor de Ware Profeet

‘Hierna leidde Mozes, in opdracht van God Wiens voorzienigheid over alles is, het volk van de Hebreëen de woestijn in. Hij verliet de kortste weg die vanuit Egypte naar Judea leidt en leidde het volk via vele omzwervingen door de woestijn. Dat deed hij zodat de veranderde manier van leven die zich met hen verbonden had het kwaad zou uitroeien, omdat zij vertrouwd geworden waren met de gewoonten van de Egyptenaren. Intussen kwamen zij bij de berg Sinaï. Daar werd de wet aan hen gegeven, met stemgeluid en tekenen vanuit de hemel, geschreven in tien voorschriften, waarvan de eerste en belangrijkste was dat zij alleen God zelf mochten aanbidden en voor zichzelf geen vorm of verschijning om te aanbidden mochten maken. Maar toen Mozes de berg opging en daar veertig dagen verbleef, maakten deze mensen, hoewel zij gezien hadden hoe Egypte geslagen werd, en de zee te voet overgestoken waren, manna als brood uit de hemel aan hen gegeven was, en zij uit de rots die hen volgde te drinken gekregen hadden,¹³ wier voedsel in welke smaak ook maar verlangd werd veranderde, die ondanks de verzengende hitte van boven overdag door een wolk overschaduwde werden, zodat zij niet gegeseld zouden worden door de hitte en die ’s nachts door een kolom van vuur verlicht werden, zodat de angstwekkendheid van de duisternis hen in de woestijn niet kon vernietigen, deze mensen maakten en aanbaden zeg ik, terwijl Mozes op de berg verbleef, het hoofd van een gouden kalf dat op Apis leek, die zij in Egypte aanbaden hadden zien worden. Na zo vele grote wonderen die zij voor hun ogen hadden zien gebeuren, waren zij niet in staat om zichzelf te reinigen en ontdoen van de verontreinigingen van oude gewoonten. Daarom verlieten zij de korte weg die vanuit Egypte naar Judea leidt en voerde Mozes hen met een grote omweg door de woestijn omdat hij hoopte in staat te zijn, zoals wij al eerder aangehaald hebben, om het kwaad van oude gewoonten af te schudden door heropvoeding met nieuw onderwijs.’

Hoofdstuk 36.

‘Ondertussen begreep Mozes, de trouwe verstandige rentmeester,¹⁴ dat de slechte gewoonte van offeren aan afgoden, vanwege hun omgang met de Egyptenaren, diep bij het volk was ingeworteld en dat de wortel van dit kwaad niet uit hen verwijderd kon worden. Daarom stond hij hen toe om offers te brengen, maar hij stond alleen toe om dit aan God te doen. Op die manier was hij in staat om dit diep gewortelde kwaad weg te snijden. De andere helft liet hij ter correctie in de toekomst over aan een Ander. Namelijk aan Hem waarvan hijzelf profeteerde: ‘De Heer uw God zal u een Profeet zoals mij doen opstaan naar Wie u moet luisteren, precies zoals Hij het u zegt. Degene die niet naar deze Profeet zal luisteren, hem zal ik van dit volk uitsluiten.’¹⁵

Hoofdstuk 37.

(P) De vrijheid van een juiste mening is het voorrecht van maar een paar

‘In aanvulling hierop wees hij een plaats aan waar het alleen toegestaan zou zijn om offers aan God te brengen. Dit alles was zo opgezet dat, wanneer de tijd daar rijp voor was, zij door middel van de Profeet zouden leren dat God barmhartigheid verlangt en geen offerande.¹⁶ Zij zouden op

¹⁴ Hebreëen 3:5,6; Lukas 12:42

¹⁵ Deuteronomium 18:15-19; Handelingen 3:22; 7:37

¹⁶ Spreuken 21:3; Hosea 6:6; Micha 6:6-8; Mattheüs 9:13; 12:7

Hem zien Die leren zou dat de door God gekozen plaats waar slachtoffers gebracht mogen worden Zijn Wijsheid is. Aan de andere kant zouden zij horen dat de plaats die voor een periode uitgekozen was, vaak door vijandige invallen en plunderingen belaagd, uiteindelijk geheel vernietigd zou worden.¹⁷ Om dit goed in te prenten, nog voor de komst van de Ware Profeet Die de plaats en offerandes volledig zou afwijzen,¹⁸ werd (die plaats) vaak door vijanden geplunderd en door vuur verbrand. De mensen werden in gevangenschap naar buitenlandse volken weggeleid, en weer teruggebracht als zij hun toevlucht zochten tot de genade van God. Hierdoor zouden zij kunnen leren dat een volk dat slachtoffers brengt verdreven zal worden en overgeleverd zal worden in handen van de vijand. Maar zij die barmhartig en rechtvaardig zijn, worden zonder slachtoffers van hun gevangenschap bevrijd en naar hun thuisland teruggebracht. Maar het viel op dat maar zeer weinigen dit begrepen, want de meesten, hoewel zij deze dingen konden leren en begrijpen, hielden vast aan het basale, want de vrijheid van de juiste mening is het voorrecht van maar een paar.'

Hoofdstuk 38.

'Mozes, die deze zaken zo geregeld had, en die het volk in bescherming genomen had om hen naar het land van hun voorvaders te brengen, ging zelf in opdracht van God de berg op en stierf. Maar zijn dood was zodanig, dat tot op deze dag niemand zijn graf gevonden heeft. Toen het volk uiteindelijk het land van hun vaders bereikt had, door de voorzienigheid van God, moesten de slecht gearde inwoners direct de aftocht blazen en zo gingen zij het vaderland dat hen door het lot toegewezen was binnen. Enige tijd later werden zij niet door koningen maar door rechters geregeerd en leefden zij in een zekere staat van vrede. Maar toen zij voor zichzelf tirannen zochten, liever dan koningen, richtten zij ook met koninklijke ambitie de tempel op die aan hen toegewezen was om in te bidden. En zo, door een opeenvolging van slechte koningen, zakte het volk af naar grotere en nog veel grotere goddeloosheid.'

Hoofdstuk 39.

(PG) De doop vervangt de offerande als beeld van de afwassing van zonde en bekleding met de zuivere wijsheid van God

'Maar toen de tijd rijp werd om dat wat aan de Mozaïtische wet ontbrak aan te vullen, zoals wij al zeiden, dat de Profeet zou komen van wie hij voorzeggd had dat Hij hen, door Gods barmhartigheid, zou waarschuwen om te stoppen met offeren, introduceerde Hij, uit vrees dat zij wanneer zij zouden stoppen met offeren geen vergeving van zonden zouden ontvangen, de doop in water voor hen. Hierin (gedoopt) zouden zij ontheven worden van al hun zonden onder aanroeping van Zijn Naam en in de toekomst, wanneer zij volmaakt leven, mogen wonen in onsterfelijkheid. Niet omdat zij gereinigd zijn door het bloed van dieren, maar door de zuivering met de Wijsheid van God. Vervolgens is ook een sterk bewijs van dit grote geheim gelegen in het feit dat iedereen die in de Profeet Die door Mozes voorzeggd was geloofd, die in Zijn Naam gedoopt is, ongeschonden uit de oorlogsstrijd zal komen die de ongelovige natie en haar gebied boven het hoofd hangt. Zij die niet geloven zullen uitgebannen worden uit hun land en koninkrijk, zodat zij, zelfs tegen hun wil in, de wil van God zullen begrijpen en gehoorzamen.'

Hoofdstuk 40.

(H) De 12 en 72 als beeld van dat Jezus de ware Profeet die voorzeggd was is

'Deze zaken zijn dus vooraf opgezet. Hij die verwacht werd is gekomen en brengt tekenen en wonderen als hét bewijs dat Hij het is die openbaar gemaakt zou worden. Maar toch geloofde het volk Hem niet, hoewel ze al zo vele eeuwen getraind waren om deze dingen te geloven. En zij geloofden niet alleen niet, maar voegden aan hun ongelof ook nog godslastering toe, door te zeggen dat Hij een gulzigaard was en een eetverslaafde, dat Hij bezeten was van een demon, Hij die voor hun redding gekomen was! Zo omvangrijk overheerst het kwaad degenen die kwaad doen dat bijna iedereen betrokken is geweest bij deze goddeloze waanideeën, behalve degenen die van de waarheid houden en die de Wijsheid van God ondersteunt. Daarom koos Hij ons twaalfen, de eersten die in Hem geloofd hebben, die Hij apostelen noemde. Hierna nog tweënzeventig goed beproefde leerlingen. Zo zou, tenminste op deze manier, het door Mozes ingezette patroon door de menigte herkend kunnen worden en zouden zij kunnen geloven dat Hij het is Die door Mozes voorzeggd was, de Profeet die komen zou.'

Hoofdstuk 41.

(H) De tekenen van de aarde tijdens het lijden van Jezus

'Maar iemand zal wellicht zeggen: 'Het is voor iedereen mogelijk om zo'n getal na te bootsen,' maar wat zullen wij dan zeggen over de tekenen en wonderen die Hij gedaan heeft? Want Mozes heeft wonderen en genezingen in Egypte verricht, en ook Degene van Wie hij voorzeggd had dat een Profeet zoals hijzelf op zou staan. Hoewel deze (Profeet) elke ziekte en kwaal onder het volk genas, ontelbaar veel wonderen verrichtte en het eeuwige leven predikte, werd Hij snel door slechte mensen naar het kruis gebracht. Echter ook deze daad is door Zijn kracht ten goede gekeerd. Om kort te gaan, terwijl Hij leed, leed de hele wereld met Hem mee. Want de zon werd verduisterd, de bergen scheurden, de graven werden geopend, het voorhangsel van de tempel scheurde, allemaal als teken van rouw over de dreigende vernietiging van die plaats. En toch, hoewel heel de wereld bewogen was, zijn zij zelfs nu nog onbewogen over deze grootse verschijnselen.'

Hoofdstuk 42.

'Maar omdat het noodzakelijk was dat de samenlevingen geroepen zouden worden uit de kring van ongelovigen, zodat het getal dat aan Abraham getoond was vol gemaakt zou worden, is de verkondiging van het gezegende koninkrijk van God de wereld in gestuurd. Daarom zijn de wereldgeesten nu verstoord, zij bieden altijd weerstand aan degenen die naar vrijheid op zoek zijn. Zij maken gebruik van misleidende instrumenten om Gods gebouw te vernietigen. Degenen die vasthouden aan de overwinning en veiligheid van de vrijheid, worden moediger gemaakt door het weerstand bieden aan deze geesten en door de zware inspanning die het worstelen van hen vraagt. Zo wordt de kroon (van palmtakken) niet verkregen zonder de palmboom van overwinning. Ondertussen heeft Hij geleden en bedekte duisternis de wereld vanaf het zesde tot het negende uur. Zodra de zon weer begon te schijnen en alles weer terugkeerde tot het oude, keerden de slechte mensen zelfs terug naar hun oude gewoonten en lieten zij hun angst varen. Sommige van hen die de plaats (waar Hij begraven lag) nauwgezet in de gaten hielden, zeiden dat Hij een magiër was toen zij Zijn wederopstanding niet konden tegenhouden, anderen deden net alsof Hij gestolen was.'

¹⁷ Mattheüs 24:2,3; Lukas 19:42-46; 21:5,6

¹⁸ Mattheüs 9:13; 12:7; Markus 12:32-34

Hoofdstuk 43.

(H) Jakobus als voorganger door de Heer aangesteld

‘Toch kreeg de waarheid overal de overhand. Want als bewijs van dat deze dingen echt gebeurd waren werden wij die met zeer weinigen waren, door goddelijke kracht en de hulp van God, in een paar dagen veel talrijker dan zij. De priesters werden ineens bang dat, door de voorzienigheid van God en tot hun verwarring, het hele volk zich zou bekeren tot ons geloof. Daarom riepen zij ons vaak bij zich en vroegen ons om hen toe te spreken over Jezus, of Hij de Profeet was Die Mozes aangekondigd had, Die de eeuwige Christus is. Want alleen op dit punt schijnt er een verschil van mening te zijn tussen ons die in Jezus geloven en de ongelovige Joden. Maar ondanks dat zij vaak dit soort verzoeken aan ons gedaan hebben en wij op zoek bleven naar de juiste gelegenheid, verstreek een week aan jaren, gerekend vanaf de lijdensweg van de Heer. De Kerk van de Heer die gevestigd was in Jeruzalem groeide en vermenigvuldigde zich welig, geleid vanuit het rechtvaardig bestuur door Jakobus, die als voorganger ervan door de Heer was aangesteld.’

Hoofdstuk 44.

(P) Het is onmogelijk om zonder de Ware Profeet te doen wat God behaagt

‘Maar toen de twaalf apostelen op de paasdag met een geweldig grote menigte waren samengekomen en de kerk van de broers waren binnengegaan, spraken wij op verzoek van Jakobus stuk voor stuk de mensen kort toe over hetgeen wij gedaan hadden op alle plaatsen (waar wij geweest waren). Terwijl dit gaande was zond Kajafas de hogepriester priesters naar ons toe die ons vroegen mee te komen naar hem toe. Hij wilde dat wij hem zouden bewijzen dat Jezus de eeuwige Christus is, of dat Hij dat niet is, dan zouden alle mensen het eens moeten worden over het ene geloof, of over het andere. Hij smeekte ons vaak dat wij dit zouden doen, maar wij stelden het vaak uit, op zoek naar een gunstiger moment.’ Hierop antwoordde ik, Clement: ‘Ik denk dat juist deze vraag, of Hij de Christus is, van groot belang is voor het funderen van het geloof, anders zou de hogepriester niet zo vaak vragen om geleerd en onderwezen te worden over de Christus.’ Daarop antwoordde Petrus: ‘Dat heeft u goed gezien, O Clement, want zoals niemand zonder ogen zien kan, of zonder oren kan horen, of ruiken zonder neus, of proeven zonder tong, of iets doen zonder handen, zo is het ook onmogelijk om zonder de Ware Profeet te doen wat God behaagt.’ Hierop antwoordde ik: ‘Van u heb ik al geleerd dat deze Ware Profeet de Christus is, maar ik zou graag willen weten wat Christus betekent en waarom Hij zo genoemd wordt, zodat een ding dat zo belangrijk is, niets vaags of onzekers voor mij inhoudt.’

Hoofdstuk 45.

(H) De door God aangestelde leidende schepsels over de schepping, ‘De Gezalfdde’ Jezus is de Leider van de mensen

Hierop begon Petrus mij als volgt te onderwijzen: ‘Toen God de wereld gemaakt had, Heer zijnde over het Universum, heeft Hij leiders over de verschillende schepselen aangesteld, zelfs over de bomen, de bergen, de bronnen, de rivieren en alle dingen die Hij gemaakt heeft waarover wij u verteld hebben, want het duurt te lang om ze één voor één te noemen. Één engel stelde Hij als leider over de engelen, één geest over de geesten, één ster over de sterren, één demon over de demonen, één vogel over de vogels, één dier over de dieren, één slang over de slangen, één vis over de vissen, één mens over de mensen en dat is Christus Jezus. Hij gaf de naam Christus tijdens een bijzondere religieuze plechtigheid. Want zoals Arserxes onder de Perziërs, Caesar

bij de Romeinen en Farao bij de Egyptenaren als algemene gebruiksnaam onder koningen bekend is, zo wordt een koning onder de Joden Christus genoemd. De reden van deze naamgeving is de volgende. Hoewel hij werkelijk de Zoon van God is en het begin van alles wat bestaat, is Hij mens geworden. God zalde Hem als eerste met de olie afkomstig van het hout van de levensboom, vanwege deze zalving wordt Hij de Christus genoemd. Bovendien wordt daarom iedereen van de heiligen met dezelfde olie gezalfd, in overeenstemming met wat Hij met Zijn Vader afgesproken heeft, wanneer zij Zijn koninkrijk betreden. Het is ter verfrissing na de arbeid die zij tijdens hun (levens)weg te verduren hebben gekregen, dan kunnen zij hun licht laten schijnen en kunnen zij, vervuld met de Heilige Geest, van onsterfelijkheid voorzien worden. Dit lijkt mij voldoende uitleg over de volledige aard van de tak van waaruit de zalfolie gewonnen wordt.’

Hoofdstuk 46.

(P) Iedere profeet en priester van God is gezalfd, na Jezus komt met de Heilige Geest

‘Maar in het kort zal ik u ook in herinnering brengen wat wij tot nu toe van al deze dingen weten. In het huidige leven is Aäron, de eerste hogepriester, gezalfd met een mengsel van Chrisma, wat op basis van het recept van de geestelijke olie waarover wij het al eerder hadden gemaakt was. Hij was vorst van het volk en ontving als koning de eerste vruchten en eerbewijzen van de mensen, stuk voor stuk. Ook door het ontvangen van het ambt om het volk te richten, oordeelde hij erover of dingen rein of onrein waren. Maar wanneer iemand anders met dezelfde olie gezalfd werd, als afgeleide vorm ervan, werd hij koning, profeet of priester. Als deze door mensen samengestelde tijdelijke genade dan zo’n werkzaamheid tot gevolg had, wat dan te denken van de kracht van de zalving met olie die uit een tak van de boom des levens gewonnen was, als zelfs dat wat door mensenhanden gemaakt was al zo’n bijzondere waardigheid onder de mensen kon veroorzaken. Want wat in de huidige tijd is stralender dan een profeet, voornamer dan een priester en hoger geëerd dan een koning?’

Hoofdstuk 47.

Hierop antwoordde ik: ‘Ik herinner mij Petrus, dat u over de eerste mens gezegd hebt dat hij een profeet is, maar u heeft niet gezegd dat hij gezalfd was. Als er dan geen ongezalfdde profeet bestaat, hoe kan dan de eerste mens een profeet geweest zijn als hij niet gezalfd was?’ Hierop glimlachte Petrus en zei: ‘Als de eerste mens profeteerde, dan is het ook zeker dat hij gezalfd is. Want hoewel degene die de wet aan het papier toevertrouwd heeft niets zegt over deze zalving, heeft hij ons overduidelijk het begrip over deze zaken nagelaten. Want als hij gezegd had dat hij gezalfd was, was er geen twijfel mogelijk dat hij ook een profeet was, hoewel het niet in de wet stond. Dus, omdat het zeker is dat hij een profeet was, is het ook zeker dat hij gezalfd is, want zonder zalving kon hij geen profeet zijn. U had beter kunnen zeggen: ‘Als het Chrisma volgens het recept van de zalfbereider door Aäron bereid werd, hoe kan de eerste mens dan voor de tijd van Aäron gezalfd zijn? Terwijl de kunst van het samenstellen nog niet ontdekt was?’ Daarop antwoordde ik: ‘Begrijp mij niet verkeerd Petrus, want ik spreek niet over die samengestelde zalf en tijdelijke olie, maar over de eenvoudige eeuwige olie die, zoals u mij vertelde, door God gemaakt is, naar welks voorbeeld u gezegd hebt dat de door mensen andere is samengesteld.’

Hoofdstuk 48.

Hierop antwoordde Petrus met een verontwaardigd gezicht: ‘Wat! denkt u Clement, dat wij alles allemaal te weten

kunnen komen voordat het de tijd daarvoor is? Maar om niet van de door ons gevolgde lijn afgeleid te worden, wij zullen deze zaken op een ander moment gedetailleerder uitleggen, als u zichtbaar verder gevorderd bent. Dus een priester of profeet die met de samengestelde zalfolie gezalfd is en die het vuur van het altaar van God ontstak, is over de hele wereld hooggeschat. Maar na Aäron, die priester was, is iemand anders uit het water opgekomen. Ik heb het niet over Mozes, maar over Hem Die door God Zijn Zoon genoemd werd toen Hij omhoog kwam uit het water van de doop. Want het is Jezus Die, door de genade van de doop, het vuur dat de priester voor de zonde aanstak gedooft heeft. Want vanaf de tijd dat Hij verschenen is, is de zalving gestopt waarmee het priesterschap of profeetschap, of koningschap werd toegekend.'

Hoofdstuk 49.

'Zijn komst werd daarom door Mozes die de wet van God aan de mensen overgebracht heeft voorspeld. Maar ook nog door een ander voor hem, zoals ik u al eerder gezegd heb. Hij heeft dus te kennen gegeven dat Hij zou komen, nederig inderdaad tijdens Zijn eerste komst, maar majestueus tijdens Zijn tweede. De eerste heeft inderdaad al plaatsgevonden. Want Hij is gekomen en heeft onderwezen, en Hij, de Rechter over iedereen, is zelf berecht en gedood. Maar tijdens Zijn tweede komst zal Hij komen om te oordelen en zal Hij werkelijk de slechte veroordelen, maar de godvruchtige zal Hij laten delen en met zichzelf verenigen in Zijn koninkrijk. Nu rust het geloof in Zijn tweede komst op Zijn eerste. Want de profeten, vooral Jakob en Mozes, spraken over de eerste, maar sommigen ook over de tweede. Maar de uitmuntendheid van profetie wordt vooral hierdoor getoond, dat de profeten niet spraken over toekomstige dingen zoals zij elkaar opvolgen. Anders zouden zij wellicht lijken op wijze mannen die een vermoeden hadden wat de aangewezen volgorde der dingen zou zijn.'

Hoofdstuk 50.

(P) Jezus door de profeten als de hoop voor de samenlevingen voorzeggd

'Maar wat ik bedoel is dit: Het zou te verwachten moeten zijn dat Christus door de Joden naar wie Hij toekwam aanvaard zou zijn en dat zij in Hem zouden geloven die zij, volgens de overlevering van hun voorvaders, voor de redding van het volk verwachtten. De samenlevingen zouden Hem echter moeten afwijzen, want geen belofte of vooraankondiging over Hem was aan hen gedaan, want Hij is nooit bekend gemaakt onder hen, zelfs niet bij Naam. Toch hebben de profeten, in tegenstelling tot de loop en volgorde der dingen, gezegd dat Hij degene zou zijn die de samenlevingen verwachten,¹⁹ en niet van de Joden. Zo is het ook gebeurd. Want toen Hij kwam, werd Hij totaal niet erkend door degenen die Hem behoorden te verwachten op basis van de overlevering van hun voorouders, terwijl zij die totaal niets over Hem gehoord hadden, zowel geloven dat Hij gekomen is, als geloven dat Hij nog komt. Daarom blijkt de profetie in alle gevallen op te gaan waar gezegd wordt dat Hij de verwachting voor de samenlevingen was. Daarom hebben de Joden zich over de eerste komst van de Heer vergist, en alleen op dit punt is er een meningsverschil tussen ons en hen. Want zijzelf weten en verwachten dat Christus komen zal. Maar dat Hij al in nederigheid gekomen is, Hij Die Jezus genoemd wordt, dat weten zij niet. Dit is dus een grote bevestiging van Zijn komst omdat iedereen niet in Hem gelooft.'

Hoofdstuk 51.

(P) God wil, in Christus, dat de vrijheid van de wil van de mens gewaarborgd wordt

'Hem heeft God aan het einde van de wereld aangewezen, omdat het onmogelijk was dat het kwaad van de mens door iemand anders weggedaan zou kunnen worden, er voor zorgdragend dat de aard van het menselijk ras volledig bewaard zou blijven, wat betekent dat de vrijheid van de wil werd gewaarborgd. Omdat deze voorwaarde ongeschonden bewaard is gebleven, is Hij gekomen om alle rechtvaardigen voor Zijn koninkrijk uit te nodigen, iedereen die ernaar verlangt om Hem gelukkig te maken. Voor hen heeft Hij onuitsprekelijk goede dingen bewaard en de hemelse stad Jeruzalem die, als woonplaats voor de heiligen, feller dan de zon zal stralen. Maar de onrechtvaardigen, de slechten, degenen die God veracht hebben, die ervoor gekozen hebben om het leven dat hen gegeven is door te brengen in verschillende soorten kwaad en die de tijd die hen gegeven was om rechtvaardige daden te doen gebruikt hebben om slecht te doen, hen zal Hij aan gepaste en verdiende wraak overgeven. Maar over de overige zaken die dan gedaan zullen worden ligt het niet in de macht van engelen of van mensen om dit te vertellen of beschrijven. Dit is alleen voldoende voor ons om te weten, dat God aan de goeden een eeuwig bezit van goede dingen zal doen toekomen.'

Hoofdstuk 52.

(P) De beloning voor de rechtvaardige gelovigen in Gods koninkrijk

Toen hij uitgesproken was zei ik: 'Als diegenen in het koninkrijk van Christus zullen wonen die bij Zijn komst rechtvaardig bevonden zullen worden, zullen dan degenen die sterven voordat Hij komt volledig uitgesloten zijn van het koninkrijk?' Daarop zei Petrus: 'U dwingt mij, O Clement, om zaken aan te roeren waarover niet gesproken mag worden. Maar in zoverre het toegestaan is om ze uit te leggen, zal ik niet aarzelen om dat te doen. Weet dat Christus, Die vanaf het begin en eeuwig bestaat, altijd bij de godvruchtigen aanwezig was, hoewel in het geheim, gedurende alle generaties. In het bijzonder bij hen die Hem verwacht hebben, aan wie Hij ook regelmatig verschenen is. Maar het was nog niet de tijd dat er een opstanding van de lichamen die vergaan waren zou zijn. Het leek er eerder op dat het de beloning van God was dat iedereen die rechtvaardig bevonden wordt langer in het lichaam zou leven, of tenminste, zoals duidelijk in de boeken van de wet opgeschreven is, dat God hem transformeerde (zoals Henoch). Met anderen die Zijn wil gedaan hebben is Hij op dezelfde manier zo omgegaan dat zij, getransformeerd naar het Paradijs, bewaard zouden blijven voor het koninkrijk. Maar van degenen die niet in staat zijn gebleken om de wet van rechtvaardigheid volledig te vervullen, die enig overblijfsel van kwaad in hun vlees overhielden, zijn hun lichamen inderdaad vergaan, maar hun zielen worden in goede en gezegende verblijfplaatsen bewaard. Zodat, bij de opstanding van de doden wanneer hun lichamen hersteld zullen worden, zelfs gezuiverd van alle ontbinding, zij een eeuwige erfenis ontvangen zullen, in verhouding tot de goede daden die zij gedaan hebben. Daarom is iedereen die het koninkrijk van Christus zal binnengaan gezegend. Zij zullen niet alleen aan de pijnigingen van de hel ontkomen, maar zullen ook onvergankelijk blijven, de eersten die God de Vader zullen zien en ze zullen de eerste ereplaats in de aanwezigheid van God ontvangen.'

¹⁹ Jesaja 51:5

Hoofdstuk 53.

(H) De Joden zijn bang voor het feit dat Jezus de Messias is

‘Daarom is er geen enkele twijfel over Christus en hebben alle Joden die niet geloven zich in tomeloze woede tegen ons gekeerd, uit angst dat Degene tegen Wie zij gezondigd hebben Hem zou zijn. Hun angst neemt alleen maar toe, omdat zij weten dat toen zij Hem aan het kruis gespijkerd hebben, de hele wereld met Hem bewogen was, en dat Zijn lichaam, hoewel ze dat uiterst zorgvuldig bewaakt hebben, nergens gevonden kon worden en dat ontelbare menigten zich aan Zijn geloof hechten. Hierdoor voelden zij zich gedwongen, samen met de hogepriester Kajafas, om ons steeds opnieuw bij zich te roepen en onderzoek naar de waarheid omtrent Zijn Naam te doen. Omdat zij maar bleven smeken om geleerd te worden of onderwijs te krijgen over Jezus, of Hij de Christus was, leek het ons goed om omhoog naar de tempel te gaan en in de aanwezigheid van heel het volk over Hem te getuigen. Daarbij konden we de Joden met de vele dwaze dingen waar zij mee bezig waren confronteren, want het volk was op dat moment verdeeld over vele partijen, al sinds de dagen van Johannes de Doper.’

Hoofdstuk 54.

(P) Kerkscheuringen, het instrument van de vijand om verdeeldheid te zaaien

‘Want toen de opkomst van Christus op handen was, met de afschaffing van de slachtoffers en de genadegift van de doop, bewerkte de vijand, die vanuit de voorspellingen begreep dat de tijd rijp was, diverse scheuringen onder de mensen zodat, als het al mogelijk was om de eerste zonde uit te wissen, de laatste misstap oncorrigeerbaar zou zijn. De eerste scheuring was die van de Sadduceeën, die bijna tegelijk met Johannes opkwamen. Zij vonden zich rechtvaardiger dan de anderen en begonnen zich van de vergaderingen van het volk af te zonderen en de opstanding van de doden te loochenen, met de bewering dat het vanwege ontrouw onwaardig is om God te aanbidden, die als het ware de beloofde beloning zou opleveren. De eerste bedenker van deze mening was Dositheus en de tweede was Simon. Een volgende scheuring kwam van de Samaritanen, ook zij ontkennen de opstanding van de doden, maar beweren ook dat God niet in Jeruzalem aanbeden mag worden, maar op de berg Gerizim. Terecht verwachten zij de Ware Profeet vanuit de voorzeggingen door Mozes. Maar zij werden door de slechtheid van Dositheus gedwarsboemd om te geloven dat Jezus Degene is Die zij moesten verwachten. De Schriftgeleerden zijn samen met de Farizeeën de oorzaak van een volgende scheuring. Maar zij, gedoopt door Johannes en in het bezit van het ware woord dat zij van Mozes overgeleverd gekregen hadden als de sleutel tot het koninkrijk van de hemel, hebben het horen hiervan voor het volk verborgen. Ja, zelfs sommige discipelen van Johannes die respectabel leken te zijn, hebben zich van het volk afgezonderd en hun eigen meester als christus aangewezen. Maar al deze scheuringen waren voorbereid om hierdoor het geloof van Christus en de doop te verhinderen.’

Hoofdstuk 55.

(H) Het debat van de hogepriester en de Joodse partijen met de apostelen

‘Dus, zoals wij al zeiden, toen de hogepriester regelmatig priesters stuurde om ons te vragen om samen een debat over Jezus te houden, kwam er een goed moment waarop het leek dat heel de kerk er tevreden mee was, dus gingen wij

naar de tempel en stonden samen met de trouwe broers op de trap, terwijl het volk muisstil werd. De hogepriester begon met het instrueren van de menigte en zei dat zij geduldig en rustig moesten luisteren en tegelijkertijd aandacht moesten schenken en het besprokene moesten beoordelen. Hierna ging hij verder met het uitgebreid dank brengen aan God voor het schenken van het ritueel van het slachtoffer ter reiniging van de zonde en hij vond de doop van onze Jezus, die recentelijk in plaats van de slachtoffers gekomen was, verkeerd. Maar Mattheüs nam stelling tegenover zijn beweringen en toonde duidelijk dat iemand die de doop van Jezus niet aanvaardt, niet alleen van het koninkrijk in de hemel uitgesloten is maar ook gevaar loopt bij de opstanding van de doden, zelfs als hij dacht het voorrecht van een goed leven en een oprechte houding te genieten. Na deze standpunten naar voren gebracht te hebben stopte Mattheüs.’

Hoofdstuk 56.

‘Maar de Sadduceeënpartij, die de opstanding van de doden ontkent, was laaiend. Één van hen schreeuwde vanuit de menigte dat zij die denken dat de doden zullen opstaan zich sterk vergissen. Als reactie hierop verklaarde mijn broer Andreas dat dit geen vergissing is, maar het meest zekere van het geloof, dat de doden zullen opstaan, in overeenstemming met wat de Ware Profeet, Wiens komst door Mozes voorzegd was, geleerd had. ‘En als u niet denkt dat dit Degene is Die Mozes aangekondigd heeft, laten wij dit dan eerst onderzoeken zodat, wanneer dit duidelijk bewezen is, er verder geen twijfel zal zijn over de dingen die Hij geleerd heeft.’ Andreas sprak deze en veel gelijksoortige dingen en stopte daarna.’

Hoofdstuk 57.

‘Maar een zekere Samaritaan bracht er ook nog tegenin, tegen het volk en tegen God, dat niet alleen de doden niet zullen opstaan, maar dat de aanbidding van God in Jeruzalem ook moet stoppen, dat eer op de berg Gerizim moet worden betoond en dat Jezus niet de door Mozes voorzegde Profeet die in de wereld komen zou was. Tegen hem en een ander die zijn beweringen ondersteunde, stonden Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs krachtig op. En hoewel hen opgedragen was om hun steden niet te betreden²⁰ en ook het woord niet aan hen te prediken, antwoordden zij hen, ter voorkoming dat het geloof van anderen geweld aan zou worden gedaan, zo nauwgezet en krachtig dat zij hen volledig het zwijgen oplegden. Want Jakobus gaf een uiteenzetting over de opstanding van de doden die door heel het volk bevestigd werd. Johannes voegde daaraan toe dat, als zij afstand zouden nemen van de dwaling over de berg Gerizim, zij erkennen moesten dat Jezus Degene was Die volgens de profetie van Mozes verwacht zou moeten worden, want ook Jezus deed wonderen en tekenen, net zoals Mozes die deed. Daarom is er geen twijfel mogelijk dat Degene Die gelijksoortige tekenen laat zien, bewijst dat Hij de Profeet is van wie hij (Mozes) gezegd heeft dat Hij komen zou en die op hem lijkt.’ Na dit verklaard te hebben en meer van dezelfde strekking, stopten zij.’

Hoofdstuk 58.

‘Toen schreeuwde een Schriftgeleerde vanuit de menigte: ‘De tekenen en wonderen die uw Jezus deed, deed Hij niet als een profeet, maar als een magiër.’ Gretig gaf Filippus hem repliek door aan te tonen dat hij hiermee ook Mozes beschuldigde. Want omdat Mozes wonderen en tekenen in Egypte liet zien op dezelfde wijze zoals Jezus ze in Judea deed, is er geen twijfel mogelijk dat wat over Jezus gezegd

²⁰ Mattheüs 10:5

wordt ook gezegd moet worden over Mozes. Na dit en meer hier tegenin gebracht te hebben hield ook hij op.'

Hoofdstuk 59.

'Hierop berispte een Farizeeër Filippus omdat hij Jezus op gelijke voet met Mozes stelde. Daarop reageerde Bartolomeüs weer en hij verklaarde ferm dat wij niet alleen zeggen dat Jezus gelijk is aan Mozes, nee Hij is groter dan hem. Want Mozes was inderdaad een profeet zoals ook Jezus was, maar Degene die én Profeet én Christus is, is ongetwijfeld groter dan hij die alleen een profeet is. Na dit betoog in één adem uitgesproken te hebben stopte hij. Hierna sprak Jakobus de zoon van Alfeüs de mensen toe en hij legde uit dat wij niet in Jezus moeten geloven omdat de profeten over Hem spreken, maar dat wij in de profeten moeten geloven omdat Jezus van hen als zijnde profeten heeft getuigd. Want het is de aanwezigheid en komst van Jezus die laat zien dat zij werkelijk profeten zijn. Een getuigenis moet door de meerdere worden gegeven over de ondergeschikte, niet door de ondergeschikte over de meerdere.' Na dit en nog meer hierover gezegd te hebben hield Jakobus zijn mond. Hierna begon Lebbeüs²¹ het volk indringend toe te spreken over het feit dat zij niet in Jezus geloofden. Hij Die hen zoveel goeds gedaan heeft door hen de dingen over God te leren, de verdrukten te troosten, de zieken te genezen en de armen te steunen, en voor al dit goeds hebben zij haat en dood teruggegeven. Na dit en meer van hetzelfde gezegd te hebben stopte hij.'

Hoofdstuk 60.

'En zie, een van de leerlingen van Johannes beweerde dat Johannes de Christus zou zijn en niet Jezus, want Jezus had immers zelf gezegd dat Johannes meer was dan alle mensen en alle profeten. 'Als dan,' zei hij, 'hij groter is dan iedereen, dan moet hij ook groter worden geacht dan Mozes en dan Jezus zelf. Maar als hij groter dan iedereen is, dan moet hij wel de Christus zijn.' Hierop reageerde Simon de Kanaäniet, door te stellen dat Johannes inderdaad meer was dan alle profeten en iedereen die uit een vrouw geboren is geworden, maar dat hij niet meer is dan de Mensenzoon. Daarom is Jezus ook de Christus, terwijl Johannes alleen een profeet is. Er is een groot verschil tussen hem en Jezus, zoals het verschil tussen de vooraankondiger en Hij die weer de Vooraankondiger is van hem.²² Of zoals (het verschil tussen) de Wetgever en degene die zich aan de wet houdt. Na een aantal meer dingen hierover uitgelegd te hebben zweeg ook de Kanaäniet. Hierna begon Barnabas, die ook wel Matthias genoemd wordt en de vervangende apostel in plaats van Judas was, de mensen te vermanen dat zij Jezus niet vanuit haat moesten benaderen en ook niet kwaad over Hem moesten spreken. Want het zou veel gepaster zijn, zelfs als iemand onwetend of twijfelachtig over Jezus zou zijn, om Hem lief te hebben en Hem niet te haten. Want God heeft aan liefde een beloning verbonden en aan haat een straf. 'Want is het feit alleen al,' zei hij, 'dat Hij een Joods lichaam heeft en als Jood geboren is, voor ons geen aanleiding om van Hem te houden?' Toen hij dit gezegd had en nog meer hierover, stopte hij.'

Hoofdstuk 61.

'Hierna probeerde Kajafas de leer van Jezus te betwisten en hij zei dat Hij loze woorden sprak omdat Hij gezegd had dat de armen gezegend zijn, aardse beloningen beloofde en de belangrijkste gave in een aardse erfenis stopte. Hij beloofde dat zij die rechtvaardig blijven met vlees en drinken verzadigd zullen worden en meer van dit soort dingen gaf hij als belastend onderwijs. Thomas gaf als antwoord dat dit makkelijke beschuldigingen waren. Hij toonde aan dat de

profeten, waarin Kajafas wel gelooft, nog veel meer hierover geleerd hebben, maar dat zij alleen niet hebben laten zien op welke manier dit zou gebeuren, of hoe zij begrepen zouden moeten worden, terwijl Jezus uitleg gaf hoe zij doorzien moesten worden. Na dit en meer hierover gesproken te hebben, kwam ook Thomas tot rust.'

Hoofdstuk 62.

'Hierop keek Kajafas weer naar mij, soms deed hij dat waarschuwend en soms beschuldigend en hij zei dat ik in de toekomst moest stoppen met over Jezus Christus te prediken, omdat ik het anders tot mijn eigen vernietiging zou doen en omdat ik door mijzelf te bedriegen ook anderen zou bedriegen. Daarbij beschuldigde hij mij ervan, door te veronderstellen dat ik maar een onwetende, een visser en een eenvoudig mens zou zijn, het te wagen om het ambt van leraar op te nemen. Toen hij dit gezegd had en veel meer van hetzelfde, gaf ik als antwoord dat ik minder gevaar te verduren had als, zoals hij zei, Jezus de Christus niet zou zijn, ik had Hem immers als een Leraar van de wet aanvaard, maar dat hij in verschrikkelijk gevaar zou zijn als dit werkelijk de Christus bleek te zijn, wat Hij zo zeker als wat is. 'Want ik geloof in Hem Die verschenen is, want op wie anders, die nooit verschenen is, ligt het geloof te wachten? Maar als ik, een ongeletterde man die geen onderwijzen genoten heeft, zoals u zegt, een visser en eenvoudig mens, meer begrip heb dan de wijze ouderlingen, dan zou dit,' zei ik, 'u des te meer de angst om het hart moeten slaan. Want als ik vanuit genoten onderwijs het debat met u was aangegaan en zo u wijze en geleerde mannen overruled had, dan zou het er op lijken dat ik dit vanwege het vele leren bereikt had en niet vanwege de genade van goddelijke kracht. Maar als nu, zoals ik gezegd heb, wij als onbekwame mannen u wijze mannen overtuigen en overwinnen, welk mens dat ook maar enig gevoel heeft zou dan niet begrijpen dat dit niet het werk is van menselijk vernuft, maar van de Goddelijke wil en gave?''

Hoofdstuk 63.

'Zo brachten wij argumenten in en legden wij getuigenis af. Wij mannen zonder opleiding en vissers leerden de priesters over de Enige Echte God van de hemel. De Sadduceeën over de opstanding uit de dood. De Samaritanen over de heiligheid van Jeruzalem (niet dat wij hun steden binnen gingen, maar in het openbaar debatteerden wij met hen). De Schriftgeleerden en Farizeeën over het koninkrijk in de hemel. De leerlingen van Johannes dat zij van Johannes geen struikelblok voor zichzelf moesten maken en aan alle mensen dat Jezus de Christus is. Uiteindelijk waarschuwde ik hen dat, voordat wij naar de samenlevingen zouden gaan om hen de kennis over God de Vader bij te brengen, zij zichzelf met God moesten verzoenen door Zijn Zoon te aanvaarden. Ik liet hen zien dat zij op geen enkele andere manier gered konden worden, anders dan wanneer zij, door de genade van de Heilige Geest, zich zouden haasten om gewassen te worden met de drievoudige aanroeping en het avondmaal van Christus de Heer zouden aanvaarden. Dat zij alleen moesten geloven in de dingen die Hij geleerd heeft en dat zij zo deel zouden krijgen aan eeuwige redding, en dat het anders geheel onmogelijk voor hen zou zijn om zich met God te verzoenen, zelfs al zouden zij duizend altaren en nog eens duizend hogere altaren voor Hem oprichten.'

²¹ Judas Thaddeüs

²² De vooraankondiger met kleine v

Hoofdstuk 64.

(P) De hele wereld gaat in de diverse tijdperken onder kwalen gebukt

‘Want wij,’ zei ik, ‘hebben overtuigend vastgesteld dat God veel ontevredener is met de slachtoffers die u brengt, omdat de tijd van slachtoffers voorbij is. En omdat u niet wilt erkennen dat de tijd voor het aanbieden van slachtoffers voorbij is, zal de tempel vernietigd worden. De gruwel van verwoesting zal op de heilige plaats staan en daarna zal het evangelie tot een getuigenis tegen u aan de samenlevingen gepreekt worden, zo zal door hun geloof uw ongelooft veroordeeld worden. Want de hele wereld gaat in verschillende tijdperken onder diverse kwalen gebukt, ofwel door ze over iedereen uit te spreiden, of door ze specifiek toe te kennen. Daarom heeft zij een Dokter nodig die haar bezoekt om haar te redden. Daarom getuigen wij aan u en delen wij u mee wat voor u allen verborgen is geweest. Het is aan u om te overwegen wat tot uw voordeel strekt.’

Hoofdstuk 65.

(H) Gamaliël tempert de woeste menigte

‘Toen ik dit uitgesproken had ontstak de gehele menigte van priesters in woede, omdat ik hen de verwoesting van de tempel voorspeld had. Gamaliël, een leider van het volk die in het geheim onze broer in het geloof was, maar op ons advies deel van hen bleef uitmaken, zag dat zij in hevige woede en intens furieus op ons af kwamen, daarom stond hij op en zei: ‘Wees even stil voor een moment, mannen van Israël, want u heeft geen idee van het proces dat u boven het hoofd hangt. Blijf dus van deze mannen af, want als datgene waar zij zich mee bezighouden van menselijke raad afkomstig is, dan zal het snel voorbij zijn, maar als het van God komt, waarom zou u dan zonder oorzaak zondigen en er niets aan overhouden? Want wie kan de wil van God weerstaan? Omdat de dag nu op zijn einde loopt, zal ik morgenochtend zelf met deze mannen het debat aangaan, op deze plaats, onder uw gehoor, dan zal ik mij openlijk verzetten tegen iedere fout en het weerleggen.’ Door zijn spreken werd hun furieusheid iets getemperd, vooral vanwege de hoop dat wij de volgende dag publiekelijk voor onze fouten veroordeeld zouden worden. Hierna liet hij de mensen in vrede vertrekken.’

Hoofdstuk 66.

‘Toen wij weer terugkwamen bij Jakobus, waar wij alles wat gezegd en gedaan was gedetailleerd vertelden, aten wij met elkaar en bleven bij hem. Wij brachten de hele nacht in smeekbeden aan de Almachtige God door, opdat het verloop van het komende debat de onbetwistbare waarheid van ons geloof duidelijk zou uitwijzen. Daarom ging Jakobus de voorganger de volgende dag met ons mee naar de tempel, samen met de hele kerk. Daar zagen wij een grote menigte die vanaf middernacht al op ons zat te wachten. Dus namen wij onze plaats in op dezelfde plek als eerder zodat, doordat wij op een verhoging stonden, wij door alle mensen gezien konden worden. Toen volledige stilte werd betracht begon Gamaliël die, zoals wij al zeiden, van ons geloof was maar door een vrijstelling bij hen bleef. (Dit was omdat als zij op enig moment iets slechts of onrechtvaardigs tegen ons zouden willen ondernemen, hij hen of tegen kon houden door vakkundig gegeven raad, of ons kon waarschuwen. Dan konden wij afwegen of wij waakzaam moesten zijn of het naast ons neer konden leggen.) Hij deed alsof hij het tegen ons opnam, waarbij hij vooral naar Jakobus de voorganger keek, hij sprak hem op de volgende manier aan:’

Hoofdstuk 67.

‘Als ik Gamaliël, het ondanks mijn geleerdheid en hoge leeftijd geen schande vindt om iets te leren van baby’s en ongeletterden wanneer er iets zou zijn dat tot voordeel strekt of goed is om te onderzoeken, (want hij die verstandig leeft weet dat er niets kostbaarder is dan de ziel) zou dit dan niet het voorwerp van ons aller liefde en verlangen moeten zijn? Om te leren wat wij nog niet weten en te onderwijzen wat wij gehoord hebben? Want het is buiten kijf dat noch vriendschap, noch familie, noch verheven macht meer gewaardeerd zou moeten zijn dan de waarheid. Daarom, O broers, als u iets meer weet, aarzel dan niet om dat aan het volk van God dat hier aanwezig is voor te leggen en ook voor uw broers, want iedereen zal gewillig en muistil luisteren naar wat u te zeggen hebt. Want waarom zou het volk dit niet graag doen als zij zien dat zelfs ik mijzelf voeg bij degenen die van u willen leren, wanneer het mogelijk is dat God iets meer aan u geopenbaard heeft? Maar als u in iets tekort komt, schaam u anderzijds dan niet om door ons geleerd te worden, zo zal God aan iedere kant aanvullen wat nodig is. Maar als er enige angst u hindert vanwege sommige van onze mensen die bevooroordeelde gedachten tegen u hebben en als u vanwege angst voor hun geweld niet openlijk uw gevoelens kunt delen, zal ik om u te bevrijden van deze angst openlijk zweren, bij de Almachtige God die eeuwig leeft, dat ik het niemand toe zal staan om u ook maar iets aan te doen. Nu u dus ziet dat alle mensen getuigen zijn van mijn eed en u het verbond van onze eredienst als een passend onderpand beschouwt, laat dan ieder van u zonder te aarzelen vertellen wat hij geleerd heeft en laten wij broers, in stilte, gretig luisteren.’

Hoofdstuk 68.

‘Met dit spreken van Gamaliël was Kajafas niet blij. Hij vond hem verdacht en naar het scheen mengde hij zichzelf hierna op een listige manier in de discussie. Want, glimlachend over wat Gamaliël gezegd had, vroeg hij aan Jakobus, de leider van de voorgangers, dat het debat over Christus alleen op basis van de Schriften plaats mocht vinden. ‘Dan zullen wij weten,’ zei hij, ‘of Jezus de echte Christus is of niet.’ Toen zei Jakobus: ‘Eerst moeten wij vaststellen vanuit welke Schriften wij onze discussie moeten afleiden.’ Toen antwoordde hij uiteindelijk, na van de redelijkheid hiervan overtuigd te zijn, dat het van de wet moest worden afgeleid. Hierna merkte hij op dat het ook van de profeten zou kunnen.’

Hoofdstuk 69.

(H) Jakobus leert over het verband tussen de wet en de profeten

‘Jakobus begon hem uit te leggen dat alles dat de profeten zeggen door hen is afgeleid van de wet en dat hetgeen zij gesproken hebben in overeenstemming met de wet is. Ook maakte hij enige verwijzingen naar de boeken van de koningen, op welke manier, wanneer en door wie zij geschreven waren en hoe zij gebruikt zouden kunnen worden. Door zeer volledig over de wet uit te wijden en door een duidelijke uitleg gesteund bracht hij aan het licht welke zaken erin over de Christus opgeschreven waren. Zo liet hij met veel bewijsmateriaal zien dat Jezus de Christus is en dat in Hem alle profetieën die met Zijn nederige koninkrijk verband houden vervuld zijn. Hij vertelde dat twee komsten van Hem voorspeld zijn, één in nederigheid, die Hij voltooid heeft en de ander in heerlijkheid, op welks realisatie nog gehoopt wordt, wanneer Zijn koninkrijk aan hen die Hem geloven gegeven zal worden en alles doen wat Hij geboden heeft. Na deze zaken duidelijk aan het volk uitgelegd te hebben, voegde hij nog toe: ‘Dat wanneer een mens niet gedoopt zal zijn in water onder aanroeping van de drievoudige Naam, zoals de Ware Profeet geleerd heeft, hij

geen vergeving van zonden ontvangen kan en ook het koninkrijk in de hemel niet binnen kan gaan. Hij legde uit dat dit een voorschrift van de onverwekte God is.’ Er nog aan toevoegend: ‘Denk niet dat wij spreken van twee onverwekte goden, of dat één verdeeld is in tweeën, of dat dezelfde mannelijk en vrouwelijk tegelijk gemaakt is. Want wij spreken van de enig verwekte Zoon van God, niet voortgekomen uit enige andere bron, maar ontegenzeggelijk zelf ontstaan, en op dezelfde manier spreken wij over de Trooster.’ Maar toen hij ook enige dingen over de doop gezegd had, trachtte hij zeven dagen lang heel het volk en de hogepriester te overtuigen dat zij zich moesten haasten om zich direct te laten dopen.’

Hoofdstuk 70.

(H) De oproer in de tempel

‘Toen de loop van het gesprek erop uitliep dat zij naar voren zouden komen om zich te laten dopen, kwam iemand van onze vijanden samen met een paar vrienden de tempel binnen en begon te roepen: ‘Wat bedoelt u O Israëlitische mannen? Waarom haast u zich zo makkelijk? Waarom laat u zich hals over kop leiden door ellendelingen die door Simon de magiër misleid zijn?’ Terwijl hij zo sprak en daar nog meer aan toevoegde, en Jakobus de voorganger hem weerlegde, begon hij met het opruien van het volk en een oproer te veroorzaken zodat het volk niet langer naar wat gezegd werd luisteren zou. Zo bracht hij door zijn geschreeuw iedereen in verwarring en deed hij teniet wat met veel werk tot stand gebracht was. Tegelijkertijd verweet hij het de priesters woedend met uitschelden en vernederingen. Als een gek hitste hij iedereen op tot moord door te zeggen: ‘Wat doet u nu, waarom aarzelt u nog? O zwakkelingen en tragen van begrip, waarom slaan wij de hand niet aan hen en rijten we al deze mensen niet aan stukken?’ Toen hij dit gezegd had, nam hij als eerste een grote fakkel van het altaar om een voorbeeld van doodslag te stellen. Ook anderen die hem zo zagen werden in hetzelfde voornemen meegetrokken. Zo ontstond een chaos aan beide kanten, bij de slachtoffers en degenen die het geweld beoefenden. Veel bloed werd vergoten, in paniek werd een vluchtweg gezocht en te midden daarvan viel deze vijand Jakobus aan, wierp hem direct van bovenaf de trap af en omdat hij dacht dat hij dood was, schonk hij verder geen aandacht meer aan hem.’

Hoofdstuk 71.

(H) Verwijzing naar de opdracht van Paulus om de gemeente te vervolgen

‘Maar onze vrienden tilden hem op, want zij waren talrijker en sterker dan de anderen. Maar omdat zij God vreesden, lieten zij zich liever doden door een kracht die minder sterk dan hen was, dan dat zij anderen zouden doden. Tegen de avond sloten de priesters de tempel en wij keerden terug naar het huis van Jakobus waar wij de nacht biddend doorbrachten. Toen de dag aanbrak vertrokken wij met 5000 man naar Jericho. Na drie dagen kwam één van de broers, door de eerder door ons genoemde Gamaliël gestuurd, naar ons toe met het geheime bericht dat deze vijand van Kajafas de opdracht gekregen had om iedereen die in Jezus gelooft te arresteren.²³ Hij moest naar Damascus gaan met zijn opdrachtbrieven en daar met hulp van de ongelovigen een chaos onder de gelovigen aanrichten. Daarom was hij vooral met dit doel haastig op weg naar Damascus gegaan, want hij dacht dat Petrus daarheen gevlucht was. Dertig dagen later reisde hij door Jericho op weg naar Damascus. Op dat moment waren wij afwezig om de graven van twee broers die als vanzelf jaarlijks wit geschilderd werden te bezoeken.

Door dit wonder was de woede van velen tegen ons opgewekt omdat zij zagen dat de broers door God in herinnering gehouden werden.’²⁴

Hoofdstuk 72.

(G) De opdracht aan Petrus om Simon in Caesarea te berispen

‘Terwijl wij in Jericho verbleven en de tijd met bidden en vasten doorbrachten, riep Jakobus de voorganger mij bij zich en stuurde hij mij hiernaartoe, naar Caesarea. Hij zei dat Zacheüs hem vanuit Caesarea geschreven had dat ene Simon, een Samaritaan en magiër, veel van onze mensen ondermijnde en dat hij bij Satan hoorde. Dat komt omdat hij zei de christus te zijn en de grote kracht van de almachtige god, die superieur is aan de Schepper van de wereld. Daarbij deed hij vele wonderen en zaaide hij twijfel terwijl anderen door hem afvielen. Hij vertelde mij alles wat over deze man vastgesteld was door degenen die eerder zijn volgelingen of leerlingen geweest waren, maar die hierna door Zacheüs bekeerd waren. Jakobus zei: ‘Daarom zijn er velen voor wiens veiligheid, O Petrus, het goed is dat u daarheen gaat, de magiër berispt en het waarachtige woord leert. Wacht dus niet langer en wees ook niet verdrietig, omdat u alleen wordt uitgezonden omdat u weet dat God door Jezus met u mee zal gaan en u zal helpen, en dat u door Zijn genade al snel veel gelijkgezinden en sympathisanten zult vinden. Verzeker mij ervan dat u ieder jaar aan mij een verslag van hetgeen u zegt en doet stuurt, en in het bijzonder aan het einde van iedere zeven jaar.’ Met deze verwachting stuurde hij mij weg en na zes dagen kwam ik in Caesarea aan.’

Hoofdstuk 73.

(H) Zacheüs ontvangt Petrus en doet verslag van Simon

‘Toen ik de stad binnenging kwam mijn geliefde broer Zacheüs naar mij toe. Hij omarmde mij en bracht mij naar de plaats waar hij verbleef. Hij vroeg mij hoe het met de broers ging en in het bijzonder de geëerde broer Jakobus. Toen ik hem vertelde dat hij nog altijd aan één voet verlamd was, vroeg hij direct hoe dit kwam. Ik vertelde hem alles wat ik u net verteld heb, hoe wij door de hogepriester Kajafas naar de tempel geroepen waren en dat, gedurende zeven opeenvolgende dagen, Jakobus de voorganger vanaf bovenaan de trap op basis van de geschriften van de Heer uitgelegd had dat Jezus de Christus is. En toen iedereen vroeg om door hem gedoopt te worden in de naam van Jezus, deed een vijand alles wat ik u net verteld heb en niet nogmaals zal herhalen.’

Hoofdstuk 74.

‘Toen Zacheüs dit gehoord had, deed hij op zijn beurt verslag van de activiteiten van Simon. Op hetzelfde moment stuurde Simon zelf, ik weet niet hoe hij wist dat ik aangekomen was, mij een bericht met het verzoek: ‘Laten wij morgen ten aanhoren van heel het volk een debat houden.’ Hierop antwoordde ik: ‘Laat het zo gedaan worden als u het graag wilt.’ Deze belofte van mij verspreidde zich over de hele stad zodat zelfs u, die dezelfde dag aankwam, verteld werd dat ik de volgende dag een debat met Simon zou voeren. Nadat u uitgevonden had waar ik verbleef, volgens de instructies die u van Barnabas ontvangen had, bent u naar mij toe gekomen. Ik was zo blij met uw komst dat mijn gedachten, ik weet niet hoe, zo snel mogelijk alles aan u duidelijk wilden maken en vooral dat wat het belangrijkste punt van ons geloof is, dat wat de Ware Profeet betreft, Die alleen en zonder twijfel een voldoende fundament is voor geheel onze leer. Hierna legde ik in tweede instantie de meer verborgen geheimen van onze wet

²³ Handelingen 9:1,2

²⁴ Hier eindigt de Ascents of James.

aan u uit, via de verschillende leiders ervan, aangezien er gelegenheid ontstond om dit te ontvouwen, de goede dingen van wat ons is overgeleverd heb ik niet voor u achtergehouden. Het overige zult u, vanaf morgen, dagelijks te horen krijgen in verband met de vragen die vanuit de discussie met Simon oprijzen, totdat wij, door Gods genade, de stad Rome bereiken waarvan wij denken dat het de

bestemming is van onze reis.' Hierna zei ik dat ik hem grote dank verschuldigd was voor alles dat hij aan mij uitgelegd had en beloofde hem dat ik klaarstond om alles te doen wat hij mij maar op zou dragen. Hierna aten wij wat en zei hij dat ik rust moest nemen, ook hijzelf ging rusten.

(H)erkenningen van Clement boek 2.

Hoofdstuk 1.

(H) Petrus oefent zich om de woorden van de Heer in herinnering te houden

Toen de dag die voor de discussie met Simon vastgesteld was aanbrak stond Petrus bij het kraaien van de eerste haan op. Hij wekte ons ook omdat wij in hetzelfde appartement verbleven, dertien in totaal. Naast Petrus waren dit Zacheüs als eerste, Sofonius, Jozef en Michæas, Eliasdrus, Pinechas, Lazarus, Elisæus en hierna ikzelf (Clement), Nikodemus en daarna Niceta en Aquila die eerder leerlingen van Simon geweest waren en door het onderwijs van Zacheüs tot het geloof in Christus bekeerd waren. Van de vrouwen was niemand aanwezig. Het avondlicht brandde nog terwijl wij plaats namen. Petrus, die zag dat wij wakker waren en op hem letten, groette ons en begon direct met het volgende te zeggen: 'Ik geef toe broers, dat ik mij over de kracht van de menselijke natuur verbaas, omdat ik zie dat zij in staat is om elk beroep dat erop gedaan wordt te volbrengen. Dit zeg ik echter vanuit mijn eigen ervaring, want wanneer middernacht voorbij is, word ik vanzelf wakker en kom ik niet meer in slaap. Dit overkomt mij om de volgende reden, ik heb het mij eigen gemaakt om mij de woorden van de Heer in herinnering te brengen, degene die ik van Hemzelf gehoord heb. En omdat ik er zo naar verlang, zet ik mijn geest en mijn gedachten ertoe aan om wakker te worden. Want als ik hierdoor wakker wordt en ze één voor één in herinnering terughaal en orden, kan ik ze in mijn geheugen vasthouden. Hiermee geef ik dus uiting aan mijn verlangen om de woorden van de Heer met vreugde in mijn hart te koesteren, daarom is de gewoonte om vroeg op te staan ontstaan, zelfs als er niets is waar ik over na wil denken. Zo vervangt op een onverklaarbare wijze een (nieuwe) gewoonte die eigen gemaakt wordt de oude gewoonte, gesteld dat deze kracht niet ongelimiteerd wordt toegepast, maar voor zover de natuur dit mogelijk maakt. Want het is onmogelijk om geheel zonder slaap te leven, anders zou de nacht niet voor de rust gemaakt zijn.'

Hoofdstuk 2.

(G) Waakzaamheid een goede gewoonte

Toen ik dit hoorde zei ik: 'Dat heeft u goed gezegd Petrus, want de ene gewoonte wordt door de andere vervangen. Want toen ik op zee was, was ik eerst zenuwachtig en was heel mijn systeem ontregeld, het leek alsof ik in elkaar geslagen was en ik kon het bewegen en geluid van de zee niet verdragen. Maar na een paar dagen toen ik eraan gewend raakte, begon ik het te accepteren en te verdragen. Ik kon gelukkig voedsel tot mij nemen in de ochtend, samen met de zeelui, terwijl het daarvoor niet mijn gewoonte was om ook maar iets voor het zevende uur (13.00u) te eten. Dus simpelweg door de gewoonte die ik toen aangenomen had, herinnert de honger mij eraan hoe ik in die tijd gewoonlijk samen met de zeelui at, waar ik overigens vanaf hoop te komen als ik eenmaal een andere gewoonte heb aangeleerd. Ik geloof daarom dat u ook de gewoonte van waakzaamheid verworven heeft, zoals u zegt, en u wilt deze op een passend moment aan ons uitleggen. Dan zullen ook wij het niet erg vinden om een deel van onze slaap in te leveren, zodat wij in staat zijn om de voorschriften van het Levende Woord tot ons te nemen. Want als het voedsel verteerd is en de geest onder invloed is van de stilte van de nacht, dan blijven de zaken die op de juiste tijd geleerd zijn bewaard.'

Hoofdstuk 3.

(H) Petrus informeert naar wat bekend is over Simon

Petrus was blij dat ik de strekking van zijn inleiding begrepen had en dat hij het gedaan had om er ons voordeel mee te doen. Hij kwam op mij af, ongetwijfeld met de bedoeling om mij te bemoedigen en stimuleren en begon met de volgende verhandeling: 'Het lijkt mij het juiste moment en noodzakelijk dat wij enige discussie voeren over de dingen die binnenkort aan de orde zullen zijn, dus over Simon. Want ik wil graag weten wat zijn karakter en handelswijze is. Laat daarom iedereen die enige kennis van hem heeft mij informeren, want dat is de consequentie van het hebben van voorkennis. Want als wij het in onze macht hebben om een stad binnen te gaan, dan moeten wij eerst weten wie het daarbinnen waard is om samen mee te eten. Hoeveel temeer past het ons om ons op de hoogte te stellen wie en wat voor type mens degene is aan wie de woorden van onsterfelijkheid zullen worden verkondigd! Want wij moeten opletten dat wij onze parels niet voor de zwijnen gooien.'²⁵

Hoofdstuk 4.

'Maar ook om andere redenen is het belangrijk dat ik enige kennis over deze man verzamel. Want ik weet dat over sommige dingen waarover geen twijfel mogelijk is dat ze goed zijn, hij foutloos en onberispelijk is. Tenminste als hij nuchter is, barmhartig, oprecht, vriendelijk en humaan, waarover niemand zal twifelen dat dit goede eigenschappen zijn. In dat geval lijkt het passend dat degene die deze goede eigenschappen heeft deelgenoot wordt gemaakt van wat hij mist aan geloof en kennis. Dan zal zijn leven, dat in andere opzichten de goedkeuring waard is, veranderd kunnen worden op de punten waar hij zal blijken onvolmaakt te zijn. Maar als hij verstrikt blijft en vervuild door de zonden die openbaar komen, dan past het mij om hem niet in te lichten over de meer verborgen en heilige zaken van de goddelijke kennis, maar hem eerder te confronteren en te weerstaan, op te roepen om te stoppen met zondigen en zich te reinigen van fout gedrag. Maar als hij er naar ons toe op zinspeelt om zaken te bespreken die hij niet behoort te horen, terwijl hij slecht handelt, is het aan ons om hem voorzichtig te pareren. Want om hem geheel niet te beantwoorden lijkt ook niet goed omwille van de luisteraars. Anders zouden zij nog denken dat wij ons uit de woordstrijd terugtrekken door gebrek aan capaciteit om hem te beantwoorden en dan zal hun vertrouwen geschaad worden omdat zij onze insteek niet goed begrijpen.'

Hoofdstuk 5.

(H) Niceta en Aquila, oud leerlingen van Simon, vertellen van zijn bedrog en duivelskunsten

Nadat Petrus dit gesproken had, vroeg Niceta toestemming om iets aan hem te vragen. Toen Petrus hem die toestemming gegeven had zei hij: 'Met uw goedvinden vraag ik u, mijn heer Petrus, om naar mij te luisteren. Ik ben erg bang voor u en ben er niet gerust op, omdat u in de woordstrijd met Simon overruled zult worden. Want het gebeurt zeer regelmatig dat degene die de waarheid vertegenwoordigt de wedstrijd niet wint, omdat de luisteraars bevooroordeeld zijn of niet echt in de betere zaak geïnteresseerd zijn. Maar meer nog dan dit alles is Simon een bijzonder goede spreker, getraind in de taalkunst en in het netwerk van syllogismen. En wat nog het ergste is,

²⁵ Mattheüs 6:7

hij is zeer bedreven in de kunst der magie. Daarom vrees ik dat het zou kunnen gebeuren, doordat hij van alle kanten zo sterk uit de hoek komt, dat gedacht wordt dat hij de waarheid vertegenwoordigt, terwijl hij in aanwezigheid van degenen die hem kennen leugens verkondigt. Want niet alleen wijzelf zijn onmachtig gebleken om aan hem te ontsnappen en om ons te tot de Heer bekeren, ware het niet dat wij, omdat wij zijn assistenten en deelgenoten van zijn fouten waren, met zekerheid vastgesteld hebben dat hij een bedrieger en magiër is.’

Hoofdstuk 6.

Toen Niceta dit gesproken had nam ook Aquila het woord en vroeg toestemming om te spreken, hij vervolgde: ‘Ontvang, smee ik u meest gewaardeerde Petrus, de zekerheid van mijn liefde voor u, want ook ik ben ontzettend bang voor u. Reken ons dit niet aan, want het bezorgd zijn om iemand komt toch zeker vanuit affectie? Want onverschilligheid is niets minder dan haat. Maar ik roep God als getuige aan dat ik met u meeleef, niet omdat ik weet dat u de mindere in het debat bent (want ik ben nog nooit aanwezig geweest bij een debat waarbij u betrokken was), maar omdat ik de goddeloosheden van deze man ken. Ik denk aan uw reputatie, en tegelijkertijd aan de zielen van de luisteraars, en bovenal aan het belang van de waarheid zelf. Want deze magiër is fel gekant tegen alles wat hij maar wil en is door en door slecht. In alles kennen wij hem als onze broekzak, want sinds onze tienertijd zijn wij helpers en dienaren van zijn slechtheid geweest. Als de liefde van God ons niet van hem gered had, dan zouden we nog steeds betrokken zijn bij dit slechte gedrag van hem. Maar een zekere ingeschapen liefde naar God zorgde ervoor dat wij zijn slechtheid gingen haten en tot het aanbidden van God werden aangetrokken. Daarom denk ik ook dat dit het werk was van Gods voorzienigheid, dat wij, door eerst zijn medewerkers geweest te zijn, er weet van zouden hebben op welke manier en met welke methode hij de wonderen die hij lijkt te doen werkt. Want wie zou er niet verbaasd staan over de wonderlijke dingen die hij doet? Wie zou niet denken dat hij een god was die uit de hemel gekomen is om de mensen te redden? Want ik moet zelf belijden dat ik, ware het niet dat ik hem van nabij ken en deelgenoot ben geweest van zijn handelen, makkelijk door hem ingepalmd zou zijn geworden. Daarom was het voor ons niet moeilijk om uit zijn kring te vertrekken, omdat wij wisten dat hij vanuit tovenarij en kwade praktijken handelde. Maar als u ook alles over hem weten wilt, wie en wat hij is, waar hij vandaan komt en hoe hij tot zijn daden komt, luister dan.’

Hoofdstuk 7.

‘Antonius is de vader van deze Simon en zijn moeder heet Rachel. Hij is een geboren Samaritaan uit het dorp Gettone. Als beroep is hij een magiër die goed in de Griekse literatuur onderlegd is. Hij is gek op aandacht en voelt zich verheven boven het menselijk geslacht. Hij verlangt ernaar om geloofd te worden als een verheven macht die boven God de Schepper staat en die de Christus zou zijn, genoemd bij de naam ‘de staande.’ Deze naam gebruikt hij omdat hij beweert nooit te zullen verdwijnen, hij beweert dat zijn vlees zo sterk is door de kracht van zijn goddelijkheid, dat het eeuwig kan blijven bestaan. Juist daarom wordt hij ‘de staande’ genoemd, alsof hij niet door verderf aangetast zou kunnen worden.’

Hoofdstuk 8.

‘Want nadat Johannes de Doper gedood was, zoals uzelf ook weet, en Dositheüs samen met dertig andere discipelen en één vrouw die Luna heette zijn ketterij had ingebracht, (deze dertig schijnen een verwijzing te zijn naar het aantal

dagen waarin de maan haar wende maakt), is deze Simon vanuit zijn machtswellust, zoals wij al zeiden, naar Dositheüs gegaan. Hij deed voor alsof hij zijn vriend wilde zijn en smeekte hem dat als één van de dertig sterven zou, hij direct de plaats van de dode in zou willen nemen. Want het ging tegen hun regels in om het vaste aantal te overschrijden en ook om zich aan iemand die onbekend of onbeproefd was te verbinden. Want ook de overigen verlangden ernaar om deel uit te maken van dit getal en deden alles om in de gunst te staan. Volgens de regels van hun sekte hoopt iedereen die aangenomen wordt om hier deel van uit te mogen maken, dat hij waardig bevonden wordt om de plaatsvervanger te zijn als, zoals wij al zeiden, er één sterft. Daarom werd Dositheüs fors onder druk gezet door deze man om als de volgende vervanger van hun kerngroep geïntroduceerd te worden.’

Hoofdstuk 9.

‘Niet lang daarna werd hij verliefd op de vrouw die Luna heette en vertrouwde hij dit allemaal aan ons, die zijn vrienden waren, toe. Dat hij een magiër was en verliefd was op Luna en, omdat hij belust was op eer, hij geduldig op haar wachtte totdat hij haar eervol bij zich kon nemen. Dit deed hij met de bedoeling dat wij samen zouden spannen om zijn verlangens te realiseren. Hij beloofde dat, als beloning voor deze dienst, hij zou zorgen dat wij met de hoogste eer bekleed zouden worden en dat mensen zouden denken dat wij goden waren. ‘Echter alleen op deze voorwaarde,’ zei hij, ‘dat u de leiderspositie aan mij, Simon, toekent, die door tovenarij in staat ben om vele tekenen en wonderen te verrichten, hierdoor zal mijn eer en onze sekte gevestigd worden. Want ik ben in staat om mijzelf onzichtbaar te maken voor degenen die mij te pakken willen nemen en om weer gezien te worden wanneer ik dat wil. Als ik wil vluchten, kan ik door bergen heen graven en door rotsen heen alsof het klei is. Als ik zelf hals over kop van een hoge berg afspring, kom ik ongedeerd op de grond terecht, alsof ik tegengehouden wordt. Als ik vastgebonden ben, kan ik mijzelf bevrijden, en hen vastbinden die mij vastgebonden hebben. Als ik in de gevangenis opgesloten ben, kan ik de sloten vanzelf openen, ik kan standbeelden laten bewegen zodat degenen die dat zien denken dat het mensen zijn. Ik kan plotseling nieuwe bomen op doen groeien en direct een plantje op laten komen. Ik kan mijzelf in het vuur gooien zonder te verbranden. Ik kan mijn gezicht veranderen zodat ik niet herkend wordt, en ik kan mensen laten zien dat ik twee gezichten heb. Ik zal mijzelf in een schaap of een geit veranderen. Ik zal op kleine jongens een baard laten groeien. Ik zal in de lucht opstijgen en vliegen. Ik zal een overvloed aan goud laten zien en zal koningen maken en breken. Als god zal ik aanbeden worden en publiekelijk goddelijke eer bewezen krijgen zodat een beeld van mij zal worden opgericht en ik zal als een god vereerd en aanbeden worden. Wat zou ik nog meer moeten zeggen? Wat ik maar wil zal ik kunnen doen, want ik heb al vele dingen proefondervindelijk gedaan. Om kort te gaan,’ zei hij, ‘toen mijn moeder Rachel mij een keer vroeg om het veld in te gaan om te oogsten en ik een zeis zag liggen, gaf ik het de opdracht om te maaien, en het oogstte tien maal meer dan de anderen. Onlangs heb ik vele nieuwe plantjes uit de aarde op doen komen en ik heb hen direct blaadjes en vrucht laten dragen. De nabijgelegen berg heb ik met succes doorboord.’

Hoofdstuk 10.

‘Maar toen hij zo sprak over het voortbrengen van plantjes en het doorboren van een berg, stond ik hierover versteld omdat hij zelfs ons, in wie hij vertrouwen leek te hebben, wilde bedriegen. Want wij wisten dat deze dingen in de

dagen van onze ouders gebeurd zijn,²⁶ terwijl hij wilde doen geloven dat hij het kortgeleden zelf gedaan had. Ondanks dat wij deze gruwelijkheden van hem gehoord hadden, volgden wij hem toch in zijn misdaden door ook vele leugens in zijn voordeel te verspreiden, zodat anderen er onder leden en door hem bedrogen werden. Dit gebeurde voordat hij maar iets gedaan had wat hij beloofd had zodat, terwijl hij nog niets gedaan had, hij door sommigen al als god werd gezien.'

Hoofdstuk 11.

'Ondertussen begon hij, vanaf het begin dat hij onderdeel uitmaakte van de dertig leerlingen van Dositheüs, Dositheüs zelf buiten te sluiten. Hij zei dat hij niet zuiver en volmaakt predikte en dat dit niet door een verkeerde intentie kwam, maar door onwetendheid. Maar toen Dositheüs door kreeg dat Simon hem aan de kant wilde zetten, vreesde hij dat zijn aanzien onder de mensen zou afnemen (want hij dacht zelf 'de staande' te zijn) en hij ontbrandde in woede. Toen zij zoals gewoonlijk in de school samenkwamen, nam hij een stok en begon Simon te slaan. Plotseling leek het alsof de stok dwars door zijn lichaam heen ging, alsof het rook was. Dositheüs stond versted en vroeg: 'Vertel mij, bent u 'de staande?' Dan zal ik u aanbidden.' Toen Simon antwoordde dat hij dat was, begreep Dositheüs dat hijzelf 'de staande' niet was en viel hij op de grond neer om hem te aanbidden. Hij droeg zijn eigen positie aan Simon over en gaf opdracht aan de overige dertig man om hem te gehoorzamen. Hijzelf nam de ondergeschikte plaats in die Simon eerst had bekleed en niet lang daarna stierf hij.'

Hoofdstuk 12.

'Daarom nam Simon, na de dood van Dositheüs, Luna voor zichzelf als vrouw. Nog altijd trekt hij zoals u ziet met haar op en bedriegt hij de massa. Hij beweert dat hijzelf een zekere kracht is boven God de Schepper, terwijl Luna die bij hem is vanuit de hogere hemelen afgedaald is en de wijsheid voorstelt, de moeder van alle dingen, waar de Grieken en barbaren om strijden, omdat zij enige contouren van haar hebben kunnen waarnemen, maar van haarzelf zoals zij werkelijk is, Degene Die met de eerste en enige God samenwoont, zijn zij geheel onwetend. Door deze en gelijksoortige dingen te veronderstellen heeft hij velen bedrogen. Ook moet ik dit wat ikzelf gezien heb nog vertellen. Op een keer toen deze Luna zich in een bepaalde toren bevond, had een grote menigte zich verzameld om haar te zien. Zij stonden aan alle kanten rondom de toren, maar zij werd door alle mensen gezien alsof zij voorover boog en (tegelijk) uitkeek vanuit alle ramen van de toren. Hij deed, en doet nog vele wonderlijke dingen zodat de mensen, zich hierover verbazend, denken dat hijzelf de grote god is.'

Hoofdstuk 13.

'Op een keer vroegen Niceta en ik hoe deze dingen door tovenarij konden gebeuren en wat de oorsprong ervan was. Simon legde dit aan ons als zijn metgezellen uit. 'Ik heb ervoor gezorgd dat,' zei hij, 'de ziel van een jongen, die onschuldig en gewelddadig vermoord is en waarover vele onuitsprekelijke bezweringen uitgeroepen zijn, mij zou helpen. Hierdoor wordt alles gedaan wat ik zeg.' 'Maar,' antwoordde ik, 'is het wel mogelijk voor een ziel om dit alles te doen?' Hij antwoordde: 'Ik zal u dit vertellen, dat de ziel van de mens de eerstvolgende plaats na God inneemt, als zij

eenmaal verlost is van de duisternis van zijn lichaam. Direct ontvangt zij een vooruitziende blik, waardoor ze voor geestenbezweering gebruikt kan worden.' Hierop antwoordde ik: 'Waarom nemen de zielen van degenen die vermoord zijn dan geen wraak op hun moordenaars?' 'Herinnert u zich niet,' zei hij, 'dat wanneer zij het lichaam verlaat, zij kennis verkrijgt over de toekomst?' 'Ik herinner het mij,' zei ik. 'Nu dan,' zei hij, 'direct wanneer zij het lichaam verlaat, weet zij direct dat er een oordeel zal komen en dat iedereen een straf zal ondergaan voor het kwaad dat zij verricht hebben. Daarom zijn zij niet bereid om wraak te nemen op hun moordenaars, want zijzelf ondergaan martelingen voor het kwaad dat zij hier verricht hebben en zij weten dat hen verschrikkelijke straffen na het oordeel te wachten staan. Daarbij wordt het hen door de engelen die over hen gesteld zijn niet toegestaan om te vertrekken of iets te ondernemen.' 'Als dan,' antwoordde ik, 'de engelen hen niet toestaan om daarheen te gaan of om te doen wat zij wensen, hoe kunnen de zielen de magiër die hen oproept dan gehoorzamen?' 'Het is niet zo,' zei hij, 'dat zij het toestaan aan de ziel die op wil komen, maar wanneer de aangestelde engelen door iemand die meer dan hen is bezworen worden, dan hebben zij de verontschuldiging van de geweldpleging van ons die hen oproepen. Dan staan zij de zielen die wij oproepen toe om weg te gaan, want zij die met geweld opgeroepen worden zondigen niet, maar wij die hen dit opleggen.' Daarop reageerde Niceta, die zich niet langer in kon houden, en was hij mij net voor met antwoorden. (Terwijl ik hem eerst nog over een paar andere dingen wilde ondervragen maar toch, zoals ik al zei, Niceta was mij voor door te zeggen:) 'Bent u dan niet bang voor de dag van het oordeel, door gewelddadig tegenover engelen te zijn en zielen op te roepen, door mensen te bedriegen en zo goedkoop zelf de goddelijke eer van mensen te verkrijgen. Hoe kunt u ons overtuigen dat er geen oordeel zal zijn, zoals door sommige Joden beleden wordt en dat zielen niet onsterfelijk zijn, zoals velen veronderstellen, terwijl u hen met uw eigen ogen ziet en van hen de zekerheid ontvangt van het goddelijke oordeel?'

Hoofdstuk 14.

'Door deze vraag werd Simon lijkbleek, maar na enige tijd vermande hij zich en antwoordde: 'Denk niet dat ik een mens ben zoals jullie. Ik ben geen magiër en ook niet de geliefde van Luna of de zoon van Antonius. Want voordat mijn moeder Rachel en hij gemeenschap hadden, was zij nog altijd een maagd en werd zij bevrucht, omdat het in mijn macht was om onbetekenend en machtig te zijn en om als mens onder de mensen te verschijnen. Daarom heb ik u eerst als mijn vrienden uitgekozen, als beproefing van u, dan zal ik u, als ik u beproefd heb, als eersten in mijn hemelse en onuitsprekelijke verblijfplaatsen opnemen. Daarom doe ik mij als een mens voor, dan kan ik mij er beter van vergewissen of u mij volledig genegen bent.' Maar toen ik dat hoorde, zag ik werkelijk wat voor ellendeling hij was en stond verbaasd over zijn onbeschaamdheid. Met plaatsvervangende schaamte en tegelijkertijd bevreesd dat hij enig kwaad tegen ons zou bewerken, wenkte ik Niceta om samen met mij nog even te doen alsof en zei tegen hem: 'Wees niet kwaad op ons vergankelijke mensen, O onvergankelijke god, maar neem onze genegenheid aan, onze geest wil weten wie god is, en wij wisten het niet totdat wij nu weten wie u bent, want wij wisten niet dat u het was die wij zochten.'

²⁶ Zie ook het Eggerton manuscript waarin het volgende door Jezus wordt getuigd: '(Waarom is een zaadje) dat is verborgen (in de grond) en daar aan verandering onderhevig is (zo gemaakt dat zij vruchten voortbrengt) die haar gewicht ver te boven gaan?' Toen zij dan verbaasd waren over deze vreemde vraag, liep Jezus verder

naar de rand van de rivier de Jordaan, Hij strekte Zijn rechterhand uit, vulde deze met (water) en strooide het uit op de (grond). En het (uitgestrooide) water (maakte) de (grond vochtig). En (de grond bracht) voor hun ogen (een plantje voort), dat vruchten droeg. (Heel) veel (vruchten) tot vreugde (van alle aanwezigen).'

Hoofdstuk 15.

‘Toen wij deze en gelijksoortige dingen die bij de situatie pasten gezegd hadden, geloofde deze ijdele man dat wij bedrogen waren. Hierover was hij des te meer uitgelaten en hij voegde toe: ‘Ik zal u nu nog een gunst bewijzen, omdat u mij genegen bent als naar god, want u hield van mij terwijl u mij niet kende, en zocht naar mij in onwetendheid. Maar ik zal u niet in twijfel laten over dat dit werkelijk god is, als iemand onbetekenend of machtig kan worden wanneer hij maar wil, want in welke vorm ik ook maar wens kan ik mij aan een mens vertonen. Nu zal ik u uitleggen wat waar is. Op een keer heb ik door mijn kracht lucht in water veranderd, en het water weer in bloed. Ik heb het vast gemaakt in vlees en een mens gecreëerd, een jongen, en heb een veel beter werk dan God de Schepper gemaakt. Want Hij schiep een mens uit de aarde, maar ik vanuit lucht, wat veel moeilijker is. Direct deed ik het weer teniet en liet hem in lucht opgaan, maar niet voordat ik zijn afbeelding en gelijkenis in mijn slaapkamer geplaatst had, als bewijs en herinnering van mijn werk.’ Toen begrepen wij dat hij het had over de jongen wiens ziel, nadat hij gewelddadig vermoord was, gebruikt werd voor de diensten die hij verlangde.’

Hoofdstuk 16.

(H) Conclusie van Petrus over Simon

Toen Petrus deze dingen hoorde zei hij in tranen: ‘Ik ben ontzettend verbaasd over het oneindige geduld van God en, aan de andere kant, over de brutaliteit van de menselijke onbezonnenheid van sommigen. Want welke reden zou Simon nog meer moeten overtuigen dat God de onrechtvaardigen oordeelt, omdat hijzelf ervan overtuigd is dat hij de gehoorzaamheid van zielen voor het plegen van misdaden inzet? Hij is werkelijk door demonen misleid! Toch is hij van dit specifieke ding overtuigd dat de zielen onsterfelijk zijn, geoordeeld zullen worden voor de dingen die zij gedaan hebben, en ondanks dat, denkt hij werkelijk de dingen te zien die wij vanuit ons geloof inzien. Daarom zeg ik dat hij door demonen misleid is omdat hij denkt de wezenlijke verschijning van de ziel te zien. Hoe zou zo’n man, zeg ik, enerzijds tot de belijdenis kunnen komen dat hij kwaad doet door zo’n afschuwelijke positie in te nemen en anderzijds geoordeeld kunnen worden voor hetgeen hij gedaan heeft? Hij heeft immers met kennis van Gods oordeel dit (oordeel) verwacht, zichzelf een vijand van God betoond en toch nog gedurfd zulke vreselijke dingen te doen! Daarom is het zeker broers, dat sommigen de waarheid en het geloof in God afwijzen, niet omdat zij vinden dat hun kennis niet samen kan gaan met het geloof, maar omdat zij betrokken zijn bij uitwassen van goddeloosheid, of tegengehouden worden door hun eigen kwaadwilligheid, of zich verheffen vanwege de verwaandheid van hun hart, zodat zij zelfs de dingen die zij met hun eigen ogen zien niet geloven.’

Hoofdstuk 17.

(HP) De mens heeft een aangeboren affectie om van zijn schepper te houden

‘Maar omdat de aangeboren affectie naar God de Schepper toe genoeg blijkt te zijn voor degenen die van Hem houden, bedenkt de vijand van alles om deze geneigdheid van mensen te misbruiken en hen vijandig en ondankbaar tegenover hun Schepper te maken. Want ik roep hemel en aarde als getuige op, dat als God de vijand toeliet om zoveel huis te houden als hij maar wil, dat iedereen al lang zou zijn vergaan. Maar vanwege Zijn genade laat God hem niet (teveel) lijden. Maar als mensen hun genegenheid op God zouden richten, zou iedereen ongetwijfeld gered worden,

zelfs als zij voor sommige fouten rechtvaardige correctie nodig zouden hebben. Maar nu zijn de meeste mensen vijanden van God, de boze is hun hart binnengedrongen en hij heeft de genegenheid die God de Schepper bij hen ingeschapen heeft, om Hem lief te hebben, op zichzelf gericht. En aan de overigen die een tijdlang waakzaam leken te zijn is de vijand in een waanvoorstelling van pracht en praal verschenen en hij heeft hen bepaalde grote en machtige dingen beloofd. Zo heeft hij hun gedachten en hart van God afgewend en geven sommigen als reden op dat zij een bepaalde toestemming hebben om al deze dingen te doen.’

Hoofdstuk 18.

(HP) De mens zelf verantwoordelijk voor zijn keuzes, hij kan zich niet achter de boze verschuilen, wel achter zijn Schepper

Hierop antwoordde Aquila: ‘Hoe komt het dan dat de mens de schuld krijgt als de slechte, die zichzelf verandert in een helder licht,²⁷ de mens grotere dingen belooft dan dat de Schepper zelf doet?’ Daarop antwoordde Petrus: ‘Ik denk,’ zei hij, ‘dat niets meer onrechtvaardig is dan deze (gedachte) en luister nu, terwijl ik u uitleg hoe onrechtvaardig dit is. Als uw zoon die u met de uiterste zorg opgevoed en tot een goed mens grootgebracht heeft ondankbaar naar u toe zou zijn, u zou verlaten en naar een ander toe zou gaan, waarvan hij denkt dat hij wellicht rijker is, en de eer zal geven aan hem, terwijl hij die aan u zou moeten geven, en dat hij ook, vanwege hoop op meer winst, zijn afkomst zou verloochenen en u uw ouderlijk gezag zou ontzeggen, zou dat dan goed of slecht zijn denkt u?’ Daarop antwoordde Aquila: ‘Voor iedereen is het duidelijk dat dit slecht is.’ Toen zei Petrus: ‘Als u zegt dat dit onder de mensen als slecht beoordeeld zou worden, hoeveel temeer is dit bij God het geval, Die boven alle mensen het waard is om door mensen geëerd te worden. Wiens voordelen wij niet alleen genieten, maar door Wiens vermogen en kracht het mogelijk geworden is dat wij uit niets tot stand gebracht zijn en door Wie, als wij dat willen, wij het eeuwige bestaan met zegeningen zullen verkrijgen! Teneinde de ontrouwe te kunnen scheiden van de getrouwe en de heilige van de onheilige, is het voor de boze toegestaan deze kunsten te bedrijven, waardoor de genegenheid van iedereen naar de Ware Vader toe bewezen zal worden. En als het waar zou zijn dat er een vreemde god bestond, zou het dan goed zijn om onze eigen God te verlaten, Die ons geschapen heeft en onze Vader en Maker is, en aan een ander toe te behoren?’ ‘God verhoede dat!’ zei Aquila. Petrus zei weer: ‘Hoe kunnen wij dan zeggen dat de boze de oorzaak is van onze zonde als dit met goedkeuring van God gedaan wordt? Daarom zullen zij die, in de luren gelegd door grotere beloften, hun plicht naar de Ware God en Schepper verzaakt hebben, gewogen en veroordeeld worden op de dag van het oordeel. Terwijl degenen die het geloof en de liefde voor hun eigen Vader bewaard hebben, zelfs in armoede en in vervolging als dit hen overkomt, genieten mogen van de hemelse gaven en onsterfelijke waardigheden in Zijn koninkrijk. Maar deze dingen zullen wij op een ander moment nauwkeuriger uiteenzetten. Nu wil ik weten wat Simon hierna gedaan heeft.’

Hoofdstuk 19.

(H) Petrus ontmoet Simon en voert een debat met hem

Niceta antwoordde: ‘Toen hij doorkreeg dat wij hem doorzien hadden, doordat wij onder elkaar over zijn misdaden spraken, zijn wij bij hem weggegaan en kwamen wij bij Zacheüs. Wij vertelden hem hetzelfde als wij u nu verteld hebben. Maar hij ontving ons allervriendelijkst,

²⁷ II Korintiërs 11:14

onderwees ons in het geloof in onze Heer Jezus Christus en schreef ons zo in als lid van de getrouwen.’ Toen Niceta klaar was met spreken, kwam Zacheüs, die kort daarvoor naar buiten gegaan was, weer terug en zei: ‘Het is tijd, O Petrus, dat u naar het debat komt, want een grote menigte heeft zich in het huis verzameld en wacht daar op u. In het midden staat Simon al, door vele vertrouwelingen gesteund.’ Toen Petrus dit hoorde, gebod hij mij om mijzelf terug te trekken in gebed, want ik was nog niet schoongewassen van de zonden die ik in onwetendheid gedaan had. Tegen de rest zei hij: ‘Broers, laten wij bidden dat God, vanuit Zijn onuitsprekelijke genade door Zijn Christus, mij zal helpen om uit te gaan om de mensen die door Hem geschapen zijn te redden.’ Na dit gezegd te hebben en gebeden te hebben, ging hij naar het erf van het huis waar een grote mensenmenigte zich verzameld had. Toen hij zag dat iedereen muistil en aandachtig naar hem keek en Simon als een vaandeldrager te midden van hem stond, begon hij op de volgende manier:

Hoofdstuk 20.

(P) Petrus begint, zoek eerst Gods koninkrijk en gerechtigheid, daarover wordt u geoordeeld

‘Vrede aan u allen die bereid bent om uw rechterhand in te zetten voor de waarheid. Want iedereen die hieraan gehoorzaam is, schijnt inderdaad enige gunst van God te ontvangen, terwijl zij van Hemzelf de gave van de grootste beloning ontvangen; het wandelen op Zijn rechtvaardige wegen. Daarom is het de eerste plicht van iedereen om de rechtvaardigheid van God en Zijn koninkrijk te onderzoeken.²⁸ Zijn rechtvaardigheid; dat ons geleerd wordt om rechtvaardig te handelen. Zijn koninkrijk; zodat wij zullen weten wat de beloning voor onze inzet en geduld is. In dat koninkrijk zullen aan de goeden inderdaad de eeuwige goede dingen geschonken worden, maar aan degenen die tegen de wil van God ingegaan zijn, zal een terechte uitvoering van straffen in verhouding tot ieders daden plaatsvinden. Het is daarom goed dat u hier bent, wat betekent dat u in het huidige leven staat om de wil van God vast te stellen, terwijl er nog gelegenheid is om deze te doen. Want als iemand zoekt naar dingen die onvindbaar zijn, voordat hij zijn daden wil veranderen, dan zal zijn zoektocht dwaas en ineffectief zijn. Want de tijd is kort en het oordeel van God zal geveld worden over gedrag, niet over vragen. Laten wij dus voor alles hier onderzoek naar doen; hoe of op welke wijze wij moeten handelen, zodat wij het verdienen om het eeuwige leven te verkrijgen.’

Hoofdstuk 21.

(G) Zoek eerst wat de rechtvaardigheid van God inhoudt, dan zijn wij in staat om naar Gods koninkrijk te gaan

‘Want als wij de korte tijd van dit leven met ijdele en nutteloze vragen doorbrengen, dan zullen wij inderdaad de tegenwoordigheid van God leeg en zonder goede werken binnengaan, terwijl, zoals ik al zei, onze werken tijdens het oordeel beoordeeld zullen worden. Want alles kent zijn eigen tijd en plaats. Dit is de tijd en plaats van werken, de komende wereld die van vergeldingen. Laten wij daarom niet verstrikt raken door de volgorde van tijden en plaatsen te veranderen, maar laten wij in de eerste plaats onderzoeken wat de rechtvaardigheid van God inhoudt. Dan zullen wij, net zoals mensen die zich klaarmaken om op reis te gaan, veel goede werken als onze levens-voorraad verzamelen, dan zijn wij in staat om naar het koninkrijk van God toe te gaan, als naar een grote metropool. Want voor hen die helder nadenken, is God zelfs zichtbaar vanwege het reilen en zeilen van de wereld die Hij gemaakt heeft, zij

gebruiken het bewijs van Zijn schepping. En omdat er geen twijfel mogelijk zou moeten zijn over God, moeten wij nu alleen Zijn rechtvaardigheid en Zijn koninkrijk onderzoeken. Maar als het in onze gedachten opkomt om geheime en verborgen dingen te onderzoeken, voordat wij de werken van rechtvaardigheid onderzocht hebben, dan moeten wij dat aan onszelf verantwoorden. Want als wij goed doen, verdienen wij het om gered te worden, dan zullen wij heilig en rein naar God toe gaan, wij zullen vervuld zijn met de Heilige Geest en alles wat geheim en verborgen is weten, zonder twistpunten. Terwijl iemand nu niet in staat zal zijn om ze te vinden, ook al zou hij zijn hele leven spenderen aan het onderzoeken van deze dingen, hij zou zichzelf alleen nog maar aan grotere dwalingen blootstellen, want hij is niet eerst via de weg van rechtvaardigheid binnengegaan en heeft er niet eerst naar gestreefd om de haven van het leven te bereiken.’

Hoofdstuk 22.

(G) Het (levens)pad, de reizigers, de Poort en de Stad is het koninkrijk van de Vader

‘Daarom stel ik voor dat wij eerst Zijn rechtvaardigheid onderzoeken, zodat wij, wanneer wij op de weg van de waarheid geplaatst zijn en het nastreven om hierover te reizen, in staat kunnen zijn om de Ware Profeet te vinden. Niet door hard te rennen, maar door goede werken en dan zullen wij er onder Zijn begeleiding zeker van zijn dat wij geen verkeerde weg in slaan. Want als wij onder Zijn leiding de stad waarnaar wij verlangen te reizen zullen binnengaan, dan zullen wij alle dingen die wij nu onderzoeken met onze eigen ogen zien, zo zijn wij als het ware erfgenamen van alle dingen geworden. Begrijp daarom dat de weg ons levenspad is, de reizigers zijn zij die goede werken doen, de poort is de Ware Profeet waarover wij spreken en de stad is het koninkrijk waarin de Almachtige Vader, Die alleen gezien kan worden door degenen die zuiver van hart zijn, woont. Laten wij daarom het werk tijdens deze reis niet zwaar wegen, want aan het eind ervan zal er rust zijn. Want ook de Ware Profeet zelf haast zich naar deze rust, al vanaf het begin van de wereld. Want altijd is Hij bij ons, en als het op enig moment noodzakelijk is, verschijnt Hij en corrigeert Hij ons, zo zal Hij degenen die Hem gehoorzamen het eeuwige leven binnen leiden. Daarom kom ik tot dit oordeel, wat ook tot genoegen is van de Ware Profeet, dat eerst onderzoek gedaan moet worden naar rechtvaardigheid, vooral door hen die te kennen geven dat zij God kennen. Als er iemand een beter idee denkt te hebben, laat hem dan spreken, en wanneer hij gesproken heeft, laat hem dan luisteren, maar met geduld en stilzwijgen. Daarom heb ik vooraf omwille van dit eerste punt voor uw aller vrede gebeden, als wijze van begroeting.’

Hoofdstuk 23.

(H) Simon wil de vrede van Petrus niet

Hierop antwoordde Simon: ‘Wij hebben uw vrede niet nodig, want als er vrede en eensgezindheid is, dan zullen wij geen vooruitgang boeken in het ontdekken van de waarheid. Ook rovers en losbandigen hebben vrede met zichzelf en iedere verkeerdheid heeft vrede in zichzelf. Als wij deze zienswijze volgen, dat omwille van de vrede wij instemmen met alles wat gezegd wordt, dan zullen wij daar de luisteraars geen voordeel mee doen, maar het tegenovergestelde bereiken door hen te bedriegen en vrienden af te vallen. Doe daarom geen beroep op vrede, maar strijd liever, dat is de moeder van de vrede en, als u daartoe in staat bent, roei vergissingen uit. Zoek niet naar vriendschap die door een oneerlijk begin is verkregen, want dit wil ik u doen weten,

²⁸ Mattheüs 6:33

dat waar twee strijden er pas vrede zal zijn als er één is verslagen en gevallen. Vecht daarom zo goed als u kunt en verwacht geen vrede zonder oorlog, want dat is onmogelijk en als het dan toch kan worden bereikt, vertel het ons dan hoe.'

Hoofdstuk 24.

[\(G\) De twee generaals die oorlog willen voeren en het voorstel te kiezen voor de betere koning](#)

Hierop antwoordde Petrus: 'O mensen, luister aandachtig naar wat wij zeggen. Laten wij ons voorstellen dat deze wereld een grote vlakke is, en dat vanuit twee staten, twee koningen in strijd met elkaar waren. Twee generaals ervan werden het strijdtoneel opgevoerd. Stel u voor dat de generaal van de goede koning zijn raad gaf dat beide legers zich zonder bloedvergieten zouden overgeven aan het gezag van de betere koning, zo zou iedereen zonder gevaar veiliggesteld zijn. Maar dat de generaal van de tegenstander zou zeggen. Nee, we moeten vechten, dan zal niet hij die het waardig is, maar hij die sterker is regeren, samen met degenen die ontsnappen zullen. Ik vraag u, welk voorstel zou u het liefste kiezen? Ik twijfel er niet aan dat u zich aan de betere koning over zou geven, zodat iedereen in veiligheid gebracht wordt. Dus wens ik nu niet, wat Simon voorstelt dat ik zou moeten doen, dat goedkeuring verleend zou moeten worden aan onjuiste dingen die uitgesproken worden, omwille van de vrede, maar (ik vind) dat de waarheid vanuit rust en ordelijk gezocht moet worden.'

Hoofdstuk 25.

[\(H\) Petrus roept op het gesprek in rust en ordelijk te voeren](#)

'Want sommigen openen de strijd van het debat, als zij merken dat hun dwaling weerlegd zal worden, en beginnen, teneinde goede sier te maken, direct met verwarring en tweedracht te zaaien. Dit met het oogmerk dat niet iedereen zien zal dat zij verslagen zijn. Daarom vraag ik regelmatig of de behandeling van het onderwerp met geduld en in rust plaats mag vinden. Dan zal, als wellicht iets niet juist gesproken wordt, het toegestaan zijn om er op terug te komen en het nog wat duidelijker uit te leggen. Want soms wordt iets op een bepaalde manier bedoeld, maar op een andere manier begrepen. Dan is het ofwel te vaag ingebracht, of er is niet indringend genoeg geluisterd. Daarom verzoek ik om ons gesprek geduldig te voeren, zodat de een niet steeds het gras voor de voeten van de ander wegmaait, noch mag een ontijdig gedane uitspraak van de een, de ander als tegenargument in de rede vallen. Zo zijn wij er ook niet op belust om elkaar op fouten te betrappen, maar is het ons toegestaan, zoals ik al gezegd heb, om nogmaals uit te leggen wat al duidelijk besproken is. Door deze meest eerlijke manier van onderzoek, kan de kennis over de waarheid helderder worden. Want wij behoren te weten dat, wanneer iemand door de waarheid overwonnen is, hijzelf niet overwonnen is, maar de onwetendheid binnenin hem, wat de slechtste van alle demonen is. Hij die haar uit kan drijven ontvangt de palmtak van verlossing. Het is onze bedoeling om de luisteraars in het voordeel te stellen, niet omdat wij slechts moeilijk kunnen overwinnen, maar opdat wij de overwinning voor de kennis over de waarheid behalen. Want als ons spreken gepaard gaat met het verlangen om de waarheid te spreken, zelfs als wij vanwege menselijke zwakheid iets onvolkomens zeggen, dan zal God, vanuit Zijn onuitsprekelijke goedheid, in het begrip van de luisteraars heimelijk dat opvullen wat ontbreekt. Want Hij is rechtvaardig en (handelt) volgens de bedoeling die ieder (afzonderlijk) heeft. Sommigen stelt Hij in staat

om makkelijk te vinden wat zij zoeken, terwijl voor anderen Hij zelfs de dingen die voor ogen zijn duister maakt. Dus, omdat de weg van God de weg van de vrede is, laten wij dan in vrede de dingen zoeken die van God zijn. Als iemand hierop iets beters te beantwoorden heeft, laat hem dan spreken, maar als er niemand is die antwoorden wil, zal ik beginnen met spreken. Dan zal ikzelf naar voren brengen wat een ander tegen mij zou kunnen hebben en ik zal dat weerleggen.'

Hoofdstuk 26.

[\(H\) Petrus aangevallen in het debat, Jezus kwam niet om vrede te brengen maar het zwaard](#)

Toen Petrus verder ging met zijn inbreng, onderbrak Simon wat hij zei en sprak: 'Waarom maakt u zo'n haast om te zeggen wat u wilt? Ik heb uw trucjes door, u wilt de dingen naar voren brengen waarvan u de uitleg goed bestudeerd heeft, dan zult u door de onwetende menigte als een goed spreker aangezien worden. Maar ik zal u deze uitvlucht niet toestaan. Omdat u als een moedig man gezegd hebt dat u alle vragen zult beantwoorden die door ieder willekeurig persoon ingebracht mogen worden, beantwoord dan alstublieft mijn vraag als eerste.' Daarop zei Petrus: 'Ik ben er klaar voor, ik wilde er alleen voor zorgen dat ons debat in vrede gehouden zou worden.' Toen zei Simon: 'Ziet u dan niet, domoor, dat u door het pleiten voor vrede handelt in strijd met uw Meester en dat wat u voorstelt niet past bij iemand die belooft onwetendheid uit de weg te ruimen? En als u gelijk heeft met het vragen van vrede aan het publiek, dan heeft uw Meester het fout gehad door te zeggen: *'Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.'*²⁹ Want of u zegt het goed en Hij niet, of andersom, als uw Meester het goed gezegd heeft, dan heeft u helemaal ongelijk, omdat u niet begrijpt dat uw uitspraak tegen die van Hem ingaat, terwijl u zegt Zijn discipel te zijn.'

Hoofdstuk 27.

[\(H\) Petrus legt uit dat Jezus niet gekomen is om \(nu\) vrede op aarde te brengen, maar wel oproept om vrede te stichten](#)

Petrus zei: 'Noch Hij die mij gezonden heeft deed er fout aan om een zwaard de wereld in te sturen, noch handel ik in tegenstrijd met Hem door aan de luisteraars te vragen om vrede. Maar onbekwaam en ondoordacht acht u verkeerd wat u niet begrijpt. Want u heeft gehoord dat de Meester gekomen is *'niet om vrede op aarde te brengen,'* maar dat Hij ook zei: *'Gezegd zijn de vredestichters, want zij zullen de ware zonen van God genoemd worden,'*³⁰ dat heeft u niet gehoord. Daarom is mijn gevoel niet anders dan dat van de Meester wanneer ik vrede aanbeveel, want aan degenen die haar bewaren heeft Hij zegeningen toegewezen.' Daarop zei Simon: 'Omdat u verlangt om voor uw Meester te spreken, O Petrus, heeft u een nog ernstigere beschuldiging tegen Hem ingebracht. Als Hijzelf niet gekomen is om vrede te brengen, heeft hij wel anderen opgelegd om haar te bewaren. Waar is dan de samenhang met Zijn andere uitspraak: *'Het is voor een dienaar voldoende om te zijn als zijn meester?'*³¹

Hoofdstuk 28.

[\(H\) Vrede een kracht die in verdrukking groeit, maar ook 'het zwaard' voor wie niet geloven](#)

Hierop reageerde Petrus: 'Onze Meester, Die de Ware Profeet en altijd bewust van zichzelf was, sprak zichzelf nooit tegen of beval ons iets anders te doen dan dat Hijzelf in praktijk bracht. Want terwijl Hij zei: *'Ik ben niet gekomen om vrede op aarde te brengen, maar het zwaard, en vanaf*

²⁹ Mattheüs 10:34

³⁰ Mattheüs 5:9

³¹ Mattheüs 10:24,25; Lukas 6:40

nu zult u de vader gescheiden zien van de zoon, de zoon van de vader, de man van de vrouw en de vrouw van de man, de moeder van de dochter en de dochter van de moeder, de broer van de broer, de schoonvader van de schoondochter en de vriend van de vriend,³² maakte dit allemaal onderdeel uit van de leer van de vrede en ik zal u uitleggen waarom. Aan het begin van Zijn prediking, toen Hij iedereen naar de verlossing wilde uitnodigen en leiden, met het gevolg dat dit er (ook) toe zou leiden dat zij geduldig moeiten en berechtingen moesten doorstaan, zegende Hij de armen. Hij beloofde hen dat zij het koninkrijk der hemelen ontvangen zouden vanwege het verdragen van hun armoede. Door het effect van deze hoop zouden zij evenwichtig het gewicht van armoede kunnen dragen en begeerte afwijzen. Want begeerte is de grootste van de meest verderfelijke zonden. Maar Hij beloofde ook dat de hongerige en de dorstige tevreden gesteld zouden worden met de eeuwige zegeningen van rechtvaardigheid, opdat zij geduldig hun armoede zouden dragen, en er niet in enig onrechtvaardig werk door weggetrokken zouden worden. Op dezelfde wijze zei Hij dat de zuiveren van hart gezegend zijn en dat zij daardoor God zullen zien, met het oogmerk dat iedereen die zo'n groot goed verlangt, zichzelf bewaart van slechte en verontreinigende gedachten.³³

Hoofdstuk 29.

'Zo heeft de Meester Zijn leerlingen dus opgeroepen tot geduld en hen ingeprent dat de zegening van vrede ook door de inzet van geduld bewaard zou blijven. Maar aan de andere kant rouwde Hij over degenen die in rijkdom en weelde leefden en niets deelden met de armen. Hij bewees daarmee dat zij een rekening te vereffenen hebben, omdat zij geen medelijden toonden met hun naasten, zelfs als deze straatarm waren, terwijl zij van hen behoorden te houden als van zichzelf. Door dit te zeggen, bracht Hij er inderdaad enkelen toe om Hem te gehoorzamen, maar anderen beschouwde Hij vijandig. Daarom voorziet Hij de gelovigen en gehoorzamen van onderlinge vrede, en zegt tegen hen: *'Zalig de vredestichters, want zij zullen de ware zonen van God genoemd worden.'*³⁴ Maar aan degenen die niet alleen ongelovig waren, maar zich ook tegen Zijn leer verweerden, verkondigt Hij de oorlog van het woord en de weerlegging, en zegt dat voortaan *'de zoon gescheiden zal worden van de vader, de man van de vrouw, de dochter van de moeder, de broer van de broer, de schoondochter van de schoonmoeder en dat de vijanden van iemand zijn eigen huisgenoten zullen zijn.'*³⁵ Want in ieder huis waar een verschil zichtbaar begint te worden tussen de gelovige en de ongelovige, ontstaat noodzakelijkerwijs een wedstrijd. De ongelovigen verzetten zich aan de ene kant tegen het geloof, terwijl aan de andere kant de gelovigen zich verzetten tegen de oude fouten en verkeerde neigingen tot zonde in hen.'

Hoofdstuk 30.

'Op dezelfde wijze voerde Hij tijdens de laatste periode van Zijn onderwijs strijd tegen de Schriftgeleerden en Farizeeën. Hij beschuldigde hen van fout gedrag, ongezone denkbepelden en het verbergen van de sleutel van kennis, die door Mozes aan hen overgeleverd was, waarmee de poort van het hemels koninkrijk geopend kon worden.³⁶ Maar toen onze Meester ons uitzond om te prediken, gaf Hij ons de opdracht om in welke stad of welk huis wij ook maar binnen zouden gaan, te zeggen: *'Vrede zij over dit huis.'* *'En als,'* zei Hij, *'er een kind van vrede woont, dan zal uw vrede over hem komen, maar als die er niet is, dan zal uw vrede bij u*

*terugkeren. En ook dat wanneer wij dat huis of die stad zouden verlaten, dat wij dan zelfs het stof dat aan onze schoenen kleefde naar hen toe moesten afschudden. Maar het zal voor het land van Sodom en Gomorra dragelijker zijn op de dag van het oordeel, dan voor die stad of dat huis.'*³⁷ Dit heeft Hij natuurlijk geboden om pas te doen als eerst het woord van waarheid in die stad of dat huis gepredikt is, waardoor degenen die het woord van waarheid horen, kinderen van vrede en kinderen van God kunnen worden. En degenen die dit niet willen aanvaarden, kunnen als vijanden van vrede en van God veroordeeld worden.'

Hoofdstuk 31.

'Hiermee nemen wij dus de geboden van onze Meester in acht en bieden wij vrede aan onze luisteraars aan, zo zal de weg naar de redding zonder drukte bekend worden. Maar als iemand de woorden van vrede niet aanneemt, of rust vindt in de waarheid, dan weten wij hoe wij de strijd met het woord moeten voeren en hem streng te bestraffen door zijn onwetendheid te weerleggen en zijn zonden naar hemzelf terug te verwijzen. Het is dus noodzakelijk dat wij vrede aanbieden, zodat als iemand een kind van vrede is, dat onze vrede dan op hem komt, maar van hem die zichzelf als een vijand van vrede opstelt, zal onze vrede naar onszelf terugkeren. Daarom stellen wij, zoals u het doet voorkomen, vrede niet voor door het eens te zijn met de boosaardige, want dan hadden wij u direct al de rechterhand geschut, maar doen dit alleen zodat door een rustig en geduldig gevoerd debat, makkelijker door de luisteraars kan worden beoordeeld wat waarachtige woorden zijn. Maar als u verschil ziet en het niet eens bent met uzelf, hoe kunt u dan staande blijven? Degene die in zichzelf verdeeld is moet noodzakelijkerwijs vallen, *'want ieder koninkrijk dat in zichzelf verdeeld is zal geen standhouden.'*³⁸ Als u hierop iets te zeggen heeft, zeg het dan.'

Hoofdstuk 32.

(H) 2^e discussiepunt van Simon, spreekt Jezus zichzelf tegen?

Toen zei Simon: 'Ik sta verbaasd over uw dwaasheid, want u bent zo stellig over de woorden van uw Meester, alsof het over Hem al zeker zou zijn dat Hij een Profeet is, terwijl ik makkelijk kan bewijzen dat Hij zichzelf vaak tegengesproken heeft. Om kort te gaan zal ik u weerleggen met de woorden die u zelf ingebracht heeft. Want u zegt dat Hij gezegd heeft dat ieder koninkrijk en elke stad die in zichzelf verdeeld is niet staande zal blijven. Ook zegt u dat Hij gezegd heeft dat Hij een zwaard zou zenden om degenen die zich in één huis bevinden van elkaar te scheiden, zo wordt de zoon gescheiden van zijn vader, de dochter van de moeder en de broer van de broer. Dus als er vijf in een huis wonen, dan zullen er drie tegenover twee staan en twee tegenover drie.³⁹ Als alles wat verdeeld is zal vallen, is degene die deze verdeeldheid veroorzaakt zelf de oorzaak van het vallen, en als Hij dat is, dan is Hij natuurlijk slecht. Antwoord hierop als u kunt.'

Hoofdstuk 33.

(H) Petrus zegt waarachtig te getuigen van wat zijn heer hem geleerd heeft

Petrus reageerde: 'Trek niet overhaast uw conclusies, O Simon, over de zaken die u niet begrijpt. Ik zal in de eerste plaats uw stelling beantwoorden over wat ik gezegd heb op basis van de woorden van mijn Meester. Hier vanuit zal ik de dingen oplossen waarover nog altijd twijfel bestaat. Toen

³² Mattheüs 10:34-46

³³ Mattheüs 5:3-8

³⁴ Mattheüs 5:9

³⁵ Micha 7:6; Mattheüs 10:34-36

³⁶ Lukas 11:52

³⁷ Mattheüs 10:12-15; Lukas 10:5,6

³⁸ Mattheüs 12:25

³⁹ Lukas 12:51-53

onze Heer ons apostelen uitzond om te prediken, gaf Hij ons de opdracht om: *'Alle volken de dingen te leren die Hij ons geboden had.'*⁴⁰ Deze dingen kunnen wij dus niet (zomaar) zeggen, omdat ze door Hemzelf gezegd zijn. Want onze opdracht is niet om te spreken, maar om deze zaken te leren en ermee aan te tonen hoe elk(e) uitspraak) afzonderlijk op waarheid berust. Dus herhaal ik dat het ons niet toegestaan is om iets vanuit onszelf te vertellen. Want wij zijn uitgezonden, wat noodzakelijkerwijs betekent dat de gezondene de boodschap van de zender bezorgt zoals die hem opgedragen is, zo voldoet hij aan de wil van de zender. Want als ik iets anders zou spreken dan wat Hij Die mij gezonden heeft toevertrouwd heeft, dan zou ik een valse apostel zijn, door niet te zeggen wat mij opgedragen is, maar wat ik zelf goed acht. Iedereen die dit doet wenst zich duidelijk voor te doen alsof hij beter is dan zijn zender, zonder twijfel is hij dan een verrader. Als hij aan de andere kant zich houdt aan de dingen die hem opgedragen zijn, en een overduidelijke inbreng hierover heeft, dan zal blijken dat hij het werk van een apostel doet, en het is vanwege mijn streven om hieraan te voldoen dat ik u ontevreden stel. Reken het mij dus niet aan dat ik de woorden breng van Degene Die mij gezonden heeft. Maar als er iets in gelegen is dat niet juist gesproken is, dan heeft u de vrijheid om mij te weerleggen, maar dat zal toch op geen enkele manier gedaan kunnen worden, want Hij is een Profeet en kan niet in strijd met zichzelf zijn. Maar als u niet denkt dat Hij een Profeet is, laten wij dit dan eerst onderzoeken.'

Hoofdstuk 34.

(H) Petrus wil eerst samen vaststellen of Jezus de Profeet van de waarheid is

Toen zei Simon: 'Ik heb geen behoefte om dit van u te leren, maar wel wat betreft het met elkaar overeenstemmen van deze dingen. Want als aangetoond wordt dat Hij zichzelf tegenspreekt, dan zal tegelijkertijd bewezen worden dat Hij geen Profeet is.' Daarop zei Petrus: 'Maar als ik eerst aantoon dat Hij een Profeet is, zal het gevolg daarvan zijn dat hetgeen in tegenspraak met elkaar lijkt, dat niet zijn. Want niemand kan slechts door zichzelf niet tegen te spreken bewijzen dat hij een profeet is, want voor velen is het mogelijk om dit te realiseren. Als het jezelf niet tegenspreken nog geen profeet maakt, des te meer zal het niet zo zijn als u uzelf wel tegenspreekt. Want er zijn vele dingen die in tegenspraak met elkaar lijken te zijn die, bij nadere bestudering, logisch verband met elkaar houden. Terwijl andere dingen die samenhangend lijken te zijn, nadat ze nader bediscussieerd zijn, in tegenspraak met elkaar blijken te zijn. Om deze reden denk ik dat er geen betere weg is om deze dingen te beoordelen, dan ons er eerst van te vergewissen of Degene Die deze dingen gesproken heeft, en die in tegenspraak met elkaar lijken te zijn, een Profeet is. Want het is duidelijk dat als Hij bevonden wordt een Profeet te zijn, dat de dingen die elkaar tegen lijken te spreken wel consistent zijn, maar dat zij niet goed begrepen worden. Over deze dingen zal het wel vereist zijn om het juiste bewijs te leveren. Want wij apostelen zijn uitgezonden om uitleg te geven over Zijn uitspraken en om de oordelen van Hem Die ons gezonden heeft te bevestigen. Maar ons is niet toegestaan om iets uit onszelf te zeggen, behalve de waarheid van Zijn woorden te ontvouwen, zoals ik al eerder gezegd heb.'

Hoofdstuk 35.

(H) Verdeeldheid ontstaat als waarheid tegenover leugen wordt geplaatst, en andersom.

Toen zei Simon: 'Leer ons dan maar hoe logisch het is dat degene die verdeeldheid veroorzaakt (verdeeldheid die er voor zorgt dat degenen die verdeeld zijn vallen) óf goed lijkt te zijn, óf gekomen is voor de redding van de mensheid.' Toen zei Petrus: 'Ik zal u vertellen waarom onze Meester gezegd heeft dat ieder huis dat tegen zichzelf verdeeld is niet kan blijven bestaan, en omdat Hij dit zelf gedaan heeft, zie hoe dit dan tot redding leidt. Door middel van de waarheid veroorzaakt Hij welzeker scheiding in het koninkrijk van deze wereld, dat op leugens gebaseerd is, ieder huis afzonderlijk, zodat de leugens worden weggedaan en de waarheid zal regeren. Maar als het in een huis gebeurt dat leugens, die door iemand ingebracht worden, de waarheid geweld aandoen, dan is het zeker, wanneer deze leugens terrein winnen, dat de waarheid niet kan blijven (be)staan.' Toen zei Simon: 'Maar het is niet zeker of uw Meester de leugen van de waarheid scheidt.' Petrus daarop: 'Dat is weer een andere vraag, maar als u ermee instemt dat alles wat verdeeld is valt, blijft nog over dat ik laat zien, als u de rust opbrengt om te luisteren, dat onze Jezus de leugen verdeeld en uitgebannen heeft door de waarheid te leren.'

Hoofdstuk 36.

(H) De Ene Waarachtige God zal iedereen rechtvaardig oordelen voor zijn daden

Toen zei Simon: 'Stop met het aldoor maar spreken over vrede, maar leg in het kort uit wat het is dat u denkt of gelooft.' Petrus antwoordde: 'Waarom bent u zo bang om steeds over vrede aangesproken te worden? Want weet u dan niet dat vrede de volmaaktheid van de wet betekent? Want oorlogen en meningsverschillen komen uit zonden voort, en daar waar geen zonde is, is vrede in de ziel. Maar waar vrede heerst, wordt de waarheid in het debat gevonden en rechtvaardigheid door daden.' Simon daarop: 'In mijn ogen bent u niet in staat om uiteen te zetten wat u denkt.' Petrus zei hierop: 'Ik zal spreken, maar zoals ik het zelf goed acht, niet onder dwang van uw trucs. Want ik verlang dat hetgeen heilzaam en winstgevend is, aan iedereen bekend gemaakt wordt en daarom zal ik niet aarzelen om het zo kort mogelijk uiteen te zetten. Er is één God en Hij is de Schepper van de wereld, een rechtvaardige Rechter, Die op enig moment of later, verantwoording vraagt aan iedereen over zijn daden. En om deze dingen vast te stellen weet ik dat nog duizenden woorden gesproken zullen kunnen worden.'

Hoofdstuk 37.

(H) Simon aarzelt om zijn zienswijze in te brengen

Toen zei Simon: 'Ik bewonder werkelijk de snelheid van uw denken, toch omarm ik de fouten van uw geloof niet. Want u heeft wijselijk voorzien dat u tegengesproken kunt worden en u heeft zelfs vriendelijk beaamt, dat voor het vaststellen van deze dingen vele duizenden woorden naar voren gebracht kunnen worden, want niemand is het eens met zoals u uw geloof beoefent. Om kort te gaan over dat er maar één God is, en dat de wereld Zijn werk is, wie kan deze leer aanvaarden? Ik denk niet één van de heidenen, zelfs al zou hij ongeletterd zijn en zeker geen filosoof. Maar ook de meest grove en miserabele Jood niet, of ikzelf, die goed op de hoogte ben van hun wet.' Daarop zei Petrus: 'De meningen van degenen die niet aanwezig zijn doen er niet toe, maar vertel ons recht door zee wat u zelf vindt.' Toen zei Simon: 'Ik kan wel zeggen wat ik werkelijk denk, maar ik huiver bij het idee alleen al, want als ik iets zeg wat u niet

⁴⁰ Mattheüs 28:19,20

accepteren wilt en wat ook niet juist lijkt te zijn voor deze ongeschoolde bende, dan staat u inderdaad beschaamd en stopt u uw oren dicht, zodat ze niet met godslastering vervuild worden. Ja, dan zult u zeker op de vlucht slaan omdat u hier geen antwoord op heeft. Dan zal de redeloze menigte met u instemmen en u omarmen omdat u de dingen leert zoals ze gewoonlijk door hen aangenomen worden. Dan zult u mij vervloeken en dingen doen die nieuw en ongehoord zijn, en zult u mijn fouten in de gedachten van anderen inprenten.'

Hoofdstuk 38.

(H) Simon zegt dat er vele goden zijn waarvan er één voor iedereen onbegrijpelijk is

Petrus weer: 'Maakt u nu niet gebruik van een lange inleiding, door ons ergens van te beschuldigen omdat uzelf geen waarheid in te brengen heeft? Want als u dat heeft, begin dan zonder omhaal, als u zoveel vertrouwen heeft. En als het zo is dat hetgeen u zegt een van de omstanders niet zal bevallen, dan zal hij zich terugtrekken, en degenen die blijven zullen door uw inbreng gedwongen zijn om in te stemmen met wat waar is. Begin daarom met uiteen te zetten wat waar is in uw ogen.' Toen zei Simon: 'Ik zeg dat er vele goden zijn, maar dat één ervan onbegrijpelijk en onbekend voor iedereen is en dat deze de god van de goden is.'

(H) De geschriften van de Joden gezaghebbend

Daarop antwoordde Petrus: 'Deze god die u beweert onbegrijpelijk en onbekend voor iedereen te zijn, kunt u bewijzen dat hij bestaat vanuit de schriften van de Joden die als gezaghebbend worden beschouwd, of vanuit andere waarvan wij niet weten, of van de Griekse schrijvers, of uit uw eigen geschriften? Natuurlijk staat het u vrij om welke bron dan ook aan te halen, maar wel dat u ervan aantoonst dat zij profetisch zijn, want dan zal hun gezaghebbendheid buiten kijf zijn.'

Hoofdstuk 39.

(H) Simon citeert de Joodse wet, meer goden

Toen zei Simon: 'Mijn beweringen zal ik alleen op basis van de wet van de Joden staven. Want het is duidelijk voor iedereen die geïnteresseerd is in religie, dat deze wet universeel gezaghebbend is, maar dat iedereen, na eigen afweging, begrip over deze wet ontvangt. Want zo is het opgeschreven door Hem Die de wereld geschapen heeft, dat het geloof in dingen gemaakt is om erop te vertrouwen. Dus als iemand waarheid in wil brengen, of juist leugens wil inbrengen, dan zal geen bewering aangenomen worden zonder deze wet. Aangezien mijn kennis volledig in overeenstemming met de wet is, heb ik terecht verklaard dat er vele goden zijn, waarvan er één uitmuntender is dan de anderen en onbegrijpelijk, juist hij die god van de goden is. Want dat er veel goden zijn vertelt de wet mij zelf. Want het staat op de eerste plaats in het gedeelte waar er één in de vorm van een slang met Eva, de eerste vrouw, spreekt: 'Op de dag dat u van de boom van goed en kwaad eet zult u als goden zijn,'⁴¹ wat betekent, zoals degenen die de mens gemaakt hebben. En nadat zij van de boom geproefd hebben, getuigt God zelf door tegen de overige goden te spreken: 'Zie, Adam is één van ons geworden.'⁴² Hiermee is het dus duidelijk dat er vele goden betrokken zijn geweest bij het scheppen van de mens. Temeer omdat de eerste God

tegen de andere goden zegt: 'Laat Ons mensen maken naar Ons beeld en gelijkenis.'⁴³ En wat Hij zegt: 'Laten wij hem wegsturen.'⁴⁴ En verder: 'Kom laten wij afdalen en hun taal verwarren,'⁴⁵ al deze dingen geven de indruk dat er meerdere goden zijn. Want ook dit is opgeschreven: 'U mag de goden niet vervloeken, noch het hoofd van uw volk lasteren.'⁴⁶ En ook Zijn Schriftwoord: 'God alleen leidde hen en er was geen vreemde god met hen,'⁴⁷ toont dat er vele goden zijn. Er zijn ook nog vele andere getuigenissen die vanuit de wet afgeleid kunnen worden, niet alleen verhuuld, maar openlijk, waar geleerd wordt dat er vele goden zijn. Een van hen is door het lot aangewezen om de God van de Joden te zijn. Maar het is niet over Hem dat ik spreek, maar over de god die ook Zijn god is, die zelfs de Joden niet gekend hebben. Want hij is niet hun god, maar de god van hen die hem kennen.'

Hoofdstuk 40.

(H) Petrus toont aan één God en Schepper aan.

Toen Petrus dit gehoord had, antwoordde hij: 'Wees maar niet bang Simon, want wij hebben onze oren niet dichtgestopt en zijn ook niet weggevlucht. Maar wij zullen met ware woorden antwoord geven op de dingen die u leugenachtig gesproken heeft, door als eerste te beweren dat er één God is, ja de God van de Joden, Die de enige God is, de Schepper van hemel en aarde, Die ook de God is van al degenen die u goden noemt. Als ik u dan aantoon, dat geen van hen Hem overtreft, maar dat Hijzelf boven allen is, dan zult u belijden dat uw dwaling alles te boven gaat.' Toen zei Simon: 'Vanzelfsprekend, hoewel ik dit met tegenzin zou moeten zeggen, anders zouden de omstanders mij nog beschuldigen van onwil om de dingen die waar zijn te belijden.'

Hoofdstuk 41.

'Luister dan,' zei Petrus, 'zodat u weten zult dat, als er al vele goden zouden zijn, zoals u beweert, zij aan de God van de Joden onderworpen zijn. Met Hem is niemand te vergelijken want niemand kan Hem overtreffen. Want er staat geschreven dat de profeet Mozes dit aan de Joden zei: 'De Heer uw God is de God van de goden en de Heer van de heren, de Grote God.'⁴⁸ Ook al zijn er velen die goden genoemd worden, toch is de God van de Joden de enige Die de God van de goden genoemd wordt. Want niet iedereen die god genoemd wordt is noodzakelijkerwijs God. Sterker nog, zelfs Mozes wordt door Farao een god genoemd,⁴⁹ terwijl het zeker is dat hij een mens was. Ook rechters werden goden genoemd, terwijl het duidelijk is dat zij sterfelijk waren.⁵⁰ Ook de afgoden van de heidenen worden goden genoemd, en wij weten allemaal dat ze het niet zijn.⁵¹ Maar dit is over de goddelozen afgeroepen als een straf dat, omdat zij de Ware God niet wilden erkennen, zij willekeurig welk beeld dat hen voor ogen zou komen als god zouden beschouwen. Omdat zij het weigerden om de kennis van de Ene te ontvangen Die, zoals ik al zei, God is van iedereen, daarom is het voor hen toegestaan om datgene wat niets voor hun aanbidders kan doen als goden te vereren. Want wat kunnen dode afbeeldingen of levende wezens voor de mens bewerken, terwijl de macht over alles aan Eén toebehoort?'

⁴¹ Genesis 3:5

⁴² Genesis 3:22

⁴³ Genesis 1:26

⁴⁴ Genesis 3:22

⁴⁵ Genesis 11:7

⁴⁶ Exodus 22:28 (SV)

⁴⁷ Deuteronomium 32:12

⁴⁸ Deuteronomium 10:17

⁴⁹ Exodus 7:1

⁵⁰ Rechters 2:15-19

⁵¹ O.a..Rechters 3:5,6

Hoofdstuk 42.

[\(HP\) 72 engelen zijn over de naties aangesteld en Christus als het Hoofd.](#)

‘Daarom wordt het begrip god op drie manieren gebruikt. Of omdat Degene Die zo genoemd wordt werkelijk God is, of omdat hij de dienaar is van Hem Die waarlijk is, als laatste als eer aan de Zender, zodat Zijn autoriteit volledig bevestigd wordt. Hij die gezond wordt, wordt vernoemd naar Hem Die hem uitzendt, wat vaak wordt gedaan met betrekking tot engelen. Want als zij aan de mens verschijnen dan vraagt hij, wanneer hij een wijs en intelligent mens is, de naam van degene die aan hem verschijnt, zodat hij direct de waardigheid van de uitgezondene erkent en de autoriteit van zijn Zender. Want elke natie heeft een engel aan wie God het bestuur over die natie heeft toevertrouwt. Als een van hen verschijnt en hij bevraagd wordt dan geeft hij, hoewel hij door degenen over wie hij gesteld is als god ervaren en genoemd wordt, toch geen dergelijk getuigenis over zichzelf. Want de Allerhoogste God, Die alleen de macht over alle dingen in handen heeft, heeft alle naties van de aarde in tweeënzeventig delen verdeeld en over hen heeft Hij engelen als vorsten aangesteld. Maar aan degene onder de aartsengelen die het grootste is, is het bestuur gegeven over degenen die, voor alle anderen, de aanbedding en kennis van de Allerhoogste God ontvangen hebben. Maar ook heilige mensen, zoals wij zeiden, zijn als goden geworden voor de goddelozen, omdat zij de macht over leven en dood over hen ontvangen hebben, zoals wij hiervoor ook gezegd hebben van Mozes en de rechters. Daarom is er ook over hen opgeschreven: *‘U mag de goden (rechters) niet oordelen en u mag de vorst van uw volk (Christus) niet vervloeken.’*⁵² Dus worden de vorsten van de verschillende naties goden genoemd. Maar Christus is God over de vorsten, Hij is Rechter over allen. Daarom kunnen noch engelen, noch mensen, noch enig schepsel werkelijk goden zijn, omdat ze onder gezag geplaatst zijn, geschapen zijn en veranderlijk. Engelen omdat zij er niet waren en nu bestaan, mensen omdat zij sterfelijk zijn, en elk schepsel om dat het tot ontbinding in staat is, als Hij Die het gemaakt heeft het ontbinden laat. Daarom is Hij alleen de ware God, want niet alleen Hijzelf leeft, maar Hij schenkt het leven ook aan anderen, wat Hij ook weer terug kan nemen wanneer Hij dat goed acht.’

Hoofdstuk 43.

[\(H\) De Schrift leert dat er één God en Schepper is](#)

‘Daarom roept de schrift het uit in naam van de God van de Joden, door te zeggen: *‘Zie, zie toch dat ik God ben en er niemand anders is dan mij, ik dood en ik doe leven, ik zal slaan en ik zal genezen en er is niemand die uit mijn handen kan verlossen.’*⁵³ Zie daarom hoe, door een onuitsprekelijke deugd, de Schrift de toekomstige dwalingen weerlegt van degenen die verklaren dat in de hemel of op aarde een andere god bestaat dan Hem Die de God van de Joden is, beslis dus: *‘De Heer uw God is één God, in de hemel boven en beneden op aarde en naast Hem is er niemand anders!’*⁵⁴ Waarom heeft u het dan aangedurfd om te zeggen dat er een andere god is naast Hem Die de God van de Joden is? De Schrift zegt opnieuw: *‘Zie, de hemel behoort aan de Heer uw God, en de hemel der hemelen, de aarde en alle dingen die zij bevat. Toch heb ik voor uw vaders gekozen, dat ik hen zou liefhebben en u na hen.’*⁵⁵ Zo wordt dit oordeel van

alle kanten door de Schrift ondersteunt, dat Hij Die de wereld geschapen heeft de Ware en Enige God is.’

Hoofdstuk 44.

‘Maar zelfs als er anderen zijn, zoals wij al zeiden, die goden genoemd worden, dan zijn zij onderworpen aan de macht van de God van de Joden. Want dit zegt de Schrift tot de Joden: *‘De Heer onze God, Hij is God der goden en Heer der heren.’*⁵⁶ De schrift geeft ook opdracht om Hem alleen te aanbidden door te zeggen: *‘U moet de Heer uw God aanbidden en Hem alleen moet u dienen.’*⁵⁷ en *‘Luister, O Israël, de Heer uw God is één God.’*⁵⁸ Ja, en ook de heiligen, vervuld met de Geest van God en bedauwd met de druppels van Zijn genade, riepen uit door te zeggen: *‘Wie is als U onder de goden, O Heer, wie is als U?’*⁵⁹ en ook, *‘Wie is God behalve de Heer en wie is god behalve de Heer?’*⁶⁰ Daarom begon Mozes, toen hij zag dat het volk vooruitgang boekte, hen stapsgewijs het begrip over het koninkrijk en het geloof van één God bij te brengen, zoals hij met de volgende woorden zegt: *‘U zult de namen van andere goden niet noemen,’*⁶¹ ongetwijfeld in gedachten houdend de straf waarmee de slang was bezocht die als eerste over goden gerept had. Want zij is veroordeeld om stof te eten en is het waardig bevonden om zulk voedsel te eten, vanwege dit, dat het als eerste van iedereen de benoeming van goden in de wereld heeft gebracht. Maar als u toch ook vele goden wilt introduceren, let dan op dat u geen deel hebt aan de ondergang van de slang.’

Hoofdstuk 45.

‘Want wees er zeker van dat wij geen deelgenoot zullen zijn van uw inbreng, noch zullen wij ons door uw bedrog laten belasten. Want het zal ons geen excuus geven in het oordeel als wij zeggen dat u ons bedrogen heeft. Want ook de eerste vrouw kon zich niet verontschuldigen dat zij zo onfortuinlijk was om de slang te geloven. Maar zij was tot de dood veroordeeld omdat zij het verkeerde geloofde. Daarom gebod ook Mozes aan het volk te geloven in één God, hij zei: *‘Zie toe op uzelf zodat u niet van de Heer uw God afgeleid wordt.’*⁶² Let erop dat hij hetzelfde taalgebruik hanteert als de vrouw die het gebruikte om zichzelf te verontschuldigen door te zeggen dat zij verleid was, maar het kon haar niet baten. Buiten dit alles, zelfs als er een ware profeet op zou staan die tekenen en wonderen zou verrichten, maar daarbij de wens had om ons te overtuigen om meerdere goden te aanbidden, naast de God van de Joden, dan zouden wij nooit in staat zijn om hem te geloven. Want de Goddelijke wet heeft ons dit geleerd, door het overdragen van een geheim bevel wat door overlevering des te zuiverder overgedragen wordt, en zegt: *‘Als er onder u een profeet opstaat of een droomziener, die u tekenen en wonderen laat zien en deze tekenen en wonderen vinden plaats, als hij dan tegen u zegt: ‘Laten wij vreemde goden gaan aanbidden, die u nog niet kent.’ Dan zult u niet naar de woorden van deze profeet luisteren, of de dromen van de droomziener, want met dit ‘bewijs’ wordt u getest, zodat Hij weten zal of u de Heer uw God liefheeft.’*⁶³

Hoofdstuk 46.

[\(H\) Jezus predikte de God van de Joden](#)

‘Daarom predikte onze Heer Die tekenen en wonderen verrichtte ook de God van de Joden en daarom hebben wij er dus gelijk in dat wij geloven in wat Hij predikte. Maar wat

⁵² Exodus 22:28

⁵³ Deuteronomium 32:39

⁵⁴ Deuteronomium 4:39

⁵⁵ Deuteronomium 10:14,15

⁵⁶ Deuteronomium 10:17

⁵⁷ Deuteronomium 6:13

⁵⁸ Deuteronomium 6:4

⁵⁹ Psalm 86:8; 71:19

⁶⁰ II Samuël 22:32; Psalm 18:31; Jesaja 45:21

⁶¹ Jozua 23:7

⁶² Deuteronomium 8:11

⁶³ Deuteronomium 13:1-3

u betreft, zelfs al zou u werkelijk een profeet zijn en de tekenen en wonderen verrichten die u beloofd heeft te doen, als u andere goden belijdt naast Hem Die de Ware God is, dan zou het duidelijk worden dat u opgestaan bent als een test voor het volk van God, en daarom kunt u op geen enkele wijze geloofd worden. Want alleen Hij Die de God van de Joden is, is de ware God. Daarom leerde onze Heer Jezus hen niet dat zij onderzoek moesten doen naar God, want zij kenden Hem al, maar: *'Zij moesten Zijn koninkrijk en rechtvaardigheid zoeken,⁶⁴ wat de Schriftgeleerden en Farizeeën, die de sleutel van kennis bezaten, niet ingesloten maar uitgesloten hadden.'*⁶⁵ Want als zij onwetend zouden zijn geweest over de Ware God, dan zou Hij zeker de kennis hierover, die het belangrijkste is van alles, niet achterwege gelaten hebben, en hen niet berispt hebben over kleine zaken zoals het verlengen van hun gebedsriem, het op feesten innemen van de beste plaatsen, het staan bidden langs de hoofdstraten en dergelijke zaken,⁶⁶ wat natuurlijk, in verhouding tot de grote aanklacht van het onbekend zijn met God, kleine en onbeduidende zaken lijken te zijn.'

Hoofdstuk 47.

(H) Simon: 'Ook Jezus leert: 'Niemand kent de Vader, behalve de Zoon'

Hierop antwoordde Simon: 'Met de woorden van uw Meester zal ik u weerleggen, want zelfs Hij maakt aan alle mensen een God bekend die al bekend was. Want hoewel Adam wist dat God de Schepper en Maker van de wereld was, ook Henoch Hem kende omdat hij door Hem in een andere staat gebracht is, Noach omdat hij de opdracht kreeg om een ark te bouwen, en hoewel ook Abraham, Isaak, Jakob, Mozes en iedereen, zelfs alle volken en alle natiën, de Maker van de wereld kennen en belijden dat Hij één God is, toch heeft uw Jezus, Die lang na de aartsvaders gekomen is, gezegd: *'Niemand kent de Zoon behalve de Vader, noch kent iemand de Vader behalve de Zoon en degene aan wie de Zoon het graag heeft willen openbaren.'*⁶⁷ Dus hiermee belijdt zelfs uw Jezus dat er een andere God is, onbegrijpelijk en onbekend voor iedereen.'

Hoofdstuk 48.

(H) Petrus toont aan dat Simon zich tegenspreekt.

Toen zei Petrus: 'U heeft niet door dat u uitspraken doet die uzelf tegenspreken. Want als ook onze Jezus Hem kent Die de onbekende God genoemd wordt, dan is Hij niet alleen bij u bekend. Ja, als onze Jezus Hem kent, dan Mozes ook, die profeteerde dat Jezus zou komen waardoor hij natuurlijk niet ook onwetend over Hem kon zijn. Want hij was een profeet, en hij die over de Zoon profeteert, kende ongetwijfeld ook de Vader. Want als het de mening van de Zoon is om de Vader te openbaren aan wie Hij maar wil, dan zal de Zoon, Die vanaf het begin en tijdens alle generaties bij de Vader was, toen Hij de Vader aan Mozes openbaarde, dit ook aan alle profeten gedaan hebben. Maar als dit zo is, dan is het duidelijk dat de Vader voor geen van hen onbekend was. Maar hoe kan de Vader aan u, die niet in de Zoon gelooft, geopenbaard worden, terwijl de Vader bekend wordt gemaakt aan niemand behalve degene aan wie de Zoon Hem graag openbaren wil? *'Maar de Zoon openbaart de Vader aan hen die de Zoon eren zoals zij ook de Vader eren.'*⁶⁸

Hoofdstuk 49.

(H) Simon veronderstelt dat er een krachtig licht zou zijn dat onbekend is voor iedereen

Toen zei Simon: 'Herinner u dat u gezegd heeft dat God een Zoon heeft, wat Hem niet goed doet, want hoe kan Hij een Zoon hebben als Hij niet onderworpen is aan verlangens zoals mensen en dieren dat zijn? Maar er is nu geen tijd voor om uw openlijke dwaasheid hierover aan te tonen, want ik wil graag een stelling innemen over het onmetelijke en oppermachtige licht, luister dus nu. Het is mijn mening dat er een bepaalde kracht is van ontzaglijk en onuitsprekelijk licht, waarvan de grootheid als onbegrijpelijk beschouwd moet worden, over welks kracht zelfs de Schepper van de wereld geen besef heeft, en Mozes de wetgever en Jezus uw Meester.'

Hoofdstuk 50.

(H) Petrus roept Simon op om aan te tonen dat hij weet wat iedereen denkt.

Petrus reactie: 'Lijkt het geen dwaasheid voor u te zijn dat iemand zichzelf de mening toedeelt dat er een andere god is dan de God van iedereen, en om te zeggen dat er een bepaalde kracht veronderstelt wordt, en dit voor te stellen aan anderen zonder zelf eerst zeker te zijn van wat hij zegt? Is er iemand zo snel om in uw uitspraken te geloven, waarvan hij ziet dat u zelf nog twijfelt, en dat er een zekere kracht is die onbekend is aan God de Schepper en Mozes, de profeten, de wet en zelfs aan Jezus onze Meester? (Een god) wiens kracht zo goed is dat het zichzelf niet kenbaar maakt aan iemand behalve aan één persoon en dan nog wel iemand als u! Dan nog, als dit een nieuwe kracht zou zijn, waarom geeft het ons dan geen nieuw zintuig, bovenop de vijf die wij al bezitten, dat met dat nieuwe zintuig dat hij ons geeft wij in staat zullen zijn om dit nieuwe te ontvangen en begrijpen? En als het een dergelijk zintuig niet aan ons geven kan, waarom dan wel aan u? En als het zichzelf aan u geopenbaard heeft, waarom dan niet ook aan ons? Maar als u vanuit uzelf dingen begrijpt waarvan zelfs de profeten niet in staat bleken om ze te doorgronden of begrijpen, kom vertel ons dan wat ieder van ons nu denkt. Want als er zo'n geest in u woont dat u de dingen kent die boven de hemelen zijn, die onbekend zijn voor iedereen, en onbegrijpelijk voor iedereen, dan zult u veel makkelijker weten wat de gedachten van mensen op aarde zijn. Maar als u de gedachten van ons die hier staan niet kunt weten, hoe kunt u dan zeggen dat u de dingen weet die, zoals u zegt, niemand kent?'

Hoofdstuk 51.

(P) Petrus noemt het zesde zintuig van voorkennis

'Maar geloof mij, u kunt nooit weten wat licht is als u geen inzicht en begrip van het Licht zelf ontvangen zou hebben, wat voor alles geldt. Terwijl u zich zo opstelt dat u begrip ontvangen heeft en u uzelf verbeeldt dat er iets groters en nog subliemers bestaat, als in een droom, en u al uw aanwijzingen van de vijf zintuigen afleidt, terwijl u de Gever ervan ondankbaar bent. Maar wees er zeker van dat, totdat u een nieuw zintuig vindt dat boven de vijf die wij allemaal genieten uitstijgt, u het bestaan van een nieuwe God niet kunt verklaren.' Toen antwoordde Simon: 'Omdat alles wat bestaat in overeenstemming is met deze vijf zintuigen, kan deze kracht die uitmuntender is dan de anderen niets nieuws toevoegen.' Daarop zei Petrus: 'Dat klopt niet want er bestaat ook een zesde zintuig, namelijk dat van voorkennis. Want deze vijf zintuigen zijn in staat om kennis te

⁶⁴ Mattheüs 6:33

⁶⁵ Lukas 11:52

⁶⁶ Mattheüs 23:5-7

⁶⁷ Mattheüs 11:27

⁶⁸ Johannes 5:23

verwerven, maar het zesde kan voorkennis verwerven, en dit bezaten de profeten. Hoe kunt u dan een god die bij iedereen onbekend is kennen? Terwijl u onbekend bent met het profetische zintuig, namelijk dat van voorkennis?' Toen zei Simon: 'Deze kracht waarover ik spreek, onuitspreekbaar en uitmuntender dan alles, ja, zelfs dan de God Die de wereld maakte, heeft geen engel nog gekend, of de demonen, of de Joden, nee, geen enkel schepsel dat bestaat door God de Schepper. Hoe kan de wet van de Schepper mij dan leren wat de Schepper zelf niet kent, want ook de wet zelf kent haar niet, hoe kan deze dan leren?'

Hoofdstuk 52.

(H) De menigte lacht om de dwaasheden van Simon

Toen zei Petrus: 'Ik vraag mij af hoe u in staat bent gebleken meer te weten te komen van de wet dan dat de wet u zelf bekend kan maken, of kan leren. En dat u zegt dat u bewijs zult leveren van de dingen die u zo graag beweert, als u zegt dat noch de wet, noch degene die de wet gaf, de Schepper van de wereld dus, weet heeft van de dingen waarover u spreekt. Ook verbaas ik mij hierover, hoe u die alleen van deze dingen weet, omgeven door de grenzen van deze kleine binnenplaats te midden van ons allemaal kunt staan?' Toen Simon, Petrus en het volk zag lachen zei hij: 'Licht u nu Petrus terwijl zulke grote en verheven zaken bediscussieerd worden?' Toen zei Petrus: 'Word niet woedend Simon, want wij doen niet meer dan het houden van onze belofte, want wij stoppen onze oren niet dicht, zoals u zei, noch zijn wij op de vlucht geslagen toen u uw onuitsprekelijke zaken verkondigde. Wij zijn niet eens van onze plaats opgestaan. Want u heeft inderdaad geen enkel ding ingebracht dat maar iets te maken heeft met waarheid, wat ons tot op zekere hoogte zou moeten beangstigen. Maak in ieder geval aan ons bekend wat de uitspraak betekent dat u vanuit de wet geleerd heeft over een god waarvan de wet zelf het bestaan niet kent en waarvan ook Hij Die de wet gaf niet afweet.' Toen zei Simon: 'Als u klaar bent met lachen, zal ik dat duidelijk verklaren.' Toen zei Petrus: 'Natuurlijk geef ik het over, zodat ik van u kan leren hoe u vanuit de wet geleerd heeft wat de wet en ook de God van de wet niet weet.'

Hoofdstuk 53.

(H) Gedachtekronkels van Simon over een vermeende god

Toen zei Simon: 'Luister het is duidelijk voor iedereen, en vastgesteld op een manier waarover geen rekenschap afgelegd kan worden, dat er één God is Die beter is dan iedereen en uit Wie alles dat bestaat haar oorsprong kent. Noodzakelijkerwijs betekent dit ook dat alle dingen die na Hem gekomen zijn onderworpen aan Hem zijn, als Heerser en meest Uitmuntende van iedereen. Toen ik dus had vastgesteld dat de God Die de wereld geschapen heeft, in overeenstemming met hoe de wet dit onderwijst, in vele opzichten zwak is, terwijl zwakheid volledig onverenigbaar is met een volmaakte God, en ik zag dat Hij niet volmaakt was, concludeerde ik noodzakelijkerwijs dat er een andere god is die volmaakt is. Want deze God, waarover ik sprak, heeft zich volgens wat opgeschreven is in de wet in vele opzichten zwak betoont. In de eerste plaats omdat de mens die Hij maakte niet in staat was om datgene te bewaren waartoe hij bestemd was. En Hij kan niet goed zijn die de wet aan de eerste mens gaf dat hij wel van alle bomen in het paradijs mocht eten maar de boom van kennis van goed en kwaad niet mocht aanraken omdat, als hij ervan zou eten, hij sterven zou. Want waarom zou Hij hem verbieden te eten en kennis te laten nemen van goed en kwaad, als hij daardoor zou weten hoe het kwaad te kunnen vermijden en het goede te verkieszen? Maar dat stond Hij niet toe. En omdat hij in strijd met het gebod at en het goede ontdekte en, als teken van eerbaarheid, leerde om zijn naaktheid te

bedekken, want hij merkte dat het onbetamelijk is om naakt voor zijn Schepper te staan, veroordeelt Hij hem ter dood die geleerd heeft om God te eren, en Hij vervloekt de slang die hem deze dingen getoond heeft. En waarachtig, als de mens hierdoor gewond kon raken, waarom plaatste Hij de oorzaak van beschadigingen dan sowieso in het paradijs? Maar als dat wat Hij in het paradijs geplaatst had toch goed was, dan is het niet passend voor Hem Die goed is om de ander het goede te onthouden.'

Hoofdstuk 54.

'Omdat Hij Die de wereld en de mens gemaakt heeft dus, zoals de wet hierover spreekt, onvolmaakt is, moeten wij langzamerhand wel begrijpen dat er een ander is die volmaakt is. Want het is noodzakelijk dat er één is die het meest uitmuntend is, die elk schepsel ook zijn eigen plaats toewijst. Omdat ook ik weet dat het uiterst noodzakelijk is dat er iemand is die beter en machtiger is dan die onvolmaakte God Die de wet gegeven heeft, het volmaakte begrijpend door het met het onvolmaakte te vergelijken, ontdekte ik dus zelfs uit de Schrift de god die hierin niet genoemd wordt. Op deze manier was ik in staat, O Petrus, om uit de wet te leren waar de wet geen weet van had. Maar zelfs als de wet geen indicaties gegeven zou hebben waaruit afgeleid zou kunnen worden dat de God Die de wereld gemaakt heeft onvolmaakt is, dan was het voor mij toch mogelijk geweest dit af te leiden van het kwaad dat in de wereld bedreven en niet gecorrigeerd wordt. Of haar Schepper heeft, als Hij wat fout gedaan is niet kan corrigeren, daar de macht niet toe, of als Hij anderszins deze kwade dingen niet wil verwijderen, dan is Hijzelf slecht. En als Hij het niet kan en wil, dan is Hij niet machtig en ook niet goed. Hierdoor kan geen andere conclusie getrokken worden dan dat er een andere god is die uitmuntender en machtiger is dan iedereen. Als u hierop iets te zeggen heeft, zeg het dan.'

Hoofdstuk 55.

(H) Petrus weerlegt Simon op grond van zijn eigen woorden, alles is van de Schepper afgeleid

Petrus antwoordde: 'Zij die de wet lezen zonder instructie van leraren zijn het gewend om zulke absurditeiten te aanvaarden. Zij beschouwen zichzelf leraren en denken dat zij de wet kunnen begrijpen, terwijl hij die haar (de wet) van de Meester geleerd heeft het niet aan hen geleerd heeft. Maar wij zullen nu, om de indruk te wekken dat wij het boek van de wet volgen voor zover u het begrepen heeft, reageren. Voor zover u zegt dat de Schepper van de wereld zich zowel onmachtig als slecht betoont, hoe komt het dan dat u niet ziet dat de macht die u noemt, die zoals u zegt superieur aan iedereen is, faalt en onderworpen is aan dezelfde beschuldigingen? Want van deze kan hetzelfde worden gezegd, dat het of krachteloos is omdat het de dingen die fout gedaan worden niet corrigeert, of als het dat kan maar niet wil, dat het dan slecht is. En als het dit niet kan en ook niet wil, dan is het zowel machteloos als onvolmaakt. Waardoor die nieuwe kracht van u niet alleen op gelijke wijze beschuldigd kan worden, maar zelfs met een nog zwaardere, als het bestaan ervan samen met al deze dingen geloofd wordt, terwijl het niet bestaat. Want het bestaan van Hem Die de wereld gemaakt heeft is duidelijk zichtbaar door het werk dat Hij gedaan heeft met het scheppen van de wereld, zoals u dat ook bevestigt. Maar deze kracht waarvan u zegt dat u hem alleen kent, geeft geen visitekaartje van zichzelf af waardoor wij tenminste zouden kunnen waarnemen dat het bestaat en blijft bestaan.'

Hoofdstuk 56.

‘Wat voor soort leiderschap zou het dan moeten bieden waardoor wij God zouden verlaten, in Wiens wereld wij leven en van Wie wij alle dingen genieten die nodig zijn om te leven, om hierna weet ik wie te volgen, waarvan wij niet alleen niets goeds ontvangen, maar zelfs niet kunnen weten dat het bestaat? Dat het écht bestaat. Want of u hem nu licht noemt en helderder dan het licht dat wij zien, dan leent u die naam van de Schepper van de wereld. En als u zegt dat hij uit materie bestaat die boven alles uit stijgt, dan leidt u met breedsprakige woorden dit idee van Hemzelf af. Of u nu spreekt over geest, of goedheid, of leven of wat dan ook, u leent de woorden van Hem. Omdat u dus niets nieuws in te brengen heeft over de kracht waarvan u spreekt, niet alleen wat betreft het begrip, maar zelfs in het benoemen ervan, hoe kunt u dan een nieuwe god introduceren waarvoor u niet eens een naam kunt bedenken? Want de Schepper van de wereld wordt niet alleen een Kracht genoemd, maar zelfs ook de dienaren van Zijn heerlijkheid en het hele hemelse leger. Denkt u dat het niet beter is dat wij onze Schepper God volgen, als een Vader Die ons opvoedt en weet hoe Hij alles het beste aan ons kan schenken? Maar als er, zoals u zegt, een god is die goedaardiger is dan iedereen, dan is het zeker dat hij niet kwaad op ons zal zijn, want als hij kwaad zou zijn, dan is hij slecht. Want als onze God kwaad is en straft, dan is Hij niet slecht, maar rechtvaardig, want Hij corrigeert en stuurt Zijn eigen zonen. Maar hij die zich niet om ons bekommert, als hij ons straft, hoe kan deze dan goed zijn? Ons met straf opzadelen omdat wij niet gevallen zijn door ijdele waanvoorstellingen die ons onze eigen Vader willen doen verlaten om hem te volgen, hoe kunt u dan beweren dat hij goed is als hij zelfs niet slechts rechtvaardig beschouwd kan worden?’

Hoofdstuk 57.

[\(H\) Petrus zet de redeneringen van Simon klem](#)

Daarop zei Simon: ‘Zit u er zo ver naast Petrus, dat u niet weet dat onze zielen gemaakt zijn door die goede god, de meest uitmuntende van allen, maar dat zij als gevangenen naar deze wereld gestuurd zijn?’ Hierop antwoordde Petrus: ‘Dan is hij niet onbekend voor iedereen, zoals u kortgeleden beweerde, en waarom liet de goede god het toe dat deze zielen gevangen genomen konden worden als hij de macht over iedereen heeft?’ Toen zei Simon: ‘Hij stuurde God de Schepper om de wereld te maken, en Deze gaf zichzelf uit als God toen Hij haar gemaakt had.’ Daarop zei Petrus: ‘Dan is hij niet, zoals u zei, onbekend bij Hem Die de wereld gemaakt heeft, ook zijn zielen dan niet onbewust van hem, als zij werkelijk van hem gestolen zijn. Voor wie kan hij dan onbekend zijn, als én de Schepper van de wereld hem kent, omdat Hij door hem gezonden is, én alle zielen hem kennen, omdat zij met geweld van hem zijn weggenomen? Verder verzoek ik nog dat u aan ons vertelt waarom hij die de Schepper van de wereld zond niet wist dat Hij het vertrouwen zou beschamen? Want als hij het niet wist, dan had hij geen vooruitziende blik, terwijl als hij het wist en het heeft laten begaan, dan is hij zelf schuldig aan deze daad, omdat hij het niet voorkomen heeft, maar als hij het niet kon, dan is hij niet almachtig. Maar als hij het niet voorkwam omdat hij wist dat het iets goeds was, dan blijkt Hij beter te zijn die voorzag om te doen wat degene die Hem gezonden had niet voorzien had als goed zijnde.’

Hoofdstuk 58.

Daarop zei Simon: ‘Hij ontvangt hen die naar hem toekomen en doet hen goed.’ Petrus antwoordde: ‘Maar hierin is niets

nieuws gelegen, want Hij die u als de Schepper van de wereld erkent doet dat ook.’ Simons reactie: ‘Maar de goede god schenkt redding als alleen hij erkent wordt, terwijl de Schepper van de wereld ook vereist dat de wet wordt vervuld.’ Daarop zei Petrus: ‘Hij redt overspeligen en mensenmoordenaars als zij hem kennen, maar goede, eenvoudige en barmhartige personen, als zij hem niet kennen omdat zij niets van hem weten, redt hij niet? Nou, echt groot en goed is hij die u verkondigt, die niet meer is dan de redder van de slechteriken omdat hij iemand is die geen genade toont aan de goeden.’ Simon weer: ‘Het is echt heel moeilijk voor mensen om hem te kennen zolang hij in het lichaam leeft, want zwarter dan alle duisternis en zwaarder dan alle klei is dit lichaam waarmee de ziel wordt omhuld.’ Toen zei Petrus: ‘Die goede god van u vraagt moeilijke dingen, maar Hij die werkelijk goed is vraagt makkelijkere dingen. Laat hem dan, omdat hij goed is, ons laten blijven bij onze Vader en Schepper, en als wij op enig moment uit ons lichaam vertrekken en de duisternis verlaten waarover u het hebt, dan zullen wij Hem makkelijker leren kennen. Dan zal de ziel beter begrijpen dat God haar Schepper is en bij Hem blijven en zal zij niet langer lastig gevallen worden met allerlei fantasieën. Ook zal zij niet wensen om haar toevlucht te zoeken bij een andere macht die niemand kent, behalve Simon en die zo goed is dat niemand er kan komen, behalve als hij eerst schuldig bevonden is aan goddeloosheid ten opzichte van zijn eigen Vader! Ik weet niet hoe deze macht goed of rechtvaardig genoemd kan worden, die door niemand tevredengesteld kan worden, behalve wanneer goddeloos gehandeld wordt ten opzichte van Hem door Wie hij gemaakt is!’

Hoofdstuk 59.

Simon weer: ‘Het is niet goddeloos wanneer vanwege hogere winst en voordeel gevlucht wordt naar hem die meer heerlijkheid biedt.’ Petrus weer: ‘Als het al, zoals u zegt, niet goddeloos is om naar een vreemdeling te vluchten, dan is het in ieder geval veel heiliger om bij onze eigen Vader te blijven, zelfs al zou Hij arm zijn. Maar als u het niet goddeloos vindt om onze eigen Vader te verlaten en te vluchten naar een ander omdat hij beter is dan Hem, en u niet gelooft dat onze Schepper dit als slecht zal beoordelen, dan zal des te meer de goede god niet kwaad zijn omdat, toen wij vreemdelingen voor hem waren, wij niet naar hem toe gevlucht zijn, maar gebleven zijn bij onze eigen Schepper. Ja, ik denk dat hij ons liever aanspoort om dit te doen, omdat wij het geloof in onze Schepper bewaard hebben. Want hij zal overwegen dat als wij zijn schepselen zouden zijn, dat wij dan nooit verleid zouden moeten worden door de verlokkingen van enig ander teneinde Hem te verlaten. Want als iemand, verlost door rijkere beloften, zijn eigen vader zou verlaten en zichzelf aan een vreemdeling zou overgeven, dan is het goed mogelijk dat deze hem op zijn beurt weer verlaat om naar een ander toe te gaan die hem nog rijkere beloften belooft, des te meer omdat hij zijn zoon niet is, want hij kon zelfs hem die zijn natuurlijke vader was verlaten.’ Toen zei Simon: ‘Maar stel dat de zielen van hem zijn, maar zij hem niet kennen en hij echt hun vader is?’

Hoofdstuk 60.

Toen zei Petrus: ‘Uw vertegenwoordiging van hem is al zwak genoeg. Want als u zegt dat hij machtiger is dan iedereen, dan zal nooit aanvaard worden dat de zwakkere de buit steelt van de sterkere.’⁶⁹ Of als God de Schepper door geweld in staat was om zielen in deze wereld te brengen, hoe kan het dan zo zijn dat, wanneer zij gescheiden worden van het lichaam en bevrijd worden van de banden van

⁶⁹ Lukas 11:21,22

gevangenschap, de goede god hen roepen zal tot het lijden van straffen, op grond van dat zij, ofwel vanwege nalatigheid ofwel vanwege zwakheid, weggeleid zijn naar deze plaats en terecht gekomen zijn in het lichaam als in duistere onwetendheid? Het lijkt mij dat u niet weet wat een vader en een God is. Maar ik kan u vertellen waar zielen vandaan komen en wanneer en hoe zij gemaakt zijn, maar het is mij nu niet toegestaan om deze dingen aan u, die zich zo sterk vergist wat betreft de kennis van God, te openbaren.' Toen zei Simon: 'Er komt een tijd dat u spijt zult hebben dat u wat ik gezegd heb over de onuitsprekelijke macht niet begrepen hebt.' Toen zei Petrus: 'Geef ons dan, zoals ik al meer gezegd heb, omdat uzelf een nieuwe god bent of omdat uzelf vanaf hem afgedaald bent, een nieuw zintuig, waarmee wij de nieuwe god waarover u spreekt kunnen leren kennen. Want de vijf zintuigen die God onze Schepper gegeven heeft, blijven trouw aan hun eigen Schepper en zien niet dat er een andere god is, want dat ligt in de aard van hun natuur.'

Hoofdstuk 61.

(G) Simon getuigt over het wegdromen in fantasieën

Hierop antwoordde Simon: 'Maak uw geest klaar voor de dingen die ik nu ga zeggen en zorg dat zij over vreedevolle paden gaat om te kunnen bereiken wat ik nu ga illustreren. Luister daarom nu. Zijn uw gedachten nooit weggedroomd naar een gebied met eilanden ergens ver weg, en dat u daarop zo gefixeerd bleef dat u zelfs de mensen die bij u waren niet meer kon zien, of wist waar u zelf zat, omwille van het plezier in de dingen waar u naar staarde?' Petrus zei: 'Het is waar Simon, dat is mij vaak overkomen.' Toen zei Simon: 'Richt uw geest op dezelfde manier nu op de hemel, ja boven de hemel uit en stel u voor dat er ergens een plaats is verder dan de wereld, of buiten de wereld, waar geen hemel of aarde bestaat en waar geen schaduw van deze dingen duisternis veroorzaakt. En omdat gevolgtrekkelijk er geen lichamen aanwezig zijn of duisternis die door deze lichamen wordt veroorzaakt, dan moet daar noodzakelijkerwijs een immens licht zijn. Bedenk wat voor soort licht dat zal moeten zijn, wat nooit door de duisternis zal worden overwonnen. Want als het licht van deze zon deze hele wereld vult, hoe groot denkt u dan dat dit oneindige licht zonder lichaam wel niet zal zijn? Ongetwijfeld zo groot dat het licht van de zon duisternis lijkt te zijn en geen licht in vergelijking hiermee is.'

Hoofdstuk 62.

(H) Petrus kent uit ervaring wat fantasieën bewerken en tot welke desillusie zij leiden

Toen Simon dit gezegd had, antwoordde Petrus: 'Luister nu even geduldig naar de volgende twee zaken. Het uitstrekken van de zintuigen en de onmetelijkheid van licht. Ik weet dat ikzelf, O Simon, soms in gedachten mijn zintuigen heb uitgestrekt zoals u zegt, naar gebieden en eilanden die veraf gelegen zijn. Ik heb ze gezien met mijn geest, niet minder dan dat ik ze gezien zou hebben met mijn ogen. Toen ik in Kafarnaüm bezig was met het vangen van vissen, zat ik op een rots en hield een aan een lijn verbonden haak die klaargemaakt was om de vissen te vangen in mijn hand vast. Ik werd zo in beslag genomen dat ik niet voelde dat er een vis aan de lijn vastzat omdat mijn geest maar wat graag door mijn geliefde Jeruzalem liep waar ik regelmatig naartoe getrokken was, al wakende vanwege het brengen van offers en gebeden. Maar daarbij was ik het ook gewoon om Caesarea te bewonderen, waarover ik anderen had horen spreken en wat ik verlangde om te zien, hoewel ik er nooit geweest was. Ik dacht er over na zoals gewoonlijk aan een grote stad gedacht wordt, met haar poorten, muren, baden, straten, lanen, markten, enzovoort, in overeenstemming

met wat ik in andere steden gezien had. Ik was zo blij met wat deze overdenkingen mij voorspiegelden dat, zoals u zegt, ik niet meer zag wie er aanwezig was of naast mij stond, noch wist ik waar ik zelf zat.' Toen zei Simon: 'Nu begrijpen wij elkaar.'

Hoofdstuk 63.

Petrus vervolgde: 'Om kort te gaan, toen ik het niet doorhad dat een grote vis aan de haak vastzat die ik gevangen had, vanwege mijn gedachten die afgedwaald waren, en hoewel deze de lijn uit mijn hand aan het trekken was, moest mijn broer Andreas die naast mij zat, mij in gedachten verzonken zag en bijna zag vallen, zijn elleboog in mijn zij stoten alsof hij mij uit mijn slaap wakker moest maken, hij zei: 'Petrus zie je niet wat voor een grote vis je aan de haak geslagen hebt? Je lijkt wel gek geworden dat je zo stomverbaasd blijft staren, zeg me, wat is er met je aan de hand?' Maar ik was een beetje kwaad op hem omdat hij mij weggehaald had uit de fijne dingen waarover ik aan het mijmeren was. Ik antwoordde dat ik niet ziek aan het worden was, maar dat ik in gedachten verzonken was over het geliefde Jeruzalem en tegelijk ook over Caesarea, en dat ik terwijl ik inderdaad lichamelijk naast hem stond, ik geestelijk volledig daarnaartoe afgedwaald was. Maar hij, ik weet niet waarvan hij die wijsheid had, sprak toen een verborgen en geheim waarachtig woord.'

Hoofdstuk 64.

'Stop hiermee,' zei hij, 'O Petrus, waar ben je mee bezig? Want zij die op het punt staan om door een demon bezeten te worden, of bijna in hun geest gestoord worden, beginnen op deze manier. Zij worden eerst weggetrokken in fantasieën naar enkele plezierige en verrukkelijke dingen. Daarna duiken zij onder in ijdele en malle voorstellingen over zaken die niet bestaan. Dit gebeurt vanwege een bepaalde ziekte in de geest, waardoor zij niet de dingen zien die bestaan, maar ernaar verlangen om de dingen die er niet zijn voor ogen te houden. Want dit gebeurt ook bij degenen die aan waanzinnigheid lijden, zij verbeelden zich vele waanbeelden omdat hun ziel, uit evenwicht gebracht door teveel koude of hitte, lijdt aan een storing van haar natuurlijk functioneren. En ook zij die in nood zijn vanwege teveel dorst, zien bronnen en rivieren voor ogen om uit te drinken als zij in slaap vallen. Dit overkomt hen omdat zij verstoort zijn vanwege uitdroging en het gebrek aan water in hun lichaam. Daarom is het zeker dat dit gebeurt vanwege een storing in de ziel, of in het lichaam.'

Hoofdstuk 65.

(H) Alle gefantaseerde vormen zijn afgeleid van iets dat de Schepper gemaakt heeft

'Om kort te gaan, met het oog op dat u geloof over deze zaak ontvangt, wat Jeruzalem betreft dat ik vaak gezien had, vertelde ik mijn broer welke plaatsen en groepen met mensen ik mijzelf voorgesteld had. Maar ook over Caesarea, dat ik nog nooit gezien had, dacht ik toch dat het zou zijn zoals ik het mij in mijn geest en gedachten voorgesteld had. Maar toen ik hier aankwam, en niets waarnam van de dingen die ik in mijn fantasie had voorgesteld, nam ik het mijzelf kwalijk, en nam ik alles goed in mij op. Want ik had mij poorten in haar voorgesteld en muren en gebouwen zoals ik die elders gezien had en zo leek het op de werkelijkheid die ik elders gezien had. Want niemand kan daadwerkelijk iets nieuws zien waarvan de vorm nooit gemaakt is. Want zelfs al zou iemand in zijn gedachten stieren voorstellen met vijf hoofden, dan vormt hij ze alleen met vijf hoofden uit hetgeen hij met één hoofd gezien heeft. Dus nu wat u betreft, als u werkelijk denkt iets in uw gedachten te zien en verder te kijken dan de hemelen, dan is er geen twijfel

mogelijk dat u ze voorstelt op basis van de dingen die u ziet, omdat u zich op aarde bevindt. Maar als u denkt dat uw geest makkelijk tot boven de hemelen opstijgt en dat u in staat bent om de dingen die daar zijn te begrijpen, om kennis te verwerven van dat onvoorstelbare licht, dan denk ik dat voor degene die deze dingen kan bevatten, het makkelijker zou zijn om zijn zintuig in het hart en de gedachten van iemand van ons die hier staan te verplaatsen, omdat hij weet hoe daar naartoe op te stijgen, en ons te vertellen welke gedachten hij in zijn binnenste overweegt. Als u dus de gedachten vanuit het hart van één van ons kunt vertellen, die geen deelnemer is van uw groep, dan zullen wij wellicht in staat zijn om u te geloven, dat u in staat bent om de dingen die boven de hemelen zijn te zien, hoewel die veel verhevener zijn.'

Hoofdstuk 66.

(H) Simon ontkent dat het mogelijk is om de gedachten van anderen te kennen

Hierop reageerde Simon: 'O, u die een web met veel ondoordachtzaamheid geweven heeft, luister nu. Het is onmogelijk dat iets dat in iemands gedachten opkomt, ook niet waarachtig en werkelijk zou bestaan. Want zaken die niet bestaan, hebben ook geen verschijningsvorm, en dingen die geen verschijningsvorm hebben, kunnen onze gedachten niet binnenkomen.' Toen zei Petrus: 'Als alles wat onze gedachten binnenkomt een verschijningsvorm heeft, dan zal, wat betreft de oneindige plaats waarvan u zegt dat die zich buiten de wereld bevindt, iemand denken dat de kern ervan licht is en een ander denken dat het duisternis is, hoe kan dan dezelfde plaats tegelijk licht en duisternis zijn wanneer zij er verschillende gedachten op nahouden?' Toen zei Simon: 'Zullen wij voor dit moment even laten rusten wat ik gezegd heb, en vertel ons nu wat u denkt dat zich boven de hemelen bevindt.'

Hoofdstuk 67.

(H) Petrus leert over de begrensde en onbegrensde hemelen die vanuit de wet begrepen kunnen worden

Toen zei Petrus: 'Als u zou geloven in de waarachtige Bron van licht, dan zou ik u kunnen vertellen wat en wat de oorsprong is van dat wat onmetelijk is. Ik zou u verslag doen van de waarheid, niet vanuit ijdele fantasie maar noodzakelijkerwijs onderbouwd. Dan zou ik geen gebruik maken van denkbeeldige beweringen, maar van getuigenissen vanuit de wet en de natuur, zo zult u weten dat vooral de wet datgene bevat wat wij behoren te geloven over onmetelijkheid. Maar als de leer van de onmetelijkheid niet onbekend is in de wet, dan kan vanzelfsprekend niets anders onbekend voor haar zijn. Daarom is het een valse veronderstelling van u, dat er iets zou zijn waarvan de wet niet op de hoogte is. Daarenboven zal niets onbekend zijn voor Hem Die de wet gegeven heeft. Toch kan ik u niets vertellen over onmetelijkheid en over de dingen die grenzeloos zijn, behalve wanneer u enerzijds instemt met ons verslag over de hemelen die aan een zekere begrenzing onderhevig zijn, of anderzijds door een eigen verantwoording hierover af te leggen. Maar als u geen begrip heeft over (de hemelen) die begrepen kunnen worden vanuit vastgestelde begrenzingen, des te meer kunt u iets weten over (die hemelen) die onbegrensd zijn.'

Hoofdstuk 68.

Hierop antwoordde Simon: 'Het lijkt mij beter om eenvoudig te geloven dat god bestaat en dat de hemel die wij zien de enige is in het gehele universum.' Maar Petrus zei: 'Toch niet, maar het is goed om een God te belijden Die werkelijk bestaat. En dat er hemelen zijn die door Hem gemaakt zijn, waar ook de wet over spreekt, waarvan er één hoger is en

waarbinnen zich ook de zichtbare sterrenhemel bevindt. Verder dat die hogere hemel oneindig is en eeuwig, met hen die erin wonen, maar dat deze zichtbare hemel opgelost zal worden en aan het einde van de wereld zal vergaan, zodat de hemel die ouder en hoger is, na het oordeel, aan de heiligen en waardigen verschijnen kan.' Hierop antwoordde Simon: 'Dat de dingen zo zijn als u zegt, mag zo lijken voor hen die dit geloven, maar voor degene die naar oorzaken voor deze dingen zoekt, is het onmogelijk dat deze door de wet verklaard kunnen worden, en in het bijzonder over de onmetelijkheid van het licht.'

Hoofdstuk 69.

Toen zei Petrus: 'Denk niet dat wij zeggen dat deze zaken alleen ontvangen kunnen worden door geloof, zij kunnen ook door het verstand vastgesteld worden. Want het is inderdaad niet veilig om deze zaken aan kaal geloof over te laten, zonder het verstand te gebruiken, omdat de waarheid niet zonder begrip bestaan kan. Degene die deze zaken met goede redeneringen omkleedt ontvangen heeft, kan ze nooit kwijtraken. Terwijl degene die ze zonder bewijzen ontvangt en er na een eenvoudige verklaring mee instemt, haar niet veilig kan bewaren of er zeker van kan zijn of ze waar zijn. Want hij die makkelijk gelooft, geeft het ook makkelijk op. Maar hij die de logica achter deze zaken die hij geloofd en ontvangen heeft gezocht heeft, is gebonden aan de banden die de redeneringen zelf opleggen en kan nooit weggetrokken worden of gescheiden worden van de zaken die hij geloofd heeft. Daarom is iedereen die des te meer gedreven is om naar verklaringen te vragen, evenredig standvastig in het bewaren van zijn geloof.'

Hoofdstuk 70.

(H) Einde van het eerste deel, nog maar een derde deel volgt Simon

Hierop antwoordde Simon: 'Dat is een belangrijk iets wat u belooft, dat de eeuwigheid van het grenzeloze licht getoond vanuit de wet kan worden.' En toen Petrus zei: 'Ik zal het u tonen wanneer u maar wilt,' antwoordde Simon: 'Omdat het al laat geworden is, zal ik morgen weer naast u staan om u tegenspel te bieden. En als u kunt bewijzen dat deze wereld geschapen is, en dat zielen onsterfelijk zijn, dan zult u mij aan uw zijde vinden in uw prediking.' Na dit gezegd te hebben vertrok hij. Hij werd gevolgd door een derde deel van alle mensen die met hem meegekomen waren, wat ongeveer duizend man was. Maar de overigen knielden neer voor Petrus en hij, met een beroep op de Naam van God, herstelde sommigen die bezeten waren door demonen, genas anderen die ziek waren en liet hierna de mensen vol vreugde vertrekken met de opdracht om de volgende dag vroeg terug te komen. Toen de menigte vertrokken was, gaf Petrus de opdracht om de tafel op de grond uit te spreiden, in de open lucht, op de binnenplaats waar het debat plaatsgevonden had, en ging hij eten met de overige elf. Maar ik at liggend met een aantal anderen die ook een aanvang genomen hadden in het beluisteren van het woord van God en zeer geliefd waren.

Hoofdstuk 71.

(HP) Wie afgoden aanbeden heeft is niet zonder onreine geest

Maar Petrus was erg vriendelijk tegen mij, omdat het gescheiden eten mij wellicht zorgen zou baren, zei hij tegen mij: 'Het is niet uit trots, O Clement, dat ik niet eet met hen die nog niet gezuiverd zijn. Maar ik ben er bang voor dat ik mijzelf hiermee wellicht geweld aandoe en hen hiermee beschadig. Maar ik wil dat u dit zeker weet, dat iedereen die op enig moment afgoden aanbeden heeft, en is neergeknield voor hen die door de heidenen goden genoemd worden, of gegeten heeft van dat wat aan hen geofferd is, niet zonder

onreine geest is. Want hij heeft demonen te gast uitgenodigd en is deelgenoot geworden van de demon waarvan hij een beeld in zijn gedachten gevormd heeft, hetzij vanuit angst, ofwel vanuit liefde. Hierdoor is hij niet vrij van een onreine geest en daarom heeft hij de zuivering van de doop nodig, zodat de onreine geest hem zal verlaten die zich gevestigd heeft in de meest inwendige gevoelens van zijn ziel, en erger nog, geen teken van leven geeft dat hij er zit, uit angst om geopenbaard en uitgedreven te worden.'

Hoofdstuk 72.

(H) Simon is door een demon ziek in zijn wil en streven

'Want deze onreine geesten houden ervan om in de lichamen van mensen te wonen, zodat zij hun eigen verlangens kunnen botvieren door de dienst ervan. Dan bewegen zij hun zielen naar zaken die zij zelf verlangen en dwingen hen om hun eigen lusten te bevredigen, zodat zij volledige instrumenten van demonen worden. Een van hen is deze Simon, die in beslag is genomen door zo'n sterke besmetting, dat hij nu niet genezen kan worden, want hij is

ziek in zijn wil en streven. Ook woont de demon niet in hem buiten zijn eigen wil om. Als daarom iemand deze uit hem weg wil sturen, zou deze (demon) hem liever doden en de schuld van mensenmoordenaar op zich nemen, omdat hij onafscheidelijk van hemzelf geworden is en zijn eigen ziel geworden is. Laat niemand van u dus verdrietig zijn omdat hij niet met ons mag eten, want iedereen moet in acht nemen dat het maar voor zo lange tijd is als hij dat zelf wil. Want hij die snel gedoopt wil worden is voor korte tijd afgezonderd, maar voor degene die later gedoopt wil worden duurt dit langer. Iedereen heeft het dus in zijn eigen macht om korter of langer de tijd te nemen voor zijn berouw. Daarom is het aan u om, als u dat wenst, aan onze tafel deel te nemen en niet aan ons, aan wie het niet toegestaan is om samen te eten met iemand die niet gedoopt is. U bent het dus zelf die ons verhindert om met u samen te eten, als u langzaam aan doet met het reinigen van uzelf en uw doop uitstelt.' Na dit gezegd te hebben en gezegend te hebben ging hij eten. Hierna bracht hij dank aan God en ging het huis binnen om te gaan slapen, dat deden wij ook, want het was al nacht.

(H)erkenningen van Clement boek 3.

Hoofdstuk 1.

(H) Getuigen van de waarheid voor een menigte die oprecht én onoprecht is

Ondertussen was Petrus bij het kraaien van de haan opgestaan en omdat hij ons wakker wilde maken, merkte hij dat wij al wakker waren, het licht van de vorige avond brandde nog. Na ons begroet te hebben zoals hij dat gewend was en wij allemaal een plaats gezocht hadden begon hij als volgt: 'Er is niets moeilijker dan om voor een menigte van allerlei pluimage uit te wijden over de waarheid. Want het is niet mogelijk om aan iedereen de werkelijkheid te vertellen zoals die is, vanwege hen die met goddeloze en verraderlijke bedoelingen luisteren. Ook is het niet goed om bedrieglijk te zijn vanwege hen die de waarheid oprecht willen kennen. Wat moet degene dan doen die een gemengd publiek toespreekt? Moet hij de waarheid verbergen? Hoe moet hij dan degenen die het waard zijn onderwijzen? Maar als hij de zuivere waarheid vertelt aan degenen die niet verlangen om gered te worden, dan doet hij Hem door wie hij gezonden is geweld aan. Want van Hem heeft hij het gebod ontvangen om zijn parels niet voor de zwijnen en honden te gooien.⁷⁰ Dezen gaan de strijd aan met hun argumentatie en drogredenen, uitgerold in de modder van een vleselijk denken. Door hun geblaf en laag bij de grondse antwoorden, forceren en vermoeien zij de predikers van Gods woord. Daarom gebruik ook ik voor het grootste deel een bepaalde omhaal van woorden waarmee ik tracht de voorkomen dat de belangrijkste kennis over de Allerhoogste Godheid onwaardige oren bereikt.' Hierna begon hij kort en duidelijk uitleg aan ons te geven over de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, zodat ieder van ons die dit hoorde verbaasd was waarom mensen de waarheid verlaten hebben en zich naar nutteloze zaken afgekeerd hebben.

Hoofdstuk 2⁷¹

(H) Vraag naar en uitleg van het 'beginsel' van alles

Toen Petrus dit gezegd had, zei Aquilla: 'Dat heeft u terecht gezegd, zeg ons daarom wat de kenmerken van de waarheid zijn.' En Petrus: 'Vraag mij wat u wilt.' En Aquilla zei: 'Geef een verhandeling over 'het begin' en de beginselen en over dat waarop Simon aanmerkingen had, alsof het niet zou passen dat Christus Gods Zoon genoemd wordt. Want God zou niet aan hetzelfde onderhevig moeten zijn als planten en overige onbezielde wezens.'⁷² Toen Petrus zag dat iedereen ditzelfde wilde weten, gaf hij de uitleg als volgt weer:

Hoofdstuk 3

'De naam 'Beginsel' wordt voor vele en verscheidene zaken gebruikt, zowel voor zintuigelijke als verstandelijke zaken. Maar om geen dwalend begrip van de verstandelijke zaken te krijgen, zonder eerst de zintuigelijke zaken beproefd te hebben, past het ons om eerst bij de zichtbare dingen te beginnen. Zo kunnen wij door aan het voor de hand liggende gebied ons voorbeeld te ontlennen, hierna tot begrip van de verstandelijke zaken komen. Bijvoorbeeld, zoals de zon als

'beginsel' en hoofd van de dag is aangesteld en de maan daartegenover, over de nacht. Zij zijn immers door Hem aangesteld om heerschappij te voeren, van Wie zij in het begin ook het bestaan ontvingen. Hij dus, Die deze dingen zo heeft samengesteld, heeft vooraf de hemel en aarde geschapen en er land en water en gevleugelde dieren bovenop gevormd. Net als de bomen en de planten, en daarna de mens, er een 'beginsel' mee makend. Niet alleen om als zodanig te bestaan, maar ook opdat zij het gebod van God zouden leren. Op vergelijkbare wijze kunnen er vele 'beginselen' zijn, maar Hij Die bestaat heeft geen begin. Want er is één begin, en één 'beginsel' zonder begin, en de dingen die daarna zijn worden overdrachtelijk 'beginselen'⁷³ genoemd, als ze al zo genoemd worden.'

Zo legde hij eerst de aanleiding⁷⁴ van dit voorbeeld uit, om van het zintuigelijke over te gaan op het verstandelijke. Langs deze weg zouden wij dan een goed gefundeerd inzicht krijgen in de overlevering van de verstandelijke zaken.

'Daarom noemen wij God zonder begin, gedemonstreerd⁷⁵ door de onuitsprekelijke Voorzienigheid. Die niet door zichzelf gemaakt is, of door zichzelf verwekt is, want Hij is immers zonder begin en ongeschapen. Ongeschapen geeft ons echter niet te kennen Wie Hij is, alleen dat Hij niet gemaakt is. Wie Zijn ongeschapenheid⁷⁶ uitdrukken door Hem Autopater en Autogenetos te noemen, wat vader van zichzelf en zoon⁷⁷ van zichzelf betekent, hebben het aangedurfd om godslastering te plegen, zich op twijfelachtige redeneringen beroepend. Want met een begrip als van kleine kinderen, hebben zij gemeend dat, Wat er al was, niet eerder bestaan kan dan zonder eerst geboren te zijn. Door wat er al Was op de plaats van wat er zijn zal te zetten, zijn zij dwaas genoeg geweest om de dwaasheid te beweren dat Hij door zichzelf gemaakt zou zijn. Zo hebben zij het als bezetenen gewaagd om het Ongeschapene met planten te vergelijken. Maar dit alles wat zich in goddeloosheid gevormd heeft, heeft onwetendheid tot gevolg. Ze hebben het dus niet begrepen, door te zeggen dat Wat bestond (tegelijkertijd) ook niet bestond. Want het heeft bestaan voor zover dat het heeft voortgebracht. Maar voor zover het geboren is heeft het niet bestaan. Het staat dus vast dat wat geboren is *niet* bestaan heeft. Maar van Wat heeft voortgebracht staat vast dat het (*wel*) bestaan heeft. Het beoefenen van de godvrezendheid laat het echter niet toe om beide zaken op hetzelfde moment van toepassing te verklaren.'

Hoofdstuk 4

(H) Verschil tussen ongeschapen en geschapen, onsterfelijk en sterfelijk

'Daarbij sluit gezond verstand dit soort godslasterlijke redeneringen logisch gezien al uit, uitgaande van de bij Hem passende eer van het ongeschapen⁷⁸ zijn. Wat zou iemand die een van de goddeloze namen gebruikt heeft dan moeten zeggen als hem gevraagd wordt of Hij dan *niet* bestond

⁷⁰ Mattheüs 7:6

⁷¹ Hoofdstuk 2 t/m 11 is vertaald op basis van de Nederlandse vertaling van Dr. H. U. Meyboom (1902). Daar waar de Nederlandse vertaling soms onduidelijk is, is soms ook gebruik gemaakt van de meer recente Engelse vertaling van F. Stanley Jones; Brepols uitgeverij (2014)

⁷² Herkenningen 2 H. 49

⁷³ Of startpunten, maar dat is minder omvattend

⁷⁴ Of oorzaak

⁷⁵ 'demonstrante'

⁷⁶ Of: De Ene zonder oorsprong; Syrisch 'De Ene Die uit Zichzelf bestaat'

⁷⁷ Of verwekker

⁷⁸ Of zonder oorsprong

voordat Hij vader van zichzelf werd? Wat had dan bestaan voordat Hij er zelf voor zorgde dat Hij er zou zijn? Hoe zou Hij dus autopater en autogeen genoemd kunnen worden, ofwel vader van zichzelf en zoon van zichzelf? En als Hij er dan werkelijk niet was, wat was dan het voorafgaande teken dat intelligentie bestond?⁷⁹ Durft u het dan nog aan om 'door zichzelf gemaakt' te noemen Wat in het geheel niet gemaakt is? En zij vonden ook nog dat hun beweringen met de leer overeenstemden, zoals een dronkaard die een schaduw voor een valkuil aanziet. Daarom past het ons vóór alles, als wij onderzoek doen naar de onsterfelijke zaken, om bij wat de Heer aan ons heeft overgeleverd te beginnen. Daar waar Hij de sterfelijke zaken van de onsterfelijke onderscheidde, ons lerend om de gevaren en verzoeken zelfs tot de dood toe te trotseren, in de hoop op de zegeningen van het Koninkrijk, sprekend: *'Vrees degenen die wel het lichaam maar niet de ziel kunnen doden niet. Vrees liever Hem Die zowel het lichaam als de ziel in de Gehenna (Hel) kan vernietigen.'*⁸⁰ Dus als de ziel werkelijk niet met het lichaam sterft, dan wordt zij in elk geval niet gespleten en ondergaat zij niets waar het lichaam aan lijdt. Bijvoorbeeld instroom of uitstroom,⁸¹ vluchtige of vaste vorm, gezondheid of ziekte, amputatie of hechting. Zelfs bij de voortplanting van mensen doet de ziel niets in de trant van instroom, maar in elk stadium blijft zij juist stabiel als een onveranderlijke entiteit. Wel stuurt zij het lichaam door de wisselende omstandigheden. Het lichaam stroomt daarbij (wel) voort⁸² en heeft stoffelijke ervaringen (en ondergaat lijden),⁸³ zoals ieder proefondervindelijk ervaren heeft. Want als de bevruchting na de gemeenschap plaats heeft gevonden,⁸⁴ vindt de leging van de baarmoeder plaats vanwege de groei van het kind. Dit wordt als bij een worsteling uitgedreven, naar het woord van de Schepper:

*'Want wat samengevoegd is, haast zich om naar buiten te komen, maar wat samengevoegd heeft verlangd om uit te drijven.'*⁸⁵

De oorzaak (het verwekken) zelf komt uit de eigen ervaring voort, dat doet de zaak op zich goed. Tenzij er hartstocht⁸⁶ in het spel geweest is, dan treedt er vaker een gevaar voor beide partijen⁸⁷ op, eerder dan voor één van beiden.'

Hoofdstuk 5

(G) Het lichaam en gemeenschap ondergeschikt aan de door de ziel beheerste geest.

'En terecht, want alles wat aan de vrouwelijke begeerten dienstbaar is, wordt van nature op elke leeftijd bevorderd en voorbereid. Zo is dat bijvoorbeeld anders bij een kind dan bij een puber en weer anders bij een volwassene. Want een kind heeft de verrichting van dit soort dingen wel in aanleg, maar heeft nog niet de drang van de voortplanting. (De puber is wel voorbereid om oplossingen te zoeken, maar is nog niet in staat om een goede afweging te maken).⁸⁸ De volwassene kan zowel het voornemen als de uitvoering vervolmaken.

En niet alleen hierom kan men zeggen dat de ziel wel onsterfelijk maar het lichaam stromend⁸⁹ is. Ook op grond

van de geboden die haar betreffen, hoewel die op de hele persoon slaan: *'Tot de voorouders is gezegd: 'U moet niet echtbreken.' Maar ik zeg u: 'ook als het om kijken gaat moet u geen slaaf van uw begeerte zijn.'*⁹⁰ Van uiterste behoedzaamheid sprekend. Want als het lichaam van nature aan gemeenschap met vrouwen gebonden is, gedwongen om dienstbaar te zijn aan dat wat zij ontvangen heeft om in enige vorm (wezen) voort te bestaan, wat ook het wezenlijke en de hoofdzaak bij de voortplanting is.... Hoe verklaart u dan dat tegen het lichaam gezegd is: *'U moet niet echtbreken, en ik zeg u dat u ook aan de begeerten niet onderworpen moet zijn?'* Is het in wezen niet datgene wat vrij van dit soort hartstochten is,⁹¹ met macht om door inspanning het lichaam vrij te laten of te beheersen vanwege het gebod tot iets beters? Door deze hoop op toekomstige zaken worden wij dus ook niet boos, bedwingen wij de lust en laten wij de vrouwen (in deze zin) links liggen, de lust aan de kant zettende vanuit hoop op de komende dingen. Zo bedoel ik dat wij niet heel ons wezen ondergeschikt moeten maken aan het gericht zijn op vrouwen, behalve dat ene deel dat aan de natuur is onderworpen, namelijk het lichaam, zoals wij duidelijk gemaakt hebben, maar het andere deel is vrij, namelijk de geest die door de onsterfelijke ziel bewogen wordt.'

Hoofdstuk 6

'Omdat dit zo is hebben wij met de woorden van God de beste leidraad ontvangen om de geestelijke zaken te begrijpen. Zo wandelen wij zonder gevaar aan Zijn Hand, met de onsterfelijke ziel als helm⁹² en zonder te dulden dat de lichamelijke lust onze onsterfelijke en onstoffelijke zelfstandigheid overruled. Door meer eer aan de onstoffelijke zaken te bewijzen, voor zover Hij dat toestaat, van Wie het zeker is dat Hij bestaat ofwel vóór (alles) bestaat, namelijk God. Want eerst is er de Ongeschapene, van Wie ook de profeten getuigen: *'Ik, God, ben de eerste en ik ben de laatste en buiten mij is er geen god.'*⁹³ Hier ligt toch in besloten dat Hij zonder begin en ongeschapen is.'

Hoofdstuk 7

(G) De ongeschapen God wil slechts in stilte geëerd worden, doe geen nader onderzoek hiernaar.

Maar Clement en de anderen vroegen: 'Wat betekent ongeschapen?' Verlangend dat te weten. En Petrus die dit opmerkt zegt: 'Het is niet zonder groot gevaar om te spreken of te luisteren naar datgene wat zonder begin is, want u loopt gevaar om, vanuit verlangen naar wat besproken is, u in het oneindige te storten.⁹⁴ En naar ik opmerk zuigt u mij in dezelfde stroom mee, verwachtend om mij hier onuitsprekelijke woorden over te ontlokken. Ik vermaan u dus, broers en mededienaren, om niet te onderzoeken wat bestaat, maar slechts aan te nemen dat (God) bestaat. En het past om hier niets aan toe te voegen. De Ongeschapene moet niet alleen door deze te benoemen geëerd worden, want deze is ook werkelijk zonder begin.

Maar ik zeg u let op met staren naar een vrouw, haar begeren in het hart is al overspel plegen. Als u opgewonden raakt door met uw ogen naar rechts [opzij] naar haar te gluren, ruk het dan uit en werp het van u. Ook als u zich [in het vlees] snijdt in uw opwinding, is het voor u beter om haar te verliezen dan de ledematen van uw lichaam in de hel.'

⁹¹ Dat wil zeggen: de ziel

⁹² Volgens Jones, Meyboom heeft richtsnoer

⁹³ Jesaja 44:6; Dit zei JHVH, de Koning van Israël en zijn Verlosser, de Heer van de hemelse heerscharen: *'Ik ben de Eerste en ik ben de Laatste, naast mij is er geen god.'*

⁹⁴ Volgens Jones, 'wat oneindig is te schenden'

⁷⁹ Of waaraan Hij te herkennen is.

⁸⁰ Mattheüs 10:28

⁸¹ Toevloeiing of afvloeiing, mogelijk verwijzend naar de lichamelijke verwekking en geboorte

⁸² Of vervloeit, stroomt uit, ontwikkelt

⁸³ Conform Syrische tekst

⁸⁴ Meyboom heeft 'de samenlijming der pasgeborenen'

⁸⁵ Onbekend citaat van Jezus

⁸⁶ Of passie, lust

⁸⁷ Gemeenschappelijk gevaar

⁸⁸ Conform vertaling Stanley-Jones Brepols uitgevers 2014.

⁸⁹ Of flexibel, dat wil zeggen in ontwikkeling

⁹⁰ Mattheüs 5:27-30 (Hebreeuws) Verder zegt Hij tegen hen: *'U heeft gehoord dat vanouds gezegd wordt niet overspelig te zijn.'*

Dit (Wezen) dat nu zonder begin en ongeschapen is, is God, wat slechts door de mening⁹⁵ van het door Hem geschapene verkondigd wordt, maar (alleen) door zichzelf begrepen wordt. Want Hij zal niets vergelijkbaars vinden dat als eerste bestond, of iets bij zichzelf ontdekken dat later gevormd is, alleen al om het feit dat Hij zonder begin is. Dit zijn zaken die geschapen dingen overwegen, daarom is er voor wat onuitsprekelijk is geen aanleiding om onderzoek naar zichzelf te doen, bijvoorbeeld om te zien of Hij er al geweest is voordat Hij er was, want voor de Bestaande is onderzoek naar Zijn eigen Wezen secundair.⁹⁶ Degene die niet naar zichzelf vraagt kent zichzelf. Maar hier hebben wij al meer mee gezegd dan dat passend is, want de Ongeschapene wil slechts in stilte geëerd worden. Zo heeft u zonder gevaar van dwaling vernomen wat deze Zelfstandige zonder begin is, voor zover wij dat na hebben kunnen gaan.⁹⁷

Hoofdstuk 8

(H) De ongeschapen God verwekte de Eerstgeborene.

‘Daarom verwekte de hier genoemde God Die geen begin gekend heeft de Eerstgeborene van alle schepsels, zoals dat bij God paste. Niet door zichzelf te transformeren of van gedaante te wisselen, of zich te splitsen, of samen te vloeien, of door wat voor uitbreiding dan ook. Herinner u dat dit lichamelijke ervaringen zijn die wij vermijden aan een ziel toe te wijzen, het mocht zo zijn dat haar onsterfelijkheid aan het toekennen hiervan ontnomen zou worden. Daarom heeft God wat wij geleerd hebben een ‘Schepsel’⁹⁸ te noemen geschapen. De benaming van ‘Verwekte’⁹⁹ en ‘Ontwerp’¹⁰⁰ of vergelijkbare woorden zijn voor ons geoorloofd om te accepteren dat dit Wezen Zijn bestaan kent (uit) de Schepper zonder vorm. Want bij de dingen die verschil van vorm tonen, moet noodzakelijkerwijs schepping en schepsel¹⁰¹ in acht worden genomen. God schiep terwijl Hij zelf gelijk bleef, zonder enige afsplitsing te ondergaan. Want toen Hij dat wilde was Zijn macht niet te beperkt voor dat wat Hij wilde, ook ging Zijn macht de grenzen van Zijn wil niet te buiten, maar passend bij de maat van Zijn wil heeft Hij geschapen.¹⁰² Want net zoals er noodzakelijkerwijs schaduwen vanuit aan massa onderhevige lichamen ontstaan, des te meer moeten wij aannemen dat de Eerstgeborene ontstaan is vanuit de Wil van het ongeschapen Vermogen. Zoals het bestaan van schaduwen omgekeerd het bestaan van lichamen veronderstelt, zo, en sterker nog, veronderstelt het geschapene op zich het bestaan van het Ongeschapene. Zelfs als het zijn bestaan te danken heeft aan datgene wat bestond. Daarom wordt terecht van ‘Verwekte’¹⁰³, ‘Ontworpene’¹⁰⁴ en ‘Geschapene’¹⁰⁵ gesproken, omdat het in zichzelf niet ongeschapen is. Ik herinner mij weliswaar dat Simon ons van godslastering beschuldigde, omdat wij Christus Gods Zoon noemden, alsof wij God op één lijn met

mensen en planten zouden plaatsen, maar haast u dus hongerig om te leren.’

Hoofdstuk 9

(H) De ongeschapen God blijft altijd dezelfde, ook na het verwekken van de Eniggeborene.

Toen iedereen daar graag mee instemde zei Petrus: ‘Het pad van dit ongelof is duidelijk, Aquilla en u allemaal, want wie iets niet zeker weet, maar er wel een gerucht over gehoord heeft, twijfelt om te geloven. Terwijl hij dit ongelof makkelijk en verantwoord van zich af kan werpen, het uit leergierigheid zonder aarzeling aannemend, vanwege het vreugdevolle dat beloofd wordt. Toch aarzelde hij niet om uit ongelof te verkondigen wat hij aannemelijk vindt. Maar dat is van secundair belang, anders leidt zo’n onderzoek u nog van het geloof af naar een onzekere hoop. Bij ons moet God en de gedachte aan Hem steeds op de voorgrond staan. De ongeschapen God blijft dus feitelijk¹⁰⁶ ongeschonden en heeft dit werk volgens Zijn wil zo verricht. Zó dat Zijn maagdelijkheid daarbij bewaard bleef. Maar wat niet ongeschapen is, kan niet uit eigen keus maagdelijk zijn. Het is immers als het ware door de hand van de Schepper¹⁰⁷ en Maker gemaakt. U moet echter begrijpen hoe God de Eniggeborene en Eerstgeborene van de schepselen moest voortbrengen. Maar niet als uit iets, want daar zijn wezens die bezielend en onbezielend zijn aan onderworpen. Maar overgaand tot de scheppingsdaad heeft Hij niet een deel van zichzelf geschapen, want dan zou Hij in zichzelf niet onschendbaar en onaantastbaar gebleven zijn bij het verrichten van die scheppingsdaad. Het is dan ook erg goddeloos om zo iets te vermoeden bij de Ongeschapene. Want kinderen van de goddelozen lopen gevaar, al menen zij een heilig inzicht te bewaren, terwijl zij de Ongeschapene hevig lasteren door Hem mannelijk en vrouwelijk tegelijk te beschouwen. Hierbij denk ik trouwens aan Hem Die ons gewaarschuwd heeft.’

Hoofdstuk 10

(H) God zelf is onverdeeld, heeft zelf de Eerstgeborene geschapen, en de Eerstgeborene heeft in zes ‘dagen’ de schepping naar Gods wil geschapen.

‘Dus God heeft geschapen, blijvend wat Hij was. Waar de Wil aan voorafging, zoals wij hiervoor al zeiden. Daarom wordt de Eerstgeborene terecht zo genoemd. Want Hij heeft het aan de Ongeschapene te danken dat Hij bestaat, dus wordt Hij naar waarheid Zoon genoemd, want Hij is geboren uit de Ongeborene...¹⁰⁸ Zo ontzenuwen wij, met een beetje goede wil, op kalme wijze, de schadelijke tegenstrijdigheden van degenen die het wagen te zeggen dat de Ongeschapene slechts in naam van het gemaakte verschilt. Die ook stellig beweren dat wat (alleen) vanwege het verwekt zijn van de Onverwekte te onderscheiden is, (ook) een wezen zonder oorsprong zou zijn. Als je zo spreekt dan is het niet waar wat je zegt en zeg je niet wat waar is.

worden. Daarom, passend bij wat wij wel kunnen onderscheiden, heeft u dit Wezen zonder begin zonder gevaar ontvangen.’

⁹⁸ Of ‘Maaksel’

⁹⁹ Genitura

¹⁰⁰ Factura, berekening, (wets)ontwerp

¹⁰¹ Of maaksel

¹⁰² Of verwekt.

¹⁰³ Genitura

¹⁰⁴ Of ‘maaksel’ Factura

¹⁰⁵ Creatura

¹⁰⁶ Ultro

¹⁰⁷ Of Verwekker

¹⁰⁸ Meyboom: voluntata, tekst die volgt is onvertaalbaar vanwege het corrupt zijn of een hiaat.

⁹⁵ Opinie, Meyboom heeft ‘geloof’

⁹⁶ Secundator

⁹⁷ Volgens Meyboom; Jones heeft; Maar datgene wat zonder begin en oorsprong is, is God, wat alleen wordt op basis van de mening van zaken die gemaakt zijn verkondigd, dit wordt echter alleen door Hemzelf begrepen. Want Hij zal niets zoals zichzelf vinden dat als eerste bestond, of iets als zichzelf zien dat later gemaakt werd, hierdoor staat vast dat Hij zonder een begin is. Zo is het eerder een onderzoek naar zaken die gemaakt zijn. Daarom is er geen ruimte voor wezenlijk onderzoek, omdat het onuitsprekelijk is, om eerder te kijken dan wat bestond voordat het er was. Want nieuwsgierigheid naar Zijn eigen Wezen wordt niet gewaardeerd door de Ene Die bestaat. Daarom kent de Ene Die zichzelf niet onderzoekt zichzelf. Toch hebben wij deze dingen gezegd, al gaat het wat passend is te boven. Want Wie zonder oorsprong is houdt ervan om alleen in stilte geëerd te

De Ongemaakte staat op zich, dus als Deze ‘gemaakt’ genoemd wordt, protesteert Hij daartegen, omdat benoemd wordt wat Hij niet is. Vooral omdat God zowel met verstand begaafd als zonder begin is. Daarbij, los van dat het onmogelijk en erg goddeloos is, zou Degene Die zowel verstandig als Ongeschapen is niet veel liever met zichzelf verbonden willen blijven, anders dan zich te splitsen? Zou Hij het geboren zijn dan eervoller achten dan het volharden in ongeborenheid? Want Hij is niet de enige, en geeft zichzelf ook geen bevelen als Hij zegt: *‘Zit aan mijn rechterhand terwijl ik uw vijanden tot een voetbank voor uw voeten maak.’*¹⁰⁹ Ook is Hij niet in strijd met zichzelf, zodat een deel van Hem ongeboren zou blijven en een ander deel aan geboorte onderworpen zou zijn. Wetende en ook voorziende dat een nog niet geboren deel van Hem geboren zou worden en een ander deel verwekken zou? Verder voorziende dat Hij eerbiedwaardig tegenover zichzelf zou zijn? Ten dele bevelen gevend en ten dele bevelen ontvangend? Zoals hiervoor genoemd is: *‘Zit aan mijn rechterhand,’* of ook dat wat op Zijn uitzending betrekking heeft. Of de woorden waarmee Hij zichzelf op de voorgrond plaatst en ‘zichzelf’ geprezen heeft, sprekend: ‘En God zag dat het goed was.’¹¹⁰ Dit nadat wat vaststaat dat gebeurd is in zes ‘dagen’ door de Eerstgeborene in het leven geroepen was. Zijn onveranderlijke wil verwezenlijkt zien wordend door het goddelijke werk van de Eerstgeborene!’

Hoofdstuk 11

‘Als de Ongeschapene dus niet de vader of verwekker van zichzelf geworden is, zoals wij aangetoond hebben, hoe kan Hij dan anders iets uit zichzelf scheppen behalve als de benaming ‘geboorte’ en ‘schemsel’ van toepassing zou zijn? Want Hij dankt Zijn bestaan aan niets van dit alles, dit soort woorden voor God te gebruiken is goddeloos. Want zelfs voor degenen die maar weinig inzicht hebben is die onbegrijpelijke ongeboren zelfstandigheid van de Ongeschapene openbaar. Dus als na de geboorte deze zelfstandigheid zich nooit in tweeën gesplitst heeft, laat staan door een veelheid te worden, want Hij is geen Autopater, wat vader van zichzelf betekent, zou Hij dan niet liever in ongeboren toestand zijn gebleven omdat Hij in ongeschapen toestand nog zelfstandig was en door te scheppen in tweeën werd verdeeld?

Want wat deze tegenstrijdigheid betreft, is onkunde over God de moeder, maar onverschilligheid over de Heilige Geest is als de medewerkster en zus hiervan. De Heilige Geest dan, het onderpand van datgene wat ons door de Heer is toevertrouwd, Die wij niet vele dagen na Zijn opname ontvangen hebben,¹¹¹ dankt Zijn bestaan aan de Eerstgeborene, als allergrootste bewijs van Zijn macht. Zoals de Eniggeborene en Eerstgeborene van iedereen het evenbeeld is van de Onveranderlijke Ongeschapen Almacht. Dit enige altijd zuivere beeld laat, omdat dit zichtbaar is via het onstoffelijke én het waarneembare, de Ongeschapene zien. Zoals iemand bijvoorbeeld de zon of iets anders aan een ander die deze niet zelf kan zien wil tonen. Terwijl het toch nodig is om de zon te zien. (Het licht) noodzakelijkerwijs dimmend door de zon in een spiegel te laten zien, zonder de zon die in de spiegel schijnt mee te nemen. Zo is ook de Eerstgeborene niet zelf de Ongeschapene, maar Hij toont de volle heerlijkheid van de Ongeschapene in zichzelf. Maar omdat Hij vanwege de Godheid zodanig en zo groot is, wordt Hij door hen die geen nauwkeurig onderzoek gedaan hebben voor de Ongeschapene aangezien. Maar degenen bij wie dit onderzoek met diep ontzag voor God voorafgaat, weigeren niet alleen om dit te beweren, maar waken er zelfs voor om

zoiets te denken. Nu de Ongeschapene dus één is en de Geschapene één is, kan de Heilige Geest geen Zoon of Eerstgeborene genoemd worden. Hij is immers gemaakt door de gemaakte. Eerder wordt Hij als ondergeschikt aan de Vader en de Zoon meegeteld, als het eerste teken van de macht van de tweede door een daad. Zelf draagt Hij (de Zoon) via de uitgebalanceerde wil van de Vader het beeld van de Ongeboren volharding, daarom wordt Hij terecht direct na de Ongeschapene geteld.’

Kort en duidelijk legde hij ons nog vele andere zaken over de Vader en de Zoon en de Heilige Geest uit, zodat wij allemaal die dit hoorden ons verwonderden hoe mensen zich door het afdwalen van de waarheid zich tot onzin wendden.

Hoofdstuk 12.

(H) Simon in verwarring omdat de menigte van Petrus houdt

Maar toen de dag gloorde kwam iemand binnen die zei: ‘Er is een erg grote menigte op het plein verzameld en in het midden staat Simon die het gehoor van de mensen met de meest goddeloze overtuigingen tracht bezig te houden.’ Petrus ging direct naar buiten en ging op de plaats waar hij de dag ervoor ook het debat gevoerd had staan. Alle mensen keerden zich met vreugde naar hem en richtten hun aandacht op hem. Maar toen Simon doorhad dat de mensen blij waren om Petrus te zien en een liefdevolle houding naar hem toe aannamen, zei hij in verwarring: ‘Ik verbaas mij over de dwaasheid van de mensen die mij een magiër noemen en van Petrus houden. Zeker omdat zij vanouds met mij bekend zijn, dus zouden zij mij eerder lief moeten hebben. Juist door dit gegeven zouden degenen die gevoel hebben begrijpen dat Petrus eerder een magiër is, want de genegenheid gaat niet naar mij uit aan wie het bijna verschuldigd is vanwege mijn bekendheid. Nu wordt deze rijkelijk aan hem betoond, zonder dat er sprake is van enige opgebouwde band.’

Hoofdstuk 13.

(H) Petrus ontmaskert Simon

Terwijl Simon op deze voet doorging, antwoordde Petrus, nadat hij de mensen op zijn gebruikelijke manier begroet had, hem als volgt: ‘O die Simon, op basis van zijn eigen geweten is het voor iedereen voldoende om hem te weerleggen. Maar als u zich hierover verbaast, dat zij die zich met u vereenzelvigen u niet alleen niet liefhebben, maar zelfs haten, leer dan van mij waarom dit zo is. Omdat u een verleider bent, zegt u dat u de waarheid verkondigt. Maar toen zij dingen bij u zagen die ingingen tegen wat u gezegd hebt, zijn zij begonnen, omdat zij de waarheid liefhebben, niet alleen om u niet lief te hebben, maar om u zelfs te haten. Maar zij hebben u niet direct verlaten, omdat u nog altijd beloofde dat u hen de waarheid zou tonen. Zolang er niemand aanwezig was die hen dat kon tonen, verdroegen zij u. Maar nu de hoop op beter onderwijs op hen is neergedaald, verachten zij u en zoeken zij om, nu zij begrepen hebben wat het betere is, dat te weten te komen. U dacht inderdaad eerst dat u, door uw listige kunsten, aan ontmaskering zou kunnen ontsnappen. Maar u bent ontmaskerd. Want u bent in een hoek gedreven en, in tegenstelling tot wat u verwachtte, bent u berucht geworden, niet alleen omdat u onbekend bent met de waarheid, maar omdat u onwillig bent om haar te leren van hen die haar kennen. Want als u bereid was om te luisteren, dan zou dat bij u te zien moeten zijn geweest, volgens Hem die sprak: *‘Er is niets verborgen dat niet bekend gemaakt zal worden, noch bedekt wat niet getoond zal worden.’*¹¹²

¹⁰⁹ Psalm 110:1

¹¹⁰ Genesis 1:31

¹¹¹ Handelingen 2:3,4

¹¹² Mattheüs 10:26

Hoofdstuk 14.

[\(H\) Simon vraagt Petrus uitleg over de twee hemelen op grond van de wet](#)

Terwijl Petrus deze woorden sprak en nog meer van dezelfde strekking, antwoordde Simon: 'Ik zal mij niet op laten houden door uw lange uitweidingen Petrus, maar ik eis van u wat u gisteren beloofd heeft. U zei toen dat u, vanuit wat de wet leert, de onmetelijkheid van het eeuwige licht aan kon tonen, en dat er maar twee hemelen zijn die geschapen zijn, en dat de hogere de verblijfplaats is van dat licht, waarin de onuitsprekelijke Vader voor eeuwig woont. Dat naar het voorbeeld van die hemel, de zichtbare hemel gemaakt is, waarvan u beweerde dat deze voorbij zal gaan. Daarom zei u dat de Vader van iedereen één is, omdat er niet twee oneindigheden kunnen bestaan, anders zou geen van beide oneindig zijn, want binnen (het oneindige gebied) waar de ene bestaat, maakt Hij een grens voor het bestaan van de ander. Niet alleen dat heeft u beloofd, maar u bent ook in staat om dit vanuit de wet aan te tonen, stop dus met deze verhandeling en leg dit uit.' Toen zei Petrus: 'Als ik alleen vanwege u over deze zaken gevraagd zou worden, die alleen komt omdat u tegen wilt werken, dan zou u geen enkele uitleg van mij krijgen. Maar omdat ik zie dat het noodzakelijk is dat *de landman, die het zaad in goede grond wil zaaien, ook enig zaad op steenachtige plaatsen moet zaaien, of op plaatsen die door mensen vertrapt worden, of op plaatsen waar bramen en distels overwoekeren*,¹¹³ zoals onze Meester ook gezegd heeft, waarmee hij een beeld geeft van de verschillende gesteldheden van de diverse zielen, daarom zal ik niet langer wachten.'

Hoofdstuk 15.

[\(H\) Simon vraagt waar het kwaad vandaan komt](#)

Toen zei Simon: 'Het lijkt wel of u kwaad wordt, maar als dat zo is, dan is het niet nodig om ruzie te maken.' Petrus reageerde: 'Ik zie dat u doorheeft dat u op het punt staat om veroordeeld te worden, dus probeert u beleefd aan de woordstrijd te ontkomen. Want op wat voor manier heb ik mijn kwaadheid naar u, een mens die ernaar verlangt om zo'n grote menigte te bedriegen, laten zien, en dat u, die doet alsof u beheerst bent en ook nog durft te commanderen dat de tegenstrijdigheden besproken moeten worden zoals u dat prettig vindt, de volgorde (der dingen) niet acceptierend zoals dat past?' Simon weer: 'Ik zal mijzelf dwingen om uw onbekwaamheid geduldig te verdragen, zo zal ik weten dat u inderdaad het volk wil verleiden, maar dat ik de waarheid onderwijs. Maar ik zal nu stoppen met het redetwisten over het onbegrensde licht, geef mij daarom antwoord op de volgende vraag: 'Omdat God alle dingen gemaakt heeft, zoals u zegt, waar komt het kwaad dan vandaan?'

Petrus antwoordde: 'Door de vraag zo te stellen, stelt u zich niet op als tegenstander maar als leerling. Als u dus bereid bent om te leren, zeg dat dan, dan zal ik u eerst onderwijzen hoe u moet leren. En als u geleerd heeft om te luisteren, zal ik direct beginnen met het onderwijzen van u. Maar als u niet wenst te leren, alsof u alles al zou weten, dan zal ik eerst het geloof dat ik predik uit de doeken doen, en brengt u naar voren wat u denkt dat waar is. En als de kundigheid van ieder van ons getoond is, dan kunnen onze luisteraars beoordelen welke uitleg door de waarheid bevestigd wordt.' Hierop antwoordde Simon: 'Dat is een goede grap, zie hier staat iemand die mij wil onderwijzen! Toch zal ik u verdragen, en uw onwetendheid en arrogantie verduren. Ik belijd dus dat ik wil leren, laten wij zien hoe u mij onderwijzen kunt.'

Hoofdstuk 16.

[\(HP\) Het hele Hebreeuwse volk ontkent het bestaan van het kwaad](#)
Hierop zei Petrus: 'Als u werkelijk wilt leren leer dan dit, hoe ondeskundig u uw vraag geformuleerd hebt, want u zegt: 'Omdat God alles geschapen heeft, waar komt het kwaad dan vandaan?' Maar voorafgaand aan dat u dit vroeg, zouden drie andersoortige vragen gesteld moeten worden:

- Ten eerste, bestaat het kwaad?
- Ten tweede, wat is kwaad dan?
- Ten derde, aan wie behoort het toe en waar komt het vandaan?'

Hierop antwoordde Simon: 'O, u meest onbekwame en ongeletterde, is er iemand die niet belijdt dat er kwaad in dit leven bestaat? Want ik dacht nog dat u gezond verstand bezat, zoals ieder mens, daarom vroeg ik waar het kwaad vandaan komt. Niet omdat ik dat wilde leren want ik weet alles al, en het minste nog wel van u die niets weet, maar doordat ik op die manier zou aantonen dat u onwetend bent over alles. Denkt u nu niet dat ik boos ben omdat ik u streng toespreek, maar weet dat ik met ontferming bewogen ben over degenen die aanwezig zijn en die u probeert te verleiden.' Daarop zei Petrus: 'Des te slechter bent u, als u zo doortrapt handelt, alsof u niet boos bent, maar waar rook is, is vuur. Al met al zal ik het u vertellen, anders zou nog gedacht kunnen worden dat ik u met woorden wil vangen, en geen antwoord wil geven op de dingen die u zo wanordelijk gesproken hebt. U zegt dat iedereen het bestaan van het kwaad belijdt, wat totaal niet klopt, want, in de eerste plaats, het gehele Hebreeuwse volk ontkent het bestaan ervan.'

Hoofdstuk 17.

Simon onderbrak zijn zin en zei: 'Zij doen er goed aan om te zeggen dat het kwaad niet bestaat.' Hierop antwoordde Petrus: 'Wij stellen niet voor om het hier nu over te hebben, maar brengen alleen het punt in dat het kwaad niet universeel wordt erkend. Maar de tweede vraag die u gesteld zou moeten hebben is: 'Wat is kwaad?' Een stof, een ongeluk, of een handeling? En vele andere zaken die hierop lijken. En hierna, waar is het tegen gericht en hoe dan, of voor wie is het slecht? Voor God of voor de engelen, of de mensen, voor de rechtvaardigen, of de slechten, voor iedereen of voor sommigen, voor jezelf of voor niemand? En als u zich afvraagt, waar komt het vandaan? Komt het dan van God, of nergens van, is het er altijd geweest, of kent het een beginpunt in de tijd, is het nuttig of waardeloos? En vele andere zaken die een dergelijke stellingname vereist.' Hierop antwoordde Simon: 'Excuseer mij dat ik mij over de eerste vraag vergist heb, maar stel dat ik nu vraag of het kwaad bestaat of niet?'

Hoofdstuk 18.

[\(H\) Petrus schept orde in de discussie en zet Simon en de menigte op hun plaats](#)

Toen zei Petrus: 'Hoe bedoelt u deze vraag, als iemand die wil leren, of als leraar, of om gewoon maar een vraag te kunnen stellen? Als het werkelijk is om iets te willen leren, dan heb ik iets wat ik u eerst wil leren, dan zult u, als consequentie van het hanteren van de juiste volgorde van de leer, vanuit uzelf begrijpen wat het kwaad inhoudt. Maar als u de vraag stelt als leraar, dan heb ik het niet nodig om door u geleerd te worden, want ik heb een Meester van Wie ik alles geleerd heb. Maar als u dit alleen maar zegt om een vraag te kunnen stellen en te discussiëren, laat ieder van ons dan eerst zijn mening naar voren brengen en laat hierna de zaak bediscussieerd worden. Want het is niet redelijk als u vraagt om ervan te leren en hierna reageert alsof u een

¹¹³ Mattheüs 13:3-9; 18-23; Markus 4:3-20; Lukas 8:5-15

leraar zou zijn en nog de keuze zou hebben of ik goed of slecht gesproken heb. Daarom kunt u dus niet op de plaats van de tegenpartij staan en u opstellen als rechter over wat wij te zeggen hebben. Daarom zei ik, als een discussie gevoerd moet worden, laat ieder van ons zijn gevoelens dan uiten, en terwijl wij het uitvechten, zullen deze godsdienstige luisteraars rechtvaardige rechters zijn.'

Hoofdstuk 19.

Toen zei Simon: 'Is het voor u niet absurd dat een ondeskundige menigte een oordeel zou vellen over wat wij te zeggen hebben?' Toen zei Petrus: 'Dat is niet waar, want iets wat wellicht minder duidelijk voor één iemand is, kan door velen onderzocht worden, want vaak heeft zelfs een populair gerucht iets profetisch in zich. Maar wat hier nog bij komt, al deze mensen staan hier gedreven door de liefde van God en verlangend om de waarheid te kennen, daarom kunnen zij allemaal als één beschouwd worden, omdat zij dezelfde gerichtheid naar de waarheid toe hebben. Aan de andere kant zijn twee een veelvoud en verschillend als zij het met elkaar oneens zijn. Maar als u een idee wilt krijgen hoe al deze mensen die voor ons staan als één man beschouwd kunnen worden, bedenk dan dat door hun uiterste stilte, rust en engelengeduld, die u hier voor u ziet, zij de waarheid van God eer aandoen, zelfs nog voordat zij deze geleerd hebben. Want zij hebben de diepere eerbiediging ervan (de waarheid), die hieruit voortvloeit, nog niet eens geleerd. Daarom hoop ik, door de genade van God, dat Hij de godsdienstige instelling van hun geest naar Hem toe zal accepteren, en de palmtak van overwinning zal geven aan degene die de waarheid predikt, opdat Hij de verkondiger van de waarheid aan hen openbaart.'

Hoofdstuk 20.

(HP) Jezus roept op om Gods rechtvaardigheid te zoeken en Zijn koninkrijk.

Simons reactie: 'Waar wilt u de discussie nu over voeren? Vertel het mij, dan mag ik ook bepalen wat ik denk en dan kan het onderzoek beginnen.' Petrus antwoordde: 'Als u het inderdaad zo wil doen als ik het goed acht, dan wil ik het doen zoals mijn Meester het voorgeschreven heeft, Die als eerste de Hebreeuwse natie bevolen heeft, waarvan Hij wist dat zij God kenden en dat Hij het is die de wereld gemaakt heeft. Niet dat zij onderzoek moesten doen naar Hem Die zij al kenden, maar dat zij, omdat zij Hem kenden, onderzoek moesten doen naar Zijn wil en rechtvaardigheid. Want het is in de macht van de mens gegeven om deze dingen waarover zij geoordeeld zullen worden te onderzoeken, vinden, doen en onderhouden. Daarom gaf Hij ons de opdracht om te onderzoeken, niet waar het kwaad vandaan komt zoals u net gevraagd hebt, maar *'om de rechtvaardigheid van de goede God te zoeken en Zijn koninkrijk en al het overige zal u geschonken worden,'*¹¹⁴ zegt Hij.' Toen zei Simon: 'Omdat deze zaken aan de Hebreeërs opgedragen zijn, omdat zij een juiste kennis van God hebben en van mening zijn dat iedereen het in zijn macht heeft om de dingen te doen waarover hij geoordeeld zal worden, al is mijn mening anders dan die van hen, waar wilt u dan dat ik mee begin?'

Hoofdstuk 21.

(H) Onderzoek eerst of wij bij machte zijn om te weten of wij geoordeeld zullen worden (de vrije wil)

Toen zei Petrus: 'Ik stel voor dat eerst onderzocht wordt of wij bij machte zijn te weten hoe wij geoordeeld zullen worden.' Maar Simon zei: 'Dat niet, maar over God, over Wie iedereen die hier staat verlangt te horen.' Petrus: 'Dus u

geeft toe dat er iets in de macht van de wil gelegen is. Geef dus toe dat dit zo is en laten wij dan zoals u zegt onderzoek doen naar God.' Hierop antwoordde Simon: 'Dat zeker niet.' Petrus: 'Als wij dan tot niets in staat zijn, dan is het nutteloos voor ons om nog iets over God te onderzoeken, omdat degenen die zoeken om te vinden daar toch niet de macht toe hebben. Daarom is het toch juist wat ik gezegd heb dat wij eerst moeten onderzoeken of er iets is waar de wil de macht over heeft.' Daarop zei Simon: 'Wij kunnen zelfs niet begrijpen dat u zegt of er iets is waar de wil de macht over heeft.' Maar Petrus, die zag dat hij aan het draaien geslagen was en, vanwege angst om overwonnen te worden, alles in verwarring wilde brengen door onzeker te zijn over alles, antwoordde: 'Hoe weet u dan dat het niet in de macht van een mens ligt om iets te weten, omdat u dit tenminste weet?'

Hoofdstuk 22.

(H) Simon loopt vast in zijn redeneringen

Toen zei Simon: 'Ik weet zelfs niet of ik dit weet. Want iedereen doet, begrijpt of lijdt, zoals het voor hem bepaald is door het noodlot.' Toen zei Petrus: 'Zie mijn broers in welk een onzin Simon terecht is gekomen. Want voordat ik kwam leerde hij de mensen nog dat mensen het in hun macht hebben om wijs te zijn en te doen wat zij willen, maar nu hij door de kracht van argumenten in een hoek gedreven is, ontkent hij dat mensen enige macht hebben, of het nu om begrip gaat of om daadkracht, en toch doet hij zich voor alsof hij een leraar is! Maar vertel mij dan hoe God waarachtig iedereen kan beoordelen op zijn daden als mensen niet bij machte zijn om ook maar iets te doen? Als deze mening ingenomen blijft worden, dan worden alle zaken ontworteld. IJdel is het dan om het goede na te volgen, ja, ook de rechters van deze wereld vaardigen dan wetten uit en straffen de mensen die ze overtreden voor niets, want zij hebben het toch niet in hun macht om niet te zondigen. IJdel zijn dan ook de wetten van naties die straffen opleggen voor slechte daden. Ellendig zijn ook degenen die met grote inzet rechtvaardig willen blijven. Maar gezegend zij die een lollig tiranniserend, luxe en goddeloos leven leiden. Als dit zo is, bestaat rechtvaardigheid ook niet, of goedheid, of enige deugdzaamheid, zelfs als u het zo stelt geen God. Maar, O Simon, ik weet waarom u dit gesproken heeft, omdat u eigenlijk wilde voorkomen dat wij onderzoek zouden doen, zodat u niet openlijk weerlegd zou worden. Daarom zegt u dat het niet in de macht van een mens is om iets in te zien of te onderscheiden. Maar als dit werkelijk uw mening geweest zou zijn, dan zou u zich zeker niet als leraar voorgedaan hebben naar het volk voordat ik hier aankwam. Daarom zeg ik dat de mens zichzelf beheerst.' Toen zei Simon: 'Wat bedoelt u met zichzelf beheersen? Vertel ons dat.' Petrus reageerde: 'Als niets geleerd kan worden, waarom wilt u dit dan horen?' Simon zei: 'U weet deze vraag niet te beantwoorden.'

Hoofdstuk 23.

(HP) De macht om te kiezen is het zintuig van de ziel

Toen zei Petrus: 'Ik zal spreken, niet omdat u mij dwingt, maar omdat de toehoorders dit vragen. De macht om te kiezen is het zintuig van de ziel, deze bezit het vermogen om zich te richten op wat ze ook maar doen wil.' Toen applaudiseerde Simon naar Petrus over wat hij gezegd had en zei: 'U heeft dit waarlijk prachtig en onnavolgbaar uitgelegd, want het is mijn plicht om te bevestigen als u het aan het juiste eind heeft. Als u nu de volgende vraag die ik aan u stellen wil uit wil leggen, dan zal ik in al het andere

¹¹⁴ Mattheüs 6:33

wat u zegt mij aan u onderwerpen. Wat ik graag wil leren is het volgende: 'Als wat God wil dat bestaat, bestaat en als wat Hij niet wil dat bestaat, niet bestaat, zeg mij dit dan.' Petrus zei hierop: 'Als u zich niet bewust bent dat u een absurde en onkundige vraag stelt, dan zal ik u dit vergeven en het uitleggen, maar als u zich ervan bewust bent dat u uw vraag niet consequent stelt, dan doet u daar slecht aan.' Toen zei Simon: 'Ik zweer bij de Allerhoogste Godheid, wat dat ook mag zijn, Die degenen die zondigen straft en oordeelt, dat ik niet weet wat ik inconsequent gesproken heb, of hoe absurd mijn woorden klinken, dat wil zeggen, de woorden die ik net gesproken heb.'

Hoofdstuk 24.

(HP) Twee ontwikkelingen, één noodzakelijk en één vrije wil, de laatste worden beloofd of gestraft

Hierop antwoordde Petrus: 'Omdat u toegeeft dat u onwetend bent, leer dan nu. Uw vraag verlangt een antwoord op twee fronten die in tegenstrijd met elkaar zijn. Want elke beweging is onderverdeeld in twee delen. Eén bepaald deel beweegt zich noodzakelijkerwijs en de ander op basis van de wil. De zaken die noodzakelijkerwijs bewegen, zijn altijd in beweging, zij die door de wil bewegen niet altijd. Bijvoorbeeld: De beweging van de zon gebeurt noodzakelijkerwijs om de haar toegewezen baan te doorlopen. Zo is iedere vorm en dienst aan de hemel gebaseerd op bewegingen die noodzakelijkerwijs gebeuren. Dus zijn er sommige dingen die met dit doel geschapen zijn, in hun dienst moeten zij onderworpen zijn aan de noodzaak hiervan. Voor hen moet het niet mogelijk zijn om iets anders te doen dan datgene wat aan hen opgedragen is. Als zij hun dienst verricht hebben, dan bewaart de Schepper van alle dingen hen, Die gewild heeft om hen op deze manier te rangschikken. Maar er zijn andere dingen waarin de macht van de wil gelegen is, deze hebben een vrije keus om te doen wat zij willen. Deze, zoals ik gezegd heb, blijven niet altijd bewaard op de manier zoals zij geschapen zijn, maar volgens de keuzes die hun wil maakt en zoals het oordeel van hun geweten hen neigt, hebben zij iets goeds of slechts als resultaat. Daarom heeft Hij beloningen klaargemaakt voor hen die goed doen en straffen voor hen die slecht doen.'

Hoofdstuk 25.

(HP) Alleen alles wat God wil dat bestaat bestaat.

'U zegt dus dat als God wil dat iets bestaat, dat het bestaat, en als Hij dat niet wenst, dat het dan niet zo is. Als ik zou antwoorden dat hetgeen Hij wenst bestaat, en dat wat Hij niet wil niet bestaat, dan zou u zeggen dat Hij wil dat de slechte dingen in de wereld gedaan zouden worden, omdat alles wat Hij wenst bestaat en omdat alles wat Hij niet wenst niet bestaat. Maar als ik gezegd had dat het niet waar is dat bestaat wat God wil en dat wat Hij niet wil niet bestaat, dan had u mij het weerwoord gegeven dat God dan machteloos moet zijn, als Hij niet kan doen wat Hij wil, en dan zou u nog meer aangespoord worden omdat u dacht de overwinning behaald te hebben, hoewel u niets zinvol gesproken hebt. Daarom bent u onwetend, O Simon, ja totaal onwetend, hoe de wil van God werkt in elke afzonderlijke zaak. Want, zoals wij al gezegd hebben, sommige dingen wilde Hij zo laten bestaan, dat zij niet anders kunnen dan te doen wat door Hem bepaald is. Aan deze zaken heeft Hij geen beloningen of straffen in het vooruitzicht gesteld. Maar aan degenen, van wie Hij het gewild heeft dat het in hun macht is om te doen wat zij zelf willen, heeft Hij het verdienen van beloningen of straffen toegewezen, afhankelijk van wat zij doen of willen. Omdat dus alle dingen die bewegen in twee delen verdeeld zijn,

zoals ik u gezegd heb, in overeenstemming met het onderscheid dat ik net uitgelegd heb, bestaat alles wat God wil, en alles wat Hij niet wil, dat bestaat niet.'

Hoofdstuk 26.

(HP) Het is ons doel om goed te zijn en daar zelf voor te kiezen

Hierop antwoordde Simon: 'Was Hij niet in staat om ons allemaal zo te maken dat wij goed zouden zijn, en dat het voor ons niet mogelijk zou zijn om anderszins te zijn?' Petrus antwoordde: 'Ook dit is een onzinnige vraag, want als Hij ons met een onveranderlijke aard gemaakt had en niet in staat om ons af te keren van het goede, dan zouden wij niet werkelijk goed zijn, omdat wij niet anders konden. Dan zou het ons doel niet zijn om goed te zijn en zou wat wij doen niet uit onszelf komen, maar vanuit wat onze natuur noodzakelijkerwijs vereist. Maar hoe kan iets goed genoemd worden wat niet met opzet gedaan wordt?'

(P) De keus van de ziel leidt tot het eeuwige licht of het eeuwige hellevuur

'Dit is de reden dat de wereld lange perioden kent, totdat het aantal zielen dat voorbestemd is om in haar te wonen afgerond is. Dan zal de zichtbare hemel als een boekrol worden opgerold en zal de hogere verschijnen. Dan zullen de zielen van de gezegenden herenigd worden met hun lichamen en binnengaan in het licht. Maar dan moeten de zielen van de goddelozen, die door furieuze geesten omgeven zijn vanwege hun onwaarachtige daden, geworpen worden in de afgrond met onuitblusbaar vuur om tot in eeuwigheid straffen te ondergaan. Dat deze dingen zo zijn heeft de Ware Profeet aan ons verteld. Over Hem kan ik u, als u dat wilt, ontelbaar veel verklaringen geven waarom Hij een Profeet is. Want van de dingen die Hij gesproken heeft, wordt zelfs nu alles wat Hij zegt vervuld. En van de dingen die Hij over de toekomst gezegd heeft, wordt geloofd dat deze op het punt staan om vervuld te worden. Want geloof met betrekking tot de toekomst, wordt verkregen door de dingen die al gebeurd zijn.'

Hoofdstuk 27.

(P) Waarom de tijdelijke hemel?

Maar Simon die door had dat Petrus duidelijk op zoek was naar een reden om het over het Hoofd der profetieën te hebben, waar vanuit de hele vraag beantwoord zou kunnen worden, voorkwam dat het debat zich in die richting zou ontwikkelen en daarom antwoordde hij: 'Geef mij een antwoord op de vraag die ik stel en vertel mij, als de zichtbare hemel bestaat om weer te verdwijnen, zoals u zegt, waarom is zij dan in het begin gemaakt?' Petrus antwoordde: 'Zij is gemaakt omwille van het huidige leven van de mensen, zo kon er een soort tussenpose en afscheiding zijn, zodat niemand die dit onwaardig is de woningen van de hemelingen en de woonplaats van God zelf zou kunnen zien. Deze zijn alleen toebedeeld om zichtbaar te zijn voor hen die een zuiver hart hebben.¹¹⁵ Maar nu, in deze tijd van conflicten, heeft het Hem behaagd dat deze dingen onzichtbaar zijn, want ze zijn als een beloning voor de overwinnaars bestemd.'¹¹⁶ Toen zei Simon: 'Als de Schepper goed is en de wereld goed is, hoe kan Hij Die goed is dan ooit vernietigen wat goed is? Maar als Hij vernietigt wat goed is, hoe moet dan gedacht worden dat Hijzelf goed is? Maar als Hij het zal opheffen en vernietigen omdat het slecht is, wie heeft dan het kwade gemaakt?'

¹¹⁵ Mattheüs 5:8

¹¹⁶ Openbaringen 2:7; 21:7

Hoofdstuk 28.

(G) De huidige hemel als de schil van een ei dat geopend moet worden

Hierop antwoordde Petrus: 'Omdat wij beloofd hebben om niet voor uw godslasteringen weg te lopen, verdragen wij ze geduldig, want u zal zelf verantwoording af moeten leggen over de dingen die u spreekt. Luister daarom nu. Als de zichtbare hemel die voorbijgaat werkelijk onsamenhangend gemaakt zou zijn, dan zou er enige rede kunnen bestaan in wat u zegt, dat zij niet zou moeten vervliegen dus. Maar als het niet losstaand gemaakt was, maar vanwege iets anders, dan moet het noodzakelijkerwijs vervliegen, zodat hetgeen waarvoor het gemaakt lijkt te zijn kan verschijnen. Als ik mag aanvullen om dit te illustreren, hoe prachtig en zorgvuldig de schil van een ei ook gemaakt is, toch is het noodzakelijk dat het gebroken en geopend wordt, zodat het kuikentje er uit kan komen, dan kan verschijnen waarvoor het hele ei gevormd lijkt te zijn. Daarom is het dus ook noodzakelijk dat de staat van deze wereld voorbijgaat, want dan zal de uitmuntender staat van het hemels koninkrijk tevoorschijn kunnen komen.'

Hoofdstuk 29.

(P) Gods wil is wet voor Zijn schepselen

Simon: 'Het lijkt mij niet mogelijk dat de hemel, die door God gemaakt is, kan worden opgelost. Want dingen die door de Eeuwige gemaakt zijn, zijn eeuwig, terwijl dingen die door een vergankelijk iemand gemaakt zijn, tijdelijk en aan verval onderhevig zijn.' Petrus zei: 'Dat is niet zo. Zeker worden er allerlei soorten vergankelijke en tijdelijke dingen gemaakt door sterfelijke schepsels, maar de Eeuwige maakt dingen niet altijd vergankelijk, of altijd onvergankelijk. Maar de dingen die Hij schept, zullen in overeenstemming met de wil van God de Schepper zijn. Want de macht van God is niet aan een wet gebonden, maar voor Zijn schepselen is Zijn wil wet.' Toen antwoordde Simon: 'Ik roep u even terug tot de eerste vraag. U heeft gezegd dat God nu zichtbaar is voor niemand. Maar als de hemel vervlogen zal zijn, en de superieure staat van het hemels koninkrijk tevoorschijn zal komen, dan zullen zij die een zuiver hart hebben God zien. Deze verklaring gaat tegen de wet in, want er staat geschreven dat God gezegd heeft: *'Niemand zal mijn aangezicht zien en leven.'*¹¹⁷

Hoofdstuk 30.

(P) Als de mensen als de engelen gemaakt zullen zijn, zijn zij ook in staat om God te zien

Toen antwoordde Petrus: 'Voor hen die de wet niet lezen volgens de traditie van Mozes, lijkt het of mijn uitspraak hier tegenin gaat. Maar ik zal u tonen waarom het niet in tegenspraak is. God wordt gezien met het verstand, niet met het lichaam, door de geest, niet door het vlees. Daarom zien engelen, die geesten zijn, God ook en daarom kunnen mensen, zo lang ze mensen zijn Hem niet zien. Maar na de opstanding van de doden, als zij als de engelen gemaakt zullen zijn,¹¹⁸ dan zijn zij in staat om God te zien. En zo is mijn stelling niet in tegenspraak met de wet, noch dat wat door onze Meester gesproken is: *'Gezegend zijn de zuiveren van hart, want zij zullen God zien.'*¹¹⁹ Want Hij toonde dat er een tijd zal komen waarin mensen als engelen gemaakt zullen worden, die in de geest van hun verstand God zullen zien.'

(H) Simon loopt weg met nog maar een paar bedrukte volgelingen

Na dit en meer gelijksoortigs gezegd te hebben, begon Simon onder luid vloeken te beweren: 'Beredeneer voor mij nog

één ding, of de ziel onsterfelijk is, dan zal ik in alle dingen mij aan uw wil onderwerpen. Maar laten wij dat morgen doen, want vandaag is het al laat geworden.' Toen Petrus begon met zijn reactie, liep Simon naar buiten, samen met nog een paar van zijn metgezellen die zich schaamden. Maar de voltallige rest keerde zich naar Petrus en wierp zich op de knieën voor hem neer. En sommigen die gebukt gingen onder verschillende ziekten, of bezeten waren door demonen werden genezen op het gebed van Petrus. Zij gingen blij weg, alsof zij direct de leer van de Ware God ontvangen hadden, met Zijn genade. Toen de menigte dus vertrokken was, en alleen wij als zijn gevolg bij hem bleven, gingen wij op banken zitten die daar geplaatst waren, ieder op de plaats waar hij gewoon was te zitten, en na gegeten te hebben en God de dank gebracht te hebben, gingen wij slapen.

Hoofdstuk 31.

(P) Met Gods gedachten vervuld is er geen plaats voor de boze

Maar de volgende dag stond Petrus zoals gewoonlijk voor het ochtendgloren op en vond hij ons al wakker en klaar om te luisteren. Hij begon dus: 'Ik smeed u mijn broers en mededienstknachten, dat als iemand van u niet in staat is om te waken, dat hij zichzelf niet moet kwellen vanwege het eerbetoon aan mijn aanwezigheid, want een plotselinge verandering is moeilijk. Maar als iemand gedurende een langere periode ergens aan went, dan zal wat al gebruikelijk gedaan wordt geen stress opleveren. Want wij hebben niet allemaal dezelfde opleiding gevolgd, hoewel wij na verloop van tijd in staat zullen zijn om met dezelfde gewoonten gevormd te worden, want er wordt wel gezegd dat de macht der gewoonte als een tweede natuur voelt. Maar ik roep God aan als getuige dat ik niet beledigd ben als iemand niet in staat is om wakker te blijven. Eerder (ben ik beledigd) hierdoor, als wanneer iemand de hele nacht geslapen heeft, hij in de loop van de dag niet doet wat hij in de nacht verzuimd heeft. Want het is noodzakelijk om intensief en onophoudelijk aandacht te schenken aan het bestuderen van de leer, zodat onze gedachten alleen vervuld zullen zijn met gedachten van God. Want in gedachten die vervuld zijn met de gedachten van God, wordt geen plaats gevonden voor de boze.'

Hoofdstuk 32.

Toen Petrus dit tegen ons zei, wilden wij hem allemaal maar wat graag overtuigen dat, nu wij eenmaal wakker waren en genoten hadden van een korte nachtrust, wij bang waren geweest om hem wakker te maken, omdat het leerlingen nu eenmaal niet past om de meester opdrachten te geven. 'En toch hadden wij het bijna vanuit onszelf gedaan, O Petrus, omdat ons hart brandde van verlangen om uw woorden te horen, wat alle slaap uit onze ogen deed verdwijnen. Maar toch heeft onze genegenheid naar u toe ons hiervan weerhouden, zodat wij het niet gedurfd hebben om u wakker te schudden.' Toen zei Petrus: 'Omdat u beweert vrijwillig wakker geworden te zijn vanuit een verlangen om te luisteren, wil ik de dingen zoals die gisteren besproken zijn meer gedetailleerd herhalen en op volgorde uitleggen, zonder beperking. Ik stel voor om dit dagelijks te doen, zolang wij dit debat voeren, dan zal ik 's avonds wanneer er onderling meer tijd en ruimte is uitleg geven, volgens de goede volgorde en langs een duidelijke lijn, alles dat vanwege het twistgesprek niet voldoende afgerond kon worden.' Hierna begon hij aan ons uit te leggen hoe het debat van gisteren gevoerd had moeten worden, en waarom het niet zo gevoerd kon worden omwille van de

¹¹⁷ Exodus 33:20

¹¹⁸ Mattheüs 22:30

¹¹⁹ Mattheüs 5:8

omstredenheid en de onkunde van zijn tegenstander. Waarom hij alleen maar gebruik gemaakt heeft van stellingen en weerlegd heeft wat de tegenstander zei, maar niet zijn eigen leerstellingen ingebracht heeft, ofwel volledig, ofwel gedeeltelijk. Hierna herhaalde hij de verschillende onderwerpen voor ons en besprak ze in de juiste volgorde en volledig beredeneerd.

Hoofdstuk 33.

Maar toen het licht begon te worden, ging hij na het gebed naar de menigte en op zijn vaste plaats staan voor het debat. Toen hij Simon te midden van de menigte zag staan, groette hij de mensen op zijn gebruikelijke manier en zei tegen hen: 'Ik geef toe dat ik bedroefd ben over sommige mensen die op een manier naar ons toe komen alsof zij iets willen leren, maar dat, wanneer wij beginnen met het onderwijzen van hen, zij zelf zeggen een meester te zijn, en terwijl zijzelf vragen stellen alsof zij een onwetend iemand zijn, reageren zij toch alsof zij het al weten. Wellicht zal iemand hierna nog zeggen: 'Als iemand een vraag stelt, dan doet hij dat toch om te leren, maar als wat hij hoort niet goed lijkt te zijn, dan is het toch nodig dat hij reageert? Dan lijkt tegenstrijdig te zijn wat geen tegenstrijdigheid is, omdat het nader onderzoek is.'

Hoofdstuk 34.

(H) Het onderwijzen van een leer kent een vaste volgorde

'Laat zo iemand dit dan weten: Het onderwijzen van een bepaalde leer kent een vaste volgorde. Er zijn dingen die het eerst aan de orde moeten komen, andere komen op de tweede plaats, weer andere op de derde plaats, enzovoort, ieder op zijn beurt. Als deze dingen op volgorde ingebracht worden, dan worden ze duidelijk. Maar als zij wanordelijk ingebracht worden, dan lijkt het of het onzin is wat wordt verkondigd. Daarom moet voor alles de juiste volgorde gehanteerd worden, als wij tenminste zoeken met het doel om te vinden. Want hij die de weg op de juiste plaats inslaat, ziet in de goede volgorde wat hierna komt. Vanaf dit tweede punt vindt hij makkelijk het derde, en des te verder hij gaat, des te meer zal de weg van de kennis duidelijk voor hem worden, ja zelfs totdat hij in de stad van de waarheid aankomt, waaraan hij verbonden is en waar hij naar verlangt om die te bereiken. Maar hij die onkundig is en de weg van onderzoek niet kent, is als een reiziger in een vreemd land, hij is onwetend en verdwaald als hij een inwoner van het land niet vraagt om zijn gids te zijn. (Ongetwijfeld zal hij als hij afgeweken is van de waarheid buiten de poorten van het leven verblijven en daar, in de pikdonkere duisternis van de nacht, het pad naar de ondergang aflopen.) Daarom is het dus zo dat als op een gestructureerde manier naar deze dingen wordt gezocht, dat ze dan uiterst gemakkelijk gevonden kunnen worden. Maar een onkundig iemand weet niet van de volgorde van onderzoek, dus is het goed dat hij zich richt op degene die dat wel weet, en eerst de volgorde van onderzoek leert, dan zal hij uiteindelijk ook de methode van vraag en antwoord vinden.'

Hoofdstuk 35.

(H) Iedereen is hetzelfde, door onderwijs worden wij verschillend

Hierop antwoordde Simon: 'Maar dan is niet iedereen in het bezit van de waarheid, en behoort zij alleen toe aan degenen die weten hoe het debat te voeren, wat belachelijk is. Want dit kan niet zo zijn omdat Hij evenredig de God van iedereen is, anders zou niet iedereen gelijk zijn in het kunnen kennen van Zijn wil.' Petrus reactie: 'Iedereen is hetzelfde door Hem gemaakt en voor iedereen is het evenredig mogelijk om open te staan voor de waarheid. Maar dat niemand die geboren is, onderwezen geboren is en dat

onderwijs na de geboorte volgt, daarover zal niemand twifelen. Omdat de geboorte van de mens dus gelijkwaardig is op dit punt, dat iedereen gelijkelijk in staat is om gedisciplineerdheid te leren en dat verscheidenheid niet van nature bestaat, maar door onderwijs. Wie weet er niet dat van de dingen die iemand leert hij eerder onbewust was, voordat hij ze geleerd had?' Toen zei Simon: 'U heeft gelijk.' Toen zei Petrus: 'Als deze vaardigheden dan gebruikelijk zijn, eerst leert iemand en daarna onderwijst hij, hoeveel te meer moeten zij die zeggen leraren van de ziel te zijn dit niet eerst leren en dat dan ook zo onderwijzen. Anders geven zij zich nog over aan spot als zij anderen beloven dat zij kennis hebben, terwijl zij zelf onkundig zijn?' Toen zei Simon: 'Dit is waar voor de vaardigheden die algemeen gebruikelijk zijn, maar ten aanzien van het woord van kennis, zodra iemand dat gehoord heeft, heeft hij het geleerd.'

Hoofdstuk 36.

(HP) Kiezen en doen van wat waarheid is, is geen instinct maar een bewuste keuze

Toen zei Petrus: 'Als iemand inderdaad op een volgordelijke en gebruikelijke manier in staat is om te leren wat waar is, maar hij weigert zich te voegen naar de nieuwe levenswijze en de zuivere manier van spreken, wat werkelijk het resultaat is van het kennen van de waarheid, dan zal hij niet erkennen dat hij weet wat hij al wel weet. Want dit is precies wat wij zien in het geval van sommigen die het beroep dat zij in hun jeugd geleerd hebben verlaten en die hun toevlucht zoeken in andere prestaties, die hun vak als verkeerd en onrendabel gaan beschouwen als manier om hun eigen luiheid te verbergen.' Simons reactie: 'Moet iedereen die luistert om te geloven, geloven dat alles wat zij horen waar is?' Petrus: 'Iemand die een goed opgebouwde verklaring over de waarheid hoort, kan deze op geen enkele manier ontkennen, want hij weet dat hetgeen uitgesproken is waar is, gesteld dat hij ook bereid is om zich aan de regels van het leven te onderwerpen. Maar zij die, als zij luisteren, niet bereid zijn om hun toevlucht te zoeken in goede werken, worden door het verlangen om kwaad te doen tegengehouden om onderzoek te doen naar de zaken waarvan zij erkennen dat zij juist zijn. Zo is het dus duidelijk dat het in de macht van de luisteraars is om te kiezen naar welke van de twee de voorkeur uitgaat. Maar als iedereen die luistert zou gehoorzamen, dan zou het noodzakelijkerwijs van nature zo zijn dat iedereen in dezelfde richting geleid wordt. Want net zoals niemand overgehaald kan worden om korter of langer te worden, omdat dit van nature niet kan, geldt dit ook in het geval dat iedereen door één woord tot de waarheid bekeerd zou kunnen worden, of iedereen juist niet bekeerd zou kunnen worden, want dan zou dit een instinct zijn dat dwingt tot het ene geval, om bekeerd te worden, en totaal niet tot het andere.'

Hoofdstuk 37.

(HP) Eerst onderzoek of je het goede kan zoeken en vinden en het doen als je dit gevonden hebt

Toen zei Simon: 'Informeer ons dan wat iemand die de waarheid verlangt te kennen eerst leren moet.' Petrus zei: 'Voor alles moet onderzoek gedaan worden naar wat voor de mens mogelijk is om te leren kennen. Want noodzakelijkerwijs zal het oordeel van God zich hierop richten, als een mens in staat gesteld was om goed te doen en het niet gedaan heeft. Daarom moeten mensen onderzoek doen of zij bij machte zijn om het goede te zoeken en te vinden, en het te doen als zij het gevonden hebben. Want dit is hetgeen waarover zij geoordeeld zullen worden. Maar daarbuiten is er geen gelegenheid voor

iemand om kennis te vergaren, behalve bij een profeet. Want wat is de noodzaak voor mensen om te weten hoe de wereld gemaakt is? Dit zou inderdaad noodzakelijk zijn als wij voor een zelfde taak zouden staan. Maar nu is het genoeg voor ons, in relatie tot de aanbidding van God, om te weten dat Hij de wereld gemaakt heeft, maar hoe Hij haar gemaakt heeft is geen onderwerp voor ons om te onderzoeken, omdat het, zoals ik eerder al zei, onze plicht niet is om kennis te verkrijgen van deze vaardigheid, alsof wij iets gelijksoortigs zouden gaan maken.'

(HP) God is goed en rechtvaardig en belooft de mensen naar wat zij weten en ermee gedaan hebben

Dus wij zullen ook niet geoordeeld worden over het feit dat wij niet weten hoe de wereld gemaakt is, maar alleen hiervoor, dat wij geen kennis hebben van haar Schepper. Want wij moeten weten dat de Schepper van deze wereld de Rechtvaardige en Goede God is, als wij Hem langs de wegen van rechtvaardigheid zoeken. Want als wij alleen van Hem weten dat Hij goed is, dan is deze kennis niet voldoende om gered te worden. Want in het huidige leven genieten niet alleen de waardigen, maar ook de onwaardigen van Zijn goedheid en voordelen. Maar als wij geloven dat Hij niet alleen goed is, maar ook rechtvaardig, en als wij, in overeenstemming met wat wij over God geloven, rechtvaardig handelen gedurende het verloop van heel ons leven, dan zullen wij voor eeuwig genieten van Zijn goedheid. Om kort te gaan, voor de Hebreërs die de mening over God toegedaan zijn dat Hij alleen goed is, zei de Meester dat zij Zijn rechtvaardigheid moesten zoeken.¹²⁰ Dit betekent dat zij moeten weten dat Hij in deze tijd inderdaad goed is en dat iedereen door Zijn goedheid mag leven, maar dat Hij rechtvaardig zal zijn op de dag van het oordeel, om eeuwige beloningen aan de waardigen te geven, waarvan de onwaardigen zullen worden uitgesloten.'

Hoofdstuk 38.

(HP) Goedheid en rechtvaardigheid gaan samen op

Toen zei Simon: 'Hoe kan één iemand tegelijk goed en rechtvaardig zijn?' Petrus antwoordde: 'Omdat zonder rechtvaardigheid, goedheid onrechtvaardig zou zijn. Want het komt van de goede God dat Hij de zon laat schijnen en de regen gelijkelijk over de rechtvaardigen en onrechtvaardigen verdeelt.¹²¹ Maar het zou onrechtvaardig zijn als Hij de goeden en slechten altijd gelijkelijk zou bevoordelen, ware het niet dat Hij dit in het belang doet van de vrucht die iedereen die op aarde geboren wordt gelijkelijk mag genieten. Want terwijl de regen, die door God gegeven wordt, het graan en het onkruid gelijkelijk voedt, worden in de tijd van de oogst de gewassen in de schuur verzameld, maar wordt het kaf of het onkruid in het vuur verbrand.¹²² Zo ook op de dag van het oordeel, als de rechtvaardigen kennis zullen maken met het koninkrijk in de hemel en de onrechtvaardigen uitgesloten zullen worden, dan zal ook de rechtvaardigheid van God getoond worden.¹²³ Want als Hij eeuwig dezelfde gezindheid naar de slechten en goeden toe zou hebben, dan zou dit niet alleen niet goed zijn, maar zelfs onrechtvaardig en oneerlijk, dat de rechtvaardigen en onrechtvaardigen hetzelfde laken en pak toebedeeld zouden krijgen.'

Hoofdstuk 39.

(H) Is de ziel onsterfelijk?

Toen zei Simon: 'Het enige punt waarop ik tevredengesteld wil worden is of de ziel onsterfelijk is of niet, want ik kan de last van rechtvaardigheid niet dragen voordat ik eerst

weet dat de ziel onsterfelijk is. Want als zij niet onsterfelijk zou zijn, dan kan de prediking zoals u die brengt geen stand houden.' Toen zei Petrus: 'Laten wij eerst onderzoeken of God rechtvaardig is, want als dat met zekerheid kan worden vastgesteld, dan zal de volmaakte volgorde van de godsdienst direct kunnen worden vastgesteld.' Simons reactie: 'Met al uw opschepperij over de volgorde van het debatteren, lijkt het mij nu alsof u tegen de goede orde ingaat met uw beantwoording, want als ik u vraag of de ziel onsterfelijk is, dan zegt u dat wij eerst onderzoek moeten doen of God rechtvaardig is.' Toen zei Petrus: 'Dat is volmaakt goed en passend.' Simon: 'Dan wil ik graag leren hoe.'

Hoofdstuk 40.

(H) De onsterfelijkheid van de ziel blijkt uit dat God rechtvaardig zal oordelen

'Luister maar,' zei Petrus: 'Sommige mensen die God lasteren en hun hele leven doorbrengen in onrechtvaardigheid en plezier, sterven in hun eigen bed en krijgen nog een mooie begrafenis ook, terwijl anderen die God aanbidden en hun hele leven eerlijkheid en eenvoud in acht nemen, op eenzame plaatsen sterven omdat zij rechtvaardigheid betrachten, zodat hen niet eens een begrafenis gegund wordt. Waar is dan de rechtvaardigheid van God als er geen onsterfelijke ziel zou zijn die in de toekomst straf te lijden zou hebben vanwege onrechtvaardig handelen, of vanwege haar godsvrucht en rechtschapenheid een beloning zal genieten?' Toen zei Simon: 'Het is juist dit dat mij ongelovig maakt, omdat vele weldoeners ellendig vergaan en dat daarbij veel boosdoeners hun lange leven gelukkig afsluiten.'

Hoofdstuk 41.

Toen zei Petrus: 'Juist dit essentiële wat u ongelovig maakt, geeft ons een zekere overtuiging dat er een oordeel zal zijn. Want omdat het zeker is dat God rechtvaardig is, heeft dit noodzakelijkerwijs tot gevolg dat er een andere wereld is, waarin iedereen ontvangt wat hij verdient, wat de rechtvaardigheid van God zal aantonen. Want als iedereen nu zou krijgen wat hij verdient, dan zouden wij zeker bedriegers lijken als wij zeggen dat er een oordeel komt. Dus het simpele feit dat in het huidige leven niet iedereen ontvangt wat overeenstemt met wat hij gedaan heeft, levert het onduidelijke bewijst dat, voor degenen die weten dat God rechtvaardig is, er een oordeel zal zijn.' Toen zei Simon: 'Waarom ben ik er dan niet van overtuigd?' Petrus: 'Omdat u niet geluisterd heeft naar de Ware Profeet Die gezegd heeft: *'Zoek eerst Zijn rechtvaardigheid, dan zullen alle andere dingen aan u toegevoegd worden.'*¹²⁴ Toen zei Simon: 'Excuseer mij dat ik niet naar rechtvaardigheid wil zoeken voordat ik weet dat de ziel onsterfelijk is.' Toen zei Petrus: 'U zegt wel excuseer mij voor dit ene, maar ik kan het niet anders doen dan zoals de Profeet van de waarheid het mij opgedragen heeft.'

(H) Simon draait weer door te beweren dat de ziel sterfelijk is

Toen zei Simon: 'Het is duidelijk dat u niet kunt vaststellen dat de ziel onsterfelijk is, daarom bent u te bekritisieren, wetende dat als bewezen zou worden dat zij sterfelijk is, de vakkundigheid van het geloof dat u probeert te verkondigen volledig ontworteld wordt. Daarom beveel ik u dus om voorzichtig te zijn, omdat ik uw overtuigingskracht niet kan waarderen. Want u overtuigt velen om uw geloof te omarmen en zich te onderwerpen aan het beheersen van

¹²⁰ Mattheüs 6:33

¹²¹ Mattheüs 5:45

¹²² Mattheüs 3:12

¹²³ Mattheüs 25:31-46

¹²⁴ Mattheüs 6:33

pleziertjes, vanuit hoop op toekomstige goede dingen. Aan dezen gebeurt het dat zij het huidige plezier verliezen en bedrogen worden met hoop op dingen in de toekomst. Want zodra zij sterven, zal hun ziel tegelijkertijd uitgedoofd worden.'

Hoofdstuk 42.

(H) Petrus legt de boosaardige aard van Simon bloot

Toen Petrus hem zo hoorde spreken, knarsten zijn tanden, wreef hij met zijn hand over zijn voorhoofd en zuchtte hij openlijk van verdriet, hij zei: 'Gewapend met de sluwheid van de oude slang, staat u daar alleen maar om zielen te bedriegen. Daarom, omdat de slang sluw is dan welk beest dan ook, doet u zich vanaf het begin voor als leraar. Verder heeft u, net als de slang, meerdere goden willen introduceren. Maar nu u hierin weerlegd bent, beweert u dat er helemaal geen God is. Want vanwege, ik weet niet welke onbekende god, heeft u ontkent dat de Schepper van de wereld God is, maar beweerde u dat Hij of wezenlijk slecht is, of dat Hij vele gelijken heeft, of dat Hij, zoals wij al zeiden, geheel geen God is. En nu u wat betreft deze stellingnamen weerlegd bent, beweert u weer dat de ziel sterfelijk is, zodat mensen niet rechtvaardig behoeven te leven vanuit de hoop op dingen die nog komen. Want als er geen hoop is voor de toekomst, waarom zou genade dan niet opgegeven worden en zouden de mensen niet zwelgen in een luxelevens en pleziertjes, waarvan het duidelijk is dat alle onrechtvaardigheid hieruit voortkomt? En terwijl u zo'n goddeloze leerstelling in het leven van mensen introduceert, noemt u zichzelf godvruchtig en mij goddeloos, omdat ik vanwege de hoop op de goede dingen van de toekomst mensen niet wil belasten met het opnemen van wapens, het strijd voeren met elkaar, het plunderen en vernietigen van alles en doen van alles waar zij vanuit lust toe gedreven worden. Wat is dan de kwaliteit van het leven dat u voorstelt, dat mensen aanvallen en aangevallen worden, woedend zijn en gestoord en altijd in angst leven? Want zij die slecht doen aan anderen, moeten ook zelf verwachten dat slecht met hen wordt omgegaan. Ziet u dus dat u een leider van wanorde bent en niet van vrede, van kwaadaardigheid en niet van gelijkheid? Maar ik veinsde woedend te zijn, niet omdat ik niet kon bewijzen dat de ziel onsterfelijk is, maar omdat ik medelijden heb met de zielen die u tracht te bedriegen. Daarom zal ik spreken, maar niet omdat u mij daartoe dwingt, want ik weet wel hoe ik moet spreken, want u zult de enige zijn die net zo min overtuigd als vermaand wil worden op dit onderwerp. Maar zij die werkelijk onwetend hierover zijn, zal ik op de juiste manier onderwijzen.'

Hoofdstuk 43.

(H) Petrus belooft in één zin te bewijzen dat de ziel onsterfelijk is

Toen zei Simon: 'Als u kwaad wordt zal ik u geen vragen meer stellen en wil ik ook niet meer naar u luisteren.' Toen zei Petrus: 'Als u nu naar een argument zoekt om te ontsnappen, dan bent u daar geheel vrij in, u heeft daar geen speciaal argument voor nodig. Want iedereen heeft gehoord hoe fout u gesproken heeft en heeft gemerkt dat u niets kunt bewijzen, maar dat u alleen vragen stelt om maar tegen te kunnen zijn, wat iedereen kan doen. Want hoe moeilijk is het om een antwoord te geven nadat het helderste bewijs is geleverd, terwijl u zelf niets over het onderwerp te zeggen heeft? Maar opdat u weten zult dat ik in staat bent om u met een enkele zin te bewijzen dat de ziel onsterfelijk is, zal ik u een vraag stellen over iets wat wij allemaal kennen. Geef mij hier een antwoord op en ik zal u in één zin bewijzen dat de ziel onsterfelijk is.' Toen stopte Simon, die met de kwaadheid van Petrus gedacht had een excuus gevonden te hebben om te vertrekken, nadat

deze opzienbarende belofte aan hem gedaan was en zei: 'Vraag het mij en ik zal u antwoorden wat bij iedereen bekend is, dan kan ik in één zin horen, zoals u beloofd hebt, hoe de ziel onsterfelijk is.'

Hoofdstuk 44.

(H) Wat overtuigt een ongelovige meer, zien of luisteren?

Toen zei Petrus: 'Ik zal het zo uitleggen dat het aan u voor al het andere bewezen zal worden. Antwoord mij daarom welke van de twee een ongelovig mens het beste kan overtuigen, zien of luisteren?' Toen zei Simon: 'Zien.' Petrus reageerde: 'Waarom wilt u dan met woorden door mij geleerd worden terwijl volgens u iets bewezen wordt door het onderwerp zelf en het zien ervan?' Simon zei: 'Ik weet niet wat u bedoelt.' Petrus weer: 'Als u dit niet weet, ga dan naar uw huis en ga de privé slaapkamer binnen waar u een beeld zult zien staan van een vermoorde jongen die in het paars gekleed is. Vraag het hem, en hij zal u antwoorden of het door luisteren of zien is. Want wat is het nut om van hem te horen of de ziel onsterfelijk is, als u hem voor u ziet staan? Want als hij niet bestond, dan zou hij zeker niet te zien kunnen zijn. Maar als u niet weet over welk beeld ik het heb, laten wij dan direct met tien andere mannen die hier aanwezig zijn naar uw huis gaan.'

Hoofdstuk 45.

(H) Simon veinst berouw

Toen Simon dit hoorde werd hij in de ziel van zijn geweten geraakt, hij veranderde van kleur en werd lijkbleek. Want hij was bang omdat zowel wanneer hij zou afwijzen dat zijn huis doorzocht mocht worden, als wanneer Petrus hem vanwege zijn verontwaardiging (over het beeld) nog openlijker zou verraden, iedereen zou leren wat hij was. Daarom antwoordde hij: 'Ik smeek u Petrus, bij de goede God Die in u woont, om de goddeloosheid binnenin mij te overwinnen. Aanvaard dat ik berouw mag tonen, dan zult u mij als een hulp van uw prediking vinden. Want nu heb ik inderdaad geleerd dat u een profeet bent van de Ware God en daarom weet alleen u de geheime en verborgen dingen bij mensen.' Toen zei Petrus: 'U ziet broers, dat Simon berouw zoekt, maar in een moment zult u hem weer terug zien keren tot zijn ontrouw. Want door te veronderstellen dat ik een profeet ben, omdat ik zijn kwaadaardigheid geopenbaard heb waarvan hij dacht dat het geheim en verborgen was, daarom heeft hij beloofd dat hij berouw zal tonen. Maar het is wettelijk voor mij niet toegestaan om te liegen, ook mag ik niet bedriegen, of deze ontrouwe gered zal worden of niet gered zal worden. Want ik roep hemel en aarde op tot getuigen, dat ik niet door een profetische geest gesproken heb met wat ik net zei en wat ik liet doorschemeren, voor zover dit mogelijk was voor de menigte die aan het luisteren was. Want ik heb dit geleerd van enkelen die eens zijn medewerkers waren, maar die nu tot ons geloof bekeerd zijn, welke dingen hij in het geheim gedaan heeft. Daarom sprak ik over wat ik wist, niet over wat ik met vooruitziende blik wist.'

Hoofdstuk 46.

(H) Simon blaast weer hoog van de toren

Maar toen Simon dit hoorde, viel hij Petrus met vloeken en tieren aan, zeggende: 'O allerslechtste bedrieger van alle mensen, aan wie geluk en geen waarheid de overwinning heeft gebracht. Maar ik zocht berouw niet omdat mijn kennis verkeerd zou zijn, maar omdat u dan, denkend dat ik door berouw uw discipel geworden was, mij alle geheimen van uw professie zou tonen. Dan zou ik uiteindelijk, wanneer ik ze allemaal kende, u kunnen weerleggen. Maar zoals u slim doorzien heeft, heb ik gedaan alsof ik berouw had, en

berustte erin alsof u mijn strategie niet doorzag, door mij eerst ten aanschouwen van het volk als onbekwaam af te schilderen, heeft u voorzien dat ik verontwaardigd zou worden en te kijk gezet zou zijn voor alle mensen, hierdoor zou u weer kunnen belijden dat ik geen echt berouw had. U was mij voor door te zeggen dat ik na het tonen van berouw weer terug zou keren tot mijn ontrouw, zodat u zo aan alle kanten de overwinning zou behalen, zowel als ik zou blijven in het berouw dat ik beleden heb, maar ook wanneer ik daar niet bij zou blijven. Zo zou van u geloofd worden dat u wijs bent, omdat u deze dingen voorzien hebt, terwijl ik verslagen zou lijken, omdat ik uw truc niet voorzien heb. Maar omdat u mijn (truc) voorzien hebt, bent u subtiel te werk gegaan en heeft u mij omzeild. Maar, zoals ik al zei, uw overwinning is puur geluk en komt niet voort uit waarheid. Nu weet ik waarom ik dit niet voorzien heb, omdat ik naast u stond en vanuit mijn goedheid met u sprak en u geduldig verdragen heb. Maar nu zal ik u de macht van mijn goddelijkheid tonen, zodat u snel zult neerbuigen en mij aanbidden.'

Hoofdstuk 47.

'Ik ben de eerste kracht die er altijd is, zonder begin, want ik ben de baarmoeder van Rachel binnen gegaan en als man uit haar geboren, zodat ik voor de mensen zichtbaar kon worden. Ik heb door de lucht gevlogen, ben vermengd met vuur en ben er samen mee gevormd tot één lichaam. Ik heb beelden laten bewegen, levenloze dingen beziel, van stenen brood gemaakt, ben van berg tot berg gevlogen en verplaatst van de ene naar de andere plaats, op handen gedragen door engelen en heb de wereld verlicht. Ik heb deze dingen niet alleen gedaan, maar zelfs nu ben ik in staat om ze te doen. Zo zal ik feitelijk aan iedereen bewijzen dat ik de zoon van god ben, die blijft tot in eeuwigheid en dat ik hen die in mij geloven op dezelfde manier voor eeuwig kan bewaren. Maar uw woorden zijn allemaal leeg, ook kunt u geen echte werken uitrichten zoals ik die nu genoemd heb. Zo is Hij Die u gestuurd heeft ook een magiër, Die zichzelf toch niet kon redden van het lijden aan een kruis.'

Hoofdstuk 48.

Op deze redevoering van Simon antwoordde Petrus: 'Meng u niet in zaken die aan een ander toebehoren, want dat u een magiër bent, dat heeft u bevestigd en duidelijk gemaakt met de daden die u verricht heeft. Maar onze Meester, Die de Zoon van God en van mensen is, is overduidelijk goed. Dat Hij werkelijk de Zoon van God is, is al verteld en zal verteld worden aan iedereen die daar open voor staat. Maar als u niet wilt toegeven dat u een magiër bent, laten wij dan met alle mensen hier naar uw huis gaan, dan zal duidelijk worden wie de magiër is.' Terwijl Petrus dit nog sprak begon Simon hem met schelden en vloeken te bestoken, teneinde een rel te willen veroorzaken waardoor iedereen zou vertrekken en hij niet weerlegd kon worden, en dat Petrus, die zich vanwege zijn godslastering zou terugtrekken, dan overwonnen zou lijken te zijn. Maar deze bleef staan en begon hem steviger te beschuldigen.

Hoofdstuk 49.

(H) Waarom Simon nooit berouw toont

Hierna verwijderde de menigte Simon verontwaardigd van de binnenplaats en joegen zij hem door de poort, weg van het huis. Nog maar één iemand volgde hem toen hij zo weggejaagd werd. Toen de stilte weergekeerd was, begon Petrus de mensen op de volgende manier toe te spreken: 'U behoort, broers, geduldig met goddeloze mensen om te gaan, wetende dat, hoewel God hen zou kunnen afsnijden,

Hij hen toch laat bestaan tot de daartoe bestemde dag waarop het oordeel over iedereen zal worden geveld. Waarom zouden wij dan degenen waar God onder te lijden heeft ook niet verdragen? Waarom zouden wij niet fier het onrecht dat zij ons aandoen dragen, wanneer Hij Die almachtig is geen wraak op hen neemt? Hierdoor zal zowel Zijn goedheid als de goddeloosheid van de goddelozen bekend worden. Maar als 'de boze' Simon niet gevonden had om zijn dienaar te zijn, dan zou hij ongetwijfeld een ander gevonden hebben. *Want het is noodzakelijk dat er beledigingen in dit leven komen, maar wee de mens door wie ze komen.*¹²⁵ Daarom kan beter getreurd worden over Simon, omdat hij een uitgekozen instrument van de boze geworden is, wat ongetwijfeld niet gebeurd zou zijn als hij geen macht over hem verkregen had vanwege zijn eerdere zonden. Want waarom zou ik anders zeggen dat hij eerst in onze Jezus geloofd heeft en ervan overtuigd was dat zielen onsterfelijk zijn?¹²⁶ Hoewel hij op dit punt door demonen misleid is, waardoor ik aansluitend op zijn eigen ideeën hierover met hem sprak. Want van de Joden heeft hij geleerd dat het oordeel en de vergelding geveld zal worden over hen die zich verzetten tegen het ware geloof en geen berouw tonen. Maar dit zijn mensen waar de boze aan verschijnt, volleerd in de misdaad, om hen zo te bedriegen dat zij nooit tot berouw zullen komen.'

Hoofdstuk 50.

(H) De menigte bekeert zich wel

'U die zich dus berouwvol tot de Heer heeft gekeerd, buig nu uw knieën.' Toen hij dit zei boog de hele menigte zich op de knieën neer voor God. Petrus keek op naar de hemel en bad in tranen voor hen dat God, vanuit Zijn goedheid, degenen die hun toevlucht bij Hem zochten het waard zouden zijn om door Hem ontvangen te worden. Nadat hij gebeden had en de opdracht gegeven had om elkaar de volgende dag vroeg weer te ontmoeten, liet hij de menigte gaan. Hierna aten wij zoals wij dat gewoon waren en gingen slapen.

Hoofdstuk 51.

(H) Niceta vraagt waarom Simon toch die wonderen kan doen

Petrus stond 's nachts weer op de voor hem gebruikelijke tijd op en merkte dat wij wakker waren. Hij groette ons zoals hij dat gewend was en ging op zijn stoel zitten. Niceta was de eerste die sprak: 'Als u het mij toestaat, mijn heer Petrus, dan heb ik u iets te vragen.' Toen zei Petrus: 'Ik sta het u niet alleen toe, maar iedereen, en niet alleen nu, maar altijd, dat iedereen uit wat hem bezig houdt en waarover hij zijn gedachten pijnigt, opdat hij genezing ontvangt. Want zaken die in stilte verborgen blijven, en die niet aan ons verteld worden, genezen moeilijk, zoals langdurige ziekten. Daarom kan het medicijn van een passend en noodzakelijk gesprek niet makkelijk worden toegediend aan hen die blijven zwijgen. Iedereen moet uitleggen op welk onderdeel zijn begrip zwak is door onwetendheid. Maar voor degene die blijft zwijgen is het alleen voor God mogelijk om een geneesmiddel te geven. Wij kunnen dit ook doen, maar dan pas na een lange periode. Het is dus noodzakelijk dat het gesprek over de leer, op volgorde vanaf het begin en iedere vraag behandelend, alle dingen moet openbaren, oplossen en insluiten, tot en met zelfs alles wat iedereen in zijn gedachten verlangt. Maar dat kan, zoals ik al gezegd heb, pas na een lange periode worden bereikt. Oké, vraag maar wat u wil.'

¹²⁵ Mattheüs 18:7

¹²⁶ Handelingen 8:13

Hoofdstuk 52.

(H) Vanwege de vrije wil kan ieder mens het goede of slechte kiezen.

Toen zei Niceta: 'Ik dank u overvloedig, O meest verdraagzame Petrus, maar dit is wat ik verlang te leren, hoe Simon, die de vijand van God is, in staat is om dit soort grote dingen te doen? Want hij heeft werkelijk niet gelogen over wat hij gezegd heeft.' Hierop antwoordde de gezegende Petrus als volgt: 'God Die één is en waarachtig, heeft besloten om goede en trouwe vrienden klaar te maken voor Zijn Eerstgeborene. Maar omdat Hij weet dat niemand goed kan zijn zonder zich eerst bewust te zijn van de macht om goed te worden, en dat het hun eigen keuze is wat zij willen zijn, (anders zouden zij niet werkelijk goed zijn, als zij niet vanuit een bewuste keuze aan het goede gehouden waren, maar vanuit noodzaak), daarom heeft Hij iedereen de macht van een eigen wil gegeven, om te kunnen zijn wat iemand zelf wil zijn. Dus nogmaals, voorzienende dat de macht van de wil ervoor zou zorgen dat sommigen goede dingen zouden kiezen en anderen slechte, en dat zo het menselijk geslacht verdeeld zou worden in twee klassen, heeft hij iedere klasse toegestaan om zowel de plaats als de koning te kiezen die zij wensen. Want de goede Koning verheugt zich in de goeden, en de slechte in de slechten. En al heb ik deze dingen uitgebreider aan u geopenbaard, O Clement, in de verhandeling die ik gehouden heb over de predestinatie en het einde, toch past het dat ik het nu ook duidelijk maak aan Niceta, omdat hij mij vraagt wat de oorzaak is dat Simon, wiens denkbeelden tegen God ingaan, in staat gesteld wordt om zulke grote wonderen te doen.'

Hoofdstuk 53.

(P) Ieder die boven alles naar Gods koninkrijk zoekt, zal vinden

'Ten eerste wordt degene die niet onderzoekt wat tot zijn persoonlijk voordeel strekt, tijdens het oordeel van God slecht bevonden. Want hoe kan iemand van een ander houden, als hij niet van zichzelf houdt?¹²⁷ Of voor wie zal iemand geen vijand zijn als hij niet eens zijn eigen vriend kan zijn? Teneinde dat er dus een onderscheid zou zijn tussen hen die het goede kiezen en degenen die het kwade kiezen, heeft God verborgen gehouden wat voor de mens tot voordeel strekt, het deelhebben aan het koninkrijk van de hemel. Hij heeft het als een verborgen schat bewaard en geheim gehouden, zodat niemand dit kan bereiken door eigen kracht of kennis. Toch heeft Hij hier verslag van gedaan in de vorm van verschillende benamingen en meningen aan de opeenvolgende generaties, zodat iedereen ervan zou horen. Hierdoor zou iedereen die van het goede zou houden het horen, onderzoek doen en ontdekken wat winstgevend en heilzaam voor zichzelf is. En ook dat zij erom zouden vragen aan Hem Die het verborgen gehouden heeft en dat zij zouden bidden dat hen toegang verleend zou worden en de weg naar de kennis aan hen gegeven zou worden. Deze weg wordt alleen geopend voor degenen die hiervan houden, boven al het andere in deze wereld, en op geen enkele andere voorwaarde kan iemand dit ook maar begrijpen, hoe wijs hij ook lijkt. Maar degenen die het onderzoek naar wat winstgevend en heilzaam voor henzelf is naast zich neerleggen, de haters van zichzelf en vijanden van zichzelf, zouden uitgesloten zijn van Zijn goede dingen, omdat zij van de slechte dingen houden.'

Hoofdstuk 54.

(HP) Het is wijs om God boven alles lief te hebben, want alleen Hij is eeuwig en de rest vervalt

'Daarom past het voor de goeden om deze weg boven alles lief te hebben, dat betekent boven rijkdom, eer, rust, ouders, familie, vrienden en alles wat zich in de wereld bevindt. Maar degene die het deelnemen aan het koninkrijk in de hemel volmaakt liefheeft, zal ongetwijfeld alle slechte gewoonten, nalatigheid, luiheid, pesterijen, woede en wat daarop lijkt wegdoen. Want als u de voorkeur aan zoiets geeft, dan houdt u meer van de verdorvenheid van uw eigen lusten dan van God en zult u niet toekomen aan de deelname aan het koninkrijk in de hemel. Want het is werkelijk dwaas om iets anders meer lief te hebben dan God. Want al zijn het ouders, zij sterven, of familie, zij blijven niet, of vrienden, zij wisselen. Maar alleen God is eeuwig en blijft onveranderlijk. Hij die dus niet zoekt naar wat in zijn eigen voordeel werkt, is slecht, in zo'n mate dat zijn goddeloosheid die van de prins van het kwaad te boven gaat. Want hij misbruikt de goedheid van God ten bate van zijn eigen goddeloosheid en doet wat hij zelf wil. Maar een ander negeert de goede dingen die tot zijn eigen redding dienen en doet, door zichzelf te vernietigen, wat de boze wil.'

Hoofdstuk 55.

(P) Zichtbare tekenen, zowel van de Goede als de slechte, laten zien aan welke kant iemand staat

'Dus, ten bate van degenen die, vanwege het negeren van hun eigen redding, doen wat de boze wil, en van degenen die, door studie naar hun eigen voordeel, ernaar jagen om te doen wat de Goede wil, zijn tien dingen opgeschreven als een test in deze huidige aeon, in overeenstemming met de tien plagen die over Egypte uitgestort zijn. Want toen Mozes in overeenstemming met Gods gebod van Farao eiste dat hij het volk van God moest laten gaan, en als teken van zijn hemelse opdracht tekenen liet zien, veranderde zijn staf die hij op de grond wierp in een slang.¹²⁸ En toen Farao hierdoor niet op andere gedachten kon worden gebracht, omdat hij vrij was om te kiezen, toen toonden ook de magiërs gelijksoortige tekenen, met goedkeuring van God, zodat het voornemen van de koning zichtbaar zou worden op basis van zijn vrije wil, of hij bij voorkeur zou geloven vanwege de tekenen die Mozes deed, die door God gestuurd was, of liever degene die de magiërs leken te doen, terwijl ze het niet zelf deden. Want hij zou al vanwege hun naam hebben moeten weten dat zij geen waarachtige werkers waren, omdat zij geen boodschappers van God genoemd werden, maar magiërs, zoals de traditie ook aangeeft. Daarbij bleken zij maar tot op zekere hoogte in de wedstrijd mee te kunnen en achteraf moesten zij zelf toegeven en zich overgeven aan hun meerdere.¹²⁹ Daarom is de laatste plaag die toegebracht werd die van de vernietiging van de eerstgeborenen en werd Mozes opgedragen het volk te beschermen door de besprenkeling met bloed. Hierdoor kregen zij geschenken mee, onder smeekbeden aan hem om met zijn volk te vertrekken.'

Hoofdstuk 56.

(G) Petrus en Simon, net als Mozes en de Egyptische magiërs

'Ik zie dat ik zelfs nu in een vergelijkbare situatie ben beland. Want zoals Mozes toen de koning vermaande om in God te geloven, weerstonden de magiërs hem door een zogenaamde show van vergelijkbare tekenen, en zo hield hij de ongelovigen van de redding af. Zo ook nu, nu ik opgestaan ben om alle volken te leren om in de Ware God te geloven,

¹²⁷ Mattheüs 9:19; 22:39; Markus 12:31; Lukas 10:27

¹²⁸ Exodus 7 en 8

¹²⁹ Exodus 7:11,12

wijst Simon de magiër mij af en handelt als mijn tegenstander zoals zij (de magiërs) dat ook bij Mozes deden. Dit is zodat iedereen uit de volken die niet zijn gezonde verstand gebruikt onderscheiden zal worden, maar dat degenen die op een juiste wijze de tekenen van elkaar kunnen onderscheiden gered zullen worden.' Toen Petrus dit gezegd had, antwoordde Niceta: 'Ik verzoek u dat u mij toestaat om alles wat mijn gedachten bezig houdt in te brengen.' Petrus verheugde zich over het enthousiasme van zijn leerlingen en zei: 'Zeg wat u wilt.'

Hoofdstuk 57.

(H) Hoe voorkom je bedrogen te worden door de wonderen van de boze?

Toen zei Niceta: 'Op welke manier zondigden de Egyptenaren door niet in Mozes te geloven, want de magiërs deden dezelfde tekenen, al was het dat zij dit meer leken te doen dan dat het werkelijk zo was? Want als ik daar geweest zou zijn, zou ik dan niet vanwege het feit dat de magiërs hetzelfde deden als wat Mozes deed, gedacht hebben dat ofwel Mozes een magiër was, of dat de magiërs hun tekenen bewerkten op basis van een goddelijke opdracht? Want ik zou het niet aannemelijk hebben geacht dat door de magiërs dezelfde dingen gedaan konden worden, zelfs als ze fake waren, dan welke hij die door God gezonden was deed. Dus ook nu, op welke manier zondigen degenen die Simon geloven, nu zij hem zulke grote wonderen zien doen? Want is het niet wonderlijk om door de lucht te vliegen en zo op te gaan in vuur dat je er één lichaam mee wordt, om beelden te laten lopen, bronzen honden te laten blaffen en andere vergelijkbare dingen, die zeker afdoende wonderlijk worden beschouwd door degenen die niet weten hoe zij onderscheid moeten maken? Ja, er is ook gezien dat hij brood uit stenen maakte. Maar als iemand zondigt wanneer hij degenen die tekenen doen gelooft, hoe zou het dan niet lijken dat degene zondigt die geloofd heeft in de tekenen en wonderwerken die onze Heer gedaan heeft?'

Hoofdstuk 58.

Toen zei Petrus: 'Ik vind het goed dat u de waarheid beproeft en het niet toestaat dat struikelblokken om te geloven in uw ziel op de loer liggen, want zo kunt u makkelijk het geneesmiddel toegediend krijgen. Weet u niet dat ik u gezegd heb dat het het aller-slechtste is wanneer iemand verzuimd te leren wat voor zijn bestwil is?' Niceta antwoordde: 'Ik herinner het mij.' Petrus: 'En verder dat God Zijn waarheid versluiert heeft, zodat Hij haar kon ontsluiten aan hen die Hem trouw volgen?' 'Ook dit,' zei Niceta, 'ben ik niet vergeten.' Toen zei Petrus: 'Wat denkt u dan? Dat God Zijn waarheid diep in de aarde verborgen heeft en er bergen overheen gestort heeft, zodat zij alleen gevonden kan worden door degenen die diep in de grond kunnen graven? Dat is natuurlijk niet zo, want zoals Hij de bergen en de gehele aarde omgeven heeft met de atmosfeer, zo heeft Hij de waarheid versluiert met het gordijn van Zijn eigen liefde, zodat alleen diegene bij haar kan komen, die eerst op de poort van goddelijke liefde geklopt heeft.'

Hoofdstuk 59.

(HP) Alleen de wonderen van de Goede zijn blijvend winstgevend
'Want, zoals ik al begon te zeggen, God heeft voor deze wereld bepaalde (tegengestelde) paren bepaald. Hij die als eerste van de paren komt, komt van het kwade, en hij die als tweede komt, van het goede. Hiermee wordt ieder mens de gelegenheid geboden om de juiste afweging te maken, ongeacht of hij eenvoudig is of verstandig. Want als hij eenvoudig is en gelooft in hem die als eerste komt, echter daartoe bewogen door tekenen en wonderen, dan moet hij

noodzakelijkerwijs ook geloven, om dezelfde reden, in Hem Die als tweede komt, want ook door Hem zal hij overtuigd worden door tekenen en wonderen zoals hij dat eerder ook was. Als hij deze tweede Persoon gelooft, dan zal hij van Hem leren dat hij niet behoort te geloven in de eerste, die van het kwaad afkomstig is. Zo wordt de vergissing van de eerste gecorrigeerd door de rectificatie van de tweede. Maar als hij de tweede niet wil ontvangen, omdat hij in de eerste geloofd heeft, dan zal hij terecht als onrechtvaardig veroordeeld worden. Want het is onrechtvaardig als hij in de eerste geloofd heeft vanwege zijn tekenen, en dat hij dan niet gelooft in de tweede, terwijl Hij dezelfde en zelfs grotere tekenen laat zien. Maar als hij niet geloofd heeft in de eerste, volgt daaruit dat hij bewogen kan worden om in de tweede te geloven. Want zijn geest is niet volledig in slaap gevallen en kan gewekt worden door het dubbele aantal wonderen. Maar als hij verstandig is, dan kan hij de tekenen onderscheiden. En als hij inderdaad in de eerste geloofd heeft, dan zal hij getrokken worden naar de tweede door het grotere aantal wonderen, en door ze te vergelijken zal hij begrijpen welke beter zijn, hoewel duidelijk beproefde wonderen erkend zullen worden door alle verstandige mensen, zoals wij al aangetoond hebben in de volgens de gebruikelijke volgorde gevoerde discussie. Maar als iemand die gezond is en geen dokter nodig heeft niet bewogen wordt door de eerste, dan zal hij door de tweede worden getrokken vanwege het blijvend voortbestaan ervan, en een onderscheid maken tussen de tekenen en wonderen naar hun aard, want de tekenen en wonderen van de slechte doen niemand goed, maar degenen die de goede mens werkt zijn winstgevend voor de mensen.'

Hoofdstuk 60.

'Want vertel mij, verzoek ik u, wat het nut is om beelden te laten lopen, koperen of stenen honden te laten blaffen, bergen te laten dansen, te vliegen door de lucht en soortgelijke dingen waarvan u zegt dat Simon ze gedaan heeft? Maar de tekenen die van de Ene goede komen, zijn gericht op het voordeel van mensen, zoals degene die door onze Heer gedaan zijn. Hij gaf zicht aan de blinden en gehoor aan de doven, wekte de zwakke en lamme op, verdreef ziekten en demonen, deed de doden opstaan en deed andere vergelijkbare dingen, waarvan u ziet dat ik ze ook doe.'

(P) Verleidingen in de eindtijd

'Daarom werken deze tekenen in het voordeel van de mensen en geven zij iets goeds aan hen, wat de boze niet kan doen, behalve dan aan het einde van de wereld. Want dan zal het hem toegestaan zijn om onder zijn tekenen enige goede te mengen, zoals het uitdrijven van demonen of het genezen van ziekten. Hiermee gaat hij zijn grenzen over en raakt hij in zichzelf verdeeld. Door zo tegen zichzelf te vechten zal hij vernietigd worden. Daarom heeft de Heer voorspeld dat in de eindtijd er verleidingen zullen zijn, zodat, als dat al mogelijk zou zijn, de uitgekozenen verleid zouden worden. Wat betekent dat zij door de tekenen en wonderen verward zouden raken, zodat zelfs zij die bedreven lijken te zijn in het herkennen van geesten en onderscheiden van wonderen verstoord raken.'

Hoofdstuk 61.

(P) Tien tegenstrijdige paren tot de wederkomst van Christus

'De tien paren waarover wij gesproken hebben zijn daarom vanaf het begin van de tijd aan deze wereld toegewezen. Kaïn en Abel waren een paar. Het tweede betrof de reuzen en Noach, de derde Farao en Abraham, de vierde de Filistijnen en Isaak, de vijfde Esau en Jakob, de zesde de magiërs en de wetgever Mozes, de zevende de verleider en

de Mensenzoon, de achtste Simon en ik, Petrus, de negende alle naties en hij die uitgezonden zal worden om het woord onder de naties te zaaien, de tiende de antichrist en Christus. Over deze paren zullen wij u op een ander moment uitgebreider informeren.’ Toen Petrus dit gezegd had, zei Aquila: ‘Het is zeker nodig om voortdurend geleerd te worden, zodat iemand leren kan wat er waar is van dit alles.’

Hoofdstuk 62.

(G) Wie alles loslaat door zich alleen op Gods woord te richten vindt de kostbare parel

Maar Petrus zei: ‘Wie is zo iemand die oprecht geleerd wil worden en die alles specifiek onderzoekt en bestudeert, anders dan degene die ervan houdt dat zijn ziel wordt gered en die alle zaken van deze wereld afwijst, die er plezier in heeft om zich alleen te richten op het Woord van God? Alleen zo iemand wordt door de Ware Profeet als verstandig aangemerkt, dit is ook iemand die alles wat hij heeft verkoopt en de waarachtige parel koopt,¹³⁰ die begrijpt wat het verschil is tussen tijdelijke zaken en eeuwige, kleine en grote, mensen en God. Want hij begrijpt wat de eeuwige hoop in de nabijheid van de Ware en Goede God inhoudt. Want wie is degene die van God houdt, behalve hij die Zijn wijsheid kent? En hoe kan iemand kennis verkrijgen over Gods wijsheid, zonder voortdurend naar Zijn woorden te luisteren? Waar komt het vandaan dat hij vervuld wordt met liefde voor Hem en Hem met waardig eerbetoon vereert, Hem overspoeld met lofzangen en gebeden en zich hierin gelukkig en vredig weet? Zo iemand rekent het als de grootste schade als hij op enig moment over iets anders moet spreken of iets anders moet doen, al is het maar voor een ogenblik. Want in werkelijkheid kan de ziel die vervuld is met liefde voor God op niets anders zien dan dat wat bij God hoort. Ook kan hij vanwege zijn liefde voor Hem niet langer tevreden zijn met het mediteren over zaken die prettig voor hem zijn. Maar zij die geen liefde voor Hem ontvangen hebben en Zijn liefde niet als een licht voor hun geest dragen, zijn alsof zij in het donker gezet zijn, zonder licht te kunnen zien. Daarom, voordat zij iets over God beginnen te leren, vallen zij onmiddellijk flauw alsof zij versleten zijn van het harde werken en oververmoeid, dan vervallen zij direct weer in de voor hen vertrouwde gewoonten, de woorden waar zij zichzelf tevreden mee stellen. Want het is vermoeiend en vervelend voor zulke mensen om iets over God te horen, vanwege de reden die ik net uitgelegd heb, omdat hun geest de zoetheid van goddelijke liefde niet geproefd heeft.’

Hoofdstuk 63.

(H) De laatste volgeling van Simon bekeert zich

Terwijl Petrus zo sprak, liep de dag op zijn einde, en zie, één van de discipelen van Simon kwam eraan en riep luid: ‘Ik smeed u, O Petrus, ontvang mij, een ellendeling, bedrogen door Simon de magiër, op wie ik mij gericht heb als op een hemelse god, vanwege de wonderen die ik hem heb zien doen. Maar toen ik uw uiteenzetting beluisterde, begon ik over hem als mens na te denken en met recht een slecht mens! Al met al ben ik als enige hem gevolgd toen hij hier vertrokken is, want ik had zijn goddeloosheden nog niet goed door. Maar toen hij zag dat ik hem volgde, noemde hij mij gezegend en bracht mij naar zijn huis. Omstreeks middernacht zei hij tegen mij: ‘Ik zal u beter maken dan alle andere mensen als u tot het einde toe bij mij zult blijven.’ Toen ik hem dit beloofd had, eiste hij van mij een eed van trouw. En na deze gekregen te hebben, plaatste hij op mijn schouders enkele verontreinigde en vervloekte geheime zaken zodat ik deze zou dragen. Hij gaf mij hierna opdracht

om hem te volgen. Maar toen hij bij de zee aankwam, stapte hij in een boot die daar lag en nam van mijn schouders af wat hij mij geboden had te dragen. En toen hij kort daarop terugkwam zonder nog iets bij zich, moest hij het wel in de zee gegooid hebben. Daarna vroeg hij mij om met hem mee te gaan, hij zei dat hij naar Rome zou gaan en dat hij daar de mensen zo zou vermaken, dat van hem gedacht zou worden dat hij een god was die openlijk begiftigd was met goddelijke voorrechten. ‘Als,’ zei hij, ‘u terug wilt keren hierheen, dan zal ik u terugsturen, beladen met grote rijkdommen, en gesterkt door vele gemakken.’ Toen ik dit hoorde en niets van zijn bekwaamheden meer bij hem zag, maar doorkreeg dat hij een magiër en bedrieger was, antwoordde ik: ‘Verontschuldig mij alstublieft, want ik heb pijn aan mijn voet en daarom ben ik niet in staat om Caesarea te verlaten. Daarbij heb ik een vrouw en kleine kinderen die ik in geen geval kan achterlaten.’ Toen hij dit hoorde beschuldigde hij mij van luiheid en viel uit tegen Dora door te zeggen: ‘U zult er spijt van krijgen wanneer u hoort welke eer ik in de stad Rome ontvang.’ Hierna vertrok hij naar Rome zoals hij had aangekondigd. Maar ik ben haastig hierheen teruggekeerd, om u te smeken mijn berouw te aanvaarden, want ik ben door hem bedrogen.’

Hoofdstuk 64.

Toen degene die van Simon teruggekeerd was dit gezegd had, gaf Petrus hem opdracht om op het binnenplein te gaan zitten. Ook hijzelf ging daarheen en zag daar een grote menigte, veel meer dan de dagen daarvoor. Hij ging op zijn gebruikelijke plaats staan en al wijzend naar de man die net binnengekomen was begon hij met de volgende uiteenzetting: ‘Deze man naar wie ik nu wijs broers, is net bij mij gekomen en heeft mij verteld van de goddeloze praktijken van Simon, hoe deze de instrumenten van zijn goddeloosheid in de zee gegooid heeft, een daad niet ingegeven door berouw, maar vanuit angst omdat als hij ontdekt zou worden, hij overgedragen zou worden aan de publieke wetgever. Hij heeft deze man, zoals hij mij net vertelt, gevraagd om bij hem te blijven en hem grote geschenken beloofd. En toen hij hem niet kon overhalen om dit te doen, is hij bij hem weggegaan, hem luiheid verwijtend, en is naar Rome vertrokken.’ Toen Petrus dit aan de menigte gezegd had, stond de man die van Simon teruggekeerd was zelf op en begon aan het volk alles met betrekking tot de misdaden van Simon uit de doeken te doen. En toen zij geschokt waren door de zaken waarvan zij hoorden dat Simon die gedaan had door zijn magische handelingen, zei Petrus:

Hoofdstuk 65.

(H) Petrus blijft nog drie maanden en trekt dan verder om te verkondigen

‘Wees niet verontrust over deze dingen die gedaan zijn mijn broers, maar schenk aandacht aan de toekomst. Want wat voorbij is, is klaar, maar de dingen die dreigen zijn gevaarlijk voor hen die erin tuinen. *Want misdaad zal nooit in deze wereld ontbreken,*¹³¹ zo lang als de vijand wordt toegestaan om te doen wat hij wil. Dat is totdat de verstandigen en degenen die zijn listen doorhebben overwinnaar zullen zijn in de tweestrijd die hij met hen aangaat. Maar degenen die onachtzaam zijn om de zaken te leren die tot redding dienen, kunnen door hem ingepalmd worden met terechte bedriegerijen. Omdat, zoals u gehoord hebt, Simon vertrokken is om de oren in beslag te nemen van de samenlevingen die voor de redding geroepen worden, is het dus noodzakelijk dat ik ook dezelfde weg volg zodat, welke discussies hij ook uitlokt, wij alles kunnen corrigeren.

¹³⁰ Mattheüs 13:45,46

¹³¹ Mattheüs 18:7; Lukas 17:1

Maar net zoals het goed is dat grotere bezorgdheid over u die al binnen de muren van het leven aangekomen bent gevoeld moet worden, met als doel dat u meer en meer bevestigd zult worden in de waarheid, zo mogen ook de natiën, die tot redding geroepen zijn, op geen enkele manier tegengehouden worden door de goddeloosheid van Simon. Want als dat wat net bereikt is (degene die zich bekeerd heeft) verloren gaat, blijft toch een belangrijk deel behouden, terwijl als zaken die nog niet behaald zijn verkregen kunnen worden (het bekeren van de natiën), dan levert dit heel veel winst op, maar zo niet, dan is het enige verlies dat er geen winst is. Daarom heb ik het goed geacht om Zacheüs als voorganger over u aan te stellen en zelf nog drie maanden bij u te blijven en daarna naar de samenlevingen te gaan, anders zouden, door ons te lange oponthoud, de misdaden van Simon zich in alle richtingen opringen en ongeneselijk worden.'

Hoofdstuk 66.

(H) Zacheüs als voorganger aangesteld

Alle mensen barstten in tranen uit na deze aankondiging waarin zij hoorden dat hij hen zou gaan verlaten. Petrus die het met hen te doen had was zelf ook in tranen, opziend naar de hemel zei hij: 'Voor U, O God, Die de hemel en aarde gemaakt heeft en alles wat daar deel vanuit maakt, storten wij onze smeekbeden uit, dat U diegenen troost die een beroep op U doen in hun verdrukking. Want vanwege de genegenheid die zij hebben voor U, houden zij van mij die hen Uw waarheid heeft verkondigd. Bewaar hen daarom door de Rechterhand van Uw barmhartigheid. Want noch Zacheüs noch enig ander mens kan een voldoende beschermer voor hen zijn.' Toen hij dit gezegd had en meer van die strekking, legde hij Zacheüs de handen op en bad dat hij smetteloos de diens van voorganger zou bekleden. Daarna stelde hij twaalf oudsten aan en vier diakenen en zei: 'Ik heb voor u Zacheüs als voorganger aangesteld, wetende dat hij het diepe ontzag voor God heeft en uitblijkt in de Schriften. Daarom moet u hem eren als plaatsvervanger van Christus, hem gehoorzaamend voor uw redding en wetend dat welke eer of beschadiging hem ook maar aangedaan wordt, dat dit terugslaat op Christus en van Christus op God. Luister daarom aandachtig naar hem en ontvang van hem de leer van het geloof en van de oudsten de vermaningen van het leven en van de diakenen de orde van de discipline. Zorg godsdienstig voor de weduwen, sta de wezen krachtig bij, heb medelijden met de armen en leer de jongeren bescheidenheid, om kort te gaan ondersteun elkaar in elke omstandigheid, aanbid God die de hemel en aarde geschapen heeft. Geloof in Christus, houd van elkaar, wees barmhartig voor iedereen en bewijs liefdadigheid niet alleen met woorden maar met acties en daden.'

Hoofdstuk 67.

Toen hij hen deze en gelijksoortige voorschriften gegeven had, riep hij de mensen op met te zeggen: 'Omdat ik besloten heb om drie maanden bij u te blijven, laat ieder die daarna verlangt dan gedoopt worden. Zo zal hij van zijn vroegere wandaden bevrijd zijn, en kan hij voor de toekomst vanwege zijn (nieuwe) gedrag erfgenaam worden van hemelse zegeningen, als beloning voor zijn goede daden. Laat wie dat wil dan naar Zacheüs toe komen en zijn naam opgeven en laat hij dan van hem de geheimenissen van het koninkrijk in de hemel horen. Laat hij zich houden aan regelmatig vasten en zichzelf in alles bewijzen, zodat aan het eind van deze drie maanden hij op de feestdag gedoopt kan worden. Maar ieder van u zal gedoopt worden in altijd stromend water, waarbij de naam van de Drie Heerlijkheden over hem uitgesproken zal worden. Hij zal eerst met olie gezalfd worden en door gebed geheiligd worden, en nadat

hij ingewijd is in deze dingen, mag hij kennis nemen van de heilige zaken.'

Hoofdstuk 68.

(H) Petrus zendt direct twaalf van de discipelen Simon achterna

En nadat hij uitgebreid over de doop gesproken had, liet hij de menigte gaan en trok zich in zijn eigen kamer terug. Daar, terwijl de twaalf rondom hem stonden, (namelijk Zacheüs, en Sofohias, Jozef en Michæas, Eleazar en Pinechas, Lazarus en Eliseüs, ik Clement en Nikodemus, Niceta en Aquila) gaf hij ons de volgende conclusie: 'Laten wij overwegen wat juist is broers, want het is onze plicht om enige hulp aan de naties die tot verlossing geroepen zijn te verlenen. U heeft zelf gehoord dat Simon vertrokken is, vanuit de wens om op onze reis vooruit te lopen. Wij zouden hem op de voet gevolgd moeten zijn zodat, waar hij ook maar iemand wilde ondermijnen, wij hem direct zouden kunnen weerleggen. Maar omdat het mij onrechtvaardig lijkt om degenen die zich al tot God bekeerd hebben te verlaten en onze zorg te wijden aan hen die veraf zijn, daarom denk ik dat het goed is om drie maanden in deze stad te blijven, samen met hen die zich tot het geloof gekeerd hebben, en dat wij hen moeten bemoedigen. Toch moeten wij ook degenen die nog ver weg zijn niet negeren, zodat wellicht, als zij langdurig vergiftigd worden met de verderfelijke leerstellingen, het lastiger zal zijn om hen te herstellen. Daarom wens ik, alleen als u dit ook goed acht, dat voor Zacheüs die wij nu als voorganger aangesteld hebben, Benjamin de zoon van Saba de vervanger zal zijn, en dat voor Clement, waarvan ik besloten heb om hem altijd bij mij te houden, omdat hij afkomstig is van de heidenen en een groot verlangen heeft om het woord van God te horen, de vervanger Ananias de zoon van Safra zal zijn. En voor Niceta en Aquila, die pas sinds kort tot geloof in Christus bekeerd zijn, Rubelus de broer van Zacheüs en Zacharias de aannemer. Ik wil daarom het twaalftal compleet houden door deze vier te vervangen door de andere vier, zodat Simon het gevoel zal hebben dat ik, door hen, altijd bij hem zal zijn.'

Hoofdstuk 69

Na mij, Clement en Niceta en Aquila van hen gescheiden te hebben, zei hij tegen de twaalf: 'Ik wil dat u overmorgen naar de samenlevingen gaat en de voetstappen van Simon volgt, zodat u mij op de hoogte kunt blijven houden van zijn optredens. U moet ook nauwkeurig onderzoek doen naar de gevoelens van iedereen en hen bekend maken dat ik zonder uitstel naar hen toe zal komen. Dus om kort te gaan, vertel de samenlevingen in alle plaatsen om mijn komst te verwachten.' Toen hij deze dingen gezegd had en meer van die strekking, zei hij: 'U ook broers, als u hierover iets te zeggen heeft, zeg het dan, zodat wat wellicht niet juist is alleen in mijn ogen goed is.'

Toen sprak iedereen als met één stem instemmend naar hem toe, en zei: 'Wij vragen u liever om alles zo klaar te maken als dat u het goed acht, en op te dragen wat u zelf denkt dat goed is, want wij denken dat dit het volmaakte werk van godsvrucht is, als wij gehoorzamen aan wat u gebiedt.'

Hoofdstuk 70.

Op de afgesproken dag dus, toen zij voor Petrus stonden, zeiden zij: 'Denk niet, O Petrus, dat het ons weinig verdriet doet dat wij het voorrecht om u drie maanden lang te mogen horen moeten missen. Maar omdat het goed voor ons is om te doen wat u opdraagt, staan wij maar al te klaar om te gehoorzamen. In ons hart zullen wij de herinnering aan uw gezicht altijd meedragen, dus gaan wij nu echt weg, zoals u ons geboden heeft.' Nadat hij de Heer voor hen gebeden had, liet hij hen vertrekken. En toen de twaalf die vooruit

gestuurd waren weg waren, kwam Petrus binnen en ging zoals gewoonlijk op de plaats van het debat staan. Een menigte mensen had zich verzameld, nog groter dan anders en iedereen keek hem met tranen in de ogen aan vanwege hetgeen zij de vorige dag van hem gehoord hadden, dat hij vanwege Simon zou vertrekken. Toen hij hen zo zag huilen, had dit hetzelfde effect op hem, hoewel hij probeerde om zijn tranen voor hen in te houden en te verbergen. Maar het trillen van zijn stem en het onderbreken van het debat, verraadde dat hij om dezelfde reden bedroefd was.

Hoofdstuk 71.

Hij wreef echter met zijn hand over zijn voorhoofd en zei: 'Houd goede moed mijn broers, en troost uw bedroefde harten met overleg, door alles aan God over te geven, aan Wiens wil alleen voldaan moet worden, wat boven alles de voorkeur geniet. Want laten wij een moment veronderstellen dat vanwege de betrokkenheid die wij met u hebben, wij tegen Zijn wil in zouden gaan en bij u zouden blijven, is Hij dan niet bij machte om mij de dood in te sturen en zo een langere scheiding van u vast te stellen? Daarom is het beter voor ons om dit kortere afscheid wat Hij wil uit te voeren, zoals het degenen betaamd aan wie het voorgeschreven is om God in alles te gehoorzamen. Daarom behoort u Hem ook met dezelfde onderwerping te gehoorzamen, omdat u ook van mij houdt vanwege de liefde die u voor Hem heeft. Berust daarom in Zijn wil, als vrienden van God, maar beoordeel ook uzelf over wat goed is. Zou het niet slecht in uw ogen geweest zijn dat, toen Simon u bedroeg, ik in Jeruzalem gebleven zou zijn met de broers en niet naar u toegekomen zou zijn, en dat terwijl u Zacheüs al in uw midden had, een goed en welsprekend man? Overweeg dus nu ook dat, nu Simon vertrokken is om de samenlevingen die geheel zonder beschermer zijn te belagen, ik door u opgehouden zou worden en hem niet zou volgen. Laten wij er dus op letten dat wij niet de wil van de boze bewerkstelligers vanwege een onredelijke genegenheid.'

Hoofdstuk 72.

(H) Na drie maanden worden meer dan 10.000 mensen gedoopt

'Ondertussen zal ik drie maanden bij u blijven, zoals ik beloofd heb. Wees trouw in het luisteren naar het woord, dan kan aan het eind van deze periode, als er enigen zijn die ons willen volgen, dat door hen gedaan worden, als de plicht het toelaat. En als ik zeg als de plicht het toelaat, dan bedoel ik dat niemand bij zijn vertrek een ander verdriet mag doen die geen verdriet gedaan mag worden, zoals ouders die niet verlaten zouden moeten worden, of een trouwe echtgenote, of een ander persoon aan wie hij in naam van God verbonden is als troost.' Ondertussen debatteerde en leerde hij iedere dag en volbracht de afgesproken periode al onderwijzend. En toen de feestdag aangebroken was werden er meer dan tienduizend gedoopt.

Hoofdstuk 73.

(H) Boodschap over de laster van Simon

Maar in die dagen kwam er een brief binnen van de broers die vooruit gereisd waren. Hierin stonden de misdaden van Simon gedetailleerd beschreven, hoe hij van stad tot stad reisde en grote menigten bedroeg. Overal belasterde hij Petrus, zodat, wanneer hij zou komen, niemand naar hem zou willen luisteren. Want hij beweerde dat Petrus een magiër was, een goddeloos mens, schadelijk, sluw, onnozel, en onmogelijke dingen beweerend. 'Want,' zegt hij, 'hij beweert dat de doden weer op zullen staan, wat onmogelijk is. Maar als iemand probeert hem te weerleggen, dan wordt hij door valstrikken door hem afgesneden, door middel van

zijn helpers. Daarom ben ook ik,' zegt hij, 'toen ik hem overwonnen en gezegevierd had, gevluht uit angst voor zijn strikken, zodat hij mij niet zou vernietigen door zijn bezweringen, of mijn dood zou bewerken door complotten.' Zij gaven ook te kennen dat hij vooral in Tripoli¹³² verbleef.

Hoofdstuk 74.

(H) Clement heeft alles vastgelegd en in tien boeken aan Jakobus gestuurd

Daarom gaf Petrus de opdracht om de brief aan de mensen voor te lezen. Nadat deze gelezen was, gaf hij hen opdrachten en volledige instructies over alles, maar vooral dat zij Zacheüs moesten gehoorzamen, die hij als voorganger over hen had aangesteld. Ook droeg hij de oudsten en diakenen op aan de mensen, en de mensen niet minder op aan hen. Toen kondigde hij aan dat hij de winter in Tripoli zou doorbrengen en zei: 'Ik draag u aan de genade van God op, nu ik morgen ga vertrekken, als God dit wil.' Maar gedurende de drie maanden die hij omwille van het onderwijs in Caesarea verbleef, werd alles wat hij overdag in aanwezigheid van de mensen leerde, vertrouwelijk tijdens de nacht vollediger en volmakter aan ons uitgelegd, omdat wij getrouwer en volledig beproefd door hem beoordeeld werden. Tegelijkertijd gaf hij mij de opdracht om, omdat hij doorhad dat ik wat ik hoorde zorgvuldig in mijn geheugen bewaarde, alles wat het waard leek om vast te leggen, op te schrijven en het aan u te sturen, mijn heer Jakobus, zoals ik dat ook gehoorzaam aan zijn gebod gedaan heb.'

Hoofdstuk 75.

Het eerste boek van degenen die ik eerder aan u toegezonden heb bevat een verslag van de Ware Profeet, en de bijzonderheid van het begrip van de wet, zoals de overlevering van Mozes ons leert. Het tweede bevat een verslag van het begin, en of er één begin is of vele en of de wet van de Hebreëen weet wat onmetelijkheid is. Het derde gaat over God en de zaken die door Hem verordend zijn. De vierde over het feit dat hoewel er velen zijn die goden genoemd worden, er maar Één waarachtige God is, zoals ook de geschriften getuigen. De vijfde gaat over de twee hemelen, waarvan één het zichtbare firmament is dat zal voorbijgaan, maar dat de andere eeuwig is en onzichtbaar. Het zesde gaat over goed en kwaad en dat alles onderworpen is aan het goede door de Vader en waarom en hoe en waarvandaan het kwaad komt, en dat het samenwerkt met het goede, maar niet met goede bedoelingen. En wat de tekenen zijn van het goede en die van het kwade. En wat het verschil is tussen partijdigheid en samenwerking. Het zevende over de dingen die de twaalf apostelen behandeldden in aanwezigheid van het volk in de tempel. Het achtste over de woorden van de Heer die in tegenstrijd met elkaar lijken, maar dat niet zijn, en wat de verklaring ervan is. Het negende over de wet die door God gegeven is en volmaakt en rechtvaardig is, en dat deze alleen kan zuiveren. De tiende over de vleselijke geboorte van mensen en over de generatie die door de doop ontstaan is, en wat er volgt op het vleselijke zaad in mensen, en wat de verklaring is van zijn ziel en hoe de vrijheid van wil erin bestaat, wat, wetende dat zij niet ongeboren is maar gemaakt is, niet onwrikbaar aan het goede vastzit. Over deze verschillende onderwerpen, waarover Petrus in Caesarea gesproken heeft, heb ik u dus, zoals ik al zei, tien geschreven boeken gestuurd. Maar de volgende dag zijn wij uit Caesarea vertrokken zoals wij dat ook bepaald hadden, met de trouwe metgezellen die besloten hadden om Petrus te vergezellen.

¹³² In Noord Libanon

(H)erkenningen van Clement boek 4.

Hoofdstuk 1.

(H) Iedereen naar Tripoli uitgenodigd

Toen wij uit Caesarea vertrokken waren op weg naar Tripoli, hielden wij onze eerste stop in een plaatsje dat Dora heet, want dit lag niet ver (van Caesarea), en bijna iedereen die tot geloof gekomen was door de prediking van Petrus kon het nauwelijks verdragen om van hem gescheiden te zijn. Daarom liepen zij met ons mee en verloren ze hem geen seconde uit het oog, omarmden hem steeds en hielden niet op met hem te spreken totdat wij bij een herberg aankwamen. De volgende dag bereikten wij Akko, waar wij tien dagen bleven. En toen een groot aantal mensen het woord van God gehoord hadden, had het invloed op een aantal van hen die bijzonder belangstellend luisterden. Zij wilden langer bij ons blijven om onderwezen te worden, zodat zij, als dat mogelijk was, ons zouden kunnen volgen naar Tripoli. Hetzelfde gebeurde in Tirus, Sidon en Beirut. Wij gaven door aan degenen die meer wilden weten dat wij de winter in Tripoli zouden doorbrengen. Daarom volgde ieder die benieuwd was Petrus, vanuit hun eigen stad en waren wij een grote menigte van uitgekozenen toen wij Tripoli binnenkwamen. Bij aankomst ontmoetten wij de broers die vooruitgestuurd waren bij de poorten van de stad. Zij namen ons onder hun hoede en brachten ons bij de verschillende logeeradressen die zij in de stad voor ons geregeld hadden. Toen ontstond er een oproer in de stad want een grote menigte mensen was erg benieuwd om Petrus te zien.

Hoofdstuk 2.

(H) Petrus bij Maro ontvangen

Toen wij bij het huis van Maro aangekomen waren, wat klaargemaakt was om Petrus te ontvangen, keerde hij zich tot de menigte en vertelde hen dat hij hen overmorgen zou toespreken. Daarom wezen de broers die ons vooruitgegaan waren aan iedereen die met ons meegekomen was een logeerplaats toe. Toen Petrus het huis van Maro binnengegaan was en hem gevraagd werd om wat te eten, antwoordde hij dat hij dat zeker niet zou doen, totdat hij er zeker van was dat iedereen die hem vergezelde een logeerplaats had gekregen. Hierop hoorde hij van de broers die vooruit gestuurd waren, dat de inwoners hen niet alleen gastvrij ontvangen hadden, maar ook allervriendelijkst, vanuit hun liefde voor Petrus. Zelfs zoveel dat een aantal teleurgesteld was omdat er geen gasten meer voor hen over waren. Want iedereen had zich er zo op voorbereid dat, als er nog veel meer mee gekomen waren, er nog een tekort aan gasten voor de gastheren en vrouwen zou zijn geweest, en niet aan gastgezinnen voor de gasten.

Hoofdstuk 3.

(H) De ongeduldige menigte

Hierover was Petrus erg verheugd en hij preeste de broers en zegende hen en vroeg hen om bij hem te blijven. Daarna, toen hij een bad in zee genomen had en iets gegeten had, ging hij 's avonds slapen en stond zoals gewoonlijk bij het kraaien van de haan weer op, terwijl het avondlicht nog brandde en hij ons wakker aantrof. Nu waren wij met z'n zestien, dat wil zeggen Petrus en ikzelf Clement, Niceta en Aquila en de twaalf die ons vooruitgegaan waren. Hij groette ons op de hem gebruikelijke manier en Petrus zei:

'Omdat wij vandaag niet door anderen in beslag genomen worden, laten wij dan aan onszelf aandacht besteden. Ik zal u vertellen wat er in Caesarea gebeurd is nadat wij vertrokken zijn en u zult ons verslag doen van wat Simon hier gedaan heeft.' Terwijl het gesprek hierover in volle gang was, kwamen tijdens het ochtendgloren enkele familieleden binnen en zij vertelden dat Simon, toen hij hoorde dat Petrus was aangekomen, 's nachts op weg naar Syrië vertrokken was. Zij zeiden ook dat de menigte, vanwege hun enthousiasme, van mening was dat de dag waarover hij gesproken had nog wel erg lang zou duren en dat zij ongeduldig voor de poort stonden te wachten. Zij hadden het er met elkaar over dat zij graag meer over deze dingen wilden horen en dat zij hoopten dat zij hem in ieder geval nog voor de afgesproken tijd te zien zouden krijgen. Terwijl de dag lichter werd, groeide ook de menigte, iedereen was vol vertrouwen en had ook de heilige veronderstelling dat zij nog een toespraak van hem zouden horen. 'Alstublieft,' zeiden zij, 'vertel ons wat wij aan iedereen moeten zeggen, wat goed is in uw ogen, want het is toch vreemd dat, als zo'n grote menigte samengekomen is, zij verdrietig zou moeten vertrekken omdat hen geen antwoord gegeven is. Want zij zullen niet van mening zijn dat zij niet gewacht hebben op de afgesproken dag, maar zij zullen eerder denken dat u hen verwaarloost.'

Hoofdstuk 4.

(P) Profetieën over de samenlevingen vervuld

Toen zei Petrus vol bewondering: 'Zo ziet u broers, hoe ieder woord dat profetisch door de Heer gesproken is vervuld wordt. Want ik herinner mij dat Hij gezegd heeft: *'De oogst is wel groot, maar er zijn weinig arbeiders. Vraag daarom de Heer van de oogst dat Hij werkers uit zal zenden in Zijn oogst.'*¹³³ Zie dus hoe de dingen die als een geheim voorzeggd zijn vervuld worden. Maar terwijl Hij ook zei: *'Velen zullen komen uit het oosten en het westen, uit het noorden en het zuiden en zich neerleggen aan de boezem van Abraham, Isaak en Jakob.'*¹³⁴ Ook dit is, zoals u ziet op dezelfde wijze vervuld. Daarom smeek ik u mijn mededienst-knechten en helpers, dat u nauwgezet de volgorde van de prediking leert en de wegen naar vergeving, zodat u in staat zult zijn om de zielen van mensen te redden, die door de geheime kracht van God degenen herkend die haar lief behoren te hebben, zelfs nog voordat zij onderwezen worden. Want u ziet dat deze mensen, als goede dienaren, naar degene verlangen waarvan zij verwachten dat hij de komst van hun Heer bekendmaakt, zodat zij in staat gesteld worden om Zijn wil te volbrengen, wanneer zij die geleerd hebben. Het verlangen dus om het woord van God te horen en Zijn wil te onderzoeken hebben zij van God. Dit is het eerste geschenk van God dat aan de samenlevingen gegeven is, zodat zij hierdoor in staat gesteld zijn om de leer van de waarheid te ontvangen.'

Hoofdstuk 5.

'Want op dezelfde manier is het van aanvang af ook gegeven aan het volk van de Hebreëen, dat zij Mozes zouden liefhebben en in zijn woord zouden geloven. Waarover ook geschreven is: 'Het volk geloofde God en Mozes Zijn

¹³³ Mattheüs 9:37,38

¹³⁴ Mattheüs 8:11; Lukas 13:29

dienaar.¹³⁵ Wat dus een bijzonder geschenk van God aan het volk van de Hebreëen was, zien wij nu ook geschonken worden aan hen die vanuit de samenlevingen tot het geloof geroepen worden. Maar de aanpak door middel van werken is in de macht en als mogelijkheid aan iedereen gegeven, dit is ieders eigendom, maar om genegenheid te hebben voor een leraar van de waarheid, dat is een geschenk van de Hemelse Vader. Maar redding is hierin gelegen, dat u de wil doet van degene voor wie u, als een geschenk van God, liefde en betrokkenheid ontvangen heeft. Zodat niet de uitspraak op u van toepassing is die Hij gedaan heeft: *‘Waarom noemt u mij Heer en doet niet wat ik zeg?’*¹³⁶ Het is daarom het bijzondere geschenk van God aan de Hebreëen, dat zij in Mozes geloofd hebben. En het bijzondere geschenk aan de samenlevingen is dat zij van Jezus houden. Want ook dit heeft de Meester toevertrouwd toen Hij zei: *‘Ik breng dank aan u O Vader, Heer van de hemel en aarde, omdat u deze dingen verborgen heeft voor de wijzen en verstandigen, en geopenbaard heeft aan baby’s.’*¹³⁷ Hiermee wordt met zekerheid bevestigd, dat het volk van de Hebreëen die vanuit de wet onderwezen werden, Hem niet kenden. Maar het volk van de samenlevingen heeft Jezus erkend en eert Hem, op grond waarvan zij ook gered zullen worden, door niet alleen Hem te erkennen, maar door ook Zijn wil te doen. Maar hij die vanuit de samenlevingen afkomstig is en die van God ontvangen heeft om in Mozes te geloven, behoort daarbij vanuit zijn eigen verlangen ook in Jezus te geloven. Zo ook de Hebreëer, die van God ontvangen heeft om in Mozes te geloven, ook deze behoort het zelf te verlangen om in Jezus te geloven. Zodat zij beiden, iets van de goddelijke gave ontvangen hebbend en iets vanuit zichzelf bezittend, volmaakt zullen worden in beide. Want over zo iemand heeft de Heer gesproken als *‘een rijk man, die vanuit zijn schatten nieuwe en oude dingen tevoorschijn brengt.’*¹³⁸

Hoofdstuk 6.

‘Maar genoeg hierover, want de tijd dringt, en de godsdienstige toewijding van de menigte nodigt ons uit om hen toe te spreken.’ En toen hij dit gezegd had, vroeg hij wat een goede plaats zou zijn om te discussiëren. Maro zei: ‘Ik heb een groot gebouw waar wel vijfhonderd mensen in kunnen, er hoort ook nog een tuin bij, en als u liever op een openbare plaats wilt zijn, dan zou iedereen daar de voorkeur aan geven, want er is niemand die er niet tenminste naar verlangt om te zien wie u bent.’ Toen zei Petrus: ‘Laat mij zien waar het gebouw of de tuin is.’ Toen hij het gebouw gezien had, ging hij ook naar buiten om de tuin te zien en plotseling, alsof iemand hen geroepen had, stroomde de menigte het huis binnen en liep direct door naar de tuin waar Petrus op zoek was naar een goede plaats voor de discussie.

Hoofdstuk 7.

(H) Zieken en bezetenen worden genezen

Maar toen hij zag dat de menigte als een grote rivier de nauwe ruimte gevuld had, klom hij op een pilaar die naast de muur van de tuin bleek te staan en groette de mensen allereerst op een godsdienstige manier. Maar sommigen van degenen die aanwezig waren en die al langere tijd geteisterd werden door demonen, wierpen zichzelf op de grond, terwijl de onreine geesten smeekten om toegestaan te worden nog één dag in de lichamen waarvan zij bezit genomen hadden te verblijven. Maar Petrus bestrafte hen en gebod hen om te vertrekken en direct vertrokken zij.

Hierna waren er anderen, belast met langdurige ziekten, die Petrus vroegen of zij genezing ontvangen mochten en hij beloofde dat hij de Heer voor hen zou bidden zo gauw als de uitleg van het onderwijs klaar zou zijn. Maar op het moment dat hij dit beloofde, werden zij van hun ziekte bevrijd, en hij gaf hen opdracht om even apart te gaan zitten, samen met degenen die van de demonen bevrijd waren, als vermoeid zijnde na zware arbeid. In de tussentijd dat dit gebeurde verzamelde zich een grote menigte, niet alleen aangetrokken door het verlangen om Petrus te horen spreken, maar ook door het feit van de genezingen die gerealiseerd waren. Maar Petrus die de menigte door middel van zijn hand liet weten dat zij stil moesten worden en het volk muisstil liet gaan zitten, begon met het hen als volgt toespreken:

Hoofdstuk 8.

(H) Onwetendheid, de moeder van alle kwaad

‘Het lijkt mij noodzakelijk, om tijdens het uiteenzetten van een verhandeling over de waarachtige aanbidding van God, allereerst degenen te onderwijzen die tot nu toe geen enkele kennis over dit onderwerp verworven hebben. En zo moet de goddelijke voorzienigheid waardoor de wereld geregeerd en bestuurd wordt smetteloos gehandhaafd blijven. Bovendien vraagt de oorzaak van deze gebeurtenis en de gelegenheid die aan hen die door Gods kracht genezen zijn geboden wordt erom om hiermee te beginnen. Dat wil zeggen dat getoond moet worden dat terecht vele mensen bezeten zijn door demonen, zodat de rechtvaardigheid van God hierdoor duidelijk zal worden.¹³⁹ Want onwetendheid zal gevonden worden als de moeder van bijna alle kwaad, maar laten wij ons nu bezinnen.’

Hoofdstuk 9.

(H) God schiep de mens naar Zijn beeld door Zijn Eigen Adem en geur.

‘Toen God de mens gemaakt had naar Zijn eigen beeld en gelijkenis, etste Hij in Zijn werk een bepaalde adem en geur van Zijn goddelijkheid. Zo beoogde Hij dat mensen, door deelgenoten te worden van Zijn Eniggeborene, door Hem ook vrienden van God konden worden en geadopteerde zonen. Daarom heeft ook Hijzelf, Die de Ware Profeet is, wetende met welke daden de Vader gelukkig is, hen onderwezen op welke manier zij van dit voorrecht konden genieten. In die tijd was er onder de mensen namelijk maar één wijze van aanbidding naar God (met een zuiver begrip en een onbedorven geest). Om deze reden hield ieder schepsel zich aan een onschendbaar verbond met de mensheid. Want vanwege hun eerbied voor de Schepper was er geen ziekte of lichamelijke aandoening, of verkeerd voedsel dat de macht over hen had. Zo kwam het dat een leven van duizend jaar niet vanwege de broosheid van de ouderdom verviel.’

Hoofdstuk 10.

(H) De mens bedrogen door te geloven in toeval om niets te hoeven doen

‘Maar toen de mens, die een onbezorgd leven leidde, begon te denken dat het voortduren van goede dingen niet vanuit goddelijke genade kwam, maar vanwege het toeval en dit als veroorzaakt door de natuur ging beschouwen, niet als een gave van de goedheid van God, dat zij zonder enige inspanning konden genieten van de genoegens van de goddelijke hoffelijkheid, toen werd de mens hierdoor afgeleid in de richting van tegengestelde en onheilige

¹³⁵ Exodus 14:31

¹³⁶ Lukas 6:46

¹³⁷ Mattheüs 11:25; Lukas 10:21

¹³⁸ Mattheüs 13:52

¹³⁹ Vergelijk ook Johannes 9:1-5

gedachten en kwam hij uiteindelijk, ingegeven door nutteloosheid, tot de veronderstelling dat het natuurlijk was dat zij als goden leefden, zonder enig werk of inspanning van hun kant. Zo ging het met hen van kwaad tot erger, door te geloven dat de wereld niet door de voorzienigheid van God geleid wordt en dat er ook geen ruimte is voor deugden, omdat zij wisten dat zijzelf deel hadden aan volmaakt gemak en genot, zonder dat zij daar eerder iets voor hadden hoeven doen, zonder inspanning werden zij (toch) als de vrienden van God behandeld.’

Hoofdstuk 11.

(H) Werk en beproeving als geneesmiddel om biddend naar God terug te keren

‘Vanwege een zeer rechtvaardig oordeel van God zijn er daarom werkzaamheden en aandoeningen in het leven geroepen, als een geneesmiddel voor mensen die zwelgen in de nutteloosheid van dit soort gedachten. En toen werk en beproevingen hun deel werd, werden zij uitgesloten van de plaats van genot en gemak. Ook de aarde begon met het produceren van niets zonder dat er aan gewerkt was. Toen veranderden de gedachten van de mensen en zij werden erop attent gemaakt dat zij de hulp van hun Schepper moesten zoeken en dat zij, door gebeden en beloften, om goddelijke bescherming moesten vragen. En zo gebeurde het dat het aanbidden van God, wat zij vanwege hun welvaart verwaarloosd hadden, vanwege hun tegenspoed hersteld werd. En hun gedachten over God, die door verwendheid verziekt waren, werden door verdrukking gecorrigeerd. Toen de goddelijke voorzienigheid zag dat dit beter voor de mens was, nam Hij de middelen van goedheid en overvloed van hen af, omdat zij schadelijk zijn en introduceerde Hij het middel van irritatie en verdrukking.’

Hoofdstuk 12.

(H) Henoch en Noach, twee eenzame rechtvaardigen als voorbeeld

‘Maar teneinde te tonen dat deze dingen gedaan worden vanwege de ondankbaren, verhief Hij één van de eersten van het menselijk geslacht tot onsterfelijkheid, omdat Hij zag dat deze niet onwetend was over Zijn genade, omdat hij hoopte om een beroep te kunnen doen op de Naam van God.¹⁴⁰ Terwijl de rest, die zo ondankbaar was dat zij zelfs niet veranderden of corrigeerbaar waren door werk of verdrukkingen, tot een verschrikkelijke dood veroordeeld werd. Toch vond Hij onder dezen ook een bepaald iemand, die samen met zijn huis rechtvaardig was.¹⁴¹ Hem had Hij bewaard en hem opgedragen om een ark te bouwen, waarin hij en degenen aan wie Hij opgedragen had om met hem mee te gaan gered konden worden, terwijl alles door een zondvloed vernietigd zou worden. Zo zou de wereld gezuiverd kunnen worden, omdat de boosdoeners door de overvloed aan water afgesneden werden. En hij die bewaard werd voor het voortbestaan van het (menselijk) geslacht zou, door de reiniging met water, de wereld opnieuw herstellen.’

Hoofdstuk 13.

(H) Introductie van de wet die gevolgd werd door afgoderij

‘Maar toen dit alles voorbij was, keerden de mensen zich opnieuw naar de goddeloosheid. Daarom werd er een wet aan hen gegeven door God, om hen te onderwijzen hoe zij moesten leven. Maar na verloop van tijd werd de aanbidding van God en rechtvaardigheid door de ongelovigen en goddelozen verdraaid, wat wij gaandeweg gedetailleerder zullen uitleggen. Daarbij werden verdorven en leugenachtige godsdiensten geïntroduceerd, aan welke de

meerderheid van de mensheid zich overgaf, vanwege feestdagen en plechtigheden, het invoeren van drinkgelagen en feestmaaltijden, het meedoen met trompetten, fluiten, harpen en allerlei soorten muziekinstrumenten en door zich over te geven aan allerlei vormen van dronkenschap en een luxeleventje. Zo ontwikkelde zich elke mogelijke afwijking, zodat zij gewijde bosjes en altaren uitvonden, gewijd vlees en slachtoffers, en na dronken geworden te zijn, werden zij overgevoelig alsof zij gek geworden waren. Hierdoor werd macht aan de demonen gegeven om in de geest van dit soort mensen te treden, zodat zij als waanzinnigen leken te dansen en opgezweept werden in orgiën. Zo ontstond ook het tandengeknars en het gebrul vanuit de onderbuik, zo ontstond een vreselijk gezicht en een afschrikwekkende kant van mensen, zodat van degene die zich klemgezopen en een demon opgeroepen had, door degenen die bedrogen waren geloofd werd dat hij met de godheid vervuld was.’

Hoofdstuk 14.

(P) Wie de Ware God afwijst wordt eeuwig door demonen geplaagd

‘Omdat er dus zoveel valse en leugenachtige religies in de wereld geïntroduceerd zijn, zijn wij gestuurd als goede handelaren, en brengen u de aanbidding van de Ware God, Die overgeleverd is door de voorvaders en bewaard is gebleven. Het zaad van deze woorden zaaien wij te midden van u en wij stellen u voor de keus wat u denkt dat juist is. Want als u de zaken die wij u brengen ontvangt, dan zult u niet alleen in staat zijn om te ontsnappen aan de invasie van demonen, maar ook om ze uit anderen weg te jagen, en tegelijkertijd zult u de beloning van de eeuwig goede zaken ontvangen. Maar degenen die weigeren om de zaken die door ons gesproken zijn te aanvaarden, zullen in dit huidige leven onderworpen zijn aan verschillende demonen, aandoeningen en ziekten, en hun zielen zullen, nadat zij hun lichaam verlaten hebben, voor eeuwig gepijnigd worden. Want God is niet alleen goed, maar ook rechtvaardig. Want als Hij altijd goed zou zijn en nooit rechtvaardig om aan iedereen te vergelden overeenkomstig wat hij gedaan heeft, dan zou goedheid onrechtvaardigheid betekenen. Want het zou onrechtvaardig zijn als de goddeloze en godvruchtige door Hem gelijk behandeld zouden worden.’

Hoofdstuk 15.

‘Als demonen zich dus in de lichamen van mensen verplaatst hebben, zoals wij net zeiden, vanwege de gelegenheid die hen geboden is met laagwaardige en boosaardige daden. Als zij dan voor een lange tijd in hen verblijven vanwege hun eigen nalatigheid, omdat zij niet zoeken naar wat goed is voor hun zielen, geven zij zich noodzakelijkerwijs over om voor de toekomst de verlangens van de demonen die in hen wonen te vervullen. Maar het ergste van alles is dat aan het einde van de wereld, als de demon naar het eeuwige vuur gestuurd zal worden, noodzakelijkerwijs ook de ziel die hem gehoorzaamde samen met hem in eeuwig vuur gemarteld zal worden, met zijn lichaam dat hij verontreinigd heeft.’

Hoofdstuk 16.

(H) Onmatigheid geeft boze geesten macht over de mens

‘De reden dat de demonen de lichamen van mensen bezetten is de volgende: Het zijn op boosaardigheid gerichte geesten, daarom dwingen zij, door onmatig eten en drinken en lusten, de mensen tot zondigen, maar alleen degenen die zich doelbewust met zondigen vermaken. Zij geven de demonen de gelegenheid om in hen binnen te komen, terwijl zij alleen maar aan hun natuurlijke verlangens toe lijken te geven, want door het maar te blijven doen, kunnen zij zichzelf niet meer beheersen. Want zo lang als de

¹⁴⁰ Genesis 4:26

¹⁴¹ Genesis 6:9

natuurlijke maat wordt aangehouden, en de passende gematigdheid in acht wordt genomen, geeft de genade van God hen geen vrijheid om de mens binnen te komen. Maar als de geest vervalt tot goddeloosheid, of als het lichaam volgestopt wordt met onmatig eten en drinken, dan, alsof zij uitgenodigd zijn door de wil en doelbewustheid van degenen die zichzelf verwaarlozen, ontvangen zij macht, zoals bij degenen die zich tegen de wet die door God is opgelegd gekeerd hebben.'

Hoofdstuk 17.

(H) Bij wie niet twijfelt over God hebben de demonen geen plaats
'Daarom ziet u hoe goed het is om God te erkennen en de goddelijke godsdienst na te komen, die niet alleen iedereen beschermt tegen de aanvallen van de duivel, maar hen ook autoriteit geeft over degenen die over een ander heersen. Daarom is het noodzakelijk voor u die tot de samenlevingen behoort, om uw toevlucht te zoeken bij God en uzelf te bewaren van alle onreinheid, zodat de demonen uitgedreven kunnen worden en God in u kan wonen. Geef uzelf tegelijkertijd over aan God door gebeden, en vraag Hem om hulp tegen de onbeschaamdheid van de demonen, want *'wat u ook vraagt, als u het gelooft zult u het ontvangen.'*¹⁴² Maar zelfs de demonen zelf, wanneer zij zien dat geloof in een mens toeneemt, zullen zij iemand in dezelfde mate verlaten, verblijvend alleen in die gedeelten waar enige ontrouw achterblijft. Maar van hen die zonder enige twijfels geloven, vertrekken zij zonder enig oponthoud. Want als een ziel het geloof in God aanvaard heeft, dan ontvangt het de deugd van het hemelse water, waardoor dit de demon blust, zoals een vuurvonk geblust wordt.'

Hoofdstuk 18.

(H) Onderscheid waar de boze de ziel nog infiltreert is noodzakelijk
'Er is dus een mate van geloof dat, als het geperfectioneerd wordt, de demon volmaakt uit de ziel verdrijft. Maar als het enig gebrek heeft, blijft iets van de demon in het gedeelte dat nog ontrouw is. En het is de grootste moeite voor de ziel om te weten te komen wanneer en hoe het gebeurt of de demon volledig of onvolledig uitgedreven is. Want als hij gedeeltelijk actief blijft, dan krijgt hij de gelegenheid en infiltreert het hart van de mens, en zij die niet weten waar dat vandaan komt, geloven in de suggesties van de demonen, alsof het uit hun eigen ziel afkomstig zou zijn. Dus suggereren zij aan sommigen dat zij toe moeten geven aan dit plezier omdat het lichaam dat vereist. Met overmatige bittere gal geven zij de hartstochten van anderen een (vals) excuus. De waanzin van anderen verbergen zij door te zwelgen in zelfmedelijden. Zij vergoelijken zelfs de dwaasheid van sommigen als gevolg van het teveel vernederd zijn. Maar zelfs als dat zo zou zijn, dan nog zou niets hiervan schadelijk kunnen zijn voor het lichaam, behalve het teveel eten en drinken. Omdat, als dit in overmatige hoeveelheden wordt geconsumeerd, is, vanwege hun overvloed, de natuurlijke spijsvertering niet in staat om alles te verwerken en dan wordt het een soort gif wat zich, als door een riool, via de darmen en de aderen verspreidt en zo het functioneren van het lichaam ongezond en laagwaardig maakt. Daarom moet in alle dingen gematigdheid in acht genomen worden, zodat geen plaats geboden kan worden aan de demonen, de ziel niet door hen in bezit genomen kan worden en samen met hen aan de martelingen van de eeuwige vuren overgeleverd zal worden.'

Hoofdstuk 19.

(H) Leugens over de oorzaak van misleiding

'Er wordt nog een misleiding door demonen bewerkt, die infiltreren zij in het gevoel van de mensen. Dat is dat zij denken dat de dingen waaronder zij lijden, dat zij deze te lijden hebben van degenen die zij goden noemen. De bedoeling hiervan is dat zij hierdoor, om hen gunstig te stemmen, gaven zouden moeten offeren, zodat zij hierdoor de aanbidding van de afgoderij versterken en ons vermijden die geïnteresseerd zijn in hun redding en in het hen bevrijden uit hun misleidingen. Dit doen zij, zoals ik al zei, niet wetende dat deze dingen door demonen aan hen gesuggereerd worden, uit angst dat zij gered zouden worden. Daarom ligt het in de macht van iedereen, omdat de mens in het bezit is van een vrije wil, of hij naar ons zal luisteren om te leven, of naar de demonen ter vernietiging. Aan sommigen verschijnen de demonen zichtbaar en in verschillende hoedanigheden, soms uiten zij bedreigingen, soms beloven zij verlossing uit lijden, waarmee zij willen doordringen tot hen alsof zij goden zouden zijn en het onbekend zou blijven dat zij demonen zijn. Maar voor ons (die de geheimen van de schepping kennen, en waarom het aan de demonen toegestaan wordt om deze dingen te doen in de huidige wereld, waarom het hen toegestaan is om zich te veranderen in welke vorm zij ook maar willen, om kwaadwillige gedachten voor te stellen en zichzelf op te dringen in de geest en het lichaam van degenen die deelnemen aan het eten en drinken dat aan hen (de demonen) gewijd is en om onzinnige dromen voor te stellen om het aanbidden van een afgod maar in stand te houden) zijn zij niet verborgen.'

Hoofdstuk 20.

(H) De dwaasheid van afgoderij

'En toch, hoe kan iemand zo ongevoelig zijn dat hij een afgod zou aanbidden, of het nu gemaakt is van goud of van een ander metaal? Is het hem dan niet duidelijk dat het metaal zich vormt naar hoe de kunstenaar het goed acht? Hoe kunnen zij erop hopen, dat toekomstige dingen aan hen duidelijk worden gemaakt door iets wat geen idee heeft van het hier en nu? Want hoewel zij iets goddelijks moeten voorstellen, zouden zij niet direct als goden voorgesteld moeten worden, want waarzeggerij is één ding, maar goddelijkheid is iets anders. Want ook Pythons schijnen waarzeggerij te bedrijven, toch zijn dit geen goden, en om kort te gaan, door de Christenen worden zij uit mensen gedreven. Hoe kan dan iets een god zijn dat uitgedreven wordt door een mens? Maar misschien zult u zeggen, wat als zij genezingen veroorzaken en zij laten zien hoe men genezen kan worden? Als dat het principe is, dan zouden ook de dokters als goden vereerd moeten worden, omdat zij velen genezen. Want naar verhouding dat iemand deskundiger is, des te meer zal hij genezen.'

Hoofdstuk 21.

(H) Demonen zijn er voor ons om bedrog te onderscheiden en zelf te leren wat écht de waarheid is

'Omdat het duidelijk is dat zij, omdat zij boze geesten zijn, sommige dingen sneller en volmakter weten dan mensen, want zij worden niet weerhouden van leren door de last van een lichaam. Daarom weten zij, omdat ze geesten zijn, zonder vertraging en zonder moeite wat dokters na lange tijd en hard werken pas bereiken. Het is dus niet wonderlijk als zij iets meer weten dan dat de mensen doen. Maar hieraan moet u zich houden, dat hetgeen zij weten, zij niet gebruiken om de ziel te redden, maar om deze teleur te

¹⁴² Mattheüs 21:22

stellen, opdat zij door middel hiervan hen zouden kunnen indoctrineren met een verkeerd geloof. Maar God heeft, opdat de vergissing van zo'n groot bedrog niet verborgen zou blijven en opdat niet zou lijken alsof Hijzelf de oorzaak van de vergissing was, door hen in zo'n ruime mate toe te staan om mensen met afgoderij en genezingen en dromen te bedriegen, vanuit Zijn genade de mens voorzien van een geneesmiddel en heeft het kunnen onderscheiden van bedrog en waarheid openbaar gemaakt voor iedereen die ernaar verlangt om dit te weten. Dit is dus dat onderscheid, hetgeen gesproken wordt door de Ware God, of het nu door profeten is of door verschillende visioenen, het is altijd waar! Maar wat voorzegt wordt door demonen is niet altijd waar. Dat is dus een duidelijk teken dat deze dingen niet gesproken worden door de Ware God, als er op enig moment ergens bedrog gevonden wordt. Er kan wellicht een kleine mengeling met de waarheid worden waargenomen, die dan als smaakmaker voor de bedriegerijen moet dienen.'

Hoofdstuk 22.

'Maar als iemand zegt: 'Wat voor nut heeft dit allemaal, dat hen toegestaan wordt om zelfs soms de waarheid te spreken en dat hierdoor zoveel vergissingen onder de mensheid geïntroduceerd worden?' Voor hem is dit antwoord: 'Als hen niet toegestaan was om iets waars te vertellen, dan zouden zij niets kunnen voorspellen, en als zij niet konden voorspellen, dan zouden zij niet als demonen herkend kunnen worden. Maar als het onbekend zou zijn dat er demonen in deze wereld waren, dan zou de oorzaak van ons gevecht en onze strijd voor ons verborgen zijn geweest en zouden wij openlijk lijden onder dat wat in het geheim bewerkt werd, dat is, als de macht aan hen was gegeven om ons alleen tegen te werken en niet met ons te spreken. Maar omdat zij soms de waarheid spreken en soms liegen, moeten wij onderscheiden, zoals ik gezegd heb, door Wie nooit gelogen wordt.'

Hoofdstuk 23.

(H) Het kwaad bestaat niet wezenlijk

'Maar als iemand die nog nieuwsgieriger geworden is verder onderzoek wil doen vraagt: 'Wat was er de oorzaak van dat God deze slechte dingen gemaakt heeft waarvan het de trend zou worden dat zij de geesten van mensen zouden ondermijnen?' Voor iemand die een dergelijke vraag stelt, antwoorden wij dat wij eerst moeten onderzoeken of er enige vorm van kwaad bestaat. En hoewel tegen zo iemand gezegd zou kunnen worden dat het niet past voor een schepsel om zijn Schepper te beoordelen, maar dat het beoordelen van het werk van iemand anders alleen gedaan kan worden door iemand met dezelfde vaardigheid en gelijkwaardige macht, toch om direct tot de kern door te dringen, zeggen wij absoluut dat het kwaad niet wezenlijk bestaat, want als dit zo is, dan wordt de Schepper van de materie nodeloos beschuldigd.'

Hoofdstuk 24.

'Maar dan zult u mij tegemoet komen door te zeggen: 'Zelfs als dit gekomen is door de vrije wil, was de Schepper er dan niet bewust van dat degenen die Hij geschapen heeft tot het kwaad zouden vervallen? Hij zou daarom degenen, waarvan Hij voorzagt dat zij af zouden dwalen van het rechtvaardige pad, niet geschapen moeten hebben.' Aan iedereen die dit soort vragen stelt vertellen wij dat het doel van de stellingen die wij inbrengen is om te tonen dat de goedheid van de Schepper de slechtheid van degenen die nog niet bestaan te boven gaat. Want als Hij Die het voornemen had om het getal en de maat van Zijn schepping vol te maken, bevreesd zou zijn geweest voor de slechtheid van hen die (in de wereld) zouden bestaan, als iemand die geen andere

manier of geneeswijze zag, behalve deze dan, dat Hij afstand zou doen van Zijn voornemen om te scheppen, omdat de slechtheid van degenen die tot stand zouden worden gebracht aan Hem toegeschreven zou worden. Wat zou dit anders tonen dan onterecht lijden en ongepaste zwakheid aan de kant van de Schepper, Die zo zou vrezen voor de daden van hen die nog niet bestonden, dat Hij afstand zou doen van Zijn voorgenomen schepping?'

Hoofdstuk 25.

(P) Rangorden en vrijheden, het slechte werkt mee ten goede voor wie God liefhebben

'Maar, afgezien hiervan, laten wij oprecht onderzoek doen. God, de Schepper van het Universum, Die de toekomstige verschillen van Zijn schepping voorzagt, heeft ook in diverse rangorden en verschillende functies voor elk van Zijn schepselen voorzien, afhankelijk van de bewegingsvrijheid die de vrije wil hen toeliet. Dus terwijl iedereen van Zijn schepselen hetzelfde is, dat wil zeggen, uit hetzelfde hout gesneden is wat betreft de manier van scheppen, er toch verschil zou zijn in rangorden en functies, afhankelijk van de verschillen in geestelijke ontwikkeling die voortkomt uit de vrije wil. Daarom voorzagt Hij dat Zijn schepselen de fout in zouden gaan en Zijn rechtvaardige werkwijze vereiste dat straf het gevolg van deze overtredingen zou zijn, dit teneinde verbetering mogelijk te maken. Daarom was het ook nodig dat er dienaren van strafvoltrekking zouden zijn en dat de vrijheid van wil hen in de (juiste) richting zou voeren. Bovendien zouden zij die de wedstrijd om de hemelse beloningen gespeeld hebben, ook vijanden moeten hebben om te overwinnen. Daarom zijn de dingen waarvan gedacht wordt dat ze slecht zijn niet zonder nut, want degene die overwonnen wordt, verzamelt ongewenst beloningen voor hen door wie zij overwonnen worden. Maar laat dit wat deze punten betreft genoeg zijn, want na verloop van tijd zullen nog meer verborgen zaken ontsluit worden.'

Hoofdstuk 26.

(H) De geschiedenis van de afgoderij via Zoroaster

'Nu dan, omdat u niet begrijpt hoe groot de duisternis van onwetendheid is die u omgeeft, zal ik u ondertussen uitleggen waardoor het aanbidden van afgoden in deze wereld ontstaan is. En met afgoden bedoel ik die levenloze beelden die u aanbidt, of ze nu van hout, aardewerk, steen, koper of welk ander metaal ook gemaakt zijn. Het begin hiervan is als volgt gekomen: 'Bepaalde engelen die de goede orde verlaten hadden, begonnen met het bevorderen van het slechte bij de mensen, en in enige mate hen te helpen met het onwaardig bevredigen van hun lusten, dit met de bedoeling dat zij hun eigen behoeftes temeer konden bevredigen. Opdat het niet zou lijken dat zij in het belang van zichzelf deze diensten verleenden, leerden zij mensen dat demonen in staat waren om, door bepaalde kunsten, magische bezweringen dus, bewogen te worden om mensen te gehoorzamen. Zo is, als vanuit een sinistere oven en werkplaats, de hele wereld gevuld met de rook van goddeloosheid en is het licht van godvruchtigheid verduisterd.'

Hoofdstuk 27.

'Vanwege deze en andere oorzaken is er een zondvloed over de wereld gekomen, zoals wij al eerder zeiden en nog verder zullen uitwerken. Iedereen op aarde werd vernietigd, behalve de familie van Noach die het overleefde met zijn drie zonen en hun vrouwen. Een van hen heette Cham, die helaas de magie ontdekte, die hij weer overdroeg aan één van zijn zonen die Misraïm (Egypte) heette. Van hem stammen de Egyptenaren, Babyloniërs en Perzen af. De

volken die toen leefden noemden hem Zoroaster¹⁴³ en bewonderden hem als de eerste die toverkunsten bedreef. Onder zijn naam zijn vele boeken over dit onderwerp verschenen. Hij was daarom veel en regelmatig met de sterrenbeelden bezig en wilde dat hij gewaardeerd zou worden als een god te midden van hen. Daarom begon hij met het, zoals het leek, weghalen van enkele vonken van de sterren die hij dan weer toonde aan de mensen waardoor de grove en onwetende mensen verbijsterd zouden zijn alsof het een wonder was. Hij verlangde om zijn aanzien te verhogen, dus deed hij deze dingen steeds weer opnieuw, totdat hijzelf in brand stond en door de demon zelf verteerd werd, die hij met teveel opdringerigheid naar zich toe getrokken had.'

Hoofdstuk 28.

'Maar de dwaze mensen die toen leefden prezen hem des te meer, terwijl zij de mening die zij van hem ontvangen hadden wel moesten verlaten omdat zij haar weerlegd hadden zien worden door de straf die tot de dood leidde. Zij richtten een graf op ter ere van hem en gingen zo ver, dat zij hem gingen eren alsof hij een vriend van God was. Één die in een strijdwagen van licht naar de hemel was opgestegen en hem gingen aanbidden alsof hij een levende ster zou zijn. Daarom wordt hij na zijn dood ook Zoroaster genoemd, wat levende ster betekent, door degenen die na één generatie geleerd hadden om de Griekse taal te spreken. Kortom, door dit voorbeeld aanbidden nu nog steeds veel mensen degenen die door de bliksem getroffen zijn, eren hen met graftomben en aanbidden hen alsof zij vrienden van God zijn. Maar deze mens werd tijdens de veertiende generatie geboren en stierf tijdens de vijftiende, waarin de toren gebouwd werd en de talen van de mensen in velen verdeeld werden.'

Hoofdstuk 29.

(H) Nimrod, de Griekse god Ninus

'De eerste van deze (generatie), wordt Nimrod genoemd. De toverkunsten werden als door een bliksem aan hem overgeleverd. De Grieken noemen hem ook wel Ninus en naar hem is de stad Nineve genoemd. Zo werden dus verschillende en willekeurige bijgeloven met magische kunsten opgestart. Want, omdat het lastig was om het menselijk geslacht weg te trekken van de liefde voor God, en om hen te verbinden met dove en levenloze beelden, maakten de magiërs gebruik van grover geslacht teneinde de mensen tot de aanbidding van willekeur te keren, uitleg van sterrenbeelden, en invloeden waarvan het leek dat zij uit de hemel afkomstig waren en Gods wil waren. Degenen die als eerste bedrogen werden, verzamelden de as van Zoroaster, die zoals wij gezegd hebben verbrand was door de woede van de demon die hij teveel had lastiggevallen, en brachten deze naar de Perzen, zodat deze voor eeuwig door hen bewaakt zou worden, als goddelijk vuur dat uit de hemel gevallen was en aanbeden kon worden alsof het een hemelse god was.'

Hoofdstuk 30.

(H) Door afgoderij wordt zelfbeheersing en soberheid afgeschaft

'Door meer van dit soort voorbeelden bouwden andere mensen op andere plaatsen tempels en richtten zij standbeelden op, stelden mysterieuze momenten vast met ceremonies en offerandes voor hen die zij bewonderd hadden. Dit deden zij ofwel door een kunstuiting, of vanwege een bijzondere bekwaamheid, maar zij hadden altijd een bijzonder grote belangstelling voor hen. Met

plezier droegen zij hun roem over aan volgende generaties als ware het dat al deze dingen aan goden toebehoren. In het bijzonder gebeurde dat, zoals wij al gezegd hebben, omdat dit ondersteund werd door bepaalde fantasieën over toverkunsten, zodat het leek dat door het oproepen van demonen er iets in beweging kwam of door hen gedaan kon worden dat de mensen zou misleiden. Hier voegden zij nog bepaalde plechtigheden aan toe, zuipfeesten waar de mensen zonder beperking zich te buiten konden gaan. En demonen, zich via de strijdwagen van oververzadiging in hen verplaatsend, zich met hun eigen innerlijk zouden mengen en er een plaats zouden verwerven, zo dat zij de gedachten en handelingen van mensen zouden kunnen sturen zoals zij dat zelf wilden. Dit soort misstappen zijn vanaf het begin dus geïntroduceerd en werden ondersteund door lusten en slempartijen, waarvan vleselijk gerichte mensen hoofdzakelijk genieten. De godsdienst aan God, die uit zelfbeheersing en soberheid bestond, werd zeldzaam onder de mensen en bijna afgeschaft.'

Hoofdstuk 31.

(H) Afgoderij maakt mensen blind voor de Ware God

'Dit terwijl de mensen eerst een rechtvaardige en alziende God aanbaden en niet durfden te zondigen of hun naasten kwaad te doen, omdat zij ervan overtuigd waren dat God het doen en laten van iedereen ziet. Toen godsdienstige aanbidding gericht werd op levenloze beelden, waarvan iedereen overtuigd was dat zij doof waren, of blind, of levenloos, begonnen zij met het losbandig zondigen, en gaven zich over aan iedere misdaad, omdat zij niets te vrezen hadden uit handen van degenen die zij als goden vereerden. Hierdoor is de waanzin van oorlogen losgebrosen, met plunderingen, verkrachtingen, gevangenschappen en het vanuit vrijheid tot slavernij brengen. Iedereen bevredigde zijn lusten en begeerten zoveel als hij maar kon, hoewel geen macht de begeerte stillen kan. Want net zoals vuur dat opgestookt wordt heviger gaat branden en verder uitbreekt, zo neemt ook de dwaasheid van hebzucht toe naarmate deze groter en intensiever wordt gericht op de dingen die zij verkrijgt.'

Hoofdstuk 32.

(H) Doe afstand van uw zonden, onmatigheid en de demonen

'Begin dus nu met het inzicht om u beter te beheersen in de dingen waar u onterecht naar verlangt. Als het zo zijn zal dat u zich weet te herstellen tot de zuiverheid van de godsdienst en de onschuld van het leven dat van aanvang door God aan de mens gegeven was, dan zal ook de hoop op onsterfelijke zegeningen in u hersteld worden. Breng dank aan de Vader Die overvloedig is voor iedereen, door Hem Die Hij aangesteld heeft als de Vrededorst en de Schat van onuitsprekelijke eer, zodat zelfs nu uw zonden weggewassen mogen worden met bronwater, water uit de rivier of zelfs zeewater, door het uitroepen van de drievoudige Naam van gelukzaligheid over u, dat hierdoor niet alleen boze geesten uitgedreven worden, als er enige in u wonen, maar dat ook, wanneer u afstand heeft gedaan van uw zonden en met een volkomen vertrouwen en een volkomen zuivere geest in God geloofd heeft, u zelf boze geesten en demonen uit anderen weg kunt sturen en in staat zult zijn om anderen uit lijden en ziekten vrij te zetten. Want de demonen zelf kennen en erkennen degenen die zichzelf overgegeven hebben aan God, soms worden zij zelfs alleen al door de aanwezigheid van zodanigen uitgedreven. Zoals u net ook zag hoe, toen wij alleen maar een woord van begroeting gesproken hadden, de demonen het direct uit begonnen te

¹⁴³ Van hem stamt het Zoroaïsme af dat leert dat er een God van het goede en een god van het kwade zou zijn.

schreeuwen, op grond van hun eerbied voor onze godsdienst en het zelfs niet voor een moment in onze nabijheid konden uithouden.’

Hoofdstuk 33.

(HPG) Gelovigen werpen op Gods gezag demonen uit zoals Caesar dat op aarde doet

‘Is het daarom, dat wij met een andere en superieure natuur bekleed zijn, dat de demonen zo bang voor ons zijn? Nee, wij hebben dezelfde natuur als u, maar wij hebben een andere godsdienst. Maar als u net zoals ons wil worden, vinden wij dat niet erg, maar wij vragen het u liever en willen dat u ervan overtuigd raakt, dat wanneer hetzelfde vertrouwen en geloof en onbedorven leven in u zal zijn zoals dat in ons is, dat u dan gelijkelijk dezelfde macht en bekwaamheid zult hebben tegen demonen, door God Die uw vertrouwen beloont. Want als degene die soldaten onder zich heeft tegen iemand zegt: ‘Ga,’ en hij gaat en tegen een ander: ‘Kom,’ en hij komt, en aan weer een ander: ‘Doe dit,’ en hij doet het, al zou zo iemand de mindere zijn en hem in kracht overtreffen, dan nog is hij niet door zijn eigen macht in staat om dit te doen, maar omdat Caesar gevreesd wordt. Dus gebiedt iedere getrouwe de demonen, hoewel het lijkt dat zij veel sterker dan mensen zijn, en dat niet vanuit zijn eigen kracht, maar vanwege de macht van God Die hen in een onderworpen positie geplaatst heeft. Want zelfs over dat wat wij net gezegd hebben, dat alle soldaten ontzag hebben voor Caesar, en dat in ieder kamp en over het hele rijk, hoewel hij maar één man is en wellicht zwak als het om lichamelijke kracht gaat, dat dit niet anders komt dan door de kracht van God, Die iedereen met ontzag beweegt om zich aan één iemand over te geven.’

Hoofdstuk 34.

(P) Reactie van Satan op de waarheid van Jezus is om valse ‘gelovigen’ de wereld in te sturen

‘Hiervan willen wij dat u overtuigd bent, dat een demon geen macht heeft over mensen, tenzij iemand zich vrijwillig overgeeft aan wat hij verlangt. Toen zelfs degene die de vorst van het kwaad is Hem benaderde Die, zoals wij al aangaven, door God is aangewezen als de Vredevorst, om Hem te verleiden, begon hij met het beloven van al het moois van de wereld aan Hem, omdat hij wist dat toen hij dit aan anderen aangeboden had, met het oogmerk om hen te bedriegen, zij hem aanbeden hadden. Daarom, goddeloos als hij was en onbewust van zichzelf, wat werkelijk de bijzondere eigenschap van goddeloosheid is, dacht hij nog dat hij aanbeden zou worden door Degene door Wie hij wist dat hij vernietigd zou worden. Daarom antwoordde onze Heer, Die de aanbidding van één God bevestigde, hem: *‘Er staat geschreven, u zult de Heer uw God aanbidden en Hem alleen zult u dienen.’*¹⁴⁴ En hij, doodsbang geworden door dit antwoord en bevreesd dat de ware godsdienst van de Ene Ware God hersteld zou worden, haastte zich om direct valse profeten in deze wereld uit te zenden en valse apostelen en valse leraren, die wel in de naam van Christus zouden spreken, maar die de wil van de demon zouden bewerkstelligen.’

Hoofdstuk 35.

(G) Toets de leraren, alleen de 12 apostelen hebben de leer van de Ware Profeet

‘Neem dus de grootst mogelijke voorzichtigheid in acht dat u geen leraar gelooft, tenzij hij het getuigenis van Jakobus, de broer van de Heer brengt, of van degene die hem opvolgt.

Want niemand moet, op geen enkele voorwaarde, ontvangen worden, tenzij hij daar geweest is, geschikt bevonden is, trouw in het getuigen van de woorden van Christus en hij een getuigenis daarvan kan overleggen. Maar laat door u op dit moment niemand als profeet of apostel beschouwd worden dan wij alleen. Want er is één Ware Profeet, wiens woorden wij als twaalf apostelen prediken, want Hij is het genadejaar van de Heer,¹⁴⁵ Die ons apostelen als Zijn twaalf maanden heeft aangewezen. Maar om welke reden de wereld op zich gemaakt is, of welke variëteiten in haar bestaan, en waarom onze Heer, Die voor haar herstel gekomen is, ons twaalf apostelen gekozen en uitgezonden heeft, zal op een ander moment uitgebreider aan de orde komen.’

(G) De discipelen nodigen uit voor de maaltijd en bruiloft van de Heer

‘Intussen heeft Hij ons opgedragen om te vertrekken en te prediken en u uit te nodigen voor de maaltijd van de Hemelse Koning, wat de Vader klaargemaakt heeft voor de bruiloft van Zijn Zoon, en dat wij u trouwklaren zouden geven, dat wil zeggen, de genade van de doop.¹⁴⁶ Iedereen die dit ontvangt, als een vlekkeloze jurk waarmee hij het feestmaal van de Heer mag betreden, behoort zich ervoor te behoeden dat het op geen enkele manier met zonde bevlekt zal worden, want anders zal hij afgewezen worden als onwaardig en afkeurenswaardig.’

Hoofdstuk 36.

(G) Wat het bruiloftskleed vervuult

‘Maar de manieren waarop zijn jurk vervuuld zou kunnen worden zijn deze. Als iemand zich terugtrekt van God de Vader en Schepper van iedereen en een andere leraar accepteert naast Christus, Die alleen de Trouwe en Waarachtige Profeet is en Die ons twaalf apostelen de wereld ingestuurd heeft om te prediken. Als iemand anders dan op een waardige wijze denkt over het Wezen van de Godheid Die alles overstijgt, dit zijn de zaken die onuitwisbare vlekken op de doopjurk achterlaten. Maar de daden die haar vervuilen zijn moord, overspel, haat, hebzucht en verkeerde ambitie. En degenen die zowel de ziel als het lichaam vervuilen zijn het die deelnemen aan de tafel van de demonen, dat is, dat wat aan hen geofferd is, of bloed, of een kadaver dat gestikt is,¹⁴⁷ of als er iets anders is dat aan demonen geofferd is. Laat dit dan de eerste van drie stappen die u zult nemen zijn. Deze stap brengt dertig geboden met zich mee, de tweede zestig en de derde honderd,¹⁴⁸ wat wij uitgebreider aan u zullen uitleggen op een ander moment.’

Hoofdstuk 37.

Toen hij dit gezegd had, en hen opgedragen had om de volgende dag op de juiste tijd naar dezelfde plaats te komen, liet hij de menigte gaan. En toen zij niet weg wilden gaan zei Petrus tegen hen: ‘Doe mij dit plezier vanwege de vermoeiende reis van gisteren en ga nu weg en kom morgen op het goede moment terug.’ Dus gingen zij vol vreugde weg. Maar Petrus gaf mij de opdracht om mij wat af te zonderen om te kunnen bidden en gaf hierna opdracht om de banken in het schaduwrijke gedeelte van de tuin te zetten. Iedereen herkende, zoals het gebruikelijk was, de plaats in rangorde die hem was toegewezen en zo aten wij. Toen er nog voedsel van die dag overbleef, had hij het met ons over de wonderen van de Heer en toen de avond viel, ging hij zijn slaapkamer in om te gaan slapen.

¹⁴⁴ Mattheüs 4:10; Lukas 4:8

¹⁴⁵ Jesaja 61:2

¹⁴⁶ Mattheüs 22:2-14

¹⁴⁷ Handelingen 15:20; I Korintiërs 10:21

¹⁴⁸ Mattheüs 13:23; Markus 4:8,20

(H)erkenningen van Clement boek 5.

Hoofdstuk 1.

(P) Alleen door geloofsvrucht te dragen kan de mens worden gered
De volgende dag stond Petrus iets vroeger dan gewoonlijk op en vond ons slapende. Toen hij dat zag gaf hij de opdracht dat iedereen stil moest zijn voor hem, alsof hijzelf langer zou willen slapen en dat wij in onze rust niet gestoord zouden worden. Maar toen wij verfrist door de slaap opstonden, merkten wij dat hij zijn gebed beëindigd had en wachtte hij op ons in zijn slaapkamer. Omdat het al begon te schemeren instrueerde hij ons kort te beginnen met de begroeting zoals hij dat altijd deed, waarna hij direct naar de plek die voor het onderwijs was aangewezen ging. Toen hij zag dat velen zich daar verzameld hadden, begon hij, na een beroep gedaan te hebben op de vrede, als volgt tot hen te spreken zoals de oorspronkelijke godsdienst dat vereist:

Hoofdstuk 2.

‘God, de Schepper van alles, schiep de mens in het begin naar Zijn eigen beeld. Hij gaf hem heerschappij over de aarde, de zee en de lucht. Zoals de Ware Profeet het ons gezegd heeft en zoals de redelijkheid der dingen ons leert. Want alleen de mens is rationeel en het past dat de redelijkheid heerst over het onredelijke. In het begin daarom, toen hij nog rechtvaardig was, stond hij boven alle wanorde en zwakheden. Maar toen hij zondigde, zoals wij u gisteren geleerd hebben en een slaaf van de zonde werd, werd hij op het zelfde moment aan zwakheid onderworpen. Dit is dus daarom opgeschreven dat mensen kunnen weten dat zij door goddeloosheid aansprakelijk gesteld worden voor het lijden, dus kunnen zij door godvruchtigheid van het lijden bevrijd worden. En niet alleen vrij van lijden, maar zelfs met een klein beetje geloof in God zijn zij in staat om anderen te genezen. Want zo heeft de Ware Profeet het beloofd: *‘Voorwaar ik zeg u, dat als u geloof heeft als een mosterdzaadje, dan zult u tot deze berg zeggen: ‘Verplaats daarheen!’ en zij zal verplaatsen.*’¹⁴⁹ Van deze uitspraak heeft u zelf ook het bewijs ontvangen, want u zag hoe door onze aanwezigheid de demonen wegluchtten, samen met het lijden dat zij de mensen veroorzaakt hadden.’

Hoofdstuk 3.

(P) Het verschil tussen geloof en ongeloof

‘Aangezien sommige mensen lijden en anderen hen die lijden genezen, is het noodzakelijk om direct te weten wat de oorzaak is van het lijden en de genezing ervan, en bewezen is dat dit niets anders is dan ongeloof aan de kant van degenen die lijden en geloof aan de kant van degenen die hen genezen. Want ongeloof maakt het geoorloofd om te zondigen, omdat het niet gelooft dat er een oordeel van God zal zijn, en zonde maakt mensen onderworpen aan lijden. Maar het geloof, dat gelooft dat er een oordeel van God zal zijn, weerhoudt mensen van zondigen. En zij die niet zondigen, zijn niet alleen vrij van demonen en lijden, maar kunnen ook de demonen en het lijden van anderen op de vlucht jagen.’

Hoofdstuk 4.

(G) Wie gelooft dat leugens waarheid zijn is als een dronkaard die denkt nuchter te zijn

‘Uit dit alles kan dus geconcludeerd worden dat al het kwaad uit onwetendheid voortkomt. En onwetendheid zelf, de

moeder van alle kwaad, komt voort uit zorgeloosheid en luiheid en wordt gevoed, groeit en wortelt zich in de zintuigen door nalatigheid. En als iemand leert dat zij op de vlucht gejaagd moet worden, dan wordt zij met moeite en verontwaardiging afgebroken, zoals dat bij een oud en statig geërfd huis zou gaan. Daarom moeten wij ons een beetje inspannen om onderzoek te doen naar vermoedens van onwetendheid en deze dan met behulp van kennis wegsnijden. Dit geldt vooral voor degenen die zich bezighouden met allerlei misvattingen waardoor onwetendheid zich nog dieper in hen geworteld heeft, want zo verstopt zij zich onder een bepaald soort kennis. Want niets is erger dan dat iemand gelooft dat hij weet waar hij onwetend over is en denkt dat waar is wat fout blijkt te zijn. Dat is als een dronkaard die denkt dat hij nuchter is, die wel gedwongen is om in alle opzichten als een dronkaard te handelen, maar toch blijft denken dat hij nuchter is en ook nog aan anderen vraagt om hem zo te benaderen. Zo zijn dus ook degenen die niet weten wat waar is, maar toch een schijn van kennis ophouden en veel slechte daden doen, alsof ze goed zijn en ze haasten zich naar vernietiging, alsof het naar verlossing is.’

Hoofdstuk 5.

(H) Onwetendheid, niet weten wat goed voor je is

‘Daarom moeten wij ons boven alles haasten om de waarheid te kennen, als een brandend licht dat daarop gericht is zullen wij in staat zijn om de vergissingen van de duisternis weg te nemen. Want onwetendheid is, zoals wij al zeiden, een groot kwaad, maar omdat het geen verschijningsvorm heeft, wordt zij door de oprechten makkelijk uitgedreven. Want onwetendheid is niets anders dan niet weten wat goed voor ons is, als u dit eenmaal weet, verdwijnt de onwetendheid. Daarom moet er gretig onderzoek gedaan worden naar kennis van de waarheid en niemand kan deze verlenen, behalve de Ware Profeet. Want dit is de *poort van het leven voor hen die erdoor binnen willen gaan*¹⁵⁰ en de weg van goede werken voor hen die naar de stad van hun redding reizen.’

Hoofdstuk 6.

(H) Vrijheid van keuze is essentieel

‘Of iemand die werkelijk luistert naar de woorden van de Ware Profeet, bereid is om deze te ontvangen, of niet, en om Zijn last te omarmen, de grondbeginselen van het leven dus, dan heeft hij dat allebei in zijn macht, want wij zijn vrij om te kiezen. Want als het zo zou zijn dat degenen die luisteren niet anders zouden kunnen dan doen wat zij gehoord hebben, dan zou er een instinctieve kracht zijn gelegen in godsvrucht, waarbij het voor zo iemand niet vrij zou zijn om over te stappen naar een andere mening. Of anders gezegd, als geen enkele luisteraar in staat zou zijn om dit te aanvaarden, dan zou ook dit een instinctieve kracht zijn die zou dwingen om één bepaald ding te doen en die geen ruimte zou bieden voor de andere koers. Maar nu het voor de geest vrij staat om te beoordelen welke kant hij het beste vindt, is duidelijk vastgesteld dat de mens vrijheid van keuze heeft.’

¹⁴⁹ Mattheüs 17:20

¹⁵⁰ Mattheüs 7:13,14 Johannes 10:1,7; Openbaringen 3:20; 4:1

Hoofdstuk 7.

(H) Wie de waarheid van Gods beloningen zoekt tot hij zekerheid heeft, is een gelukkig mens

‘Daarom, voordat iemand hoort wat goed voor hem is, is het duidelijk dat hij onwetend is, en omdat hij onwetend is verlangt hij om te doen wat niet goed voor hem is, daarom wordt hij daarvoor niet geoordeeld. Maar als hij eenmaal de oorzaken van zijn fouten gehoord heeft en de aanpak van de waarheid heeft leren kennen, dan, als hij blijft bij de fouten waardoor hij al zo lang in beslag genomen wordt, zal hij terecht veroordeeld worden in het oordeel om straf te lijden, omdat de tijd van leven die hem gegeven was om goed te leven door hem besteed is met het doen van het verkeerde. Maar als hij die deze dingen gehoord heeft ze gewillig aanvaard, dankbaar is dat het leren van de goede dingen aan hem gegeven is, nog gretiger onderzoek doet en niet stopt met leren tot hij zeker weet dat er werkelijk een andere wereld is waarin beloningen klaargemaakt zijn voor de goeden, en als hij hiervan overtuigd is, dan geeft hij dank aan God omdat Hij hem het licht van de waarheid getoond heeft. Voor de toekomst richt hij zijn acties op alle goede daden, waarvan hij verzekerd is dat er een beloning klaargemaakt is in de wereld die komt. Terwijl hij voortdurend verbaasd en verbijsterd is over de dwalingen van andere mensen en dat niemand de waarheid die hen voor ogen staat ziet. Maar hijzelf verheugd zich in de rijkdom die hij gevonden heeft, wil er onverzadigbaar van genieten en verheugd zich in het doen van goede werken. Hij haast zich om met een schoon hart en een zuiver geweten de komende wereld te bereiken, als hij in staat zal zijn om zelfs God te zien, de Koning van iedereen.’

Hoofdstuk 8.

(H) Iedereen is verplicht om wat hij hoort te wegen, aan te nemen of af te wijzen

‘Maar de enige oorzaak van ons willen en verstoken zijn van dit alles is onwetendheid. Want omdat mensen niet weten hoeveel goeds gelegen is in kennis, lijden zij niet zo erg onder het kwaad van onwetendheid dat zij er afstand van willen doen. Want zij beseffen niet hoe compleet anders het zijn zal als het één voor het ander wordt verwisseld. Daarom geef ik iedereen die wil leren de raad om zijn oor te lenen aan het woord van God en met liefde te luisteren naar de waarheid die wij verkondigen, zodat zijn geest die het beste zaad ontvangt, prachtige vruchten voort zal brengen door goede daden. Want als, terwijl ik de zaken leer die tot redding dienen, iemand weigert om ze te ontvangen en ervoor strijd om ze af te wijzen vanuit een geest die door slechte overwegingen ingenomen is, dan zal hij de oorzaak van zijn ondergang aan zichzelf te danken hebben en niet aan ons. Want het is zijn plicht om met heldere overwegingen de zaken die wij vertellen te onderzoeken, en te begrijpen dat wij de woorden van waarheid spreken, zodat, wetende hoe het in elkaar steekt en zijn leven inrichtend met goede werken, hij bevonden zal worden als deelnemer aan het koninkrijk in de hemel, de verlangens van het vlees aan zichzelf onderwerpen en erover heersen, zodat hijzelf uiteindelijk ook het aangename bezit van de Heerser over allen kan worden.’

Hoofdstuk 9.

(H) U kunt geen twee koningen dienen

‘Want hij die volhardt in het kwade en dienaar van het kwaad is, kan geen dienaar van het goede worden zolang hij in het kwade volhardt. Want vanaf het begin heeft God,

zoals wij al zeiden, twee koninkrijken ingesteld en hij heeft ieder mens de macht gegeven om deel te krijgen aan dat koninkrijk aan wie hij zichzelf in gehoorzaamheid zal verbinden. En omdat het door God bepaald is dat geen mens dienaar van beide koninkrijken kan zijn, streef er daarom in alle ernst naar om uw toevlucht te zoeken tot het verbond en de wetten van de goede Koning. Daarom heeft ook de Ware Profeet, toen Hij bij ons was en zag dat sommige mensen nalatig in het aanbidden van God waren, op dezelfde manier de waarheid over dit onderwerp bekend gemaakt: ‘Niemand,’ zei Hij, ‘kan twee heren dienen, u kunt niet God én Mammon tegelijk dienen,’¹⁵¹ waarbij hij rijkdom in de taal van zijn land Mammon noemde.’

Hoofdstuk 10.

(P) Jezus is de Ware Profeet

‘Hij Die aan ons verschenen is, is de Ware Profeet omdat, zoals u al gehoord heeft, Hij in Judea op openbare plaatsen met een eenvoudig bevel de blinden liet zien, de doven liet horen, de demonen uitdreef, de zieken genas en de doden weer deed leven.¹⁵² En omdat niets voor Hem onmogelijk was, wist Hij zelfs wat de mensen dachten,¹⁵³ wat mogelijk is voor niemand anders dan God alleen. Hij verkondigde het koninkrijk in de hemel, en wij hebben geloofd dat Hij de Ware Profeet is. Wij hebben de bevestiging van ons geloof niet alleen vanuit Zijn woorden afgeleid, maar ook vanuit Zijn werken, en ook omdat dat wat in de wet staat, die vele generaties eerder Zijn komst al had aangekondigd, in Hem vervuld is geworden. En de gegevens over het handelen van Mozes en van de aartsvader Jakob voor hem, bevatten in alle opzichten een voorafbeelding van Hem. Het is duidelijk dat de tijd van Zijn komst, wat wil zeggen de precieze tijd waarop Hij verscheen, door hen voorspeld was. En boven alles was het opgesloten in de heilige schriften, dat Hij verwacht zou worden door de samenlevingen en al deze dingen werden exact in Hem vervuld.’

Hoofdstuk 11.

(P) Dat Jezus verwacht zou worden door de samenlevingen is het vervullen van profetie

‘Maar dat wat een Joodse profeet voorspeld heeft, dat Hij verwacht zou worden door de samenlevingen,¹⁵⁴ is een bovenmatig bewijs van de waarheid die in Hem is. Want als Hij gezegd had dat Hij door de Joden verwacht zou worden, dan zou Hij niets bijzonders geprofeteerd hebben, wanneer Hij Wiens komst beloofd zou zijn voor de redding van de wereld, de bron van hoop zou moeten zijn voor de mensen van Zijn eigen stam en van Zijn eigen volk. Want dat dit zo zou gaan, zou eerder een natuurlijk gevolg zijn dan dat iemand uit zou gaan van de grootsheid van een profetische uitspraak. Maar nu, terwijl alle profeten zeggen dat de hoop die geboden wordt voor de redding van de wereld, het nieuwe koninkrijk dat door Christus gevestigd zal worden en alle dingen die over Hem voorspeld zijn overgedragen moeten worden aan de samenlevingen, daarmee wordt de grootsheid van de profetische dienst bevestigd. Niet zoals de loop der dingen vereist, maar vanwege een ongelooflijke vervulling van de profetie. Want de Joden hebben vanaf het begin, vanuit een overtuigende traditie, begrepen dat deze man op enig moment zou komen, door Wie alles hersteld zou worden. Dagelijks mediteerden zij en zagen zij uit naar Zijn komst. En toen zij Hem onder hen zagen en Hij de tekenen en wonderen deed, zoals dat over Hem opgeschreven was, werden zij verblind door jaloezie en konden zij Hem niet herkennen toen Hij er was, terwijl zij op Hem hoopten toen

¹⁵¹ Mattheüs 6:24

¹⁵² Jesaja 29:18; Mattheüs 11:5; Lukas 7:22

¹⁵³ Markus 2:8; Lukas 5:22; 11:17; Johannes 2:24,25

¹⁵⁴ Jesaja 11:10; 42:6; 49:6; 51:4; 60:3; Mattheüs 12:21; Handelingen 13:47; Romeinen 15:12

Hij er nog niet was. Alleen wij, de paar die door Hem uitgekozen waren, begrepen het.'

Hoofdstuk 12.

'Maar dit is door de voorzienigheid van God gebeurd, dat de kennis over de Ene Goede aan de samenlevingen zou worden overgedragen, aan hen die nooit van Hem gehoord hadden, of door de profeten onderwezen waren, dat zij Hem zouden erkennen, terwijl degenen die Hem in hun dagelijkse meditaties erkenden Hem niet zouden kennen. Want zie, door u die hier nu staat en ernaar verlangt om de leer van Zijn geloof te horen, en te weten wat, hoe en op welke manier Zijn komst is, wordt de profetische waarheid vervuld. Want dit is wat de profeten voorspeld hebben, dat Hij door u gezocht zal worden, die nooit van Hem gehoord hebben.¹⁵⁵ En dus omdat de profetische uitspraken zelfs door uzelf vervuld worden, heeft u het aan het juiste eind om alleen in Hem te geloven, verwacht u Hem terecht, doet u terecht onderzoek naar Hem. Zodat u niet alleen op Hem wacht, maar ook door in Hem te geloven erfgenaam kunt worden van Zijn koninkrijk. Volgens wat Hijzelf gezegd heeft dat: *'Iedereen de dienaar wordt van degene aan wie hij zich onderwerpt.'*¹⁵⁶

Hoofdstuk 13.

'Word daarom wakker en aanvaard voor uzelf onze Heer en God, ja de Heer Die zowel Heer van de hemel als van de aarde is, en vereenzelvig uzelf met Zijn beeld en gelijkenis, zoals de Ware Profeet dit zelf leert, Die zegt: *'Wees barmhartig, zoals uw hemelse Vader ook barmhartig is, Die Zijn zon doet opgaan over de goeden en de slechten en het laat regenen op de rechtvaardigen en de onrechtvaardigen.'*¹⁵⁷ Doe Hem daarom na en vrees Hem, zoals dit opgedragen is aan de mens: *'U moet de Heer uw God aanbidden en Hem alleen moet u dienen.'*¹⁵⁸ Want het strekt u tot voordeel wanneer u deze Heer alleen dient, zodat u door Hem de Ene God leert kennen en u bevrijd kunt worden van de velen die u voor niets gevreesd hebt. Want hij die God, de Schepper van alles, niet vreest maar wel datgene wat hij met zijn eigen handen gemaakt heeft, wat doet hij anders dan dat hij zich overgeeft aan nutteloze en gevoelloze angsten en zichzelf verachtelijker en verwerpelijker maakt dan dit soort dingen waarvoor hij een denkbeeldige angst gecreëerd heeft? Maar keer liever terug tot uw vroegere waardigheid, door de goedheid van Hem Die u uitgenodigd heeft en laat door goede daden zien dat u het beeld van uw Schepper draagt, dat door het vergelijken met Zijn beeld van u geloofd zal worden dat u zelfs Zijn zoon zult zijn.'

Hoofdstuk 14.

'Begin daarom om de ijdele ideeën van uw afgoden uit uw gedachten weg te doen, samen met uw nutteloze en lege angsten, zodat u tegelijkertijd kunt ontsnappen aan de situatie van onrechtmatige slavernij. Want zij zijn uw heren geworden, die niet eens nuttige dienaren voor u geweest zijn. Want hoe zouden levenloze beelden in staat zijn om u zelfs maar te dienen, als zij niet kunnen luisteren, of zien of iets kunnen voelen? Ja, zelfs het materiaal waar ze van gemaakt zijn, of het nu goud of zilver is, of zelfs koper of hout, hoewel het u had kunnen helpen voor een praktische toepassing, heeft u volledig inefficiënt en nutteloos gemaakt door er goden uit te fabriceren. Daarom verklaren wij de waarachtige aanbidding van God aan u en tegelijkertijd waarschuwen wij de aanbidders, dat zij Hem Die zij aanbidden met goede daden moeten imiteren en zich

moeten haasten om naar Zijn beeld en gelijkenis terug te keren, zoals wij eerder al zeiden.'

Hoofdstuk 15.

(H) Wie wil er als de afgoden worden?

'Maar ik zou graag van hen die afgoden aanbidden willen weten of zij willen worden zoals degenen die zij aanbidden? Wil iemand van u zien op de wijze zoals zij zien? Of luisteren op de manier zoals zij luisteren? Of begrip hebben zoals zij dat hebben? Laat dat verre blijven van ieder die naar mij luistert! Want dit zou eerder beschouwd moeten worden als een vloek en een verwijt aan mensen die in zichzelf het beeld van God meedragen, hoewel hij Zijn gelijkenis verloren heeft. Met wat voor goden moeten wij hier dan nog rekening houden, waarvan het imiteren afschuwelijk zou zijn voor hun aanbidders en waarvan het hebben van hun gelijkenis een belediging zou zijn? Wat nu te doen? Smelt uw nutteloze beelden en maak bruikbare kommen. Smelt het onnutte en onbruikbare metaal en maak er uitvoeringen van die de mens tot nut zijn. Maar, zegt iemand, de menselijke wet staat ons dat niet toe. Dan zegt hij het goed, want het zijn menselijke wetten en het is niet hun eigen macht die dit belet. Wat zijn het dan voor goden die beschermd moeten worden door menselijke wetten en niet door hun eigen energie? Zo worden zij ook door waakhonden voor dieven beschermd en ontvangen bescherming door grendels, tenminste als zij van zilver of goud zijn of zelfs van koper. Want zij die van steen of aardewerk gemaakt zijn worden beschermd vanwege hun eigen waardeeloosheid, want niemand zal een steen of een god van serviesgoed stelen. Degenen die vanuit kostbaarder metaal vervaardigd zijn lijken nog minderwaardiger te zijn, want zij lopen meer gevaar. Omdat ze dus gestolen kunnen worden en zij door mensen beschermd moeten worden, omdat ze omgesmolten kunnen worden en afgewogen en gesmeed met hamers, zou iemand die verstand heeft hen dan als goden vast kunnen houden?'

Hoofdstuk 16.

(H) Alles wat geschapen is, is niet werkelijk God

'Oh! tot welk een ellendig lot is het begrip van de mens vervallen! Want wanneer het als de grootste dwaasheid wordt beschouwd om de doden te vrezen, hoe moeten wij dan oordelen over degenen die iets vrezen dat erger is dan dat de doden zijn? Want die beelden worden zelfs niet gerekend tot degenen die dood zijn omdat zij nooit geleefd hebben. Zelfs de graftombes van de doden zijn boven hen te verkiezen want, al bewaren zij nu doden, ooit bewaarden zij leven. Maar degenen die u aanbidt, hebben nooit het basale leven wat in allen is, zoals dat in kikkers en uilen is, bevat. Maar waarom zouden wij nog meer over hen uitweiden, terwijl het voldoende is om aan hem die ze aanbidt te zeggen: 'Ziet u dan niet dat degene die u aanbidt niet ziet, hoort u dan niet dat degene die u verafgood niet luistert en begrijpt u dan niet dat hij niets begrijpt?' Want hij is het werk van een mensenhand en noodzakelijkerwijs zonder begrip. U aanbidt dus een god zonder gevoel, terwijl iedereen die gevoel heeft gelooft dat zelfs niet de dingen aanbeden moeten worden die door God gemaakt zijn en gevoel hebben, zoals de zon, maan en sterren en alles wat in de hemel en op aarde bestaat. Want zij denken dat het redelijk is dat niet de dingen die gemaakt zijn om de wereld te dienen, maar de Schepper ervan en van de hele wereld zelf, aanbeden moet worden. Want zelfs deze dingen verheugen zich als Hij aanbeden en vereerd wordt en nemen het verkeerd op als de eer van de Schepper geschonken moet

¹⁵⁵ Jesaja 52:15; 55:4,5; 65:1; Romeinen 10:20

¹⁵⁶ Johannes 8:34

¹⁵⁷ Mattheüs 5:45; Lukas 6:36

¹⁵⁸ Deuteronomium 6:13; Mattheüs 4:10

worden aan het schepsel. Want alleen het aanbidden van God is voor hen aanvaardbaar, Die alleen ongeschapen is, en alle dingen zijn dus ook Zijn schepselen. Want zoals het alleen Degene Die ongeschapen is betaamd om God genoemd te worden, zo is alles wat geschapen is niet werkelijk God!’

Hoofdstuk 17.

‘U moet daarom boven alles begrijpen wat de misleiding van de oude slang inhoudt, met zijn bedrieglijke veronderstellingen, die u bedriegt alsof het uit voorzichtigheid zou zijn, en als een soort ‘redelijkheid’ door uw denken kruipt. Beginnend bij het hoofd, kronkelt hij door uw innerlijke merg en beschouwt het grote winst als hij u kan bedriegen. Daarom suggereert hij allerlei meningen over verschillende soorten goden in uw gedachten, alleen maar om u van het geloof in één God weg te trekken, wetende dat hij lekker zit door uw zonde. Want hij is vanwege zijn goddeloosheid er vanaf het begin toe veroordeeld om stof te eten, want hij zorgde ervoor dat degene die uit het stof genomen was weer terug opgenomen zou gaan worden in het stof, zelfs tot de tijd waarin uw zielen weer hersteld zullen worden, als zij door het vuur gegaan zijn, zoals wij u op een ander moment uitgebreider zullen uitleggen. Uit hem komen dus alle vergissingen en twijfels, waardoor u van het vertrouwen en het geloof in één God verdreven wordt.’

Hoofdstuk 18.

(P) Hoe de listige slang in ons werkt, onwetendheid is geen excuus
‘Ten eerste stelt hij de mensen in hun gedachten voor om niet naar de waarachtige woorden te luisteren, waardoor zij de onwetendheid kunnen wegsturen, samen met alles wat slecht is. Dit doet hij, door nog een andersoortige kennis in te brengen en laatdunkend te doen over de mening die zeer velen toegedaan zijn, door te denken dat zij niet schuldig bevonden zullen worden als zij in onwetendheid gebleven zijn, en dat zij geen rekenschap af hoeven te leggen voor wat zij niet gehoord hebben, en zo overtuigd hij hen om zich af te keren van het luisteren naar het woord. Maar ik zeg u, in tegenstelling hiermee, dat onwetendheid zelf een zeer dodelijk gif is, wat genoeg is om de ziel zonder hulp van buitenaf te vernietigen. Daarom zal niemand die onwetend is vanwege zijn onwetendheid ontsnappen, maar is het zeker dat hij zal vergaan. Want de macht van de zonde vernietigt de zondaar natuurlijk. Want omdat het oordeel in redelijkheid zal plaatsvinden, zal de oorzaak en herkomst van de onwetendheid onderzocht worden, net als die van iedere zonde. Want degene die niet wil weten hoe hij het leven kan bereiken, en liever onwetend blijft omdat hij anders schuldig verklaard zou worden, juist vanwege dit feit wordt hij al veroordeeld alsof hij het wist en de kennis verkregen had. Want hij wist wat het was dat hij niet wilde horen en de verkregen listen van de slang, met zijn kunstgrepen, zullen hem geen enkel excuus opleveren, want hij heeft te handelen met Hem voor wie het hart open en bloot ligt.¹⁵⁹ Maar opdat u weten zult dat onwetendheid op zich al vernietigend werkt, verzeker ik u dat als de ziel uit het lichaam vertrekt, als het haar onwetend van Hem Die haar geschapen heeft verlaat, en van Wie zij in deze wereld alles wat noodzakelijk was voor het gebruik ervan ontvangen heeft, wordt zij weggestuurd uit het licht van Zijn koninkrijk als ondankbaar en ontrouw.’

Hoofdstuk 19.

(H) De leugen dat er één God is en meer goden onder Hem
‘Nog een andere overweging is er die de boosaardige slang aan mensen geeft, veel van u zijn het gewoon om deze in te brengen. Er wordt dan gezegd dat er één God is, zoals wij

zeggen, Die Heer is over allen, maar de rest zijn ook, zoals wij zeggen goden. Want zoals er één Caesar is die vele rechters onder zich heeft, zoals prefecten, consuls, oversten en andere officieren, op dezelfde wijze denken wij, dat terwijl er één God groter is dan alle andere, dat toch ook dezen aan deze wereld zijn toegewezen, zoals het ook met de bestuurders is waar wij het net over hadden, inderdaad onderworpen aan de grotere God, maar toch heersend over ons en alles wat zich in de wereld bevindt. Als antwoord hierop, zal ik u tonen hoe u in de dingen die u zich misleidend voorstelt, weerlegt wordt door de waarheid te beredeneren. U zegt dat God de plaats van Caesar inneemt en zij die goden genoemd worden stellen Zijn rechters en officieren voor. Let dan op dat u het voorbeeld van Caesar aangedragen heeft, en weet dat als een van Caesars rechters of regenten, of prefects of proconsuls of generaals of oversten rechtmatig de naam van Caesar gaat dragen, dat dan zowel degene die de naam aanneemt als degenen die haar verlenen tezamen vernietigd zullen worden. Zo moet u ook in dit geval inzien dat als iemand de naam van God geeft aan iemand anders dan Hemzelf, en hij aanvaardt dit, dan zullen zij samen aan dezelfde vernietiging deel hebben. Met een nog verschrikkelijker noodlot dan dat de dienaren van Caesar ondergaan. Want hij die Caesar beledigt, zal tijdelijke vernietiging ondergaan. Maar degene die beledigingen uit naar de Ene en Waarachtige God, zal eeuwig straf ondergaan en terecht ook omdat hij de Naam die uniek is vanuit een verkeerde invalshoek beschadigd heeft.’

Hoofdstuk 20.

(H) De belachelijkheid van afgoderij
‘Hoewel het woord ‘God’ niet de Naam van God is, wordt die naam ondertussen wel door mensen toegepast als ware het Zijn Naam. Daarom, zoals ik al zei, als deze verwijtbaar gebruikt wordt, dan richt het verwijt zich op het beschadigen van de Ware Naam. Kortom, de oude Egyptenaren, die dachten dat zij de orde van de hemelse omwentelingen en de aard van de sterren gevonden hadden, deze hebben toch, doordat demonen hun zintuigen geblokkeerd hadden, de onoverdraagbare Naam aan allerlei vormen van vernedering toegekend. Want sommigen dachten dat hun os, die Apis genoemd wordt, aanbeden zou moeten worden. Anderen leerden dat over de bok, of de kat, de ibis, de vis ook, de slang, uien, aflatingen, het laten van winden, dit alles werd als godheden beschouwd en ontelbaar veel andere dingen, waarvoor ik mij schaam om ze zelfs nog te noemen.’

Hoofdstuk 21.

Toen Petrus dit gezegd had, moest iedereen die hem gehoord had lachen. Toen zei Petrus: ‘U lacht om de absurdheid van anderen omdat u door ingeslepen gewoonten uw eigen absurdheid niet ziet. Want terecht is het niet zonder reden dat u lacht om de dwaasheden van de Egyptenaren die domme dieren aanbidden, terwijl zij zelf na kunnen denken. Maar ik zal u vertellen waarom zij ook om u lachen. Want zij zeggen: ‘Wij aanbidden levende dieren, hoewel ze sterfelijk zijn, maar u aanbidt en vereert dingen die helemaal nooit levend geweest zijn.’ Daar voegen zij nog aan toe dat dit beelden en gelijkenissen zijn van zekere machten die het menselijk geslacht helpen besturen. Vanuit schaamte vluchten zij hierin weg en verzinnen zij dit soort en andere excuses om zo te hun fouten proberen te verbergen. Maar dit is niet het moment om de Egyptenaren te beantwoorden en de zorg voor de genezing van degenen die aanwezig zijn om te wisselen door de ziekte van de

¹⁵⁹ Hebreeën 4:13

afwezigen te genezen. Want het is zeker een indicatie dat u vrij bent van dit soort ziekte omdat u er niet over rouwt als was het van uzelf, maar erom lacht alsof het aan anderen toebehoort.’

Hoofdstuk 22.

‘Maar laten wij terugkeren bij u die de mening bent toegedaan dat God als Caesar beschouwd moet worden, en de goden als de dienaren en ondergeschikten van Caesar. Nu moet u mij aandachtig volgen, dan zal ik u direct de schuilplaatsen van de slang tonen, die verborgen liggen in het gekonkel van dit argument. Door iedereen moet met zekerheid en zonder twijfel vastgesteld worden dat geen schepsel zich kan meten met God, omdat Hij door niemand gemaakt is, maar zelf alles gemaakt heeft. Ook kan niemand zo onredelijk zijn dat hij zou veronderstellen dat hetgeen gemaakt is, vergeleken kan worden met zijn Maker. Als dus de menselijke geest, niet alleen door redeneren, maar zelfs als vanuit een aangeboren instinct terecht deze mening toegedaan is, dat datgene God genoemd wordt waarmee niets vergeleken of gelijkgesteld kan worden, maar Die alles en iedereen overtreft en overstijgt, hoe kan dan veronderstelt worden dat de Naam waarvan geloofd wordt dat deze boven alles staat, terecht gegeven kan worden aan hen waarvan u denkt dat zij aangesteld zijn om het menselijk leven te dienen en te vergemakkelijken? Wij stellen daarbij nog dat deze wereld ongetwijfeld gemaakt is en vergankelijk is, wat wij gaandeweg gedetailleerder zullen aantonen. Als de wereld om die reden geen god genoemd kan worden, terecht ook, omdat zij vergankelijk is, hoe kunnen dan onderdelen van de wereld goden genoemd worden? Want net zoals de gehele wereld geen god kan zijn, geldt dat des te meer voor delen ervan. Als wij dus terugkomen bij het voorbeeld van Caesar, dan zult u zien hoe hevig u zich vergist. Het is onwettig voor iemand, hoewel hij van dezelfde soort is, om vergeleken te worden met Caesar. Denkt u dan dat iemand vergeleken mag worden met God, Die iedereen te boven gaat omdat Hij door niemand gemaakt is, maar zelf alles gemaakt heeft? En terecht durft u de naam Caesar niet aan iemand anders toe te kennen, omdat hij degene die hem beledigt direct straft. U durft wel wat God toebehoort aan anderen te geven, omdat Hij Zijn straf uitstelt voor degenen die Hem beledigen, met het oog op hun berouw. ‘

Hoofdstuk 23.

(G) Het ‘eren van het beeld van God’ is het goedgevoelen aan de mensen

‘De slang spreekt ook door de mond van anderen op deze manier: ‘Wij eren zichtbare beelden om de onzichtbare God te eren.’ Nou, dit is zeker leugenachtig. Want als u werkelijk het beeld van God zou willen eren, dan zou u de mens goed moeten doen, en op die manier het werkelijke beeld van God in hem te vereren. Want ieder mens is het beeld van God, hoewel zijn beeld niet in iedereen zichtbaar is, maar alleen daar waar de ziel goedaardig en de geest zuiver is. Als u werkelijk het beeld van God wil eren, dan zeggen wij u de waarheid, dat u goed moet doen en eer en eerbied aan de mens moet verlenen, die naar het beeld van God gemaakt is. Dan geeft u voedsel aan de hongerigen, de dorstigen te drinken, kleding aan de naakte, gastvrijheid aan de vreemdeling en het noodzakelijke aan de gevangene, dit zal werkelijk beschouwd worden als aan God geschonken. De verering van Gods beeld gaat zelfs zo ver dat degene die deze dingen niet doet, beschouwd wordt als zich verwijtbaar op te stellen tegenover het goddelijk evenbeeld. Wat houdt

het eren van God in als dit betekent dat van het ene stenen beeld naar het volgende houten figuur wordt gehaast, met het vereren van lege en levenloze figuren als godheden en het verachten van mensen in wie het beeld van God werkelijk aanwezig is? Ja, wees er maar zeker van, dat wanneer iemand moord of overspel pleegt of iets anders dat lijden en verwondingen bij mensen teweeg brengt, er dan altijd sprake is van geweld doen aan het beeld van God. Want het verwonden van mensen is grote goddeloosheid naar God toe. ‘Als u dus aan een ander doet, wat u niet wilt dat een ander aan u doet,’¹⁶⁰ dan verontreinigt u het beeld van God met onverdiende angsten. Begrijp dus dat het de suggestie van de slang is die in u op de loer ligt, die u overtuigt dat u vroom lijkt als u ongevoelige dingen vereert en niet goddeloos lijkt als u gevoelige en weldenkende wezens beschadigt.’

Hoofdstuk 24.

‘Maar op deze inbreng beantwoordt de slang ons weer met een andere tong en zegt: ‘Als God niet wilde dat deze dingen zouden bestaan, dan zouden ze er ook niet zijn.’ Ik zal u niet vertellen hoe het komt dat vele tegenovergestelde zaken in dit leven bestaan als beproeving voor ieders geest. Maar dit is wat op dit moment past: ‘Als volgens u, alles wat aanbeden moest gaan worden niet bestaan zou moeten hebben, dan zou er bijna niets in deze wereld zijn. Want wat is er over dat u niet aanbeden heeft? De zon, de maan, de sterren, het water, de aarde, de bergen, bomen, stenen, mensen, er is niemand hiervan die u niet aanbeden hebt. Volgens wat u zegt zou daarom niets hiervan door God gemaakt moeten zijn, zodat u niets zou hebben dat u zou kunnen aanbidden! Ja, dan zou Hij zelfs de mens zelf niet geschapen moeten hebben om de aanbidders te kunnen zijn!’ Maar dit is juist wat de slang die binnenin u op de loer ligt verlangt, want hij spaart niemand van u en hij zou niemand van u die ontsnapt aan de vernietiging laten ontsnappen. Maar dat zal niet gebeuren, want ik zeg u, dat niet dat wat aanbeden wordt fout zit, maar degene die aanbidt. Want het rechtvaardige oordeel behoort aan God, aan de ene kant oordeelt Hij het slachtoffer en aan de andere kant de dader van het kwaad.’

Hoofdstuk 25.

(P) God oefent geduld omdat Hij genadig en barmhartig is, wil dat iedereen tot inkeer komt

‘Maar zult u zeggen: ‘Dan moet iedereen die aanbidt wat niet aanbeden zou mogen worden direct door God vernietigd worden, zodat voorkomen wordt dat anderen hetzelfde gaan doen.’ Maar bent u verstandiger dan God, dat u Hem raad zou geven?¹⁶¹ Hij weet wat Hij moet doen. Want aan iedereen die zich in onwetendheid bevindt, oefent Hij geduld omdat Hij genadig en barmhartig is. Hij voorziet dat veel van de goddelozen godvruchtig zullen worden en dat zelfs sommigen van hen die onreine standbeelden aanbidden en verontreinigde afbeeldingen, zich bekeerd hebben tot God, zij zijn gestopt met zondigen en doen goede werken om hun redding te verwezenlijken. Maar daartegen wordt weer ingebracht: ‘Wij hadden zelfs nooit op de gedachte moeten komen om deze dingen te doen.’ Dan weet u niet wat vrijheid van wil inhoudt, en vergeet u dat iemand goed is omdat hij dat zo wil. Maar hij die noodzakelijkerwijs aan goedheid gehouden is, kan niet goed genoemd worden, omdat het niet uit hemzelf komt dat hij zo is. Omdat er dus in iedereen vrijheid is om goed of kwaad te kiezen, verdient iemand of beloningen, of roept hij vernietiging over zichzelf af. ‘Nee,’ wordt weer gezegd, ‘God bewerkt alles wat wij

¹⁶⁰ Mattheüs 7:12; 22:38-40; Lukas 6:31

¹⁶¹ Job 36:23; 38:3; 40:2; Jesaja 29:16; 40:13; 45:9; Romeinen 11:34

denken.’ Wat bedoelt u man? U lastert God! Want als Hij al onze gedachten in onze geest brengt, dan is Hij het Die ons suggereert om overspel te plegen en te begeren en God te lasteren en allerlei soorten lafhartigheden. Stop, smee ik u, deze lasteringen en begrijp welke eer God waardig is. En zeg niet zoals sommigen van u gewoon zijn om te zeggen dat God geen eer van mensen nodig heeft. Hij heeft inderdaad niets van niemand nodig, maar u behoort te weten dat de eer die u schenkt aan God uzelf goed doet. Want wat is afschuwelijker voor een mens dan geen dank te brengen aan zijn Schepper?’

Hoofdstuk 26.

(G) Eren van God én afgoden is als het mengen van gif met een genezende drank

‘Maar er wordt ook wel gezegd: ‘Wij doen het beter die zowel dank brengen aan Hemzelf als aan allen die met Hem zijn.’ Dan begrijpt u niet dat hierin de ondergang van uw redding gelegen is. Want het is net alsof een zieke voor zijn genezing zowel de dokter als de gifmengers roept. Want die laatste kunnen hem inderdaad verwonden, maar hem niet genezen. Een ware dokter zou het weigeren om zijn geneesmiddelen met hun vergif te mixen, want zijn vernietiging zou dan of toegeschreven worden aan de goede, of zijn herstel zou toegeschreven worden aan de schadelijke. Maar u zegt ook: ‘Is God dan verontwaardigd of jaloers als, wanneer Hij ons goed doet, onze dank gebracht wordt aan anderen?’ Zelfs als Hij niet verontwaardigd zou zijn, in ieder geval wil Hij niet aangezien worden als de veroorzaker van fouten, dat vanwege Zijn werk eer zou worden gegeven aan een ijdele afgod. En wat is goddelozer en ondankbaarder dan om iets goeds van God te krijgen en daarvoor dank te brengen aan stukken hout of steen? Sta daarom op en begrijp wat u redt! Want God heeft niemand nodig, ook verlangt Hij niets, ook doet niets Hem pijn. Maar wij zijn of geholpen, of ons is leed aangedaan afhankelijk van of wij dankbaar of ondankbaar zijn. Want wat wint God met onze lofprijzing en wat verliest Hij door onze godslasteringen? Wij moeten alleen dit onthouden, dat God de ziel die Hem dank brengt in nabijheid en vriendschap met zichzelf brengt. Maar de slechte demon bezit de ondankbare ziel.’

Hoofdstuk 27.

(P) De door God geschapen elementen oefenen soms straf uit vanwege de vele zonden die de mensen doen

‘Maar ook dit wil ik u laten weten, dat God niet direct straf uitoefent op zielen, maar Zijn hele schepping staat op en veroorzaakt straffen op de goddelozen. En hoewel in de huidige wereld de goedheid van God hetzelfde licht van de wereld en hetzelfde dienstbetoon van de aarde schenkt aan de godvruchtigen en goddelozen, toch doet de zon zijn licht schijnen en voltrekken de andere elementen hun dienst niet zonder verdriet aan de goddelozen. En om kort te gaan, soms, in tegenstelling tot de goedheid van de Schepper, worden de elementen vermoed vanwege de misdaden van de boosdoeners. Daardoor komt het dat de vrucht van de aarde verwoest kan worden, of de samenstelling van de lucht vervuild, of neemt de hitte van de zon buitenproportioneel toe, of er is een buitensporige hoeveelheid regen of koude. Hierdoor steken pest en hongersnood en dood door verschillende oorzaken de kop op, want het schepsel haast zich om wraak te nemen op de goddeloze. Toch weerhoudt de goedheid van God dit en tempert haar verontwaardiging tegenover de goddelozen en dwingt haar om gehoorzaam te zijn aan Zijn genade, in plaats van in woede te ontsteken vanwege de zonden en de

misdaden van de mensen. Want het geduld van God wacht op de bekering van mensen, zo lang als zij in dit lichaam leven.’

Hoofdstuk 28.

(P) De ziel die zonder God blijft zal eeuwig pijn lijden in het vuur
‘Maar als iemand tot aan het einde van zijn leven bij zijn goddeloosheid blijft, dan zal direct als de ziel die onsterfelijk is vertrekt, de straf voltrokken worden vanwege het vasthouden aan goddeloosheid. Want zelfs de zielen van de goddelozen zijn onsterfelijk, hoewel zij waarschijnlijk wensen dat zij samen met hun lichaam zouden eindigen. Maar dat is niet zo, want zij moeten oneindig de pijnningen van eeuwig vuur ondergaan, en hun vernietiging is zonder de kwaliteit van sterfelijkheid. Maar misschien zult u mij zeggen: ‘U jaagt ons angst aan Petrus.’ Maar hoe moeten wij anders de dingen tot u spreken die werkelijk zo zijn? Kunnen wij u de waarheid vertellen door te zwijgen? Wij kunnen de dingen niet anders uitleggen dan dat ze zijn. Maar als wij zouden zwijgen, dan zouden wij onszelf de oorzaak maken van de onwetendheid die vernietigend naar u toe is en de slang die in u op de loer ligt, en uw gevoelens blokkeert, tevreden stellen. Hij stelt u deze dingen listig voor om u gerust te stellen, zodat hij u altijd tot vijanden van God kan maken. Maar daarom zijn wij gestuurd, dat wij zijn vermommingen naar u toe kunnen verraden en uw vijandelijkheden kunnen wegsmelten, u met God kunnen verzoenen, dat u zich tot Hem kunt bekeren en Hem kunt behagen door goede werken. Want de mens is in vijandschap met God en bevindt zich in een onredelijke en goddeloze geestesgesteldheid en neemt een onacceptabele houding tegenover Hem aan. Vooral als hij denkt dat hij iets weet, terwijl hij onwetend is. Maar als u deze dingen naast u neerlegt, en begint met behagen en onbehagen te hebben in dezelfde dingen als waar God behagen en onbehagen in heeft en om te willen wat God wil, dan zult u werkelijk Zijn vrienden genoemd worden.’

Hoofdstuk 29.

(H) De schepping toont hoe God begaan is met de mensen

‘Maar misschien zullen sommigen van u zeggen: ‘God heeft geen zorg voor de menselijke zaken, en als wij niet eens kunnen tippen aan Zijn kennis, hoe zouden wij dan deel kunnen krijgen aan Zijn vriendschap?’ Dat God begaan is met het reilen en zeilen van de mensheid bewijst Zijn bestuur van de wereld wel. Want de zon wacht haar dagelijks op, de regen bedient haar, de bronnen, rivieren, winden en alle elementen letten op haar. En hoe meer deze zaken bekend worden bij mensen, des te meer krijgen zij een beeld van Gods zorg voor mensen. Want behalve dan door de kracht van de Allerhoogste, zou de machtigere nooit de mindere dienen. Hiermee wordt niet alleen aangetoond dat God zorg draagt voor mensen, maar ook grote genegenheid toont, omdat Hij zulke edele elementen in hun dienst gesteld heeft. Maar dat de mens ook kan komen tot de vriendschap met God wordt ons bewezen door hen aan wie Hij zo goedgunstig gebeden verhoord heeft. Hij heeft de hemel weerhouden regen te geven wanneer zij dat wilden en Hij heeft haar opnieuw geopend toen zij (weer) baden.¹⁶² En vele andere dingen heeft Hij geschonken aan hen die Zijn wil doen, wat niet anders geschonken zou kunnen worden dan aan Zijn vrienden. Maar u zegt: ‘Welke schade wordt aan God toegebracht als deze dingen ook door ons worden aanbeden?’ Als iemand van u de eer die zijn vader toekomt, die hem ontelbaar veel geschenken gegeven heeft, zou geven aan een ander en een vreemdeling en buitenlander zou eren als zijn vader, zou u dan niet denken dat hij zijn

¹⁶² | Koningen 17 en 18

plicht naar zijn vader toe verzaakt en het volledig zou verdienen om onterfd te worden?’

Hoofdstuk 30.

(P) Geen enkel excuus om afgoden te aanbidden

‘Anderen zeggen: ‘Het is slecht als wij niet de afgoden aanbidden die ons overgedragen zijn door onze vaders, en de godsdienst die ons is overgeleverd van onze voorouders als verkeerd bestempelen.’ Als dit principe wordt gehanteerd dan zal als iemands vader een dief zou zijn of een onderwereldfiguur, dan zou hij de manier van leven die hem door zijn voorvaders is overgeleverd niet behoeven te veranderen, of opgeroepen worden om een betere weg dan zijn vader te kiezen. Dan zou het goddeloos moeten zijn als iemand niet net als zijn ouders zondigt of niet blijft bij het onheilig handelen van hen. Anderen zeggen: ‘Wij moeten God niet lastigvallen of Hem altijd belasten met klachten over onze ellende, of op te eisen wat wij willen vragen.’ Hoe dwaas en onnozel is zo’n antwoord! Denkt u dat het God belast als u hem dankt voor Zijn gunstbewijzen, terwijl u het niet belastend voor Hem vindt als u, voor Zijn gaven, dank brengt aan takken en stenen? Hoe komt het dan dat wanneer de regen wegblijft tijdens een lange droogteperiode, dat wij allemaal onze ogen opheffen naar de hemel en God Almachtig smeken om regen te geven en dat wij dan allemaal met onze kinderen onze gebeden uitstorten voor God en vragen om Zijn barmhartigheid? Maar werkelijk ondankbare zielen vergeten dit direct als zij de zegening ontvangen hebben. Want zodra zij hun oogst of wijnoogst hebben ingezameld, offeren zij direct hun eerste vruchten aan dove en stomme beelden, en betalen geloften in tempels en bosjes voor de dingen die God aan hen geschonken heeft, dan offeren zij slachtoffers aan demonen. Nadat hen een gunst bewezen is verloochenen zij de Schenker van deze gunst.’

Hoofdstuk 31.

‘Maar sommigen zeggen dat deze dingen ingesteld zijn om vreugde te bedrijven en om onze gedachten te verzetten. Dat ze zo zijn ingesteld dat de menselijke geest zich een beetje kan ontspannen van zorgen en verdriet. Zie nu welke beschuldiging u uit over de dingen die u praktiseert. Als deze dingen een uitnodiging zijn om het verdriet te verzachten en plezier te maken, waarom wordt het aanroepen van demonen dan in struikgewas en het bos gedaan? Wat betekenen dan die krankzinnige draaiërijen, het snijden in uw vlees en het afsnijden van ledematen? Hoe komt het dat daar waanzin bedreven wordt? Waardoor worden vrouwen gewelddadig opgehitst en schudden ze met hun loshangende haar? Waar komt het gillen en tandengeknars vandaan? Hoe komt het dat het hart en de ingewanden hevig tekeer gaan en alle andere dingen die, of ze nu fake gedaan worden of verzonnen worden door de werking van demonen, tentoon gespreid worden om de dwaze en onwetende angst aan te jagen? Worden deze dingen gedaan om de geest te verlichten, of juist om haar te verdrukken? Ziet u nog niet in en begrijpt u niet, dat dit de raadgevingen van de slang zijn die in u op de loer ligt, die u wegtrekt van het begrijpen van de waarheid door onlogische suggesties en redeneringen. Zo wil hij u als slaven en dienaren van lusten, begeerten en alles wat schandelijk is aan zich binden.’

Hoofdstuk 32.

‘Maar ik verzet mij hiertegen bij u, met de heldere stem der prediking, omdat aan de andere kant de dienst aan God u roept tot soberheid en bescheidenheid en u opdraagt

afstand te doen van verwijfdheid en waanzin, en door geduld en vriendelijkheid de ingangen van boosheid te bewaken. Om tevreden te zijn met uw eigen bezittingen en met de deugd van matiging. Zelfs niet om de goederen van anderen te plunderen als u in armoede vervalt, maar in alles rechtvaardigheid in acht te nemen. Om uzelf volledig terug te trekken van slachtoffers aan afgoden, want hierdoor nodigt u demonen uit en uit eigen beweging geeft u hen toestemming om bij u binnen te komen en zo geeft u toe aan dat wat ofwel de oorzaak is van waanzin of van onrechtmatige liefde.’

Hoofdstuk 33.

‘Daarvandaan komt de oorzaak van alle goddeloosheid, zoals moorden, overspel en diefstal en wordt een gespreid bedje gemaakt voor alle boosaardige ongerechtigheden, terwijl u zwelgt in onreine offers en geuren, en boze geesten de gelegenheid geeft om een vorm van gezag en overheersing over u te verkrijgen. Want als zij uw zintuigen binnenkomen, wat doen zij anders dan het uitwerken van lusten en ongerechtigheid en wreedheid en het u dwingen om gehoorzaam te zijn aan alle dingen die hen plezier doen? God laat het inderdaad op basis van een zeker rechtvaardig oordeel toe dat u lijdt onder hun handen, zodat door de schande van uw daden en gevoelens u kunt begrijpen hoe onwaardig het is om onderworpen te zijn aan demonen en niet aan God. Vandaar dat ook door vriendschap met demonen mensen vervallen tot afschuwelijke en minderwaardige daden. Hierdoor gaan mensen zelfs over tot het vernietigen van hun leven, ofwel vanwege het vuur van de lust of vanwege de waanzin van woede door teveel verdriet, zodat, zoals mensen wel weten, sommigen zelfs gewelddadig de hand aan zichzelf geslagen hebben. Dit gebeurt, zoals gezegd, door een rechtvaardige straf van God waardoor zij niet tegengehouden worden om dit te doen, zodat zij zowel zullen begrijpen aan wie zij zichzelf onderworpen hebben en weten wie zij verlaten hebben.’

Hoofdstuk 34.

(P) Straffen voor gelovigen en ongelovigen, nu en later

‘Maar iemand zal zeggen: ‘Deze gedrevenheden komen soms ook voor bij hen die God aanbidden.’ Dat is niet waar. Want wij zeggen dat hij een aanbidder van God is die de wil van God doet en zich houdt aan de voorschriften van Zijn wet. Want naar Gods mening is niet hij een Jood die onder de mensen Jood genoemd wordt, (ook is iemand geen heiden omdat hij heiden genoemd wordt), maar hij die, gelovend in God, de wet vervuld en Zijn wil doet, hoewel hij niet besneden is.¹⁶³ Hij is een waarachtige aanbidder van God wie niet alleen zelf vrij van gedrevenheden is, maar ook anderen ervan bevrijdt. Al zijn ze zo zwaar dat het wel bergen lijken, hij verwijderd ze door het geloof waarmee hij in God gelooft. Ja, door geloof verwijderd hij werkelijk bergen met hun bossen als dat nodig mocht zijn.¹⁶⁴ Maar hij die God lijkt te aanbidden, maar niet geharnast is met een volledig geloof en niet gehoorzaam aan de geboden, maar een zondaar is, deze heeft in zichzelf een plaats geboden, vanwege zijn zonden, aan gedrevenheden die door God vastgesteld zijn als straf voor degenen die zondigen, zodat zij, juist van hen, die straffen toegevend krijgen als beloning voor hun zonden en hen, hierdoor geheiligd, in het laatste oordeel kan brengen, gesteld dat hun geloof hen niet verlaat wanneer zij gestraft worden. Want de straf van ongelovigen in het huidige leven is een oordeel, waarmee zij een aanvang nemen met het missen van de toekomstige zegeningen. Maar de straf van hen die God aanbidden, als dit aan hen

¹⁶³ Deuteronomium 10:6; 30:6; Jeremia 4:4; Romeinen 2:28; Kolossenzen 2:11

¹⁶⁴ Mattheüs 17:20; Lukas 17:6

voltrokken wordt vanwege zonden waarin zij vervallen zijn, is een gevolgtrekking voor wat zij gedaan hebben, zodat ter voorkoming van het (laatste) oordeel, zij de schuld van hun zonden in het huidige leven betalen en bevrijd zijn, minstens voor de helft, van de eeuwige straffen die daar klaargemaakt zijn.'

Hoofdstuk 35.

(P) Als u aan deze boodschap gehoorzaamt, zal de zegen ervan een overtuigend bewijs zijn

'Maar degene die niet gelooft dat er een oordeel van God zal zijn, gelooft niet dat deze dingen waar zijn. Daarom is hij gebonden aan de pleziertjes van het huidige leven en uitgesloten van de eeuwige goede dingen. Daarom laten wij het niet na om u te vertellen van wat wij weten dat noodzakelijk is voor uw redding en u te tonen wat de waarachtige aanbidding van God inhoudt, zodat, als u in God gelooft, u door middel van goede werken in staat zult zijn om samen met ons erfgenamen te zijn van de komende wereld. Maar als u er nog niet van overtuigd bent dat wat wij zeggen waar is, dan moet u dat in de eerste plaats niet verkeerd opnemen en u vijandelijk naar ons toe opstellen, omdat wij u slechts bekendmaken wat wij denken dat goed is. Wij koesteren ook geen wrok om de dingen aan u te schenken waarvan wij geloven dat zij ons zelf redding brengen, maar al te graag werkend, zoals ik al zei, zodat wij u ontvangen als mede-erfgenamen van de zegeningen waarvan wij geloven dat die onszelf geschonken zullen worden. Maar of de dingen die wij u vertellen werkelijk waar zijn, dat zult u niet anders kunnen weten dan door gehoorzaamheid te betrachten aan de dingen die opgedragen zijn, zodat u onderwezen wordt door de loop

der dingen en door het meest overtuigende bewijs van gezegend te zijn.'

Hoofdstuk 36.

'En dus, hoewel de slang in u op de loer ligt om uw zintuigen bezig te houden met wel 1000 valstrikken en in u wel 1000 blokkades opwerpt, waarmee hij u kan weghouden van het luisteren naar de instructie die redt, des te meer behoort u hem te weerstaan, en zijn suggesties af te wijzen, door steeds vaker samen te komen om het woord te horen en onderwezen te worden door ons, want niemand kan iets leren als hij niet onderwezen wordt.' En toen hij klaar was met spreken, gaf hij opdracht om degenen bij hem te brengen die onderdrukt werden door ziekte of demonen en hij legde hen de handen in gebed op, en hierna liet hij de menigte gaan, hen aanmoedigend om te blijven luisteren naar het woord tijdens de dagen die hij daar zou verblijven. Nadat de menigte vertrokken was, waste Petrus zichzelf met het water dat door de tuin liep, samen met nog andere aanwezigen die zich wilden wassen. Hierna gaf hij opdracht om banken op de grond onder een schaduwrijke boom neer te zetten en instrueerde ons om in de zelfde volgorde zoals die ons in Caesarea was toegewezen te gaan zitten. En zo, na gegeten te hebben en God gedankt te hebben zoals de Hebreëen dat gewoon zijn en er nog wat eten van die dag over was, gaf hij ons opdracht om hem vragen te stellen over alles wat wij maar wilden. Hoewel wij, hem inbegrepen, met zijn twintigen waren, legde hij aan iedereen uit wat hij hem ook maar wilde vragen. De details hiervan heb ik opgeschreven in de boeken die ik u enige tijd geleden toegestuurd heb. Toen de avond viel gingen wij met hem naar het logeeraadres en gingen slapen, ieder op zijn eigen plaats.

(H)erkenningen van Clement boek 6.

Hoofdstuk 1.

(H) Goed om voldoende en regelmatig te slapen

‘Maar zo gauw als het ochtendgloren het begon te winnen van de zich terugtrekkende duisternis was Petrus de tuin ingegaan om te bidden. Toen hij daarvandaan naar ons terugkwam zei hij, zich excuserend omdat hij ons nu pas wakte en later bij ons kwam dan gewoonlijk: ‘Nu vanwege de lente de dagen langer worden, wordt de nacht natuurlijk korter. Als iemand daarom verlangt om een deel van de nacht aan studie te besteden, dan moet hij gedurende de seizoenen niet dezelfde uren wakker blijven, maar moet hij wel dezelfde slaaptijd aanhouden, of de nacht nu korter of langer duurt, en moet hij bijzonder zorgvuldig zijn om de tijd die hij gewoon is te studeren niet in te korten omdat hij zijn slaap uitbreidt en de tijd dat hij wakker is vermindert. Ook hier moet men zich aan houden, want als de slaap wellicht onderbroken wordt terwijl het voedsel nog niet verteerd is, dan wordt de geest afgeleid door het niet verteerde voedsel en wordt door wonderigheid het innerlijke zintuig verward en verstoord. Het is dus goed dat ook dit deel aan voldoende rust toekomt, zodat als deze dingen afdoende in acht genomen worden zoals het hoort, dat het lichaam dan in staat gesteld kan worden om ook voor de andere bezigheid de juiste dienst aan de geest te bewijzen.’

Hoofdstuk 2.

(G) Herstel uw geestelijke zintuig, als een tuinman in een verwaarloosde tuin

Toen hij dit gezegd had, hadden al velen zich op de gebruikelijke plek in de tuin verzameld om naar hem te luisteren. Petrus vervolgde nadat hij de menigte op de manier die hem gewoon was begroet had en begon met het volgende te zeggen: ‘Zoals land dat door de tuinman verwaarloosd wordt en als gevolg hiervan doornen en distels voortbrengt, zo ook uw zintuig. Wanneer dit lang wordt verwaarloosd, heeft het talloze schadelijke meningen over zaken en dogma’s vanuit bedrieglijke wetenschappen gevormd. Het vraagt veel zorg en aandacht om uw zintuig te ontwikkelen, zodat het waarachtige Woord, dat de ware en ijverige Boer van het hart is, het kan doen ontwikkelen vanuit voortdurende instructies. Het is daarom aan u de keus om er gehoorzaam aan te zijn en om overbodige bezigheden en begeerten af te hakken, zodat een schadelijke ontwikkeling het goede zaad van het Woord niet verstikt. Want het is mogelijk dat een korte en intensieve ijver een langdurige verwaarlozing kan herstellen. Want de tijd van ieders leven is onzeker en daarom moeten wij ons naar de redding haasten, anders overvalt een plotseling sterven mogelijk nog degene die aarzelt.’

Hoofdstuk 3.

(G) Boosheid op uzelf is als een vuur dat de wortels van onkruid vernielt

‘Om de volgende reden moeten wij ons met des te meer inspanning inzetten, dat terwijl er nog tijd is, de verzamelde ondeugden van slechte gewoonten afgesneden kunnen worden. En dit kunt u op geen andere manier doen, dan door kwaad op uzelf te zijn over uw waardeloze en laagwaardige daden. Want dit is rechtvaardige en noodzakelijke boosheid, waardoor iedereen verontwaardigd is op zichzelf, en zichzelf beschuldigt voor de dingen waarin hij zich vergist

heeft en het verkeerd gedaan heeft. En door deze beschuldiging wordt er een bepaald vuur in ons aangewakkerd, dat wanneer het aangestoken zou worden op een kaal veld, de wortels van laagwaardig plezier verbrandt en de aarde van het hart vruchtbaarder maakt voor het goede zaad van het woord van God. En ik denk dat u genoeg oorzaken heeft die het waard zijn om kwaad over te worden, waardoor dit terechte vuur aangestoken kan worden, als u overweegt in hoeveel misvattingen het kwaad van onwetendheid u gebracht heeft. Hoe het ervoor gezorgd heeft dat u gevallen bent en tot aan uw nek in de zonde zit, en beseft van welke goede dingen het u weerhouden heeft en in welke stommiteiten het u getrokken heeft, en wat nog belangrijker is dan al het andere, hoe het u aansprakelijk heeft gesteld voor eeuwige bestraffingen in de komende wereld. Is vanwege al deze dingen het vuur van rechtvaardige verontwaardiging nog niet in u aangestoken, nu dat het licht van de waarheid u beschenen heeft? En heeft de furieuze boosheid die God welgevallig is zich al meester van u gemaakt, zodat elk onkruid met wortel en al kan verbranden en vernietigd worden, ook als wellicht enige scheuten van slechte begeerten zich in u uitgebod hebben?’

Hoofdstuk 4.

(P) Het vuur wordt aangestoken met de bedoeling dat wij berouw tonen voor onze daden

‘Daarom gaf Hij Die ons gezonden heeft, toen Hij gekomen was en zag dat de wereld onder invloed van het kwaad terecht gekomen was, niet direct vrede aan degene die de fout inging, anders zou Hij hem nog bevestigen in het kwaad. Maar door de kennis van de waarheid tegenover de puinhopen van onwetendheid te plaatsen, met de bedoeling dat hij berouw zou tonen en zich zou keren tot het licht van de waarheid, zo zou hij terecht verdriet hebben over het bedrogen zijn en het weggetrokken zijn naar de afgronden van dwaling. Dan zouden zij (hierna) het vuur van heilzame woede aansteken tegen de onwetendheid die hen bedrogen had. Daarom nam Hij het voor Zijn rekening om te zeggen: *‘Ik ben gekomen om vuur op aarde te brengen en hoe graag zou ik willen dat het aangestoken wordt!’*¹⁶⁵

(H) Strijd onderscheidt wie de waarheid doen en wie onwetend wil blijven

‘Daarom is er een bepaalde strijd die door ons in dit leven gestreden moet worden. Want het woord van waarheid scheidt noodzakelijkerwijs mensen van vergissingen en onwetendheid. Zo hebben wij ook gezien dat dood vlees vaak met een mes van het lichaam afgesneden wordt, van haar verbondenheid met de levende ledematen. Dit is het gevolg van kennis van de waarheid. Want het is noodzakelijk dat, omwille van de redding, bijvoorbeeld een zoon die het waarachtige woord ontvangen heeft, gescheiden wordt van zijn ongelovige ouders. Of anderszins, dat de vader gescheiden wordt van de zoon of de dochter van haar moeder. Zo laait de strijd tussen kennis en onwetendheid, waarheid en leugen, gelovige en ongelovige en verwanten en relaties op. Daarom heeft Hij Die ons gezonden heeft opnieuw gezegd: *‘Ik ben niet gekomen om vrede op aarde te brengen, maar het zwaard.’*¹⁶⁶

¹⁶⁵ Lukas 12:49

¹⁶⁶ Mattheüs 10:34

Hoofdstuk 5.

‘Maar als iemand zegt: ‘Hoe kan het goed zijn dat iemand gescheiden wordt van zijn ouders?’ Dan zal ik u vertellen hoe. Want als zij in hun verleugening bij hen gebleven zouden zijn, dan zouden zij hen geen goed doen en zouden zij zelf, samen met hen, ten onder gaan. Daarom is het goed, ja uitermate goed, dat degene die gered wil worden gescheiden zal worden van degene die dat niet wil. Maar let ook hierop, dat deze scheiding niet komt vanuit hen die het goed begrijpen, want zij willen graag bij hun familie zijn en hen goed doen en hen betere dingen leren. Maar het is de slechte gewoonte die hoort bij onwetendheid, die het niet verdraagt om dichtbij het licht van de waarheid te zijn, omdat die haar weerlegt, daarom komt de scheiding uit hen voort. Want zij die de kennis van de waarheid ontvangen, omdat zij vol goedheid is, verlangen ernaar om, waar mogelijk, het met iedereen te delen, omdat het door de goede God gegeven is, ja zelfs met hen die hen haten en vervolgen, want zij weten dat onwetendheid de oorzaak van hun zonde is. Daarom heeft, om kort te gaan, de Meester zelf toen Hij naar het kruis gevoerd werd door degenen die Hem niet kenden, de Vader gebeden voor Zijn moordenaars en gezegd: *‘Vader vergeef hun zonden, want zij weten niet wat zij doen.’*¹⁶⁷ Ook de discipelen, in navolging van hun Meester, hebben toen zij zelf geleden hebben gebeden voor hun moordenaars.¹⁶⁸ Maar als ons geleerd wordt om zelfs te bidden voor onze moordenaars en vervolgers, hoeveel te meer behoren wij dan niet de vervolgingen van ouders en relaties te verdragen en te bidden voor hun bekering?’

Hoofdstuk 6.

‘Laten wij daarom hierna zorgvuldig bedenken hoeveel redenen wij hebben om van onze ouders te houden. Gezegd wordt dat wij van hen houden omdat zij de verwekkers van ons leven lijken te zijn. Maar onze ouders zijn niet de verwekkers van ons leven, maar instrumenten daarvoor. Want zij geven het leven niet, maar dragen zorg voor de middelen die het mogelijk maken dat wij dit leven binnenkomen, terwijl de enige echte verwekker van leven God is. Als wij dus de Verwekker van ons leven willen liefhebben, laten wij dan weten dat Hij het is die liefgehad moet worden. Maar dan wordt er gezegd, wij kunnen Hem niet kennen, maar wij kennen hen wel en houden van hen. Maar is het dan echt zo, dat u niet kunt weten wat God is, maar wel kunt weten wat God niet is? Want wie weet er niet dat hout, of steen, of koper of iets wat daar op lijkt geen god is? Maar als u uw geest niet leent om te overwegen wat u makkelijk kunt begrijpen, dan is het zeker dat u geblokkeerd wordt om God te kennen, niet omdat dit onmogelijk is, maar vanwege luiheid. Want als u het gewild had, dan had u zelfs via deze nutteloze beelden op de weg van begrip gezet kunnen worden.’

Hoofdstuk 7.

(G) Het is voor u dat de aarde haar vrucht voortbrengt, ontken de Schepper ervan niet

‘Want het is zeker dat deze beelden met ijzere voorwerpen worden vervaardigd. En ijzer wordt door vuur gevormd, terwijl het vuur weer gedooft wordt door water. Water wordt bewogen door de wind (adem, Geest), en Geest is het begin van God. Want dit zegt de profeet Mozes: *‘In het begin maakte God de hemel en de aarde. Maar de aarde was onzichtbaar en ongeordend en duisternis lag in de diepte; en de Geest van God was op de wateren.’*¹⁶⁹ Deze Geest, als de Hand van de Schepper, scheidde het licht op commando van de duisternis. Hierna bracht de onzichtbare hemel deze

zichtbare voort, zodat Hij de hogere plaatsen tot een woning voor de engelen zou maken en de lagere tot een woning voor de mensen. Omwille van u gaf God daarom deze opdracht en trok het water dat zich op het oppervlakte van de aarde bevond zich terug, zodat de aarde vrucht voor u voort zou brengen. In de aarde verweef Hij ook een netwerk van water(bronnen), zodat bronnen en rivieren hieruit voor u ontspruiten konden. Omwille van u werd haar opgedragen om levende wezens voort te brengen, met alle dingen die konden dienen voor uw gebruik en plezier. Is het niet voor u dat de winden waaien en dat de wind die (het zaad) door hen ontvangt vruchten voortbrengt? Is het niet voor u dat de regen valt en de seizoenen veranderen? Is het niet voor u dat de zon opkomt en ondergaat en dat de maan haar veranderingen ondergaat? Voor u bewijst de zee haar dienst, zodat alles aan u onderworpen kan zijn, ondankbaar dat u er bent. Voor al deze dingen zou er geen rechtvaardig wrekende straf zijn, want boven alles uit bent u onwetend over de Schenker van al deze dingen, Die u boven alles behoort te erkennen en eerbiedigen?’

Hoofdstuk 8.

(G) Water, eerst door de Eniggeborene gemaakt, wedergeboorte, de doop is noodzakelijk

‘Maar nu breng ik u langs dezelfde wegen tot begrip. Want u ziet dat alles met behulp van water gemaakt wordt. Want water werd als eerste door de Eniggeborene gemaakt. En de Almachtige God is het Hoofd van de Eniggeborene, door Wie wij tot de Vader komen op de manier zoals wij hierboven geschetst hebben. En als u tot de Vader komt, dan zult u leren dat dit Zijn wil is, dat u opnieuw geboren wordt door middel van het water dat als eerste geschapen is. Want Hij Die opnieuw geschapen wordt door middel van water, heeft de maat van goede werken volbracht en is erfgenaam geworden van Hem door Wie hij opnieuw geschapen is tot onvergankelijkheid. Kom daarom als zonen naar uw Vader toe, met goed voorbedachte rade, zodat uw zonden weggewassen kunnen worden en aan God bewezen kan worden dat alleen onwetendheid de oorzaak ervan geweest is. Want als, nadat u deze dingen geleerd heeft, u ongelovig blijft, dan is de oorzaak van uw vernietiging toe te rekenen aan uzelf en niet aan onwetendheid, denkt u dan nog dat u kunt hopen op God, zelfs als u alle godvruchtigheid en rechtvaardigheid in acht neemt, maar niet de doop aanvaardt? Ja dat is nog erger, zo iemand staat een nog grotere straf te wachten, die de goede werken niet juist verricht, want winst komt alleen voor rekening van hem die goed doet, als zij verricht worden zoals God dat gebiedt. Nu heeft God iedereen die Hem aanbidt opgedragen om door de doop verzegeld te worden. Maar als u dat weigert, en liever uw eigen zin doet dan die van God, dan handelt u ongetwijfeld in strijd met en vijandig aan Zijn wil.’

Hoofdstuk 9.

‘Maar misschien zult u zeggen: ‘Wat heeft de doop in water bij te dragen aan de aanbidding van God?’ Ten eerste omdat hierdoor vervuld wordt wat God welbehaaglijk is. Ten tweede omdat, wanneer u opnieuw geschapen en opnieuw geboren wordt uit water en uit God, de kwetsbaarheid van uw eerdere geboorte die u door mensen bezit afgesneden wordt, zodat u uiteindelijk in staat zult zijn om gered te worden, maar anders is dat onmogelijk. Want dit heeft de Ware Profeet onder ede aan ons getuigd: *‘Voorwaar ik zeg u, dat tenzij een mens opnieuw geboren wordt uit water, hij het koninkrijk van God niet zal binnegaan.’*¹⁷⁰ Haast u dus, want er is in deze wateren een zekere kracht van

¹⁶⁷ Lukas 23:34

¹⁶⁸ Handelingen 7:60

¹⁶⁹ Genesis 1:1,2

¹⁷⁰ Johannes 3:5

genade gelegen, die haar vanaf het begin toebedeeld is, dat degenen erkent die in Naam van het driedovoudige sacrament gedoopt worden en hen van toekomstige straffen redt, het geschenk van de zielen die door de doop geheiligd zijn aan God overhandigend. Zoek daarom uw toevlucht tot deze wateren, want zij alleen kunnen het geweld van het toekomstige vuur blussen. En hij die aarzelt om ze in te gaan, voor hem is het duidelijk dat de afgod van ongelooft in hem verblijft, hierdoor wordt hij weerhouden om zich te haasten naar de wateren die hem redding verlenen. Want of u nu rechtvaardig of onrechtvaardig bent, altijd is de doop voor u noodzakelijk, voor de rechtvaardige zodat volmaaktheid in hem kan worden bewerkstelligd, en hij opnieuw geboren wordt voor God. Voor de onrechtvaardige zodat vergeving aan hem toegekend kan worden voor de zonden die hij in onwetendheid bedreven heeft. Daarom moet iedereen zich zonder aarzelen haasten om opnieuw voor God geboren te worden, omdat het einde van ieders leven onzeker is.'

Hoofdstuk 10.

(G) Doe werken die bij uw wedergeboorte passen

'Maar als u opnieuw door water geschapen bent, toon dan door goede werken de gelijkenis van u met de Vader Die u verwekt heeft. Nu dat u God kent, eer Hem dan als uw Vader. En het eren van Hem betekent dat u zult leven zoals Hij dat wil. En Zijn wil is dat u zo leeft dat u niets met moord of overspel te maken heeft, dat u vlucht van hatelijkheden en begeerten, dat u boosheid wegdoet, trots en opschepperijen, en de gruwel van jaloezie en door te vinden dat al dit soort zaken totaal niet bij u passen. Er is werkelijk een bepaald soort naleving die hoort bij onze godsdienst, die niet zozeer opgelegd is aan mensen, omdat zij vanwege haar zuiverheid door elke aanbieder van God gezocht wordt. Vanwege zuiverheid, waarvan ik zeg dat er vele soorten bestaan, maar ten eerste dat iedereen voorzichtig moet zijn om een menstruerende vrouw te benaderen, want dit beschouwd de wet van God als afzichtelijk. Maar hoewel de wet van God geen vermaning over deze dingen uitspreekt, zouden wij ons dan graag als kevers in de modder omwentelen? Want wij behoren iets meer in ons te hebben dan beesten, als weldenkende mensen, en begiftigt met hemelse zintuigen, wiens hoofdzakelijke studie het zou moeten zijn om het geweten te bewaken voor elke verontreiniging van het hart.'

Hoofdstuk 11.

(H) Wie van binnen schoon is, houdt ook de buitenkant schoon, andersom niet automatisch

'Verder is het goed en getuigt het van zuiverheid om het lichaam met water te wassen. Ik noem dat goed, niet alsof dit het beste zou zijn om de geest te zuiveren, maar omdat het wassen van het lichaam het gevolg is van dit goede. Want zo vermaande ook onze Meester sommige Farizeeën en Schriftgeleerden die dachten beter te zijn dan anderen en zich afscheidden van het volk, door hen huichelaars te noemen omdat zij alleen die dingen die door de mensen gezien werden zuiverden, maar hun harten die God alleen ziet hielden zij vuil en smerig. Aan sommigen van hen, niet iedereen, zei Hij daarom: *'Wee u Schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars! Omdat u de buitenkant van de beker en het bord reinigt, maar de binnenkant vol vuiligheid achterlaat. O blinde Farizeeën, reinig eerst de binnenkant, ook de buitenkant zal dan schoon worden.'*¹⁷¹ Want als de geest werkelijk door het licht van de kennis schoongemaakt

wordt, als deze eenmaal helder en schoon is, dan draagt zij noodzakelijkerwijs zorg voor de buitenkant van de mens, dat is zijn lichaam, zodat ook dat schoon wordt. Maar als dat niet gebeurt en het schoonhouden van het lichaam wordt verwaarloosd, dan is het duidelijk dat er geen zorg aan het zuiver houden van de geest en het reinigen van het hart besteed wordt. Zo gebeurt het dus dat degene die van binnen gereinigd is, ongetwijfeld ook van buiten schoon gemaakt is. Maar niet altijd is degene die uiterlijk schoon is ook van binnen schoon, namelijk als hij dit doet om mensen te behagen.'

Hoofdstuk 12.

(G) Seksuele omgang is voor de voortplanting net als bij de dieren

'Maar ook dit soort zuiverheid moet in acht genomen worden. Dat seksuele gemeenschap niet achteloos en alleen voor het plezier gedaan moet worden, maar vanwege het verwekken van kinderen. En omdat dit soort gedrag zelfs ook onder sommige lagere diersoorten gevonden wordt, zou het dan een schande zijn als zij niet gehouden wordt door mensen die verstandig zijn en God aanbidden? Maar er is nog een reden waarom deze zuiverheid in acht genomen moet worden door hen die de waarachtige aanbidding van God belijden, op de manieren zoals wij hier eerder van gesproken hebben en anderen die hier in verband mee staan, dat het zelfs in acht genomen wordt door hen die nog altijd door de duivel verleugend zijn, want zelfs onder hen is er enige vorm van inachtneming van kuisheid. Wat dan? Wilt u zich, nu u hervormd bent, nog houden aan dat waaraan u zich hield toen u het nog verkeerd zag?'

Hoofdstuk 13.

(G) Christenen moeten uitblinken in goede daden

'Maar wellicht zal iemand zeggen: 'Moeten wij dan alle dingen doen die wij deden toen wij nog afgoden aanbaden?' Niet alles, maar de dingen die goed gedaan werden, deze moeten wij nu ook nakomen. Omdat wanneer iets goed gedaan wordt door hen die verleugend zijn, dan is het zeker dat dit afgeleid is van de waarheid. Terwijl als iets niet goed uitgevoerd wordt vanuit de ware godsdienst, dan is dit zonder twijfel van de leugenachtigheid geleend. Want goed is goed, hoewel het gedaan wordt door degenen die de fout in gaan, en slecht is slecht, hoewel het gedaan wordt door degenen die de waarheid volgen. Of moeten wij zo dwaas zijn dat, als wij een aanbieder van afgoden zien die nuchter is, wij weigeren om nog langer nuchter te zijn, anders zou het nog lijken dat wij hetzelfde doen wat degene doet die afgoden aanbidt? Natuurlijk niet. Maar laten wij dit ernstig overwegen, dat als zij die fout zitten niet moorden, dan zouden wij niet eens kwaad moeten zijn.¹⁷² Als zij geen overspel plegen, dan zouden wij niet eens de vrouw van een ander moeten begeren.¹⁷³ Als zij van hun naasten houden, dan zouden wij zelfs van onze vijanden moeten houden,¹⁷⁴ als zij lenen aan hen die kunnen terugbetalen, dan zouden wij moeten geven aan hen waarvan wij niets hopen terug te ontvangen.¹⁷⁵ In alle dingen moeten wij die hopen op de eeuwige wereld uitblinken boven hen die alleen de huidige wereld kennen,¹⁷⁶ wetende dat als hun werken op de dag van het oordeel gelijk en evenredig aan de onze bevonden worden, wij in verwarring zullen zijn, omdat wij in onze werken gelijk bevonden worden met degenen die vanwege hun onwetendheid veroordeeld zijn en niet op de komende wereld hoopten.'

¹⁷¹ Mattheüs 23:25,26

¹⁷² Lukas 6:29

¹⁷³ Mattheüs 5:28; 15:19

¹⁷⁴ Mattheüs 5:44; Lukas 6:27,35

¹⁷⁵ Lukas 6:35; I Korintiërs 9:18

¹⁷⁶ Mattheüs 5:46-48

Hoofdstuk 14.

(P) Wee het oordeel over de Christenen die gelijk of onzuiverder dan de samenlevingen leven

‘Dan is verwarring werkelijk ons rechtmatige deel, als wij niets meer gedaan hebben dan zij die ondergeschikt in kennis aan ons zijn. Maar als het verwarring voor ons betekent, om gelijkwaardig met hen in werken bevonden te worden, wat zal er dan van ons worden als wij bij het onderzoek dat plaats zal vinden ondergeschikt en erger dan hen bevonden zullen worden? Luister daarom wat onze Ware Profeet ons over deze dingen geleerd heeft. Want voor hen die negeren om de woorden van wijsheid te gehoorzamen spreekt Hij dit: *‘De koningin van het zuiden zal samen met deze generatie in het oordeel opstaan en deze veroordelen, want zij is van de einden der aarde gekomen om de wijsheid van Salomo te horen, en zie, iemand die groter is dan Salomo is hier en zij luisteren niet naar Hem.’*¹⁷⁷ Maar over degenen die weigerden om berouw te tonen voor hun wandaden sprak Hij het volgende: *‘De mannen van Nineve zullen tijdens het oordeel met deze generatie opstaan en hen veroordelen, want zij toonden berouw op de prediking van Jona en zie, iemand die groter is dan Jona staat hier.’*¹⁷⁸ U ziet dus hoe Hij degenen die vanuit de wet onderwezen waren veroordeeld, door het aandragen van voorbeelden van degenen die uit heidense onwetendheid afkomstig waren, en toonde aan dat de eersten niet eens gelijkwaardig waren aan hen die verkeerd leken te leven. Uit dit alles wordt de stelling die Hij ingebracht heeft dus bevestigd dat zuiverheid, die in acht wordt genomen, tot op zekere hoogte zelfs door degenen die in de leugen leven, veel puurder en nauwgezetter in acht genomen moet worden, op alle terreinen zoals wij hiervoor lieten zien, door ons die de

waarheid volgen. Des te meer omdat aan ons eeuwige beloningen worden toegewezen als wij ze nakomen.’

Hoofdstuk 15.

(H) Clement gedoopt, op weg naar Antiochië

Toen hij deze dingen gesproken had en meer over dit onderwerp liet hij de menigte vertrekken. Nadat hij zoals hij gewoon was met zijn vrienden gegeten had, ging hij slapen. En terwijl hij op dezelfde manier gedurende drie maanden het woord van God onderwees en massa's zich tot het geloof bekeerden, gaf hij mij uiteindelijk opdracht om te vasten. En na het vasten verleende hij mij de doop in voortdurend stromend water, in de bronnen die grenzen aan de zee. En toen wij vanwege de genade van de wedergeboorte die goddelijk over mij gekomen was samen met de broers de vrijheid vreugdevol vierden, gaf Petrus de aangewezen (broers) opdracht om hem vooruit te reizen naar Antiochië en daar drie maanden langer te wachten. Nadat zij vertrokken waren, leidde hijzelf degenen die het geloof van de Heer volledig aanvaard hadden naar de bronnen bij de zee en doopte hen. Na het brood met hen gebroken te hebben, stelde hij Maro, die hem in zijn huis ontvangen had en volmaakt geworden was in alles, als voorganger over hen aan. Samen met hem stelde hij tegelijkertijd twaalf oudsten aan en ook diakenen. Ook de dienst van de weduwen stelde hij in en ordende zo het dienstbetoon van de kerk. Hij gaf iedereen opdracht om Maro in alle dingen die hij hen op zou dragen als hun voorganger te gehoorzamen. En na op die manier alle zaken in goede orde geregeld te hebben, toen drie maanden voorbij waren, zeiden wij degenen die in Tripoli leefden gedag en vertrokken wij naar Antiochië.

¹⁷⁷ Mattheüs 12:42; Lukas 11:31

¹⁷⁸ Mattheüs 12:41; Lukas 11:32

(H)erkenningen van Clement boek 7.

Hoofdstuk 1.

(H) Twee groepen op weg naar Antiochië

Nadat wij eindelijk Tripoli verlaten hadden, een stad in Fenicië, stopten wij eerst in Orthosias, niet ver van Tripoli, daar bleven wij ook de volgende dag. Want bijna iedereen die in de Heer was gaan geloven was niet in staat om afscheid te nemen van Petrus en zij volgden hem dus tot daar. Hierna kwamen wij aan in Antaradus.¹⁷⁹ Maar omdat wij met velen waren zei Petrus tegen Niceta en Aquila: 'Omdat er een grote menigte aan broers bij ons is, en wij niet weinig afgunst zullen opwekken als wij zo elke stad binnenkomen, lijkt het mij goed dat wij maatregelen nemen zonder dat wij zoiets onplezierigs doen als het hen beletten om ons te volgen, dan weten wij zeker dat de boze geen jaloersheid tegen ons zal opwekken, op geen enkele manier! Daarom wil ik dat jullie, Niceta en Aquila, samen met hen ons vooruit gaan, dan kunnen jullie de menigte in tweeën verdeelt leiden, zo komen wij elke heidense stad gescheiden reizend binnen, wat beter is dan als één groep.'

Hoofdstuk 2.

'Maar ik weet dat het u verdriet doet om voor het verloop van tenminste twee dagen van mij gescheiden te zijn. Geloof mij, dat in welke mate u ook van mij houdt, dat mijn genegenheid naar u toe tien keer meer is. Maar als, vanwege onze gezamenlijke genegenheid, wij niet de dingen doen die goed en eerbaar zijn, dan zal dit soort liefde onredelijk blijken te zijn. Laten wij daarom, zonder afbreuk te doen aan onze liefde, aandacht schenken aan de dingen die nuttig en noodzakelijk lijken, vooral omdat geen dag voorbij zal gaan waarbij u niet aanwezig zult zijn bij mijn discussies. Want ik heb het voornemen om één voor één door de meest belangrijke steden van de provincies te reizen, zoals u ook weet, en er vanwege het onderwijs steeds drie maanden te blijven. Ga nu voor mij uit naar Laodicea, de dichtstbijzijnde stad, dan zal ik u na twee of drie dagen volgen, zo ver als mijn bedoeling is. Maar u moet wachten in de herberg die zich het dichtste bij de poort van de stad bevindt. Van daaruit, nadat wij er een paar dagen verbleven hebben, gaat u mij weer vooruit naar de steden die op grotere afstand liggen. Ik verzoek u dit te doen in elke stad, vanwege het voorkomen van jaloersheid, voor zover dat in ons vermogen ligt zodat, door uw voorbereidingen die in elke stad getroffen kunnen worden, ook de broers die bij ons zijn onderdak kunnen vinden en niet als zwervers aangezien worden.'

Hoofdstuk 3.

Toen Petrus dat gezegd had, berustten zij hier natuurlijk in en zeiden: 'Het maakt ons niet heel erg verdrietig om dit te doen, omdat u het ons opdraagt die door de vooruitziende blik van Christus uitgekozen bent om goed te doen en het juiste advies te geven in alles. Maar ook omdat, terwijl het een zwaar verlies is om onze heer Petrus één of maximaal twee dagen niet te zien, het niet ondraaglijk is. Wij denken ook aan onze twaalf broers die ons al vooruit gaan en die uitgesloten zijn van het luisteren en zien van u gedurende een hele maand van de drie die u in iedere stad verblijft. Daarom zullen wij niet aarzelen om uw opdracht uit te voeren, want u geeft in alles de juiste opdracht.' Dit gezegd hebbend gingen zij vooruit, na instructies ontvangen te hebben dat zij met de broers moesten spreken die buiten de

stad samen met hen wandelden en hen te verzoeken niet als één menigte de steden binnen te gaan en met rumoer, maar apart en verspreid.

Hoofdstuk 4.

(H) Clement blijft bij Petrus

Maar toen zij vertrokken waren verheugde ik, Clement, mij zeer omdat hij mij bij zichzelf gehouden had en ik zei tegen hem: 'Ik dank God dat u mij niet met de anderen vooruitgestuurd heeft, want ik zou van verdriet gestorven zijn.' Toen zei Petrus: 'En wat zal er gebeuren als ik u noodzakelijkerwijs vraag om overal heen uitgezonden te worden om onderwijs te geven? Zou u sterven als u van mij gescheiden wordt vanwege een goede zaak? Zou u zichzelf niet beperken om geduldig te dragen wat noodzakelijkerwijs uw last is? Of weet u niet dat vrienden altijd samen zijn en verbonden zijn door herinneringen, hoewel ze lichamelijk gescheiden zijn. Terwijl aan de andere kant sommige personen lichamelijk dicht bij elkaar zijn, maar in gedachten vreemden voor elkaar?'

Hoofdstuk 5.

(H) Clements adellijke afkomst, Petrus als wees opgegroeid

Toen antwoordde ik: 'Denk niet, mijn heer, dat ik hier zonder reden onder lijdt, maar er is een zekere oorzaak en reden voor mijn genegenheid voor u. Want alleen u heb ik als degene naar wie al mijn affectie uitgaat, in plaats van vader en moeder en broers. Maar boven alles staat het feit dat u de oorzaak bent van mijn redding en kennis van de waarheid. En ook hier houd ik geen moment rekening mee, dat mijn jonge leeftijd onderworpen is aan de valstrikken van lusten, en dat ik bang ben om zonder u te zijn, want alleen al door uw aanwezigheid wordt alle verwijfdheid, hoe irrationeel die ook kan zijn, te schande gezet. Hoewel ik er door de genade van God ook op vertrouw dat ook mijn geest met wat zij door uw onderwijs heeft ontvangen in staat zal zijn om niets anders in haar gedachten te ontvangen. Daarbij herinner ik mij wat u in Caesarea gezegd heeft: 'Als iemand mij wil vergezellen, zonder zijn plichten te verzaken, laat hem dan met mij meegaan.' Hiermee bedoelde u dat hij niet iemand verdrietig zou moeten maken die hij volgens Gods belofte zou moeten aanhangen. Bijvoorbeeld dat hij niet een trouwe echtgenote zou moeten verlaten, of ouders, of soortgelijken. Nu ben ik hier geheel vrij van en past het mij dus om u te volgen. En ik zou willen dat u het mij toestond dat ik u de dienst van een dienstknecht zou mogen bewijzen.'

Hoofdstuk 6.

Toen lachte Petrus en zei: 'Denkt u niet Clement, dat het uiterst noodzakelijk is dat u een dienstknecht zou worden? Want wie anders maakt mijn bed op en schudt mijn prachtige spreien op? Wie zal mijn ringen aangeven en mijn kleding die ik voortdurend moet wisselen klaar hangen? Wie moet toezien op mijn koks en zorgdragen voor verschillende soorten vlees die met geheime en verscheidene kookkunsten voorbereid worden? Al de dingen die gemaakt worden zonder kosten te sparen en opgediend worden aan mannen met een delicate opvoeding, ja voor hun eetlust die lijkt op die van een wild beest? Maar wellicht, hoewel u met mij leeft, kent

¹⁷⁹ Tartus in Syrië

u mijn wijze van leven niet. Ik leef alleen van brood met olijven en zelden zelfs met potkruiden. Mijn kleding is wat u ziet een kleed met een bovenkleed en hierbij verlang ik niets meer. Dit is genoeg voor mij omdat mijn geest geen dingen van nu verlangt maar eeuwige dingen, daarom kunnen aanwezige en zichtbare dingen mij niet bekoren. Daarom omarm en bewonder ik werkelijk uw goede gezindheid naar mij toe, en beveel ik u nog meer aan omdat, terwijl u gewend was aan zo'n grote overvloed, u toch in staat bent geweest om hier snel afstand van te doen en uzelf het leven van ons eigen te maken, dat alleen gebruik maakt van wat noodzakelijk is. Want wij, dat is ik met mijn broer Andreas, zijn vanaf onze kindertijd niet alleen als wezen opgegroeid, maar ook extreem arm. En omdat de noodzaak ons dwong om altijd te werken, dragen wij ook nu nog makkelijk de vermoeidheden van onze reizen. Maar in plaats daarvan, als u daarmee wilt in stemmen en het toestaat, dat ik, die een arbeider ben, beter de plicht van dienaar aan u kan vervullen.'

Hoofdstuk 7.

(G) Het dienaar zijn van de leider

Maar ik beefde toen ik dit hoorde en brak onmiddellijk uit in tranen, omdat zo'n groot man die meer waard is dan de hele wereld, mij zo'n voorstel gedaan had. Toen hij mij zo zag huilen vroeg hij waarom dat was. Ik antwoordde hem: 'Wat heb ik voor zonde aan u gedaan dat u mij met zo'n voorstel verdriet doet?' Petrus zei: 'Als het slecht is dat ik zei dat ik u moet dienen, dan was u eerst fout door hetzelfde aan mij te zeggen.' Toen zei ik: 'De zaken liggen anders, want het past mij om dit voor u te doen, maar het is zwaar dat u die uitgezonden bent als de boodschapper van de Allerhoogste God om zielen van mensen te redden, dit tegen mij zou zeggen.' Toen zei Petrus: 'Ik zou het met u eens zijn als het niet zo was dat onze Heer, Die voor de redding van de hele wereld gekomen is en Die edeler was dan welk schepsel dan ook, zich onderwierp om een Dienaar te zijn, zodat Hij ons zou overtuigen om ons niet te schamen om de dienst van dienstknechten aan onze broers te bewijzen.'¹⁸⁰ Toen zei ik: 'Het was dwaas van mij dat ik zou veronderstellen dat ik u zou kunnen overtroeven, toch breng ik dank aan de voorzienigheid van God, omdat ik het verdiend heb om in plaats van ouders u te hebben.'

Hoofdstuk 8.

(H) Vervolg van de afkomst van Clement

Toen zei Petrus: 'Is er dan niemand van uw familie die nog leeft?' Ik antwoordde: 'Er zijn inderdaad nog veel machtige mensen die afstammen van Caesar, want Caesar zelf gaf een vrouw aan mijn vader die familie van hem was, die samen met hem naar school geweest is en afstamt van een erg adellijke familie. Mijn vader kreeg een tweeling van haar, voor mij geboren, ze lijken niet erg op elkaar volgens wat mijn vader mij verteld heeft, want ik heb ze nooit gekend. Maar ook van mijn moeder heb ik zeker geen heldere herinnering meer. Maar ik koester de herinnering aan haar gezicht, alsof ik het in een droom gezien heb. Mijn moeder heette Mathidia, mijn vader Faustinianus mijn broers Faustinus en Faustus. Nu zag mijn moeder een visioen toen ik nog maar net vijf jaar oud was, zoals mijn vader mij verteld heeft, hierdoor werd zij gewaarschuwd dat, als zij niet snel de stad met haar tweelingzonen zou verlaten en tien jaar weg zou blijven, zij en haar kinderen vanwege een vreselijk noodlot verloren zouden gaan.'

Hoofdstuk 9.

'Toen bracht mijn vader, die innig van zijn zoons hield, hen samen met hun moeder aan boord van een schip. Hij zond hen naar Athene om onderwezen te worden, samen met slaven en dienstmeiden en een voldoende hoeveelheid geld. Alleen ik bleef achter om hem te troosten, dankbaar omdat het visioen ook niet opgedragen had dat ik met mijn moeder mee zou gaan. Aan het eind van één jaar stuurde mijn vader mannen naar Athene met geld voor hen, verlangend ook om te weten hoe het hen verging. Maar zij die gestuurd werden kwamen nooit terug. Opnieuw in het derde jaar, stuurde mijn bezorgde vader weer andere mannen met geld die in het vierde jaar terugkwamen en verhaalden dat zij noch mijn moeder noch mijn broers gezien hadden, dat zij nooit in Athene aangekomen waren en dat er geen spoor is gevonden van iemand die met hen was meegerisd.'

Hoofdstuk 10.

'Toen mijn vader dit hoorde en door intens verdriet overweldigd werd, niet wetende waarheen te gaan of waar hij het moest zoeken, vertrok hij met mij naar de haven en begon de zeelui te vragen of iemand van hen iets gezien of gehoord had van een moeder met twee kinderen die ergens aan land gespoeld waren, vier jaar geleden. Terwijl de een dit zei en de ander dat weer, maar niets sluitend aan ons verklaard werd, al zoekende in deze hopeloze wirwar, had mijn vader toch een sprankje ijdele hoop, zodat hij erover dacht om mij onder voogdij te plaatsen en me in Rome achter te laten, omdat ik toen twaalf jaar oud was en hij hen dan kon gaan zoeken. Dus ging hij al huilend naar de haven en na aan boord van een schip gegaan te zijn is hij vertrokken, en van die tijd af tot nu heb ik nooit enige brief van hem ontvangen, ook weet ik niet of hij leeft of dood is. Maar ik vermoed toch dat ook hij vergaan is, ofwel door een gebroken hart, of door schipbreuk. Want twintig jaar zijn nu sinds toen voorbij gegaan en geen bericht van hem heeft mij ooit bereikt.'

Hoofdstuk 11.

Petrus huilde uit medelijden toen hij dit hoorde en zei tegen zijn vrienden die aanwezig waren: 'Als iemand die God aanbidt had moeten verdragen wat deze vader te verduren heeft gekregen, dan zou iemand direct zijn geloof, als de oorzaak van zijn rampen, verlaten. Maar als deze dingen aan de armzalige samenlevingen gebeuren, dan rekenen zij dit aan het noodlot toe. Hen noem ik armzalig omdat zij zowel over de kwellingen hiervan in de fout gaan en daarbij nog van de toekomstige hoop beroofd zijn. Want wanneer de aanbidders van God deze dingen lijden, dan zorgt het geduldig verdragen ervan nog voor de reiniging van zonden.'

Hoofdstuk 12.

(H) Clement en Petrus op Arwad

Hierna vroeg een van de aanwezigen aan Petrus of wij vroeg in de morgen naar het nabijgelegen eiland Arwad wilden gaan, wat niet verder dan 1200 meter uit de kust ligt, om een bijzonder bouwwerk wat erop stond te zien van wijnhouten (of glazen) pilaren van een enorme omvang. Hier stemde Petrus mee in omdat hij zeer meegaand was. Maar hij drukte ons op het hart dat wij, als wij het schip verlieten, ons niet allemaal direct daarheen moesten haasten om het te zien. 'Want,' zei hij, 'ik wil niet dat u in de menigte opvalt.' Toen wij na een uur varen de volgende dag op het eiland aankwamen, haastten wij ons direct naar de plaats waar de pilaren stonden. Zij stonden in een bepaalde tempel, waarin prachtige werken van (de schilder en

¹⁸⁰ Johannes 13:3-10

beeldhouwer) Phidias stonden, wij waren allemaal sterk onder de indruk en staarden ernaar.

Hoofdstuk 13.

[\(H\) De bedelares doet haar verhaal aan Petrus](#)

Maar toen Petrus alleen de pilaren bewonderd had, geheel niet onder de indruk van de begenadigde schilder, ging hij naar buiten en zag voor de poort een arme vrouw bedelend om aalmoezen aan hen die naar binnen gingen. Hij keek haar ernstig aan en zei: 'Vertel mij mevrouw, welk deel van uw lichaam is in nood zodat u zichzelf vernedert tot het vragen van aalmoezen en niet liever uw brood verdient door te werken met de handen die God u gegeven heeft?' Maar zij zuchtte en zei: 'Ware het dat ik handen had die zich konden bewegen, maar nu is alleen nog het uiterlijk van de handen bewaard gebleven, want het leven is eruit verdwenen, vanwege het bijten erop zijn ze zwak en zonder gevoel geworden.' Toen zei Petrus: 'Wat is er de oorzaak van dat u zichzelf zo zware verwondingen heeft toegebracht?' 'Gebrek aan moed,' zei ze, 'en niets anders, want als ik enige moed in mij zou hebben, dan had ik mij of in een ravijn gegooid of in de diepte van de zee en was zo aan het eind van mijn verdriet gekomen.'

Hoofdstuk 14.

Toen zei Petrus: 'Denkt u mevrouw, dat degenen die zichzelf vernietigen vrij zullen zijn van pijnigingen en niet dat de zielen van degenen die zichzelf met geweld om het leven brengen aan nog meer pijnigingen onderworpen zijn?' Toen zei zij: 'Ik zou wensen dat ik er zeker van was dat zielen in de helse regionen leven, want ik zou graag het lijden van de straf voor zelfmoord omarmen, alleen al om mijn geliefde kinderen te kunnen zien, al was het maar één uur.' Toen zei Petrus: 'Wat is zo omvangrijk dat het u belast met zo'n zwaar verdriet? Dat wil ik graag weten. Want als u mij informeert over de oorzaak, dan zou ik in staat kunnen zijn om u duidelijker te tonen mevrouw, dat zielen werkelijk leven in de helse regionen en in plaats van de afgrond van de diepzee zou ik u een geneesmiddel kunnen geven, zodat u in staat zult zijn om uw leven zonder kwellingen te beëindigen.'

Hoofdstuk 15.

Toen de vrouw deze welkome belofte hoorde, begon zij met te zeggen: 'Het is niet eenvoudig te geloven en ook denk ik dat het niet nodig is om te vertellen waar ik vandaan kom en wat mijn land is. Het is alleen al voldoende om de oorzaak van mijn verdriet te noemen, waarom ik mijn handen krachteloos gemaakt heb door er op te knauwen. Ik ben geboren uit adellijke ouders en ben de vrouw geworden van een erg machtig man. Ik had tweelingjongens en hierna nog één. Maar de broer van mijn echtgenoot was hevig gepassioneerd met onwettige liefde naar mij toe. Omdat ik kuisheid boven alles hoog achtte en niet met zo'n grote verdorvenheid wilde instemmen, maar ook mijn man de vernedering van zijn broer wilde besparen, overdacht ik of ik op enige manier onvervuild zou kunnen ontsnappen en toch niet broer tegen broer op zou zetten, waarmee ik het gehele geslacht van een adellijke familie in diskrediet zou brengen. Daarom bedacht ik om mijn land met mijn tweeling te verlaten totdat de incestuele liefde, die door het blijven zien van mij alleen maar gekoesterd en aangewakkerd zou kunnen worden, verdwenen zou moeten zijn. Ik had bedacht dat onze andere zoon zou achterblijven om zijn vader nog een beetje te troosten.'

Hoofdstuk 16.

'Teneinde dit plan ten uitvoer te kunnen brengen, deed ik het voorkomen alsof ik een droom had waarin, als in een

visioen, een god naast mij stond die mij zei dat ik direct de stad met mijn tweeling moest verlaten en weg moest blijven totdat hij mij weer op zou dragen om terug te keren. Hij zei dat als ik dat niet zou doen, ik samen met al mijn kinderen verloren zou gaan. En zo gebeurde het. Want direct toen ik de droom aan mijn man vertelde, was hij doodsbang en stuurde mij met mijn tweelingzonen weg, samen met slaven, dienstmeiden en genoeg geld. Hij gaf mij de opdracht om naar Athene te zeilen, waar ik mijn zonen naar school kon doen en dat ik daar zou blijven totdat hij mij opdracht zou geven om weer te vertrekken en terug te keren. Terwijl ik samen met mijn zoons aan het zeilen was, verging ons schip in de nacht vanwege het geweld van de wind en ongelukkige ik dreef naar deze plaats af. En toen iedereen was vergaan nam een krachtige golf mij op en wierp mij op een rots. Terwijl ik daar zat met alleen nog de hoop dat ik wellicht mijn zoons nog zou kunnen vinden, alleen daarom wierp ik mij niet in de diepte, hoewel mijn ziel, ontzet en vervuld van verdriet, op dat moment zowel de moed als de kracht had om dit te doen.'

Hoofdstuk 17.

'Maar toen de ochtend gloorde en ik met roepen en schreeuwen om mij heen keek of ik wellicht nog de lichamen van mijn onfortuinlijke zonen zou zien die ergens aan land gespoeld waren, raakten sommigen van degenen die mij zagen met erbarmen bewogen en zochten zij eerst de zee af, en daarna langs de kusten, of zij een van mijn kinderen zouden kunnen vinden. Maar toen geen van hen ergens te vinden was, waren er vrouwen van daar die medelijden met mij hadden en mij gingen troosten, ieder van hen vertelde haar eigen verdriet, zodat ik getroost zou worden vanwege de zelfde soort ongelukken die hen net als mij overkomen waren. Maar dit maakte mij nog verdrietiger, want mijn gesteldheid was niet zo dat ik de ongelukken van anderen als troost voor mijzelf kon beschouwen. En toen velen verlangden om mij gastvrij op te nemen, was er een zekere arme vrouw, die hier woont, die mij dwong om in haar hut te gaan wonen. Ze zei dat ze een zeeman als echtgenoot gehad had en dat hij toen hij nog jong was op zee gestorven was, en dat, hoewel velen haar hierna gevraagd hadden om te trouwen, zij het weduwschap verkoos vanwege de liefde voor haar man. 'Daarom,' zei ze, 'zullen wij alles wat wij door het werken met onze handen verdienen delen.'

Hoofdstuk 18.

'En om u niet op te houden met een lang nutteloos verhaal, ging ik gewillig vanwege de trouwe liefde die zij voor haar man behield bij haar wonen. Maar niet lang daarna werden mijn handen krachteloos, ongelukkige vrouw die ik er ben vanwege het knauwen erop met mijn tanden, en zij die mij in huis genomen had raakte verlamd en ligt nu thuis in bed. Ook de liefde van de vrouwen die eerst medelijden met mij toonden verzwakte. Nu zijn wij beiden hulpeloos. Ik zit hier te bedelen zoals u ziet, en als ik iets ontvang is het één maaltijd voor twee stakkers. Zie, nu heeft u genoeg gehoord van hoe het mij vergaan is, waarom aarzelt u om uw belofte in te lossen en mij genezing te bieden, waardoor wij beiden ons ellendige leven zonder straf kunnen beëindigen?'

Hoofdstuk 19.

Terwijl zij nog sprak, was Petrus diep in gedachten verzonken en stond daar als door de bliksem getroffen. Ik, Clement, kwam erbij staan en zei: 'Ik heb u overal gezocht, wat gaan we nu doen?' Maar hij gaf mij opdracht om hem vooruit te lopen naar het schip en daar op hem te wachten. En omdat hij niet tegengesproken mag worden, deed ik wat hij mij opgedragen had. Maar hij, zoals hij mij later in geuren en kleuren vertelde, geraakt door een zeker

vermoeden, vroeg naar de familie van de vrouw en haar land en de namen van haar zonen. 'En direct,' zei hij, 'als u mij deze dingen vertelt, zal ik u een geneesmiddel geven.' Maar zij reageerde als iemand die geweld aan gedaan werd en wilde deze dingen niet zeggen. Toch verlangde zij naar het geneesmiddel waardoor zij het een na het ander verzon. Ze zei dat ze uit Efeze kwam en haar man uit Sicilië en gaf valse namen op van haar zonen. Toen zei Petrus, die dacht dat zij eerlijk geantwoord had: 'Ach mevrouw, ik dacht dat een overweldigende vreugde vandaag over ons zou komen, want ik vermoedde dat u een bepaalde vrouw zou zijn van wie ik onlangs vergelijkbare dingen gehoord heb.' Maar zij bezwoer hem door te zeggen: 'Ik smeed u mij te vertellen waarover dit gaat, dan zal ik weten of er onder de vrouwen iemand is die nog onfortuinlijker is dan ikzelf.'

Hoofdstuk 20.

(H) Petrus brengt Clement bij zijn moeder

Toen begon Petrus, die niet kan bedriegen en met erbarmen bewogen was, met zeggen: 'Er is een zekere jongeman onder degenen die mij volgen vanwege een bepaalde geloofsgezindheid, een Romeins burger, die mij vertelde dat hij een vader had met een tweelingbroer van wie niemand meer in leven is. 'Mijn moeder,' zegt hij, 'zoals ik dat van mijn vader geleerd heb, had een visioen, dat zij voor een bepaalde periode met haar tweelingzonen uit de Romeinse stad moest vertrekken, omdat zij anders door een verschrikkelijke dood verloren zouden gaan. En toen zij vertrokken was, is zij nooit meer gezien.' Hierna is zijn vader vertrokken om zijn vrouw en zoons te zoeken en is toen ook verloren.'

Hoofdstuk 21.

Toen Petrus dat gezegd had stond de vrouw stom van verbazing en viel ze flauw. Petrus ving haar op, troostte haar en vroeg wat er aan de hand was, of waar zij last van had. Na eindelijk met veel moeite weer op adem gekomen te zijn en zichzelf vermannende vanwege de overvloedige vreugde waarop zij gehoopt had en op hetzelfde moment haar tranen wegvegend zei ze: 'Is hij hier, de jongen waarover u spreekt?' Maar Petrus, toen hij doorhad hoe het zat zei: 'Vertel mij eerst, want anders zult u hem niet zien.' Toen zei zij: 'Ik ben de moeder van de jongen.' Toen zei Petrus: 'Hoe heet hij?' En zei antwoordde: 'Clement.' Toen zei Petrus: 'Hij is het, hij is het ook die kort geleden met mij sprak en die ik opdroeg om mij vooruit te gaan naar het schip.' Toen viel zij voor Petrus zijn voeten neer en smeekte zij dat hij zich naar het schip zou haasten. Toen zei Petrus: 'Oké, als u mij belooft dat u zult doen wat ik zeg.' Toen zei zij: 'Ik zal alles doen, toon mij alleen mijn enige zoon, want ik denk dat ik in hem ook mijn eigen tweeling zal zien.' Toen zei Petrus: 'Als u hem gezien hebt, verberg u dan voor een korte tijd, totdat wij het eiland verlaten hebben.' 'Dat zal ik doen,' zei ze.

Hoofdstuk 22.

Toen nam Petrus haar aan de hand en bracht haar naar het schip. En toen ik zag dat hij de vrouw aan de hand had, begon ik te lachen. Maar, om hem een plezier te doen, wilde ik mijn hand wisselen voor de zijne en de vrouw ondersteunen. Maar op het moment dat ik haar hand aanraakte, schreeuwde zij het uit en omarmde zij mij en begon mij te overstelpen met de zoenen van een moeder. Maar ik, die onwetend was over de hele zaak, duwde haar van mij weg alsof het een dwaze vrouw was, en tegelijkertijd, hoewel met eerbied, was ik een beetje boos op Petrus.

Hoofdstuk 23.

Maar hij zei: 'Stop, wat doet u nu O Clement, mijn zoon? Duw uw moeder niet weg.' Maar ik barstte direct uit in tranen toen ik deze woorden hoorde, viel bovenop mijn moeder die op de grond gevallen was en begon haar te kussen. Want gelijk toen ik het hoorde, werd gaandeweg haar gezicht in mijn geheugen teruggehaald en des te langer ik ernaar starde, des te bekender zij voor mij werd. Ondertussen verzamelde zich een grote menigte omdat zij hoorden dat de vrouw die gewoon was te bedelen haar zoon herkend had, die een welvarend man was. En toen wij haastig van het eiland weg wilden zeilen, zei mijn moeder tegen mij: 'Mijn lieve zoon, het is goed als ik gedag zeg aan de vrouw die mij in huis genomen heeft, want zij is arm, verlamd en bedlegerig.' Toen Petrus en iedereen die bij ons was dit hoorde, bewonderden zij de goedheid en omzichtigheid van deze vrouw, en onmiddellijk gebood Petrus een aantal om de vrouw te halen samen met het bed waarop zij lag. En toen zij gebracht en in het midden van de menigte geplaatst was zei Petrus in aanwezigheid van iedereen: 'Ik ben een prediker van de waarheid, om het geloof van iedereen die hier staat te bevestigen, dat zij weten zullen dat er één God is Die de hemel en aarde gemaakt heeft. In de Naam van Jezus Christus, Zijn Zoon, laat deze vrouw opstaan.' En direct toen hij dit gezegd had, stond zij gezond op en viel aan Petrus zijn voeten neer en na haar vriendin en naaste met kussen gegroet te hebben, vroeg zij haar wat dit allemaal te betekenen had en zij deed in het kort verslag van de herkenning, zodat de menigte die eromheen stond zich verwonderde.

Hoofdstuk 24.

(H) Petrus getuigt aan de menigte

Hierna richtte Petrus, zoveel als hij kwijt kon in de tijd die nog restte, zich tot de menigte over het geloof in God, en de geboden van de godsdienst. Hierna voegde hij toe dat, als iemand meer precies zou willen leren over deze dingen, hij mee moest gaan naar Antiochië. 'Waarover,' zei hij, 'wij besloten hebben om er drie maanden te blijven, om volledig onderwijs te geven over de zaken die tot redding dienen. Want als,' zei hij, 'mensen hun land vanwege zakelijke of militaire redenen verlaten, en er niet bang voor zijn om lang op reis te gaan, waarom zou het dan te lastig zijn of te moeilijk om vanwege het eeuwige leven drie maanden uw huis te verlaten?' Toen hij deze dingen gezegd had en meer wat daarop gericht was, gaf ik 1000 drachmes¹⁸¹ aan de vrouw die mijn moeder opgenomen had en die door middel van Petrus weer gezond geworden was. In aanwezigheid van iedereen stelde hij haar onder de zorg van een zekere goede man, de burgemeester van die stad, die beloofde dat hij graag zou doen wat zij van hem vroegen. Ik gaf ook wat geld aan een aantal anderen, en aan de vrouwen waarvan verteld was dat zij mijn moeder vroeger in haar ellende getroost hadden, aan wie ik ook mijn dank liet blijken. Hierna zeilden wij samen met mijn moeder weg naar Antaradus.

Hoofdstuk 25.

(H) Niceta en Aquila ontmoeten hun broer en hun moeder

En toen wij op ons logeeradres aankwamen, begon mijn moeder mij te vragen wat er van mijn vader geworden was. Ik vertelde haar dat hij vertrokken was om haar te zoeken en nooit meer was teruggekeerd. Maar zij die dit hoorde, zuchtte alleen, want haar grote vreugde om mij verlichtte haar andere zorgen. De volgende dag reisde ze met ons mee en ze trok op met Petrus zijn vrouw. Wij kwamen aan in Balanea¹⁸² waar wij drie dagen verbleven en gingen toen

¹⁸¹ Ongeveer 2 ½ jaarsalaris van een landarbeider.

¹⁸² Baniyas

door naar Parhos en verder naar Gabala,¹⁸³ via deze weg kwamen wij aan in Laodicea¹⁸⁴ waar Niceta en Aquila ons voor de poort ontmoetten en nadat zij ons met een kus begroet hadden brachten zij ons naar ons logeeraadres. Maar Petrus, die zag dat het een grote en prachtige stad was, zei dat het goed was als wij er tien dagen zouden blijven en wellicht nog langer. Toen vroegen Niceta en Aquila aan mij wie deze onbekende vrouw was, en ik antwoordde: 'Dat is mijn moeder die God door middel van Petrus aan mij teruggegeven heeft.'

Hoofdstuk 26.

En toen ik dit gezegd had, begon Petrus op volgorde zoals het gebeurd was de hele geschiedenis aan hen uit te leggen en zei: 'Toen wij in Aradus aankwamen, en ik jullie opgedragen had ons vooruit te gaan, dezelfde dag nog nadat jullie vertrokken waren, liep het gesprek met Clement erop uit dat hij mij vertelde over de verscheurde van zijn gezin en hoe hij beroofd is van zijn ouders, dat hij tweelingbroers heeft die ouder zijn dan hijzelf en dat, zoals zijn vader hem verteld had, zijn moeder eens een visioen gezien had waarin zij de opdracht kreeg om met haar tweelingzonen de stad Rome te verlaten, anders zou zij met haar twee zonen plotseling verloren gaan. En nadat zij zijn vader de droom verteld had, bracht hij, omdat hij zijn zoons van harte liefhad en bang was dat hen iets kwaads zou overkomen, hen aan boord van een schip met alles wat zij nodig hadden, en stuurde hen naar Athene om onderwezen te worden. Hierna stuurde hij meermaals mensen naar hen toe om onderzoek te doen naar hoe het met hen ging, maar nergens werd ergens een spoor van hen gevonden. Uiteindelijk ging zijn vader zelf op zoek, en tot nu toe is ook hij onvindbaar. Toen Clement mij dit verhaal vertelde, kwam er iemand naar ons toe die ons vroeg om mee te gaan naar het nabijgelegen eiland Aradus om wijnhouten pilaren van immense grootte te zien. Ik stemde ermee in en toen wij daar aankwamen ging iedereen de tempel binnen, maar ik, ik weet niet waarom, had geen zin om verder te gaan.'

Hoofdstuk 27.

'Maar terwijl ik buiten op hen wachtte, werd mijn aandacht getrokken naar een vrouw en begon ik mij af te vragen in welk deel van haar lichaam zij gehandicapt was, waarom zij niet in haar onderhoud voorzag door met haar handen te werken, maar zich aan de schande van de bedelstaf overgegeven had. Daarom vroeg ik haar waarom dat zo was. Zij bevestigde dat zij afstamde van een edele familie en getrouwd was met een man die net zo edel was, 'wiens broer,' zei ze, 'geobsedeerd was door onwettige liefde ten opzichte van mij, en ernaar verlangde om het bed van zijn broer te vervuilen. Dit verafschuwde ik en durfde het niet aan mijn man te vertellen vanwege de ernst van dit vergrijp, anders zou ik nog ruzie tussen de twee broers veroorzaken en de familie in diskrediet brengen. Daarom oordeelde ik dat het beter was om het land met mijn tweelingzonen te verlaten, terwijl ik de jongere zoon achterliet om zijn vader te troosten. Teneinde dit vanuit een eervol motief te doen, dacht ik er goed aan te doen om een droom te veinzen en om mijn man te vertellen dat er in een visioen een zekere god naast mij stond, die mij vertelde om direct de stad met mijn tweelingzonen te verlaten en dat wij daar moesten blijven totdat hij mij zou opdragen om weer terug te keren.' Zij vertelde mij dat haar man haar geloofde toen hij dit hoorde en haar met de tweeling naar Athene gestuurd had om hen daar naar school te sturen. Maar door een vreselijke storm dreven zij naar dat eiland af waar toen het schip vergaan is. Zij was door een golf op de rots getild en aarzelde om zichzelf te doden. 'Alleen om de reden dat,'

zei ze, 'ik minstens de dode lichamen van mijn ongelukkige jongens vast zou kunnen houden en hen zou kunnen begraven. Maar toen de morgen daagde en een menigte zich verzamelde, hadden zij medelijden met mij en bedekten zij mij met een bovenkleed. Maar ik voelde mij vreselijk en smeekte hen onder vele tranen om te zoeken of zij ergens de lichamen van mijn ongelukkige zonen konden vinden. En ik beet met mijn tanden over mijn hele lichaam, continue jammerend en huilend: Ongelukkige vrouw dat ik er ben, waar is mijn Faustus, waar is mijn Faustinus?'

Hoofdstuk 28.

Toen Petrus dit gezegd had, stonden Niceta en Aquila ineens op, stomverbaasd en zij raakten hevig geëmotioneerd, zij zeiden: 'O Heer, U Heerser en God van iedereen, is het werkelijk waar, of dromen wij?' Toen zei Petrus: 'Deze dingen zijn waar, of wij zijn gek.' Maar zij moesten even op adem komen en veegden hun tranen van hun gezicht en zeiden toen: 'Wij zijn Faustinus en Faustus, en al vanaf het begin toen u uw verhaal uit de doeken begon te doen, bekwam ons direct het vermoeden dat de zaken waarover u sprak mogelijk met ons te maken hadden. Toch overwogen wij ook dat veel gelijksoortige zaken gebeuren in mensenlevens, daarom bleven wij stil, hoewel ons hart met enige hoop vervuld werd. Daarom wachtten wij totdat u uw verhaal had afgerond, zodat, wanneer het volledig duidelijk was dat het verhaal over ons ging, wij het dan konden bevestigen.' En toen zij dit gezegd hadden, gingen zij huilend naar onze moeder. En toen zij haar slapende aantroffen, en haar wilden omhelzen, voorkwam Petrus dit door te zeggen: 'Sta mij eerst toe om uw moeders geest hierop voor te bereiden omdat zij vanwege de overweldigende plotselinge vreugde wellicht haar verstand kan verliezen en haar begrip verward kan worden, vooral omdat zij nu door de slaap verdoofd is.'

Hoofdstuk 29.

Dus toen onze moeder opgestaan was uit haar slaap, begon Petrus met het haar uit te leggen en zei: 'Ik wil u graag een gebruik van onze godsdienst laten weten mevrouw. Wij aanbidden één God, Die de wereld gemaakt heeft, en wij houden ons aan Zijn wet, waarin Hij als eerste ons gebiedt om Hem te aanbidden en Zijn Naam te eren, om onze ouders te eren en om zuiver en rechtvaardig te leven. Maar ook dit houden wij in acht, om niet samen met de heidenen te eten, of zij moeten ook geloven en na de waarheid ontvangen te hebben gedoopt zijn en ingewijd zijn door een zekere drievoudige aanroeping van de heilige Naam, hierna eten wij samen. Op een andere manier, zelfs als het een vader, moeder, vrouw, kinderen of broers betreft, kunnen wij niet aan eenzelfde tafel met hen zitten. Omdat wij dit dus doen vanwege een speciale reden die bij onze geloofsovertuiging hoort, vindt het dan niet moeilijk dat uw zoon niet samen met u kan eten totdat u dezelfde geloofsovertuiging heeft als hij.'

Hoofdstuk 30.

Toen zij dit hoorde zei ze: 'Wat weerhoudt mij om vandaag gedoopt te worden? Want zelfs voordat ik u zag, was ik geheel vervreemd van degenen die goden genoemd worden omdat zij niet in staat waren om iets voor mij te doen, hoewel ik regelmatig, bijna dagelijks, offers aan hen bracht. En over zuiverheid, wat zal ik nog zeggen, als dit soort plezier mij in het verleden nooit verleid heeft, of de armoede mij hierna gedwongen heeft om te zondigen? Maar ik denk dat u goed genoeg weet hoe groot mijn liefde voor zuiverheid is, toen ik die droom veinsde zodat ik zou ontkomen aan de valstrikken van de ontheiligde liefde en ik

¹⁸³ Jableh

¹⁸⁴ Latakia

met mijn tweeling naar het buitenland gegaan ben en mijn zoon Clement alleen gelaten heb om zijn vader te troosten. Want als twee nauwelijks genoeg voor mij waren, hoeveel te meer zal het vader verdriet gedaan hebben, als hij niemand gehad zou hebben? Want hij was ongelukkig vanwege zijn grote liefde voor zijn zoons, zodat zelfs de autoriteit van de droom nauwelijks de overhand over hem verkreeg om Faustinus en Faustus te laten gaan, de broers van deze Clement en dat hijzelf genoeg zou nemen met alleen nog Clement.'

Hoofdstuk 31.

Terwijl zij nog aan het spreken was, konden mijn broers het niet langer houden, maar zij vluchtten in de armen van hun moeder onder vele tranen en kusten haar. Maar zij zei: 'Wat heeft dit te betekenen?' Toen zei Petrus: 'Wees niet verontrust mevrouw, maar sterk. Dit zijn uw zonen Faustinus en Faustus, waarvan u dacht dat zij in zee verdrongen waren. Maar hoe het komt dat zij levend en wel zijn en in die vreselijke nacht ontkomen zijn en hoe het komt dat de één nu Niceta heet en de ander Aquila, dat zullen zij zelf aan u uit kunnen leggen, dan zullen ook wij het samen met u te weten komen.' Toen Petrus dit gezegd had, viel onze moeder flauw vanwege de overweldigende blijdschap. Na enige tijd herstelde zij zich en kwam zij weer tot haarzelf, ze zei: 'Ik smeek u, lieve zonen, vertel mij hoe het u vergaan is sinds die sombere en wrede nacht.'

Hoofdstuk 32.

(H) De geschiedenis van Niceta en Aquila

Toen begon Niceta met te zeggen: 'In die nacht moeder, toen het schip in stukken brak en wij in zee vielen, dreven wij op een onderdeel van het wrak. Bepaalde mannen die het gewoon waren om zeerover te zijn vonden ons en namen ons in hun boot. Door met de roeispanten de golven te trotseren, roeiden wij door naar Caesarea Stratonis. Daar hebben zij ons uitgehongerd, geslagen en doodsangsten doen uitstaan opdat wij de waarheid niet vertellen zouden. Nadat onze namen veranderd waren, verkochten zij ons aan een bepaalde weduwe die een zeer eerbare vrouw was en Justa heette. Nadat zij ons gekocht had, behandelde zij ons als zonen, waardoor zij ons een zorgvuldige Griekse opleiding gaf in literatuur en vrije kunsten. Toen wij ouder werden namen wij ook deel aan filosofiestudies om in staat gesteld te worden om de heidenen te weerleggen door het ons bekwamen in de leerstellingen over de godsdienst der goden met filosofische discussies.'

Hoofdstuk 33.

'Maar wij werden vrienden, zoals dat bij jongens gaat, met een zekere Simon, een magiër, die samen met ons op school zat, totdat wij bijna door hem bedregen waren. Want in onze godsdienst wordt melding gemaakt van een zekere Profeet, op Wiens komst gehoopt werd door iedereen die deze godsdienst naleeft, aan wie onsterfelijkheid en een blij leven beloofd is als gave aan wie in Hem geloven. Nu dachten wij dat dit Simon betrof. Maar deze dingen zullen op een meer geschikt moment moeder aan u uitgelegd worden. Ondertussen, toen wij bijna door Simon bedregen waren, waarschuwde een zekere medewerker van mijn heer Petrus die Zacheüs heette ons dat wij geen schade moesten lijden van de magiër en stelde hij ons aan Petrus voor, toen deze aankwam om onderwijs te geven over de dingen die gezond en volmaakt zijn. En wij hopen dat dit ook met u het geval zal zijn, net als dat God het aan ons geschonken heeft, zodat wij in staat zijn om samen met u aan tafel te gaan. Zo komt het dus moeder, dat u geloofde dat wij in zee verdrongen waren omdat wij door piraten gestolen waren.'

Hoofdstuk 34.

(H) De moeder wil gedoopt worden

Toen Niceta dit gezegd had, viel onze moeder neer aan Petrus voeten en smeekte hem dat zowel zijzelf als haar gastvrouw direct gedoopt zou mogen worden. 'Zodat,' zei ze, 'ik voor geen dag het gezelschap van en de omgang met mijn zoons zou moeten missen.' Ook wij, haar zonen, smeekten Petrus hetzelfde te doen. Maar hij zei: 'Wat! Denkt u dat ik alleen zonder medelijden ben en dat ik het niet wil dat uw moeder deelneemt aan de maaltijden? Maar zij moet eerst minstens één dag vasten en daarna gedoopt worden. Dat is omdat ik van haar een bepaald getuigenis gekregen heb, waardoor haar geloof duidelijk voor mij geworden is, en dat het bewijs levert van haar overtuiging. Anders had zij eerst vele dagen geïnstrueerd en onderwezen moeten worden voordat zij gedoopt zou kunnen worden.'

Hoofdstuk 35.

Toen zei ik: 'Ik verzoek u mijn heer Petrus, wat is het getuigenis waarvan u zegt dat dit u het bewijs geleverd heeft van haar geloof?' Toen zei Petrus: 'Het is haar vraag dat haar gastvrouw, wiens vriendelijkheid zij graag beloont ziet, samen met haar gedoopt zou mogen worden. Nu zou zij niet vragen om deze genade aan haar van wie zij houdt te schenken, behalve als zij zou verwachten dat er een grote zegen in de doop gelegen is. Terwijl ik velen de fout in zie gaan die, wanneer zijzelf gedoopt zijn en geloven, toch niets doen wat het geloof versterkt in degenen van wie zij houden, zoals vrouwen, kinderen, vrienden, die zij niet betrekken bij datgene waar zij zelf deel vanuit zijn gaan maken, als zij werkelijk zouden geloven dat het eeuwige leven daardoor geschonken zal worden. Kortom, als zij hen ziek zouden zien, of aan enig lichamelijk gevaar blootgesteld zien worden, dan zouden zij treuren en rouwen, omdat zij er zeker van zijn dat het doodsbedreigend is. Als zij dus ook zeker zouden zijn hiervan, dat de straf van eeuwige kwellingen degenen verwacht die God niet aanbidden, waarom zouden zij dan stoppen met het hen waarschuwen en vermanen? Of, als zij zouden weigeren, waarom zouden zij dan niet treuren en rouwen over hen, ervan overtuigd zijnde dat eeuwige straffen op hen wachten? Nu zullen wij direct die andere vrouw erbij halen en zien of zij van het geloof van onze godsdienst houdt. Zoals het bevonden zal worden, daarnaar zullen wij ook handelen. Maar omdat uw moeder zo getrouw over de doop geoordeeld heeft, laat haar dus één dag vasten voordat zij gedoopt wordt.'

Hoofdstuk 36.

Maar zij verklaarde onder ede, in aanwezigheid van de vrouw van mijn heer Petrus, dat vanaf het moment dat zij haar zoon herkend had, zij niet in staat was geweest om enig voedsel tot zich te nemen, vanwege haar uitbundige vreugde, behalve dan dat zij gisteren een beker water gedronken had. Ook Petrus vrouw bevestigde dat dit waar was. Toen zei Aquila: 'Wat houdt haar dan nog tegen om gedoopt te worden?' Toen zei Petrus lachend: 'Maar dit is niet het vasten dat bij de doop hoort, want het is niet vanwege de doop in acht genomen.' Toen zei Niceta: 'Maar misschien heeft God dit vasten vooraf vastgesteld, omdat Hij niet wilde dat mijn moeder, nadat zij ons herkend had, voor zelfs maar één dag van deelname aan onze tafel gescheiden zou zijn. Want vanuit haar onwetendheid heeft zij zich zuiver bewaard, zodat het haar winst voor de genade van de doop zou opleveren, dus vastte zij voordat zij zich bewust was van de reden ervan, zodat het haar de doop zou opleveren, direct, vanaf het begin dat wij kennis gemaakt hebben, zodat zij deel zou kunnen hebben aan dezelfde tafel als ons.'

Hoofdstuk 37.

(G) Figuurlijk afsnijden van ledematen, afzien van zondigen

Toen zei Petrus: 'Laat de boze niet de overhand over ons krijgen, door misbruik te maken van de liefde van een moeder. Maar laat u, en ik met u, deze dag samen met haar vasten, dan zal ze morgen gedoopt worden. Want het is niet juist dat de voorschriften van de waarheid ten gunste van iemand of vriendschappelijkheid versoepeld worden. Laten wij ons niet weerhouden om met haar te lijden, want het is zondig om enig gebod te overtreden. Maar laten wij onze lichamelijke zintuigen, die aan de buitenkant van ons zijn, leren om zich aan onze innerlijke zintuigen te onderwerpen. En laten wij onze innerlijke zintuigen die een voorkeur hebben voor de dingen die van God zijn, niet dwingen om onze uitwendige zintuigen te gebruiken, die een voorkeur hebben voor de dingen die van het lichaam zijn. Daarom heeft de Heer geboden en gezegd: *'Wie er naar een vrouw kijkt om haar te begeren, die heeft in zijn hart al overspelt met haar gepleegd.'* En daar voegde hij aan toe: *'Als uw rechteroog u zou kwetsen, ruk het uit en werp haar weg van u, want het is meer winst voor u als één van uw ledematen vergaat, dan dat uw hele lichaam in het vuur van de hel geworpen zal worden.'*¹⁸⁵ Hij zegt niet 'als het u heeft gekwetst', dat u de oorzaak van uw zonde weg zou werpen nadat u gezondigd heeft, maar *'als het u zou kwetsen,'* dat betekent dat voor u zondigt, u de oorzaak van uw zonde die u provoceert en irriteert af moet snijden. Maar laat niemand van u broers, denken dat de Heer gebod om de ledematen af te snijden. Hij bedoelt hiermee, dat het voornemen afgesneden moet worden, niet de ledematen, en de oorzaken die tot zonde verleiden, met de bedoeling dat onze gedachten die op de strijdswagen van het zien binnenkomen, zich op de liefde voor God richten, door de lichamelijke zintuigen ondersteund. En laat de teugels van de lichamelijke ogen niet vieren als bij ongetemde paarden die erop gericht zijn om weg te rennen van de weg die hen geboden wordt, maar moge het lichamenlijk zicht aan het oordeel van de geest onderworpen zijn. Laten wij onze ogen niet doen lijden, waarvan God bedoeld heeft dat zij aanschouwers en getuigen van Zijn werk zouden zijn, om handlangers van slechte verlangens te worden. Laat de

lichamelijke zintuigen zich daarom samen met de innerlijke aan de wet van God onderwerpen, en laten zij Zijn wil dienen, Wiens werk zijzelf erkennen te zijn.'

Hoofdstuk 38.

(H) De moeder en haar gastvrouw gedoopt, zuiverheid brengt genade in dit leven

Daarom, zoals de volgorde en redelijkheid van het geheimenis het eiste, de volgende dag werd zij in zee gedoopt en na teruggekeerd te zijn waar wij verbleven, werd zij opeenvolgend in alle geheimen van de godsdienst ingewijd. En wij, haar zonen, Niceta en Aquila en ik Clement, waren erbij. Hierna dineerden wij met haar en gaven samen met haar glorie aan God, dankbaar de ijver en het onderwijs van Petrus belijdend, die ons met het voorbeeld van onze moeder toonde dat het goede van het jezelf zuiver bewaren bij God niet verloren gaat. 'Zoals, aan de andere kant,' zei hij, 'onreinheid het oordeel niet zal ontlopen, hoewel het mogelijk niet direct gestraft zal worden, maar langzamerhand. Maar zo welgevallig,' zei hij, 'is zuiverheid voor God, dat het enige genade in dit leven brengt, zelfs voor hen die zich vergissen. Want toekomstige zegeningen worden alleen bewaard voor hen die de zuiverheid en rechtvaardigheid bewaren door de genade van de doop. Om kort te gaan, dat wat uw moeder overkomen is, is een voorbeeld hiervan, want al dit geluk is haar hernieuwd gegeven als een beloning voor het bewaren van haar zuiverheid, waarvoor het bewaken en bewaren van de zelfbeheersing alleen niet genoeg is. Maar als iemand doorheeft dat valstrikken en verleidingen worden klaargemaakt, dan moet hij direct vluchten, zoals voor het geweld van vuur of de aanval van een dolle hond, en er niet op vertrouwen dat hij makkelijk valstrikken van deze aard kan weerstaan door ze weloverwogen te beschouwen of er lacherig over te doen. Maar, zoals ik al zei, hij moet vluchten en afstand bewaren, zoals uw moeder ook deed door de ware en pure liefde voor zuiverheid. Hierom is zij voor u bewaard gebleven, en u voor haar, en daarbovenop is zij met de kennis van het eeuwige leven begiftigd.' Toen hij dit gezegd had en veel meer dat hierop sloeg, was de avond gevallen en gingen wij slapen.

¹⁸⁵ Mattheüs 5:28,29

(H)erkenningen van Clement boek 8.

Hoofdstuk 1.

(H) De ontmoeting met de oude man

De volgende morgen nam Petrus mij en mijn broers met hem mee, we gingen naar de haven om in zee te baden en hierna gingen wij naar een bepaalde verscholen plek om te bidden. Maar een zekere arme oude man, die er door zijn kleding als een arbeider uitzag, begon ons aandachtig te bekijken, zonder dat wij hem zagen, om te zien wat wij daar zo verscholen deden. Toen hij ons zag bidden, wachtte hij totdat wij naar buiten kwamen en groette ons, hij zei: 'Versta mij niet verkeerd, beschouw mij ook niet als een nieuwsgierig en opdringerig persoon, dat ik dit gesprek met u aanknoop, want ik heb medelijden met u en wil niet dat u zich vergist in wat waarheid lijkt en bang bent voor dingen die niet bestaan. Of als u denkt dat er enige waarheid in gelegen is, vertel mij dan wat die is. Als u daarom even de tijd wilt nemen, dan kan ik u in een paar woorden vertellen wat juist is, maar als u dat niet bevalt, dan ga ik verder met mijn eigen werk.' Petrus antwoordde hem daarop: 'Zeg wat u denkt dat goed is, dan luisteren wij daar graag naar, om te beoordelen of het goed of fout is, want u bent uitgenodigd omdat u, zoals een vader die benieuwt is naar zijn kinderen, ons deelgenoot wil maken van wat u denkt dat goed is.'

Hoofdstuk 2.

(H) Petrus spreekt met de oude man, de genesis

Toen ging de oude man verder met spreken: 'Ik zag dat u in zee ging baden en u hierna op een verborgen plek terugtrok, want ik keek zonder dat u mij zag en zag dat u in gebed was. Omdat ik medelijden met uw vergissing kreeg, wachtte ik tot u naar buiten kwam zodat ik met u kon spreken en u zou kunnen onderwijzen om u niet langer te vergissen in het naleven van zo iets. Want er is geen God of aanbedding of voorzienigheid in deze wereld, maar alle dingen gebeuren door toevallige willekeur en de genesis,¹⁸⁶ wat ik zelf overduidelijk ontdekt heb, omdat ik dit meer dan anderen door gedisciplineerd leren bereikt heb. Vergis u dus niet want of u nu bidt of niet bidt, wat uw genesis uitwijst, dat zal u overkomen.' Toen was ik Clement in mijn hart geraakt, ik weet niet waarom, en herinnerde mij vele dingen over hem die mij bekend voorkwamen. Want iemand zegt het goed als hij opmerkt dat de manier hoe iemand zich voordoet nooit helemaal zal vervagen, al is het lang geleden en al is nog maar een sprankje van de relatie herkenbaar. Daarom begon ik hem te vragen wie hij was, waar hij vandaan kwam en hoe hij hier terecht gekomen was. Maar hij wilde geen antwoord op deze vragen geven en zei: 'Wat heeft dat nu te maken met wat ik u gezegd heb? Laten wij eerst, als u het goed vindt, spreken over de zaken die wij voorgelegd hebben en hierna, als de omstandigheden het toelaten, kunnen wij aan elkaar onthullen zoals vrienden dat doen, hoe wij heten, wie onze familie is, uit welk land we komen en de andere dingen die hiermee in verband staan.' Hiermee werd aan ons allemaal de welsprekendheid, de

goede manieren en het rustige spreken van de man bevestigd.

Hoofdstuk 3

Maar Petrus die tijdens het gesprek ontspannen meewandelde, zocht naar een geschikte plaats om een bespreking te houden. Toen hij een rustige inham bij de haven zag, liet hij ons gaan zitten en begon hijzelf als eerste. Hij had geen enkele minachting naar de man toe en keek vanwege zijn armzalige versleten kleding niet op hem neer. Hij zei daarom: 'Omdat u mij een goed onderwezen man lijkt, met een warm hart, en omdat u naar ons toe gekomen bent en ons wenst te leren wat u goed acht, zo willen wij ook graag aan u uitleg geven over de dingen waarvan wij geloven dat ze goed en rechtvaardig zijn. Als u denkt dat ze niet waar zijn, merk dan vooral onze goede bedoelingen naar u toe op, zoals wij dat zullen doen van de uwe.' Terwijl Petrus aan het spreken was, verzamelde zich een grote menigte. Toen zei de oude man: 'Misschien brengt de aanwezigheid van een grote menigte u van uw stuk.' Petrus antwoordde: 'Geheel niet, alleen wellicht hierom, dat ik bang ben dat wellicht, als de waarheid gedurende ons gesprek duidelijk wordt, u zich in aanwezigheid van de menigte zult schamen om toe te geven en in te stemmen met de dingen waarvan u begrepen heeft dat het ware woorden zijn.' Hierop antwoordde de oude man: 'Zo dwaas ben ik niet, nu ik op leeftijd gekomen ben, dat ik, wanneer ik begrepen heb wat waar is, dit zou ontkennen vanwege het gepeupel.'

Hoofdstuk 4.

Toen begon Petrus met te zeggen: 'Zij die de waarheid spreken en de zielen van mensen verlichten, zijn voor mij als de stralen van de zon, die, als zij eenmaal verschenen zijn en uitstralen over de aarde, niet langer verborgen gehouden kunnen worden, terwijl ze eigenlijk niet door de mens gezien worden, toch maken zij het mogelijk dat iedereen kan zien. Daarom klopt wat door de Ene Die tot de waarheidverkondigers sprak gezegd is: *'U bent het licht van de wereld en een stad die op een berg ligt kan niet verborgen blijven, ook steekt men geen kaars aan om hem onder een korenmaat te plaatsen, maar zet hem in een kandelaar, zodat zij licht geeft aan iedereen in het huis.'*¹⁸⁷

(H) Uitgangspunt van de oude man, de wereld wordt door de genesis, of het noodlot bestuurd

Toen zei de oude man: 'Dat heeft Hij goed gezegd, wie het ook is. Maar laat één van u naar voren brengen wat naar zijn mening gevolgd zou moeten worden, zodat wij ons gesprek op een duidelijk doel kunnen richten. Want, teneinde de waarheid te kunnen vinden, is het niet genoeg om de dingen te weerleggen die aan de andere kant gesproken worden, maar ook dat iemand zelf naar voren brengt wat degene die aan de andere kant staat kan weerleggen. Daarom, zodat beide partijen op gelijke voet staan, lijkt het mij juist dat eerst ieder van ons verwoord welke mening hij is toegegaan.

stand van de sterren zou hier wel van invloed op zijn volgens deze filosofie. Omdat de basiskrachten onveranderlijk zijn, is alles uiteindelijk niet door ons, of god(en), beïnvloedbaar en kun je dus volgens deze gedachtegang spreken van een soort oerinstinct of noodlot dat ons allen zou treffen. Jakobus maakt duidelijk dat het 'noodlot' ons pas treft na het ongecontroleerde gebruik van onze eigen mond.

¹⁸⁷ Mattheüs 5:14,15

¹⁸⁶ Zie ook Jakobus 3:6. Het hier vertaalde woord genesis kan worden uitgelegd als het begin, de oorsprong/ het oorspronkelijke of het uitgangspunt. Een idee dat Griekse natuurfilosofen bedacht hadden als iets onveranderlijks dat aan de basis ligt van de ontwikkelingen uit de natuur die altijd aan veranderingen onderhevig zijn. Water, vuur, aarde en lucht worden, al dan niet gecombineerd en afhankelijk van welke filosoof je spreekt, als deze mogelijke basisstof aangewezen. De

En, als u dit goed acht, dan zal ik beginnen. Mijn stelling is dat de wereld niet geregeerd wordt door de voorzienigheid van God, omdat wij zien dat veel dingen hier onrechtvaardig en wanordelijk gebeuren, maar ik zeg dat het de genesis is die alles regelt en doet.'

Hoofdstuk 5.

(H) Niceta begint met antwoorden

Toen Petrus wilde beginnen met antwoorden, was Niceta hem voor en zei: 'Wilt u heer Petrus mij toestaan om dit te beantwoorden en denk niet vooraf dat ik, een jonge man, het hoofd kan bieden aan een oude man, maar laat mij liever spreken zoals een zoon met zijn vader.' Toen zei de oude man: 'Niet alleen wens ik, mijn zoon, dat u uw meningen naar voren brengt, maar ook als een van de anderen mee wil doen, zelfs als het iemand van de omstanders is die denkt iets te weten, laat hem dan niet aarzelen om dit in te brengen, wij zullen er graag naar luisteren. Want het is door de inbreng van velen dat de dingen die onbekend zijn makkelijker ontdekt kunnen worden.' Daarom antwoordde Niceta hierop: 'Oordeel niet dat ik te snel reageer, mijn vader, omdat ik de inbreng van mijn heer Petrus onderbroken heb, maar ik bedoel meer om hem te eren met dit te doen. Want hij is een man van God, vervuld met alle kennis, die zelfs niet vreemd is met de Griekse taal, omdat hij vervuld is met de Geest van God, voor Wie niets onbekend is. Maar omdat het hem past om van hemelse zaken te spreken, zal ik antwoorden over de dingen die behoren tot het gemurmelt van de Grieken. Maar nadat wij op de Griekse manier geconfedereerd hebben, en wij bij het punt aankomen dat geen onderwerp meer onbesproken is gebleven, dan kan hijzelf, omdat hij vervuld is met de kennis van God, openlijk en waarachtig de waarheid over alle zaken aan ons openbaren. Dan zullen niet alleen wij, maar zal iedereen die als luisteraars om ons heen staat, de weg van de waarheid leren. Laat hem daarom als scheidsrechter gaan zitten, en als ieder van ons zijn inbreng zal geven, laat hem dan over het besprokene een onbetwistbaar oordeel vellen.'

Hoofdstuk 6.

(H) Niceta: de wereld wordt, waar noodzakelijk, door de voorzienigheid van God bestuurd

Toen Niceta dit gezegd had, zeiden degenen die zich verzameld hadden onder elkaar: 'Is dit de Petrus van wie wij gehoord hebben, de bekendste leerling van Hem Die in Judea verschenen is, Die vele tekenen en wonderen gedaan heeft?' Ze staarden hem met diep ontzag en eerbetoen aan, als het verlenen van de eer aan de Heer voor Zijn goede dienstknecht. Toen Petrus dit opmerkte zei hij: 'Laten wij nu aandachtig luisteren en een onpartijdig oordeel vellen over dat wat door beiden ingebracht zal worden. Nadat de krachtmeting heeft plaatsgevonden, zullen ook wij toevoegen wat nog noodzakelijk blijkt te zijn.' Toen Petrus dit gezegd had, verheugde de menigte zich en Niceta begon met het volgende te zeggen: 'U heeft naar voren gebracht, mijn vader, dat de wereld niet bestuurd wordt door de voorzienigheid van God, maar dat alles onderworpen is aan de genesis, of het nu zaken zijn die beschikt zijn, of dat ze betrekking hebben op het doen en laten van iedereen. Hierop zou ik direct een antwoord kunnen geven, maar omdat het goed is om de passende volgorde aan te houden, zullen ook wij naar voren brengen wat wij vinden, zoals u voorgesteld heeft dat gedaan zou moeten worden. Ik zeg dat de wereld bestuurd wordt door de voorzienigheid van God, tenminste in die zaken die Zijn bestuur vereisen. Want Hij alleen is het Die alles in Zijn handen draagt,¹⁸⁸ Die ook de

wereld gemaakt heeft,¹⁸⁹ de rechtvaardige God, Die op enig moment ieder zijn daden zal vergelden. Nu heeft u ons uitgangspunt, ga nu verder zoals u wilt door of mijn stelling te weerleggen of de uwe te versterken, dan kan ik uw verklaringen inpassen. Of als u wilt dat ik eerst spreek, dan zal ik niet aarzelen.'

Hoofdstuk 7.

Toen antwoordde de oude man: 'Zoals u het wilt mijn zoon, het zijn van eerste spreker of de voorkeur hebben dat ik eerst spreek maakt mij niet uit, zeker bij discussies met mensen die in een vriendelijke sfeer gevoerd worden. Spreekt u echter maar eerst en ik zal graag luisteren. En ik wens dat u in staat zult zijn om de dingen te volgen die door mij gesproken zullen worden en de zaken ertegenover te stellen die daar tegenover staan en zo, door beide te vergelijken, de waarheid aan te tonen.' Niceta antwoordde: 'Als u dat wilt, kan ik zelfs uw stelling verdedigen en haar dan beantwoorden.' De oude man zei: 'Laat mij eerst zien hoe u kunt weten wat ik nog niet gesproken heb, dan zal ik op die manier geloven dat u mijn kant van de beargumentering kunt volgen.' Niceta: 'Uw geloofsrichting is al duidelijk voor degenen die zich bekwaamd hebben in dit soort leerstellingen door de stelling die u ingenomen heeft en de gevolgen ervan staan ook vast. En omdat ik niet onbekend ben met de denkbeelden van de filosofen, weet ik wat volgt uit de dingen die u voorgelegd heeft. Vooral omdat ik regelmatig de scholen van Epicurus gevolgd heb, die voorkeur genieten boven de andere filosofen. Maar mijn broer Aquila heeft meer aandacht besteed aan de Pyrrhonisten en onze andere broer aan de Platonisten en de Aristotelesisten, daarom heeft u te doen met bewaamde luisteraars.' Toen zei de oude man: 'U heeft ons goed en logisch geïnformeerd hoe u aankijkt tegen de dingen die uit de stellingen die geponeerd zijn volgen. Maar ik bracht meer dan het leerstuk van Epicurus ter tafel, omdat ik de genesis introduceerde en beweerde dat dit de oorzaak van alle menselijke daden is.'

Hoofdstuk 8.

(H) Vrolijkheid over het noemen van 'vader'

Toen de oude man dit gezegd had, zei ik Clement tegen hem: 'Luister mijn vader, als mijn broer Niceta u voorziet van de kennis dat de wereld niet zonder de voorzienigheid van God bestuurd wordt, dan zal ik u over het deel dat tot de genesis behoort antwoorden, want ik ben goed met deze leerstelling bekend.' En toen ik dit gezegd had, zei mijn broer Aquila: 'Wat is het nut om hem vader te noemen, terwijl ons geboden is om geen mens op aarde vader te noemen?'¹⁹⁰ Toen keek hij naar de oude man en zei: 'Begrijp dit niet verkeerd, mijn vader, dat ik zie dat mijn broer er verkeerd aan doet om u vader te noemen, want het is ons voorschrift om niemand bij die naam te noemen.' Toen Aquila dat zei, moesten alle omstanders samen met de oude man en Petrus lachen. En toen Aquila vroeg waarom zij lachten, zei ik tegen hem: 'Omdat uzelf ook hetzelfde doet wat u als verkeerd bij de ander beoordeeld, want u heeft zelf de oude man vader genoemd.' Maar dat ontkende hij en zei: 'Ik ben mij er niet van bewust dat ik hem vader noemde.' Ondertussen was Petrus bewogen door bepaalde vermoedens, zoals hij ons later liet weten en kijkend naar Niceta zei hij: 'Ga door met wat u heeft voorgesteld.'

¹⁸⁸ | Kronieken 29:12,14; Johannes 10:29

¹⁸⁹ Jesaja 41:20

¹⁹⁰ Mattheüs 23:9

Hoofdstuk 9.

(H) Alles is of eenvoudig of samengesteld

Toen begon Niceta met het volgende: 'Alles wat bestaat is ofwel eenvoudig of gemengd. Alles wat eenvoudig is, is zonder getal, afscheiding, kleur, verschil, ruwheid, gladheid, gewicht, lichtheid, kwaliteit, hoeveelheid en daardoor eindeloos. Maar dat wat samengesteld is, is ofwel samengesteld uit twee of drie of zelfs vier elementen, maar in ieder geval uit meerdere. En dingen die samengesteld zijn kunnen natuurlijk ook worden gescheiden.' Toen de oude man dit hoorde zei hij: 'U spreekt erg vaardig en doordacht, mijn zoon.' Toen ging Niceta verder: 'Dus dat wat eenvoudig is en zonder iets bestaat waardoor dat (eenvoudige) wat blijft bestaan kan worden opgelost, is zonder twijfel onbegrijpelijk en oneindig, omdat het geen begin of einde kent en daarom is het één en alleen en bestaat het zonder een maker. Maar dat wat samengesteld is, is aan getallen, verscheidenheid en verdeeldheid onderworpen en is noodzakelijkerwijs door een maker samengesteld, het is een verscheidenheid die tot één soort gevormd is. Dat wat oneindig is, is daarom, met betrekking tot goedheid, een Vader en met betrekking tot macht een Schepper. Noch kan de macht van het scheppen afnemen, of de goedheid in het oneindige tot rust komen. Maar Hij is door goedheid gedreven om bestaande dingen te veranderen en ze door macht samen te stellen en kracht te verlenen. Daarom zijn er sommige dingen, zoals wij gezegd hebben, die veranderd worden, en samengesteld worden uit twee of drie, sommige uit vier, anderen uit nog meer elementen. Maar omdat ons onderzoek zich richt op de loop van deze wereld en waar zij uit bestaat, die, waarover wij het eens zullen zijn uit vier elementen is samengesteld, waar alle tien de verschillen die wij hiervoor genoemd hebben toe behoren, laten wij dan beginnen met de laagste treden en daarna de hogere beklimmen. Want de weg naar wetenschappelijke en onzichtbare dingen wordt ons aangeboden door de dingen die wij zien en werken. Zo ligt in rekenkundige opdrachten ook besloten, dat als onderzoek gedaan wordt naar goddelijke zaken, dat dan van de lagere getallen olopend naar de hogere gewerkt wordt. Maar wanneer het verloop van de huidige en zichtbare dingen uiteengezet wordt, dan wordt de volgorde van de hogere naar de lagere getallen gebruikt, is het niet?'

Hoofdstuk 10.

(H) Centrale vraag: bestaat alles door een Maker?

Toen zei de oude man: 'U legt het zeer goed uit.' Niceta vervolgde: 'Als wij nu onderzoek naar de loop van deze wereld moeten doen, dan wordt het eerste onderzoek in tweeën verdeeld. Want de vraag wordt gesteld of zij gemaakt is of niet? En als zij niet gemaakt is, dan moet zij van zichzelf het ongeschapene zijn waar vanuit alle dingen bestaan. Maar als zij gemaakt is, dan is de vraag hierover weer in tweeën verdeeld, of zij gemaakt was door haarzelf of door een ander. En als zij werkelijk door haarzelf gemaakt was, dan is zonder twijfel voorzienigheid uitgesloten. Als voorzienigheid niet wordt toegestaan, dan wordt de geest nutteloos aangezet tot deugdzaamheid, wordt rechtvaardigheid nutteloos toegepast als er niemand is die de rechtvaardige mens loon naar werken geeft. Dan zal zelfs de ziel blijken niet onsterfelijk te zijn, als er geen beschikking is van voorzienigheid om haar te ontvangen wanneer zij uit het lichaam bevrijd wordt.'

Hoofdstuk 11.

(H) Een Maker met bijzondere voorzienigheid naar Zijn schepping

'Als nu geleerd wordt dat voorzienigheid bestaat en dat de wereld hierdoor gemaakt is, dan rijzen andere vragen op die

bediscussieerd moeten worden. Want gevraagd zal worden hoe voorzienigheid werkt, of dit algemeen geldt voor het geheel of speciaal voor onderdelen ervan, of ook algemeen naar de verschillende onderdelen toe, of zowel in zijn algemeenheid naar het geheel als in het bijzonder naar de diverse onderdelen? En bij algemene voorzienigheid bedoelen wij dit, alsof God toen Hij begon met het scheppen van de wereld een volgorde en koers aan dingen toegewezen heeft en Hij zich teruggetrokken heeft zonder verder ook maar enige zorg te wijden aan wat gedaan wordt. Maar bijzondere voorzienigheid naar de onderdelen bestaat hieruit dat Hij voorzienigheid over bepaalde mensen en plaatsen beoefent, maar over anderen weer niet. Maar algemeen over alles en tegelijkertijd bijzonder naar de onderdelen toe betekent dit: Als God alles in het begin gemaakt heeft en voorzienig is over ieder individu tot en met het einde en iedereen geeft op grond van zijn daden.'

Hoofdstuk 12.

(H) Waarom afgoden iets vragen als het noodlot toch alles zou bepalen?

'Dus de eerste veronderstelling, die ervan uitgaat dat God alles in het begin gemaakt heeft en een koers en volgorde aan alle dingen meegegeven heeft en verder geen aandacht meer aan hen schenkt, bevestigt dat alle dingen door de genesis gedaan worden.' Hierop zullen wij dus eerst reageren en vooral voor hen die de goden aanbidden en genesis verdedigen. Natuurlijk hopen deze mensen, als zij de goden offers brengen en tot hen bidden, dat zij iets verkrijgen dat in tegenstelling tot genesis is, en zo doen zij de genesis teniet. Maar als zij lachen om degenen die aansporen tot godsvrucht en vermanen tot zelfbeheersing, en zeggen dat niemand iets kan doen of lijden behalve wat door het lot aan hem toegewezen is, dan snijden zij de aanbidding van de godheid bij de wortel af. Want waarom zou u die zaken aanbidden van wie u niets kunt verkrijgen dan wat de loop van het vooraf bepaalde toestaat? Laat dat voor dit moment voldoende zijn als weerwoord aan deze mensen.'

(P) God heeft de wereld met een doel gemaakt

'Maar ik zeg dat de wereld door God gemaakt is en dat zij op enig moment door Hem vernietigd zal worden, zodat de wereld die eeuwig is verschijnen zal en die gemaakt is met dit doel, dat zij er altijd zal zijn en hen zou kunnen ontvangen die tijdens het oordeel van God haar waardig bevonden zullen worden. Maar dat er een andere onzichtbare wereld is, die de zichtbare wereld binnenin haar bewaart, hierop zullen wij nadat wij onze discussie over de zichtbare wereld afgerond hebben nog terugkomen.'

Hoofdstuk 13.

(H) Velen belijden onderbouwd dat de zichtbare wereld gemaakt is

'Nu verder, dat de zichtbare wereld gemaakt is, dat bevestigen en belijden vele wijze mannen onder de filosofen. Maar opdat het niet zal lijken dat wij vanuit bepaalde beweringen getuigenis afleggen, alsof wij die nodig zouden hebben, laten wij nu onderzoek naar haar grondbeginselen doen, als u dat goed vindt. Dat de zichtbare wereld uit bouwstoffen bestaat, is voldoende duidelijk door het feit dat deze zichtbaar is. Maar ieder lichaam ontvangt een van de twee verschillende principes: want het is of vast en stevig, of verdeeld en onsamenhangend. Als het lichaam waar vanuit de wereld gemaakt is vast en stevig zou zijn, en dit lichaam zou onderverdeeld zijn en gesplitst vanwege verschillende soorten en onderdelen zoals dit bij hun eigenheid past, dan moet noodzakelijkerwijs begrepen worden dat er iemand geweest moet zijn die het lichaam dat vast en stevig was gesplitst heeft en het in vele delen en

vormen te ontwerpen. Of als de massa van de hele wereld samengesteld en samengeperst is vanuit verschillende en verspreide deeltjes van basiselementen, dan moet nog altijd begrepen worden dat iemand de verschillende onderdelen tot één geheel samengevoegd heeft en de dingen met diverse soorten verrijkte.’

Hoofdstuk 14.

(H) Grieks filosofische theorieën over de schepping

‘Zeker, ik weet dat sommige van de filosofen deze mening zijn toegedaan, dat God de Schepper splitsingen en onderscheid vanuit één lichaam aangebracht heeft, wat zij materie wat al uit vier elementen bestond noemen, vanwege een bepaald door God voorzien hardingsproces tot één vermengd. Maar ik denk dat wat sommigen zeggen ijdel is, dat het lichaam van de wereld eenvoudig is, wat in dit verband zonder enige samenhang betekent. Want het is duidelijk dat wat eenvoudig is geen lichaam kan zijn, of vermengd kan worden of zich voort kan planten, of ontbonden kan worden. Dit alles zien wij wel gebeuren in de lichamen die tot de wereld behoren. Want hoe zou het ontbonden kunnen worden als het eenvoudig was en datgene niet al in zich had waardoor zij ontbonden en gesplitst zou kunnen worden? Maar als lichamen lijken samengesteld te zijn uit twee, of drie, of zelfs vier elementen, dan zal degene die zelfs maar een klein beetje verstand heeft al begrijpen dat er iemand geweest moet zijn die meerdere onderdelen tot één gemaakt heeft, en naar de mate van de hardheid een bepaald vast lichaam uit verschillende onderdelen gemaakt heeft. Deze iemand noemen wij daarom God, de Schepper van de wereld en wij erkennen Hem als de bedenker van het Universum.’

Hoofdstuk 15.

‘Want de Griekse filosofen die onderzoek gedaan hebben naar het begin van de wereld zijn verdwenen, sommige op de ene manier, andere weer op een andere. Pythagoras zegt dat nummers de elementen van het begin zijn, Callistratus, de (hogere) kwaliteiten, Alcmaeon, de tegenstrijdigheden, Anaximander, de oneindigheid, Anaxagoras de gelijkheid van delen, Epicurus, de atomen, Diodorus, de amere, wat dingen zouden moeten zijn die niet uit onderdelen bestaan, Asclepiades,¹⁹¹ over de onkoi die wij tumoren en zwellingen noemen, de geometrici, de eindigheden, Democritus, de ideeën, Thales,¹⁹² het water, Heraclitus, het vuur, Diogenes, de lucht, Parmenides, de aarde, Zeno, Empedocles, Plato, vuur, water, lucht, en aarde. Aristoteles introduceerde ook een vijfde element wat hij aither¹⁹³ noemde, wat wil zeggen dat wat niet genoemd kan worden, zonder twijfel doelend op Hem Die de wereld gemaakt heeft door de vier elementen tot één te verenigen. Of er nu twee, of drie, of vier of meer, of ontelbaar veel elementen bestaan waaruit de wereld gevormd is, in elke veronderstelling wordt een God aangetoond, Die velen tot één verenigd heeft en hierna hen opnieuw uit elkaar getrokken heeft en tot diverse soorten samengesteld heeft, en hierdoor is bewezen dat het voortbewegen van de wereld niet zonder een Maker en Verwijderaar zou kunnen bestaan.’

Hoofdstuk 16.

‘Maar ook op grond van het feit dat vanwege de samenhang van deze elementen, als er één teveel zou zijn, of juist te weinig, de anderen los zouden laten en uit elkaar zouden vallen, wordt aangetoond dat zij vanuit niets een aanvang hebben genomen. Want als bijvoorbeeld een bepaald

lichaam vocht nodig heeft, dan zal de droogte verdwijnen, want droogte wordt door vochtigheid gevoed, net als koude door hitte (verdwijnt). Hierin is zichtbaar dat als er één niet zou functioneren het geheel zou oplossen. Hiermee geven zij een idee van hun oorsprong, dat zij uit niets zijn gemaakt. Als materie op zichzelf hiermee bewezen is gemaakt te zijn, hoe kan dan gedacht worden dat haar onderdelen en soorten, waar de wereld vol van is, ongeschapen zijn? Maar over materie en haar eigenschappen is het nu niet de tijd om uitgebreid te spreken. Laat het nu genoeg zijn om dit te bedenken, dat God de Schepper is van alles wat bestaat, want als het lichaam waaruit de wereld bestaat niet vast en hecht zou zijn, dan zou het ook niet gescheiden en onderscheiden kunnen worden zonder een Schepper. En ook als het was samengesteld vanuit verschillende en te onderscheiden onderdelen, dan zou het nog niet verzameld en vermengd kunnen worden zonder een Schepper. Daarom, als God zo duidelijk getoond wordt als de Schepper van de wereld, wat is dan het nut voor Epicurus om atomen te introduceren en om te beweren dat niet alleen lichamen met gevoel maar zelfs intellectuele en rationele geesten van ongevoelige bloedlichaampjes gemaakt zijn?’

Hoofdstuk 17.

‘Maar vanuit deze mening van Epicurus zult u wellicht zeggen dat de opeenvolging van atomen in een oneindige baan terechtkomen en zich zo met elkaar vermengen en zich samenvoegen vanwege ongelimiteerde en eindeloze tijdsspannen en zo vaste lichamen vormen. Ik behandel deze mening niet als slechts verzonnen, al rammelt dit dan ook aan alle kanten, maar laten wij dit onderzoeken, wat haar aard ook moge zijn, en zien of hetgeen beweerd wordt stand kan houden. Want zij zeggen dat deze bloedlichaampjes, die zij atomen noemen, een bijzondere kwaliteit in zich hebben. Sommige zijn vochtig en daarom zwaar en bewegen zich omlaag. Andere zijn droog en aarde, waardoor zij nog steeds zwaar zijn. weer anderen zijn vurig waardoor zij zich opwaarts bewegen, of koud en traag en altijd zwevend. Terwijl sommige dus, omdat ze vurig zijn, altijd naar boven toe bewegen, en andere omdat ze vochtig en droog zijn altijd naar beneden, en anderen weer een gemiddelde en ongelijke baan volgen, hoe kunnen zij dan samenkomen tot één geheel? Want als iemand bijvoorbeeld kleine sprietjes gras van een hoogte naar beneden gooit en stukjes lood van dezelfde omvang, zullen de lichte grassprietjes de stukjes lood bij kunnen houden, hoewel ze dezelfde omvang hebben? Nee, de zwaardere deeltjes komen veel eerder op de grond aan. Dit geldt ook voor atomen, hoewel ze een gelijke omvang hebben, zijn ze nooit in staat om gelijk op te gaan, omdat ze geen gelijk gewicht hebben. Maar als zij elkaar niet bij kunnen houden, dan kunnen zij ook niet zomaar gemengd worden of één lichaam vormen.’

Hoofdstuk 18.

‘Hierop doorredenerend, als zij oneindig ver gedragen worden en altijd in beweging zijn, en toegevoegd worden aan dingen waarvan de maat al bepaald is, hoe kan het Universum zich dan handhaven, als nieuwe massa steeds weer aan bestaande massa wordt toegevoegd? Ook dit vraag ik mij af: Als het uitspansel van de hemel dat wij zien vanwege de geleidelijke samenvoeging van atomen geformeerd is, hoe kon het dan tijdens de formatie niet instorten, als het open gedeelte van de constructie nog niet door stutten ondersteund werd? Want als degenen die gebouwen met koepels maken de kap niet vooraf vastzetten,

¹⁹¹ De arts uit Bithynia die gelooft dat ziekte voortkwam door te dicht bij elkaar geplaatste atomen.

¹⁹² Uit Milete

¹⁹³ Vergelijk ook het Nederlandse woord ether of etherisch wat ‘lucht van de hemel betekent’.

dan stort het geheel direct in. Werd dus ook de bol van de wereld die wij in zo'n prachtige vorm samengevoegd zien,¹⁹⁴ niet direct onder invloed van een enkele insteek van goddelijke energie door de macht van de Schepper gemaakt? Of door atomen die geleidelijk samenkwamen en haar opbouwden? Niet omdat dat het meest logische was, maar vanwege een bijzonder toeval? Hoe kon het dan niet in elkaar storten en in stukken vallen voordat alles werd samengevoegd en zich vastzette? Ook dit wil ik nog vragen, wat kan als grondslag dienen waarop het fundament van zo'n grote massa opgebouwd kan worden? En als u dat dan de grondslag noemt, waar rust deze dan weer op, en de volgende waar rust die weer op? En ga zo maar door met vragen totdat het antwoord niets zal zijn en leegte!

Hoofdstuk 19.

'Maar als iemand zegt dat atomen die vuur bevatten samengevoegd worden en één lichaam vormen en omdat het de eigenschap van vuur is dat zij zich niet naar beneden beweegt maar omhoog, dat het de aard van vuur is om altijd maar omhoog te duwen en dat zo de massa van de wereld die hierop geplaatst is dus ondersteunt wordt. Hierop antwoord ik: Hoe kunnen atomen die vuur bevatten, die altijd de hoogste plaats zoeken, afdalen naar de laagste en gevonden worden op de laagste plaats die bestaat, zodat het een fundament voor alles zijn kan? Terwijl juist de zwaardere eigenschappen, dat is de aardse of het water, altijd eerder zijn dan de lichtere zoals wij eerder zeiden. Waarom beweren zij dan ook dat de hemel, wat de hogere constructie is, uit atomen van vuur is opgebouwd die lichter zijn en altijd naar boven opstijgen? Daarom kan de wereld geen fundament van vuur hebben of welk andere ook, noch kan er enig verband bestaan tussen de zwaardere en lichtere atomen, dat wil zeggen van degenen die altijd naar beneden gericht zijn met degenen die omhoog vliegen. Hiermee is afdoende aangetoond dat de wereld geconsolideerd wordt door de vereniging van atomen en dat gevoelloze lichamen, zelfs al zouden zij zich op alle mogelijke manieren samenvoegen en verenigd worden, toch geen vormen en maten aan lichamen geven, ledematen vormen, eigenschappen teweeg brengen, of hoeveelheden bepalen. Alles wat door hun precisie dus van de hand van een Maker getuigt en het verstand aan het werk laat zien, het verstand dat ik het Woord noem, en God.'¹⁹⁵

Hoofdstuk 20.

'Maar sommigen zullen zeggen dat deze dingen door de natuur tot stand gebracht zijn. Nu ligt hierin de tegenstrijdigheid van een naam verborgen. Want terwijl het duidelijk is dat het een werk betreft dat geest en verstand noodzakelijk maakt, dan wordt wat u natuur noemt, door mij God de Schepper genoemd. Het is duidelijk dat noch de diversiteit van de in hun noodzakelijke verscheidenheid samengestelde lichamen, noch het vermogen van de geest, gemaakt kan of zou kunnen zijn door irrationeel en gevoelloos te werk te gaan. Maar als u de filosofen als passende getuigen beschouwt, dan getuigt Plato over deze dingen in de Timaeus, waarin hij, in een discussie over de schepping van de aarde, zich afvraagt of zij altijd al bestaan heeft of een begin gekend heeft en tot het besluit komt dat zij gemaakt is. 'Want,' zegt hij, 'zij is zichtbaar en voelbaar en lichamenlijk en het is duidelijk dat dit soort dingen gecreëerd zijn. Maar wat gemaakt is, heeft overduidelijk een Schepper door Wie het gemaakt is. Deze Schepper en Vader van alles is echter lastig te ontdekken. En als Hij ontdekt is, is het onmogelijk om Hem aan de banale uit te leggen.' Dat is de verklaring van Plato, maar hoewel hij en

de andere Griekse filosofen er voor gekozen hebben om zich stil te houden over de schepping van de wereld, zou het dan toch niet duidelijk zijn voor iedereen die maar een beetje begrip op kan brengen? Want welke mens die maar een beetje gevoel heeft is er die, als hij een huis ziet dat vol staat met allerlei nuttige gebruiksvoorwerpen, met een dak in de vorm van een koepel, beschildert met diverse prachtig uitgewerkte figuren, versiert met grote en stralende verlichting, wie is er, zeg ik, die zo iets ziet die niet onmiddellijk zou verklaren dat het geconstrueerd was door een zeer wijze en machtige vakman? Dus ook, wie kan er zo dwaas zijn als wanneer hij staart naar de creatie van de hemel, de pracht van de zon en de maan in zich opneemt, de loop en de schoonheid van de sterren waarneemt en de paden die hen volgens vaste wetmatigheden en perioden toegewezen zijn, wie wil het niet uitschreeuwen dat deze dingen gemaakt zijn, niet zozeer vanwege de wijze en bekwame Vakman, maar alleen al om de wijsheid en het verstand op zich?'

Hoofdstuk 21.

'Maar als u de voorkeur geeft aan de meningen van de andere Griekse filosofen en u bekend bent met de wetenschap van de mechanica, dan bent u vast bekend met wat hun overlevering over de hemelen inhoudt. Want zij stellen zich een bol voor die in alle richtingen dezelfde afrondingen heeft, zonder enig verschil, met gelijke afstanden in alle richtingen vanaf het centrum van de aarde en zo is zij dus stabiel vanwege haar symmetrie, omdat haar perfecte evenwicht haar niet toestaat om naar welke kant dan ook af te wijken. Zo wordt de bol ondersteund, hoewel zij geen andere steun heeft. Als de schepping van de wereld werkelijk deze vorm zou hebben, dan is het goddelijk werk hiermee duidelijk zichtbaar. Maar als, zoals anderen denken, de bol zich op het water bevindt, en daardoor wordt ondersteunt of in haar drijft, dan nog wordt het werk van een groot Uitvinder getoond.'

Hoofdstuk 22.

(H) De precieze loop van de zon, maan en sterren laten een Schepper zien.

'Maar als deze beweringen twijfelachtig zouden zijn omdat deze zaken niet duidelijk voor iedereen zijn, laten we het dan hebben over de dingen waar niemand onwetend over is. Wie toonde de loop van de sterren met zoveel verstand, bepaalde hun opgang en ondergang en wees aan elk afzonderlijk om haar loop langs de hemel te voltooien op bepaalde regelmatige tijden? Wie heeft aan sommigen toegewezen om altijd te verschijnen aan de kant van de ondergang¹⁹⁶ en aan anderen om steeds terug te keren aan de kant van de opgang? Wie bepaalde de maat van de loop van de zon, dat hij, uren, dagen, maanden en het wisselen van seizoenen door haar verschillende omlopen uit zou zetten? Dat hij zou onderscheiden, door de vaste koers die hij gaat, dat het nu winter is, dan lente, zomer en hierna herfst, en dat zij altijd, wanneer het volgende jaar weer aanbreekt, haar loop vervolgt met dezelfde afwisselingen, zonder verwarring? Wie, zeg ik, zal niet uitspreken dat de Regisseur van deze ordening juist de Wijsheid van God is? En deze dingen hebben wij nog wel gesproken vanuit de wetenschap over de relaties van de hemellichamen die ons door de Grieken zijn overgeleverd.'

¹⁹⁴ Let erop dat 2000 jaar geleden ook al gedacht werd dat de wereld rond was

¹⁹⁵ Johannes 1:1-5

¹⁹⁶ Het westen

Hoofdstuk 23.

(H) En wat dacht u van de cycli van de regen en de natuur?

‘Maar wat over de dingen die wij ook waarnemen op aarde, of in de zee? Wordt ons niet overduidelijk geleerd dat niet alleen het werk, maar ook de voorzienigheid van God in hen is? Want terwijl er op sommige plaatsen hoge bergen op aarde zijn, is het doel hiervan dat de lucht door hen wordt samengedrukt en opgesloten omdat God dit zo bepaald heeft, zo wordt zij gedwongen om uitgeperst te worden tot winden, waardoor vruchten kunnen ontkiemen en de zomerhitte getemperd kan worden wanneer de Pleiaden gloeien, aangevuurd door de straling van de zon. Maar nog altijd zegt u, waarom gloeit de zon zodanig dat tempering noodzakelijk is? Hoe moeten vruchten dan rijpen die nodig zijn voor de menselijke consumptie? Maar let ook hierop, dat op de evenaar, waar de hitte het hevigst is, er geen grote samenbundeling van wolken is, of een overvloedige regen, omdat anders ziekte onder haar inwoners zou floreren. Want waterrijke wolken, wanneer ze door snelle verhitting opgewarmd worden, maken de lucht onzuiver en vervuild. Ook de aarde, die de warme regen ontvangt, kan hiermee het gewas niet voeden, maar vernietigt het dan. Wie zou er nog over twijfelen dat hierin geen goddelijke voorzienigheid gelegen is? Om kort te gaan Egypte, wat door de hitte van haar buurland Ethiopië verzengd wordt, ontvangt geen regen dat door de wolken aan het land wordt toebedeeld, zodat haar lucht niet ongeneeslijk aangetast zou worden door het effect van de slagregens, maar vanuit de Nijl overstromt het land als het ware door een aardse regen.’

Hoofdstuk 24.

‘Wat zullen wij nog zeggen over de bronnen en rivieren die in een eeuwigdurende cyclus naar de zee stromen? En, vanwege de goddelijke voorzienigheid, houdt de toevoer van overvloed niet op, ook van de zee, hoewel zij immens veel water ontvangt, toch neemt zij niet toe, maar zowel de onderdelen die haar aanvullen als de locaties die aangevuld worden, blijven in dezelfde positie als ze nu zijn. ‘Maar,’ zult u mij zeggen, ‘het zoute water neemt het zoete water dat in haar wordt uitgegoten op een natuurlijke manier op.’ Juist hierin is het werk van de voorzienigheid overduidelijk, omdat het element zout gemaakt is, waardoor de loop van al het water, dat voor het gebruik door mensen verstrekt is, in een cyclus gebracht kon worden. Zo is al sinds mensenheugenis het bekken van de zee niet gevuld zodat het een zondvloed veroorzaakt heeft die de aarde en de mensen zou vernietigen. Niemand zal zo dwaas zijn om te denken dat dit bijzondere verstand en deze grote voorzienigheid geordend zou kunnen zijn door de onnadenkende natuur.’

Hoofdstuk 25.

‘En wat zal ik zeggen over planten en dieren? Is het de voorzienigheid niet die de planten opgedragen heeft om als zij verouderen, opnieuw gemaakt te worden door de vochtopname van zaden die zij zelf geproduceerd hebben en dieren door voortplanting? En door een wonderlijke beschikking van de voorzienigheid, wordt melk klaargemaakt in de uiers van de wijfjes van de dieren voordat ze geboren worden. En direct als zij geboren zijn, zonder dat iemand hen daartoe leidt, zoeken zij de voorraad van voedsel die voor hen klaargemaakt is. En niet alleen mannetjes worden voortgebracht, ook vrouwtjes, zodat door middel van beide de soort kan voortbestaan. Maar opdat het niet zou lijken dat, zoals sommigen zeggen, dit de loop van de natuur is en niet de bepaling van de Schepper, heeft Hij als bewijs en indicatie van Zijn voorzienigheid, voor een

paar dieren bepaald dat zij hun jongen op aarde op een bijzondere manier bewaren. De kraai bijvoorbeeld, wordt door de mond bevrucht en de wezel baart door het oor. En sommige vogels, zoals kippen, leggen soms eieren, gemaakt van wind en stof. Andere dieren veranderen de man in de vrouw en veranderen ieder jaar van geslacht zoals hazen en hyena's, die monsters genoemd worden. Anderen komen voort uit de aarde en krijgen hun lichaam direct van haar, zoals mollen, anderen uit as zoals adders, anderen uit rottend vlees zoals wespen uit paardenvlees, bijen uit koeienvlees anderen van koeienstront zoals kevers, anderen vanuit kruiden, zoals de schorpioen vanuit basilicum. Maar ook kruiden door dieren, zoals peterselie en asperges uit de hoorn van het hert en de geit.’

Hoofdstuk 26.

(H) De kracht van de geest in het water doet groeien en leven

‘En welke gelegenheid kan nog meer worden benut waarin goddelijke voorzienigheid het voortbrengen van dieren op verschillende manieren bewerkt, zodat de orde die toebedacht werd aan de natuur verdrongen wordt, waarvan geen onlogische gang van zaken, maar een rechtlijnige orde aan de dag gelegd zou moeten worden? En wordt ook hiermee niet volledig het voorziene werk aangetoond, als zaadjes die gezaaid worden, klaargemaakt zijn door aarde en water om de mens te ondersteunen? Want als deze zaadjes in de aarde worden gezaaid, dan bevochtigt de aarde de zaadjes, zoals bij borsten, met het vocht dat zij in zichzelf ontvangen heeft zoals God dat wil. Want vanaf het begin is in het water een zekere kracht van de geest die door God wordt gegeven gelegen, door wiens werking het bouwwerk dat gevormd zal worden vorm begint te krijgen in het zaadje zelf, en het ontwikkelt zich via een spriet tot een aar. Want het graanzaadje groeit door het vocht, de kracht van de geest die gemaakt is om in het water te verblijven, zij loopt als een wezen zonder lichaam door bepaalde nauwe haarvaten, wekt de zaadjes tot groei en vormt de groeiende plantensoort. Dus door middel van het vochtige element dat de levende geest bevat, die aangeboren is, wordt bewerkstelligd dat zij niet alleen opnieuw gewekt wordt, maar ook dat een volmaakte gelijkenis gevormd en gereproduceerd wordt van de zaadjes die gezaaid zijn. Wie nu, die ook maar een beetje verstand heeft zal denken dat deze werkwijze afkomstig is van natuur die niet kan nadenken en niet vanuit goddelijke wijsheid? Uiteindelijk worden al deze dingen gedaan als gelijkenis voor de geboorte van mensen, want de aarde lijkt de plaats van de baarmoeder in te nemen, waarin het zaad wordt gezaaid en zowel gevormd als gevoed wordt door de kracht van water en geest, zoals wij hiervoor gezegd hebben.’

Hoofdstuk 27.

(G) Het water zorgt voor de groei van het zaad in de aarde

‘Maar ook hierin zal de goddelijke voorzienigheid bewonderd moeten worden, dat het ons toestaat om te zien en te weten hoe alles gemaakt is, maar de weg en manier hoe dit tot stand gebracht wordt in het geheim verborgen houdt, zodat zij niet tot de kennis van de onwaardige gaat behoren, maar opgelegd kan worden aan de waardigen en getrouwen wanneer zij dit verdiend zullen hebben. Maar om te bewijzen dat door het aardse stof niets wordt ingebracht in zaden, maar dat alles afhangt van het element water en de kracht van de geest die in haar woont. Stel u dan bijvoorbeeld voor, dat 100 talent¹⁹⁷ gewicht aan aarde in een zeer groot dal gestort wordt en dat hierin verschillende zaden gezaaid worden, of het nu kruiden zijn of struiken, en dat genoeg water toegevoegd wordt om hen te voeden en

¹⁹⁷ Ca. 3400 kg

dat zij meerdere jaren verzorgd worden, en dat de zaadjes die verzameld worden opgeborgen worden, wat bijvoorbeeld tarwe of gerst en andersoortig gewas kan zijn, jaar in jaar uit, totdat de hoeveelheid zaad 100 talenten in gewicht bevat. Laat dan ook de staken met wortel en tak worden uitgetrokken en gewogen, en nadat dit alles uit het dal is afgevoerd, laat hierna de aarde gewogen worden, het zal haar honderd talenten onverminderd aan haar teruggeven. Waar moeten wij zeggen dat al dit gewicht en deze hoeveelheid verschillende zaden en planten dan vandaan komt? Lijkt het niet duidelijk te zijn dat dit van het water afkomstig is? Want de aarde behoudt volledig wat van haarzelf is, maar het water dat haar volledig doordrenkt heeft is nergens meer, vanwege de machtige bekwaamheid van de goddelijke condities, die voor dit ene ingrediënt water zowel de grondstof van zo vele zaden voortbrengt, als van planten, en hun unieke soort vormt en de soort behouden wordt terwijl zij zich vermenigvuldigend uitbreidt.'

Hoofdstuk 28.

(H) Het vernuftigste ontwerp van de Schepper; de mens

'Vanuit al deze voorbeelden is voldoende en overvloedig duidelijk gemaakt dat alles gemaakt wordt en dat het Universum bestaat vanwege een bedacht ontwerp en niet door de irrationele werking van de natuur. Maar laten wij nu komen, als u dit goed vindt, tot onze eigen hoedanigheid, dat is de hoedanigheid van de mens, die een kleine wereld op zich is, een mikrokosmos in deze grote wereld. En laten wij overwegen waarom hij is gevormd, en vooral hierdoor zult u de wijsheid van de Schepper begrijpen. Want hoewel de mens uit verschillende onderdelen bestaat, de één sterfelijk en de ander onsterfelijk, toch, door het vaardige vernuft van de Schepper, wordt hun eenheid niet tegengehouden door hun verscheidenheid. En hoewel de ingrediënten verschillen en vreemd ten opzichte van elkaar zijn, want het ene is uit de aarde genomen en gevormd door de Schepper, maar het andere is uit onsterfelijke materie genomen, toch wordt de eer van haar onsterfelijkheid geen geweld aangedaan door deze eenheid. Noch bevat het (aardse lichaam), zoals sommigen denken verstand, en redeneringen en hartstochten, maar het lijkt meer dat dit soort gevoelens, waardoor zij zich in de één of andere richting begeeft, zich in haar bevinden. Want het lichaam dat uit vlees en botten bestaat, begint vanuit het zaad van een man, welks pit door warmte wordt uitgestoten en in de baarmoeder wordt ontvangen zoals dat in de aarde gebeurt waar het zich hecht en gaandeweg bevochtigd wordt door de bron van bloed en op die manier verandert in vlees en beenderen en gevormd wordt naar het evenbeeld van degene die het zaad ingespoten heeft.'

Hoofdstuk 29.

'Merk hierbij het werk van de Ontwerper op, hoe Hij de beenderen als pilaren ingebracht heeft, waardoor het vlees gestut en gedragen wordt. Hoe ook een gelijke hoeveelheid aan beide kanten is toegevoegd, de rechter- en linkerkant dus, zodat de ene voet de ander volgt, de ene hand de andere, de ene vinger de volgende en dat ieder het eens is, in volmaakt evenwicht met elkaar. Dus ook oog met oog en oor met oor, die niet alleen bij elkaar passen en elkaar aanvullen, maar ook gevormd en klaargemaakt zijn voor het noodzakelijke gebruik. De handen zijn bijvoorbeeld zo gemaakt dat zij geschikt zijn om te werken, de voeten om te wandelen, de ogen worden door de wenkbrauwen beschermd, om dienstbaar te zijn aan het kunnen blijven zien. De oren zijn zo gevormd om te luisteren dat, zoals een bekken, zij het geluid resoneren van het woord dat hen bereikt en het naar binnen stuurt en het zelfs vertaalt naar

het begrip voor het hart. Terwijl de tong die tegen de tanden aanligt om te kunnen spreken, het onderdeel van de strijkstok vervult. Ook de tanden worden gevormd, sommigen om het voedsel te snijden en verdelen en het daarna door te geven aan degenen binnenin. Deze op hun beurt vermorzelen en vermalen het als een molen, zodat het makkelijker door de mens verteerd kan worden voor het getransporteerd wordt naar de maag, daarom worden zij ook kiezen genoemd.'

Hoofdstuk 30.

'Ook de neusvleugels zijn voor het verzamelen gemaakt, het inademen en uitademen van lucht, dat door het steeds verversen van de adem, de natuurlijke warmte in het binnenste, door middel van de longen, ofwel verwarmd of verkoeld kan worden, naar gelang de omstandigheden. Terwijl de longen gemaakt zijn om in de borst te verblijven, zodat zij met hun zachtheid de kracht van het hart, waarin het leven lijkt te wonen, kunnen kalmeren en verzachten. Het leven zeg ik, niet de ziel. En wat zal ik zeggen van de samenstelling van het bloed, die stroomt zoals een rivier uit een bron en eerst door één kanaal gestuurd wordt, zich hierna verspreid door ontelbaar veel bloedvaten als door kanalen en het gebied van het hele menselijk lichaam met levenskrachtige stromen bevochtigt. Zij wordt ondersteund door de dienst van de lever die zich aan de rechterkant bevindt ter ondersteuning van het verteren van het voedsel en het omzetten ervan in bloed. Maar aan de linkerkant bevindt zich de milt, die zichzelf samenperst en op enige manier reinigend werkt voor de onzuiverheden in het bloed.'

Hoofdstuk 31.

'Welk een vernuft is ook uitgewerkt in de darmen, die gerangschikt zijn in lange afgeronde windingen, zodat zij geleidelijk aan het afval van het voedsel afvoeren, zodat enerzijds bepaalde plaatsen niet zonder voorraad bevonden worden, en anderzijds voedsel dat hierna wordt gegeten niet gehinderd hoeft te worden! Maar zij zijn als een membraam gemaakt zodat de delen die zich aan de buitenkant bevinden, geleidelijk vocht kunnen opnemen wat anders, wanneer het volledig doorlaatbaar zou zijn, direct naar buiten zou stromen en de inwendige organen zou uitgieten. Aan de andere kant wordt zij ook niet tegengehouden door een dikke huid die de buitenkant droog houdt en de hele binnenstructuur van de mens van de dorst om zou laten komen.'

Hoofdstuk 32.

(H) Het verschil tussen man en vrouw, het bewijs van Gods voorzienigheid

'Bovendien is de vrouwelijke vorm en de holte van de baarmoeder uiterst geschikt om te ontvangen en te koesteren en de zaadkiem het leven te geven. Wie gelooft er niet dat dit met verstand en een vooruitziende blik gemaakt is? Want alleen in dat deel van haar lichaam verschilt de vrouw van de man, daar waar de foetus geplant, gekoesterd en bewaard wordt. En ook de man verschilt alleen van de vrouw in dat gedeelte van het lichaam waarin de kracht ligt om zaad in te brengen en de mensheid te verspreiden. En hierin is een groot bewijs van voorzienigheid gelegen, vanwege het noodzakelijke verschil van de ledematen. En nog extra hierdoor, terwijl de vorm op elkaar lijkt, is er toch een verschil in gebruik en een variëteit in dienstbaarheid aangebracht. Want zowel mannen als vrouwen hebben borsten, maar alleen die van de vrouw worden met melk gevuld, zodat direct als zij geboerd hebben, het kind gevoed kan worden met wat precies goed voor hem is. Maar als wij de ledematen van de mens met zulk een precisie gevormd zien, dat voor al het overige

gelijkheid zichtbaar is qua vorm en er alleen verschil zichtbaar is in die delen waar verschil noodzakelijk is, en dat wij niets zien dat overbodig is of wat mist bij de man, of bij de vrouw iets wat tekort komt of teveel is aangebracht, wie zal er niet, vanuit al deze dingen, bevestigen dat dit de inzet van verstand en de wijsheid van de Schepper bevestigt?

Hoofdstuk 33.

‘Daarmee wordt ook het verschil met andere dieren begrijpelijk. Ieder is geschikt gemaakt voor zijn eigen (levens)loop en dienst. Dit wordt ook door de verscheidenheid aan bomen en de verschillende kruiden bevestigd, zowel te onderscheiden in vorm als in sappen. Het komt ook naar voren in het verschil tussen de seizoenen, die in vier perioden verdeeld zijn. De jaarcyclus wordt gesloten door bepaalde uren, dagen en maanden waarbij zij met geen enkel uur van elkaar verschillen. Dus, om kort te gaan, voor de leeftijd van de aarde zelf is een bepaalde vaste (tijd) bepaald, een vastgesteld aantal jaren.’

Hoofdstuk 34.

(H) Alles gemaakt door de Logos

‘Maar’ zult u zeggen, ‘wanneer is de wereld gemaakt? En waarom zo laat pas?’ Hiertegen zou u bezwaar kunnen hebben, al zou zij eerder gemaakt kunnen zijn. Maar dan zegt u, waarom niet nog eerder? En zo teruggaand tot in oneindig veel eeuwen, dan zou u nog blijven vragen en waarom niet eerder? Maar dit stellen wij nu niet ter discussie, waarom zij niet eerder gemaakt is, maar waarom zij überhaupt gemaakt is. Want het is overduidelijk dat zij gemaakt is, het is noodzakelijkerwijs het werk van een machtige en superieure Schepper. En als dit duidelijk is, dan moet het overgelaten worden aan de keus en het oordeel van de wijze Schepper wanneer het Hem zou behagen om haar te maken. Tenzij u werkelijk denkt dat al deze wijsheid, Die de immense structuur van de wereld gemaakt heeft en aan de verschillende onderdelen hun vorm en soort toebedeeld heeft, hen een aard toegekend heeft, niet alleen qua schoonheid, maar ook uiterst geschikt en noodzakelijk voor hun toekomstige gebruik..... tenzij, zeg ik, u denkt dat dit alleen ontbreekt omdat niet de juiste periode voor zo'n geweldig werk als de schepping is uitgezocht. Dan heeft Hij ongetwijfeld een bepaalde reden en zijn er voor de hand liggende oorzaken waarom en wanneer en hoe Hij de wereld gemaakt heeft. Maar het paste niet om dit te openbaren aan hen die weigerden om dit te onderzoeken en om de dingen te willen begrijpen die hen voor ogen gesteld zijn en die getuigen van Zijn voorzienigheid. Want de dingen die geheim gehouden worden en in het belang van de wijsheid verborgen liggen, zoals in een koninklijke schatkamer, die zichtbaar worden voor niemand anders dan degenen die van Hem gehoord hebben, door Wie deze zaken verzegeld zijn en bewaard worden. Daarom is het God Die alles gemaakt heeft, en Hijzelf is door niemand gemaakt. Maar zij die het over de natuur hebben, in plaats van God, en verklaren dat alle dingen gemaakt zijn door (moeder) natuur, hebben geen idee van de fout die zij maken door de verkeerde naam te gebruiken. Want als zij denken dat de natuur irrationeel is, dan is het wel erg dwaas om te denken dat een rationeel schepsel voort kan komen uit een irrationeel schepper. Maar als dit het verstand is, dat is de Logos,¹⁹⁸ door Wie naar het schijnt alle dingen gemaakt zijn, dan veranderen zij de naam onbedoeld, als zij verklaringen afleggen over de bedoelingen van de Schepper. Als u hierop iets te zeggen heeft mijn vader, zeg het dan.’

Hoofdstuk 35.

(H) Afspraak om morgen verder te debatteren

Toen Niceta dit gezegd had, antwoordde de oude man: ‘U heeft inderdaad, jonge man, een verstandig en sterk antwoord gegeven, in dien mate dat ik denk dat voorzienigheid niet beter behandeld zou kunnen worden. Maar omdat het nu al laat is, wil ik morgen als antwoord op uw beargumentering enige dingen zeggen. En als u mij met die dingen tevreden kunt stellen, dan zal ik mijzelf als schuldenaar van uw voorkeur beschouwen.’ Toen de oude man dit gezegd had, stond Petrus op. Toen vroeg één van de omstanders, een overste van de Laodiceërs, aan Petrus of hij de oude man andere kleren mocht geven in plaats van die oude versleten en gescheurde die hij droeg. Petrus en wij omhelsden deze man, en prezen hem om zijn eerbare en uitstekende intentie en zeiden: ‘Wij zijn niet zo dwaas en onheilig om iemand die wij zulke kostbare woorden toevertrouwd hebben de dingen die voor het lichamelijke gebruik noodzakelijk zijn te onthouden. Wij hopen dat hij ze graag zal ontvangen, zoals een vader van zijn zonen, en we vertrouwen er ook op dat hij met ons, ons huis en leven zal delen.’ Terwijl wij dit zeiden en de overste van de stad de man dringend met veel goedbedoelde woorden probeerde weg te lokken van ons, terwijl wij ons uiterste best deden om hem bij ons te houden, riep iedereen dat beter gedaan kon worden wat de man zelf zou willen. En toen iedereen stilte in acht nam, zei de oude man met een eed: ‘Vandaag zal ik bij niemand verblijven, of iets van iemand aannemen, anders zou de keus voor de één de zorg van de ander nog opwekken. Hierna kan zo iets best nog gebeuren, als dat het juiste lijkt te zijn.’

Hoofdstuk 36.

Toen de oude man dit gezegd had, zei Petrus tegen de overste van de stad: ‘Omdat u uw goede bedoelingen in onze aanwezigheid getoond heeft, is het niet goed dat u met zorgen vertrekt. Maar wij zullen een gunst van u aanvaarden voor een andere gunst. Toon ons uw huis en breng het in gereedheid, zodat de discussie die morgen vervolgd zal worden daar plaats zou kunnen vinden, en zodat iedereen die aanwezig wil zijn om ernaar te luisteren toegang verleend zal worden.’ Toen de overste van de stad dat hoorde, was hij erg blij en ook de andere mensen waren blij om dit te horen. En toen de menigte zich verspreid had, wees hij naar zijn huis en de oude man maakte zich ook klaar om te vertrekken. Maar ik beval één van mijn begeleiders om de oude man in het geheim te volgen en te weten te komen waar hij verbleef. En toen wij teruggekeerd waren op ons logeeradres, vertelden wij onze broers wat wij met de oude man meegemaakt hadden, hierna gingen wij zoals gewoonlijk dineren en daarna slapen.

Hoofdstuk 37.

(G) Spreek alleen dat wat u van de Ware Profeet geleerd heeft

Maar de volgende dag stond Petrus vroeg op en riep ons bij zich. Samen gingen wij naar de verborgen plaats waar wij ook de dag ervoor geweest waren om te gaan bidden. En toen wij na het gebed bij de afgesproken plaats aankwamen, spoorde hij ons aan door te zeggen: ‘Luister naar mij, zeer geliefde collega-helpers. Het is goed dat ieder van u met de mogelijkheden die hij in zich heeft een bijdrage levert ten gunste van degenen die naderen om het geloof van onze godsdienst te aanvaarden. Schroom daarom niet om de onwetenden te onderwijzen en te leren in overeenstemming met de wijsheid die u door de voorzienigheid van God is toevertrouwd, maar doe het zo dat u de welsprekendheid van uw betoog verenigt met de dingen die u van mij gehoord

¹⁹⁸ Johannes 1:1-3

heeft en die aan u zijn toevertrouwd. Maar spreek niets vanuit uzelf en wat niet aan u is toevertrouwd, hoewel het in uw eigen ogen waar lijkt te zijn. Maar breng die dingen naar voren, zoals ik al zei, die ikzelf van de Ware Profeet ontvangen heb en aan u doorgegeven heb, hoewel ze soms minder autoriteit lijken mee te dragen. Want hierom gebeurt het vaak dat mensen zich afkeren van de waarheid, terwijl zij geloven dat zij, door hun eigen bedenkfels, een soort waarheid uitgevonden hebben die krachtiger is.'

Hoofdstuk 38.

Met deze raadgevingen van Petrus stemden wij graag in, en zeiden tegen hem dat wij niets zouden doen dan wat hij goed zou vinden. Toen zei hij: 'Zo kunt u ook zonder gevaar oefenen als ieder van u in mijn aanwezigheid de discussie voert en elkaar aanvult en ieder zijn eigen vragen nader uitlegt. Nu dan, zoals Niceta gisteren afdoende uit de doeken gedaan heeft, laat Aquila vandaag de discussie voeren en na Aquila Clement. En hierna, als het onderwerp dit vereist, zal ik daar iets aan toevoegen.' Terwijl wij hierover aan het praten waren kwamen wij onderhand bij het huis aan. De heer des huizes verwelkomde ons en bracht ons in een bepaalde ruimte die als een soort theater ingericht was en prachtig gebouwd was. Daar stond een grote menigte op ons te wachten die 's nachts al binnengekomen was en te midden van hen stond de oude man die gisteren met ons gediscussieerd had. Wij gingen dus naar binnen, Petrus liep tussen ons in, al rondkijkend of wij de oude man ergens te zien konden krijgen. En toen Petrus zag dat hij zich tussen de mensen verborg, riep hij hem bij zich en zei: 'Omdat u een ziel heeft die meer verlicht is dan de meesten, waarom verstopt u zich dan en verbergt u zich in bescheidenheid? Kom liever hier en zeg wat u op het hart heeft.'

Hoofdstuk 39.

(P) Alles hangt af van of er een rechtvaardig oordeel zal zijn

Toen Petrus dit gezegd had, begon de menigte direct ruimte voor de oude man te maken. Toen hij naar voren gekomen was, begon hij zo: 'Hoewel ik mij de woorden die de jonge man gisteren gesproken heeft niet herinner, toch herinner ik mij wel de strekking en volgorde ervan. Daarom denk ik dat het noodzakelijk is, omwille van degenen die gisteren niet aanwezig waren, om terug te halen wat gezegd is en alles kort te herhalen, zodat, hoewel iets aan mijn aandacht ontsnapt kan zijn, ik er weer aan herinnerd kan worden door degene die de verhandeling gehouden heeft en nu ook aanwezig is. Dit was de strekking van de discussie van gisteren: 'Dat van alle dingen die wij zien, voor zover zij bestaan in een bepaalde verhouding, en vakmanschap, en vorm, en soorten, geloofd moet worden dat het door intelligente Kracht gemaakt is. Maar als het Geest en Verstand is dat hen gevormd heeft, dan volgt hieruit dat de wereld door de voorzienigheid van hetzelfde Verstand bestuurd wordt, hoewel het ons lijkt dat de dingen die in deze wereld gedaan worden niet helemaal goed gedaan worden. Hieruit volgt dat als God en Geest en de Schepper van alle dingen is, dan moet Hij ook rechtvaardig zijn. En als Hij rechtvaardig is, dan oordeelt Hij noodzakelijkerwijs ook. Als Hij oordeelt, dan is het noodzakelijk dat mensen worden geoordeeld op basis van hun daden. En als iedereen geoordeeld wordt op basis van wat hij gedaan heeft, dan zal er op enig moment een rechtvaardige scheiding zijn tussen rechtvaardige mensen en zondaars. Dit was denk ik de hele inhoud van de complete verhandeling.'

Hoofdstuk 40.

(H) Argument van de oude man, de 'toevallige' regenboog

'Als daarom aangetoond kan worden dat Geest en verstand alles geschapen heeft, dan volgt hieruit dat alles wat daarna komt, ook bestuurd wordt door verstand en voorzienigheid. Maar als blinde natuur zonder intelligentie alles produceert, dan wordt de zin van het oordeel duidelijk omver geworpen. Dan is er geen reden om straf voor zonde of beloning voor goed doen te verwachten, omdat er geen rechter is. Omdat de hele zaak nu hiervan afhangt, van deze hoofdzaak, versta mij dan niet verkeerd, als ik wens dat dit wat uitgebreider behandeld en bediscussieerd kan worden. Want hiermee wordt als het ware de eerste deur gesloten naar alle dingen die voorgelegd zijn, en daarom wens ik als eerste deze deur geopend te zien. Luister nu naar wat mijn stelling is, en als één van u dat wil, laat hem mij dan antwoord geven, want ik schaam mij niet om te leren als ik luister naar de waarheid en om aandacht te schenken aan degene die het juiste zegt. De verhandeling die u gisteren gehouden heeft, die beweerde dat alle dingen met vakmanschap gemaakt zijn, met nauwkeurigheid, en verstand, heeft mij niet volledig overtuigd dat het Geest en Verstand is dat de wereld gemaakt heeft. Want ik heb vele dingen die ik kan aantonen die bestaan uit juiste maatvoering, vorm, soorten en die toch niet gemaakt zijn door geest en verstand. Daarnaast zie ik dat veel dingen in deze wereld zomaar gedaan worden, zonder gevolgen of rechtvaardigheid en dat niets gedaan kan worden buiten het verloop van de genesis om. Dit zal ik vanuit mijn eigen ervaring in het vervolg aantonen.'

Hoofdstuk 41.

Toen de oude man dit gezegd had antwoordde Aquila: 'Omdat uzelf voorgesteld heeft dat iedereen de mogelijkheid heeft om te antwoorden op wat u te zeggen heeft, heeft mijn broer Niceta mij toegestaan om de argumentatie van vandaag te voeren.' De oude man zei: 'Ga verder mijn zoon als u dat wilt.' En Aquila antwoordde: 'U beloofde dat u zou tonen dat er vele dingen in deze wereld bestaan die uit een vorm en soort bestaan die met hetzelfde verstand gerangschikt zijn, waarbij het duidelijk is dat zij niet onder invloed staan van God als hun Schepper. Nu dan, zoals u beloofd heeft, laat zien wat deze zijn.' Toen zei de oude man: 'Zie, wij zien de regenboog aan de hemel die een cirkelvormige vorm lijkt te hebben, volledig in verhouding afgerond, waarvan het lijkt dat zij echt is, die de Geest wellicht geconstrueerd zou kunnen hebben of door het verstand beschreven zou kunnen worden. En toch wordt zij door geen enkel verstand gemaakt. Zie nu heb ik het geheel in één woord uitgelegd, antwoord u mij nu.'

Hoofdstuk 42.

(H) Aquila antwoord, de boog is een (rond) beeld van de geschapen zon

Toen zei Aquila: 'Als iets uitgedrukt wordt door een soort of een vorm, dan wordt direct begrepen dat het vanuit verstand is en dat het niet zonder Geest gemaakt zou kunnen zijn. Want de soort zelf, die zich in figuren en vormen uit, is niet zonder verstand gemaakt. Bijvoorbeeld, als was wordt toegevoegd aan een gegraveerde ring, dan neemt de stempel, die ongetwijfeld zonder verstand is, het figuur van de ring aan. Maar de ring zelf, die de figuur uitdrukt, was gegraveerd door de hand van een zilversmid en het was geest en verstand die de ring maakte tot wat ze geworden is. Zo wordt ook de boog in de wolken weergegeven. Omdat de zon haar stralen op de wolken richt tijdens het loslaten van hun regen en zij brengt de vorm van haar cirkel aan op de vochtige wolken alsof het zachte was is, zo produceert zij het beeld van een boog. En dit, zoals ik gezegd heb, is het effect van de helderheid van de zon die schijnt op de

wolken en door middel van hen reproduceert zij haar helderheid. Nu gebeurt dit niet altijd, maar alleen als de gelegenheid zich voordoet wanneer de vochtige wolken zich verdunnen. En als gevolg daarvan, als de wolken weer samengevoegd en verdicht zijn, dan wordt de vorm van de boog opgelost en verdwijnt zij. Uiteindelijk wordt de boog nooit gezien zonder dat er zon en wolken zijn, net zoals het beeld niet gemaakt kan worden zonder dat er een voorbeeld is en was of een ander soort materiaal. Is het dan niet prachtig als God de Schepper in het begin voorbeelden gemaakt heeft, waardoor nu vormen en soorten uitgedrukt kunnen worden? Dit kan hiermee vergeleken worden, dat God in het begin ongevoelige elementen schiep, die Hij kon gebruiken om andere dingen te vormen en te ontwikkelen. Want zelfs zij die beelden maken, maken eerst een mal van klei of was en daar vanuit wordt de vorm van het beeld gemaakt. Hierna wordt er weer een afdruk van het beeld gemaakt, waarvan de afdruk altijd de vorm en het evenbeeld van het standbeeld zal dragen. Wat zullen wij dan zeggen? Dat het ongevoelige standbeeld zelf een kopie maakt met net zoveel zorg als dat met het standbeeld gebeurd is? Of zal het voltooien van de kopie zonder aarzelen aan degene die het standbeeld gemaakt heeft toegeschreven worden?

Hoofdstuk 43.

(H) Dingen die minderwaardig en nutteloos lijken heeft God ook met een doel gemaakt

‘Als u ook vindt dat dit zo is, en dat wat hierover gezegd is afdoende is, laten wij dan onderzoek doen naar andere zaken. Of als u denkt dat er nog iets is blijven liggen, laten wij dit dan opnieuw onder de loep houden.’ En de oude man zij: ‘Ik zou graag dat u dit opnieuw zou behandelen, omdat er vele andere dingen zijn die ik op dezelfde manier gemaakt zie worden. Want het fruit van de bomen wordt, prachtig gevormd met mooie rondingen, op deze manier gemaakt en de vorm van de bladeren wordt gevormd door immense gratie en het groene membraam wordt met uitmuntend vakmanschap geweven. Verder ook vlooiën, muizen, hagedissen, en dit soort dieren, zullen wij zeggen dat deze door God gemaakt zijn? Daarom wordt van deze verachtelijke objecten een vermoeden afgeleid over het superieure, zodat ze in geen geval door het vakmanschap van de Geest gevormd kunnen zijn.’ ‘U leidt goed af,’ zei Aquila, ‘met betrekking tot de textuur van bladeren en over de kleine dieren, dat hiermee de aandacht van de superieure wezens wordt afgeleid. Maar laten deze dingen u niet bedriegen, dat u zou denken dat God, alsof Hij alleen maar me twee handen zou kunnen werken, niet alle dingen die gemaakt worden zou kunnen afronden. Maar herinner u hoe mijn broer Niceta u gisteren geantwoord heeft, en waarachtig het geheim van vóór de tijd ontsloten heeft, zoals een zoon die met zijn vader spreekt en uitgelegd heeft waarom en hoe dingen gemaakt zijn die nutteloos lijken te zijn.’

Hoofdstuk 44.

(H) Sommige dingen worden ordelijk gedaan en sommige wanordelijk

Toen zei de oude man: ‘Ik zou graag van u horen waarom deze nutteloze dingen gemaakt zijn door de wil van een superieure Geest?’ ‘Als,’ zei hij, ‘het volledig duidelijk voor u is dat het werk van Geest en verstand in hen zichtbaar is, dan zult u ook niet aarzelen om uit te leggen waarom zij gemaakt zijn en om te verklaren dat zij terecht gemaakt zijn.’ Daarom antwoordde de oude man: ‘Dit kan ik niet mijn zoon, dat de dingen die door vakmanschap gevormd lijken te zijn door de Geest gemaakt zijn, het Verstand of andere dingen waarvan wij zien dat zij onrechtvaardig en

wanordelijk in deze wereld gedaan worden.’ ‘Als,’ zei Aquila, ‘het van de dingen die wanordelijk gedaan worden niet toestaan is om te zeggen dat zij gedaan worden door de voorzienigheid van God, waarom dwingen de dingen die ordelijk gedaan zijn u dan niet om te zeggen dat zij wel door God gedaan zijn, omdat irrationele natuur geen rationeel werk voort kan brengen? Want het is zeker, en wij ontkennen in het geheel niet, dat in deze wereld sommige dingen ordelijk gedaan worden en sommige wanordelijk. De dingen die met het verstand gedaan worden, geloof maar dat deze door voorzienigheid gedaan worden. Maar de dingen die onnadenkend en uitzonderlijk gebeuren, dat die een natuurlijk verloop hebben en bij toeval gebeuren. Maar ik vraag mij af of mensen niet doorhebben dat daar waar onderscheidingsvermogen is, dingen gecoördineerd en ongecoördineerd kunnen gebeuren, maar daar waar geen onderscheidingsvermogen is, kan zowel het een als het ander niet gebeuren. Want verstand zorgt voor orde en het verloop van orde noodzaakt het maken van iets dat wanordelijk is, als iets gebeurt dat de orde verstoort.’ Toen zei de oude man: ‘Juist dit wil ik dat u mij aantoon.’

Hoofdstuk 45.

Aquila zei: ‘Dat zal ik direct doen. Aan de hemel worden twee zichtbare tekens getoond. Één door de zon en de ander door de maan. Deze worden gevolgd door vijf andere sterren, ieder doorloopt zijn eigen vastgestelde baan. Deze heeft God dus aan de hemel geplaatst, hierdoor wordt de temperatuur in de lucht gereguleerd zoals het bij het seizoen past en zoals de volgorde van de wisselvalligheden en veranderingen aangehouden moet worden. Maar door middel van dezelfde tekenen, als op enig moment plagen en verderf op de aarde gestuurd worden vanwege de zonden van de mens, dan wordt de lucht verstoort, worden de dieren ziek, komt schimmel op de gewassen en een rampjaar op alle fronten over de mensen. En zo is het dat door één en dezelfde middelen zowel orde bewaard als vernietigd wordt. Want het is duidelijk, zelfs voor de ongelovigen en onbekwamen, dat de loop van de zon, die nuttig en noodzakelijk voor de wereld is, en die door voorzienigheid vastgesteld is, altijd haar orde bewaart. Maar de banen van de maan, in vergelijking tot de baan van de zon, lijken voor de onkundige wanordelijk en ongeregeld in hun opkomsten en ondergangen. Want de zon beweegt zich volgens vaste en ordelijke perioden. Want van haar komen uren, van haar komt de dag als zij opkomt, van haar ook de nacht als zij ondergaat, van haar worden de maanden en jaren afgeleid en door haar worden de verscheidene seizoenen voortgebracht. Terwijl zij in de hogere regionen opklimt tempert zij de lente, maar wanneer zij haar hoogste punt aan de hemel bereikt steekt zij als zomerhitte, als zij weer daalt bewerkt zij het klimaat van de herfst en als zij terugkeert tot haar laagste omgang, vermaakt zij ons met de strengheid van de koude winter door het ijs dat de hemel bedekt.’

Hoofdstuk 46.

‘Maar wij zullen het hier op een ander moment uitgebreider over hebben. Nu, voor dit moment, merken wij op dat hoewel zij de goede dienstknecht is die de wisselingen van de seizoenen reguleert, zij toch ook, vanwege de wil van God, als straf over de mens wordt uitgeroepen, dat zij dan feller brandt en de wereld met heviger vuren verbrandt. Dat geldt ook voor de loop van de maan en de veranderingen die voor de onbekwame wanordelijk lijken. Deze is verbonden aan de groei van gewassen en vee en alle levende wezens. Want door haar opkomsten en ondergangen, door een zekere wonderlijk bedachte voorzienigheid, wordt alles wat geboren wordt gevoed en groeit het. Hierover kunnen wij nog langer uitweiden en deze zaak gedetailleerd uitleggen,

maar laten wij ons herinneren aan de vraag die gesteld is. Toch worden zij door precies dezelfde instrumenten (zon en maan) die hen voortbrengen ook gevoed en groeien zij. Maar als vanuit een bepaalde rechtvaardige oorzaak, de regulering van de toegewezen orde veranderd wordt, dan komen verderf en ontregeling op, zodat strafvervolging over de mens komt, door Gods wil, zoals wij hiervoor gezegd hebben.'

Hoofdstuk 47.

(P) Ordelijkheid verklaart een Schepper, wanorde wordt met profetie begrepen

'Maar wellicht zult u zeggen, waarom gebeurt het ook tijdens die gemeenschappelijke straf dat hetzelfde overkomt aan de godvruchtige als aan de goddeloze? Dat is waar en dat belijden wij ook, maar de strafvervolging is in het voordeel van de godvruchtige, zodat zij door getroffen te worden in het huidige leven, zij meer gezuiverd worden voor de toekomst waarin eeuwigdurende rust voor hen klaargemaakt is, en dat op hetzelfde moment de goddelozen zelfs wat van hun strafvervolging leren, dat anders de strafvoltrekking van het toekomstige oordeel over hen zal komen. Want in dezelfde strafvoltrekking brengt de rechtvaardige dank aan God, terwijl de onrechtvaardige God lastert. Omdat dus de mening over de dingen in twee delen verdeeld is, dat sommige dingen ordelijk gedaan worden en andere wanordelijk, behoort er, vanwege de dingen die ordelijk gedaan worden, geloofd te worden dat voorzienigheid bestaat. Maar met betrekking tot de dingen die wanordelijk gedaan worden, daarover moeten wij de oorzaken achterhalen van degenen die dat vanuit profetisch onderwijs geleerd hebben. Want zij die kennis hebben gekregen van profetische uitspraken weten wanneer en waarom schimmel, hagel, pest en alles wat daar op lijkt tijdens elke generatie plaatsgevonden heeft en voor welke zonden zij als straf gezonden zijn. Dit zijn de oorzaken van verdriet, rouwklachten, of gekwetstheid die het menselijk geslacht overkomen zijn. Hiervan is ook koorts en ziekte het gevolg, dit is vanaf het begin de straf voor familiemoord geweest.'¹⁹⁹

Hoofdstuk 48.

(H) Goddeloosheid brengt kwaad over de mens

'Want in het begin van de wereld bestond dit soort kwaad nog niet, maar vanwege de goddeloosheid van mensen zijn zij opgekomen. En zo, door de voortdurende toename van goddeloos handelen, groeide ook het aantal ongelukken. Daarom heeft goddelijke voorzienigheid een oordeel voor alle mensen vastgesteld, omdat het huidige leven niet zodanig was dat ieder in overeenkomst met wat hij verdient behandeld zou kunnen worden. De dingen die dus vanaf het begin goed en ordelijk benoemd waren, toen de oorzaken van het kwaad nog niet bestonden, kunnen niet beoordeeld worden op grond van het kwaad dat de mens overkomt vanwege de zonde van mensen. Om kort te gaan, als indicatie van de dingen die vanaf het begin zo geweest zijn, zijn er sommige volken die vreemd tegenover dit soort kwaad staan. Want de Seres²⁰⁰ blijven hiervan verschoont omdat zij kuis leven, want voor hen is het onwettig om een vrouw te benaderen nadat zij zwanger geworden is, of terwijl zij ongesteld is. Niemand eet daar onrein vlees, niemand weet iets af van slachtoffers, ieder beoordeelt zichzelf rechtvaardig. Daarom worden zij niet geplaagd door dit soort plagen waarover wij gesproken hebben, zij worden erg oud en sterven zonder ziek te zijn. Maar wij, ellendig als

wij zijn, wonen als bij dodelijke slangen,²⁰¹ ik bedoel met slechte mensen, en lijden noodzakelijkerwijs de plagen van leed die over deze wereld komen, maar wij putten hoop uit de vertroosting met de goede dingen die nog komen.'

Hoofdstuk 49.

'Als,' zei de oude man, 'zelfs de rechtvaardigen gekweld worden vanwege de slechte daden van anderen, dan zou God, Die dit voorzien zou moeten hebben, mensen opgedragen moeten hebben om niet die dingen te doen waardoor het noodzakelijk zou zijn dat de rechtvaardigen samen met de onrechtvaardigen getroffen zouden worden. En als zij het toch deden, dan had Hij een soort zuiveringsproces voor de wereld toegepast moeten hebben.' 'God,' zei Aquila, 'heeft dit zo geboden en heeft voorschriften aan de profeten gegeven over hoe de mensen zouden moeten leven. Maar zelfs deze voorschriften hebben zij veracht, ja als iemand verlangde om ze te houden, dan verdrukten zij hen met verschillende verwondingen, totdat zij hen van het voorgenomen gedrag afbrachten, weer terugbrachten naar de massa die ontrouw is en zij weer werden zoals zij zelf waren.'

Hoofdstuk 50.

(P) Toename van rechtvaardigen in de wereld maakt bekend dat God goed doet

'Daarom, in het kort, toen heel de aarde met zonde belevt was, toen bracht God een zondvloed over de wereld, waarvan u zegt dat deze onder Deukalion²⁰² plaatsvond. En tegelijkertijd redde Hij een bepaalde rechtvaardige man, met zijn zonen, in een ark, en met hem het gehele geslacht van planten en dieren. En zelfs degenen die van hen afstamden, deden na enige tijd hetzelfde als hun voorgangers. Want de dingen die hen overkomen waren werden vergeten, zodat hun afstammelingen niet eens geloofden dat de zondvloed plaatsgevonden had. Daarom heeft God ook besloten dat over de huidige wereld een andere vloed zal komen, anders zou iedere generatie een dergelijke vloed hebben moeten ondergaan, vanwege hun zonden en hun ongeloof. Maar hij gaf er de voorkeur aan dat bepaalde engelen die plezier hebben in het kwade, de zweep zouden hanteren over de verschillende volken, en aan hen werd de macht over afzonderlijke mensen gegeven, maar alleen op deze voorwaarde, dat iemand zich eerst aan hem onderworpen zou moeten hebben door te zondigen. Tot op het moment dat Hij gekomen is Die plezier heeft in het goede, en door Hem zou het getal van de rechtvaardigen vol gemaakt worden, en door de toename van het aantal godvruchtigen over de hele wereld zou de goddeloosheid in zekere mate teruggedrongen worden en zou aan iedereen bekend worden dat alles wat goed is door God gedaan wordt.'

Hoofdstuk 51.

(H) Wanorde komt voort uit ongeloof

'Maar vanwege de vrije wil vervalt ieder mens, omdat hij ongelovig is over de dingen die nog komen, door verkeerd gedrag tot het kwade. En dit zijn de dingen die in deze wereld gedaan lijken te worden in tegenstelling tot de ordening, deze komen voort uit ongeloof. Hierom is de verdeling van goddelijke voorzienigheid des te meer te bewonderen, dat het de mensen vanaf het begin toegestaan heeft om, door over de juiste weg te wandelen, van onvergankelijk goede dingen te genieten. Maar als zij zondigden, brachten zij door te zondigen het slechte naar

¹⁹⁹ Genesis 4:8-16

²⁰⁰ Oud Griekse naam voor de Chinezen.

²⁰¹ Ezechiël 2:6

²⁰² Deukalion en Pyrrha zijn in de Griekse mythologie afbeeldingen van Noach en zijn vrouw.

buiten. Aan ieder goed ding is het slechte dus als een soort samenwerkingsverband van de kant van het kwaad verbonden, omdat de aarde werkelijk door menselijk bloedvergieten vervuild is geraakt, er altaren voor demonen zijn opgericht en zij de lucht verontreinigd hebben door de vervuilende rook van slachtoffers. Zo is uiteindelijk alles wat in beginsel beschadigd is geraakt, aan iedere mens overgedragen als schuld voor een volgende beschadiging, zoals wortels die hun eigenschappen doorgeven aan hun takken en de vruchten die zij dragen.’

Hoofdstuk 52.

(H) Twee hoofden, orde en wanorde

‘Let er daarom op hoe goddelijke voorzienigheid, zoals ik al gezegd heb, datgene wat vergiftigd is te hulp komt, zodat, vanwege het kwade, dat haar oorsprong kent in zonde en toch geassocieerd wordt met de goede dingen van God, Hij twee hoofden zou aanstellen die ieder een deel vertegenwoordigen. Daarom is Hij Die zich in het goede verheugt over de goede dingen aangesteld, opdat Hij hen die in Hem geloven tot het geloof in Zijn voorzienigheid brengt. Maar aan hem die zich in het kwade verheugt, heeft Hij de dingen die wanordelijk en nutteloos gedaan worden toebedeeld, van waaruit natuurlijk de twijfel over Zijn voorzienigheid voortkomt. Zo is een rechtvaardig onderscheid gemaakt door een rechtvaardige God. Dus is het daarom dat de geordende baan van de sterren geloof voortbrengt dat de wereld door de hand van een Ontwerper gemaakt is. Aan de andere kant zorgt het ontregelt zijn van de lucht, de vervuilde wind en het ongecontroleerde vuur van de bliksem voor twijfels over het doorwerken van de voorzienigheid. Want, zoals wij al zeiden, ieder goed iets heeft haar tegenovergesteld slecht iets wat zich met haar verbonden heeft. Zoals hagel tegenover de vruchtbare regen staat, het aangetast zijn door schimmel tegenover de zachte dauw staat, de wervelwinden van stormen zich verbonden hebben aan de briesjes, onvruchtbare bomen met de vruchtbare, giftige kruiden met bruikbare, wilde en vernietigende dieren met goedaardige. Maar al deze zaken zijn door God georganiseerd, omdat de wil van de mens gekozen heeft om afscheid te nemen van haar inzet voor het goede en vervallen is tot het kwade.’

Hoofdstuk 53.

(H) Door de vrije wil bestaan er godvruchtige en goddeloze mensen

‘Dus deze scheiding betreft alles wat zich in de wereld bevindt, zoals er godvruchtige mensen zijn, zo zijn er ook goddeloze, zoals er profeten zijn, zo zijn er ook valse profeten, en onder de heidenen zijn er filosofen en valse filosofen. Ook de Arabische landen en vele andere landen hebben de besnijdenis van de Joden in dienst van hun goddeloosheid geïmiteerd. Zo staat ook het aanbidden van demonen tegenover de aanbedding van God, de ene doop tegenover de andere, de ene wet tegenover de volgende, valse apostelen tegenover apostelen en valse leraren tegenover leraren. Zo komt het dat onder de filosofen sommigen voorzienigheid belijden, terwijl anderen haar ontkennen. Sommigen blijven erbij dat er één God is, terwijl anderen zeggen dat er meer dan één is. Uiteindelijk komt het hier op neer dat terwijl demonen door het woord van God uitgedreven worden, waardoor verklaard wordt dat voorzienigheid bestaat, de tovenarij wegen heeft gevonden om de ontrouw te bevestigen en dit te imiteren met het tegenovergestelde. Zo is uitgevonden dat het effect van slangengif tegengegaan kan worden door bezweringen, en het effect van genezingen geplaatst kan worden tegenover het woord en de kracht van God. Ook de magie heeft

bedieningen uitgevonden die de engelen van God tegenwerken, door het oproepen van geesten en de verzinsels van demonen hiertegenover te plaatsen. En om de verhandeling niet te lang te maken door nog meer op te noemen, er is niets wat dient om te geloven in voorzienigheid, dat niet iets aan de andere kant heeft dat gemaakt is om ongeloof te bewerkstelligen. Daarom denken zij die niet van de scheiding der dingen afweten dat voorzienigheid niet bestaat, vanwege de dingen in de wereld die tegenstrijdig met elkaar zijn. Maar kiest u, mijn vader, als wijs man, vanwege deze scheiding het deel dat zorg draagt voor orde en het geloof in voorzienigheid versterkt, en volg niet alleen het deel dat tegen deze orde ingaat en het geloof in voorzienigheid neutraliseert.’

Hoofdstuk 54.

(H) Orde en wanorde toont een Schepper aan

Hierop antwoordde de oude man: ‘Toon mij een manier, mijn zoon, hoe ik in mijn geest een van deze twee ordeningen kan vergrendelen, de ene die bevestigt en de andere die ontkent dat voorzienigheid bestaat.’ ‘Voor degene die rechtvaardig oordeelt,’ zei Aquila, ‘is de beslissing eenvoudig. Want juist dit wat u zegt, orde en wanorde, kan bewerkt worden door een Aanstichter en niet door ongevoelige natuur.’

(G) Een steen wordt niet automatisch een standbeeld

Want laten wij aannemen, als voorbeeld, dat een groot ding van een rots gegooid zou worden en hals over kop naar beneden rolde, en toen het op de grond belandde in vele stukjes brak. Kan het dan op enige manier gebeuren dat er ook maar één stukje gevonden zou kunnen worden met een volmaakte vorm en maat?’ De oude man antwoordde: ‘Dat is onmogelijk.’ ‘Maar,’ zei Aquila, ‘als er een beeldhouwer staat dan kan deze door zijn vaardige hand en verstandige geest uit de steen die van de berg afkomstig is elke willekeurige afbeelding maken die hij maar wenst.’ De oude man zei: ‘Dat is waar.’ ‘Daarom,’ zei Aquila, ‘als er geen rationele geest zou bestaan, dan zou vanuit de massa geen redelijke vorm gemaakt kunnen worden. Maar als er een ontwerpende Geest bestaat, dan kan zowel vorm als vormeloosheid bestaan. Als een vakman bijvoorbeeld een steen uit een berg hakt dat hij een vorm wil toekennen, dan moet hij het eerst zonder vorm en ruw uithakken. Hierna hamert hij het geleidelijk aan en hakt hij het volgens de regels van zijn bekwaamheid, zo geeft hij de vorm weer die hij zich in zijn geest voorgesteld heeft. Dus zo ontwikkelt dit vanuit vormeloosheid tot vorm, via de hand van de vakman vorm gegeven en beide zijn van de vakman afkomstig. Dit is dus ook van toepassing op de dingen die in de wereld gedaan worden door de voorzienigheid van een Uitvinder, hoewel zij niet echt ordelijk lijken te zijn. Daarom, nu deze twee manieren aan u bekend gemaakt zijn, en u kennis genomen hebt van het onderscheid ertussen, vlucht dan van het ongeloof weg anders zou het u nog kunnen leiden naar de vorst die van het kwade geniet, maar volg de weg van het geloof zodat u aankomt bij de Koning Die vreugde beleeft aan de goede mensen.’

Hoofdstuk 55.

(H) Het kwaad van jaloerse trotse gevallen engelen, heeft macht over mensen die doen wat de demonen willen

Hierop antwoordde de oude man: ‘Maar waarom is de vorst die geniet van het kwade gemaakt? Waarvan is hij gemaakt? Of is hij niet gemaakt?’²⁰³ En Aquila zei: ‘De behandeling van dit onderwerp zal op een ander moment gebeuren, maar

²⁰³ Zie boek 10 hoofdstuk 3

opdat u niet geheel zonder antwoord hierop zult vertrekken, zal ik ook een paar aanwijzingen over dit onderwerp meegeven. God, Die alles voorzien heeft voordat Hij de wereld geschapen heeft, wist dat sommige van de mensen die tot stand gebracht zouden worden zich inderdaad aan het goede zouden hechten, maar anderen aan het tegenovergestelde. Hij wees degenen die het goede zouden verkiezen aan Zijn eigen bestuur en zorg toe en noemde hen Zijn eigen erfdeel.²⁰⁴ Maar Hij gaf degenen die zich zouden keren naar het kwade over aan de engelen die, niet vanwege hun geaardheid, maar vanwege hun oppositie, niet bij God wilden blijven, vanwege bederf door de verdorvenheid van jaloersheid en trots. Hij maakte hen daarom waardige vorsten van waardige onderdanen. Dus leverde Hij hen uit aan deze engelen, niet dat zij de macht hebben om maar te doen wat zij willen met hen, behalve dan wanneer zij de grenzen overschrijden die hen vanaf het begin toegewezen zijn. En dit is de grens die gesteld is, dat tenzij iemand eerst de wil van de demon doet, de demon geen enkele macht over hem heeft.’

Hoofdstuk 56.

(G) Een simpele regel: Wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet

Toen zei de oude man: ‘U heeft het uitstekend uitgelegd, mijn zoon. Nu blijft alleen nog over dat u mij vertelt waar de aard van het kwaad vandaan komt, want zij is door God gemaakt, en de kwade vrucht laat zien dat de wortel slecht is. Want het lijkt dat ook deze een kwaadaardige natuur bezit. Maar als deze materie samen met God eeuwig bestaan heeft, hoe kan datgene wat gelijkwaardig ongeschapen is en eeuwigdurend is aan de ander ondergeschikt zijn?’ ‘Het was er niet altijd,’ zei Aquila, ‘en ook komt het niet noodzakelijkerwijs hieruit voort, als het door God gemaakt zou zijn, dat van de Schepper gedacht zou worden dat Hij hetzelfde zou zijn als wat Hij gemaakt heeft. Want God heeft inderdaad de materie van alles geschapen, maar als een weldenkende geest die door God gemaakt is, zich niet houdt aan de wetten van zijn Schepper, en de grenzen van gematigdheid die hem zijn toegewezen overschrijdt, hoe zou dat dan overkomen op haar Schepper? Of als er een reden is die hier bovenuit stijgt, dan weten wij deze niet, want wij kunnen niet alles volmaakt weten, en dat geldt zeker voor de dingen waarover wij onwetend zijn en waarvoor wij niet geoordeeld zullen worden. Maar de dingen waarover wij wel geoordeeld zullen worden zijn eenvoudig te begrijpen, en zijn bijna in één woord te vatten. Want de wetmatigheid van onze daden wordt bijna volledig in deze regel samengevat, dat wat wij niet willen lijden, wij ook niet moeten doen aan anderen. Want zoals u niet gedood wilt worden, zo moet u oppassen om geen ander te doden. En zoals u uw eigen huwelijk geen geweld aangedaan wilt zien, zo moet u het bed van een ander ook niet verontreinigen. Omdat u niet bestolen wilt worden, zo moet u ook niet stelen en alles wat mensen kunnen doen kan onder deze regel gevat worden.’

Hoofdstuk 57.

Toen zei de oude man: ‘Begrijp mij niet verkeerd mijn zoon, wat ik nu ga zeggen. Hoewel uw woorden krachtig zijn, toch kunnen zij mij er niet toe brengen om te geloven dat iets gedaan kan worden behalve door de genesis. Want ik weet dat alle dingen mij overkomen zijn vanwege de noodzaak van de genesis, en daarom kan ik niet overtuigd worden dat om goed of slecht te doen in onze eigen macht gelegen is, en als wij geen macht hebben over wat wij doen, dan kan ook niet gelooft worden dat er een oordeel zal komen,

waardoor of straffen aan de boosdoeners zullen worden toegebracht, ofwel beloningen aan de goeden. Om kort te gaan, omdat ik zie dat u ingewijd bent in deze dingen, zal ik u een paar dingen voorleggen vanuit de bekwaamheid zelf.’ ‘Als,’ zei Aquila, ‘u iets vanuit die wetenschap wilt toevoegen, dan zal mijn broer Clement u met zorg antwoord geven, omdat hij beter in de wetenschap van de wiskunde onderlegd is. Want ik kan op andere manieren onderbouwen dat wat wij doen in onze eigen macht gelegen is, maar ik behoor mij niet te laten voorstaan op zaken die ik niet geleerd heb.’

Hoofdstuk 58.

(G) Zoek oprecht de Ware Profeet dan zal Hij uw gedachten verlichten

Toen Aquila dit gezegd had zei Clement: ‘Morgen mijn vader, kunt u zeggen wat u wilt en zullen wij graag naar u luisteren, want ik veronderstel dat het u ook zal verheugen dat u te doen heeft met hen die niet onwetend zijn over de wetenschap die u beoefent.’ Toen dat zo tussen mij en de oude man afgesproken was, dat wij de volgende dag een discussie over het onderwerp genesis zouden voeren, of alle dingen onder haar invloed geschieden, of dat er iets in ons is wat niet volgens de genesis gebeurt, maar vanwege het oordeel van de geest, toen stond Petrus op en begon met de volgende conclusie te trekken: ‘Voor mij is het buitengewoon prachtig dat dingen die een mens eenvoudig te weten kan komen, moeilijk gemaakt worden door verborgen gedachten en woorden. Vooral van degenen die zelf denken dat zij wijs zijn en wie, omdat zij de wil van God willen leren begrijpen, God behandelen alsof Hij een mens zou zijn, ja zelfs alsof Hij iets minder dan een mens zou zijn. Want niemand kan de bedoeling van de geest van een mens weten, behalve als hij zelf zijn gedachten openbaart. En ook kan niemand een vak leren, zonder langdurig door een meester onderwezen te zijn. Hoeveel te meer zal het dan zo zijn, dat niemand de achterliggende gedachte van het werk van de onzichtbare en onbegrijpelijke God kan kennen, behalve als Hijzelf een profeet stuurt die Zijn bedoeling openbaar maakt, en de loop van Zijn schepping uiteen zet, in zoverre het toegestaan voor de mens is om deze te leren! Daarom beschouw ik het onzin als mensen de macht van God op natuurlijke manieren beoordelen, en denken dat dit mogelijk en dat onmogelijk voor Hem is, of dit meer en dat minder, terwijl zij over alles onwetend zijn. Zij, als onrechtvaardige mensen, beoordelen de rechtvaardige God, onkundig beoordelen zij de Uitvinder, vervormt beoordelen zij de Volmaakte, als schepsels beoordelen zij de Schepper.’

Hoofdstuk 59.

‘Maar ik wil niet dat u denkt dat ik door dit te zeggen de macht om een oordeel over dingen te vellen wegneem, maar ik adviseer u dat niemand langs sluwe wegen moet wandelen en in fouten zonder einde vervalt. Daarom adviseer ik niet alleen verstandige mensen, maar met recht iedereen die verlangt om te weten wat tot hun voordeel strekt, dat zij zoeken naar de Ware Profeet, want alleen Hij is het Die alles weet, en weet hoe en wat iedere mens zoekt. Want Hij kent de gedachten van ieder van ons, maar in de gedachten van hen die er niet naar verlangen om God en Zijn rechtvaardigheid te kennen, is Hij inactief, maar Hij werkt in degenen die op zoek zijn naar wat goed is voor hun zielen en Hij steekt het licht van de kennis in hen aan. Zoek Hem daarom boven alles, en als u Hem niet vindt, verwacht dan niet dat u iets zult leren van iemand anders. Maar Hij wordt snel gevonden door hen die Hem ernstig zoeken²⁰⁵ vanwege

²⁰⁴ Deuteronomium 32:8

²⁰⁵ Handelingen 17:27

liefde voor de waarheid en wiens zielen niet in beslag genomen worden door boosaardigheid. Want Hij is aanwezig bij hen die naar Hem verlangen vanuit de onschuld van hun geesten, die geduldig verdragen en vanuit de grond van hun hart zuchten vanwege hun liefde voor de waarheid. Maar Hij verlaat boosaardige geesten, omdat Hij als een Profeet de gedachten van iedereen kent. Laat daarom niemand denken dat hij Hem vanuit zijn eigen wijsheid vinden kan, tenzij, zoals wij al zeiden, hij zijn geest verlost van alle boosaardigheid en een zuiver en trouw verlangen ontvangt om Hem te kennen. Want als iemand zich zo toegerust heeft, zal Hij Die de Profeet is, deze toegeruste geest herkennen en uit eigen beweging maakt Hij hem deelgenoot van Zijn kennis.'

Hoofdstuk 60.

(P) Het (h)erkennen van het uitkomen van profetische uitspraken is overtuigend

'Daarom, als iemand alles wil leren, dan kan hij dat niet doen door alles één voor één ter discussie te stellen. Want omdat hij sterfelijk is, zal hij niet in staat zijn om op het spoor te komen van de raad van God en de onmetelijkheid zelf te bevatten. Maar als, zoals wij gezegd hebben, hij alles wil leren, laat hem dan op zoek gaan naar de Ware Profeet. En als hij Hem gevonden heeft, laat hij Hem dan niet bestoken met vragen en discussies en argumentaties, maar als Hij enige reactie gegeven heeft, of enig oordeel bekend gemaakt heeft, dan kan er niet aan worden getwijfeld dat dit zeker is. Daarom, vóór al het andere, ga op zoek naar de Ware Profeet en leg beslag op Zijn woorden. Alleen op grond van deze (woorden) zal (al) het andere door iedereen bediscussieerd moeten worden, zodat Hij tevreden kan zijn als het werkelijk Zijn profetische woorden betreft. Dat wil zeggen, als zij zonder twijfel geloof bevatten over de dingen die nog komen, als zij bepaalde tijden aangeven, als zij de volgorde der dingen in acht nemen, als zij de dingen die als laatste komen niet als eerste noemen, of als eerste de dingen die het laatste gedaan worden, als zij niet listig geformuleerd zijn, niets wat bewerkt is met tovenarij of bedrog, of als zij het doen voorkomen dat dingen die aan anderen geopenbaard zijn van hen zijn, en ze vermengd hebben met leugens. Als al deze dingen met een rechtvaardig oordeel besproken zijn, dan wordt vastgesteld dat het profetische woorden zijn, dan zullen zij direct geloofd moeten worden over alle dingen waarover zij spreken en waarop zij antwoord geven.'

Hoofdstuk 61.

'Want laten wij aandachtig het werk van Goddelijke voorzienigheid overwegen. Want daar waar de filosofen bepaalde subtiele en moeilijke woorden geïntroduceerd

hebben, zodat zelfs de woorden die zij in hun redevoering gebruiken niet bekend kunnen zijn bij, of begrepen kunnen worden door iedereen, heeft God aangetoond dat degenen die zichzelf woordkunstenaars beschouwen, volledig onkundig zijn als het gaat om de kennis van de waarheid. Want de kennis van zaken over de dingen die door de Ware Profeet gegeven worden is eenvoudig, helder en kort. Waar de mannen die langs sluwe wegen en langs de kliffen van moeilijke woorden gaan geheel onwetend over zijn. Daarom, voor bescheiden en eenvoudige geesten, wanneer zij de dingen die voorspeld zijn zien gebeuren, dan is het genoeg, ja meer dan genoeg, dat zij overduidelijke kennis over overtuigende vooruitziendheid ontvangen. Voor het overige kunnen zij vrede hebben, omdat zij overduidelijk kennis van de waarheid ontvangen hebben. Want alle andere dingen worden door het uitwisselen van meningen behandeld, waarbij er niets vast staat, want welke uitspraak is er die niet weersproken kan worden? En welk argument bestaat er dat niet door een ander argument weerlegd kan worden? En daarom komt het dat door dit soort debatten nooit een einde aan het leren zal kunnen komen, maar dat men eerder het einde van zijn leven bereikt dan het antwoord op al hun vragen.'

Hoofdstuk 62.

'En omdat de dingen onder de filosofen dus onzeker zijn, moeten wij naar de Ware Profeet toegaan. God de Vader heeft gewild dat Hij door iedereen geliefd zou zijn. Daarom is Hij erg ingenomen dat de meningen die uit mensen zijn voortgekomen volledig zijn verdwenen, en over datgene waar niets dan zekerheid bestaat, dat Hij, de Ware Profeet, gezocht zou moeten worden en dat Hij de weg van de waarheid²⁰⁶ voor de mens open zou leggen, die door henzelf geblokkeerd was. Want ook vanwege deze opbrengst heeft God de wereld gemaakt en is de wereld door Hem gevuld. Daarom is Hij ook altijd nabij hen die Hem zoeken,²⁰⁷ hoewel Hij tot aan de uiteinden van de aarde gezocht wordt. Maar als iemand Hem niet zuiver zoekt, niet heilig, niet oprecht, dan is Hij wel in hem, omdat Hij overal is en gevonden wordt in de geest van alle mensen, maar, zoals wij eerder al zeiden, voor de ongelovigen slaapt Hij, en wordt als afwezig beschouwd voor hen door wie Zijn bestaan in twijfel wordt getrokken.' En toen Petrus dit gezegd had, en meer wat daar verband mee hield, over de Ware Profeet, toen liet hij het volk gaan. En toen hij de oude man ernstig smeekte om bij ons te blijven, kon hij hem niet overtuigen, maar ook hij vertrok om de volgende dag weer terug te keren, zoals zij overeengekomen waren. En hierna gingen ook wij naar ons logeeraadres, met Petrus, en genoten zoals gewoonlijk van het voedsel en de rust.

²⁰⁶ Johannes 14:6

²⁰⁷ Psalm 85:9; 145:18; Jesaja 55:6

(H)erkenningen van Clement boek 9.

Hoofdstuk 1.

[\(H\) De grootsheid van voorkennis door de Ware Profeet](#)

De volgende dag haastte Petrus zich vroeg, samen met ons, naar de plek waar de dag ervoor de discussie plaats had gevonden. Toen hij zag dat een grote menigte zich verzameld had om te luisteren, en de oude man bij hen zag, zei hij: 'Oude man, gisteren hebben wij met elkaar afgesproken dat u vandaag met Clement zou spreken en dat u of zou tonen dat niets zich afspeelt buiten de genesis om, of dat Clement zou bewijzen dat iets als de genesis niet bestaat, maar dat wat wij doen in onze eigen macht ligt.' Hierop antwoordde de oude man: 'Ik weet zowel wat wij afgesproken hebben en herinner mij ook de woorden die u tot besluit gesproken heeft, nadat de afspraak was gemaakt, waarin u onderwees dat het voor een mens onmogelijk is om alles te weten, anders dan dat hij het van de Ware Profeet zou leren' Toen zei Petrus: 'U weet niet wat ik daarmee bedoeld heb, maar dat zal ik u nu uitleggen. Ik sprak over de wil en het doel van God, dat Hij had voordat de wereld bestond en wat de reden is geweest waarom Hij de wereld gemaakt heeft, tijden vastgesteld heeft, de wet gegeven heeft, een toekomstige wereld aan de rechtvaardigen als beloning voor hun goede daden beloofd heeft en straffen voor de onrechtvaardigen uitgevaardigd heeft, door middel van een gerechtelijk vonnis. Ik zeg dat deze raad en deze wil niet door een mens uitgevonden kan worden, omdat niemand de Geest van God vanuit vermoedens en overwegingen te weten kan komen, tenzij een profeet die door Hem gezonden is het uitlegt. Daarom heb ik niet gesproken over enige leerstellingen of wetenschap, omdat zij niet te weten gekomen kunnen worden zonder een profeet. Want ik weet dat zowel vakmanschap als wetenschap door de mens beoefend kan worden, omdat zij dat kunnen aanleren, niet van de Ware Profeet, maar door menselijke onderwijzers.'

Hoofdstuk 2.

'Omdat u dus zegt vertrouwd te zijn met de positionering van de sterren en de loop van de hemellichamen, en dat u Clement op basis hiervan kunt overtuigen dat alles aan genesis onderworpen is, of dat u van hem zult leren dat alles door voorzienigheid geschiedt, en dat wij iets in onze macht hebben, daarvoor is het nu de tijd voor u beiden om dit uit te leggen.' Hierop antwoordde de oude man: 'Het was inderdaad nog niet nodig om vragen van deze strekking te stellen, als het mogelijk voor ons was geweest om van de Ware Profeet te leren, en vanuit een onomstotelijk standpunt te horen dat iets afhankelijk is van de vrijheid van onze wil. Want uw uitspraken van gisteren, waarmee u uitleg gaf over de macht van profetie, hebben mij diep geraakt. Daarom stem ik ook in met, en bevestig ik uw oordeel dat niets met zekerheid door de mens geweten kan worden, en dat zonder twijfel omdat hij ziet dat hij maar korte tijd te leven heeft en een korte en kwetsbare adem heeft, waardoor het schijnt dat hij in leven gehouden wordt. Omdat ik echter aan Clement beloofd heb, voordat ik iets over de macht van profetie gehoord had, dat ik zou aantonen dat alle dingen aan genesis onderworpen zijn, of dat ik van hem zou leren dat er iets in onszelf zit, laat hem mij dan dit plezier doen, dat hij eerst begint en naar voren brengt en uitlegt wat weerlegd zou kunnen worden. Want nu ik maar een paar woorden over de kracht van profetie van u gehoord heb, ben ik, moet ik bekennen, in verwarring gebracht en de grootsheid van voorkennis gaan overwegen, want ook ik denk

dat niets dat door vermoedens en meningsvorming verkregen is ontvangen mag worden.'

Hoofdstuk 3.

[\(P\) God zoekt vrienden voor Zijn Zoon in de wereld, om als bruid te verzamelen](#)

Toen de oude man dit gezegd had begon ik, Clement, met het volgende te zeggen: 'God heeft de wereld als een dubbel huis door Zijn Zoon geschapen, gescheiden door de tussenkomst van dit firmament, wat hemel genoemd wordt. Hij heeft engelenmachten geboden om in het hogere deel te verblijven en een menigte aan mensen om in deze zichtbare wereld geboren te worden, onder hen zou Hij dan vrienden voor Zijn Zoon uit kunnen zoeken, met wie Hij zich samen zou verheugen, en die als een bruid voor een bruidegom voor Hem klaargemaakt zouden worden. Maar tot aan de tijd van de bruiloft, wat de openbaring van de komende wereld zal zijn, heeft Hij een zekere macht aangesteld, om de goeden van degenen die in deze wereld geboren worden uit te kiezen en erover te waken en hen voor Zijn Zoon te bewaren, ze op een bepaalde plaats in deze wereld die zonder zonde is apart te zetten. Daar bevinden zich al sommigen die daar voorbereid worden, zoals ik al zei, als een bruid die opgemaakt wordt voor de komst van de bruidegom. Want de overste van deze wereld en van de huidige aeon is als een overspeler die de geesten van mensen verziekt en bestrijdt en, hen verleidend, van de liefde voor de Ware Bruidegom wegtrekt en hen naar vreemde minnaars lokt.'

Hoofdstuk 4.

[\(H\) De overste van de wereld bestaat omdat God mensen zoekt die Hem, vrijwillig, uit liefde toegewijd zijn](#)

'Maar iemand zal zeggen, waarom was het dan noodzakelijk dat die overste gemaakt is, die de gedachten van de mensen zou afleiden van de Ware Overste? Omdat God, zoals ik al zei, wilde dat er vrienden voor Zijn Zoon klaargemaakt zouden worden, niet vanuit een soort natuurlijke noodzaak om niets anders te kunnen zijn, maar dat zij dit vanuit hun eigen keuze zouden verlangen en goed wilden zijn. Want dat waar niet naar verlangd wordt is niet prijzenswaardig, en ook kan van alles waar niet doelbewust naar gezocht wordt niet beoordeeld worden of het goed is. Want er is geen kunst aan het bestaan wanneer de noodzaak van uw natuur u niet toestaat om haar te veranderen. Daarom heeft de voorzienigheid van God gewild dat een menigte aan mensen in deze wereld geboren zou moeten worden, dat zij die een goed leven zouden kiezen vanuit velen geselecteerd zouden worden. En omdat Hij voorzag dat de huidige wereld niet zou kunnen bestaan behalve door verschillen en ongelijkheid, gaf Hij aan elke geest vrijheid van handelen, passend bij de verschillen die de huidige dingen met zich meebrengen en stelde Hij deze overste aan. Door in alle dingen tegendraadse suggesties te geven, zou de keuze voor de betere dingen afhangen van het rechtschapen handelen.'

Hoofdstuk 5.

[\(H\) Ongelijkheid dwingt mensen te kiezen hoe in hun levensonderhoud te voorzien, rechtvaardig of onrechtvaardig](#)

'Maar om onze opinie duidelijker uiteen te zetten, zullen wij het afzonderlijk uitleggen. Zou het bijvoorbeeld passen dat alle mensen in deze wereld koningen zouden zijn, of prinses, of heren, of leraren, of advocaten, of landmeters,

of goudsmeden, of bakkers, of smeden, of wiskundigen, of rijken, of boeren, of parfumeurs of vissers of armen? Het is zeker dat niet iedereen hetzelfde kan zijn. Toch zijn al deze beroepen, en nog veel meer, nodig in het leven van mensen en zonder deze kan het leven niet worden doorgegeven, daarom is ongelijkheid in deze wereld noodzakelijk. Want er kan geen koning zijn als hij geen onderdanen zou hebben waarover hij kon heersen en regeren. Ook kan er geen meester zijn als er niet iemand zou zijn over wie hij de regie kon voeren en ga zo maar door.'

Hoofdstuk 6.

'Daarom heeft de Schepper, Die wist dat niemand uit eigen beweging aan deze wedstrijd deel zou gaan nemen, omdat werk gemeden wordt, wat wil zeggen tot het uitoefenen van de beroepen die wij opgenoemd hebben, waardoor de rechtvaardigheid of de genade van iedereen openbaar kan worden, daarom heeft Hij de mens een lichaam gegeven dat vatbaar is voor honger en dorst en koude, zodat de mens gedwongen vanuit de noodzaak tot het versterken van zijn lichaam, invulling zou geven aan alle beroepen die wij genoemd hebben, vanuit lijfsbehoud. Want ons wordt geleerd om al deze vaardigheden te leren beheersen voor het voedsel, drank en kleren. En hiermee wordt de bedoeling van ieders geest zichtbaar, of hij voorziet in de middelen tegen honger en koude door diefstal, of moord, of corruptie en andere soortgelijke misdaden. Of dat hij door rechtvaardigheid, barmhartigheid en zelfbeheersing te bewaren de dienst van de dreigende noodzaak verricht door het uitoefenen van een beroep en het werk van zijn handen. Want als hij in zijn levensonderhoud zou voorzien door rechtvaardigheid en godvruchtigheid en barmhartigheid, dan komt hij naar voren als overwinnaar uit de wedstrijd die hij is aangegaan en wordt uitgeroepen als een vriend van de Zoon van God. Maar als hij zijn vleselijke lusten dient, door bedriegerij, boosaardigheid en misdaden, dan wordt hij een vriend van de overste van deze wereld en van alle demonen. Van deze wordt hem dit ook geleerd, om zijn eigen slechte daden aan de loop van de sterren toe te schrijven, ook al heeft hij ze bewust en gewild gekozen. Want vaardigheden worden geleerd en onder dwang van het verlangen naar voedsel en drinken uitgeoefend, zoals wij al zeiden. Dit verlangen, wanneer de kennis van de waarheid bij iemand bekend wordt, wordt zwakker en soberheid komt ervoor in de plaats. Want wat kosten degenen die op water en brood leven en dit alleen van God verwachten?'

Hoofdstuk 7.

'Er is dus, zoals wij al zeiden, een zekere ongelijkheid in de verdeling van de wereld. Omdat terecht niemand alles weten kan en alle werk doen kan, daarom heeft iedereen de dienst van bijna iedereen nodig. Daarom is het nodig dat de één werkt en dat de ander voor zijn werk betaalt. Dat de één een werknemer is en de ander een werkgever. Dat de één onderworpen is en de ander koning is. Maar deze ongelijkheid die een noodzakelijke voorziening is om de mensheid in leven te houden, heeft goddelijke Voorzienigheid tot een gelegenheid voor rechtvaardigheid gemaakt, barmhartigheid en medemenselijkheid. Dat terwijl deze uitwisseling tussen mensen plaatsvindt, iedereen in de gelegenheid wordt gesteld om rechtvaardig te handelen naar hem aan wie hij het loon voor zijn werken moet betalen, en om barmhartig te zijn naar degene die, wellicht vanwege ziekte of armoede, zijn schuld niet kan betalen. En om medemenselijk te handelen naar hen die vanwege hun gesteldheid onderworpen aan anderen lijken te zijn. Ook om vriendelijk tegen anderen te blijven en om

alles te doen volgens de wet van God. Want Hij heeft een wet gegeven, waarmee Hij de geest van mensen geholpen heeft, zodat zij makkelijker zouden kunnen begrijpen hoe zij zich in alles zouden moeten gedragen, hoe zij aan het kwaad zouden kunnen ontkomen en hoe zij geneigd zouden kunnen worden tot toekomstige zegeningen. En hoe zij, opnieuw geboren wordend in water, door goede werken het vuur van hun oude geboorte zouden kunnen uitblussen. Want onze eerste geboorte vergaat vanwege het vuur van de begeerte en daarom, volgens de goddelijke afspraak, wordt deze tweede geboorte door water ingeleid, dat de natuur van het vuur kan uitblussen. En dat de ziel die verlicht wordt door de Hemelse Geest, de angst van de eerste geboorte weg kan gooien, gesteld echter dat zij in het vervolg leeft zonder de pleziertjes van de wereld na te jagen, maar door als het ware te zijn als een pelgrim en een vreemdeling en een inwoner van een andere stad.'²⁰⁸

Hoofdstuk 8.

(H) Ziekten en gebondenheden, gemaakt om door de rechtvaardigen overwonnen te worden

'Maar wellicht zult u zeggen, voor de dingen waarbij de natuurlijke noodzaak het vereist dat dienstvaardigheid en werk gedaan wordt, daarvoor heeft iedereen het in zijn macht om rechtvaardig te blijven en zich te beperken zoveel als hij maar wil in zijn verlangens en daden. Maar wat zullen wij zeggen over ziekte en gebreken die mensen overkomen en dat sommigen bezeten zijn door demonen en koorts en koude aanvallen, dat sommigen door gekte worden aangevallen of hun verstand verliezen en alle dingen die het menselijk geslacht met ontelbaar veel ongelukken overrompelen? Hierop zeggen wij, dat als iemand rekening houdt met de oorzaak van dit volledige mysterie, dan zal hij belijden dat deze dingen rechtvaardiger zijn dan de dingen die wij al uitgelegd hebben. Want God heeft de mens een aard toegekend, waarmee hij geleerd kan worden over dat wat goed is en om het kwade te weerstaan. Dat betekent dat hij vaardigheden kan leren, en pleziertjes kan afwijzen, en de wet van God voor alles kan stellen. Met dit doel heeft Hij bepaalde tegenkrachten toegestaan om heen en weer door de wereld te dwalen en tegen ons te strijden, om redenen die wij eerder uitgelegd hebben, dat door met hen te strijden de krans van overwinning en de verdienste van beloningen aan de rechtvaardigen ten goede kan komen.'

Hoofdstuk 9.

(H) Onzuivere gemeenschap kan leiden tot beschadigde kinderen

'Hierdoor gebeurt het soms dat als iemand zich onbeheerst gedragen heeft, eerder gewillig toegegeven heeft dan weerstand te bieden en aan de demonen in zichzelf ruimte gegeven heeft, dat dan door hun vergiftigde geest een ongeduldige, slecht opgevoede en ziekelijke nakomeling verwekt wordt. Want wanneer lust volledig vrij spel heeft en geen zorg aan de geslachtsgemeenschap wordt besteed, dan wordt ongetwijfeld een slechte generatie opgezadeld met de gebreken en zwakheden van de demonen op wiens aangeven deze dingen gedaan zijn. Daarom zijn ouders verantwoordelijk voor dit soort stoornissen bij kinderen, omdat zij de wet van geslachtsgemeenschap niet in acht genomen hebben. Hoewel er ook nog meer verborgen oorzaken zijn, waardoor zielen aan dit soort kwaad ondergeschikt worden gemaakt, waarvoor het nu niet onze bedoeling is om verder uit te wijden, toch past het iedereen om de wet van God te erkennen, dat hij hieruit leert het verwekken juist na te leven, en oorzaken van onreinheid te vermijden, zodat hetgeen verwekt wordt zuiver zal zijn.

²⁰⁸ Leviticus 25:23; I Kronieken 29:15; Hebrëen 11:13; I Petrus 2:11

Want het is niet juist dat, (terwijl bij het planten van struiken en het zaaien van gewassen naar een passend seizoen gezocht wordt, het land wordt omgespit en alles zoals het hoort in gereedheid gebracht wordt omdat het zaad dat gezaaid wordt anders geschaad zou kunnen worden en zou kunnen vergaan), alleen bij de mens, die over dit alles gesteld is, er geen oplettendheid of voorzichtigheid in acht genomen zou moeten worden wanneer hij zijn zaad zaait.'

Hoofdstuk 10.

(G) Zonden zijn als pek dat door het vuur van de demonen wordt aangestoken, het water van de doop dooft dit

'Maar wat dan over hen, wordt gezegd, die in hun kindertijd vrij zijn van enig lichamelijk gebrek, maar later in de tijd tot dit soort kwaad vervallen, zodat sommigen zelfs gewelddadig de dood in gejaagd worden? Ook voor dezen kan de rekening worden opgemaakt en is de verklaring bijna gelijk, Want de krachten waarvan wij gezegd hebben dat zij zich tegen het menselijk geslacht richten, worden op enige manier uitgenodigd in het hart van iedereen door vele en verschillende begeerten, zo vinden zij een manier om binnen te komen. En zij hebben een invloed en macht die alleen maar kan aanmoedigen en aanzetten tot, maar niet kan dwingen of ten uitvoer kan brengen. Als iemand dus met hen instemt, dus om te doen wat hij slecht genoeg verlangt, dan zal zijn instemming en daad zijn beloning vinden in vernietiging en de ergst mogelijke dood. Maar als hij denkt aan het toekomstige oordeel, en vanuit angst zich bedenkt, en zichzelf hervindt, zodat hij niet ten uitvoer brengt wat hij zich met zijn slechte gedachten al voorgesteld had, dan zal hij niet alleen aan de huidige vernietiging ontsnappen, maar ook aan toekomstige bestraffingen. Want elke oorzaak voor zonde lijkt op touw dat ingesmeerd is met pek dat direct vlam vat als de hitte van het vuur erbij komt. En het aansteken van dit vuur moet begrepen worden als het werk van demonen. Als iemand dan gevonden wordt die zich ingesmeerd heeft met zonden en lusten als met pek, dan krijgt het vuur makkelijk de overhand over hem. Maar als het touw niet door de pek van zonde gehaald is, maar door het water van zuivering en wedergeboorte, dan zal het vuur van de demonen niet in staat zijn om het aan te steken.'

Hoofdstuk 11.

(H) Geloof en angst voor de straf gaan samen of wordt door ongelooft getemperd

'Maar iemand zal zeggen: 'Maar wat moeten wij nu doen bij wie dit al gebeurt is omdat wij met zonde ingesmeerd zijn als met pek?' Hierop antwoord ik: 'Niets, maar haast u om zich te wassen, zodat de brandstof voor het vuur uit u weggewassen kan worden door het uitroepen van de heilige Naam en dat voor de toekomst u uw hartstochten zult beteugelen vanuit angst voor het oordeel wat er aan komt. En sla de vijandige krachten met volledige standvastigheid terug, iedere keer wanneer zij uw zintuigen naderen.' Maar u zegt: 'Als iemand verliefd wordt, hoe kan hij zichzelf dan nog beheersen, al ziet hij de vurige rivier die zij Philegton noemen?' Dit is het excuus van hen die zich niet vanuit berouw willen bekeren. Maar nu wil ik u niet horen spreken over Philegton. Stel u de menselijke straffen voor ogen en zie wat voor invloed angst hiervoor heeft. Als iemand vanwege onwettige liefde in het gerecht gebracht wordt en op de brandstapel gezet wordt om verbrand te worden, kan hij op dat moment enig begeren voelen voor haar met wie hij gevreeën heeft, of haar gezicht voor ogen stellen? 'Zeker niet,' zult u zeggen. U ziet dus dat de angst van dit moment onrechtvaardige verlangens verdrijft. Maar als zij die in God geloven, die het komende oordeel belijden en de straf van het eeuwige vuur, als zij niet afzien van zondigen, dan is het

zeker dat zij niet met een volledig geloof geloven. Want als het geloof vast staat, dan wordt angst ook zeker. Maar als er ergens iets aan het geloof ontbreekt, dan wordt angst ook verzwakt. Dan vinden de tegenwerkende krachten mogelijkheden om binnen te komen en als zij ingestemd hebben met hun aandringen, dan komen zij noodzakelijkerwijs onder hun macht en worden zij op hun aangeven naar de afgronden van de zonde gedreven.'

Hoofdstuk 12.

(HP) Over straf in dit leven en de uitgestelde straf van de eeuwigheid

'Daarom denken de astrologen, omdat zij onwetend zijn over deze geheimen, dat deze dingen vanwege de loop van de hemellichamen gebeuren. Dit doen zij ook met hun antwoorden als hen gevraagd wordt uitleg te geven over de toekomstige dingen, ook hierin zijn zij op vele manieren misleid. Dat is ook niet verwonderlijk want zij zijn geen profeten, maar, door veel oefenen, vinden deze brokkenmakers toch een soort toevlucht in de zaken waardoor zij bedrogen zijn, en introduceren bepaalde klimatologische perioden, waarmee zij het voordoen alsof zij bepaalde onzekere dingen weten. Want deze perioden doen zij voorstellen als tijden van gevaar waarin iemand soms vernietigd wordt en soms ook weer niet, niet wetende dat het niet de loop van de sterren is, maar het werk van demonen die deze dingen regelen. En die demonen, bang als ze zijn om de dwaasheid van astrologie te bevestigen, bedriegen mensen door wiskundige berekeningen om te zondigen, zodat wanneer zij de straf van de zonde ondergaan, ofwel doordat God dit toelaat ofwel door een gerechtelijke veroordeling, het lijkt alsof de astroloog de waarheid heeft gesproken. En zelfs hierin zijn zij bedrogen, want als een mens snel berouw toont en zich de angst van het toekomstige oordeel herinnert, dan wordt de doodstraf aan hen die zich tot God bekeren kwijtgescholden, door de genade van de doop.'

Hoofdstuk 13.

'Maar,' zal iemand zeggen, 'velen hebben zelfs moord gepleegd, en overspel en andere misdaden en hebben toch geen kwaad geleden.' Dit gebeurt inderdaad zelden bij mensen, maar bij hen die de raad van God nog niet kennen, schijnt het regelmatig voor te komen. Maar God, Die alle dingen weet, weet hoe en waarom degene die zondigt zondigt, en welke oorzaak ieder tot zonde brengt. Dit moet echter in het algemeen worden opgemerkt, dat als iemand slecht is, niet zozeer in hun gedachten maar meer in hun daden, waarbij de zonde niet doelbewust ontstaat en wordt uitgevoerd, aan hen wordt de straf sneller voltrokken en des te meer in dit huidige leven. Want overal en altijd betaalt God iedereen uit op grond van wat gedaan is, want Hij geeft de straf die het beste past. Maar zij die doelbewust kwaad bedrijven, zodat zij soms zelfs woedend worden op degenen die het goed met hen voor hebben, degenen die niet aan berouw denken, hun straf stelt Hij uit tot in de toekomst. Want deze mensen verdienen het niet, zoals degenen waarover wij hiervoor spraken, om hun straf tijdens dit huidige leven voltrokken te krijgen, maar het is hen toegestaan om zich in deze tijd bezig te houden met wat zij maar willen, want hun correctie is niet zo dat zij tijdelijke bestraffing nodig hebben, maar dit vraagt de straf van het eeuwige vuur in de hel. Daar zullen hun zielen op zoek gaan naar berouw waar zij niet in staat zullen zijn om haar te vinden.'

Hoofdstuk 14.

(HP) Kennis van de waarheid kan slecht gedrag overwinnen

‘Maar als zij in dit leven de straffen die zij te lijden zullen krijgen voor ogen gehouden hadden, dan zouden zij zeker hun lusten beteugeld hebben en zouden op geen enkele manier tot zonde vervallen zijn. Want het begrip van de ziel heeft veel macht om al haar begeerten af te kappen, vooral als haar toegestaan is om kennis over de hemelse zaken te verkrijgen, waardoor zij, omdat zij het licht van de waarheid ontvangen hebben, zich af zal keren van alle duisternis van kwaadaardig gedrag. Want zoals de zon alle sterren verbergt vanwege de helderheid van haar stralen, zo geeft ook de geest alle begeerten van de ziel op, ontleemt ze hun kracht en stelt ze buiten werking door het licht van de kennis. Zij stuurt de gedachten aan het oordeel uit als haar stralen, zodat zij niet langer in de ziel kunnen verschijnen.’

Hoofdstuk 15.

(G) Vrees voor God is goed, net als vrees voor het zwaard van de overheid

‘Maar als bewijs dat de vrees voor God goed werkzaam is in het onderdrukken van lusten, neem daarvoor als voorbeeld de vrees voor mensen. Wie is er onder de mensen die niet begeert wat zijn naaste bezit? Toch houden zij zich in en handelen eerlijk, vanwege angst voor de straffen die in de wet zijn opgeschreven. Door angst onderwerpen naties zich aan koningen en gehoorzamen legers, met hun wapens in handen. Slaven onderwerpen zich toch aan de regels van hun meesters door angst, hoewel zij sterker zijn dan hun meesters. Zelfs wilde dieren worden door angst getemd. De sterkste stieren buigen hun nek voor het juk en geweldige olifanten gehoorzamen hun meesters door angst. Maar waarom gebruiken wij menselijke voorbeelden, terwijl zelfs goddelijke op te noemen zijn? Houdt zelfs de aarde zich niet aan haar grondregels uit angst, waarvan zij getuigt door haar bewegen en schudden? Ook de zee houdt zich aan de grenzen die aan haar zijn toegewezen, de engelen bewaren de vrede, de sterren handhaven hun orde en de rivieren hun loop, en het is ook zeker dat demonen wegluchten uit angst. En om het gesprek niet te lang te maken door teveel bijzonderheden, zie hoe de vrees voor God die alles beheerst alles in het juiste evenwicht bewaard en in de vastgestelde orde. Hoeveel te meer kunt u er dan niet zeker van zijn dat de begeerten van de demonen die in uw harten opkomen verwijderd kunnen worden en geheel uitgebannen door de vermaning met de vrees voor God, als zelfs de bewerkers van deze lusten door angst op de vlucht gejaagd worden? U weet dat deze dingen zo zijn, maar als u hierop iets te antwoorden heeft, ga uw gang.’

Hoofdstuk 16.

(H) De oude man vanwege zijn eigen ervaringen nog niet overtuigd

Toen zei de oude man: ‘Mijn zoon Clement heeft verstandig zijn argumenten ingebracht, zodat hij niets overgelaten heeft om over deze dingen te zeggen. Maar zijn hele verhandeling over de natuur van mensen staat of valt geheel met dat, naast het feit dat vrijheid van wil in de mens aanwezig is, er ook kwaadaardige oorzaken zijn die buiten hem omgaan, waardoor mensen werkelijk tot verschillende lusten aangezet worden, maar toch niet gedwongen worden om te zondigen. Daarom zegt hij, omdat angst (die het geweld van verlangens weerstaat en toetst, waardoor, al zouden natuurlijke emoties opkomen, de zonde toch niet gepleegd zal worden) veel krachtiger is dan zij, worden de demonen die deze emoties opwekken en aanwakkeren op de vlucht gejaagd. Maar deze dingen hebben mij niet overtuigd, want ik ben mij bewust van sommige dingen die ik goed weet, dat door de ordening van de hemellichamen mensen

moordenaars en overspelers worden en andersoortig kwaad verrichten. En op dezelfde wijze worden eerbare en goede vrouwen gedwongen om goed te handelen.’

Hoofdstuk 17.

(H) Uitleg over de invloed van sterren op het gedrag van mensen

‘Om kort te gaan, als Mars in het midden van zijn loop is en Saturnus een kwart voltooid heeft, Mercurius zich in het midden bevindt en de volle maan op hem schijnt, dan beschijnt hij in de genesis van alledag moorden en degenen die door het zwaard om moeten komen. Bloeddorstige, dronken, hitsige, duivelse mannen, onderzoekers van geheimen, boosdoeners, heiligschendende personen en soort-gelijken. Vooral als geen van de goede sterren op de uitkijk stond. Maar ook Mars zelf, als zij een kwart voltooid heeft ten opzichte van Venus en zich naar het midden toe beweegt, als geen goede ster te zien is, brengt vrouwen voort die feeksen zijn, klaar om boer te worden, of bouwvakker en voor elk mannelijk werk, om overspel te plegen met wie zij maar willen en om niet overtuigd bij hun echtgenoot te blijven, zij nemen geen verijdning in acht, geen zalfjes of vrouwelijke jurken en schoenen, maar zij leven zoals mannen dat doen. Maar de ongunstige Venus bewerkt mannen die als een vrouw zijn, en om op geen enkele manier als man te handelen, als zij samen met Mars de tijd van de Ram aangeeft. Daartegenover brengt zij vrouwen voort als zij in de tijd van de Steenbok aankomt of de Waterman.’

Hoofdstuk 18.

En nadat de oude man hierover langdurig had uitgeweid, en iedere mogelijke mathematische figuur met de bijbehorende positie van de hemellichamen had opgenoemd, waarmee hij wilde aantonen dat angst niet genoeg is om lusten te weerstaan, hierop antwoordde ik opnieuw: ‘Werkelijk mijn vader, u heeft zeer goed onderlegd en kundig uw argumenten naar voren gebracht. Gezond verstand geeft mij aanleiding om iets op uw uiteenzetting te zeggen, omdat ik ook kennis genomen heb van de wiskundige wetenschap en graag een debat voer met zo’n geleerd mens. Luister daarom, terwijl ik reageer op wat u gezegd heeft, opdat u duidelijk kunt leren dat genesis niet afkomstig is van de sterren en dat het voor degenen die een beroep op God doen, mogelijk is om de aanval van de demonen te weerstaan. En zoals ik eerder al zei, dat niet alleen door de vrees voor God natuurlijke lusten bedwongen kunnen worden, maar zelfs door de angst voor mensen, zoals wij u nu zullen leren.’

Hoofdstuk 19.

(H) De uitleg over de invloed van sterren door Clement weerlegd aan de hand van het vrijwillig gedrag van de volken

‘In elk land en koninkrijk zijn er wetten die door mensen zijn opgelegd. Ze bestaan omdat ze zijn opgeschreven of gewoonweg vanuit gewoonten die iemand niet makkelijk zal overtreden. Om kort te gaan de eerste Seres (Chinezen), die aan het begin van de wereld wonen hebben een wet die geen weet heeft van moord of overspel of hoererij, of van het plegen van diefstal en vereren van afgoden. En in dat hele land, dat erg groot is, is er geen tempel of afgodsbeeld, geen hoer of overspelster, of wordt enige dief voor de rechter gebracht, ook wordt daar nooit iemand vermoord. Volgens uw leer leidt de vrijheid van wil tot dwang om met het zwaard iemand te vermoorden, wanneer Mars volledig straalt. Toch dwingt Venus in combinatie met Mars (hen) niet tot overspel, hoewel Mars bij hen het midden van de hemel iedere dag doorloopt. Maar onder de Seres is de angst voor de wet krachtiger dan de samenstelling van de genesis.’

Hoofdstuk 20.

‘Daarbij zijn er onder de Bactriërs,²⁰⁹ in de Indische regionen, grote menigten aan Bramanen die zelf ook, vanuit de traditie van hun voorouders en vredelievende gewoonten en wetten, geen moord of overspel plegen, zij aanbidden geen afgoden of hebben de gewoonte niet om dierlijk voedsel te eten, zijn nooit dronken, doen niets kwaadwilligs, maar zij vrezen God altijd.²¹⁰ En dit doen zij werkelijk terwijl de overige Indiërs wel moorden begaan en overspel plegen, afgoden aanbidden, dronken zijn en soortgelijke verderfelikheden bedrijven. Ja, ook in het westen van India is er een bepaald land waar vreemdelingen, als zij er binnenkomen, gevangen genomen worden, geslacht en opgegeten worden. Geen goede ster heeft deze mensen van zulke goddeloosheid weerhouden en van vervloekt voedsel, en ook hebben slechte sterren de Bramanen niet aangezet om maar iets slechts te doen. Verder is er nog een gewoonte van de Perzen om met moeders, zusters en dochters te trouwen, in heel deze Perzische provincie sluiten de Perziërs incestueuze huwelijken af.’

Hoofdstuk 21.

‘Om aan te tonen dat degenen die wiskunde studeren de zwakke uitvlucht kunnen gebruiken dat er zekere plaatsen onder de hemel zijn waar het toegestaan is om bepaalde bijzondere gewoonten in acht te nemen het volgende: ‘Sommigen uit die Perzische provincie zijn naar het buitenland verhuisd, zij heten Majusi,²¹¹ waarvan er sommigen vandaag in Medië leven, anderen in Parthië, sommigen ook in Egypte, en een groot aantal in Galatië en Pyrgië, die allemaal bij het gebruik van incestuele tradities blijven, zonder uitzondering. Aan hun nageslacht dragen zij over om dit na te leven, terwijl zij wel hun plaats onder de sterren veranderd hebben. Ook hebben Venus en de Maan op de grenzen en in de buurt van Saturnus, terwijl Saturnus en Mars ook te zien zijn, hen niet gedwongen om een genesis onder de mensen te bewerken.’

Hoofdstuk 22.

‘Onder de Geli²¹² bestaat een bepaalde gewoonte dat vrouwen het land bewerken, bouwen en al het mannelijke werk doen. Hen is ook toegestaan om gemeenschap te hebben met wie zij maar willen en daar niet door hun echtgenoot op aangekeken te worden of overspelsters genoemd te worden. Want zij hebben overal gemengde gemeenschap en vooral met vreemdelingen. Zij gebruiken geen zalfjes en dragen geen geverfde gewaden of schoenen. Aan de andere kant worden de mannen van de Geloniërs opgetooid, gekamd, gekleed in zachte en veelkleurige kleding bedekt met goudbrokaat en gezalfd met oliën. En dat niet vanwege gebrek aan mannelijkheid, want zij zijn erg krijgshaftig en zeer goede jagers. Toch hadden de vrouwen van de Geloni niet de ongunstige Venus in de Steenbok of de Waterman, ook hadden niet alle mannen Mars in Ram geplaatst, door welke positionering de Chaldese²¹³ wetenschap beweert dat mannen met vrouwelijke trekken worden geboren en losbandig zijn.’

Hoofdstuk 23.

‘Maar meer nog, in Susiana²¹⁴ gebruiken de vrouwen zalfjes en wel van de allerbeste kwaliteit, ze zijn bekleed met sieraden en prachtige edelstenen. Zij reizen naar het

buitenland, ondersteund door de hulp van hun dienstmeiden, met veel meer ambitie dan de mannen. Toch nemen zij geen bescheidenheid in acht, maar ze hebben onverschillig gemeenschap met wie ze maar willen, met slaven en gasten, waarbij hun echtgenoten hen daartoe vrijlaten. Hen treft daarbij niet alleen geen verwijt, maar zij overheersen hun echtgenoten ook nog. En toch heeft de genesis van de vrouwen uit Susiana niet Venus met Jupiter en Mars in het midden van de hemel in het gebied van Jupiter. In de verder afgelegen gebieden in het oosten, wanneer een jongen onnatuurlijk behandeld wordt, wordt hij gedood door zijn broers als dit wordt ontdekt, of door zijn ouders, of iemand van zijn familie en wordt hij onbegraven achtergelaten. Ook onder de Galliërs bestaat een oude wet die dit soort jongens publiekelijk veroordeelt en wordt dit (moorden) niet als een schande beschouwd. Hoe is het dan mogelijk dat iedereen toch gelijkelijk onder de Galliërs behandeld wordt, terwijl Lucifer²¹⁵ en Mercurius zich in het gebied van Saturnus bevinden en aan Mars grenzen?’

Hoofdstuk 24.

‘In het gebied van Groot Brittannië hebben meerdere mannen één vrouw, bij de Parthen²¹⁶ hebben vele vrouwen één man en elk deel van de wereld kent zijn eigen manieren en gebruiken. De Amazones²¹⁷ hebben geen mannen maar, als dieren, verlaten zij een keer per jaar hun eigen gebied rond de wending van de lente en leven met de mannen uit hun buurland terwijl zij een soort plechtigheid in acht nemen, en als zij door hen bevrucht zijn gaan ze weer terug. Als zij een mannelijk kind baren, dan werpen zij hem weg en zij voeden alleen meisjes op. Omdat de geboorte van iedereen dus op dezelfde tijd plaatsvindt, is het absurd om te veronderstellen dat in het geval van de mannen op dat moment Mars zich op gelijke hoogte met Saturnus bevindt, maar nooit in de genesis van vrouwen. Ook hebben zij Mercurius samen met Venus in hetzelfde gebied geplaatst, zodat zij of schilders of beeldhouwers of geldwisselaars voortbrengen. Of in de gebieden van Venus zodat parfumeurs, zangers, of poëten worden geproduceerd. Onder de Saracenen,²¹⁸ de boven Lybiërs en de Moren²¹⁹ en de bewoners aan de mond van de oceaan tot en met de afgelegen gebieden in Duitsland, onder de Sarmatiërs en de Scythen en alle landen die zich aan de Zwarte Zee bevinden, en op het eiland Chrysea wordt geen geldwisselaar gevonden of een beeldhouwer, of een schilder of een architect of een landmeter of een tragedieschrijver, of een dichter. Daarom is de invloed van Mercurius en Venus ver onder hen te zoeken.’

Hoofdstuk 25.

‘De Meden zijn de enigen in de wereld die mensen terwijl zij nog ademen voor de honden werpen om verslonden te worden. Toch hebben zij Mars niet samen met de maan in de Kreeft geplaatst gedurende hun gehele genesis. De Indiërs verbranden hun doden en de vrouwen van de doden offeren zichzelf vrijwillig op om samen met hen verbrand te worden. Maar alle Indiase vrouwen die samen met hen verbrand worden hebben niet de zon die zich ’s nachts onder de aardse genesis bevindt, met Mars in haar eigen regionen. Veel Duitsers eindigen hun leven aan de strop, maar niet iedereen heeft de Maan op de juiste tijd (Hora) vergezeld

²⁰⁹ Het huidige Afghanistan

²¹⁰ Het oorspronkelijke Brahmanisme was een monotheïstische godsdienst die één God beleed.

²¹¹ Afgeleid van het Zoroastische geloof en het woord magiërs.

²¹² Geloni of Geloniën een stam in het Scytische deel van Rusland.

²¹³ Babelse

²¹⁴ Een gebied in Perzië vernoemd naar de stad Susa.

²¹⁵ Venus wanneer deze opkomt voordat de zon opkomt.

²¹⁶ Groot Irak

²¹⁷ Vrouwelijke strijders in Sarmatië aan de westkant van Skythië boven de Zwarte Zee.

²¹⁸ Een volk in het gebied van Arabië dat vaak tot slaaf gemaakt werd.

²¹⁹ Noord Afrikaans gebied rond Marokko

door Saturnus en Mars. Met al deze voorbeelden lijkt het of de angst voor de wet in ieder land de scepter zwaait en dat de vrijheid van wil die door de Geest in de mens ingeschapen is medeplichtig is aan deze wetten. Genesis kan de Seres niet overtuigen om te moorden of de Bramanen om vlees te eten, of de Perzen om incest te schuwen, of de Indiërs om afstand van verbranding te doen, of de Meden om door de honden verslonden te worden, of de Parthen om meerdere vrouwen te hebben, of de vrouwen uit Mesopothamië om hun eerbaarheid te bewaren, of de Grieken om te stoppen met hun atletiekoefeningen, of de Gallische jongens om misbruikt te worden. Ook kan het de barbaarse naties niet dwingen om over het studiemateriaal van de Grieken geïnstrueerd te worden. Maar, zoals wij al zeiden, ieder volk volgt op basis van de vrije wil zijn eigen wetten na en doet door hun strikte wetgeving de bepalingen van genesis teniet.'

Hoofdstuk 26.

'Maar iemand die onderlegd is in de wiskundige wetenschap zal zeggen dat genesis in zeven delen verdeeld is, die zij klimaten noemen, en dat één van de zeven hemellichamen gezag voert over elk van deze klimaten. Dat de verschillende wetten waarover wij gesproken hebben niet door mensen gegeven zijn, maar door die overheersende sterren op grond van wat zij willen en dat hetgeen de ster prettig vindt door de mens door middel van een wet nageleefd wordt. Hierop antwoorden wij op de eerste plaats dat de wereld niet in zeven delen is verdeeld. En op de tweede plaats dat, als dat wel zo zou zijn, wij vele verschillende wetten in één deel en één land tegenkomen. Daarom zijn er ook geen zeven wetten, in overeenstemming met het aantal hemellichamen, of zesendertig die overeenkomen met het aantal sterrenbeelden, of zesendertig passend bij de verdeling van 10 gradiënten, maar het zijn er ontelbaar veel.'

Hoofdstuk 27.

'Bovendien moeten wij niet vergeten wat wij genoemd hebben dat er een gebied is in India waar de mensen zowel menselijk vlees eten naast mensen die zich zelfs onthouden van het eten van schapenvlees en vogels en alle levende wezens. En dat de Majusi niet alleen in Perzië met hun moeders en dochters trouwen, maar dat in ieder land waar zij wonen zij zich aan de slechte incestuele gewoonten van hun voorouders houden. Daarbij hebben wij ontelbaar veel volken genoemd die geheel onwetend zijn over het bestuderen van literatuur en dat op verschillende plaatsen sommige wijze mannen zelf de wetten al veranderd hebben. Van sommige wetten is vrijwillig afstand gedaan vanwege de onmogelijkheid om zich eraan te houden, of vanwege hun laag-waardigheid. Ongetwijfeld kunnen wij makkelijk nagaan hoeveel heersers de wetten en gewoonten van landen veranderd hebben van landen die zij veroverd hebben en hen onderworpen hebben aan hun eigen wetten. Dit is overduidelijk door de Romeinen gedaan, die bijna de hele wereld onder de Romeinse wetgeving en burgerlijke verordeningen gebracht hebben. Alle volken die eerder onder verschillende wetten leefden en eigen gewoonten hadden. Hieruit volgt dus dat de sterren van de volken die door de Romeinen overwonnen zijn hun klimaat en positie verloren hebben.'

Hoofdstuk 28.

'Ik zal nog één ding toevoegen dat zelfs de meest ongelovige tevreden zal stellen. Alle Joden die onder de wet van Mozes leven besnijden zonder uitzondering hun zonen op de achtste dag en vergieten het bloed van het onschuldige kind. Maar geen van de heidenen heeft dit op de achtste dag van

hen overgenomen. Aan de andere kant heeft geen van de Joden dit ooit weggelaten. Hoe kan de genesis hiermee standhouden, omdat Joden over de hele wereld verspreid wonen, samen met de heidenen en toch op de achtste dag lijden onder het afsnijden van een ledemaat. Niemand van de heidenen, alleen zichzelf doen dit, zoals ik al zei, niet aangezet hiertoe door de dwang van enige ster, of door aan te dringen tot het vergieten van bloed, maar door de wet van hun godsdienst. Waar ook ter wereld zij zich bevinden, dit teken is kenmerkend voor hen. Maar ook het feit dat zij één zelfde naam dragen, waar zij zich ook bevinden, komt dit ook door genesis? Ook dat geen enkel kind dat onder hen geboren wordt ooit te vondeling wordt gelegd en dat zij rusten op iedere zevende dag of ze nu op reis zijn of niet en dan geen vuur gebruiken?²²⁰ Waarom wordt niemand van de Joden dan door genesis gedwongen om op reis te gaan, of te gaan bouwen of om iets te verkopen of kopen op die dag?'

Hoofdstuk 29.

'Maar ik zal een nog sterker bewijs leveren van wat voor handen is. Want, zie, nauwelijks zeven jaren zijn voorbij gegaan sinds de komst van de Rechtvaardige en Ware Profeet. In die tijd ging iedereen naar Judea toe, zowel ertoe bewogen door de tekenen en wonderen die zij gezien hadden, als door de grootsheid van Zijn leer en nam Zijn geloof aan. Toen zij naar hun eigen landen terugkeerden, wezen zij de wetten en rituelen van de heidenen af en hun incestuele huwelijken. Om kort te gaan onder de Parthen aan wie Thomas het evangelie verkondigd heeft en waarover hij ons geschreven heeft, zijn er niet velen meer verslaafd aan polygamie. Ook onder de Meden gooien niet velen hun doden meer voor de honden of zijn er nog Perziërs verguld van gemeenschap met hun moeders of incestueuze huwelijken met hun dochters. Ook de Susiaanse vrouwen plegen het overspel dat hen toegestaan was niet langer, en ook was genesis niet in staat om diegenen tot misdaden te dwingen die door de godsdienstlessen beteugeld werden.'

Hoofdstuk 30.

'Trek dus vanuit het thema dat wij hier behandelen de volgende conclusie, op basis van de omstandigheden waarin wij ons nu bevinden is dezelfde conclusie af te leiden dat, alleen al door het gerucht over een Profeet Die in Judea verschenen was dat de mensen vernomen hebben, Die de mensen met tekenen en wonderen geleerd heeft om één God te aanbidden, iedereen met een voorbereide en enthousiaste geest vol verwachting was, zelfs nog voordat onze heer Petrus aankwam, zodat iemand aan hen zou leren wat Hij Die verschenen is geleerd heeft. Maar opdat ik de opsomming niet te veel overdrijf, zal ik u vertellen welke algehele conclusie getrokken zou moeten worden. Omdat God rechtvaardig is en omdat Hijzelf de aard van de mens gemaakt heeft, hoe kan het dan zo zijn dat Hij genesis tegenover ons gesteld heeft, die ons zou dwingen te zondigen, en dat Hij ons dan nog zou straffen als wij werkelijk zondigden? Terwijl het zeker is dat God geen zondaar in dit leven straft, ofwel in het toekomstige, behalve als Hij weet dat hij de overwinning had kunnen behalen, maar verzuimd heeft te overwinnen. Want zelfs in de huidige wereld neemt Hij wraak op mensen, zoals Hij aan degenen die in de zondvloed omkwamen deed, die allemaal op één dag vernietigd werden, ja op één uur, terwijl het zeker is dat zij niet allemaal op één uur geboren zijn volgens de ordening van genesis. Maar het is te gek voor woorden om te zeggen dat het door de natuur komt dat het slechte ons overkomt, als zonde er niet aan voorafgegaan was.'

²²⁰ Exodus 35:3

Hoofdstuk 31.

‘Als wij er dus naar verlangen om gered te worden, dan moeten wij boven alles zoeken naar de kennis, ervan overtuigd zijnde dat, als onze geest in onwetendheid blijft hangen, ons niet alleen het kwaad van de genesis zal overkomen, maar ook iedere andere boosaardige werking vanuit de begeerten van de demonen, als tenminste angst voor wetten en voor het komende oordeel niet al onze verlangens bedwingt en het geweld van de zonde beheerst. Want zelfs menselijke angst doet veel goed en ook veel kwaad, waar genesis niets mee te maken heeft, zoals wij hiervoor aangetoond hebben. Daarom is onze geest onderworpen aan genesis op een drietal wijzen: Door de dingen die tot ons komen vanwege slechte gewoonten, of vanwege de lusten die ons lichaam natuurlijk in ons opwekt, of van hetgeen waar vijandelijke machten ons toe dwingen. Maar de geest heeft het in haar eigen aard om weerstand te bieden en hiertegen te vechten, als de kennis van de waarheid haar beschijnt, waar kennis over het komende oordeel onderdeel vanuit maakt, wat een goede bestuurder van de geest is en wat haar kan herinneren aan de afgronden van de lusten. Dat deze dus in onze macht gelegen zijn is afdoende uitgelegd.’

Hoofdstuk 32.

(H) Wat de oude man denkt dat hem overkomen is

‘Nu oude man, als u hierop iets te zeggen heeft, zeg het dan.’ Toen zei de oude man: ‘U heeft volledig beargumenteerd mijn zoon, maar ik, zoals ik al eerder zei, wordt door mijn eigen gewaarwording weerhouden om in te stemmen met deze onvergelykbare verklaring van u. Want ik ken zowel mijn eigen genesis als die van mijn vrouw en ik weet dat de dingen ons zijn overkomen zoals onze genesis dat bepaald heeft. En door woorden kan ik niet afgehouden worden van de zaken waarvan ik door feiten en daden zekerheid gekregen heb. Om kort te gaan, nu ik weet dat u uitstekend bedreven bent in dit soort onderwijs, luister naar de horoscoop van mijn vrouw, en dan vindt u de stand van de sterren waarvan het ongeluk zich voltrokken heeft. Want zij had Mars en Venus boven het midden staan en de maan bevond zich in het gebied van Mars en stond tegen de grenzen van Saturnus aan. Nu zorgt deze stand ervoor dat vrouwen overspelsters worden en dat zij van hun eigen slaven houden en om hun dagen te eindigen in buitenlandse gebieden en wateren, en zo is het ook gebeurd. Want zij is verliefd geworden op haar slaaf, en omdat zij direct gevaar en verwijten vreesde, is zij met hem gevluht en naar het buitenland gegaan, waar zij haar liefde ten uitvoer gebracht heeft en op zee is omgekomen.’

Hoofdstuk 33.

Toen antwoordde ik: ‘Hoe weet u dat zij ongehuwd samenleefde met haar slaaf in het buitenland en in zijn samenleving is omgekomen?’ Toen zei de oude man: ‘Ik weet het zo zeker als wat, niet dat zij met een slaaf getrouwd is, omdat ik inderdaad niet eens ontdekt heb dat zij verliefd op hem was. Maar nadat zij vertrokken was, heeft mijn broer mij dit hele verhaal verteld, hij vertelde mij dat zij eerst verliefd op hem was, maar dat hij, omdat hij een eerbare broer wilde zijn, het bed van zijn broer niet wilde vervuilen met de smet van incest. Maar zij, omdat zij zowel bang voor mij was en niet in staat was om de vervelende verwijten te ondergaan, hoewel zij niet in staat van beschuldiging gesteld zou moeten worden omdat haar genesis haar hiertoe dwong, deed het voorkomen alsof zij een droom had en zei tegen mij: ‘Iemand kwam in een visioen naast mij staan, die heeft mij geboden om de stad direct samen met mijn tweeling te verlaten.’ Toen ik dit hoorde was ik bang voor haar veiligheid en die van mijn zonen en stuurde haar direct

samen met de kinderen weg, alleen de jongste behield ik bij mijzelf. Want ze zei dat hij die haar in haar slaap gewaarschuwd had dit had toegestaan.’

Hoofdstuk 34.

(H) Petrus openbaart de menigte de waarheid over de familie van Clement

Toen begreep ik Clement dat hij misschien mijn vader kon zijn en barstte in tranen uit en ook mijn broers stonden klaar om naar voren te stormen en de zaak te onthullen, maar Petrus hield hen tegen door te zeggen: ‘Stil nu, totdat ik u toestemming geef.’ Daarom gaf Petrus antwoord en zei tegen de oude man: ‘Hoe heette uw jongste zoon?’ En hij zei: ‘Clement.’ Toen zei Petrus: ‘Als ik u deze dag terugbreng bij uw aller-zuiverste vrouw en uw drie zoons, wilt u dan geloven dat een nederige geest onredelijke nijgingen kan overwinnen en dat alle dingen die door ons gesproken zijn waar zijn en dat genesis niets is?’ Toen zei de oude man: ‘Omdat het onmogelijk is om te doen wat u beloofd hebt, zo is het ook onmogelijk dat iets plaats kan vinden buiten genesis om.’ Toen zei Petrus: ‘Ik wil dat iedereen die hier aanwezig is getuige is dat ik u vandaag uw vrouw die samen met uw drie zoons uiterst zuiver leeft zal overhandigen. Neem dit aan als teken hiervan, dat ik het hele verhaal nauwkeuriger ken dan u en ik zal alles wat gebeurd is in de juiste volgorde vertellen, zodat zowel u ze kent en dat degenen die aanwezig zijn ervan leren.’

Hoofdstuk 35.

(H) De vereniging van de vader met zijn zonen

Toen hij dit gezegd had, keerde hij zich tot de menigte en begon als volgt: ‘Deze persoon die u ziet, lieve mensen, in deze povere kleding is een inwoner van de stad Rome, afstammeling van de familie van Caesar zelf. Hij heet Faustinianus en hij heeft een vrouw gekregen van de meest welgestelde familie die Mathidia heet. Hij heeft drie zonen van haar gekregen waarvan er twee een tweeling vormen en degene die jonger is, die Clement genoemd wordt is deze man!’ Toen hij dit zei wees hij met zijn vinger naar mij. ‘En zijn tweeling zonen zijn deze mannen, Niceta en Aquila, waarvan de een vroeger Faustinus heette en de ander Faustus.’ Maar direct toen Petrus onze namen uitsprak, verdween alle kracht uit het lichaam van de oude man en viel hij flauw. Maar wij, zijn zonen, renden naar hem toe, omhelsden en kusten hem, bang dat wij niet in staat zouden zijn om zijn geest weer terug te roepen. En terwijl dit gebeurde stond de menigte stom van verbazing.

Hoofdstuk 36.

Maar Petrus gaf ons opdracht om op te staan en onze vader los te laten, anders zouden we hem nog vermoorden. Hijzelf pakte zijn hand en richtte hem op alsof hij uit een diepe slaap kwam en zo kwam hij langzaam bij zinnen, hij begon hem alles te vertellen wat gebeurd was zoals het werkelijk plaats gevonden had. Dat zijn broer verliefd was geworden op Mathidia en dat zij, omdat zij erg bescheiden was, niet gewild had om haar echtgenoot in te lichten over de wetteloze liefde van zijn broer, zodat zij geen vijandschap tussen de broers zou opwekken en de familie in diskrediet zou brengen. Hoe zij wijselijk een droom had ingebeeld waarin haar gevraagd werd om de stad te verlaten met haar tweelingzonen, de jongste bij zijn vader achterlatend. Hoe zij tijdens hun reis vanwege een geweldige storm schipbreuk geleden hadden en dat, toen zij op een eiland terecht gekomen waren wat Antaradus heet, Mathidia door een golf op een rots terecht gekomen was, maar dat de tweeling door piraten naar Caesarea meegenomen was, waar zij verkocht waren aan een vrome vrouw die hen als zonen behandeld had. Zij heeft hen opgevoed en ervoor gezorgd dat zij als

jongheren onderwezen werden. Dat de piraten hun namen veranderd hadden en de één Niceta noemden en de ander Aquila en hoe zij hierna, door gezamenlijk onderwijs en als klasgenoten, opgetrokken zijn met Simon. Hoe zij zich van hem afgekeerd hadden toen zij zagen dat hij een magiër was en een bedrieger en bij Zacheüs gekomen waren. Hoe zij als gevolg hiervan kennis met hemzelf hadden gemaakt en hoe Clement ook, omdat hij de stad verlaten had op zoek naar de waarheid, door zijn bekendheid met Barnabas, in Caesarea terechtgekomen was en kennis met hem had gemaakt en hoe hij door hem onderwezen was in het geloof van zijn godsdienst. Ook hoe hij zijn moeder gevonden en herkend had in Antaradus en hoe het hele eiland zich verheugd had op het moment dat zij herkend was. Ook over het optrekken met haar zeer zuivere gastvrouw en de genezing die hij bij haar bewerkt had en over de vrijgevigheid van Clement aan iedereen die vriendelijkheid aan zijn moeder betoond had. Hoe hierna Niceta en Aquila vroegen wie de vreemde vrouw was en het hele verhaal door Clement uitgelegd gekregen hadden en het uitriepen dat zij de tweelingzonen Faustinus en Faustus waren. Hoe zij de hele geschiedenis verteld hadden over wat hen overkomen was en hoe hierna, door het aandringen van Petrus zelf, zij voorzichtig aan hun moeder voorgesteld waren, zodat zij niet door de plotselinge vreugde het leven zou laten.

Hoofdstuk 37.

(H) De man en zijn vrouw weer herenigt

Maar terwijl Petrus deze dingen gedetailleerd aan de man vertelde op een gemakkelijke manier die de menigte aansprak, zodat de luisteraars moesten huilen vanwege hun verwondering over deze gebeurtenissen en vanwege bewogenheid over het lijden dat de mensheid moet ondergaan, rende mijn moeder, die ik weet niet hoe van de herkenning van mijn vader gehoord had, buiten adem van het rennen tussen ons in, al schreeuwend zei zij: 'Waar is mijn man, mijn heer Faustinianus, die zo lang geleden heeft, zwerfend van stad naar stad op zoek naar mij?' Terwijl zij zo schreeuwde als een dementerende en in het rond staarde, haastte de oude man zich om op te staan en begon hij haar onder vele tranen te omhelzen en knuffelen. Terwijl dit alles gebeurde vroeg Petrus de menigte om zich te verspreiden en zei hij dat het niet passend zou zijn om nog langer te blijven, maar dat hen de gelegenheid geboden moest worden om elkaar in wat beslotener kring te ontmoeten. 'Maar morgen,' zei hij, 'als iemand van u dat wil, laten wij dan samenkomen om het woord te horen.'

Hoofdstuk 38.

(H) De wonderlijke genezing van de bezeten dochter

Toen Petrus dit gezegd had verspreidde de menigte zich. En toen wij ook op het punt stonden om naar ons logeeraadres te gaan, zei de heer van het huis tegen ons: 'Het is te min en slecht als dit soort belangrijke mensen in een hostel moeten verblijven als mijn hele huis bijna leeg staat en erg veel bedden opgemaakt zijn en alles wat nodig is aanwezig is.' Maar toen Petrus dit weigerde, ging de vrouw van het huishouden al blokkerend met haar kinderen voor hem staan en smeekte hem door te zeggen: 'Ik smeek u, blijf bij ons.' Maar ook hiermee stemde Petrus niet in, totdat de dochter van deze mensen die hem vroegen te blijven, die al lange tijd gekweld werd door een onreine geest en met kettingen gebonden moest worden, die in een kast opgesloten was geweest, nu de demon uit haar verdreven was en de deur van de kast geopend was met haar kettingen aan kwam lopen en op de grond aan Petrus zijn voeten neer viel en zei: 'Het is goed mijnheer, dat u mijn bevrijdingsfeest vandaag hier viert en mijn ouders geen verdriet doet.' Maar toen Petrus haar vroeg wat de betekenis van haar kettingen en woorden waren, stonden haar ouders als het ware van verbazing als door de bliksem getroffen, boven verwachting verheugd over de genezing van hun dochter, zij waren niet in staat om nog iets te zeggen. Maar de bedienden die aanwezig waren zeiden: 'Vanaf haar zevende jaar is dit meisje door een demon bezeten, zij was het gewoon om iedereen die haar maar wilde benaderen te snijden, bijten en zelfs in stukken te scheuren en tot op dit moment is ze hier twintig jaar lang mee doorgedaan. Niemand kon haar genezen of haar zelfs benaderen, want zij heeft velen machteloos doen opgeven en zelfs sommigen vernietigd. Want zij was sterker dan elke man, zonder twijfel gesterkt door de kracht van de demon. Maar nu, zoals u ziet, is de demon vanwege uw aanwezigheid gevluht en zijn de deuren die hermetisch gesloten waren geopend. Zij staat zelf met een gezonde geest voor u en vraagt u om de dag van haar herstel een blijde te doen zijn, zowel voor haarzelf als voor haar ouders en bij hen te verblijven.' Toen een van de bedienden dit gezegd had en de kettingen als vanzelf van haar handen en voeten vielen, stemde Petrus, die er zeker van was dat door zijn toedoen het meisje weer gezond geworden was, in met het bij hen logeren. Ook de anderen die op het andere logeeraadres verbleven gaf hij opdracht om, samen met zijn vrouw, daarheen te komen. Iedereen van ons kreeg een eigen slaapkamer waar wij overnachtten. Na op onze gebruikelijke manier de maaltijd genoten te hebben en God de lofprijs gezongen te hebben, gingen wij slapen in onze aparte slaapkamers.

(H)erkenningen van Clement boek 10.

Hoofdstuk 1.

(G) Niet te haastig overgaan tot de doop

Maar 's ochtends, nadat de zon opgekomen was, kwam ik, Clement, samen met Niceta, Aquila en Petrus bij het appartement waar mijn vader en moeder sliepen en daar gingen wij voor de deur zitten. Petrus sprak ons daarbij als volgt toe: 'Luister naar mij aller-geliefdste mededienstknechten. Ik weet dat u grote genegenheid voor uw vader heeft, daarom ben ik bang dat u hem te snel zult aansporen om het juk van de godsdienst op zich te nemen, terwijl hij er nog niet klaar voor is. Misschien stemt hij er wel mee in vanwege zijn genegenheid naar jullie toe. Maar hier moeten we niet op vertrouwen, want wat omwille van mensen gedaan wordt kan de goedkeuring niet dragen en zal snel in stukken vallen. Daarom lijkt het mij dat u hem gedurende een jaar toestaat om te leven zoals hij dat zelf goed acht. In die tijd kan hij met ons meereizen en terwijl wij anderen onderwijzen kan hij makkelijk naar ons luisteren en als hij luistert, als hij enige oprechte bedoeling heeft om de waarheid te horen, dan zal hij zelf vragen om het juk van de godsdienst op zich te nemen, of als hij het niet graag op zich wil nemen, dan kan hij een vriend blijven. Want zij die het niet van harte op zich nemen, als het zover komt dat zij niet langer in staat zijn om het te dragen, dan werpen zij niet alleen af wat zij op zich genomen hebben, maar vanwege hun zwakheid gebruiken zij het als het ware ook als een soort excuus om kwaad te gaan spreken over de weg van de godsdienst en om degenen, waarvan zij niet in staat bleken om hen te volgen of te imiteren, te belasteren.'

Hoofdstuk 2.

Hierop antwoordde Niceta: 'Mijn heer Petrus, ik breng niets tegen uw rechtvaardige en goede raadgevingen in, maar ik wil één ding zeggen, zodat ik hierdoor iets leer wat ik niet weet. Wat gebeurt er als mijn vader zou sterven tijdens het jaar waarin u aanbevolen heeft dat hem uitstel verleend moet worden? Dan daalt hij hulpeloos naar de hel af en wordt daar eeuwig gepijnigd.' 'Ik waardeer uw vriendelijke bedoelingen naar uw vader toe en ik vergeef u in zaken waar u onwetend over bent. Want denkt u dat als iemand gedacht wordt rechtvaardig geleefd te hebben hij direct gered zal worden? Denkt u niet dat hij onderzocht moet worden door Hem Die alle geheimen van mensen kent, op welke manier hij rechtvaardig geleefd heeft, wellicht volgens de regels van de heidenen door hun instructies en wetten na te leven, of vanwege de vriendschap voor mensen, of alleen uit gewoonte of vanwege iets anders, of omdat het noodzakelijk was en niet vanwege de rechtvaardigheid op zich en omwille van God zelf? Want zij die, alleen vanwege God en Zijn rechtvaardigheid, rechtvaardig geleefd hebben zullen de eeuwige rust binnengaan en de eeuwigheid van het hemelse koninkrijk ontvangen. Want redding wordt niet door geweld verkregen, maar vanuit vrijheid. En niet om mensen te behagen, maar door in God te geloven. Daarbij moet u overwegen dat God vooruitziend is en weet of deze mens één van de zijnen is. Maar als Hij weet dat hij dat niet is, wat zullen wij dan zeggen over de dingen die vanaf het begin door Hem vastgesteld zijn? Maar ik zal advies geven waar ik maar kan, zodra wij wakker worden en bij elkaar gaan zitten, stelt u dan, alsof u iets te weten wilt komen, een vraag over deze zaken waarbij het passend is voor hem om dit te leren, terwijl wij er met elkaar over spreken, zal hij meer te weten komen. Maar wacht eerst of hijzelf een

vraag zal stellen, want als hij dat doet, dan zal de gelegenheid om een discussie te voeren nog passender zijn. Maar als hij niets vraagt, laten wij dan om de beurt vragen aan elkaar stellen omdat wij ook iets willen leren, zoals ik al zei. Dit is mijn oordeel, zeg wat u ervan vindt.'

Hoofdstuk 3.

(H) Afspraak dat vader als onderdeel van de groep op reis meegaat

Toen wij zijn goede raad geprezen hadden, zei ik Clement: 'Voor alle dingen geldt dat het einde voor het grootste deel terug te voeren is naar het begin, en de uitgang der dingen gelijk is aan hun ingang. Daarom hoop ik dat ook voor onze vader, omdat God door middel van u een goed begin gemaakt heeft, dat Hij ook een eind zal geven wat passend is bij dit begin en dat Hem waardig is. Toch doe ik deze suggestie, dat als, zoals u gezegd heeft, wij het gesprek voeren in aanwezigheid van mijn vader, als het gaat om het bediscussiëren van een bepaald onderwerp, of het iets leren van elkaar, dan zult u, mijn heer Petrus, niet de plaats innemen van iemand die iets behoort te leren, want als hij dit ziet dan zal hij eerder beledigd zijn. Want hij is ervan overtuigd dat u werkelijk alles weet, zoals u ook doet. Hoe zal het dan zijn als hij ziet dat u het voor doet komen dat u onwetend bent? Dit zal, zoals ik al zei, hem zeker kwetsen, onbekend zijnde met uw opzet. Maar als wij broers, als wij in eigen kring een gesprek voeren, twijfels hebben, laten wij dan een passende oplossing van u krijgen om zelf te onderzoeken. Want als hij zelfs u ziet aarzelen en twijfelen, dan zal hij zeker denken dat niemand kennis van de waarheid heeft.'

Hoofdstuk 4.

Hierop antwoordde Petrus: 'Laten wij ons hier geen zorgen over maken. Als het inderdaad passend is dat hij de poort van het leven binnengaat, dan zal God voor een passende gelegenheid zorgen. Dan zal er een begin door God zijn en niet door mensen. Laat hem daarom met ons op reis gaan, zoals ik al zei, en naar onze gesprekken luisteren. Maar omdat ik zag dat u te haastig was, daarom heb ik gezegd dat de gelegenheid afgewacht moet worden. Als God haar zal aanreiken, schik u dan naar het advies dat ik zal geven.' Terwijl wij zo in gesprek waren, kwam een jongen naar ons toe om ons te vertellen dat onze vader wakker geworden was. Toen wij naar hem toe wilden gaan, kwam hij al naar ons toe en begroette ons met een kus. Nadat wij weer waren gaan zitten, zei hij tegen ons: 'Is het toegestaan om een vraag te stellen als iemand dat wil, of moet stilte in acht genomen worden zoals dat bij de Pythagoreërs gebruikelijk is?' Toen zei Petrus: 'Wij dwingen degenen die naar ons toe komen niet om stil te zijn of om ons vragen te stellen, maar wij laten hen vrij in hun doen en laten, wetende dat degene die bezorgd is over zijn redding, als hij pijn voelt in enig deel van zijn ziel, haar niet laat lijden door stil te blijven. Maar als iemand zijn redding verwaarloost, dan levert het hem geen voordeel op als hij gedwongen wordt om iets te vragen, behalve dit dan, dat het lijkt of hij oprecht is en ijverig. Dus als u iets te weten wil komen, vraag maar raak.'

Hoofdstuk 5.

(H) Bestaat goed en slecht eigenlijk wel?

Toen zei de oude man: 'Er is een uitspraak die vaak door de Griekse filosofen wordt gebruikt die luidt dat in

werkelijkheid er geen goed of kwaad in het leven van een mens bestaat, maar dat de mensen dat goed of slecht noemen zoals dat hen lijkt te zijn, bevooroordeeld door de gebruiken en gewoonten van het leven. Want zelfs moord is niet werkelijk iets kwaads, omdat het de ziel van de banden van het vlees bevrijdt. Verder beweren zij dat zelfs rechtvaardige rechters degenen die misdaden begaan ter dood veroordelen, maar als zij moord als iets kwaads zouden beschouwen, dan zouden rechtvaardige mensen dat niet plegen. Ook zeggen zij dat overspel niet iets slechts is, want als de echtgenoot het niet weet of het niet kan schelen, dan is er volgens hen geen kwaad in gelegen. Ook zeggen zij dat diefstal niet slecht is, want het neemt iets van een ander die heeft wat hij niet bezit weg. Het zou eigenlijk openlijk en vrijwillig weggenomen moeten worden, maar omdat het in het geniep gedaan wordt, is dit eerder een berisping waard van de onmenselijkheid van degene van wie het heimelijk gestolen wordt. Want alle mensen behoren alles dat zich in deze wereld bevindt gemeenschappelijk te hebben. Maar door onrechtvaardigheid zegt de één dat dit van hem is en de ander dat het van hem is en zo wordt verdeeldheid onder de mensen bewerkt. Om kort te gaan een bepaald man, de meest wijze onder de Grieken,²²¹ wetende dat deze dingen zo zijn, zegt dat vrienden alles gemeenschappelijk moeten delen. Nu zijn bij alle dingen ongetwijfeld ook vrouwen inbegrepen. Hij zegt ook dat, zoals de lucht en het zonlicht niet gescheiden kan worden, zo moeten ook andere dingen die in deze wereld aan iedereen gegeven zijn voor gemeenschappelijk bezit niet gescheiden worden, zo zou bezit eigenlijk moeten zijn. Maar ik wil het volgende zeggen, omdat ik ernaar verlang om mij te bekeren tot het doen van goed en ik niet goed kan handelen tenzij ik eerst leer wat goed is. Als ik dat kan begrijpen, dan zal ik ook begrijpen wat slecht is omdat dit het tegenovergestelde is van het goede.'

Hoofdstuk 6.

'Maar ik zou graag dat één van u, niet Petrus, antwoord geeft op wat ik gezegd heb, want het past niet dat woorden en instructies van hem afkomen door het stellen van vragen. Maar als hij een verhandeling houdt over het onderwerp, dan zou dat moeten gebeuren zonder dat daarna nog antwoorden gegeven worden. Laten wij hem daarom als scheidsrechter beschouwen, zodat als onze discussie op enig moment niet tot een oplossing leidt, hij dan verklaren mag wat hem goed lijkt en daarmee een onweerlegbaar einde geeft aan de zaken die ter discussie gesteld zijn. Ik kan dus nu wel gaan geloven door alleen tevreden te zijn met zijn mening, welke mening hij ook maar geven zou, en dat is ook wat ik uiteindelijk zal doen. Toch wil ik eerst bezien of het mogelijk is dat door discussie gevonden kan worden waarnaar wordt gezocht. Het is daarom mijn wens dat Clement eerst moet beginnen en aan zou moeten tonen of er enig kwaad gelegen is in gedrag.'

Hoofdstuk 7.

(H) Van nature zijn er geoorloofde en ongeoorloofde verbindingen. Hierop antwoordde ik: 'Omdat u werkelijk van mij wilt leren of er, van nature of vanuit handelen, iets goed of slecht is, of dat het eerder zo is dat mensen vanuit gewoonten bevooroordeeld denken dat sommige dingen goed zijn en andere slecht, voor zover als zij onderscheid voor zichzelf gemaakt hebben tussen gewone zaken die, zoals u zegt, zo gewoon moeten zijn als de lucht en het zonlicht. Ik denk dat ik u niet moet beantwoorden vanuit andere gebieden dan vanuit de studies waarin u goed onderlegd bent en die u

aanhangt, zodat u hetgeen ik inbreng zonder aarzeling zult aannemen. U wijst alle elementen en de diverse hemellichamen bepaalde begrenzings toe, en u zegt dat deze elkaar soms zonder probleem ontmoeten, zoals in huwelijken. Maar in andere verbanden geeft hun vereniging problemen, zoals bij overspel. U zegt dat sommige dingen algemeen van toepassing zijn, maar dat andere dingen niet voor iedereen zijn en geen gemeengoed zijn. Maar om de discussie niet te lang te maken, zal ik kort over dit onderwerp spreken. De aarde die droog is heeft de toevoeging en vermenging met water nodig zodat zij in staat zal zijn om vruchten voort te brengen, zonder welke de mens niet leven kan, daarom is dit een geoorloofde verbinding. Als daartegenover de koude van de rijp zich met de aarde vermengd, of hitte met het water, dan bewerkt een dergelijke verbinding vergankelijkheid, en dit soort dingen lijken op overspel.'

Hoofdstuk 8.

(H) Het kwaad van zaken aangetoond

Toen antwoordde mijn vader: 'Maar als de schadelijkheid van een disharmonische verbinding van elementen of sterren zich direct verraad, zo zou overspel ook direct als slecht getoond moeten worden.' Ik zei: 'Vertel mij dit eerst, of, zoals u zelf beleden heeft, het kwaad voortkomt uit onlogische en disharmonische mengsels, dan zullen wij hierna het andere onderwerp behandelen.' Toen zei mijn vader: 'De aard van de dingen wijst het zo uit mijn zoon.' Toen antwoordde ik: 'Omdat u deze dingen dus wilt leren, zie dan hoeveel dingen er zijn die ongetwijfeld slecht zijn. Denkt u dat koorts, vuur, opstandigheid, het instorten van een huis, moord, bezit, folteringen, pijnen, rouwklacht en dat soort zaken slecht zijn?' Toen zei mijn vader: 'Dat is waar mijn zoon, deze dingen zijn slecht en heel slecht, of in ieder geval, laat iedereen die ontkent dat zij slecht zijn er onder lijden!'

Hoofdstuk 9.

Toen antwoordde ik: 'Omdat ik dus te maken heb met iemand die bedreven is in de wetenschap van de astrologie, zal ik deze zaak volgens die wetenschap voor u behandelen, zodat, als ik de methode gebruik waar u vertrouwd mee bent, u des te meer bereid zult zijn om ermee in te stemmen. Luister daarom nu, u bevestigt dat de dingen die wij genoemd hebben slecht zijn, zoals koortsen, branden en dergelijke. Volgens u worden deze veroorzaakt door kwaadaardige sterren zoals de vochtige Saturnus en de hete Mars. Maar dingen die hier tegenovergesteld aan zijn worden bewerkt door goedaardige sterren, zoals de gematigde Jupiter en de vochtige Venus, is het niet?' Mijn vader antwoordde: 'Dat is waar mijn zoon en anders kan het niet zijn.' Toen zei ik: 'Omdat u dus zegt dat goede dingen door goede sterren bewerkt worden, door Jupiter en Venus dus, laten wij dan een voorbeeld nemen en zien wat het resultaat is wanneer één van de slechte sterren zich met de goede vermengd, en laten wij zo begrijpen dat dit het slechte is. Want u beweert dat Venus huwelijken veroorzaakt, en als zij Jupiter in haar configuratie heeft dan worden de huwelijken zuiver bewaard. Maar als Jupiter niet gezien wordt, en Mars zichtbaar is, dan beweert u dat de huwelijken vervuild worden door overspel.' Toen zei mijn vader: 'Zo is het werkelijk.' Toen antwoordde ik: 'Daarom is overspel een kwaad, omdat we zien dat het bewerkt wordt door de vermenging van slechte sterren. En om het in één woord te zeggen, alle dingen waarvan u zegt dat de goede sterren lijden onder de vermenging met slechte

²²¹ Uit 'de Staat' de dialoog waarin Plato Socrates en anderen aan het woord laat over de ideale staat.

sterren, zijn ongetwijfeld kwaad te noemen. De sterren waarvuit wij dus gezegd hebben dat koorts, uiterlijkheden en dergelijke kwaadaardigheden voortkomen, bewerken volgens u ook moord, overspel en diefstal en brengen daarbij hooghartige en hardvochtige mensen voort.'

Hoofdstuk 10.

(G) Zorgvuldig opbouwen van een betoog en blijven bij wat al aangetoond is

Toen zei mijn vader: 'U heeft werkelijk kort en bondig aangetoond dat er kwaad in bepaalde handelingen gelegen is, maar toch wil ik dit nog leren, hoe God degenen die zondigen rechtvaardig oordeelt, zoals u zegt, als genesis hen dwingt om te zondigen?' Toen antwoordde ik: 'Ik ben bang om nog iets tegen u te zeggen, mijn vader, want het betaamt mij om u in ere te houden, anders, als het zou passen, heb ik u nog een antwoord te bieden.' Toen zei mijn vader: 'Zeg wat er in u opkomt mijn zoon, want u bent het niet, maar het is de manier van onderzoek doen die de fout maakt, zoals een bescheiden vrouw bij een onbeheerste man, wanneer zij verontwaardigd is over (het bewaren van) haar veiligheid en eer.' Toen antwoordde ik: 'Als wij ons niet houden aan de principes die wij aangenomen en afgesproken hebben, maar als de zaken die vastgesteld zijn vanuit vergeetachtigheid steeds losgelaten worden, dan lijkt het alsof wij Penelopes web aan het weven zijn, door weer af te breken wat wij net gemaakt hebben. Daarom moeten wij niet te makkelijk instemmen voordat wij de leerstelling die voorgelegd is nauwkeurig onderzocht hebben. En als wij eenmaal ingestemd hebben, en de stelling aangenomen is, dan moeten wij blijven bij wat eerder is vastgesteld en dan kunnen wij doorgaan met het onderzoeken van andere zaken.' Mijn vader zei: 'Dat zegt u goed mijn zoon, en ik weet waarom u dit zegt, omdat gisteren tijdens de discussie over de natuurlijke oorzaken, u aangetoond heeft dat een bepaalde kwaadaardige macht, zich in overdrachtelijke zin in de sterrenbeelden verplaatsend, de lusten van mensen bewerkt, hen op verschillende manieren aandringend om te zondigen, terwijl zij toch niet dwingt tot zonde of ze bewerkt.' Hierop antwoordde ik: 'Het is goed dat u zich dit herinnert, en toch, hoewel u het zich herinnert, bent u de fout in gegaan.' Toen zei mijn vader: 'Excuseer mij mijn zoon, want ik ben nog niet erg bedreven in deze zaken, want inderdaad hebben uw redeneringen gisteren, vanwege hun waarachtigheid, mij verhindert om met u in te stemmen. Want in mijn geweten zijn er overblijfselen van koortsen die mij voor een klein deel terughouden om te geloven, zoals dat met de gezondheid gaat. Want ik ben afgeleid, omdat ik weet dat veel dingen, ja bijna alle dingen, mij overkomen zijn door de genesis.'

Hoofdstuk 11.

(G) Elke redenering kan zo sluitend als een cirkel gemaakt worden

Ik antwoordde daarop: 'Daarom zal ik u vertellen, mijn vader, wat het principe van de wiskunde is, en handelt u dan in overeenstemming met wat ik u zal vertellen. Ga naar een wiskundige en vertel hem eerst dat u door bepaalde ongelukken op een bepaald moment overvallen bent en dat u van hem wil leren waarvandaan of hoe of door welke sterren zij u overkomen zijn. Zonder twijfel zal hij u antwoorden dat een kwaadaardige Mars of Saturnus uw tijd bepaald heeft, of dat één van hen vol geweest is, of lijnrecht tegenover elkaar, bij elkaar of in het midden stond. Een dergelijk antwoord zal hij geven, met de toevoeging dat in dit alles er één niet in harmonie was met het boosaardige hemellichaam, of onzichtbaar was, of in

een bepaald sterrenbeeld stond, of zich daarbuiten bevond, of verduisterd werd, of geen verbinding liet zien of zich tussen de zwarte sterren bevond, en vele andere dingen zal hij antwoorden vanwege de hem bekende overwegingen en welwillend hierover in detail treden. Ga hierna naar een andere wiskundige en vertel hem het tegenovergestelde, dat u op dat specifieke moment een bepaald goed iets overkomen is, op dezelfde tijd als u eerder aan hem doorgaf en vraag hem vanwege welk deel van uw genesis u dit goede overkomen is en zie erop toe dat de tijd precies hetzelfde is als waarover u gevraagd hebt over de ongelukken. En als u hem bedrogen heeft over de tijden, zie dan welke beelden hij voor u zal verzinnen, waarmee hij u aantoonst dat goede dingen u op die bepaalde momenten zouden moeten overkomen zijn. Want het is onmogelijk voor degenen die de genesis van mensen behandelen om niet in ieder kwadrant bepaalde sterren te vinden die gunstig geplaatst zijn en sommige die ongunstig geplaatst zijn. Want volgens de wiskunde is de cirkel in elk deel evenwichtig verdeeld, die verschillende en alle mogelijke oorzaken mogelijk maken, waarvan zij gebruik kunnen maken zodat zij alles kunnen zeggen wat zij maar willen.'

Hoofdstuk 12.

(P) De vrije wil, niet het noodlot

'Want het komt regelmatig voor dat mensen nare dromen hebben en daar niets met zekerheid uit op kunnen maken. Als er dan iets gebeurt, dan wijten zij dat wat gebeurd is aan datgene wat zij in de droom gezien hebben. Zo ook met wiskunde, want voordat er iets gebeurt, is niets met zekerheid te zeggen. Maar nadat iets gebeurd is, dan verzamelen zij de oorzaken van de gebeurtenis bij elkaar. Dus komt het vaak voor als zij het bij het verkeerde eind gehad hebben en de dingen anders gelopen zijn, dat zij dit wijten aan zichzelf, zeggende dat het die bepaalde ster was die tegenwerkte en dat zij die niet gezien hadden. Niet wetende dat hun fout niet komt door hun onvakkundigheid, maar vanwege de onsamenhangendheid van het hele systeem. Want zij weten niet wat de dingen zijn die wij wel verlangen om te doen, maar waarbij wij onze verlangens niet bevredigen. Maar wij die de oorzaak van dit geheim weten, weten wat de oorzaak is omdat wij vrijheid van wil hebben, daarom weerstaan wij soms onze verlangens en soms geven wij eraan toe. Daarom is het probleem van menselijk handelen onzeker, omdat het afhangt van de vrije wil. Want een wiskundige kan wel het verlangen dat de boze macht bewerkt aanwijzen, maar of het handelen of het resultaat van dit verlangen bevredigd zal worden of niet, dat kan niemand weten voordat de zaak ten uitvoer is gebracht, omdat het afhangt van de vrije wil. Daarom hebben onwetende astrologen het spreken over klimaatomstandigheden uitgevonden als een uitvlucht voor hun onzekerheden, zoals wij gisteren uitgebreid aangetoond hebben.'

Hoofdstuk 13.

'Als u iets heeft wat u hierop wilt zeggen, zeg het dan.' Mijn vader reageerde: 'Niets kan meer waar zijn mijn zoon dan wat u gezegd heeft.' En terwijl wij dit onderling aan het bediscussiëren waren, kwam iemand ons vertellen dat een grote menigte buiten stond die zich verzameld had om te willen luisteren. Toen gaf Petrus opdracht om hen binnen te laten, want de plaats was groot en geschikt hiervoor. Toen zij binnengekomen waren zei Petrus tegen ons: 'Als iemand van u dat wil, spreek de menigte toe en bespreek het onderwerp afgoderij.' Hierop antwoordde ik, Clement: 'Uw grote welwillendheid, vriendelijkheid en geduld naar een ieder toe bemoeidigt ons, zodat wij in uw aanwezigheid durven te spreken en kunnen vragen wat wij maar willen.'

Daarom, zoals ik al zei, de vriendelijkheid van uw opstelling nodigt ons uit en bemoedigt ons allemaal om de voorschriften van de leer die redt op ons te nemen. Dit heb ik nooit eerder van iemand anders gezien, maar alleen in u, bij wie geen jaloezheid of verontwaardiging te bespeuren is. Vindt u ook niet?'

Hoofdstuk 14.

(H) Het is geen schande om niet alles te weten, zelfs de Zoon weet niet alles

Petrus antwoordde: 'Deze dingen komen niet alleen voort uit jaloezheid of verontwaardigheid, maar soms is er ook verlegenheid in mensen, vrezend dat zij de vragen niet volledig goed beantwoorden kunnen en zo vermeden zij de ontdekking van hun verlangen naar deze vaardigheid. Maar niemand hoeft zich hiervoor te schamen, want er is niemand die behoort uit te dragen dat hij alles weet, want er is er maar Één die alles weet, Hij Die alles ook gemaakt heeft. Want als onze Meester gezegd heeft dat zelfs Hij de dag en het uur niet wist waarvan Hijzelf de tekenen voorgezegt heeft, en alles doorverwees naar de Vader, hoe moeten wij het dan als beschamend beschouwen om te bevestigen dat wij over bepaalde zaken onwetend zijn, want ook hierin hebben wij het voorbeeld van onze Meester? Maar wij belijden alleen dit, dat wij de dingen die wij geleerd hebben, weten van de Ware Profeet en dat deze dingen ons door de Ware Profeet zijn overgeleverd, waarvan Hij geoordeeld heeft dat het genoeg voor mensen is om dat te weten.'

Hoofdstuk 15.

(H) Uitleg over de redeneringen van de Grieken

Daarna ging ik, Clement, verder met spreken: 'Toen u in Tripoli een debat hield met de heidenen, mijn heer Petrus, verbaasde ik mij zeer over u, dat hoewel u door uw vader volgens de gewoonten van de Hebreëen opgevoed bent, om u aan uw eigen wetten te houden en nooit vervuild bent door het bestuderen van de Griekse geschriften, u toch zo prachtig en onvergelijkelijk uw argumenteringen naar voren heeft gebracht. U roerde zelfs sommige zaken aan over de herkomst van de goden, die worden normaliter in het theater verkondigd. Maar omdat ik bemerk heb dat hun verzinsels en godsasteringen niet erg bekend bij u waren, zal ik hierover een verhandeling houden waar u naar kunt luisteren, ze precies vanaf het begin herhalend als u dat goed vindt.' Toen zei Petrus: 'Vertel op, u doet er goed aan om mijn prediking te ondersteunen.' Toen zei ik: 'Daarom zal ik spreken omdat u mij daartoe de opdracht geeft, niet om u iets te leren, maar om tentoon te stellen met welke dwaze denkbeelden de heidenen zich vermaken.'

Hoofdstuk 16.

(P) De naties zullen, na onderwezen te zijn, zelf hun toevlucht tot het onderwijs zoeken

Maar toen ik op het punt stond om met spreken te beginnen, beet Niceta mij toe dat ik stil moest zijn. Toen Petrus dat zag zei hij: 'Waarom zou u zijn edele karakter en vrije opzet onderdrukken dat u hem stil wilt laten zijn vanwege mijn eer, die niets voorstelt? Weet u dan niet dat als alle naties, nadat zij de prediking van de waarheid gehoord hebben en geloofd hebben, zelf hun toevlucht tot het onderwijs zullen zoeken, dat zij zo meer eer voor mij zullen bewerken, als u werkelijk al denkt dat ik ernaar verlang om geëerd te worden? Want wat is meer eerbaar dan om leerlingen voor Christus voor te bereiden, niet door zich stil te houden en alleen gered te worden, maar door te spreken van wat zij geleerd hebben en door goed te doen aan anderen? Ik wens werkelijk dat zowel u Niceta en u geliefde Aquila, mij zou

willen helpen bij het prediken van het woord van God, des te meer omdat u goed bekend bent met de zaken waarover de heidenen zich vergissen. En niet alleen u, maar iedereen die naar mij luistert, daarvan wens ik, zoals ik al zei, dat zij zowel luisteren als leren, zodat zij in staat zullen zijn om te onderwijzen. Want het woord heeft vele helpers nodig, waardoor de mensen teruggeroepen kunnen worden uit hun fouten.' Toen hij dit gezegd had, zei hij tegen mij: 'Ga maar verder Clement, vanaf waar u begonnen was.'

Hoofdstuk 17.

(H) De waanzin van de Griekse legenden en hun verderfelijke helden

Ik ging onmiddellijk verder: 'Omdat ik zag dat u, zoals ik al zei, veel over de goden van de heidenen in het debat naar voren bracht wat waardevol en overtuigend was, verlang ik om in uw aanwezigheid de belachelijke legenden over hun oorsprong te bespreken, zowel zodat u niet onbekend zult zijn met het bedrog van dit ijdele bijgeloof als ook zodat de luisteraars bekend zullen worden met het vernederende karakter van hun misvattingen. De wijze mannen onder de heidenen zeggen dat chaos voor alles bestond, dat over een lange periode de buitenkanten ervan stolden, zich samenvoegden en een soort fundering vormden. Dit werd als het ware verzameld en tot een immens groot ei gevormd. Daarbinnen werd, weer over een lange periode, zoals dat binnen de schil van een ei gebeurt, een bepaald dier gevoed en tot leven gewekt. Hierna brak de geweldige schil en kwam er een soort mens uit naar voren die beide seksen bevatte, die zij mannelijk-vrouwelijk noemen. Zij noemen dit Phanetas vanaf dat het verscheen, omdat toen het verscheen, zeggen zij, dat ook licht naar buiten straalde. Hier vanuit zeggen zij, dat materie, beleid, beweging en voortplanting ontstaan is en hier is de hemel en aarde uit gemaakt. Vanuit de hemel zeggen zij dat zes mannen gemaakt zijn die zij Titanen noemen. Evenzo werden zes vrouwen van de aarde gemaakt die zij Titaniden genoemd hebben. Dit zijn de namen van de mannen: Oceanus, Coeus, Crius, Hyperion, Iapetus en Kronos, die onder ons Saturnus genoemd wordt. Evenzo zijn de namen van de vrouwen die uit de aarde voortgekomen zijn de volgende: Theia, Rhea, Themis, Mnemosyne, Tethys en Phoebe.'

Hoofdstuk 18.

'Van hen nam de eerstgeborene van de hemel de eerstgeborene van de aarde als vrouw, de tweede de tweede en ga zo maar door. De eerste man die dus de eerste vrouw getrouwd had, werd vanwege haar naar beneden getrokken, maar de tweede vrouw werd door middel van hem met wie zij getrouwd was omhoog getrokken. Zo verging het ieder van hen op volgorde. Zij verbleven op de plaatsen die hen waren toegewezen door het door het huwelijk bepaalde lot. Zij zeggen dat door de gemeenschap die zij hadden, ontelbaar veel anderen ontstaan zijn. Maar van deze zes mannen trouwde degene die Saturnus genoemd wordt Rhea als vrouw en na door een soort orakel gewaarschuwd te zijn dat degene die uit haar geboren zou worden sterker zou zijn dan hijzelf en hem uit zijn koninkrijk zou verdrijven, daarom besloot hij dat alle zonen die uit hem geboren zouden worden door hem verslonden zouden worden. De eerste zoon die hij kreeg was Aïdes, die onder ons ook wel Orcus genoemd wordt. Hij werd, vanwege dat wat wij net uitgelegd hebben, weggenomen en verslonden. Hierna kreeg hij een tweede zoon die hij Neptunus noemde, ook hij werd op gelijke wijze verslonden. Als laatste kreeg hij hem die wij Jupiter noemen, maar zijn moeder Rhea had medelijden met hem en listig verborg zij hem voor zijn vader toen hij op het punt stond om hem te verslinden. Daarom zorgde zij ervoor dat bepaalde

Korybanten, natuurlijk om ervoor te zorgen dat het kind niet gehoord zou worden, met cimbalen en trommels gingen slaan, zodat door het oorverdovende lawaai het huilen van het kind niet gehoord kon worden.'

Hoofdstuk 19.

'Maar toen hij vanwege haar slanker geworden buik begreep dat het kind geboren was, eiste hij het op om het te kunnen verslinden. Toen gaf Rheia hem een grote steen en vertelde hem dat dit was wat zij had voortgebracht. Hij nam deze, slikte ze door en toen hij deze verslonden had duwde deze steen de zonen die hij eerder ingeslikt had uit hem. Daarom daalde Orcus af, omdat hij als eerste gekomen was en bewoont de lagere, dat zijn de helse regionen. De tweede die boven hem stond wordt Neptunus genoemd en is in het water gegooid. De derde die door de hulp van zijn moeder Rheia overleefde, zette zij op een moedergeit en ze stuurde hen de hemel in.'

Hoofdstuk 20.

'Maar genoeg over de oudewijvenpraat en de afkomst van de heidenen, want het zou eindeloos duren als ik uit zou wijden over alle generaties die door hen goden genoemd worden, samen met hun verderfelijke gedrag. Maar om een voorbeeld te stellen en de rest te laten voor wat het is, zal ik alleen het verderfelijke gedrag tonen van hem van wie zij zeggen dat hij de grootste en de baas is, die zij Jupiter noemen. Want zij zeggen dat hij de hemel bezit omdat hij boven alle anderen staat. Zodra hij opgegroeid was trouwde hij met zijn eigen zus die Juno heet. Hiermee wordt hij direct gelijk aan een beest. Juna baart Vulkaan, maar zo gaat het verhaal, Jupiter was niet zijn vader. Toch werd zij door Jupiter zelf moeder van Medea. Jupiter, die een signaal gekregen had dat degene die uit haar geboren zou worden machtiger zou worden dan hijzelf en hem uit zijn koninkrijk zou bannen, nam haar mee en verslond haar. Jupiter bracht Minerva opnieuw ter wereld via zijn hersenen en Bacchus uit zijn dij. Hierna, toen hij verliefd geworden was op Thetis, wordt gezegd dat Prometheus hem erover inlichtte dat, als hij met haar zou slapen, degene die uit haar geboren zou worden machtiger zou zijn dan zijn vader. Uit angst hiervoor gaf hij haar ten huwelijk aan ene Peleus. Vervolgens had hij gemeenschap met Persephone die zijn eigen dochter was en die hij bij Ceres verwekt had. Van haar kreeg hij Dionysius, die door de titanen in stukken gereten werd. Door het in zijn hoofd halen dat wellicht zijn eigen vader Saturnus een andere zoon zou krijgen, die weer machtiger dan hijzelf zou kunnen worden en hem uit zijn koninkrijk zou kunnen verbannen, daarom verklaarde hij zijn vader, samen met zijn broers de Titanen, de oorlog. En na hen verslagen te hebben gooide hij uiteindelijk zijn vader in de gevangenis en sneed zijn genitaliën af, die hij in de zee wierp. Maar het bloed dat uit de wond stroomde veranderde in schuim doordat het continue heen en weer bewoog en zich mengde met de golven, hieruit werd Afrodite, die onder ons Venus genoemd wordt, gemaakt. Door zijn gemeenschap met haar, zijn eigen zus, zeggen zij dat deze zelfde Jupiter Cypris kreeg, waarvan zij zeggen dat zij de moeder is van Cupido.'

Hoofdstuk 21.

'Tot zover zijn incest, nu zal ik het nog hebben over zijn overspeligheden. Hij ontferde Europa, de vrouw van Oceanus, waaruit Dodonaeus geboren werd. Hellen de vrouw van Pandion, met wie hij Musaeus kreeg. Eurynome de vrouw van Asopus, met wie hij Ogygius kreeg. Hermione, de vrouw van Oceanus, met wie hij Graces, Thalya, Euphrosyne en Aglaia kreeg. Zijn eigen zus van wie hij de getijden, Euronimia, Dice en Irene kreeg. Themisto, de

dochter van Inachus met wie hij Arcas kreeg. Idea, de dochter van Minos met wie hij Asterion kreeg. Phoenissa, de dochter van Alphion met wie hij Endimion kreeg. Lo de dochter van Inachus, met wie hij Epafus kreeg. Hippodamia en Isione, de dochters van Danaus, waarbij Hippodamia de vrouw was van Olenus en Isione van Orchomenus ofwel Chryses. Carme, de dochter van Phoenix uit wie Britomaris geboren is die de begeleider was van Diana. Callisto, de dochter van Lycaon, met wie hij Orcas kreeg. Lybee, de dochter van Munnatius met wie hij Belus kreeg. Latona, met wie hij Apollo en Diana kreeg. Leandia, de dochter van Eurymedon met wie hij Coron kreeg. Lysithea, de dochter van Evenus met wie hij Helenus kreeg. Hippodamia, de dochter van Bellerophon met wie hij Sarpedon kreeg. Megaclite, de dochter van Mercurius met wie hij Thebe en Locrus kreeg. Niobe de dochter van Phoroneus met wie hij Argus en Pelasgus kreeg. Olympia, de dochter van Neoptolemeus met wie hij Alexander kreeg. Pyrrha, de dochter van Prometheus, met wie hij Melmetheus kreeg. Protogenia en Pandorra, de dochters van Deukalion met wie hij Athelius kreeg en Dorus, Melara en Pandorus. Thaicrucia de dochter van Proteus uit wie Nympheus geboren is. Salamis, de dochter van Asopus, met wie hij Saracon kreeg. Taygrete, Electra, Maia en Plutide, de dochters van Atlas met wie hij opeenvolgend Lacadaemon, Dardanus, Mercurius en Tantalus kreeg. Pehthia, de dochter van Proneus van wie hij Achaeus kreeg. Chonia, de dochter van Aramnus met wie hij Lacon kreeg. Calsea, een nimf uit wie Olympus geboren is. Charidia, een nimf met wie hij Alcanus kreeg. Chloris, die de vrouw was van Ampycus, uit wie Mopus geboren is. Cotonia, de dochter van Lesbus met wie hij Polymedes kreeg. Hippodamia de dochter van Anicetus. Chrysoyenia, de dochter van Peneus uit wie Thisseaus geboren is.'

Hoofdstuk 22.

'Dan zijn er nog ontelbaar veel overspeligheden van hem waar geen kinderen uit voortgekomen zijn, dit zou teveel zijn om op te noemen. Maar onder degenen die wij genoemd hebben, schond hij sommigen door als een soort magiër van gedaante te wisselen. Om kort te gaan hij verleidde Antiope, de dochter van Nycteus door zich in een Satyr te veranderen, hieruit werden Amphion en Zethus geboren. Alcmena door zich te veranderen in haar echtgenoot Amphitryon en uit haar is Hercules geboren. Aegina, de dochter van Asopus door in een arend te veranderen waardoor Aeacus geboren is. Zo schond hij ook Ganymede, de zoon van Dardanus zich veranderend in een arend. Manthea, de dochter van Phocus, door in een beer te veranderen door wie Arctos geboren werd. Danae, de dochter van Acrisius, door in goud te veranderen waar Perseus uit voortkwam. Europa, de dochter van Phoenix, door in een stier te veranderen waaruit Minos, Rhadamantus en Sarpedon geboren zijn. Eury-medusa, de dochter van Achelaus, door in een mier te veranderen waaruit Myrmidon voortgekomen is. Thalia de nimf, door in een gier te veranderen waaruit Palisci in Sicilië geboren is. Imandra, de dochter van Geneanus op Rhodos, verandert in een regenbui. Cassiopeia, door te veranderen in haar echtgenoot Phoenix en uit haar is Anchinos geboren. Lena, de dochter van Thestinius, door in een zwaan te veranderen, hieruit is Hellen geboren. En opnieuw door in een ster te veranderen waardoor Castor en Pollux uit haar geboren werden. Lamia, door zich te veranderen in een kievit. Mnemosyne, door zich te veranderen in een herder, waar de negen muzen uit geboren zijn. Nemesis, door in een gans te veranderen. De Cadmische Semele, door zich in vuur te veranderen en uit haar is Dionysius geboren. Door zijn eigen

dochter Ceres kreeg hij Persephone die hij ook nog verkrachtte door in een draak te veranderen.'

Hoofdstuk 23.

'Hij pleegde nog overspel met Europa, de vrouw van zijn eigen oom Oceanus en met haar zus Eurynome, hij strafte ook nog hun vader. Hij pleegde overspel met Plute, de dochter van zijn eigen zoon Atlas en verstootte Tantalus die zij hem hieruit schonk. Van Larisse, de dochter van Orchomenus kreeg hij Tityon die hij ook veroordeelde tot strafvervolgning. Hij liet Dia afvoeren, de vrouw van zijn eigen zoon Lxion en veroordeelde hem tot eeuwigdurende straf. Bijna alle zonen die uit zijn overspeligheden voortkwamen bracht hij gewelddadig ter dood. De graven van bijna iedereen van hen zijn duidelijk te vinden. Ja het graf van deze vadermoordenaar zelf, die zijn ooms vernietigde en hun vrouwen verkrachtte, die hoererij met zijn zusters pleegde, deze magiër met vele gedaantewisselingen wordt gerekend onder de Kretenzen, die, hoewel zij zijn afschuwelijke en incestueuze daden kennen, en ze aan iedereen doorvertellen, zich toch niet schamen om hem ook nog een god te noemen. Daarom lijkt het mij wonderlijk, ja bijzonder wonderbaar hoe degene die alle mensen overstijgt in goddeloosheid en misdaden, de heilige en goede naam ontvangen heeft die boven elke naam is, door de vader van goden en mensen genoemd te worden. Anders heeft wellicht degene die zich verheugt in het slechte van mensen ongelukkige zielen overtuigd om degene die in alle soorten misdaad uitblinkt boven iedereen te verheffen, met de bedoeling dat hij iedereen zou kunnen misleiden door het imiteren van zijn slechte daden.'

Hoofdstuk 24.

'Maar ook de graftomben van zijn zonen, die onder de heidenen als goden beschouwd worden, wijzen er duidelijk op, één op de ene plaats en de ander op de andere. Die van Mercurius in Hermopolis.²²² Die van de Cypriotische Venus op Cyprus, die van Mars in Thracië,²²³ die van Bacchus in Thebe²²⁴ waarvan gezegd wordt dat hij in stukken gescheurd is. Die van Hercules in Tyrus²²⁵ waar hij met vuur verbrand is. Die van Aesculapius in Epidaurus.²²⁶ Van deze allen wordt niet alleen gesproken als van mensen die gestorven zijn, maar als van slechte mensen die voor hun daden gestraft zijn, en nog worden zij door dwaze mensen als goden vereerd.'

Hoofdstuk 25.

'Maar als zij ervoor kiezen om de discussie aan te gaan door te zeggen dat dit eerder de plaats van hun geboorte is dan de plaats waar zij begraven of gestorven zijn, dan zullen de eerdere en oudere daden veroordeeld worden door de daden die pas geleden en recentelijk gedaan zijn, nu wij aangetoond hebben dat zij degenen aanbidden van wie zij zelf belijden dat het mensen geweest zijn en dat zij gestorven zijn, of nog liever, gestraft zijn. Zoals de Syriërs Adonis eren, en de Egyptenaren Osiris, de Trojanen Hektor, Achilles vereerd wordt in Leuconesus, Patroklos in Pontus,²²⁷ Alexander de Macedoniër op Rhodos en vele anderen worden aanbeden, de één op deze plaats en de ander op die, waarvan niet door hen getwijfeld wordt dat het dode mensen betreft. Hieruit volgt dat hun voorgangers

ook, door op dezelfde manier de fout in te gaan, goddelijke eer aan dode mensen toegekend hebben, die wellicht een bepaalde kracht of vaardigheid bezaten en vooral als zij hardvochtige mannen met magische trucs verbaasd hadden doen staan.'

Hoofdstuk 26.

'Daarbij moet nog aangevuld worden dat ook de dichters sier maken met de leugens van misvattingen, in prachtige woorden verhuld. Met vleiende taal overtuigen zij dat de sterfelijken onsterfelijk geworden zijn. Ja, zij zeggen zelfs dat mensen in sterren veranderd zijn, en bomen, en dieren, en bloemen, en vogels, en bronnen, en rivieren. En omdat het zonde zou zijn van mijn woorden, zou ik ook bijna alle namen van sterren, bomen, bronnen en rivieren op kunnen noemen waarvan zij beweren dat zij door mensen gemaakt zijn. Zo zal ik als voorbeeld er één per thema noemen. Ze zeggen dat Andromeda, de dochter van Cepheus, in een ster veranderd is. Daphne, de dochter van de rivier Ladon,²²⁸ in een boom.²²⁹ Hyacinthus, de geliefde van Apollo in een bloem. Kallisto de constellatie die Arctos²³⁰ genoemd wordt. Progne²³¹ en Philomela²³² met Tereus²³³ in vogels. Dat Thisbe en Cilicia opgelost waren in een bron en Pyramus op dezelfde plaats in een rivier.²³⁴ En zij beweren dat bijna alle sterren, bomen, bronnen en rivieren, bloemen, dieren en vogels op enig moment mensen geweest zijn.'

Hoofdstuk 27.

Maar toen Petrus dit hoorde zei hij: 'Volgens hen is het dus zo dat, voordat mensen in sterren veranderden en de andere dingen die u noemt, de hemel zonder sterren was en de aarde zonder bomen en dieren en er dan ook geen bronnen of rivieren of vogels waren. Zonder dit alles, hoe konden zijzelf dan leven, die hierna in hen veranderd zijn, omdat het duidelijk is dat zonder dit alles de mens niet op aarde leven kan?' Toen antwoordde ik: 'Maar zij zijn zelfs niet in staat om zich voortdurend aan de aanbidding van hun eigen goden te houden, want iedereen die zij aanbidden heeft iets dat aan hem wordt toegeschreven, waarvan hun aanbidders zich zouden moeten onthouden. De olijfbom zeggen zij is toe te schrijven aan Minerva, de vrouwtjesgeit aan Jupiter, het zaad aan Ceres, de wijn aan Bacchus, het water aan Osiris, de ram aan Hammon, het hert aan Diana, de vis en de duif aan de demon van de Syriërs, vuur aan Vulcanus. En aan iedereen is, zoals ik gezegd heb, iets speciaal toegewijd, waaraan de aanbidders gebonden zijn om er afstand van te doen, ter ere van degenen aan wie het toegewijd is. Maar zou men afstand doen van het ene, en de volgende van iets anders om één van de goden te eren, dan roepen zij de woede van de anderen over zich af. Als zij zich dus van alles zouden onthouden, dan zouden zij afstand moeten doen van alles omwille van hen allen, zodat, een oordeel over zichzelf afroepend voordat de dag van het oordeel daar is, zij zouden sterven door de allerverschrikkelijkste dood van de hongersnood.'

Hoofdstuk 28.

'Maar laten wij terugkomen op onze bedoeling. Wat is het nut, ja welke waanzin neemt de geesten van mensen in beslag dat zij een mens, waarvan zij niet alleen weten dat hij onheilig is, slecht, onrein, ik bedoel Jupiter, incestueus,

²²² Een provinciehoofdstad in Egypte vernoemd naar de Griekse God Hermes.

²²³ Het zuiden van Bulgarije.

²²⁴ Het huidige Luxor in Egypte.

²²⁵ Havenstad in Libanon.

²²⁶ Oude Griekse stad op het schiereiland Argolis.

²²⁷ Noordoost Turkije aan de Zwarte Zee.

²²⁸ Griekse rivier op het zuidelijke schiereiland.

²²⁹ In de Griekse mythologie wordt Daphne vergeleken met een Laurierboom.

²³⁰ De grote beer

²³¹ Zwaluw

²³² Nachtegaal

²³³ Hop

²³⁴ Nu de Ceyhan rivier in Zuidoost Turkije

een familiemoordenaar en echtbreker, aanbidden en eren als een god en het ook nog zo publiekelijk belijden in hun liedjes in de theaters? En als hij vanwege deze daden het verdient om god te zijn, dan is het ook zo dat als zij horen van moordenaars, overspelers, familie-moordenaars en incestplegers, dan behoren zij hen ook als goden te eren. Maar ik kan niet begrijpen wat zij in hem vereren wat zij bij anderen vervloeken.'

(H) Mensen vereren slechte voorbeelden van helden en afgoden.

Toen zei Petrus: 'Omdat u zegt dat u dit niet kunt begrijpen, leer dan van mij waarom zij de slechtheid in hem vereren: In de eerste plaats is dit omdat, als zij zelf zulke daden doen, zij dan weten dat zij aanvaard worden door hem, voor zover zij hem alleen maar nagedaan hebben in zijn boosaardigheden. Op de tweede plaats omdat de voorouders dit uiterst behendig in hun geschriften gecomponeerd hebben en sierlijk in hun verzen gegrift hebben. En nu, vanwege de opleiding in hun jeugd, omdat de kennis hiervan aansluit bij hun gevoelige en eenvoudige geesten, kan het niet eenvoudig van hen weggetrokken en weggevoerd worden.'

Hoofdstuk 29.

(H) Misleiding van de Griekse literatuur, kunst en natuurverschijnselen

Toen Petrus dit gezegd had, antwoordde Niceta: 'Denk niet, mijn heer Petrus, dat de geleerde mensen van de heidenen alleen bepaalde logische argumenten hebben waarmee zij deze dingen doen voorkomen die afkeurenswaardig en schandelijk blijken te zijn. Dit zeg ik niet om hun misvattingen te bevestigen, want laat het ver van mij blijven dat zoiets ooit in mijn gedachten zou kunnen opkomen. Maar ik weet nu eenmaal dat onder sommige van de meer intelligente onder hen bepaalde verdedigingen worden ingebracht waarmee zij gewoon zijn om de dingen die absurd lijken te versterken en anders in te kleuren. En als u het goed vindt dat ik er een aantal zal noemen, want ik ben tot op zekere hoogte bekend hiermee, dan zal ik dat doen als u mij dat opdraagt.' En toen Petrus hem de gelegenheid bood, ging Niceta als volgt verder:

Hoofdstuk 30.

'Alle literatuur van de Grieken die over de oorsprong van de oudheid geschreven is, is op vele bronnen gebaseerd, maar in het bijzonder twee, Orpheus en Hesiodos. Nu zijn hun geschriften in tweeën verdeeld, wat wil zeggen wat hun betekenis betreft, het letterlijke en het figuurlijke aspect. De platvloerse menigte schaaft zich rond de letterlijke, maar de welsprekende filosofen en geleerden zijn vol bewondering over de figuurlijke. Het is Orpheus die zegt dat in het begin er chaos was, eeuwig, ongebonden, ongemaakt en dat alles daaruit gemaakt is. Hij zegt dat deze chaos niet licht of duister was, niet nat of droog, niet heet of koud, maar dat het één grote mix was, allemaal één vormeloze massa. Toch uiteindelijk, alsof het een groot ei betrof, bracht het vanuit zichzelf een bepaalde verdubbeling voort, die bewerkt werd in oneindig lange perioden, zij noemen dit mannelijk-vrouwelijk, een vaste vorm die tegenovergesteld was aan het (originele) mengsel van alles. Dat dit het principe van alles is, dat uit zuivere materie ontstaan is, en wat toen het zichtbaar werd ervoor zorgde dat de vier elementen gescheiden werden. Het maakte de hemel uit de twee elementen die er eerst waren, vuur en lucht en aarde uit de andere, aarde en water. Daarvanuit zegt hij dat nu alle dingen geboren worden en gemaakt worden vanuit een gemeenschappelijke deelname van een ieder, tot zover Orpheus.'

Hoofdstuk 31.

'Maar Hesiodos zegt dit: 'Dat direct na de chaos hemel en aarde gemaakt werden, waarvan hij zegt dat de elf gemaakt werden, soms spreekt hij ook over hen alsof het er twaalf zijn, waarvan hij zes mannen noemt en vijf vrouwen. De namen die hij aan de mannen geeft zijn: Oceanus, Coeus, Crius, Hyperion, Iapetus, Chronos, die ook Saturnus genoemd wordt. Daarnaast zijn de namen van de vrouwen: 'Theia, Rhea, Themis, Mnemosyne, Tethys. Op de volgende manier worden deze namen figuurlijk uitgelegd: Zij zeggen dat het er elf of twaalf zijn, de eerste is de natuur zelf, zij willen ook dat deze Rhea genoemd wordt, vanwege het stromen. Zij zeggen dat de andere tien toevalligheden zijn, die zij ook wel kwaliteiten noemen. Ook voegen zij nog een twaalfde toe, namelijk Chronos die bij ons Saturnus genoemd wordt en hem stellen zij voor als de tijd. Daarom beweren zij dat Saturnus en Rhea tijd en stof zijn. Als deze gemengd worden met vocht en droogte en koude en hitte, dan brengen zij alle dingen voort.'

Hoofdstuk 32.

'Van haar (Rhea, de natuur), wordt gezegd dat zij een bepaalde luchtbel creëerde die zich over een lange periode ontwikkelde. Zij werd langzamerhand gevuld vanuit de geest die zich in de wateren bevond, zij zwol op en zweefde gedurende enige tijd over de materie, waaruit het geboren was geworden als vanuit een baarmoeder. Deze werd verhard door de strenge vrieskou en nam steeds meer toe door de toevoeging van ijs, uiteindelijk brak zij in stukken en zonk weg in de diepte en getrokken door haar eigen gewicht belandde zij in de onderste regionen. Omdat het onzichtbaar geworden was werd ze Aides genoemd, ook wel Orcus of Pluto genaamd. Omdat het van boven naar beneden weggezonden was, gaf het ruimte aan het vochtige element om samen te stromen. En het grotere deel dat de aarde was, werd blootgelegd door het zich terugtrekken van het water. Zij zeggen daarom dat deze vrijheid van de wateren, die eerder tegengehouden werd door de aanwezigheid van de luchtbel, Neptunus genoemd werd nadat de luchtbel de laagste positie had ingenomen. Hierna, toen het koude element gezogen was naar de lagere gebieden door het verharden van de bel in ijs, en het droge en vochtige deel gescheiden was, doordat er nu geen blokkade meer was, haastte het warme deel zich met kracht naar de hoogste regionen in de lucht, opgetild door wind en storm. Deze storm die in het Grieks katargis genoemd wordt, noemden zij Aegis, wat vrouwjesgeit betekent, en het vuur dat opsteeg naar de hoge regionen noemden ze Jupiter. Daarom zeggen zij dat hij al rijdend op een vrouwjesgeit naar Olympus opgestegen is.'

Hoofdstuk 33.

'De Grieken moeten deze Jupiter noemen vanwege zijn leven, of het geven van leven, maar onze mensen doen dat vanwege het geven van hulp. Daarom zeggen zij dat dit de levende substantie is die zich in de bovenste regionen bevindt, die alle dingen tot zich trekt vanwege de invloed van de hitte, zoals ook de meerdere functionaliteiten van de hersenen, en hen gerangschikt heeft door het in acht nemen van een zekere beheersing. Gezegd wordt dat vanuit zijn hoofd wijsheid ontstaan is, die zij Minerva noemen, die door de Grieken Athene genoemd wordt vanwege haar onsterfelijkheid. Waarvan gezegd wordt dat hij, omdat de vader van iedereen alle dingen gemaakt heeft door zijn wijsheid, dit alles uit zijn hoofd heeft voort laten komen, de voornaamste plaats van alles, zo wordt voorgesteld dat de hele wereld gevormd en bekleed is door het op verschillende manieren mixen van de elementen. Daarom wordt van de vormen die op de materie gedrukt werden

gezegd dat zij door Jupiter samengehouden worden, zo zou de wereld gemaakt zijn, omdat zij door de kracht van de hitte samengeperst zijn. En omdat er genoeg van zijn, en het niet nodig is dat er iets nieuws aan toegevoegd wordt, maar dat ieder ding vanuit zijn eigen zaad hersteld wordt, daarom wordt gezegd dat de handen van Saturnus door Jupiter gebonden zijn. Omdat, zoals ik al zei, de tijd nu niets nieuws meer vanuit materie maakt, maar de warmte van zaden alle dingen herstelt, ieder naar zijn soort. Geen geboorte van Rhea, wat toename van materie wil zeggen, is verder nog nodig. Daarom noemen zij de eerste scheiding van elementen de verminking van Saturnus, omdat hij niet nog eens een wereld kan voortbrengen.'

Hoofdstuk 34.

'Van Venus geven zij de volgende zinnebeeldige voorstelling. Zij zeggen dat toen de zee onder de lucht stroomde, en de helderheid van de hemelen in aangenaamheid toenam, vanwege de reflectie van het water, de lieflijkheid der dingen authentieker zichtbaar werd door het water, dit werd Venus genoemd. Dit vermengde zich zowel met de lucht als met haar, en met haar eigen broer, waardoor schoonheid gemaakt is, wat het ideaal om naar te verlangen zou moeten zijn, hierdoor wordt gezegd dat zij Cupido geboren heeft laten worden. Op deze manier dus, zoals wij al zeiden, is het Chronos, die ook Saturnus is, die figuurlijk de tijd voorstelt. Rhea is de materie, Aides, wat Orcus is, de diepte van de lagere regionen, Neptunus het water, Jupiter de lucht, wat het element van de hitte is. Venus is de lieflijkheid der dingen, Cupido het begeren wat zich in alle dingen bevindt en waardoor nageslacht wordt aangemoedigd, of zelfs de oorzaak van dingen, wat vreugde geeft als er wijselijk mee omgegaan wordt. Hera, dat is Juno, wordt gezegd de atmosfeer te zijn die van de hemel op aarde neerdaalt. Aan Diana, die Proserpine genoemd wordt, wijzen zij de lage lucht toe. Zij zeggen dat Apollo de zon zelf is die langs de hemel gaat, dat Mercurius spraak is, waardoor de zin aan alles wordt gegeven. Mars is onbeheerst vuur dat alle dingen verteert. Maar om u niet op te houden door alle op te noemen, degenen die de meest duistere denkbeelden over deze dingen hebben, denken dat zij eerlijke en ware redeneringen geven, door het toepassen van dit soort figuurlijke beeldspraak op iedereen die zij een voorwerp van aanbedding noemen.'

Hoofdstuk 35.

Toen Niceta dit gezegd had, antwoordde Aquila: 'Wie het ook was die de auteur en uitvinder van deze dingen was, het lijkt mij toe dat hij erg goddeloos geweest is, want hij heeft de dingen die aangenaam en passend zijn bedekt gehouden, en heeft het ritueel van zijn bijgeloof uit laagwaardige en beschamende waarnemingen laten bestaan, want de dingen die letterlijk geschreven zijn, zijn overduidelijk onbetamelijk en platvloers. De hele naleving van hun religie bestaat hieruit, dat door dit soort misdaden en goddeloosheid zij de mensen willen leren om de goden die zij aanbidden na te doen. Want wat is het voordeel van deze beeldspraken voor hen? Want al lijkt het zo dat zij netjes in elkaar zitten, toch is er geen gebruik voor verering uit af te leiden, of een aanleiding voor normbesef.'

Hoofdstuk 36.

'Want verstandige mensen zagen dat het alledaagse bijgeloof zo verachtelijk en laag was en toch hadden zij nog niet geleerd, of kennis opgedaan over, hoe het beter kon. Daarom is het des te duidelijker dat zij met argumenten en interpretaties hun best deden om ongepaste zaken in mooie woorden te verhullen en niet, zoals zij zeggen, gepaste

redeneringen in ongepaste fabels te verbergen. Want als dat de oorzaak zou zijn, dan zouden hun beelden en schilderijen nooit gemaakt zijn met afbeeldingen van hun overtredingen en misdaden. De zwaan die overspel met Leda pleegde, zou niet getoond zijn, of de stier die overspel pleegde met Europa. Ook zouden zij zich niet in een duizendtal monsterlijke vormen veranderen, degene waarvan zij denken dat hij beter is dan iedereen. En als de grote en wijze mannen onder hen als vanzelfsprekend wisten dat het allemaal verzonnen en onwaarachtig is, zouden degenen dan, die een dergelijke voorstelling schilderen of beeldhouwen, door hen niet van goddeloosheid en heiligschennis beschuldigd worden, vanwege het toebrengen van schade aan hun goden? Om kort te gaan, laat hen een koning uit hun eigen tijd voorstellen die eruit ziet als een os, of een gans, of een mier, of een gier en laten zij hier de naam van hun koning op schrijven en een beeld hiervan of een afbeelding ervan in het openbaar neerzetten, snel zal hen duidelijk worden gemaakt hoe fout zij bezig zijn met de straf die zij hiervoor moeten ondergaan.'

Hoofdstuk 37.

'Maar omdat deze dingen kloppen, waar de openlijke platvloersheid van getuigt, en uitvluchten gezocht zijn door beleidsbepalers om dit met mooie woorden te vergoelijken, daarom zijn zij niet verboden. Maar zo zijn over de grootste geheimen, zoals dat Saturnus zijn zonen verslindt, zelfs afbeeldingen gemaakt, en ook over de jongen die door de cimbalen en drums van de Korybanten verborgen werd gehouden. Ook nog over de verminking van Saturnus, hoeveel meer bewijs van de waarheid wilt u nog hebben, zelfs zijn aanbidders worden door een zelfde ellendig noodlot verminkt, is dát om hun god te eren? Omdat deze dingen dus duidelijk zichtbaar zijn, wie wordt er dan met zo weinig gevoel gevonden, ja met zo'n hardheid, dat hij niet begrijpt dat deze dingen over de ongelukkige goden waar zijn, waarvan hun nog veel ongelukkiger aanbidders getuigen via de verwonding en verminking van hun lichamen?'

Hoofdstuk 38.

'Maar als, zoals zij zeggen, de dingen die zo verdienstelijk en godvruchtig gedaan zijn, door zo'n schandalig en goddeloos ritueel bewerkt worden, dan pleegt diegene die als eerste deze dingen doorgegeven heeft, of erbij blijft om ze te bewerken, zeker heiligschennis, nu ze helaas toch overgedragen zijn. En wat moeten wij van de boeken van de dichters zeggen? Moeten ook zij niet, als zij de eerbiedwaardige en godvruchtige daden van de goden tot vunzige fabels verlaagd hebben, direct in het vuur gegooid worden, zodat zij niet langer de gevoelige zielen van jongens bewerken met het verhaal dat Jupiter zelf, de baas van de goden, een luis in de pels van zijn ouders was, incestueus naar zijn zusters en dochters en zelfs onrein naar jongens toe. Dat Venus en Mars overspelers waren, en alle dingen waar hiervoor over gesproken is? Wat denkt u van deze zaak, heer Petrus?'

Hoofdstuk 39.

[\(H\) De oorzaak van zaken en leringen die tegen God in gaan zijn zwak en laagwaardig](#)

Toen antwoordde hij: 'Wees er zeker van, geliefde Aquila, dat alle dingen door de goede voorzienigheid van God gedaan worden, dat de oorzaak die tegen de waarheid in zou gaan niet alleen wankel en zwak zou zijn, maar ook nog laagwaardig. Want als de bewering van misvattingen sterker zouden zijn geweest en meer op de waarheid lijkend, dat als iemand daar dan naartoe verleid zou zijn, hij niet makkelijk terug zou kunnen keren tot de waarheid. Als zelfs

nu nog zoveel slechte dingen gezegd kunnen worden over de goden van de heidenen en toch bijna niemand de oorzaak van misvattingen verlaat, hoeveel minder zouden het er zijn als er zich iets passends en waarachtigs in bevond? Want de geest verwijderd zich met moeite van de dingen waarmee het in de vroege jeugd bezield is. Hierom, zoals ik gezegd heb, is het door goddelijke voorzienigheid geregeld, dat de basis van de misvattingen zowel zwak als laag bij de grond zouden zijn. Maar ook alle andere dingen worden, passend en winstgevend, door de goddelijke voorzienigheid uitgedeeld. Hoewel de manier van de goddelijke verdeling, die goed is en de best mogelijke, niet duidelijk is voor ons die onwetend zijn over de oorzaak der dingen.'

Hoofdstuk 40.

Toen Petrus dit gezegd had vroeg ik, Clement, aan Niceta of hij ons uit wilde leggen, om meer te begrijpen over sommige dingen van de beeldspraak die door de heidenen wordt gebruikt en die hij nauwkeurig bestudeerd had. 'Want,' zei ik, 'het is nuttig als wij met de heidenen in debat treden, dat wij niet onbekend zijn met deze zaken.' Toen zei Niceta: 'Als mijn heer Petrus het toestaat, dan kan ik doen wat u mij vraagt.' Toen zei Petrus: 'Vandaag heb ik u toegestaan om een weerwoord in te brengen tegen de heidenen, zoals u weet.' En Niceta zei: 'Vertel mij dan Clement, waarover u wilt dat ik zal spreken.' En ik zei tegen hem: 'Informeer ons over hoe de heidenen zich de zaken voorstellen die over de maaltijd van de goden gaan, zoals zij die hielden tijdens het huwelijk van Peleus en Thetis. Wat vinden zij van de herder Paris en wat van de mindere Juno, Minerva en Venus²³⁵ tussen wie hij als een rechter handelde? Wat over Mercurius en wat over de appel en de andere dingen die op volgorde gebeurd zijn?'

Hoofdstuk 41.

Toen zei Niceta: 'De zaak van de godenmaaltijd staat hiervoor. Zij zeggen dat de maaltijd de wereld is, dat de volgorde van de goden die aan de tafel zitten de posities van de hemellichamen zijn. Degenen die door Hesiod de eerste kinderen van hemel en aarde genoemd worden, waarvan er zes mannelijk en zes vrouwelijk zijn, zij verwijzen weer naar het getal van de twaalf tekenen die de wereld rond gaan. Zij zeggen dat de borden op de tafel het waarom en de oorzaken van de dingen zijn, zoet en begeerlijk, die qua vorm weer afgeleid worden van de tekenen en loop der sterren, zo verklaren zij hoe de wereld wordt bestuurd en geregeerd. Zo zeggen zij dat deze dingen bestaan zoals de vrijheid die tijdens een maaltijd bestaat, net zoals iedereen de mogelijkheid heeft of hij iets zal willen proeven van dit soort kennis of zich er verre van zal houden. En zoals tijdens een diner niemand gedwongen wordt, maar het iedereen vrij staat om te eten, zo is de keuze van de wil ook bepalend voor hoe gefilosofeerd wordt, daarom zeggen zij dat dit de tijd was waarop het huwelijk werd gevierd. Zo maken zij Peleus en de nimf Thetis het droge en het vochtige bestanddeel, door de mening hiervan wordt de stof van lichamen vervaardigd. Zij houden Mercurius aan voor de spraak, waardoor onderwijs aan de geest wordt gegeven. Juno is zuiverheid, Minerva moed en Venus lust. Paris is de begripvolle. Zij zeggen dat, als er in een man een barbaars en onderontwikkeld begrip aanwezig is, deze onwetend is over hoe rechtvaardig te oordelen. Hij zal zuiverheid en moed dan afwijzen en de prijs, die de appel voorstelt, aan de lust geven. Hierdoor zal

niet alleen verval en vernietiging over hemzelf komen, maar ook op zijn landgenoten en het gehele geslacht. Zij hebben het dus met deze dingen in hun macht om iets te maken van welk materiaal zij ook maar wensen, ook kunnen zij aan ieder mens verbonden worden. Want als iemand een plattelands, boers en onontwikkeld begrip heeft, en niet onderwezen wil worden, als de hitte van zijn lichaam neigingen oproept voor het plezier van de lust, dan zal hij direct de deugden van studie en de zegeningen van de kennis verlaten en zijn geest op lichamelijke pleziertjes richten. Daardoor komt het dan dat onverbiddelijk oorlogen ontstaan, steden worden vernietigd, landen ten val komen, net als bij Paris gebeurde. Door de ontvoering van Hellen liet hij de Grieken en barbaren de wapens opnemen, tot hun gemeenschappelijke ondergang.'²³⁶

Hoofdstuk 42.

(H) Waarheid is uit de heilige Schriften, vroegere kennis kan ter aanvulling worden gebruikt.

Hierna gaf Petrus het volgende commentaar op zijn uitleg: 'Geniale mensen bemerk ik, doen veel dingen als waar voorkomen die het niet zijn, vanuit de verhalen die zij lezen. Daarom moet grote zorg worden betracht dat, wanneer de wet van God gelezen wordt, zij niet gelezen wordt vanuit het begrip van onze eigen geest. Want er zijn veel uitspraken in de heilige geschriften die in de zin uitgelegd kunnen worden die iedereen zich vooraf heeft voorgesteld, en dit behoort niet gedaan te worden. Want u behoort niet te zoeken naar een afwijkende en vreemde uitleg, die u hieruit naar voren brengt en die u kunt bevestigen met de autoriteit van de Schriften, in plaats van de waarachtige bedoeling van de Schriften zelf uit te leggen. Daarom betaamd het u om de bedoeling van de Schriften te leren van degene die zich er waarachtig aan houdt, zoals hem dat van zijn voorvaders is overgeleverd, zo kan hij met autoriteit verklaren dat hij het juist ontvangen heeft. Maar als iemand een volledige en sterke waarheid uit de Schriften ontvangen heeft, dan is het niet onpasselijk om voor de bevestiging van deze ware leer iets vanuit het algemene onderwijs en vanuit brede kennis te gebruiken, die hij, zoals het zijn kan, vanaf zijn jeugd met zich meedragen heeft. Alleen zo, dus als hij de waarheid geleerd heeft en hij de leugen en de schijn afwijst.'

Hoofdstuk 43.

(G) Ga serieus met bekering en berouw om

Toen hij dit gezegd had, keek hij naar onze vader en zei: 'U daarom, oude man, als u werkelijk waarde hecht aan de veiligheid van uw ziel, dat, als u van uw lichaam gescheiden zult worden, het vanwege dit korte gesprek zo kan zijn dat u eeuwige rust vindt. Vraag over wat u maar wilt en ga te rade, zodat u in staat zult zijn om alle twijfel die nog in u achtergebleven is weg te werpen. Want zelfs voor jonge mensen is de tijd van leven onzeker. Maar voor oude mensen is het zelfs niet onzeker meer, want er is geen twijfel meer dat er nog maar weinig tijd voor hen over is. Daarom moeten zowel jongeren als ouderen erg serieus omgaan met hun bekering en berouw en zich in beslag laten nemen met het versieren van hun zielen voor de toekomst met de meest waardige versierselen, zoals de leerstellingen van de waarheid, de genade van zuiverheid, de pracht van gerechtigheid, de eerlijkheid van vroomheid en alle andere dingen waar een verstandige geest bekleed mee zou moeten

hem de mooiste vrouw op aarde te beloven. Dit blijkt Helen te zijn die hij steelt van haar man en meeneemt naar Troje waarvan hij een koningszoon is. Hierdoor ontstaat de Trojaanse oorlog met vele slachtoffers.

²³⁵ De Griekse namen van deze vrouwen zijn Hara, Pallas Athene en Aphrodite die vochten om de twistappel waarop stond 'voor de schoonste.'

²³⁶ Paris is de man die de twistappel aan één van de drie moet toewijzen, dat doet hij aan Afrodite, die de lust voorstelt, door

zijn. Daarnaast moeten zij breken met ongepaste en ongelovige vrienden, met de getrouwen gezelschap houden en regelmatig de bijeenkomsten bezoeken waarin onderwerpen behandeld worden die over zuiverheid, rechtvaardigheid en godvruchtigheid gaan. Om altijd van harte tot God te bidden en de dingen aan God te vragen die aan God gevraagd behoren te worden. Door Hem dank te brengen. Door oprecht berouw te tonen voor hun daden uit het verleden, in zekere zin ook, als het mogelijk is, met genadegaven aan de armen, om hen in hun boetedoening bij te staan. Door deze middelen zal makkelijker vergeving geschonken worden en zal genade eerder gegeven worden aan wie genadig is.'

Hoofdstuk 44.

(P) God let niet op tijden maar op harten

'Maar als degene die tot berouw komt een hogere leeftijd bereikt heeft, dan behoort hij God des te meer te danken, omdat, nu hij de kennis van de waarheid ontvangen heeft, nadat al het geweld van de vleselijke lusten gebroken is, hem geen gevecht van de wedstrijd meer wacht, waarin hij de pleziertjes van het lichaam die zich tegen de geest opwerpen moet afwijzen. Blijft dus over dat hij zich oefent in het leren van de waarheid en in het doen van barmhartige daden, zodat hij vruchten draagt die waardig zijn aan het berouw dat hij toont. En laat hem niet denken dat het bewijs van zijn bekering zich pas na verloop van tijd laat zien, maar door krachtige toewijding en vastberadenheid. Want gedachten zijn bekend bij God en hij let niet op tijden maar op harten. Want hij keurt iedereen goed die, als hij de prediking van de waarheid hoort, niet uitstelt, of tijd in onwetendheid doorbrengt, maar direct en als het kan op hetzelfde moment nog, het verleden achter zich laat en begint met het verlangen naar de komende dingen en in vuur en vlam staat uit liefde voor het hemelse koninkrijk.'

Hoofdstuk 45.

(H) Huichel niet in uw berouw, maar breng godsvrucht voort

'Laat daarom niemand van u nog langer huichelen of achterom kijken, maar gewillig naderen tot het Evangelie van het Koninkrijk van God. Laat de arme niet zeggen: 'Als ik rijk ben geworden, dan zal ik mij bekeren.' God vraagt geen geld van u, maar een barmhartig hart en een godvruchtige geest. Laat ook de rijke zijn bekering niet uitstellen vanwege de zorgen van de wereld, terwijl hij nadenkt hoe hij de overvloed aan vruchten zou kunnen verdelen, of in zichzelf zeggen: 'Wat zal ik doen, aan wie zal ik mijn vruchten geven? Of tegen zijn ziel zeggen: 'U heeft vele goederen opgeslagen liggen voor vele jaren, vier feest en verheug u.' Want tegen hem zal gezegd worden: 'U dwaas, vannacht zal uw ziel van u weggenomen worden en van wie zullen de zaken zijn die u zich verzameld heeft?''²³⁷ Laat daarom iedere leeftijd, ieder geslacht, iedere gesteldheid zich haasten om berouw te tonen, zodat zij het eeuwige leven mogen verkrijgen. Laten de jongeren dankbaar zijn dat zij hun nek onder het juk van discipline over het ernstige geweld van hun verlangens leggen. De ouderen zelf zijn ook prijzenswaardig omdat zij, uit vrees voor God, veranderen van langdurige gewoonten waar zij ongelukkig mee beziggehouden werden.'

Hoofdstuk 46.

(G) Aarzel niet om goed te doen, uw geweten geeft direct al een beloning

'Laat niemand het dus uitstellen, laat niemand aarzelen. Want welke gelegenheid is er om te aarzelen om goed te

doen? Of bent u bang dat, als u goed gedaan heeft u niet de beloning ontvangt die u verwacht had? En welk verlies lijdt u als u goed doet zonder een beloning te krijgen? Is uw geweten hierbij niet al voldoende? Maar als u verder kijkt dan uw neus lang is, zult u dan niet grote dingen voor kleine krijgen en eeuwige voor tijdelijke? Maar ik zeg dit vanwege de ongelovigen. Want de dingen die wij preken zijn zoals wij ze preken. Want ze kunnen niet anders zijn omdat ze door het profetische woord beloofd zijn.'

Hoofdstuk 47.

(H) Uitnodiging om de prediking over de Ware Profeet te horen

'Maar als iemand verlangt om het woord van onze prediking precies te leren kennen. Laat hem dan komen om te luisteren en laat hem zich vergewissen van Wie de Ware Profeet is. Uiteindelijk zal alle twijfel uit hem wegvlugten, tenzij hij de dingen die hij als waar beoordeeld afwijst. Want er zijn sommigen wier enige oogmerk het is om de koste wat het kost overwinning te behalen, en die hiervoor geëerd willen worden, meer nog dan zelf gered te worden. Aan dit soort mensen moet geen enkel woord vuil gemaakt worden, zodat het goede woord geen schade lijdt en ook niet degene die schuldig is aan het verkeerd ermee omgaan tot de eeuwige dood veroordeelt. Want wat is er in onze prediking waar iemand op tegen zou kunnen zijn? Of op welke manier is het woord dat wij spreken in tegenstelling tot het geloof in de dingen die waar en eerbaar zijn? Het (woord) zegt dat de God en Vader, de Schepper in alles geëerd moet worden, evenals Zijn Zoon, Die Hem alleen kent en Zijn wil, en Die alleen over alle dingen die Hem toevertrouwd zijn geloofd behoort te worden. Want alleen Hij is de Wet en de Wetgever en de rechtvaardige Rechter, wiens wet bepaalt dat God, de Heer van iedereen, geëerd moet worden door eenvoudig, zuiver, rechtvaardig en barmhartig te leven en door het richten van alle hoop op Hem alleen.'

Hoofdstuk 48.

'Maar sommigen zullen zeggen dat dit soort voorschriften ook door de filosofen gegeven worden. Niets van dit alles, want zij geven wel geboden over rechtvaardigheid en eenvoud, maar zij zijn onwetend dat God de vergelder van goede en slechte daden is. Daarom worden hun wetten en voorschriften alleen door een openbaar aanklager in acht genomen, maar het geweten kunnen zij niet zuiveren. Want waarom zou iemand de zonde in het geheim vrezende die niet weet dat er een rechter en getuige is van wat in het verborgene gebeurt? Daarbij voegen de filosofen in hun voorschriften er ook aan toe dat de goden, die demonen zijn, geëerd moeten worden. En dit alleen al, zelfs als zij op andere terreinen de proef zouden kunnen doorstaan, is genoeg om hen voor de meest afschuwelijke goddeloosheid te veroordelen, en hen op grond van hun eigen geweten te veroordelen, want zij verklaren zelf dat er één God is, maar gebieden toch dat er vele aanbeden moeten worden, om toch maar aan de menselijke misvattingen toe te geven. Maar ook de filosofen zeggen dat God niet kwaad is, zonder te weten wat zij zeggen. Want kwaadheid is slecht als het de geest verstoort, zodat het gezond verstand verloren gaat. Maar de kwaadheid die de boosdoeners straft verstoort de geest niet. Maar het is één en dezelfde genegenheid, als het ware, die beloningen aan de goeden toekent en straffen aan de slechten. Want als Hij zegeningen op de goeden én slechten zou doen neerkomen en gelijke beloningen zou toekennen aan de godvruchtigen en de goddelozen, dan zou Hij eerder onrechtvaardig lijken dan goed.'

²³⁷ Lukas 12:16-21

Hoofdstuk 49.

(HP) God is geduldig en uit op de redding van mensen

‘‘Maar,‘ zegt u, ‘ook God behoort geen slecht te doen.’ Dat zegt u goed, dat doet Hij ook niet. Maar degenen die door Hem geschapen zijn, omdat zij niet geloven dat zij geoordeeld zullen worden, zwelgend in hun pleziertjes en afgevallen van godvruchtigheid en rechtvaardigheid als zij zijn. ‘Maar,‘ zult u zeggen: ‘Is het wel goed om de goddelozen zo te straffen, zij zouden toch direct als zij slecht doen gestraft moeten worden?’ U doet er inderdaad goed aan om u te haasten, maar Hij Die eeuwig is en voor Wie niets verborgen is, omdat Hij ook eindeloos is, werkt op dezelfde manier Zijn oneindige geduld. Hij is niet voor de al te snelle wraak, maar voor de manieren die tot redding dienen. Want Hij is niet zo blij over de dood, maar wel over de bekering van een zondaar. Daarom heeft Hij, om kort te gaan, voor de mens de heilige doop gegeven, waardoor, als iemand zich haast om te komen, en voor de toekomst zonder smet blijft, al zijn zonden tot dan toe, die gepleegd waren in de tijd van zijn onwetendheid, uitgewist worden.’

Hoofdstuk 50.

(H) De filosofen voegen niets toe dan verval van de menselijke waardigheid

‘Want wat hebben de filosofen toegevoegd aan het leven van mensen door te zeggen dat God niet boos is op de mensen? Alleen om hen te leren om geen angst te hebben voor enige straf of veroordeling, en daarmee alle zelfbeheersing van zondaars wegnemend. Wat voor voordeel hebben degenen die zeggen dat er geen God is aan de mensheid gebracht, behalve dat alle dingen bij toeval gebeuren en per ongeluk? Wat moet er worden van de mensen die dit horen en denken dat er geen Rechter is, geen Beschermers van de dingen, en die hals over kop, zonder iemand te vrezen, elke daad verrichten die vanuit woede, of gierigheid, of lust gedictieerd wordt? Want zij die zeggen dat niets in het leven van een mens gedaan kan worden buiten de genesis om hebben het leven van mensen werkelijk goed gedaan! Want dit betekent dat iedereen de oorzaak van zijn zonde aan de genesis toe kan wijzen en, terwijl hij zijn misdaden pleegt, zichzelf onschuldig kan verklaren, terwijl hij zijn schuld niet wegwast door berouw te tonen, maar deze verdubbeld door de schuld aan het noodlot te geven. En wat moeten wij zeggen over de filosofen die erbij blijven dat de goden aanbeden moeten blijven worden, en nog wel het soort goden dat u kortgeleden beschreven hebt? Wat betekent dit anders dan dat overtredingen, misdaad en platvloerse daden geëerd zouden worden? Ik schaam mij voor u en heb medelijden met u, als u nog niet ontdekt heeft dat deze dingen te onwaardig zijn om te geloven, en goddeloos, en verfoeilijk, of als u ze wel ontdekt en vastgesteld heeft als slecht zijnde, u hen toch aanbeden heeft alsof ze goed zouden zijn, ja zelfs als de beste.’

Hoofdstuk 51.

‘Daarbij nog, hoe moeten wij de dingen plaatsen die sommige filosofen alleen vanuit vermoedens over God inbrengen? Terwijl zij sterfelijk zijn en zij alleen vanuit een zelf gevormde mening over onzichtbare zaken kunnen spreken, of over de oorsprong van de wereld? Want zij waren toen zij gemaakt is toch niet aanwezig? Of (weten) hoe haar einde zal zijn, of over de behandeling van zielen in de helse regionen, vergetende dat het een verstandig mens werkelijk betaamd om weet te hebben van de huidige en zichtbare zaken, maar dat het alleen het deel is van profetische voorzienigheid om de dingen uit het verleden, de toekomstige dingen en de onzichtbare dingen te weten?’

(P) Geloof in profetie verlicht het juk van godsvrucht en rechtvaardigheid

Daarom worden deze dingen niet verzameld door vermoedens en meningsvorming, waar mensen hevig door bedrogen worden, maar door geloof in de profetische waarheid, zoals de leer die wij verkondigen is. Want wij spreken niets uit onszelf en maken ook geen dingen bekend die verzameld zijn vanuit menselijke beoordelingen, want dat zou onze toehoorders bedriegen. Maar wij prediken de dingen die ons zijn toevertrouwd en geopenbaard door de Ware Profeet. En over Zijn profetische voorzienigheid en macht, als iemand hiervan, zoals ik al zei, wenst om duidelijk bewijs te verkrijgen, waardoor hij niet alleen de kracht van profetische voorzienigheid met zijn oren zal horen, maar het zelfs met zijn ogen zal zien en het aan zal raken met zijn hand. En als hij een vast geloof in Hem toegelaten heeft, dan zal hij zonder enige moeite het juk van rechtvaardigheid en godvruchtigheid op zich nemen. Hij zal dit als zo gelukkig ervaren, dat hij het niet alleen geen enkel probleem zal vinden om iets van de arbeid die erin besloten ligt te doen, maar zal zelfs verlangen dat hem nog meer gegeven wordt en opgelegd zal worden.’

Hoofdstuk 52.

(H) Meer zieken genezen, Clements vader gaat op bezoek bij Simon

Toen hij dit gezegd had, en meer met dezelfde bedoelingen, en sommigen genezen had die ziek waren en bezeten door demonen, liet hij de menigte gaan terwijl zij dank en eer aan God brachten, na hen dringend meegegeven te hebben om de komende dagen op dezelfde plaats bijeen te komen om nog meer te horen. En toen wij samen thuis waren en bijna gingen eten, kwam er iemand binnen die ons vertelde dat een zekere Appion Pleistonices, samen met Anubion net uit Antiochië gekomen was en op Simons lugeeradres overnachtte. Toen mijn vader dit hoorde was hij erg blij, hij zei tegen Petrus: ‘Als u het mij toestaat dan zou ik graag even naar Appion en Anubion toegaan om hen te begroeten, want zij zijn goede vrienden van mij, misschien lukt het mij om Anubion te overtuigen om een debat met Clement te houden over het onderwerp genesis.’ Toen zei Petrus: ‘Dat is goed en ik gebiedt het u zelfs, zodat u uw vrienden respecteert. Maar overweeg dat alle dingen die u overkomen, vanwege Gods voorzienigheid zijn, zoals u dat wenst. Want zie, niet alleen de voorwerpen van passende genegenheid zijn met u herenigd door wat God geregeld heeft, maar ook de aanwezigheid van uw vrienden is voor u geregeld.’ Toen zei mijn vader: ‘Werkelijk ik denk dat het is zoals u zegt.’ En toen hij dit gezegd had, ging hij naar Anubion toe.

Hoofdstuk 53.

(H) De betovering van Faustinianus

Maar wij zaten de hele nacht bij Petrus, stelden hem vragen en leerden van hem over vele onderwerpen. Wij bleven wakker omdat wij intens genoten van zijn onderwijs en de heerlijke woorden die hij sprak. Toen de morgen aanbrak keek Petrus naar mij en mijn broers en zei: ‘Ik vraag mij af hoe het uw vader is vergaan.’ Terwijl hij nog sprak kwam mijn vader binnen en merkte dat Petrus met ons over hem sprak. Na gegroet te hebben, begon hij met zich te verontschuldigen en uit te leggen waarom hij zo lang was weggeweest. Maar wij keken naar hem en waren geschokt, want wij zagen dat hij het gezicht van Simon had, en toch hoorden wij de stem van onze vader. Terwijl wij van hem terugdeinsden en hem vervloekten, stond mijn vader verbaasd waarom wij hem zo hard en barbaars behandelden. Alleen Petrus was de enige die zijn normale gezicht zag en hij zei tegen ons: ‘Waarom vervloekt u uw vader?’ En wij antwoordden hem, samen met onze moeder:

‘Het lijkt ons wel of dit Simon is, hoewel hij de stem van onze vader heeft.’ Toen zei Petrus: ‘U herkent inderdaad alleen maar zijn stem, die niet veranderd is vanwege de tovenarijen. Maar voor mij is ook zijn gezicht, die voor anderen bewerkt lijkt te zijn door Simons kunsten, bij mij bekend als dat van uw vader Faustinianus.’ Kijkend naar mijn vader zei hij: ‘De oorzaak van het ongenoegen van uw vrouw en zonen is deze, het gezicht dat zij zien lijkt niet het gezicht te zijn zoals het was, maar het gezicht van de verachtelijke Simon laat zich via u zien.’

Hoofdstuk 54.

(H) Simons tovenarij gebruikt om zijn leugens bij de mensen te weerleggen

Terwijl hij nog sprak, kwam iemand van degenen die vooruit gereisd waren naar Antiochië terug, hij zei tegen Petrus: ‘U moet weten, heer Petrus, dat Simon in Antiochië veel tekenen en wonderen in het openbaar doet. Hij heeft de mensen niets anders op het hart gedrukt dan wat haat beoogt te zaaien tegen u. Hij noemt u een magiër, een tovenaer en een moordenaar. Hij heeft zo’n grote haat tegen u opgehitst, dat zij, als zij u ergens kunnen vinden, hevig verlangen om u zelfs met huid en haar te verslinden. Daarom zijn wij die vooruitgestuurd zijn, toen wij zagen dat de stad in rep en roer tegen u was, in het geheim bij elkaar gekomen en hebben ons afgevraagd wat nu te doen.’

Hoofdstuk 55.

‘En toen wij geen manier konden vinden hoe dit probleem op te lossen, kwam Cornelius de Centurion er aan, hij was voor een zakelijke afspraak door Caesar naar de burgemeester van Caesarea gestuurd. Wij spraken privé met hem af, vertelden hem de oorzaak waarom wij zo bezorgd waren en smeekten hem dat als hij iets doen kon, hij ons zou helpen. Hij was erg welwillend en beloofde dat hij hem direct op de vlucht zou jagen als wij hem zouden helpen met zijn plannen. Toen wij beloofden dat wij alles zouden doen, zei hij: ‘Caesar heeft de opdracht gegeven dat tovenaars opgespoord en uitgeroeid moesten worden uit de stad Rome en uit de provincies, een groot deel van hen is al uitgeroeid. Ik zal daarom door mijn vrienden uit laten gaan dat ik gekomen ben om deze magiër aan te houden en dat ik door Caesar gestuurd ben, met dit doel dat hij met al zijn verwanten gestraft zal worden. Laat uw mensen die net doen alsof zij bij hem horen hem dit influisteren, alsof zij dit van een wachter gehoord hebben, dat ik gekomen ben om hem te arresteren. Als hij dit hoort, dan zal hij vast op de vlucht slaan. Of als u nog iets beters weet, vertel mij dat dan.’ Wat moet ik verder nog zeggen? Zo gezegd werd zo gedaan door degenen die bij ons hoorden en deden alsof zij bij hem hoorden en zich voorgenomen hadden om als spionnen op te treden. Toen Simon bemerkte dat hem dit overkomen zou, ontving hij de informatie als een grote gunst die hem verleend werd en sloeg hij op de vlucht. Daarom vertrok hij uit Antiochië en, zoals wij gehoord hebben, is met Athenodorus hiernaartoe gekomen.’

Hoofdstuk 56.

‘Wij die u allemaal vooruit gereisd zijn, zijn van mening dat u intussen niet naar Antiochië moet reizen totdat wij zien dat de haat die hij onder de mensen tegen u gezaaid heeft, vanwege zijn vertrek, in zekere mate afgenomen is.’ Toen degene die uit Antiochië gekomen was zijn informatie gegeven had, zei Petrus, kijkend naar mijn vader: ‘Faustinianus, uw gezicht is door Simon Magus veranderd, zoals duidelijk te zien is. Want hij, omdat hij dacht dat hij gezocht werd door Caesar om gestraft te worden, is uit angst gevlucht en heeft zijn eigen gezicht op u geplaatst, zodat u mogelijk in plaats van hem aangehouden zou worden

en ter dood gebracht zou worden, dat hij op die manier uw zonen zou treffen.’ Maar mijn vader schreeuwde het uit toen hij dit hoorde en zei in tranen: ‘U heeft juist geoordeeld, O Petrus, want ook Anubion die erg aardig tegen mij is, begon mij op een bepaalde geheimzinnige manier te vertellen over zijn plannen, maar helaas heb ik hem niet geloofd omdat ik hem geen kwaad gedaan had.’

Hoofdstuk 57.

En toen wij samen met mijn vader allemaal vol verdriet en met tranen bewogen waren, kwam ondertussen Anubion naar ons toe, hij deelde ons mee dat Simon ’s nachts in de richting van Judea gevlucht was. Maar toen hij zag dat mijn vader huilde en weeklaagde over zichzelf en zei: ‘Ellendeling dat ik er ben om het niet te geloven toen ik hoorde dat hij een magiër was! Wat voor ellende is mij overkomen dat, op dezelfde dag dat ik door mijn vrouw en zoons herkend ben, ik niet in staat ben om samen met hen er blij over te zijn, maar ik ben teruggeworpen op de oude ellende die ik tijdens mijn omzwervingen ondergaan heb!’ Maar mijn moeder die haar verwarde haar uit haar hoofd trok huilde nog veel bitterder. Ook wij schaamden ons diep voor de verandering van het gezicht van onze vader en stonden als het ware als door de bliksem getroffen, waren buiten onszelf, en konden niet begrijpen wat er aan de hand was. Maar Anubion die ons allemaal zo aangeslagen zag, stond ook zelf met stomheid geslagen. Toen zei Petrus terwijl hij naar ons, zijn zonen keek: ‘Geloof mij dat dit werkelijk jullie vader is, daarom eis ik ook van u dat u hem als uw vader respect toont. Want God zal een gelegenheid geven waarin hij in staat zal zijn om het gezicht van Simon af te doen en om het duidelijke gezicht van uw vader, zijn eigen gezicht dus, te herstellen.’

Hoofdstuk 58.

Daarna keerde hij zich naar mijn vader en zei: ‘Ik heb u toegestaan om Appion en Anubion te groeten, die, zoals u zei, vanaf uw kindertijd uw vrienden waren, maar niet dat u met Simon zou spreken.’ Toen zei mijn vader: ‘Ik belijd dat ik gezondigd heb.’ Toen zei Anubion: ‘Ik vraag u dringend en smeeke u, samen met hem, om de oude man te vergeven, de goede en edele man die hij is. Hij is helaas verleid en het is hem tijdens een vraaggesprek door de magiër opgedrongen, want ik zal u vertellen hoe het gegaan is. Toen hij kwam om ons gedag te zeggen, was het zo dat wij precies op dat moment om hem heen stonden, wij hoorden hem zeggen dat hij van plan was om die nacht te vluchten, want hij had gehoord dat er zelfs sommigen naar Laodicea toe gekomen waren om hem te laten arresteren op bevel van de keizer, maar dat hij zich voorgenomen had dat zij al hun woede tegen deze Faustinianus zouden richten, die net aangekomen was. Hij zei tegen ons: ‘Zorgen jullie ervoor dat hij met ons mee-eet, dan zal ik een bepaalde zelf klaarmaken waarmee, als hij gegeten heeft, hij zijn gezicht zal zalven, en vanaf dat moment zal het voor iedereen zo lijken alsof hij mijn gezicht heeft. Maar u moet eerst uw gezichten met het sap van een bepaald kruid zalven, zodat u niet door de verandering van zijn gezicht misleid zult worden, zodat voor iedereen, behalve u, hij Simon zal lijken te zijn.’

Hoofdstuk 59.

‘Toen hij dit zei, zei ik tegen hem, en wat is het voordeel als u dit doet?’ Toen zei Simon: ‘Ten eerste dat degenen die mij zoeken, hem te pakken nemen en dus stoppen met het zoeken naar mij. Maar ook dat, als hij gestraft zal worden door Caesar, zijn zoons, die mij verloochend hebben, naar Petrus gevlucht zijn en nu zijn assistenten zijn, veel verdriet zullen hebben.’ Wat ik u nu zeg Petrus is waar, ik durfde het

toen niet aan Faustianus te zeggen, maar ook Simon gaf ons geen gelegenheid om even apart met hem te spreken en hem het voornemen van Simon volledig te vertellen. Ondertussen is Simon ongeveer in het midden van de nacht in de richting van Judea weggevlucht. Athenodorus en Appion zijn met hem meegegaan. Maar ik deed het voorkomen alsof ik lichamelijk onwel geworden was, zodat ik thuis kon blijven en hem snel bij u terug kon brengen, dan zou hij wellicht op een bepaalde manier door u verborgen gehouden kunnen worden, zodat hij niet gepakt zou worden door degenen die Simon zoeken, voor Caesar gesteld zou worden en zonder reden zou vergaan. En nu, omdat ik angst over hem heb, ben ik gekomen om hem te zien en ben ik teruggekomen voordat degenen die met Simon meegegaan zijn om hem te vergezellen weer terug zijn.’ En zich naar ons kerend zij Anubion: ‘Ik Anubion zie inderdaad het echte gezicht van uw vader, omdat ik vooraf zelf door Simon gezalft ben, zoals ik al zei, zodat het werkelijke gezicht van Faustianus voor mij zichtbaar zou zijn. Daarom sta ik verbaasd en vraag mij af hoe Simon Magus dit toch doet, omdat u die hier staat uw vader niet herkent.’ En terwijl mijn vader en moeder en iedereen die bij ons hoorde hielden over de dingen die gebeurd waren, moest Anubion vanuit medeleven ook huilen.

Hoofdstuk 60.

Toen beloofde Petrus, die zeer bewogen was, dat hij het gezicht van mijn vader zou herstellen, hij zei tegen hem: ‘Luister Faustianus, zo snel als de vergissing van uw vervormde gezicht ons enig voordeel opgeleverd heeft en ons van dienst is geweest bij wat wij bedacht hebben, dan zal ik de werkelijke vorm van uw gezicht herstellen, onder die conditie dat u eerst uitvoert wat ik u opdraag.’ En toen mijn vader beloofd had dat hij met heel zijn kunnen alles zou doen dat hem opgedragen zou worden, gesteld dat alleen zijn gezicht hersteld zou worden tot zijn oorspronkelijke vorm, begon Petrus met het volgende te zeggen: ‘U heeft met eigen oren gehoord, dat een van ons die vooruitgestuurd is, teruggekomen is uit Antiochië en ons verteld heeft dat Simon, terwijl hij daar verbleef, de menigte tegen mij heeft opgehitst en heel de stad haatdragend tegen mij gekeerd heeft. Hij heeft verklaard dat ik een magiër zou zijn, een moordenaar en een bedrieger. Dus zijn zij er op gebrand om, als ze mij zien, zelfs mijn vlees te eten. Doe daarom wat ik zeg. Laat Clement bij mij achter en ga voor ons uit naar Antiochië, samen met uw vrouw en uw zonen Faustus en Faustinus. Ik zal ook anderen met u meesturen die ik daarvoor geschikt acht en die zullen doen wat ik hen ook opdraag.’

Hoofdstuk 61.

‘Als u dus samen met hen in Antiochië aankomt, dan zal gedacht worden dat u Simon bent. Ga dan op een openbare plaats staan en toon dat u spijt heeft door te zeggen: ‘Ik Simon verklaar u en belijdt voor u dat alles wat ik over Petrus gezegd heb leugens zijn. Hij is geen verleider, of een magiër of een moordenaar, of iets van alles dat ik in het nadeel van hem gezegd heb, maar ik heb al deze dingen gezegd omdat ik gek geworden was. Daarom smee ik u, ja ikzelf, die eerder oorzaken genoemd heb om hem te haten, dat u niet langer zo over hem denkt. Leg uw haat naast u neer, stop met verontwaardigd te zijn, want hij is werkelijk door God gezonden om de wereld te redden, een discipel en apostel van de Ware Profeet. Daarom adviseer, vermaan en dwing ik u om naar hem te luisteren en hem te geloven als hij u de waarheid predikt. Anders zou het nog kunnen dat u hem veracht en uw eigen stad ineens verdwijnt. Maar ik zal u zeggen waarom ik u nu deze bekentenis doe. Vannacht heeft een engel van God mij voor mijn slechtheid vermaand

en mij vreselijk geeseld, omdat ik een vijand was van de boodschapper van de waarheid. Daarom smee ik u dat, al zou ik zelfs ooit nog een keer bij u komen en proberen om iets tegen Petrus te zeggen, u mij dan niet zou moeten ontvangen of geloven. Want ik beken u dat ik een magiër ben geweest, een verleider en een bedrieger, maar ik heb berouw, want door berouw is het mogelijk om eerder gedane misdaden uit te wissen.’

Hoofdstuk 62.

Toen Petrus deze instructies aan mijn vader gaf, antwoordde hij: ‘Ik weet wat u wilt, maak u verder niet bezorgd, want ik begrijp en weet wat ik moet doen als ik daar aankom.’ Petrus gaf hem ook nog de instructie door te zeggen: ‘Als u daar dus aankomt en de mensen zien veranderen door uw uiteenzetting en hun haat opzij ziet leggen en ze opnieuw naar mij gaan verlangen, stuur dan iemand en vertel het mij, dan zal ik direct komen. En als ik kom zal ik u zonder aarzelen vrijmaken van dit vreemde gezicht en het terugbrengen naar uw eigen dat bij al uw vrienden bekend is.’ Na dit gezegd te hebben, gaf hij mijn broers de opdracht om met hem mee te gaan en op hetzelfde moment ook mijn moeder Mathidia, met sommige van onze vrienden. Maar mijn moeder weigerde om met hem mee te gaan en zei: ‘Het zou lijken alsof ik een overspeelster zou zijn als ik iemand met het gezicht van Simon zou vergezellen. Maar als ik gedwongen wordt om met hem mee te gaan, dan is het in ieder geval onmogelijk dat ik met hem in hetzelfde bed lig, maar ik weet niet of ik zelfs in kan stemmen om met hem mee te gaan.’ En toen zij dapper geweigerd had, begon Anubion haar terecht te wijzen door te zeggen: ‘Geloof mij en Petrus, maar doet zelfs zijn stem u niet geloven dat hij uw man Faustianus is, van wie ik werkelijk houd, niet minder dan u? Om kort te gaan, ook ikzelf zal met jullie meegaan.’ En toen Anubion dit gezegd had beloofde mijn moeder om met hem mee te gaan.

Hoofdstuk 63.

Toen zei ik: ‘God regelt de zaken zoals wij dat willen, want nu hebben wij Anubion die een astroloog is, met wie, als wij in Antiochië aankomen, wij in alle ernst een debat over het onderwerp genesis kunnen voeren.’ En toen onze vader vertrokken was, in het holst van de nacht, samen met Anubion en degenen die Petrus opgedragen had om hem te vergezellen, kwamen ’s morgens de mannen die Simon begeleid hadden, namelijk Appion en Athenodorus, terug, nog voordat Petrus het debat aanging, zij kwamen naar ons toe om te onderzoeken hoe het met onze vader ging. Maar Petrus beval hen binnen te komen toen hij hoorde dat zij aangekomen waren. En toen zij waren gaan zitten, vroegen ze: ‘Waar is Faustianus?’ Petrus antwoordde: ‘Dat weten wij niet, want sinds de avond dat hij naar u toe gegaan is, heeft niemand van zijn vrienden hem gezien. Maar gisteren morgen is Simon gekomen om navraag naar hem te doen, ik weet niet wat hij bedoelde, maar hij zei dat hij Faustianus was. Maar toen niemand hem geloofde, ging hij al wekladend weg en dreigde om zichzelf te vermoorden, hierna is hij naar de zee gelopen.’

Hoofdstuk 64.

Toen Appion en iedereen die erbij was dit hoorde, begonnen zij luid te huilen en zeiden: ‘Waarom heeft u dit gedaan? Waarom heeft u hem niet binnengelaten?’ En toen Athenodorus mij wilde gaan vertellen dat het mijn vader Faustianus zelf was, hield Appion hem tegen en zei: ‘Wij hebben van iemand gehoord dat hij met Simon mee is gegaan, en dat op verzoek van Faustianus zelf, omdat hij zijn zoons niet wilde zien, omdat het Joden zijn. Toen wij

dit zo hoorden, zijn wij hem hier gaan zoeken, maar omdat hij hier niet is, dan moet het zo zijn dat degene die gezegd heeft dat hij met Simon meegegaan is de waarheid gesproken heeft. Daarom vertellen wij u dit.' Maar ik Clement, toen ik begreep wat Petrus voor ogen had, dat hij hen wilde laten denken dat de oude man aan hen toegerekend zou worden, zodat zij bang zouden worden en weg zouden vluchten, begon hem te helpen in zijn opzet en zei tegen Appion: 'Luister beste Appion, wat wij denken dat goed is, dat willen wij ook aan onze vader overbrengen, maar als hij het niet wil aanvaarden, maar liever, zoals u zegt, wegvlucht vanwege afschuw van ons, het is misschien wat hard om te zeggen, maar dan geven wij niets om hem.' Toen ik dit gezegd had, vertrokken zij, mijn wreedheid vervloekend, en volgden zij het spoor van Simon, zoals wij de volgende dag vernamen.

Hoofdstuk 65.

Ondertussen, terwijl Petrus dagelijks de mensen aan het onderwijzen was, zoals hij dat gewoon was, en vele tekenen en wonderen werkte, kwam één van onze mensen na tien dagen uit Antiochië, gestuurd door mijn vader, en informeerde ons over hoe mijn vader zich in het openbaar had opgesteld. Hij beschuldigt Simon wiens gezicht hij werkelijk lijkt te dragen en hij verheerlijkt Petrus met ontelbaar veel lofuitingen. Hij beveelt hem aan bij alle mensen en zorgt ervoor dat zij naar hem uitzien, zodat iedereen door zijn spreken veranderd is en ernaar verlangt om hem te zien te krijgen. Velen zijn zoveel van Petrus gaan houden, dat zij uitgevallen zijn tegen mijn vader die zich voordoet als Simon en eraan dachten om de hand aan hem te slaan omdat hij zo gemeen naar Petrus toe geweest was! 'Haast u daarom,' zei hij, 'anders wordt hij wellicht nog vermoord, want hij heeft mij met spoed naar u toegestuurd, hij is erg bang, daarom vraagt hij u om direct mee te gaan, dan zult u hem nog levend kunnen aantreffen, dan kunt u uzelf ook op het beste moment laten zien, nu de stad in liefde voor u groeit.' Hij vertelde ons ook hoe, direct toen mijn vader de stad Antiochië binnenkwam, alle mensen naar hem toestroomden, omdat zij dachten dat het Simon was. Aan iedereen beled hij in het openbaar wat nodig was om de rehabilitatie naar het volk te bewerken. Want iedereen, zoveel als het er waren, zowel adellijk als de man met de pet, zowel de arme als de rijke, hoopte dat er sommige wonderen door hem gedaan zouden worden zoals hij dat gewoonlijk doet. Hij begon met het volgende te zeggen:

Hoofdstuk 66.

'Het is al lang dat het goddelijke geduld mij verdraagt, Simon de meest ongelukkigste mens. Want waarover u zich ook maar verwonderd heeft wat door mij gedaan is, niet door middel van waarheid, maar door de leugens en trucs van demonen, zodat ik uw geloof omver zou werpen en mijn eigen ziel zou veroordelen. Ik belijd dat alle dingen die ik over Petrus gezegd heb leugens zijn geweest. Want hij is nooit een magiër of een moordenaar geweest. Maar hij is gestuurd door God voor de redding van u allen. En als u op dit moment denkt dat hij niet te benijden is, wees er dan zeker van dat uw eigen stad plotseling verwoest zou kunnen worden. Maar, zult u vragen, wat is de oorzaak dat ik deze belijdenis uit eigener beweging aan u doe? Deze nacht ben ik ernstig terecht geweest door een engel van God en zeer ernstig toegenakeld, omdat ik zijn vijand was. Daarom smeek ik u, dat al zou ik vanaf dit moment zelf ooit nog een kwaad woord tegen hem spreken, dan moet u mij wegsturen, want die verschrikkelijke demon, die een vijand is van de redding van mensen, spreekt door mijn mond kwaad van hem, zodat u door middel van hem niet vast zou houden aan het leven. Want welk wonder konden de

magische kunsten u door mij heen tonen? Ik heb bronzen honden laten blaffen, standbeelden doen bewegen, hun uiterlijk veranderd en ik ben plotseling uit het gezicht van mensen verdwenen. Hiervoor zou u de magische kunsten hebben moeten vervloeken, die uw zielen gebonden houden met duivelse ketenen, door u nutteloze wonderen te laten zien. Om maar niet in Petrus te gaan geloven, die de zieken geneest in Naam van Hem door Wie hij gestuurd is, hij drijft demonen uit, laat de blinden weer zien en geeft de verlamden hun gezondheid weer terug, hij doet zelfs de doden weer opstaan.'

Hoofdstuk 67.

(H) De vloek over Faustinianus verbroken

Terwijl wij deze en vergelijkbare uitspraken deden begon de menigte hem uit te schelden en te huilen en rouwklagen omdat zij tegen Petrus gezondigd hadden door te geloven dat hij een magiër was en een slecht mens. Maar diezelfde dag nog kreeg Faustinianus zijn oude gezicht weer terug en verliet het gezicht van Simon Magus hem. Toen Simon hoorde dat de gelijkenis van zijn gezicht tot eer van Petrus gediend had, kwam hij snel terug om Petrus voor te zijn en had de bedoeling om door zijn bezweringen zijn gezicht weer van Faustinianus weg te nemen, terwijl Christus dit al lang gedaan had op het woord van Zijn apostel. Maar Niceta en Aquila, die zagen dat het gezicht van hun vader gewoon geworden was, bedankten God en wilden hem niet langer laten lijden door met de menigte te spreken.

Hoofdstuk 68.

Maar Simon begon, hoewel in het geniep, om Petrus nog zwarter te maken onder zijn vrienden en bekenden. Maar iedereen spuwde hem in zijn gezicht en joeg hem weg uit de stad door te zeggen: 'U bent schuldig aan uw eigen dood, dat u denkt om hier weer te kunnen komen om kwaad over Petrus te spreken.' Toen dit in Laodicea bekend werd, gaf Petrus opdracht om elkaar de volgende dag te ontmoeten. Na één van hen als voorganger over hen aangesteld te hebben, en anderen als oudsten, en na een grote menigte gedoopt te hebben, en iedereen genezen te hebben die geplaagd werd door ziekten of demonen, bleef hij daar nog drie dagen. Nadat alles goed geregeld was, zei hij hen gedag en vertrok uit Laodicea, want door de mensen van Antiochië werd reikhalzend naar hem uitgezien. Heel de stad kwam om te luisteren, aangespoord door Niceta en Aquila, omdat Petrus er aan kwam. Toen alle inwoners van de stad Antiochië hoorden dat Petrus aangekomen was, gingen zij op weg om hem te ontmoeten, en bijna alle oude mensen en notabelen kwamen met as over hun hoofd uitgestrooid aangelopen, waarmee zij hun berouw toonden voor het feit dat zij naar Simon de magiër geluisterd hadden, in plaats van naar zijn prediking.

Hoofdstuk 69.

(H) De prediking van Petrus in Antiochië en de wonderen die erop volgen

Met dit en nog meer hierover te zeggen, brachten zij degenen die geplaagd werden door ziekten en gekweld werden door demonen, samen met lammen en degenen die leden onder diverse andere risico's, zodat een ontelbare menigte van zieke mensen zich verzameld had. Toen Petrus zag dat zij niet alleen rouwden over de slechte gedachten die zij over hem gehad hadden door wat Simon bewerkt had, maar dat zij ook zo'n compleet geloof in God aan de dag legden, dat zij geloofden dat iedereen die leed onder alle mogelijke ziekten door hem genezen zou kunnen worden, spreidde hij zijn handen uit naar de hemel en bad onder tranen met dankzegging aan God. Hij zei: 'Ik zegen U, O

Vader, waardig bent U om alle eer te ontvangen, Die het mogelijk gemaakt heeft om ieder woord en iedere belofte van Uw Zoon te vervullen, zodat ieder schepsel zal weten dat U alleen God bent in hemel en op aarde.'

Hoofdstuk 70.

Met deze dingen te zeggen, ging hij op een hoge plaats staan en gaf hij de opdracht aan de gehele menigte van zieke mensen om voor hem te gaan staan. Hij richtte zich tot iedereen met deze woorden: 'Zoals u ziet ben ik een mens zoals ieder van u is, denk niet dat u door mij genezen kunt worden, maar door Hem Die uit de hemel naar beneden gekomen is, Hij heeft aan degenen die in Hem geloven laten zien wat het perfecte middel is voor zowel het lichaam als de ziel. Laten alle mensen daarom getuige zijn van deze verklaring, dat u met heel uw hart moet geloven in Jezus Christus zodat zij weten zullen dat zij zelf in Hem gered zullen worden.' En toen de hele menigte het uitschreeuwde dat Hij Die Petrus predikte de ware God is, verscheen er plotseling een overweldigend licht van Gods genade te midden van de mensen. De kreupelen werden genezen, zij renden naar Petrus toe tot aan zijn voeten, de blinden schreeuwden het uit toen zij hun zicht hersteld zagen, de lammen brachten dank omdat zij de kracht herkregen om weer te gaan lopen, de zieken omdat zij weer gezond geworden waren. Zelfs sommigen die nauwelijks nog leefden, die al buiten bewustzijn waren en niet eens meer konden spreken, stonden weer op en alle psychisch gestoorden en degenen die door demonen bezeten waren, werden bevrijd.

Hoofdstuk 71.

(H) De kracht van de Heilige Geest

Zo'n grote genade van Zijn kracht werd door de Heilige Geest op die dag getoond, dat iedereen, van de kleinste tot de grootste, als uit één mond de Heer beleed. En om u niet

met teveel woorden op te houden, binnen zeven dagen werden meer dan duizend mensen die in God geloofden gedoopt en door heiliging verzegeld. Theophilus, die uitsteeg boven degenen die macht in die stad hadden, heiligde vanuit een groot verlangen een groot paleis dat van hem was en noemde het een kerk en de apostel Petrus kon daar zitting houden voor alle mensen. De gehele menigte verzamelde zich dagelijks om het woord te horen, zij geloofden in de gezonde leer die door de effectiviteit van de gezangen ondersteund werd.

Hoofdstuk 72.

(H) Faustinianus bekeert zich

Toen ging ik, Clement, samen met mijn broers en mijn moeder naar mijn vader om met hem te spreken en wij vroegen hem of er nog enig spoor van ongelof bij hem te vinden was. Hij zei: 'Kom dan zult u het zien in aanwezigheid van mij en Petrus, hoe groot het geloof is dat in mij gegroeid is.' Toen naderde Faustinianus Petrus en viel aan zijn voeten neer, hij zei: 'De zaden van uw woorden, die door de velden van mijn geest ontvangen zijn, zijn nu opgekomen, zij zijn zover dat zij volwassen vrucht dragend geworden zijn. Niets staat meer in de weg om met uw geestelijke zeis het onkruid in mij te scheiden, mij in de schuur van de Heer te bergen²³⁸ en mij deelgenoot te maken van de goddelijke tafel.' Toen nam Petrus hem met groot enthousiasme bij zijn hand, en bracht hem bij mij, Clement, en mijn broers, zeggende: 'Zoals God u uw zonen als vader teruggegeven heeft, zo geven uw zoons hun vader ook terug aan God.' En hij vaardigde een vasten uit voor alle mensen, en op de volgende dag des Heren doopte hij hem. Te midden van alle mensen, de gelegenheid van zijn bekering benuttend, vertelde hij alle gelukzaligheden die hem overkomen waren, zodat de hele stad hem als een engel ontving en hem niet minder eer bracht dan aan de apostel.

---

²³⁸ Mattheüs 13:30